ANUL 129/130 Sibiu, 15 decembrie 1981 și 1 ianuarie 1982 Nr. 47—48/1981 și Nr. 1—2/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Hristos se naște, măriți-L!

Frumusețile negrăite ale Nașterii Domnului, zugrăvite de către Sfinții Evangheliști, le simțim și le trăim, an de an, prin înaripatele imne ale sfintei noastre Biserici, prin versurile măiestrite ale străbunelor noastre colinde și prin bogăția de datini strămoșești care însoțesc venirea pe pămînt a Pruncului Iisus.

Pe El ni L-a vestit de demult, văzătorul de cele dumnezeiești, Proorocul Isaia, cînd zice: „Prunc s-a născut nouă, un Fiu s-a dat nouă... Sfetnic luminat... Domn al păcii (cap. 9, 5).

Nașterea sa este chezășia neclintită a rostului sfînt pe care îl avem ca fii ai Bisericii: să devenim mai buni, să urcăm mai sus pe treptele virtuților, să ne înnoim continuu și să trăim în pace unii cu alții. Către înfăptuirea acestora ne cheamă și cîntarea care glăsuiește: „Hristos se naște, măriți-L, Hristos din ceruri, întîmpinați-L, Hristos pe pămînt, înălțați-vă!".

Apropierea de noi a lui Dumnezeu cel în Treime lăudat, prin Pruncul Iisus, se săvîrșește nemijlocit într-o iesle modestă, care se preface în tron plin de strălucire. Fiul lui Dumnezeu ia chipul și asemănarea noastră, ca noi să luăm chipul Său și să ne înălțăm prin fapte și virtuți pînă la asemănarea cu El. Venind într-un chip atît de apropiat, El caută loc de sălășluire în inima fiecăruia dintre noi, iar Cuvîntul vieții pătrunde pînă în cele mai tainice unghiuri ale înțelegerii noastre, încolțind acolo și făcînd să crească și să rodească dragostea cea dumnezeiască, conștiința cinstirii și demnității ființei noastre, valoarea și scopul vieții atît de scumpe, deoarece ea nu este numai a noastră, ci și a Aceluia care ne-a dăruit-o și care voiește ca acest dar suprem să fie necontenit apărat și înfrumusețat.

Nu numai prin învățătura și opera Sa a arătat Mîntuitorul că scopul întrupării Sale este răscumpărarea și fericirea neamului omenesc, ci și prin chipul în care a trăit El propria viață și a știut să zugrăvească cele mai potrivite căi prin care toți cei ce cred în El pot izbuti să-și întocmească viața spre a deveni luminoasă și vrednică de a fi trăită. În această privință, cuvintele Sale au străbătut veacurile: „Eu am venit ca lumea viață să aibă și mai mult să aibă" (Ioan 10, 10). „Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-și dea viața răscumpărare pentru mulți" (Matei 20, 28).

Prin firea lor, oamenii sînt hărăziți să-și trăiască viața unii lîngă alții, să se sprijine unii pe alții, să se bucure împreună iar nu să se războiască întreolaltă, să se năpăstuiască și să se ucidă. Încă de la zidirea omului, Creatorul a zis: „Nu este bine să fie omul singur" (Facere 2, 18). Obștea, poporul, națiunea, omenirea sînt stări și trepte ale vieții oamenilor, voite și rînduite de Dumnezeu pentru prosperitatea și fericirea lor. Este, de aceea, firească trebuința ca omul să-și potrivească viața sa cu aceea a semenilor săi, care laolaltă alcătuiesc familia cea mare a poporului, a neamului și a omenirii, încredințat că astfel se poate da frumusețe și un sens superior vieții. În felul acesta se înfăptuiește marea și nemuritoarea virtute a dragostei evanghelice, iar roadele duhului recomandate atît de stăruitor de Sfîntul Apostol Pavel — și care sînt: dragostea, bucuria, *pacea*, bunătatea, îndelungarăbdare, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea, curăția (Gal. 5, 22—23) —, își dobîndesc adevărata lor strălucire. Tot astfel dăm mărturie nezdruncinată că sîntem nu numai închinători, ci și împlinitori ai voii sfinte a Mîntuitorului Hristos, care ni se adresează mereu zicînd: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sînteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții" (Ioan 13, 35).

În fiecare semen vedem oglindită icoana Sa, chipul și privirea Sa, așteptînd aurul credinței celei adevărate, smirna cea binemirositoare a dragostei frățești și tămîia jertfelniciei și a dăruirii care se înalță pînă la tronul lui Dumnezeu.

Astăzi cînd cinstim nașterea Sa, asemenea magilor din Răsărit, să ne apropiem pe calea credinței de peștera Betleemului și să ne închinăm Lui ca Domnului și Dumnezeului nostru. Asemenea părinților noștri să-L mărim prin credință și prin săvîrșirea binelui, prin muncă harnică și cinstită, închinată binelui obștesc, păcii și bunei înțelegeri între toți oamenii.

† TEOCTIST

Mitropolitul Moldovei și Sucevei
și locțiitor de mitropolit al Ardealului

Colindele noastre

Fiecare neam și-a plăsmuit sărbătorile după chipul și asemănarea sufletului său. Am trăit multă vreme printre anglo-saxonii din America și am văzut cum își celebrează ei Crăciunul. E adevărat, străzile sînt luminate, foarte luminate cu ghirlande verzi încolăcite pe stîlpi, cărora le stau de strajă îngeri trîmbițași, de carton poleit, cu o vastă risipă de lumini colorate la fața caselor, de la ferestre pînă-n crengile pomilor, cu scene ale nașterii Domnului, de lut smălțuit, medievale, brutal realiste și fără artă, adăpostite pe sub copaci, cu podoaba unei cununi de merișor pe fiecare ușă de creștin. Toate acestea sînt afară, singure și reci, făcute, lucrate, plătite, apoi adunate și puse la pod pentru anul următor. Inima Sărbătorii e înlăuntru, numai înlăuntru, la pomul încărcat cu podoabe și daruri, în fața căruia membrii familiei, adunați de prin toate laturile continentului, își cîntă imnele de Crăciun, cîteva, luminoase și calde, în așteptarea ospățului. Sufletele oamenilor stau cu spatele la lume și cu fața către un centru intim, care e numai al lor, așa cum le sînt și bisericile și casele — și chiar restaurantele, la care o terasă către stradă e de neconceput. E o Sărbătoare de castel fortificat, cu podurile ridicate.

Ah, pe atunci, nostalgia prietenilor mei bucureșteni, care pot să-și soarbă paharul de vin, pe îndelete, la o masă de lîngă trotuar, urmărind priveliștea străzii! Ah, nostalgia prispei țărănești, cu stîlpi brîncușieni și viță la streașină, unde vatra dinlăuntru se îmbrățișează cu livada și cîmpul, și din care s-a izvodit pridvorul bisericii, ca o îmbrățișare a lui Dumnezeu! Ah, nostalgia frescelor de la Sucevița și Voroneț, întoarse cu fața către lume, jur-împrejur, ca o liturghie cosmică! Ah, nostalgia Crăciunului românesc, al clopoțeilor și colindelor, al stelelor dezghețate de cîntec!

Înainte de a fi o Sărbătoare, Crăciunul nostru e o Veste. E o Bunăvestire pe care membrii unei comunități mai largi, cum este satul — și chiar orașul —

VALERIU ANANIA

(Continuare în pag. a 2-a)

„Patria" lui Iisus

Prăznuind nașterea Domnului gîndurile și simțămintele noastre sînt din nou lîngă ieslea sfîntă unde îl vedem parcă alevea pe pruncul Iisus de care ne apropiem și noi întocmai magilor și păstorilor de odinioară, să I ne închinăm.

Într-adevăr ne găsim în fața Noului Născut, a Fiului lui Dumnezeu întrupat care, potrivit învățăturii Bisericii, a venit printre noi oamenii, făcîndu-se om asemenea nouă, avînd „părinți" și „rudenii", aparținînd unui „neam" și unei „țări".

Ca Dumnezeu, desigur, este nepotrivit să-i atribuim însușirile proprii unei făpturi oarecare. El a fost însă și om, și încă om adevărat, cum ne încredințează Sfintele Scripturi. Astfel ele ne istorisesc pe larg felul cum S-a născut, cine I-au fost membrii familiei și strămoșii, adică neamul Său, care I-a fost „patria". Evanghelistul Matei (1, 1—17) și în aceeași măsură Evanghelistul Luca (3, 23—38) ne dau ceea ce ei numesc „cartea neamului lui Iisus Hristos", începînd de la Avraam și chiar înainte de el. Afară de aceasta, tot Cartea Sfîntă vorbește deslușit despre „patria" lui Iisus. La un moment dat arată că cineva I-a spus: „Cîte am auzit că s-au făcut în Capernaum, fă și aici în patria Ta" (Luca 4, 23). Altcînd, apoi, citim în Evanghelie, că „după ce Iisus a sfîrșit pildele" prin care își povățuia ascultătorii, „a trecut de acolo și a venit în patria Sa (Matei 13, 54).

Însăși numele ce I se va atribui ulterior, cînd va fi osîndit la moarte, va fi pus tot în legătură cu locul Său de baștină (Ioan 19, 19). „A locuit într-o cetate numită Nazaret", ne lămurește Sf. Evanghelist Matei, „ca să se împlinească ce fusese vestit de prooroci, că El va fi chemat nazarinean" (Matei 2, 23; cf. Ioan 1, 45).

Cît timp a trăit pe pămînt, Iisus Domnul n-a uitat niciodată neamul din care a odrăslit și țara în care S-a născut trupește. Înomenindu-se a intrat în deplină comuniune cu semenii Săi de care nu S-a înstrăinat niciodată, pe care nu i-a renegat în nici un chip. Plecînd de la cei apropiați Lui, s-a ridicat la totaltatea oamenilor, cuprinzîndu-i în nemărginita Sa dragoste și purtare de grijă.

Același lucru s-au străduit să-l împlinească ucenicii Domnului și urmașii acestora. Dintre ei atenția ne este atrasă mai cu osebire de Sfîntul Pavel, cel care a grăit atît de minunat despre egalitatea tuturor făpturilor în fața lui Dumnezeu: „...de acum nu mai este nici grec, nici iudeu, nici tăiere împrejur, nici netăiere împrejur, nici barbar, nici scit, nici rob, nici slobod, ci Hristos este totul în toți" (Coloseni 3, 11; cf. Romani 10, 12; I Corinteni 12, 13; Galateni 3, 28). Pavel, denumit și „Apostolul neamurilor", potrivnic ca puțini alții oricăror diferențieri între oameni, tocmai el însăși afirma cu mîndrie ori de cîte ori i se oferea prilejul: „... eu sînt iudeu... din Tarsul Ciliciei, cetățean al unei cetăți, nu fără însemnătate" (Faptele Apostolilor 21, 39; 22, 3). Același Pavel apoi deplîngea pe cei care se comportau asemănător unor dezrădăcinați și le spunea că dacă n-au patrie, să-și caute una (Evrei 11, 14)!

Acest fel de a înțelege rostul apartenenței la o țară și la un neam este lămurit în nenumărate rînduri de Sfînta Scriptură. Găsim chiar pagini de un real dramatism în care este prezentat dorul de patrie al celui aflat departe de ai săi. „Cum să cîntăm cîntarea Domnului în pămînt străin", se lamenta Psalmistul. Și tot el continua juruindu-se: „De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta mea! Să se lipească limba mea de grumazul meu, de nu-mi voi aduce aminte de tine, de nu voi pune înainte Ierusalimul, ca început al bucuriei mele" (Psalmul 136, 4—6).

În concepția biblică existența mai multor neamuri apare, pe de altă parte, ca voită de însuși Dumnezeu, fiecare avînd de împlinit un rost anume și de aceea fiecare bucurîndu-se de cinstire. „Dumnezeu cel viu, care a făcut cerul și pămîntul, marea și toate cele ce sînt într-însele, citim în cartea Faptele Apostolilor (14, 15—16), a îngăduit din timpurile trecute, ca toate neamurile să meargă pe căile lor". Și nu numai atît, ci multitudinea neamurilor este prezentată ca îmbogățind creația însăși prin contribuția specifică ce sînt ele în stare s-o aducă. Prefigurînd judecata din urmă, Sf. Evanghelist Ioan pune „toate

† NICOLAE

Mitropolitul Banatului

(Continuare în pag. a 2-a)

34319.

Icoana Naşterii Domnului

Între icoanele care înfăţişează viaţa şi faptele minunate ale Domnului nostru Iisus Hristos, icoana Naşterii Domnului se bucură de o preţuire deosebită în evlavia credincioşilor.

Ea prezintă în culori începutul mîntuirii neamului omenesc şi „taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută". Ea este revelaţia iubirii lui Dumnezeu faţă de lume şi totodată mărirea Lui ca „a unuia născut din Tatăl plin de dar şi de adevăr". În ea vedem cu ochii trupeşti venirea Fiului lui Dumnezeu în lume, nu cu „năluciri îngrozindu-ne", ci venind ca un prunc nevinovat, sălăşluit într-o iesle sărăcăcioasă şi într-un staul friguros. Cel ce priveşte pe dumnezeiescul Prunc în iesle sau în braţele Prea Curatei Maicii Sale, nu se înspăimîntă cum s-au înspăimîntat evreii cînd au primit între tunete şi fulgere Legea pe muntele Sinai, prin Moise, ci se „minunează" de atîta dragoste a lui Dumnezeu pentru oameni. Privind icoana Naşterii Domnului creştinul se întreabă: „Cum de s-au întîmplat toate acestea pentru mîntuirea mea?"

Icoana Naşterii Domnului este aşezată pentru închinare nu numai în rîndul icoanelor de pe tîmplă, sau pe tetrapod în mijlocul bisericii ci se întîlneşte în casa credincioşilor la loc de cinste pe perete, la căruciorul şi pătucul copiilor fiindcă ea înseamnă prezenţa lui Hristos în viaţa de toate zilele a credincioşilor, constituie prima întîlnire a lor cu Dumnezeu, care a venit la ei să-i scape de tot răul şi să-i facă vrednici de rai. Cu icoana Naşterii Domnului merg din casă în casă colindătorii sau slujitorii Bisericii şi cîntă troparul: „Naşterea Ta Hristoase Dumnezeul nostru răsărit-a lumii lumina cunoştinţei, că întru dînsa cei ce slujeau stelelor de la stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarele Dreptăţii şi să Te cunoască pe Tine Răsăritul cel de sus".

În anul 1948 la Crăciun, mă aflam în părţile Bicazului ardelean în misiune. Venise vremea să mergem cu icoana să vizităm pe credincioşi pe la casele lor. O ceată de copii ne întîmpină la ieşirea din biserică. Purtau icoana Naşterii Domnului, frumos împodobită cu ştergar şi cu fire de busuioc. Nici n-am apucat să coborîm treptele bisericii şi ne-au asaltat cu cuvintele: Părinte, ne lăsaţi să mergem cu „Kirileisa". Am întrebat cîntăreţul despre ce este vorba şi mi s-a spus despre obiceiul lor, despre care aflasem că era în Moldova de Nord şi în părţile Bistriţei din Transilvania de multă vreme. „Kirileisa", era prescurtarea cuvîntului grecesc „Kirie eleison" adică „Doamne miluieşte". Copiii mergeau înainte, cu lumînarea aprinsă şi strigau: „Kirileisa". Credincioşii ne deschideau uşa, sărutau cu evlavie icoana Naşterii Domnului, se închinau şi mulţumeau că i-am cercetat. Iar la plecare spuneau: „Noi plecăm, Dumnezeu rămîne". Era mărturia credinţei, aproape liturgică „Dumnezeu este pururea cu noi şi noi dăm toată viaţa noastră lui Dumnezeu.

Am înţeles atunci că momentul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu nu este ceva singular, trecător ci este începutul unei vieţi noi în care cerul cu pămîntul se uneşte, cele de sus cu cele de jos, cum spune cîntarea bisericească: „Astăzi Dumnezeu pe pămînt a venit şi omul la cer s-a suit. Astăzi este văzut cu trup pentru om, cel din fire nevăzut".

Privind icoana Naşterii Domnului nu ştii ce să admiri mai mult. Întrebările năpădesc în minte, inima se încălzeşte şi se luminează, în faţa acestei minuni prin care s-a arătat împărăţia lui Dumnezeu pe pămînt.

† VASILE
Episcopul Oradiei

(Continuare în pag. a 7-a)

Gînduri şi îndemnuri de pace

„Şi cuvîntul s-a făcut trup şi s-a sălăşluit între noi, şi am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har şi de adevăr".

(Ioan 1, 14)

Sărbătoarea Naşterii Domnului Iisus în peştera din Betleem, aduce şi în acest an în sufletele noastre fiorii şi căldura anilor copilăriei, cînd ne pregăteam să întîmpinăm acest praznic luminos cu cîntece de stea şi vers de colindă: „Astăzi s-a născut Hristos / Mesia chip luminos / Lăudaţi şi cîntaţi / Şi vă bucuraţi!"

Astăzi „Prunc s-a născut nouă... şi se chiamă numele lui... Înger de mare sfat... Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie... şi pacea lui nu va avea hotar" (Is. 9, 5—6), nou născut, spre care se îndreaptă nădejdea de mîntuire a lumii întregi, căci: „Nu este al nume sub cer, dat între oameni, în care trebuie să ne mîntuim noi" (F. Ap. 4, 12). S-a născut astăzi Hristos şi „El va vesti pacea popoarelor" (Zah. 9, 10), ca să ne împace cu Dumnezeu (II Cor. 5, 18), pentru a ne arăta calea de a trăi în pace unii cu alţii (I Tes. 5, 13).

În noaptea Naşterii Sfinte, lumina împlinirii nădejdilor noastre s-a oprit deasupra peşterii din Betleem şi am văzut solii cereşti, care au intonat pentru oameni, pe treptele văzduhului, imnul divin al păcii: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăînvoire" (Luca 2, 14).

De la începutul omenirii şi pînă în zilele noastre, pacea a rourat nădejdi în inima fiecărui om, dar cu toate acestea, pacea, care înseamnă viaţa — bunul cel mai de preţ al omului şi-a vădit preaputin binefacerile asupra existenţei noastre, iar omenirea a fost frămîntată de nelinişte, temeri şi disperare că bunurile ei materiale şi spirituale pentru făurirea cărora atîtea generaţii au pus tot ceea ce au avut mai frumos şi bun, să nu devină para războaielor pustiitoare.

Pe buzele şi în privirile văduvelor şi orfanilor abia a înflorit timid surîsul bucuriei şi iată că norii negri se ridică la orizontul vieţii noastre, ameninţînd liniştea căminelor, bucuria muncii paşnice şi a vieţii, cu dezlănţuirea celei mai înfricoşătoare distrugeri; războiul nuclear, în urma căruia nu vor fi învingători sau învinşi, căci toţi vor fi cuprinşi de moarte.

Este dureros că rezultatele ştiinţei se încearcă astăzi să fie puse tot mai mult în slujba distrugerii şi a morţii.

În faţa acestei ameninţări cumplite, ce tinde să distrugă făptura lui Dumnezeu, din conştiinţa misiunii ce i-a fost încredinţată de Dumnezeescul ei întemeietor şi cu autoritatea divină a rostului ei în lume, Biserica se opune războiului nimicitor, căci Hristos a venit printre noi „ca lumea viaţă să aibă şi mai multă să aibă" (Ioan 10, 10), să pună sfîrşit „fărădelegii care se lucrează în lume" (II Tes. 2, 7).

„Evanghelia păcii" (F. Ap. 10, 36; Ef. 6, 15) este patrimoniul sacru al tuturor creştinilor, fii ai aceluiaşi Părinte Ceresc (F. Ap. 17, 26). „Trăiţi în pace între voi (Tes. 5, 13) îndeamnă Sf. Apostol Pavel pe Tesaloniceni, „Dumnezeu ne-a chemat să trăim în pace" (I Cor. 7, 15), le spune acelaşi Apostol Corintenilor, „Să urmărim lucrurile care duc la pacea şi la zidirea noastră" (Rom. 14, 19), le spune tot el Romanilor şi prin ei, tuturor oamenilor, iar în predica de pe munte, Mîntuitorul făgăduieşte făcătorilor de pace, cea mai mare răsplată; aceea de a-i socoti fraţi ai Săi; „Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema" (Matei 5, 9). Evanghelia lui Hristos e lumina iubirii infinite a Sfintei Treimi coborîtă asupra oamenilor, în care se topeşte toată vrajba şi vrăjmăşia lumii. Oamenii trebuie să se iubească între ei. Fiecare om trebuie să iubească pe semenul său, cu aceeaşi iubire curată şi sfîntă cu care iubeşte pe Dumnezeu (Matei 22, 37—39). Iubirea e temelia păcii. Ea face pe oameni fraţi. Iar unde sînt fraţi legaţi întreolaltă prin iubire, acolo nu e război.

De aceea, noi ca fii ai Bisericii, trebuie să împiedicăm pe acei care vor să stingă lumina surîsului şi bucuria vieţii de pe chipurile oamenilor ca şi elanul muncii ziditoare, să nu luptăm numai prin „Psalmi, imne şi cîntări duhovniceşti", pentru pace, ci şi prin înrolarea noastră alături de toţi oamenii, în marele front al păcii şi al vieţii; să determinăm pe cei ce au puterea ca uneltele războiului şi morţii să se transforme, cum a spus proorocul Isaia: „Săbiile în fiare de pluguri şi lăncile în seceri" (Is. 2, 4).

Stă aceasta în puterea noastră, a popoarelor lumii întregi, pentru că în fiinţa omului Dumnezeu a sădit potenţe prin care orice rău poate fi depăşit. Şi noi credem şi nădăjduim că lumea nu va fi tragedia celor stăpîniţi de ură şi de dorinţa de cîştig şi dominare, ci oamenii cei buni de pretutindeni îşi vor putea impune dorinţa de viaţă, de pace şi fericire.

Cu un sentiment de legitimă satisfacţie şi mîndrie patriotică subliniem că înţeleptul Conducător al ţării noastre, Excelenţa Sa Domnul Nicolae Ceauşescu a dat expresie sentimentelor umanitariste de pace ale lumii, şi la îndemnul său, poporul nostru s-a ridicat ca un singur om, spunînd cursei înarmărilor şi războiului un hotărît NU! şi cerînd cu tărie ca pacea mult dorită să se statornicească în sufletele oamenilor din lumea întreagă.

Fiind în preajma sărbătorilor Naşterii Domnului cînd Cuvîntul lui Dumnezeu s-a făcut trup pentru pacea şi mîntuirea lumii şi începutul unui Nou An, îngăduiţi-ne să vă adresăm tuturor, odată cu aceste gînduri şi îndemnuri ale noastre, urări de sănătate şi fericire, noi şi binecuvîntate împliniri în lucrarea pentru „pîinea cea de toate zilele" şi hrana duhovnicească pe care Pruncul nou născut a adus-o oamenilor spre slava lui Dumnezeu şi folosul semenilor.

† EMILIAN
Episcop al Alba Iuliei

„Patria" lui Iisus

(Continuare din pag. 1)

neamurile să aducă înaintea lui Dumnezeu, Dreptul Judecător, măreţia şi cinstea lor" (Apocalipsa 21, 26; cf. Matei 25, 32). Dacă vom lua în seamă zisele unui tîlcuitor, atunci însăşi magii care au venit să se închine Pruncului la Betleem şi I-au adus diferite daruri, unul aur, al doilea smirnă, iar al treilea tămîie, închipuiesc „popoarele care se înfăţişează înaintea Domnului şi Mîntuitorului lumii cu comorile sufletului lor naţional de Dumnezeu dăruite" (prof. N. Colan, Biserica şi naţiunea, în rev. Viaţa ilustrată, an I, nr. 1, martie 1934, p. 5).

În lumina celor acum arătate, Crăciunul cu înţelesurile lui constituie un stăruitor îndemn pentru luarea în considerare de către fiecare din noi a ţării în care ne-am născut şi a poporului din care facem parte. Urmînd pilda lui Iisus Domnul, să fim mîndri de meleagurile pe care trăim şi să cinstim neamul din care ne tragem ca astfel să nu ne asemănăm acelora despre care Sf. Apostol Pavel spunea că au ajuns să moară „fără să apuce făgăduinţele", că au ajuns rătăcitori şi „îşi căutau lor patrie" (Evrei 11, 13—14), cu toate că Dumnezeu le-a dăruit-o să trăiască în ea şi să fie fericiţi.

Colindele noastre

(Continuare din pag. 1)

şi-o poartă unii altora, prin vocile copiilor, tot atît de nevinovate ca şi aceea a Îngerului cu crin. Colindele se rostesc mai întîi în uliţă, se opresc la fereastră şi numai după aceea intră în casă. În limba noastră, numele colindei a născut verbul cu înţeles mai larg *a colinda*, adică a merge din loc în loc, în sat, pe cîmp, prin pădure, a cutreiera un spaţiu, fie el şi al gîndului. În Sărbători însă e vremea, rară de tot, cînd, pe undeva pe la crucea bradului, se coboară Dumnezeu pe o scară de argint şi se lasă purtat de copii pe la casele creştinilor. În felul acesta, nevinovaţii sînt nu numai vestitorii unui eveniment, ci şi *teofori*, adică purtători de Dumnezeu. Pe lîngă neîntrecuta lor frumuseţe folclorică, colindele au în ele o sacralitate care transfigurează şi Sărbătoarea, şi pe cei ce sărbătoresc, deopotrivă.

Casa care aşteaptă colindători are făcliile aprinse, ferestrele luminate, uşa deschisă, cîinii legaţi, darurile pregătite. După o veche tradiţie, în cele trei zile de Crăciun masa nu se ridică, ea trebuie să rămînă aşternută şi încărcată, pentru că orice rudă, prieten sau străin poposit la prag să poată fi poftit de îndată să se înfrupte. De sub stejarul unui Mamvri românesc, gazdele nu lipsesc niciodată. Crăciunul este, într-adevăr, mai întîi o Sărbătoare a familiei, dar sufletele oamenilor sînt deschise către lume, asemenea caselor şi bisericilor lor. Sărbătoarea e o bucurie a comuniunii.

Acum cîţiva ani am fost poftit la un Festival Marmaţia, al datinilor de iarnă, una din cele mai mişcătoare desfăşurări ale sufletului românesc pe care le-am văzut vreodată. Pe strada principală a Sighetului, unde era şi o tribună oficială, au defilat, cam pe la vremea prînzului, sute şi sute de colindători, veniţi în cete de prin satele Maramureşului, cu măştile, bicele, tălăngile, zurgălăii, colindele şi urăturile lor, fără nimic artificial, fără o anume regie, adevăraţi ca pe uliţele de acasă, aşa cum se pogorîseră, prin veacuri, din neam în neam. I-am văzut şi i-am ascultat printre lacrimi de bucurie. Un singur lucru nu l-am înţeles: nu ştiu cine şi de ce le botezase „datini laice". Oare nu toate sînt creaţia unuia şi aceluiaşi popor? Au nu toate sînt ale noastre? Au nu toate ne definesc ca neam român şi ne dau un contur propriu, al identităţii noastre naţionale?

Din Apus a venit la noi şi pomul de Crăciun — sau de iarnă, cum vrem să-i spunem — şi ne-a intrat în casă. E frumos, e strălucitor, e cald, e decorativ. L-am asimilat, aşa cum am făcut-o, mai demult, cu Vicleimul. L-am asimilat şi-l vom păstra, ca unii ce sîntem deschişi faţă de înnoiri. Acestui pom însă nu-i vom da dreptul să ne trimită colindele în fonotecă. Ele trebuie să rămînă ceea ce au fost şi unde sînt, pe uliţe, la ferestre şi în casele deschise, cel puţin aşa cum se păstrează în universul Marmaţiei.

Lumină și pace pe pămînt

Sfîrșitul profeției lui Zaharia, preotul și tatăl lui Ioan Botezătorul, sună astfel: *„datorită milostivirii duioase a Dumnezeului nostru... ne-a cercetat Soarele ce răsare din înălțime, ca să lumineze pe cei ce zac în întunericul și în umbra morții, și să îndrepteze picioarele noastre pe calea păcii!"* (Luca 1, 78—79).

Praznicul Nașterii Mîntuitorului nostru a sosit iarăși la noi îmbrăcat în lumina lui suprafirească pe care o revarsă peste sufletele creștinești.

Cîntarea sărbătorească pe care o cîntăm cu acest prilej fericit — mă gîndesc la troparul Crăciunului — ne aduce aminte că Cel născut în Betleem este pentru noi creștinii: lumina cunoașterii, este soarele dreptății, este răsăritul cel ceresc. Să ne oprim cîteva clipe la acest tropar și să cumpănim cuprinsul lui: *„Nașterea Ta* Hristoase Dumnezeul nostru, a răsărit lumii lumina cunoștinței, că întru dînsa (prin această naștere), cei ce slujeau stelelor (magii) de la stea au învățat, să se închine Ție *soarele dreptății* și să te cunoască pe Tine *răsăritul cel de sus.* — Doamne mărire Ție!"

Este ușor de priceput pentru ce sfînta noastră Biserică, pe Cel culcat în iesle îl numește: lumina noastră, soarele nostru, răsăritul nostru.

În primul rînd: în persoana lui Iisus s-au împlinit prezicerile profetului Isaia de odinioară: *„Poporul care umbla în întuneric a văzut lumină mare — și peste cei ce locuiau în țara umbrei morții a strălucit lumină"* (Isaia 9, 2). Această împlinire o mărturisește însuși Domnul Hristos cînd zice despre Sine: „Eu sînt Lumina lumii; cine Mă urmează pe Mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții" (Ioan 8, 12).

Această împlinire a profețiilor mesianice o mărturisim și noi ori de cîte ori rostim simbolul credinței noastre care, între altele, se vestește că Domnul Hristos este lumină din lumină, și Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat.

Hristos Mîntuitorul este lumina noastră prin învățătura Sa. El este soarele nostru spiritual prin harul Său dumnezeiesc, care dă viață sufletului și trupului nostru. El este răsăritul cel de sus prin iubirea pe care ne-a arătat-o cu prisosință și ne-o cere și nouă s-o cultivăm față de Dumnezeu și față de semenii noștri.

Hristos Domnul nostru ne-a cerut sus și tare să credem că El întrunește deodată toate aceste trei mari calități: *„Eu sînt calea, adevărul și viața"* (Ioan 14, 6).

Să reținem din profeția lui Zaharia, din fruntea acestor rînduri, că rostul lui Hristos-Mesia a fost și acela ca *„să îndrepte picioarele noastre pe calea păcii"* (Luca 1, 79).

Din ceea ce auzim și aflăm că se petrece în lumea largă, ne îngrozim să constatăm cît de sub-

bredă este în zilele noastre soarta păcii. Este cît se poate de trist și dureros să aflăm că picioarele unor conducători de state mari și puternice s-au abătut atît de mult, *prin înarmare*, de pe calea păcii și a vieții. Este de-a dreptul înspăimîntător să știm că se fac pregătiri atît de necugetate pentru dezlănțuirea unei pustiiri necruțătoare a tot ce este viață și civilizație pe planeta noastră.

Totuși să nu descurajăm!

De la primejdia unui nou război atotpustiitor să ne ridicăm ochii gîndului nostru și să-i îndreptăm spre Făcătorul cerului și al pămîntului, care iubește viața și sprijinește pe cei ce o cultivă.

Din graiul binecuvîntat al Mîntuitorului lumii, am învățat ceea ce este menit să ne încurajeze în clipe de îngrijorare: „Eu am venit ca oamenii să aibă viață și s-o aibă din belșug" (Ioan 10, 10).

Ascultînd cîntarea proprie sărbătorilor Crăciunului, auzind troparul înălțător al Nașterii, să stăruim cu inima și cu gîndul lîngă peștera sfîntă a Betleemului. Acolo vom culege în sufletul nostru îndemnări puternice de iubire față de trimisul Cerului și de dragoste frățească față de semenii noștri, față de toți oamenii, fără deosebire de limbă și credință, de rasă sau culoare.

Îngenunchiați lîngă ieslea Pruncului Dumnezeiesc, să ne rugăm fierbinte să se înfăptuiască pe pămînt, cît mai curînd și cît mai deplin, solia vestită de îngeri în noaptea cea sfîntă: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace — între oameni bună învoire"* (Luca 2, 14).

În zilele de răgaz ale sărbătorilor sfinte, vom ruga pe Dumnezeu cel atotputernic să trezească în sînul maselor de oameni *glasul rațiunii*, al minții sănătoase și să facă ca el să răsune ca un tunet de protest cutremurător în urechile celor ce urzesc un nou război atotnimicitor.

O mare satisfacție sufletească am simțit în ființa noastră în urma faptului că Marea Adunare Națională, în recenta ei sesiune, a luat hotărîrea de a împuternici pe Președintele Țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu, să se adreseze conducătorilor celor două mari puteri și celorlalți șefi de state, ce au semnat actul final al Conferinței de la Helsinki, cerîndu-le să facă tot ce le stă în putință, în vederea destinderii, a dezarmării și a păcii mondiale.

Facă Dumnezeu, în nemăsurata Lui iubire de oameni, să cruțe omenirea de dragul Fiului Său preaiubit și întromenit, și de dragul multor milioane de oameni drepți, cinstiți și nevinovați.

† TEOFIL
Arhiepiscop al Clujului

Nașterea Domnului și valoarea omului

„Hristos se naște, măriți-L! Hristos în ceruri, întîmpinați-L! Hristos pe pămînt, înălțați-vă!"

Măriți-L pe Hristos, căci e Fiul lui Dumnezeu, făcut, din negrăită iubire, om. Întîmpinați-L, îngeri din ceruri, pe Omul care urcă mai presus de voi, la înălțimea dumnezeiască! Înălțați-vă, oameni, căci Fiul lui Dumnezeu a venit pe pămînt, făcîndu-se om ca voi și între voi, făcîndu-Se Fratele vostru.

Ce promit religiile panteiste omului ca persoană? Topirea în marea esență. Promit doar speciei să continue în alți și alți indivizi, care apar și dispar definitiv, rînd pe rînd. Dar ce are omul ca persoană conștientă din durata speciei?

Ce promit religiile teiste, care cunosc doar un Dumnezeu unipersonal? O veșnică distanță a lui de oameni, o atitudine dominatare față de ei.

Dar la ce înălțime ne ridică Dumnezeul Treimic, viețuitor din veci într-o iubire supremă, din care o Persoană mînată de această iubire din Treime, se face om ca noi și între noi pentru veci, se face Fratele nostru, făcîndu-ne pe noi pentru veci frații Lui și fiii Tatălui Său ceresc! O Persoană dumnezeiască se face purtătoarea eternă a umanității, trăiește viața noastră omenească, se face părtaș vieții noastre omenești, iar viața noastră omenească se umple de viața dumnezeiască fără margini și fără sfîrșit, de puritatea, de lumina, de iubirea ei fără pată.

Nașterea Domnului ne pune în lumină taina minunată a unui Dumnezeu care, cu toată mărirea Lui necuprinsă, se coboară atît de mult, încît se face purtătorul personal al simțămintelor noastre, al legăturilor noastre cu lumea și cu semenii noștri, al specificului uman, cum am zice. Dar aceeași Naștere ne pune în lumină taina umanității noastre, a capacității ei de a se face mediu expresiv și comunicant al infinității spirituale a lui Dumnezeu, devenit Subiect personal, Subiect trăitor al simțirilor, al modului ei de a fi, potrivit conștiinței ei. În Nașterea Domnului ni se descopere nu numai minunea necuprinsă, dar plină de bunătate a lui Dumnezeu, ci și minunea omului. Omul se descopere ca cea mai mare minune după Dumnezeu, ca o minune corespunzătoare minunii lui Dumnezeu, ca o minune după chipul minunii dumnezeiești. Nici o bagatelizare a omului nu mai e posibilă pentru cei ce cunosc minunea Nașterii Domnului și cred în ea și e firesc să creadă în ea, pentru că taina minunată a omului se impune de la sine, cu toate încercările ce s-au făcut de a o bagateliza.

Minunea omului e opera unui Dumnezeu atotputernic, pentru că e opera unui Dumnezeu liber și iubitor. Omul nu e, în credința creștină, produsul unor legi oarbe, inconștiente. Dumnezeu nu e coborît nici El la treapta unui sistem de legi oarbe, ele însele lipsite de voință, deci fără o explicație și fără putere. Mai presus de legi e Persoana sau mai bine zis comunitatea de Persoane dumnezeiești, căci nu există Persoana fără comunitate; și de asemenea mai presus de lege, ca operă a iubirii comunității personale supreme, e persoana omenească la fel conștientă, liberă, trăitoare în comuniune cu alte persoane omenești, adusă la existență pentru un dialog al iubirii cu Dumnezeu.

Unde e iubire, e libertate. Pe de altă parte, iubirea săvîrșește fapte, care în raport cu legile naturii în continuă repetiție, sînt minuni, căci caracteristică persoanei e de a manifesta mereu altfel și altfel bogăția și iubirea ei nesfîrșită. Dumnezeu este iubire. De aceea este liber și poate face minunea înzestrată și ea cu iubire și cu libertate care este omul. Această minune o poate încadra în Persoana Sa Fiul lui Dumnezeu, pentru ca Tatăl Lui care-L iubește pe El cu iubirea supremă de Tată suprem, de Tată cu adevărat desăvîrșit, să-L poată iubi și în calitatea de om și în fața Lui omenească să iubească orice față omenească ce se alipește de Fiul Său devenit om. Cînd la Botezul Domnului, glasul Tatălui se aude mărturisind despre Cel ce se botează: „Acesta este Fiul Meu cel iubit", mărturia aceasta nu se referă la Hristos numai în calitate de Fiu dumnezeiesc, ci și în calitate de Fiu omenesc.

În Fiul lui Dumnezeu, care S-a făcut om, omul a devenit și el Fiul Tatălui ceresc. Făcîndu-Se Frate cu noi, noi toți devenim fii ai Tatălui ceresc împreună cu El și frați între noi. Taina cea mare a omului e că poate simți iubirea Tatălui ceresc în calitate de fiu al Lui și poate simți iubirea lui de fiu față de Tatăl ceresc. Altfel umanitatea n-ar fi în stare să devină fire a Subiectului filial dumnezeiesc.

Dar dacă sîntem frați ai lui Hristos și frați între noi cu temelia frăției noastre întărită de Frăția cu atotcuprinzătorul nostru Frate dumnezeiesc, dacă putem simți iubirea între noi la nivelul iubirii Lui de Frate față de noi, între noi poate să domnească cu adevărat pacea netulburată, ca semn necondiționat al iubirii frățești între oameni, ca semn necondiționat al credinței noastre că Hristos e Fiul lui Dumnezeu, care S-a făcut om, ca să ne facă frați ai Săi și frați între noi.

Acolo unde nu e pace, e semn că a slăbit credința în întruparea Fiului lui Dumnezeu ca om.

Ca temelie a păcii și a bunei voiri între oameni a fost văzută de îngeri însăși Nașterea Domnului. Și mărturia aceasta a îngerilor a fost vestită oamenilor. Căci în noaptea Nașterii s-a văzut oaste mare cerească, lăudînd pe Dumnezeu, pentru această temelie a păcii între oameni, pusă de Dumnezeu prin Nașterea Fiului Său ca om, ca Frate al oamenilor ceea ce a întărit frăția între ei. În aceasta vedeau îngerii cel mai important motiv de a slăvi pe Dumnezeu: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoire".

Dumnezeu, făcînd pe Fiul Său om și Frate al nostru, centru de iradiere a iubirii frățești între oameni L-a pus izvor de pace între Sine și oameni și între oamenii înșiși, ridicîndu-i în Hristos la calitatea de fii ai Săi, de frați ai Fiului Său și întărindu-i prin aceasta în calitatea de frați întreolaltă. „Pacea Mea dau vouă" (Ioan 14, 27), iubirea Mea de Frate v-o dau vouă, ca să o aveți, dacă rămîneți întru Mine, și între voi, a spus Domnul. Hristos „e pacea noastră" (Ef. 2, 14). „Precum v-am iubit Eu pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul" (Ioan 13, 34).

Să primim iubirea și pacea Lui, ca să le răspîndim între noi. Să-L primim pe El întru noi, ca izvorul păcii și iubirii între noi.

Pr. prof. *D. Stăniloae*

Nașterea Domnului în inscripții vechi descoperite în Dobrogea

Printre vestigiile arheologice descoperite în străvechea provincie dintre Dunăre și Mare, un loc important îl ocupă inscripțiile creștine, cercetate și publicate de specialiști, care ne oferă importante elemente de spiritualitate ortodoxă și de cultură a strămoșilor noștri. Majoritatea inscripțiilor creștine găsite în Dobrogea, în limbile greacă și latină, datează din secolele V—VI, perioadă în care Biserica veche a avut cea mai mare înflorire —, și prezintă deosebită importanță, întrucît confirmă și, mai mult decît atît, completează știrile izvoarelor literare în legătură cu vechimea și cu dezvoltarea creștinismului în Scythia Minor.

Inscripțiile creștine au fost săpate pe blocuri și pe plăci de calcar sau de marmoră, pe geme și opaițe, pe vase de piatră și de lut etc. Conținutul inscripțiilor este variat: texte biblice și liturgice, scurte rugăciuni, expresii și denumiri creștine, formule pentru pietrele de mormînt ș. a. La împodobirea obiectelor cu inscripții s-au folosit, îndeosebi, simboluri creștine ca: porumbelul, peștele, monogramul lui Hristos, ancora, dar, mai ales, sfînta cruce, săpată la începutul, la mijlocul sau la sfîrșitul textelor.

O parte din inscripțiile creștine au un adînc conținut teologic și exprimă adevăruri de credință stabilite la sinoadele ecumenice la care o contribuție importantă au avut episcopii Tomisului ce au participat la ședințele respective. Aceasta este cea mai concludentă dovadă că ierarhii tomitani, din acel timp, popularizau și propovăduiau aceste adevăruri dogmatice printre credincioșii lor, pe de o parte, pentru a-i învăța dreapta credință, pe care cei din urmă, și-o însușiau și o manifestau și în acest mod, pe de alta, în scopul apărării lor de erezii.

Unele din textele acestor inscripții se referă numai la Maica Domnului, al cărei cult era practicat și în această zonă cu evlavia cuvenită, iar altele — la Nașterea Domnului din Sfînta Fecioară Maria —, cu cea mai frecventă formulă: „Maria naște pe Hristos", care se întîlnește cel puțin de 19 ori în diferite inscripții descoperite în Dobrogea.

Trebuie de amintit că Nașterea Domnului exprimată prin această formulă s-a întîlnit pînă acum numai pe amfore. S-a emis ipoteza că majoritatea amforelor descoperite cu aceste inscripții ar fi fost importate din Orient. Așteptăm ca viitoarele descoperiri și cercetări să facă lumină și în această problemă.

În cele ce urmează, vom reda, spre exemplificare, numai patru din aceste inscripții avînd conținutul arătat.

La muzeul din Histria se află partea superioară a unei amfore, datată în secolul al V-lea, descoperită în anul 1949. Inscripția de pe acest vas care a fost făcută cu vopsea roșie, cuprinde trei litere grecești care, reconstituite de specialiști, au dat textul: „Maria naște pe Hristos".

La Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța, se păstrează o amforă fragmentară ce datează din secolul al VI-lea, găsită între anii 1969—1970, în secțiunea A, orientată V-E, la est de terme, care are pe gît și pe umăr o inscripție grecească cu vopsea roșie, precedată de o cruce, cu următorul conținut: „Maria naște pe Hristos. Harul lui Dumnezeu" ... Mîntuitorul, Stăpînul fără de moarte...

Tot la același muzeu din Constanța se păstrează o amforă ce datează din secolele V—VI, găsită în cuptorul de ars ceramică nr. 1, pe al cărei gît specialiștii au descoperit inscripția: „Maria naște pe Hristos".

O inscripție asemănătoare s-a descifrat și pe un gît de amforă din secolele V—VI, descoperită în comuna Oltina din județul Constanța.

Aceste vase, așa cum afirmă cercetătorii în acest domeniu, serveau în mod deosebit la transportarea și păstrarea lichidelor ca: vin, untdelemn și, uneori, smirnă, tămîie ș. a.

Dacă untdelemnul se folosește în cultul Bisericii noastre pentru ars în candele, pentru lucrări sfințitoare ca ungeri, în cuprinsul unor Taine sau ierurgii, vinul este unul din elementele de bază pentru jertfa euharistică, în cadrul Sf. Liturghii.

De aceea, inscripțiile de pe aceste amfore cu textul „Maria naște pe Hristos" trebuie să ne ducă în mod logic cu gîndul la o relație între utilitatea lor ca purtătoare a elementelor legate de credința, viața și practica creștină.

Formula prezentată mai sus, frecventă în inscripțiile descoperite în Dobrogea, precum și în unele din alte regiuni ale țării noastre, desigur că este în strînsă legătură cu hotărîrile sinoadelor I și III ecumenice, raportate la Dumnezeu-Fiul și la Maica Domnului, ținute la Niceea în anul 325 și respectiv la Efes în anul 431, la care au participat și episcopii Tomisului. La cel de al III-lea sinod a participat Timotei.

Din aceste inscripții se poate constata faptul că strămoșii noștri din Dobrogea erau receptivi la hotărîrile sinoadelor ecumenice, transmise de ierarhii tomitani, păstrînd cu sfințenie adevărurile de credință în acea perioadă cînd Arie și Nestorie își propagau învățăturile lor greșite. Faptul că aceste adevăruri erau încizate pe astfel de vase demonstrează, pe de o parte, cunoașterea și popularizarea lor și pe această cale, iar pe de alta, solidaritatea de credință a credincioșilor din această străveche vatră creștină și românească cu adevărurile și dogmele stabilite de Sfinții Părinți la sinoadele ecumenice.

Marele epigrafist *Theodor Mommsen* sublinia într-o lucrare a sa că „inscripțiile sînt strîns legate de viață, ele nu reprezintă literatură". De aceea, sîntem convinși că și inscripțiile despre care s-a amintit și multe altele din Dobrogea, reprezintă viața de evlavie și de credință a strămoșilor noștri — clerici și credincioși — așa cum au trăit-o ei și ne-au lăsat-o nouă moștenire scumpă ca un inestimabil tezaur spiritual pe care noi, cei de astăzi, trebuie să-l apărăm și să-l păstrăm cu înaltă responsabilitate morală.

† EPIFANIE TOMITANUL
Episcop-vicar

Răsare iar

Răsare iar lumina blîndă
A stelei depărtate,
Cu rază limpede, vibrîndă,
Un Prunc în iesle să ne-arate.

Între pămînt şi cer să-ntindă
Din nou o punte lucitoare,
Pe care lin al păcii înger
În haine albe să coboare...

Din fluierul străbun păstorii
Cu viers de doină iar să cînte
Colinda —, şi-ale noastre inimi
Cu farmec negrăit să-ncînte.

În suflete să ne renască
Nădejdile de mîntuire
Şi imnul Slavei iar să crească,
Ecou de sacră fericire:
„Mărire Domnului din ceruri
Şi lumii bună învoire!"

Bethleem (Acrostih)

Bethleemul, străvechiul oraş,
E astăzi lui Hristos iarăşi sălaş;
Toţi cei ce-l iubim şi-i slujim
Hai, grabnic acolo să fim:
La trîmbiţi de îngeri răspuns
E vremea să dăm în cîntări...
Ecoul să poarte în zări
Mărirea, — spre cel Neajuns!...

IOAN RĂILEANU

COBORÎT-A, COBORÎT

Coborît-a coborît,
Florile dalbe de măr, *(se repetă după fiecare vers)*
Maica Sfîntă pe pămînt.
Şi-a umblat din casă-n casă,
Nime, de mas, nu o lasă.

Cînd a fost coalea de seară,
Şi-a aflat o poiecioară,
Şi-a aşternut fîn uscat
Şi-a născut mîndru-mpărat,
Care ne-a răscumpărat
De la muncile din iad.

De la Luca cetire

Taina cea din veac ascunsă

Înconjuraţi de taine dinafară, sîntem tot atît de asaltaţi de taine şi dinlăuntru. Universul mare şi universul mic — macrocosmosul şi microcosmosul — sînt alcătuiri la scară diferită din aceeaşi stofă de mister. Nu ştim mai mult despre cele de aproape, decît despre cele de departe. Ştim cîte ceva. Uneori mai puţin, alteori mai mult, dar niciodată totul. Ba chiar, cu cît ştim mai mult, cu atît se deschid orizonturi mai largi de necunoscut ce trebuie cucerit.

Cîţiva savanţi au conceput universul mare ca ceva în permanentă expansiune. Dacă e aşa, atunci el e o expansiune de taine în acelaşi timp. Dar, ori că e aşa, ori că nu e aşa, cum nu-l putem concepe mărginit, frazei care ne vorbeşte despre el nu-i putem pune punct. Rămîne mereu deschisă.

În universul mic, drumul merge în adîncime. Cînd trece pragul materiei şi ajunge pe tărîmul energiei, e ca o trecere pe „tărîmul celălalt" — teritoriu metafizic.

Cercul se descopere dintr-odată fără circumferinţă. Şi în om, cînd se trece de uşor identificabilele dimensiuni şi activităţi ale vieţii biologice, se ajunge pe tărîmul abstracţiunilor psihologice, la conştiinţă, la subconştiinţă, la suflet... Psihologia vine de la *psihi* — suflet, de la ceva fără contur, fără massă, de o substanţă şi mai altfel decît, de pildă, cea a luminii sau a sunetului. Şi i-am zis metaforic substanţă, din lipsă de cuvînt mai potrivit.

Fîntîna se descopere dintr-odată, fără fund.

Într-un univers de taine, oamenii caută dezlegări şi le stă bine, şi sînt măreţi şi frumoşi cînd caută. Trestii, dar trestii gînditoare, spunea copleşit de taină, Pascal. Din gînd le vine chinul că nu ştiu şi nu înţeleg totul, dar tot în gînd îşi găsesc echilibrul şi sensul, în ciuda permanentului *dubito*, în ciuda îndoielilor cu privire la ultimul răspuns, căci niciodată, nici un răspuns nu e înveşmîntat în togă de certitudine ultimă şi absolută.

Printre necunoscute şi taine, trăim ca şi cum am şti totul şi n-ar mai fi taine, şi iată că se poate, şi chiar într-o desfăşurare coerentă. Aceasta e una din marile performanţe ale oamenilor. S-au obişnuit cu tainele. Le caută, se zbat, dar s-au obişnuit cu ele. Ba uneori declară chiar că le fac bine. Se simt mai în largul lor într-o lume în acelaşi timp strînsă între limite de nenumărate necunoscute şi liberă spre infinite depărtări de taină, în care stau ascunse răspunsuri şi sensuri care de care mai uluitoare, fabuloase, împotriva şi pe potriva dorinţelor lor, după cum le e sufletul într-o zi sau alta.

Cînd întîlnesc taina din ei cu taina din afara lor, şi nu se sperie; cînd înţeleg că sînt ţesuţi din fire dintr-un caer de pe două tărîmuri, oamenii sînt mari, sînt înţelepţi, sînt zei. Alcătuiri din substanţă de taină. Aşa îşi depăşesc mărginirea, ies din condiţia de sclavi ai tainelor, inconsistenţi şi înfricoşaţi, şi se regăsesc în condiţia de părţi de taină. Sînt ei înşişi taină. Dumnezeieşti. Poetul nostru filozof, Lucian Blaga, îşi mărturisea propria experienţă: *„Eu nu strivesc corola de minuni a lumii / şi nu ucid, cu mintea tainele, ce le-ntîlnesc / în calea mea"*. Şi: *„Eu cu lumina mea sporesc a lumii taină — / şi-ntocmai cum cu razele ei albe luna / nu micşorează, ci tremurătoare / măreşte şi mai tare taina nopţii, / aşa îmbogăţesc şi eu întunecata zare / cu largi fiori de sfînt mister / şi tot ce-i ne-nţeles / se schimbă-n ne-nţelesuri şi mai mari / sub ochii mei"*.

Descifrarea unor taine fusese totuşi promisă oamenilor de către Dumnezeu, încă din timpuri de adînc trecut. Profeţii promiseseră un *„Izbăvitor"* (Rom. 11, 26) care urma să arunce lumină (Ioan 9, 5) peste toate umbrele, şi tainele urmau să-şi ridice vălul şi să se arate la vedere. Cei care vor trăi în acea vreme şi cei de după ei, *„vor cunoaşte toate tainele"* (Matei 13, 11). Toate promisiunile erau însă ele însele ascunse printre rînduri, rămase la jumătatea frazei, mai mult sugerate. Se transmiteau în cutii închise, fără deschizători, în limbaj cifrat, pentru descifrarea căruia nimeni nu avea codul. Cine va fi, cum va veni, cînd va veni, ce noutate extraordinară va aduce? Ce era pentru unii limpede, pentru alţii era încurcat. Nimeni nu avea certitudini. Toate cele despre *Izbăvitor* erau *taină*.

Aceasta este cea despre care Scriptura grăieşte a fi fost *„taina cea din veac ascunsă"*. Şi taina aceasta era: că va veni pe pămînt însuşi Dumnezeu. Fiul lui Dumnezeu, *„cel de o fiinţă cu Tatăl"(* Cine şi-ar fi putut imagina? Chiar cetită negru pe alb, o astfel de taină ar fi fost interpretată altfel, ar fi fost crezută alegorie, metaforă, simbol. Era prea mult ca să fie chiar aşa: să vină însuşi Dumnezeu, sub o formă accesibilă, comprehensibilă, la îndemîna oamenilor! Luca şi Cleopa cînd s-au întîlnit cu Iisus pe drumul Emausului, nici nu le-a trecut prin cap să-L recunoască, deşi „ardea inima în ei", deşi Îl vedeau că era El. Îl văzuseră mort cu trei zile înainte. „El" murise şi fusese îngropat. Acesta putea fi oricine altcineva, dar nu El. Au acceptat ideea numai cînd Iisus *„le-a deschis ochii"* (Luca 24, 31—32). Tot aşa a fost şi cu venirea lui Dumnezeu însuşi pe pămînt.

Şi totuşi la Betleem s-a născut ca om adevărat, Dumnezeu adevărat, Iisus Hristos. Un înger a deschis ochii oamenilor, descifrîndu-le taina: *„Vi s-a născut azi Mîntuitorul, care este Hristos Domnul"* (Luca 2, 11).

Venind Dumnezeu, descoperindu-se *taina cea mai mare*, toate celelalte şi-au strîns aripile, s-au micşorat, şi tot ce era neînţeles şi grav şi-a pierdut gravitatea, pentru că, dacă s-a descoperit şi există Dumnezeu, totul e cu înţeles, totul e cu sens, fie că îl înţelegem, fie că nu-l înţelegem. Îl ştim cu sens chiar şi atunci cînd are toate aparenţele absurdului. Loc de căutare mai rămîne, şi încă mult, şi neastîmpărul căutării nu va înceta niciodată, dar căutarea nu e mai dramatică şi desperată, cum ar fi într-un întuneric de non-sens. Nu mai e căutarea *întrebătorului cumplit al veacului acestuia* (I Cor. 1, 20).

De aceea, printre necunoscute şi taine, trăim senini, ca şi cum am şti totul.

Dumnezeu revelat la Betleem, sub chipul *Pruncului*, rămîne, e drept, ascuns mai departe în taina fiinţei Sale, acolo în Ontologia cea nenumită şi necuprinsă de gînd şi de cuvînt, adică în ceea ce este şi *cum* este El în esenţa Sa, dar atît cît ni s-a descoperit, pe potriva puterilor minţii noastre, ne e deajuns şi ne aduce mîngîiere şi răspuns.

Cîndva, Adam şi Eva au vrut să cunoască înainte de vreme, cînd nu erau încă maturi pentru aceasta, şi neascultarea le-a fost socotită păcat, şi acesta s-a revărsat şi peste urmaşii lor. Iisus Hristos vine să şteargă totul şi să aducă acum, la plinirea vremii, *„lumina cunoştinţei"*. Dumnezeu îi declară acum pe oameni deplin maturi pentru aceasta, descoperindu-le *„taina voii Sale"* (Efeseni 1, 9) şi ei ştiu acum ce să creadă, cum să creadă, cum să gîndească şi cum să trăiască. Ne putem acum adresa familiar „Dumnezeului necunoscut" al Atenienilor, de care vorbeşte Sfîntul Pavel (F. Ap. 17, 23), cu *„Vecine Dumnezeu"* ca poetul foarte credincios Reiner Maria Rilke.

Drept aceea, bine a cuvîntat îngerul cînd a zis: *„Vă vestesc vouă bucurie mare"* (Luca 2, 10). Şi urarea lui fie să se împlinească acum şi în vecii vecilor: *„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăvoire"*.

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Episcopul Buzăului

Astăzi Hristos în Vifleem s
de început se începe şi Cuvîntul
bucură şi pămîntul cu oamenii s
torii minunea vestesc, iar noi ne
sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pa

„Prunc s-a născut nouă, un fiu s-a dat nouă. Şi se cheamă numele lui: Înger de mare sfat, sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie (Is. 9, 5).

Cu sinceră dragoste în H
mîntuirea lumii, adresăm tu
„Telegrafului Român", din ţar
şi sănătate, iar noul an să le a
daruri duhovniceşti, bucurie, fe
bunăsporire.

În lumina Betleemului

— Mama, Casa, Copilul —

I. — *Mama*

În pragul Nașterii Domnului, mai întîi, ne vom opri și vom cinsti pe Maica Celui ce S-a născut în Betleem. Pe Ea o vom preamări în primul rînd, pentru că înainte de noi a ales-o și a preamărit-o Dumnezeu, cînd a rînduit ca Ea să fie Maica Fiului Său, prin aceasta dîndu-i cinstea și slava, pe care n-a primit-o nici o făptură, din cîte sînt în cer sau pe pămînt.

E în firea noastră dorința înțeleaptă de a căuta să fim prieteni cu prietenii oamenilor buni, aleși, luminați. De aceea, dorința de a face parte dintre cei ce cinstesc pe mama omului ales, este cea mai înțeleaptă dorință. Înțelepciunea și credința, dragostea și dorința de a aduce lui Hristos bucuria cea mai înaltă, ne îndeamnă să acordăm cea mai mare cinste Maicii Sale. Acest lucru ni-l face cunoscut însăși Fecioara Maria, cînd, luminată fiind de Duhul Sfînt, după ce l-a zămislit pe Fiul ei și Dumnezeul nostru, pe Domnul Iisus Hristos, a vestit: „Iată de acum mă vor ferici toate neamurile" (Luca 1, 48). Maica Domnului a rostit acest cuvînt, în primul rînd, pentru că ea singură, mai întîi și mai presus decît oricine, a cunoscut „taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută", zămislirea cea mai presus de fire a Fiului și Dumnezeului nostru. În al doilea rînd pentru că Ea fiind luminată de Duhul Sfînt, a prevăzut toate binefacerile ce vor izvorî pentru toate neamurile, prin zămislirea și nașterea pe pămînt, din trupul Ei, a Fiului lui Dumnezeu. Ea, luminată fiind de Duhul Sfînt, a cunoscut că cine crede și se închină lui Iisus Hristos ca unui Dumnezeu, se va mîntui; de aceea o vor cinsti-o și pe Ea, care prin nașterea ei, a primit calitatea cea mai înaltă, de Maică a lui Dumnezeu.

Cel ce crede că Iisus Hristos este Dumnezeu, acela o cinstește pe Maica Domnului, pentru că ea este cu adevărat Născătoare de Dumnezeu. Cel ce crede că Iisus Hristos este Mîntuitorul lumii, acela cinstește și preamărește și pe Maica Domnului, pentru că prin ea ne-am învrednicit să vedem venind în lume pe Cel făgăduit lui Adam și prin Ea s-a împlinit cuvîntul lui Dumnezeu (Facere 3, 15) că aceasta, sămînța femeii, va zdrobi capul șarpelui celui vechi, capul diavolului care, prin înșelăciune, ne-a adus atîta rușine și durere și suferință și nenorocire.

Cine recunoaște puterile și binefacerile pe care Hristos le-a adus pe pămînt, acela preamărește pe Maica Domnului, pentru că prin Ea ne-a venit nouă „Împăciuitorul" (Fac. 49, 10).

Credinciosul o cinstește pe Maica Domnului, pentru că mai înainte decît oricine a cinstit-O Tatăl cînd a ales-O și a considerat-O vrednică să fie Maica Fiului Său, a cinstit-O Fiul cînd a primit a se zămisli din trupul Ei, a cinstit-O Duhul Sfînt cînd S-a coborît asupra Ei și a umbrit-O și a preasfințit-O pentru totdeauna.

Creștinul o cinstește pe Maica Domnului pentru că mai presus de toată suflarea a cinstit-O Fiul cînd S-a zămislit și Și-a luat trup dintr-însa, a cinstit-O înainte de naștere și după naștere fiindu-i supus pînă la vîrsta de treizeci de ani, după cum ne arată Scriptura (Luca 2, 51). Hristos a cinstit-O și a ascultat-O și după ce și-a început lucrarea Sa, după cum vedem că s-a întîmplat la Nunta din Cana Galileii, cînd Mîntuitorul săvîrșește prima minune, la cererea Ei (Ioan 2, 3—11). O cinstește pe Maica Sa Domnul, purtîndu-i de grijă, chiar și în ultimul ceas al vieții Sale pămîntești, chiar și atunci cînd se afla pe cruce și se jertfea pentru mîntuirea lumii. El nu a uitat-O nici atunci, ci îi poartă de grijă și o dă în seama celui mai iubit ucenic, Sfîntul Apostol Ioan (Ioan 19, 27).

Dar pentru cei ce-și iubesc pe mama lor, nu este nevoie să le vorbim de cinstirea și dragostea lui Hristos față de mama Sa. Dragostea de mamă este cel mai sfînt și mai firesc lucru. Este o poruncă dată de Dumnezeu (Ieșire 20, 12), care nu poate fi călcată. Creștini luminați, de la început și pînă azi, întotdeauna au cinstit pe Maica Domnului, pe Născătoarea de Dumnezeu, pe Fecioara Maria, așa cum a prooroc it Ea cînd a fost luminată de Duhul Sfînt, zicînd: „Iată de acum mă vor ferici toate neamurile" (Luca 1, 48).

II. — *Casa*

Nici o sărbătoare nu ne adună mai mult în jurul vetrei părintești ca Nașterea Domnului. La acest praznic copiii se simt parcă mai aproape de părinți. Părinții sînt mai copii și ei. Casa noastră devine ceea ce ea a fost atunci, cînd avea sufletul ca niște copii nevinovați.

La acest praznic părinții sînt mai apropiați de copiii lor, îi iubesc parcă mai mult, încearcă să le facă bucurii și mai frumoase și mai mari, sînt mai calzi, mai senini, mai buni, mai îngăduitori, mai iertători.

În aceste sărbători nimeni, nici un suflet de creștin, nu se supără, nu este întunecat. Totul este alb, totul este curat acum în casă, și în inima noastră. De la Pruncul din Betleem, fiecare am învățat: să fim mai drepți și mai luminați. Iar Crăciunul, bătrînul nostru Crăciun ne învață să nu tulburăm zîmbetul, nici somnul, nici veghea, nici jertfa Pruncului din Betleem care, fiind Dumnezeu, S-a născut și s-a făcut om, ca să locuiască cu noi, aici în casa noastră de lut.

Mai mare dar decît acesta, făptura nu putea să primească de la Dumnezeu, care prin întrupărea Fiului Său a binevoit să se identifice cu noi, să se facă una cu noi, să ne ridice și să ne facă părtași „ai dumnezeiești firi" (II Petru 1, 4).

III. — *Copilul*

„Acest Copil dorește să vă vestească vouă pacea!" Aceasta este vestea pe care Biserica, Maica noastră, ridicînd azi în fața noastră pe Fiul lui Dumnezeu, pe Pruncul ce S-a născut în peștera din Betleem, ne strigă: „Fiii mei, oameni buni, acest Copil vrea să vă vestească pacea"!

Privind în ochii lui Iisus vom învăța să fim mai buni, mai blînzi, mai înțelepți și mai înțelegători, să fim și noi „făcători de pace", prin aceasta devenind, ceea ce ne-a promis Iisus Hristos, „fericiți fii ai lui Dumnezeu" (Matei 5, 9). Istoria spune că, un conducător de popoare, cînd a văzut ura și dușmănia nedreaptă aprinzînd inimile oamenilor, ce stăteau gata să se încaiere, ridicînd în brațe un copil a strigat: „Acest copil vrea să vă vestească pacea" și cele două tabere ce se dușmăneau s-au împăcat. Niciodată ca în timpul nostru, nu este mai potrivit să spunem și noi, arătînd lumiii pe Hristos, pe care la acest mare praznic îl vedem prunc nevinovat culcat în iesle: „Acest copil vrea să vă vestească pacea"!

Fraților, acest Copil vrea să vă vestească pacea. Pacea cu Dumnezeu, pacea cu semenii, pacea cu noi înșine.

Pacea, care este cel mai sfînt, cel mai de preț lucru de pe pămînt.

Copilul acesta vrea să vă vestească pacea, se poate spune și de orice copil din lume.

Cine, privind copiii în ochi, va putea rămîne rece sau răzbunător?

Rîsul sau plînsul copiilor dărîmă orice zid, desființează orice prăpastie, trezește și îmblînzește orice conștiință.

De aceea — Biserica — mama noastră, ne strigă astăzi mai puternic decît altădată, prezentînd lumii pe pruncul Iisus: „Copilul acesta vrea să vă spună ceva. El vrea să vă vestească pacea".

La Nașterea Domnului fiecărui creștin îi apar în față aceste trei stele strălucitoare, care ne luminează viața la fiecare: Mama, Casa și Copilul.

Acestea sînt ca trei culmi în viața fiecărui om. În fața lor își pleacă fruntea orice făptură omenească.

Mama, nume sfînt, nume scump, călăuză binecuvîntată, înger păzitor de care nu a fost lipsit nici Hristos Domnul și Dumnezeul nostru cel Prea Înalt.

Cînd vedem pe mama noastră, ne amintim și de mama Dumnezeului nostru, de Maica Domnului, de Născătoarea de Dumnezeu, care după Har cu adevărat este și mama noastră a tuturor creștinilor.

Casa noastră, cu vatra ei caldă, cu atmosfera ei senină și binecuvîntată este mai frumoasă și mai luminoasă cînd o privim în lumina Betleemului. Ea este deschisă pentru toți cei ce sînt călători, străini și lipsiți de adăpost.

Copilul, acest mugur de om, ce poartă în el fructul miraculos al viitorului, va avea o aureolă mai bogată, cînd, privindu-L ne vom aduce aminte că S-a făcut și s-a născut prunc și Dumnezeu cel fără de început.

Mama, Casa și Copilul, scumpă și sfîntă treime, azi la aceste sărbători, ne plecăm fruntea cu bucurie și cu sfințenie în fața voastră.

† IUSTINIAN MARAMUREȘANUL
Episcop-vicar

Colind

Stele de-argint
Care nu mint,
Sus licăresc,
Pruncul privesc.
Îngerii țin
Floare de crin,
Cîntecul lin
„Hai lerui-ler"
Vine din cer ...
Șir de păstori
Duc subțiori
Dar de sărac,
Domnului plac ...
Buciumul sună,
Lumea se-adună:
Ieslea-nghețată
E luminată;
Stele lucind
O poleiesc,
Boii suflînd
O încălzesc ...
Magi de pe drum
Vin chiar acum:
Mamei aduc
Aur bogat,
Smirnă, tămîie,
Dar de-mpărat ...

Pruncului ei
Craii se-nchină,
Îngerii cîntă
Slavă divină
Micului crai
Astăzi născut,
De-ai săi neștiut ...
Muget sfios
De blînde mioare
Parcă-i viers dulce
De alintare;
Floare de gheață —
Azi noapte deschisă —
Micului Prunc
De-o mamă-i trimisă ...
Prima minune
Se-nfăptuiește:
Floarea de gheață
Are parfum
Pruncului fraged
Ea-l dăruiește ...
Eu, peste veacuri
În urmă privind,
Sufletu-mi jertfă —
Fum de tămîie —
Pruncului tind.

IOAN RĂILEANU

„El va judeca neamurile și la popoare fără de număr va da legile sale. Prefăce-vor săbiile în fiare de pluguri și lăncile lor în seceri. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu-și vor mai face război (Is. 2, 4).

ste din Fecioară; astăzi Cel fără
întrupează. Puterile cerurilor se
selește. Magii daruri aduc, păs-
at strigăm: Mărire întru cei de
tre oameni bunăvoire.

s cel întrupat pentru viața și
colaboratorilor și cititorilor
din străinătate, urarea de pace
în inimi și în familie belșug de
e și întru toate cele de folos

REDACȚIA

PROROCIRE-AI PROROCITU

Prorocire-ai prorocitu
Întru cei ce ne-au ziditu,
Că Mesia se va naște,
Toată lumea-l va cunoaște.

De-mpărat mare și tare
Pe Dumnezeu Tată-l are
Și pe Duhul dimpreună,
Care toate le lumină.

În orașul Vifleem
Veniți, creștini, să-l vedem,
Că s-a născut făr' de tată
Din cea Fecioară curată.

Și nașterea lui Hristos
Să ne fie de folos,
De folos și Bucurie,
La mulți ani cu veselie!

Naşterea Domnului — Sărbătoare a vieţii şi a păcii

Sfînta Scriptură ne adevereşte că venirea pe pămînt a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos a fost prilej de bucurie pentru toţi oamenii.

De această duhovnicească bucurie a tuturor, nu s-a putut împărtăşi regele Irod Idumeul, fiind el orbit de păcatul cel dintîi, trufia. Atunci el a chemat în ascuns pe magi şi le-a zis: „Mergeţi şi cercetaţi cu de-amănuntul despre Prunc şi, dacă Îl veţi afla, vestiţi-mi şi mie, ca, venind şi eu, să mă închin Lui".

În fapt, Irod nu dorea să se închine Pruncului Iisus, căci el, „dacă auzi de Naşterea lui Hristos, se scîrbi şi se spăimîntă, că-şi temea împărăţia. Toate profeţiile vorbiseră despre „un împărat", şi el se gîndea că Domnul Hristos ar fi un împărat pămîntesc, asemenea lui. De aceea el nu căuta pe Iisus ca să-L cinstească, ci ca să-L piardă. Străin de taina minunatei stele care călăuzea căi şi cugete cu lumina ei, Irod rămîne în întunericul păcatului, stăpînit de patima sa ucigaşă. Păstori şi magi se închină Începătorului vieţii. Regele Irod are doar idolul trufiei, care seamănă moartea. Prin nesocotita faptă săvîrşită de cel stăpînit de puterile răului a curs atunci fluviu de sînge nevinovat şi ni s-a dezvăluit esenţa păcatului în gradul său cel mai adînc, avînd chipul urii ucigaşe.

Cu adevărat, mare păcat este omuciderea. Dumnezeu a oprit cu desăvîrşire această faptă gravă. Cînd dreptul Abel a fost ucis de Cain, mustrarea rostită de Dumnezeu a fost necruţătoare: „Glasul sîngelui fratelui tău strigă către Mine, din pămînt. Şi acum eşti blestemat de pămîntul care şi-a deschis gura sa, ca să primească sîngele fratelui tău din mîna ta". Una dintre poruncile Decalogului opreşte această nelegiuire, cu asprime: „Să nu ucizi!". În „Cartea Proverbelor", înţeleptul Solomon stăruie a povăţui cu caldă conjurare părintească: „Fiul meu, de voiesc păcătoşii să te ademenească, nu te învoi, dacă-ţi spun: vino cu noi, să ne punem la pîndă, ca să vărsăm sînge, nu te duce...".

În ce-i priveşte pe necumpătaţii războinici, aceştia sînt ameninţaţi de Dumnezeu cu pieirea: „Vai de cetatea sîngelui! Că sîngele pe care l-a vărsat este în mijlocul ei".

Cumplite fiind asemenea fapte, cumplită este şi osînda; partea ucigaşilor este în iezerul ce arde, cel care este moartea a doua. Sfintele porunci date de Dumnezeu: Să nu ucizi, să nu furi, se cuprind în însăşi porunca de a iubi pe aproapele nostru ca pe noi înşine, căci noi sîntem unii altora mădulare. În mod firesc, noi avem datoria ca nu numai pe noi înşine, ci şi pe altul să-l oprim de la asemenea mari păcate.

Tălmăcind cuvîntul Sfintei Scripturi, în învăţăturile lor înţelepte, marii ierarhi ai Bisericii noastre străbune arată că „ne ceartă Dumnezeu şi pentru păcatele străine ... pentru un om rău, pe mulţi oameni buni îi ceartă Dumnezeu".

În tot răstimpul vieţii noastre pămînteşti să nu uităm că unul dintre darurile cele dumnezeieşti de cel mai mare preţ este darul vieţii. Fiind viaţa un dar de la Dumnezeu, noi nu avem dreptul să o curmăm. Cine curmă viaţa cuiva, încalcă voia lui Dumnezeu şi sfidează atotputernicia Sa. Atîta timp cît trăieşte pe pămînt omul se poate desăvîrşi; nu trebuie oprit a se dezvolta pe durata îngăduită fiecăruia în această devenire. Rostul existenţei noastre este ca, în răstimpul vieţii pămînteşti trăită în curăţia sufletului, să dobîndim mîntuirea, viaţa cea veşnică, iar prin iubirea faţă de semenii noştri să ne străduim neîncetat a întrebuinţa după cuviinţă existenţa ce ne-a fost dată, să contribuim la lucrarea cea de obşte ziditoare şi mîntuitoare.

Prin Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos, s-a înnoit viaţa omenească şi lumea întreagă.

Răspunderea faţă de viaţa proprie şi respectarea vieţii aproapelui, în lumina învăţăturilor morale pentru traiul de obşte, se oglindeşte în cuvintele Sfintei Scripturi: „viaţă şi moarte ţi-am pus înainte, şi binecuvîntare şi blestem. Alege viaţa, ca să trăieşti tu şi urmaşii tăi". Respectînd viaţa noastră şi pe a aproapelui, datori sîntem a ne îngriji de cadrul ei spiritual şi moral, nu numai material, de vreme ce viaţa este mai mult decît hrana şi trupul mai presus decît îmbrăcămintea. În acest gînd, Domnul Iisus Hristos a oprit chiar şi mînia faţă de aproapele nostru, fiindcă mînia este omor spiritual. Să urmăm stăruitoarele îndemnuri sfinte: „Cel care voieşte să iubească viaţa şi să vadă zile bune ... să caute pacea şi s-o urmeze; să trăiască în bună pace cu toţi oamenii". Să fim uniţi în cuget ca fii ai păcii şi Dumnezeul dragostei şi al păcii va fi cu noi. Cu încredinţare adîncă să urmăm calea plăcută Domnului nostru Hristos şi să împăcăm pe oricine ar dori să se războiască.

Cu sufletul plin de bucurie să ascultăm astăzi glasul sfîntei noastre Biserici care ne spune: „Hristos se naşte, slăviţi-L! Hristos din ceruri, întîmpinaţi-L! Hristos pe pămînt, înălţaţi-vă!"

Toţi dreptmăritorii creştini să urmeze cu lumina gîndului, cu căldura inimii, cu toate faptele vieţii lor, pe îngerii care, la Naşterea Domnului, slăvesc pe Dumnezeu, vestind pace şi bunăvoire între oameni.

Pătrunşi de Sfînta taină a Naşterii dumnezeiescului Prunc, să ne bucurăm de marea bucurie a Betleemului, primind pe Împăratul păcii Care este viaţa noastră întru bucurie.

† NESTOR
Arhiepiscop al Craiovei şi Mitropolit al Olteniei

Naşterea Mîntuitorului în lumina Vechiului Testament

Învăţătura că Cuvîntul se va face trup este cunoscută Vechiului Testament. În cărţile mai vechi se dau numai indicaţii generale privitor la miracolul naşterii fiindcă lămurirea acestei idei s-a desfăşurat în mod progresiv iar exemplificarea se face în toată plenitudinea abia prin naşterea pruncului Iisus. Întîia indicaţie, mai explicită, despre naştere o aflăm în cuvintele din Psalmul 28: „Fiul meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut".

Cuvintele de mai sus, sînt puse în gura lui Dumnezeu, pe care, antropomorfic vorbind, proorocul îl lasă să grăiască. Fiu al lui Dumnezeu se numeşte, în Vechiul Testament, omul virtuos, după cum în epoca creştină sfinţii sînt numiţi mădulare din trupul lui Hristos. Fiu al lui Dumnezeu se mai numeşte Israel, adopţiune acordată în urma rolului spiritual ce-l avea Israel în lumea credinţei. Cuvîntul „astăzi", din text, este sinonim cu veşnic, căci la Dumnezeu nu se aplică noţiunea de timp. Timpul este limitat, are început şi sfîrşit, şi Fiul, din text, nu este născut în timp, pentru că e fără de început şi fără de sfîrşit, are origine şi viaţă veşnică. Naşterea în timp se referă numai la cele după trup, dar, ca fiu al lui Dumnezeu e născut din veci, cum precizează Sfîntul Apostol Pavel: „Hristos ieri şi azi e acelaşi în veci".

Expresia: „te-am născut" indică dumnezeirea Fiului.

Un alt text de caracterul aceluia — hristologic — îl constituie proorocia despre Fiul Fecioarei, din Isaia 7, 14. Sînt cuvintele: „Iată fecioara în pîntece a luat şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuil, care se tîlcuieşte: cu noi este Dumnezeu" (im — cu; nu — noi; el — Dumnezeu). Cuvintele ne sînt cunoscute, mai ales, din Sf. Evanghelie, care se citeşte de fiecare dată la sărbătoarea Naşterii Domnului. E singurul caz în Vechiul Testament, cînd mama unui prunc se numeşte fecioară. Realitatea creştină referă această fecioară la Maria, Maica Domnului, după cum putem vedea din sfintele Evanghelii. Sfinţii Părinţi susţin acest punct de vedere, pentru că Sfîntul Vasile a scris, în comentarul său la proorocul Isaia (Migne P. G. tom 80 col. 465) că: „Întîiul Adam a luat fiinţă fără „cunoaştere" între bărbat şi femeie, tot aşa noul Adam se naşte pe cale neobişnuită".

O determinare mai de aproape a fiului, din Isaia 7, 14, avem la Isaia 9, 5: „căci prunc s-a născut nouă, un fiu s-a dat nouă, a cărui stăpînire este pe umărul lui şi se cheamă numele lui: „Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu, Domn al păcii, Părinte al veacurilor ce va să fie". Fiul de aici e un copil deosebit de alţii, un copil minune căci, după Isaia 9, 5—6, pe umerii lui apasă toată răspunderea îndatoririlor unui împărat universal, iar „stăpînirea lui şi pacea lui nu vor avea hotar" (Is. 9, 6).

Multă originalitate şi un merit particular are, pe linia acestor preocupări, proorocul Miheia, contemporan cu genialul Isaia. Proorocul vorbeşte de Betleem căruia îi este rezervată o surpriză nebănuită pe linia preocupărilor noastre. Sînt celebrele vorbe, din cap. 5, 1: „Şi tu Betleeme, mic eşti între miile lui Iuda, din tine va ieşi Stăpînitorul, iar obîrşia lui este dintru început, din zilele veşniciei".

Aşadar, cătunul uitat de oameni, va avea parte de o surpriză, care îl va ridica la un renume neaşteptat, prin naşterea lui Iisus întrînsul. Prestigiul Betleemului l-a verificat de la început, Noul Testament. La întrebarea lui Irod: „Unde are să se nască regele cel nou?" cărturarii indicară unanim Betleemul ca loc al naşterii. Exista se vede o tradiţie bine cunoscută în privinţa aceasta, care a fost iniţiată de proorocul Miheia.

La „plinirea vremii" s-a ridicat vălul care acoperea textele vechi. În feeria naşterii lui Iisus anghelicul mesaj vestea: „bucuria că s-a născut cel de veacuri aşteptat" (Luca 10, 11).

Numeroase sînt înnoirile aduse de naşterea Pruncului Iisus. Una care are ecou în lumea relativităţii noastre este sintetizată în vorbele: „pe pămînt pace".

Vremurile de azi ne dau prilejul să verificăm cît de binefăcătoare este pacea. Crezînd, cu tărie, în împlinirea mesajului ceresc, credincioşii Bisericii noastre găsesc în praznicul Naşterii Domnului un nou prilej de a se ruga şi a acţiona pentru consolidarea păcii în lume.

Pr. prof. *Nicolae Neaga*

Bătălia păcii „... să ne fie de folos"

Sosit-a iarăşi la noi, în neostoita alergare a timpului, sania cu flori de nea a praznicului Naşterii Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos; iar sînt covîrşite de bucurie duhovnicească sufletele dreptcredincioşilor creştini; iar răsună în sfintele lăcaşuri de închinăciune şi pe la casele creştineşti melodiile străvechi ale colindelor şi cîntecelor de stea în care evlavia populară preamăreşte pe Dumnezeu şi vesteşte binefacerile aduse în lume de Fiul Său întrupat pentru noi şi pentru a noastră mîntuire.

Ca orice sărbătoare a Creştinătăţii, praznicul Naşterii Domnului e prilej de negrăită bucurie spirituală — şi mai mult decît atît: „şcoală" de învăţătură foarte folositoare de suflet. Toate pomenirile care se fac după străvechea rînduială a Calendarului creştinesc, împletesc scopul de religioasă preamărire a sfinţilor şi a faptelor care se preamăresc prin ele, cu scopul de a adînci învăţătura noastră de credinţă şi totodată, de a îmbunătăţi purtarea noastră în lume, între oameni, pînă la frumuseţea fără umbră de prihană a celei mai desăvîrşite curăţii sufleteşti. Sfinţii Părinţi ai Bisericii din cele trecute veacuri, cu pătrunzătoarea lor ştiinţă de carte sfîntă şi cu aprinsa lor rîvnă pentru imitarea lui Hristos, mereu stăruiesc asupra acestui adevăr: dacă Hristos s-a născut numai în Betlehem şi nu şi în inima ta, curăţind-o de toată întinăciunea, atunci, o, credincioasule, pierdut eşti pentru de-a pururi.

Praznicul Naşterii Domnului este plin de învăţăminte pentru orice creştin, orice slujire ar îndeplini el în această viaţă. Pentru creştinii noştri de azi, cu atît mai vîrtos, pentru că azi se pun temelii trainice unei lumi mai bune, în urzeala căreia desluşim destule din învăţăturile pe care Creştinismul le-a răspîndit în lume. E suficient să luăm aminte — spre a ne încredinţa de acest adevăr — la împrejurările în care s-a întrupat Mîntuitorul, la oamenii cu care a vieţuit El laolaltă, la suspinele inimilor lor dosădite, spre a înţelege *ce vrea El de la noi* în numele lui Dumnezeu şi al maibinelui de care are atîta trebuinţă aproapele nostru.

Mîntuitorul a venit pe lume smerit şi blînd, ca dumnezeiescul „Miel" pe care îl prevestiră cu sute de ani înainte de aceea proorocii Vechiului Testament. S-a întrupat dintr-o Fecioară preacurată, săracă în bunurile pieritoare ale acestei vieţi, dar neasemuit de bogată în nume bun şi în curăţia inimii. Fiul Ei dumnezeiesc a crescut în rugăciune, muncă şi ascultare. Meseria de dulgher pe care a exercitat-o, arată că în lumea celor mici şi neluaţi în seamă sînt atîtea suflete mari şi mai de preţ decît se poate vedea prin vălul amăriţei lor vieţi vremelnice.

O iesle de dobitoace necuvîntătoare i-a slujit de leagăn Pruncului dumnezeiesc — şi nu palatele întinate ale puternicilor vremii. Trupuşorul Lui plăpînd era încălzit de suflarea vitelor adăpostite în peştera transformată în staul, mai bine decît o puteau face scutecele gătite pentru odraslele princiare. A fost aclamat de păstorii de turme — aceşti aspri fii ai pustiei — şi de cetele cereşti ale îngerilor lui Dumnezeu.

Lumina care a sfîşiat bezna nopţii naşterii Sale era o prevestire: Pruncul nou-născut venise pe lume spre căderea celor îmbuibaţi şi spre ridicarea la cota cuvenitei lor demnităţi umane a celor smeriţi.

Au sîrguit, apoi, la Leagănul Lui, înţelepţii vremii aceleia întruchipaţi în cei trei „crai" (magi) de la Răsărit. Închinarea lor arăta că lumea veche era înclinată să se plece în faţa viului şi adevăratului Dumnezeu.

N-a lipsit nici omul cu gînd ucigaş, pe care naşterea lui Mesia îl umplea de griji negre. Irod (zis: „cel mare", „Idumeul", „craiul") îşi gîtuie chiar pe unii din propriii lui copii, de teama de a nu-i lua tronul răpit descendenţilor familiei davidice. De ce ar fi şovăit să sugrume pe un biet copilaş, fără paznici înarmaţi în pragul sărmanului lui sălaş?

Iisus „Nazarineanul" a trăit aşa cum a venit în trup. Purpura şi visonul mătăsos erau tot atît de străine de El ca şi de pescarii şi vameşii care aveau să-i devină ucenici nedespărţiţi. Se deosebea atît de puţin de oamenii din popor încît în ceasul arestării Sale, Iuda vînzătorul a trebuit să-l arate călăilor printr-o sărutare, vicleană ca tot ce nu purcede din inimă, din convingere, din dragoste, din respect, din preţuire...

Smerenia vieţii Sale nu i-a umbrit strălucirea divină. Mulţimile de norod care-l împresurau ca oştile biruitoare-n bătălii ori unde apărea, au detectat instinctiv această excepţie copleşitoare ca bolta tăriei: Întru El era putere, o putere enormă, cum n-aveau nici irozii — mulţi regişori palestinieni au purtat acest nume de groază! —, nici cezarii vremii şi nici învăţaţii rabini ai religiei mozaice; o putere dumnezeiască fără de început şi fără de sfîrşit, o putere din vistieriile căreia dobîndeau folosinţă toţi năpăstuiţii vremurilor acelora de năcazuri, împilare şi suferinţă, care nimereau calea ce ducea la El.

Cei „mari" se uitau urît la El şi îl acopereau de ocări. Ca să-l doboare, mai-marii Sinedriului au fost nevoiţi să pactizeze cu duşmanul lor cel mai nesuferit: cotropitorul roman.

Dar toate au fost îndeşert: Înfrîntul de pe Golgota s-a transformat în Biruitorul asupra morţii şi de-atunci, în numele Lui, inimile credincioase se întîlnesc în comuniune cu El. Expresia acestei comuniuni fără pereche şi fără slăbire este B i s e r i c a Lui.

În smerenia cu care s-a învăluit tot timpul cît a petrecut în trup omenesc, oamenii vremii aceleia au văzut un îndemn irezistibil de a se alipi de El. Credincioşii contemporani se cade să vedem în aceeaşi smerită pogorîre a Lui la noi, un îndemn de-a nu nesocoti prin nimic pe „cei mici", cinstiţi şi simpli: Ei sînt făpturi ale lui Dumnezeu şi f r a ţ i i noştri.

*

Irozii care au vrut să-l ucidă pe Pruncul Iisus, au pierit.

Fie încredinţată orice inimă de creştin că aceeaşi soartă o vor avea — în viaţa de-acum şi în cea ce va să fie — toţi cei ce pun la cale pieirea pruncilor neprihăniţi ai vremii noastre, toţi vrăjmaşii păcii popoarelor, toţi cei ce pizmuiesc dreapta zbatere după bucuriile unui viitor tihnit, căruia generaţia contemporană îi închină cu rîvnă şi avînt munca ei creatoare, generatoare de propăşire.

Naşterea Domnului — eveniment istoric fără precedent şi fără repetiţie mesianică — ne-a împărtăşit dumnezeiasca vrere care întîlneşte Cerul cu Pămîntul: *Pe Pămînt să fie pace, între oameni bunăvoire!*

De-atunci încoace, această dumnezeiască vrere rămîne *programul* de viaţă al fiecărui creştin şi *miezul* propovăduirii consecvente a sfintei noastre Biserici dreptmăritoare.

Puhoaiele de oameni — mîlioane şi sute de milioane — care au coborît în stradă îngroşind armiile uriaşe şi hotărîte ale luptătorilor pentru pace şi dezarmare, s-au abătut şi pe la Betlehem. Năzuinţa lor de căpetenie — *pace* şi *dezarmare*, *tihnă* şi *dezvoltare* prielnică tuturor oamenilor de bine — n-a mai cunoscut atîta acuitate îndîrjită niciodată.

E explicabil: primejdia care ameninţă lumea, n-a atins niciodată cote atît de înspăimîntătoare.

Ne batem şi ne zbatem ca să cîştigăm epica *bătălie a păcii*. „Cu noi este Dumnezeu: înţelegeţi neamuri şi vă plecaţi!" Voinţa lui Dumnezeu se împleteşte cu voinţa popoarelor! Lupta pentru pace e unica bătălie de Dumnezeu încuviinţată.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

Icoana Naşterii Domnului

(Continuare din pag. a 2-a)

În mănăstirea Chiliandar din Sfîntul Munte este o icoană a Naşterii Domnului în care se învederează în chip minunat caracterul cosmic, bucuria de care se împărtăşeşte întreagă făptura la Naşterea Domnului.

Apare întîi chipul Maicii Domnului, stînd în genunchi în faţa dumnezeiescului Prunc, îndreptîndu-şi mîna spre capul Lui. De pe faţa ei, din gesturile şi întreg chipul ei se poate citi mulţumirea, liniştea şi bucuria că Dumnezeu a privit spre „smerenia ei" şi a „umplut-o de Duhul Sfînt, ca să aducă în lume pe Fiul lui Dumnezeu, biruind rînduiala firii".

Dumnezeiescul Prunc este înfăţişat în scutece, iar de pe faţa Lui pleacă o lumină ce se întîlneşte cu lumina care vine de la steaua călăuzitoare a magilor la Bethleem. Într-o parte se află bătrînul şi dreptul Iosif, ocrotitorul prunciei Domnului. Acum nu mai e îndoielnic ci hotărît să asculte de glasul lui Dumnezeu, vestit prin înger.

Păstorii lîngă iesle se închină, bucurîndu-se că astăzi li s-a născut un Mîntuitor, magii vin din depărtări pe cai, grăbiţi şi aduc daruri noului împărat, iar îngerii înconjoară staulul, cîntînd: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăvoire"*.

Aşadar icoana Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos ne înfăţişează minunea întrupării Domnului în două privelişti, în strînsă legătură una cu alta. În ea vedem pe de o parte, ceva ceresc, pe de altă parte, ceva pămîntesc, vedem pe Hristos: Dumnezeu şi om.

Evanghelia ne spune că Iisus vine „de sus" de la Tatăl şi este trimis în lume de Tatăl ceresc. De aceea la Naşterea Lui în lume au apărut îngerii, care L-au vestit păstorilor ca pe un Mîntuitor şi au cîntat mărirea lui Dumnezeu. Pe cer a apărut o stea, din depărtări au venit magii şi I s-au închinat, aducîndu-i daruri, aur, smirnă şi tămîie ca unui împărat. Toate acestea adeveresc încă de la început, că pruncul pe care îl vedem înfăşat în scutece sărăcăcioase este Dumnezeu, este Mîntuitorul lumii.

Pe de altă parte, icoana Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos, ni-L arată ca pe un om adevărat, ca prunc nevinovat, născut într-o iesle sărăcăcioasă, ca cel mai umil dintre oameni, pentru care nu s-a găsit la naştere un sălaş omenesc şi s-a născut într-un staul sărăcăcios şi friguros.

Aici vedem chipul minunat al smereniei pe care a ales-o Dumnezeu pentru mîntuirea neamului omenesc.

Fiul lui Dumnezeu a părăsit slava cerului şi a venit în lume ca cel mai sărac om, ca să nu poată spune cineva că pentru el nu a venit. Deşi „Fiul Omului n-a avut unde să-şi plece capul" (Matei 8, 20). El a venit în lume ca Dumnezeu, care cu puterea Sa dumnezeiască a tămăduit pe cei bolnavi, a potolit furtuna mării şi a înviat pe cei morţi. El a murit pentru noi şi în locul nostru pentru ca noi să avem viaţă veşnică.

Venind în aceste zile înaintea icoanei Naşterii Domnului să ne închinăm cu păstorii, să-i aducem darul inimii noastre curate şi să vestim cu îngerii imnul păcii şi al bunei înţelegeri între popoare.

Reflexii pe tema datinilor de iarnă

Asemenea constelaţiilor „pe cer" şi anotimpurilor în natură, sărbătorile bisericeşti şi datinile legate de acestea se succed ciclic, subliniind — şi ele — desfăşurarea „timpului" din sistemul nostru solar, mişcare în imensa mişcare a universului, „timp" în „timpul" universal.

Şi iată că, nu mult după revenirea mai vizibilă a constelaţiei Orion, care (adăugînd interpretării mitologice) cu cele patru stele ale dreptunghiului parcă sugerează numărul sfinţilor Evanghelişti, iar cu cele trei stele înscrise trimite gîndul la Sfînta Treime, odată cu venirea iernii sosesc şi sărbătorile Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezei, cu datinile lor.

Faţă de aştrii situaţi la depărtări incalculabile, Pămîntul se găseşte în fiecare an în poziţie diferită; mai ales că, potrivit unor observări mai recente, universul are şi o mişcare expansivă. Există însă şi corpuri cereşti faţă de care planeta noastră păstrează, sau reia aceeaşi poziţie.

Este adevărat că orice mişcare înseamnă schimbare: poziţională, structurală etc. Dar în orice mişcare firească există şi o constantă; cel puţin una: cea a sensului general. Iar sensul implantat de Dumnezeu în firea entităţilor este bun, „orientat".

Chiar şi folclorul laic dă expresie acestui adevăr: „Cîtu-i lumea şi pămîntul / Tot de la deal bate vîntul". Interpretîndu-l ca metaforă, acest enunţ poate însemna: oricîtă devenire am identifica în univers şi-n viaţa noastră terestră, adevărata chemare vine dinspre înălţimile spiritului. În înţeles strict religios: tot de sus, de la Dumnezeu.

În versurile populare citate cuvîntul „tot" implică două constante: originea şi direcţia. Însă el poate sugera şi echivalenţă; de aici expresia populară: „tot una-i". În aceste versuri el poate pune semnul egalităţii între chemarea dealului şi cuvenita aţintire a privirii omului spre deal; am zice: între mesajul înălţimilor spirituale şi răspunsul datorat de conştiinţa umană. „Tot una-i", ar completa poetul popular; tot dealu-i mai mare; tot excelenţa spiritului primează — am zice noi.

Folcloric, într-adevăr, înălţimii stelei magilor şi mai ales „Răsăritului Celui de sus" poporul nostru îi răspunde ascendent, cu metafora înălţimii: „Colo sus şi mai în sus"; „Colo sus pe lîngă lună"; Sus în curtea lui Crăciun"; sau ca în cîntecul de stea pe care-l amintim la sfîrşitul acestor cugetări.

În practica îndelungată a colindatului unele colinde pot suferi modificări muzicale şi literare — mai ales; rămîne însă şi aci un „tot", anume: identitatea personajelor şi a trăsăturilor lor fundamentale. Dimensiunea constanţei transpare admirabil mai ales în inspiratul text din „Cîntec de Crăciun" de Gheorghe Budiş. Referindu-se la strămoşi, cîntecul afirmă: „Tot moş era şi-n vremea lor / Bătrînul Moş Crăciun".

„Moş", adică un bătrîn înţelept, blînd, generos, iubitor. Pictural şi folcloric, poporul nostru reprezintă pe însuşi Dumnezeu-Tatăl ca un moş, potrivit unuia dintre numele Sale biblice: „Cel vechi de zile" (Daniel 7, 13). Căci, într-adevăr, Dumnezeu este şi transcendent zilelor, după cum, prin Sf. Ioan Evanghelistul, ni se revelă Cuvîntul (implicit Sfînta Treime), dar nici nu-i străin lor, ci „vechi de zile" în susţinerea lumii.

Dacă adverbului spaţial *sus* i-am putea conferi şi înţeles temporal (supratemporal), atunci taina „rînduirii" în Dumnezeu atît a supratemporalităţii cît şi a temporalităţii am putea-o găsi reflectată în unele cîntece de Crăciun. Un cîntec de stea începe chiar astfel: „Colo sus, în vremea aceea"...

Gheorghe Şoima

Biserica şi Căminul românesc de la Ierusalim

Biserica Ortodoxă Română se află printre cele dintîi Biserici care, în decursul istoriei, şi-a manifestat respectul şi evlavia sa deosebită pentru Locurile Sfinte şi mai cu seamă pentru Biserica Sfîntului Mormînt.

Cunoscînd învăţătura Mîntuitorului Hristos şi îndemnul Său pentru milostenie, credincioasă şi sfatului Sfîntului Apostol Pavel adresat comunităţilor creştine, printre care şi celor din Sudul Dunării, de a ajuta Biserica şi sfinţii din Ierusalim, Ţara şi Biserica română au făcut, încă de la începutul organizării lor, cît şi prin pelerinii care mergeau să se închine la Locurile Sfinte, numeroase danii şi chiar închinări de mănăstiri pentru ajutorarea şi întreţinerea aşezărilor de la Locurile Sfinte, în special pentru Sfîntul Mormînt.

Istoria ne mărturiseşte că legăturile „Maicii Bisericilor" (Patriarhia sfîntului oraş al Ierusalimului) cu Biserica noastră au devenit, cu timpul, tot mai strînse. În Ţările Române au venit ca oaspeţi o seamă de patriarhi ai Sfintei cetăţi a Ierusalimului, cum au fost în secolele XVII şi XVIII: Teofan al II-lea (1608—1644), Paisie (1645—1660), Nectarie (1661—1669), Dosoftei al II-lea Nottara (1669—1707), Hrisant Nottara (1707—1731), Partenie (1737—1766), Avramie al II-lea (1775—1787), Antim (1788—1808), iar în secolul nostru Damian (1897—1931) şi Benedict I (1957—1981).

Pe de altă parte se cunoaşte evlavia deosebită a voievozilor români care au ctitorit biserici şi mănăstiri din Ţara Sfîntă. Patriarhul Dositei al II-lea Nottara al Ierusalimului (1669—1707) îl socoteşte pe domnitorul român Şerban Cantacuzino, pentru daniile făcute, „Chivernisitor al Sfîntului Mormînt". Despre Vasile Lupu, domnul Moldovei, ctitorul frumoasei biserici „Trei Ierarhi" din Iaşi, spune că „nimeni n-a făcut atîta bine scaunului patriarhal al Ierusalimului, de la căderea Constantinopolului (1453), ca acest voievod care a plătit o apăsătoare datorie a Sfîntului Mormînt". Cronica mai aminteşte că Neagoe Basarab, domnitor al Ţării Româneşti, din secolul XVI, a „dăruit şi a îmbogăţit Biserica Sionului cu toate bisericile din jurul ei".

Datorită acestor legături dintre Ţara Românească şi Ţara Sfîntă, dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Ierusalimului, dintre creştinii de la Locurile Sfinte şi credincioşii români şi ţinînd seama că numărul fiilor Bisericii noastre de la Locurile Sfinte a crescut simţitor şi totodată înmulţindu-se şi pelerinajele clericilor şi credincioşilor din România la Mormîntul Domnului, spre sfîrşitul secolului XIX şi mai cu seamă după primul război mondial Biserica Ortodoxă Română a găsit de bine să clădească la Ierusalim şi la rîul Iordan cîte un locaş de închinare şi un cămin unde să se adăpostească închinătorii care merg din ţară la Locurile Sfinte.

Această năzuinţă aleasă a început să se înfăptuiască în anul 1912, cînd „Mitropolitul primat al României, Konon, a obţinut la 28 aprilie aprobarea Sfîntului Sinod al Patriarhiei Ierusalimului, în frunte cu fericitul întru pomenire patriarhul Damianos (1897—1931) de a zidi o biserică ortodoxă română la Ierusalim".

Punerea pietrei fundamentale a bisericii române din Ierusalim, lucrată după planurile arhitectului Patriarhiei Române Berecket, a avut loc la 28 martie 1935. Cu acest prilej patriarhul Miron al României (1925—1939), în vremea patriarhului Timotei al Ierusalimului (1935—1955), a trimis o delegaţie bisericească în frunte cu episcopul de Roman, Lucian Triteanul la care s-a adăugat şi un grup de 150 de pelerini români, veniţi ca închinători la Locurile Sfinte, care au participat la acea festivitate memorabilă.

Lucrările bisericii şi căminului românesc de la Ierusalim au fost încredinţate de Patriarhia Română, arhitectului Andony Baramki din Ierusalim, iar cheltuielile au fost suportate efectiv de Ţara şi Biserica Română, la care s-a adăugat şi obolul preţios al multor credincioşi români.

Începînd cu anul 1938, cînd s-au terminat definitiv lucrările bisericii şi ale căminului, Patriarhia Română se ocupă de bunul mers al acestei aşezări bisericeşti, trimiţînd preoţi şi personal necesar care, pe lîngă menţinerea legăturilor ecumenice cu celelalte culte creştine prezente în Ţara Sfîntă se ocupă de serviciile religioase, de întreţinerea bisericii şi căminului, de primirea pelerinilor şi a vizitatorilor din ţară şi de peste hotare.

Cei care vizitează acest aşezămînt românesc au prilejul să cunoască arhitectura lui care este inspirată din arhitectura românească a epocii brîncoveneşti, prin împrumutarea înfăţişării coloanelor, cu capiteluri şi a sculpturilor în piatră, care se pot observa mai ales în partea frontală a căminului, cu zid din piatră de culoare roz din Betleem, ceea ce atrage în mod plăcut atenţia vizitatorilor.

Potrivit tradiţiei româneşti de împodobirea bisericilor cu picturi murale, Patriarhia Română s-a ocupat şi de pictarea acestui aşezămînt ortodox românesc din Ierusalim, angajînd meşteri cu renume care au pictat în „fresco" întreg interiorul bisericii, sub conducerea pictorului Gheorghe Popescu († 1975).

Caracterul bizantin al picturii, împletit armonios cu specificul tradiţional al artei româneşti, face ca valoarea ei artistică să fie unică în regiune.

La lucrările de artă picturală se adaugă catapeteasma, mobilierul bisericesc, candelabre şi diferite alte obiecte, toate lucrate artistic şi care, pe lîngă arhitectură şi pictură, dovedesc cu prisosinţă măestria şi priceperea cu care este înzestrat de Dumnezeu poporul român.

Prin rîvna zeloşilor noştri înaintaşi, care au purtat şi în afara hotarelor ţării credinţa, dărnicia şi omenia părinţilor noştri, s-a purces la întemeierea bisericii româneşti din Ţara Bibliei unde pelerinii români, care merg să se închine la Locurile Sfinte, află, pe lîngă găzduire, şi un loc prielnic de rugăciune, unde se poate auzi o slujbă şi cîntări rostite cu pioşenie în limba noastră românească, în graiul străbun. În acest fel se încununează năzuinţa şi străduinţele părinţilor noştri de a avea un locaş de rugăciune chiar la locul unde a trăit Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Este, într-adevăr, minunat şi plăcut ca Biserica Română să aibă în Ţara Sfîntă, aşa cum au şi alte Biserici, propriul ei locaş de închinare şi de găzduire.

† LUCIAN FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-vicar

Gînduri de Crăciun

Crăciunul este sărbătoarea păcii şi a bunei învoiri între oameni. Steaua de la Răsărit care adună tot ce-i risipit sub zările sfărîmicioase şi călăuzeşte Magii care vin să aducă daruri şi să se închine Pruncului Păcii născut în Vifleemul Iudeii. Preacurata aplecată deasupra ieslei unde gîngureşte Solul Iubirii, fericită dă verdictul că femeile sînt mame şi prin urmare, stăpînele lumii. Pînă şi iubirea îşi are egoismul ei, numai dragostea de mamă nu-l are. Cîte dureri, vîrfuri de săbii, în inima ei, toate o fac un monument de marmoră caldă. Cerul s-a prăvălit pe pămînt, îngerii purtînd mîndrii trandafiri ai transfigurării slavoslovesc: „— Mărire între cele de Sus lui Dumnezeu, pe pămînt pace şi între oameni bună învoire!" Păstorii fluierînd vin cu daruri şi îngenunchiază în faţa Pruncului. Falangele orelor vestesc biruinţa Păcii. Viaţa se apără prin pace. Şi pacea implică unele renunţări la prejudecăţi, la vechi concepţii şi egoisme demne de dispreţ. Climatul firesc al civilizaţiei este pacea, condiţia primordială a muncii creatoare şi a prosperităţii colective. Coexistenţa paşnică este un imperativ al vieţii.

Deasupra cortegiilor veacurilor, deasupra vălmăşagului umbrelor atîtor războaie şi dureri, Noaptea de Crăciun, străpunsă numai de focurile luminilor cereşti aduce o reverberaţie cristalină în sensibilitate şi conştiinţă care uneşte pe toţi oamenii de bine spre a spune răspicat un „NU" războiului şi înarmărilor cu bombe.

Globul acesta pămîntesc sclipind de pulberea atîtor oseminte şi avînd cimitirele pline cu oameni de neînlocuit, are nevoie de linişte ca în pace să-şi înalţe Coloşii Frumuseţii şi ai Luminii.

Amintindu-ne de cei căzuţi în războaie, de cei căzuţi înainte de vreme, atît de tineri prin vîrstă, atît de înţelepţi prin spirit, să ne deschidem inima şi să primim pe Pruncul Păcii. Pe Iisus Hristos Mîntuitorul, şoptindu-i: „— Te primim cu drag, pentru că, Doamne, noi, oamenii, putem să făurim nu doar ani noi, ci şi ani sclipitori, calzi şi răcoroşi, rostogolind ceasuri de pace, nu numai ghemuri de lacrimi şi de sînge.

În prag de Crăciun cînd degetul lui Dumnezeu atinge uşor claviatura orgii universale, de pe pămîntul românesc, ca îngerul luminii într-o cupă, se răsfrîng îndătinatele colinzi strămoşeşti. Privind prin lumina părinţilor noştri pînă-n obîrşiile neamului, descoperim Ţara într-un magic colind şi-ntr-o tapiserie sonoră ţesută cu firele folclorului românesc şi care ne îndeamnă să fim mai buni, mai cinstiţi, mai drepţi şi mai harnici, păstrîndu-ne un suflet de pîine cuviincios, hrănitor, plămădit din omenia românească.

Prot. *Ştefan Tascianu*

Festivităţile aniversării centenarului Institutului Teologic Universitar din Bucureşti

Ziua de 24 noiembrie 1981 rămîne înscrisă cu litere mari în cartea de aur a Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, pentru că în această zi acest aşezămînt de înaltă cultură teologică al Bisericii Ortodoxe Române şi-a sărbătorit 100 de ani de existenţă.

Momentul acesta aniversar a fost marcat printr-o festivitate deosebită închinată împlinirii unui secol de fiinţare şi de activitate a Facultăţii de Teologie din Bucureşti care, din 1948, a fost transformată în actualul Institut Teologic Universitar.

Festivitatea a fost cinstită cu prezenţa Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh Iustin, împreună cu ceilalţi membri ai Sfîntului Sinod. La festivitate au mai participat reprezentanţi ai Institutelor teologice universitare din ţară: ortodox de la Sibiu, protestant din Cluj-Napoca cu secţia germană de la Sibiu, şi romano-catolic de la Alba Iulia, ai Seminariilor teologice ortodoxe, ai centrelor eparhiale, profesorii activi, consultanţi şi onorari ai Institutului teologic universitar din Bucureşti, doctoranzii şi studenţii acestui institut, invitaţi. De asemenea, au fost de faţă oaspeţi de peste hotare: ierarhi, preoţi, profesori de teologie, personalităţi marcante ale vieţii bisericeşti internaţionale.

Au fost de faţă reprezentanţii Departamentului Cultelor.

Festivităţile închinate aniversării centenarului Institutului teologic universitar din Bucureşti au început cu săvîrşirea Sfintei Liturghii de către un sobor de preoţi şi diaconi, cadre didactice ale Institutului, şi cu slujba Tedeum-ului de mulţumire, urmat de un polihroniu pentru Conducătorii bisericeşti şi de stat, ca şi pentru participanţii la aceste festivităţi.

După serviciul divin din paraclis, toţi participanţii au trecut în aula Institutului teologic unde s-au desfăşurat festivităţile propriu-zise. În desfăşurarea programului aniversar au avut loc două şedinţe festive. Prima a fost dedicată aniversării centenarului Institutului teologic universitar din Bucureşti. În cadrul acestei părţi Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei şi Sucevei, locţiitor de Mitropolit al Mitropoliei Ardealului şi fost rector al Institutului teologic din Bucureşti, a condus lucrările şedinţei. La început, Î. P. S. Sa a dat cuvîntul P. C. Pr. Prof. Dr. Ene Braniştе, rectorul Institutului teologic universitar din Bucureşti, care a rostit cuvîntarea festivă în cinstea acestui însemnat eveniment. În cuvîntarea sa, Părintele Rector a făcut mai întîi un scurt istoric al învăţămîntului teologic românesc de la începuturi pînă la înfiinţarea seminariilor teologice şi apoi a facultăţilor de teologie, începînd cu cea de la Cernăuţi, în 1875, iar pentru Transilvania a academiilor teologice. A făcut apoi, un istoric al facultăţii de teologie din Bucureşti, de la înfiinţare pînă în 1948 cînd se transformă în actualul Institut teologic. P. C. Sa a prezentat o situaţie a catedrelor şi a membrilor corpului didactic la înfiinţarea Institutului teologic (1949) şi în prezent. În ultima parte a cuvîntării sale, P. C. Părinte rector Ene Braniştе a prezentat un scurt bilanţ al activităţii Institutului nostru din prima sută de ani a existenţei sale, reliefînd valoarea profesorilor şi contribuţia lor la dezvoltarea teologiei româneşti şi a culturii naţionale, ca şi a studenţilor din generaţiile mai vechi şi mai noi, care s-au afirmat ca oameni de nădejde ai Bisericii şi ai Patriei. În încheiere, P. C. Sa a arătat că străduaniile fostei Facultăţi de teologie, continuate de Institutul teologic universitar de astăzi, şi roadele acestor osteneli constituie temelia solidă şi trainică a culturii noastre teologice de care beneficiem toţi cei de azi şi vor beneficia şi generaţiile viitoare. Evocînd amintirea înaintaşilor a căror muncă va rămîne pildă vie şi stimulent în munca celor de azi şi de mîine, P. C. Părinte Rector şi-a exprimat dragostea şi recunoştinţa faţă de membrii Sfîntului Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, fost profesor de prestigiu al Institutului, pentru oblăduirea înţeleaptă şi grija părintească arătată Institutului asigurîndu-I de o activitate plină de responsabilitate pentru formarea slujitorilor Bisericii noastre şi pentru promovarea studiului teologiei. Sentimente de gratitudine şi devotament au fost exprimate şi faţă de Domnul Ion Roşianu, Preşedintele Departamentului Cultelor şi de colaboratorii Domniei Sale, pentru larga înţelegere şi sprijinul acordat în munca desfăşurată în Institut.

În continuare au fost rostite cuvîntări de salut de către P. C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, rectorul Institutului Teologic Universitar ortodox din Sibiu, D-l Prof. Dr. János Erdő, rectorul Institutului Teologic Universitar Protestant Unic din Cluj-Napoca, Pr. Prof. Dr. Eugen Trebits, rectorul Institutului Teologic Romano-Catolic din Alba Iulia, Pr. Prof. Dumitru Dima, directorul Seminarului Teologic Ortodox din Bucureşti, care a vorbit în numele tuturor Seminariilor teologice ortodoxe din ţară, Prof. Dr. Keith Ward, decanul de la „Trinity College" din Cambridge — Anglia, P. C. Pr. Prof. Ioan Bria de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti şi secretar de studii în comisia „Misiune şi Evanghelizare" din cadrul C. E. B. — Geneva, care a transmis mesajul Past. Dr. Philipp Potter, secretarul general al C. E. B.; Î. P. S. Mitropolit Meliton al Calcedonului, din partea Patriarhiei ecumenice, D-l Prof. Dr. George Galitis, de la Facultatea de teologie din Atena — Grecia, Mons. Franco Pizzagalli, reprezentantul ecumenic al Arhiepiscopiei romano-catolice a Milanului — Italia, D-l Prof. Nicolae Zabolotski, reprezentantul Patriarhiei Moscovei, D-l Prof. Dr. Jürgen Moltmann, de la Universitatea din Tübingen — R. F. Germania, Mons. Dr. Albert Rauch, Directorul Institutului pentru Bisericile din Răsărit din Regensburg — R. F. Germania, şi Prof. Dr. A. M. Ritter, Directorul Seminarului sud-est european din Heidelberg — R. F. Germania. În cuvîntul lor vorbitorii au evidenţiat nivelul înalt de pregătire care se face în Institut, valoarea cadrelor didactice, bunele raporturi dintre Institutul din Bucureşti şi instituţiile pe care le reprezintă şi au făcut urări de noi şi mari succese pentru munca de viitor.

Cuvîntul de salut din partea Departamentului Cultelor a fost rostit de către D-l Director Eugen Munteanu.

În încheiere, a luat cuvîntul Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române care a subliniat de la început preocuparea permanentă pentru învăţămînt şi cultură teologică în Biserica noastră. Amintind primele forme de învăţămînt teologic, începînd cu cateheza şi practica şi continuînd cu şcolile speciale de teologie în viaţa Bisericii noastre, Prea Fericirea Sa a vorbit de trei momente principale în viaţa învăţămîntului teologic superior desfăşurat în fosta Facultate de teologie şi Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. Prima fază este cea cuprinsă între 1881 şi 1948, legată de înfiinţarea şi activitatea fostei Facultăţi de teologie din cadrul Universităţii. Al doilea moment este cel al transformării Facultăţii de teologie în actualul Institut teologic, sub directa oblăduire a Bisericii, cînd învăţămîntul teologic i se imprimă o nouă orientare şi anume de a forma preoţi pentru cerinţele actuale de pastoraţie. Al treilea moment îl constituie ziua aniversării Centenarului, cînd s-a pus piatra de temelie a noilor construcţii ale Institutului: căminul studenţesc şi Centrul Ecumenic. Prea Fericirea Sa a mulţumit Conducerii de Stat pentru înţelegerea şi sprijinul acordat în această privinţă, apoi şi-a exprimat dorinţa ca viitorii clerici să fie bine pregătiţi pentru misiunea bisericească, dar şi pentru activitatea lor în timpul nostru cînd este nevoie de o permanentă înnoire şi de o contribuţie a Bisericii pe care ţara şi poporul o aşteaptă, o contribuţie la propăşirea ţării şi la propovăduirea păcii. Strîns uniţi în jurul Conducerii de stat, să sprijinim noua iniţiativă de pace, pentru a fi adevăraţi slujitori ai păcii.

După şedinţa festivă, care s-a încheiat cu cuvîntarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, a avut loc un moment impresionant şi anume punerea pietrei fundamentale pentru noile construcţii ale Institutului. P. S. Episcop Roman Ialomiţeanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor, împreună cu un sobor de preoţi şi diaconi, alcătuit din cadrele didactice de la Institut au săvîrşit slujba sfinţirii apei celei mici, după care Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a citit rugăciunea pentru punerea temeliei unei case noi şi a fixat piatra fundamentală pentru începerea lucrărilor căminului studenţesc şi a Centrului Ecumenic.

A urmat apoi partea a doua a programului în care a avut loc şedinţa festivă pentru decernarea titlului academic de „Doctor honoris causa" unor personalităţi marcante ale vieţii bisericeşti internaţionale, pentru activitatea teologică şi contribuţia lor la promovarea păcii şi unităţii creştine. Au fost distinse cu acest titlu: Sanctitatea Sa Vasken I, catolicosul tuturor armenilor, Î. P. S. Mitropolit Damaskinos de Tranoupolis — directorul Centrului Ortodox al Patriarhiei Ecumenice de la Chambésy — Geneva, Pastor Dr. Glen Garfield Williams — secretarul general al Conferinţei Bisericilor Europene de la Geneva — Elveţia şi Em. Sa Dr. Hermann Kunst din R. F. Germania. Întrucît primul şi ultimul dintre cei desemnaţi pentru acordarea acestui titlu nu au putut veni, din motive obiective, s-au făcut elogiile şi s-au înmînat diplomele numai Î. P. S. Mitropolit Damaskinos de Tranoupolis şi Past. Dr. Glen Garfield Williams. Pentru primul, elogiul a fost rostit de P. C. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, iar pentru al doilea de către P. C. Pr. Prof. Dumitru Radu.

După înmînarea diplomelor de către P. C. Pr. Prof. Ene Braniştе, rectorul Institutului, cei doi Doctori honoris causa au rostit scurte cuvîntări, în care au mulţumit pentru cinstea acordată prin acest titlu academic şi au evidenţiat contribuţia teologiei româneşti la rezolvarea marilor probleme care se pun astăzi Bisericilor creştine şi lumii contemporane.

La sfîrşitul acestei şedinţe, P. C. Prof. Ene Braniştе, rectorul Institutului, a rostit un scurt cuvînt de încheiere, după care s-a dat citire textului telegramei propuse spre a fi trimisă Domnului Nicolae Ceauşescu, Preşedintele Republicii Socialiste România. În telegramă se exprimă adeziunea cadrelor didactice şi a studenţilor teologi la noua iniţiativă de pace a Domniei Sale şi a ţării noastre.

În cinstea acestui eveniment deosebit de important din viaţa Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, corul studenţilor teologi, condus de P. C. Diac. Conf. Nicu Moldoveanu, a prezentat un frumos program artistic, alcătuit din coruri religioase, clasice, populare şi patriotice.

Pr. Asist. Dr. *Nicolae D. Necula*

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

După ce în ajun, 21 noiembrie 1981, a avut loc, la Centrul mitropolitan din Sibiu, Consiliul eparhial, sub conducerea Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei şi Sucevei şi locţiitor de Mitropolit al Ardealului, Duminică, 22 noiembrie 1981, s-au desfăşurat lucrările Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, sesiunea 1981.

Lucrările au fost precedate de un Te-Deum, săvîrşit în capela mitropolitană de către P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi, de faţă fiind Î. P. S. Mitropolit Teoctist şi deputaţii eparhiali.

După ce s-a constituit secretariatul şi s-a făcut apelul, Î. P. S. Mitropolit Teoctist, în calitate de preşedinte, a deschis lucrările Adunării eparhiale, rostind o cuvîntare în care a salutat pe deputaţii eparhiali a căror prezenţă activă în lucrarea Bisericii este ştiută şi preţuită, reliefînd totodată contextul deosebit în care Adunarea eparhială îşi desfăşoară lucrările.

În acest sens, Î. P. S. Sa subliniază ireşul de afirmare a dorinţei obşteşti pentru pace, stîrnit de noua şi luminoasa iniţiativă a Preşedintelui ţării noastre, Domnul Nicolae Ceauşescu, concretizată în Apelul pentru dezarmare şi pace lansat de Frontul Democraţiei şi Unităţii Socialiste. Apelul, a spus Î. P. S. Sa, reprezintă o chemare istorică la care au răspuns toţi fiii Patriei.

Încă din primele clipe la această chemare a răspuns şi Biserica Ortodoxă Română, prin glasul întîistătătorului ei ,P. F. Părinte Patriarh Iustin şi al întregului Sinod, Î. P. S. Sa subliniind că singura forţă care poate să pună stavilă periculoasei curse a înarmărilor ce primejduieşte vădit pacea lumii este unirea glasurilor şi voinţei tuturor oamenilor de bine din întreaga lume.

În continuare Î. P. S. Mitropolit Teoctist a citit Apelul pentru dezarmare şi pace al F.D.U.S., după care au luat cuvîntul mai mulţi deputaţi eparhiali. Vorbitorii s-au referit la primejdioasa cursă a înarmărilor, la arsenalele atomice existente în Europa şi, în acest context au subliniat negrăita valoare a Apelului menţionat, exprimîndu-şi totodată, în numele preoţilor şi credincioşilor pe care îi reprezintă, deplina adeziune la acest Apel.

Această adeziune a fost concretizată şi într-o telegramă adresată Domnului Nicolae Ceauşescu, Preşedintele Republicii Socialiste România, Preşedintele Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste.

După o scurtă pauză au fost prezentate rapoartele generale şi anume:

Raportul secţiei bisericeşti, raportul secţiei culturale şi *raportul secţiei economice.*

Rapoartele au fost aprobate, ca şi Planul financiar al Arhiepiscopiei pe anul 1982.

Pe marginea lor au luat cuvîntul mai mulţi deputaţi eparhiali.

A vorbit de asemenea P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul.

Apreciind lucrarea bogată desfăşurată în Arhiepiscopie, ceea ce a reieşit şi din rapoarte, mulţumind deputaţilor eparhiali pentru participare şi dorindu-le spor bun în lucrarea lor viitoare de folos Bisericii şi Patriei, Î. P. S. Mitropolit Teoctist a declarat închise lucrările Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, sesiunea 1981.

Cercetări arheologice pentru descoperirea unei vechi mănăstiri

Situată în zona anticului castru roman (Arcidava (Recidava) pomenit în „Novella constitutio XI a împăratului Justinian I — fosta mănăstire Vărădia din judeţul Caraş-Severin a constituit obiectivul unor recente săpături arheologice iniţiate de Centrul eparhial din Timişoara şi efectuate de Luminiţa Munteanu de la Muzeul Naţional de Istorie a R. S. R.

Rezultatele acestei investigaţii au permis obţinerea atît a elementelor referitoare la încadrarea cronologică a celei mai vechi etape monahale legate de săparea în stîncă a fostelor chilii, ale căror începuturi datează din secolele XII—XIII, precum şi dezvelirea fundaţiilor edificiului central — biserica mănăstirii — compusă planimetric din altar şi naos, ultimul fiind flancat de abside laterale.

Prin aceste cercetări, fosta mănăstire din Vărădia reintră în actualitate datorită importanţei ei deosebite pentru începuturile şi dezvoltarea vieţii monahale la ortodocşii români din partea sudnordică a teritoriului patriei noastre.

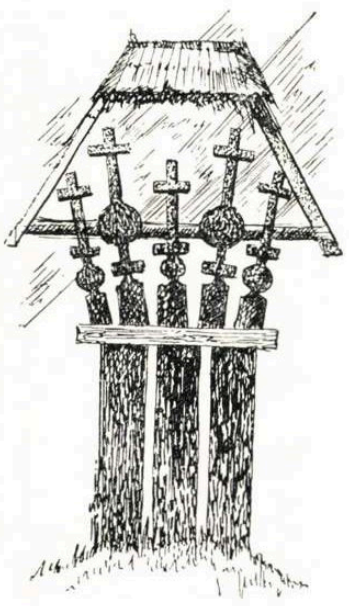

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: *Teoctist*, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei şi locţiitor de Mitropolit al Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; Diac. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 30 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 (Taxa poştală plătită în numerar) Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

ANUL 130 Sibiu, 15 ianuarie 1982 Nr. 3—4/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Alegerea noului Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului

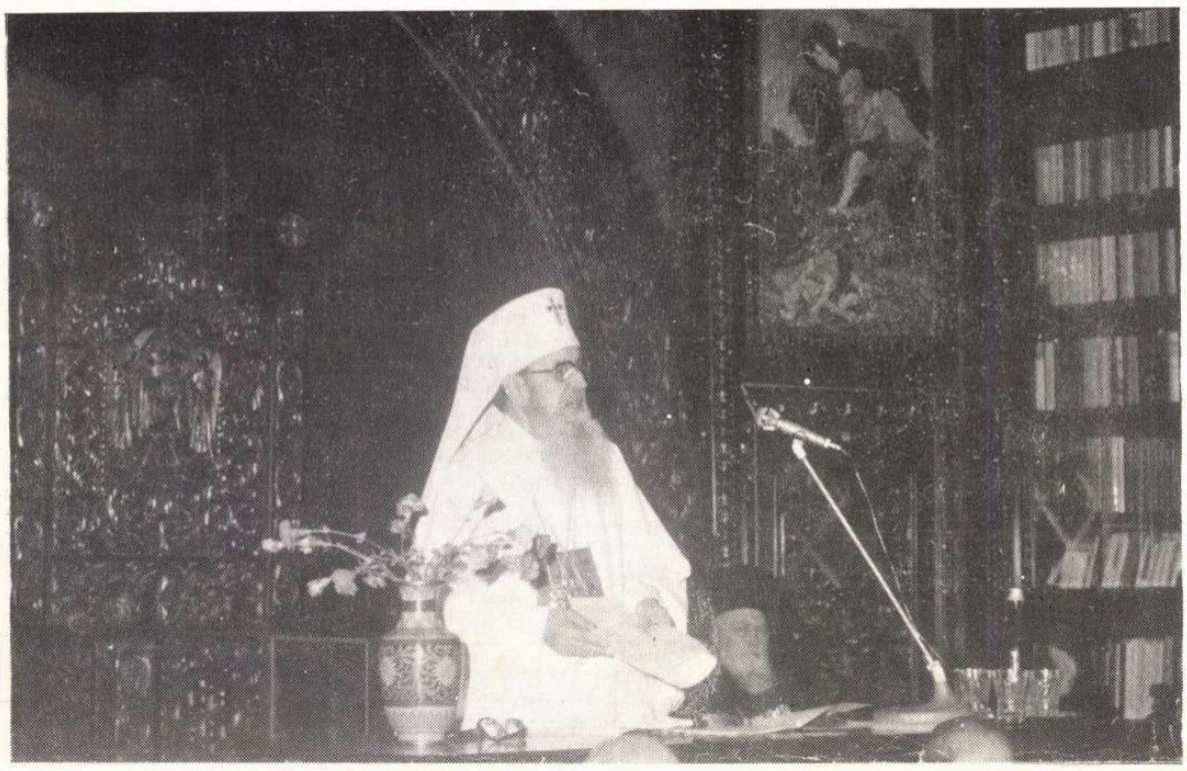

Prea Fericitul Patriarh IUSTIN al Bisericii Ortodoxe Române, deschizînd lucrările Colegiului Electoral Bisericesc

În temeiul articolului 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Președintele Sfîntului Sinod, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, a convocat Colegiul electoral bisericesc pentru alegerea titularului în scaunul de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Sibiului și Mitropolit al Ardealului, devenit vacant în urma pensionării, la cerere, pe motiv de boală, a Î. P. S. Dr. Nicolae Mladin, la 1 august 1981.

Lucrările Colegiului electoral bisericesc s-au desfășurat în ziua de Duminică, 10 ianuarie 1982, în sala sinodală din Palatul patriarhal, fiind prezidate de Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin.

Seara, în ajunul alegerii, potrivit rînduielilor canonice, s-a oficiat slujba Privegherii, iar în ziua alegerii, la 9,30 s-a săvîrșit un Te-Deum în paraclisul Palatului patriarhal.

La ora 10, membrii Colegiului electoral au fost invitați în sala de ședință. O delegație din Colegiul electoral bisericesc alcătuită din Î. P. S. mitropoliți și trei membri mireni a invitat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, ca împreună cu Domnul Ion Roșianu, Președintele Departamentului Cultelor, să ia parte la ședința Colegiului electoral bisericesc.

Au fost desemnați doi secretari. S-a dat apoi citire apelului nominal, constatîndu-se prezența majorității absolute a membrilor Colegiului electoral bisericesc, acesta fiind astfel legal constituit.

Deschizînd lucrările, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a rostit următoarea cuvîntare:

Mărit Colegiu Electoral,

Încă de la 16 iulie 1980, Î. P. S. Mitropolit al Ardealului NICOLAE MLADIN, a solicitat Sfîntului Sinod un concediu de un an de zile, pentru îngrijirea sănătății.

După scurgerea acestui timp, simțindu-și puterile împuținate în fața răspunderilor tot mai mari și multiple pe care le ridică vrednicia de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, Î. P. S. NICOLAE MLADIN a cerut Sfîntului Sinod să fie de acord cu retragerea sa din scaun și rînduirea drepturilor de pensie.

În urma aprobării Sfîntului Sinod, Î. P. S. Sa s-a retras la mănăstirea Brîncoveanu — Sîmbăta de Sus, unde se bucură de toată îngrijirea cuvenită.

Din chemarea care vi s-a adresat ați putut vedea că scopul întrunirii noastre de astăzi este de a alege un nou titular al Arhiepiscopiei Sibiului și Mitropoliei Ardealului, în scaunul devenit vacant prin retragerea la pensie a Î. P. S. Arhiepiscop și Mitropolit NICOLAE MLADIN, la 1 august 1981.

Este de datoria noastră însă ca în cadrul acestui moment solemn să închinăm mai întîi un gînd bun și să rostim un cuvînt izvorît din inimă Înaltului ierarh care a vegheat la cîrma Bisericii Ardelene, vreme de aproape 15 ani.

Înalt Prea Sfințitul Dr. Antonie Plămădeală, nou alesul Mitropolit al Ardealului, rostind cuvîntarea în fața Colegiului Electoral

Vredniciile Î. P. S. NICOLAE MLADIN, ca profesor de teologie, ca îndrumător al tinerelor generații de preoți, ca scriitor de studii teologice, și ca chivernisitor al treburilor eparhiale, îl așează în galeria luminoasă a ierarhilor ardeleni care au cinstit scaunul mitropolitan al Ardealului. De aceea astăzi îi aducem un ales omagiu, asigurîndu-l în continuare de dragostea și prețuirea Sfîntului Sinod, a clerului și credincioșilor eparhiei, pe care cu rîvnă de Casa Domnului a păstorit-o.

Cu acest prilej, îi facem urări de sănătate, de alese bucurii și îndelungată înzilire.

Mărit Colegiu Electoral,

Urcînd cu gîndul pe firul veacurilor, în viața patriei și a Bisericii noastre, constatăm că fiecare din țările sau provinciile românești au cunoscut de-a lungul vremii momente de înălțare sau de amărăciune care au rămas pentru totdeauna adînc întipărite în trupul neamului nostru. Dacă privim spre Ardeal, spre exemplu, pe de o parte, ne gîndim fără îndoială la Mihai Viteazul intrînd biruitor în Alba Iulia pentru a realiza unirea tuturor românilor, iar pe de altă parte cu multă amărăciune, ne poartă gîndul la sfîșierea Trupului Bisericii Ortodoxe în jurul anului 1700.

Rupți de la sînul Bisericii-mame și înșelați în dobîndirea drepturilor sociale și politice pentru care făcuseră „unirea" cu Roma, românii ardeleni au trebuit să se vadă stînd în cele două străni vreme de două veacuri și jumătate, nu numai purtînd în adîncurile sufletelor lor, dar și manifestînd pe față dorința reîntregirii Bisericii lor sfîșiată de dușmani, precum și consolidarea unității lor naționale pe care niciodată n-a putut să le-o stingă în conștiința lor.

Dimpotrivă, conștiința unității naționale și a unității religioase a românilor ardeleni dobîndește noi dimensiuni în vremea revoluției de la 1848, cînd pe Cîmpia Libertății de la Blaj, în fața episcopului ortodox, Andrei Șaguna și a episcopului unit Lemeny, mulțimile au cerut să se unească cu țara și să aibă o singură Biserică autocefală.

Așa cum Șaguna a trăit să-și vadă împlinite visurile sale permanente: reînființarea Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei (24 dec. 1864), o nouă organizare bisericească și înființarea de școli românești, tot astfel, după o luptă de o viață întreagă, Mitropolitul Nicolae Bălan a ajuns să-și vadă

(Continuare în pag. a 2-a)

Unirea Principatelor — piatră de hotar în istoria României

La 24 ianuarie, poporul nostru sărbătorește împlinirea a 123 de ani de la Unirea Principatelor — Moldova și Țara Românească — eveniment de cea mai mare însemnătate în istoria României. Actul unirii Moldovei și Țării Românești înfăptuit în 1859, care a pus bazele statului român modern, reprezintă rezultatul firesc al unui îndelungat proces istoric. În același timp, Unirea Principatelor într-un singur stat național a constituit o necesitate obiectivă a dezvoltării social-economice și politice a celor două țări românești. Ea este încununarea eforturilor poporului nostru, și marchează intrarea țării într-o nouă etapă istorică de dezvoltare pe calea progresului, a luptei pentru cucerirea independenței, a făuririi statului național unitar român.

În perspectiva istorică, lupta pentru realizarea unității naționale, apare ca o permanență a gîndirii, a simțirii și acțiunii poporului român. Unirea din 1859 își are rădăcniile împlîntate adînc și puternic în întreaga dezvoltare anterioară a poporului nostru; ea a însemnat un punct de referință pentru eforturile depuse în continuu de români în lupta pentru libertate și unitate națională.

Prima unificare politică a teritoriului românesc, înfăptuită în 1600 în timpul domniei lui Mihai Viteazul, a verificat cu putere de convingere forța și statornicia idealului poporului român de libertate și unitate națională. Memoria Unirii din 1600, în toată măreția și plenitudinea ei, s-a transmis de la epocă la epocă, de la generație la generație. Dreptul inalienabil la unitate și independență al poporului român a reprezentat, în continuare, dominanta gîndirii și acțiunii politice, diplomatice, culturale și militare ale marilor voievozi munteni și moldoveni ce au urmat. Aceleași idealuri au înaripat permanent mintea, inima și condeiul celor mai înaintate personalități ale culturii românești din întreg evul mediu și în epoca modernă, au format substanța a nenumărate scrieri tipărite în cele trei țări românești, alimentînd flacăra aspirațiilor multiseculare de unitate a tuturor românilor în pofida granițelor artificiale stabilite de marile imperii pe corpul aceluiași popor și aceleiași țări. Îmbrățișat de popor, acest ideal a dobîndit o forță de nestăvilit.

Hotărîrea de a înfăptui unirea a căpătat o puternică expresie în timpul revoluției de la 1848, din țările române. „Vrem să ne unim cu țara" strigau românii transilvăneni întruniți pe Cîmpul Libertății; iar muntenii cereau unirea pentru a „alcătui un singur stat, o singură nație, o singură Românie liberă".

Bogata moștenire ideologică și culturală a revoluționarilor pașoptiști, puternicele tradiții democratice, idealurile de unitate și libertate națională au fost preluate, amplificate și ridicate pe noi trepte, în deceniul următor, de forțele progresiste ale poporului român. Se confirma adevărul cuvintelor lui Mihail Kogălniceanu care, în august 1848, aprecia că Unirea Moldovei cu Muntenia reprezintă „cheia de boltă, fără de care s-ar prăbuși tot edificiul național". Idealul unirii, prezent în conștiința poporului, care nutrea speranța înfăptuirii acesteia odată cu un amplu program de reforme, dobîndea noi forțe. Unirea, scria Cezar Bolliac, în 1850, „a fost sentimentul național în toate părțile României de cînd istoria a început a ne spune cîte ceva despre Dacia".

Războiul Crimeii a făcut ca soarta țărilor române să intre din nou în combinațiile de culise ale puterilor europene. Con-

Prof. *Petru I. Dan*

(Continuare în pag. a 4-a)

Alegerea noului Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului

(Continuare din pag. 1)

împlinit visul său, visul de aur, a generații și generații de buni români și buni credincioși uniți și ortodocși: întîlnirea în fața aceluiași altar, reîntregirea bisericească.

La 15 mai 1948, cînd peste întreg cuprinsul țării adia ușor vîntul plăcut al libertății depline a poporului, pe Cîmpia Libertății de la Blaj, cu prilejul sărbătoririi unui veac de la marea adunare din 1848, Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan, a făcut o caldă chemare la unitate. Vorbind către greco-catolici, el a zis: „Habsburgii au rupt națiа noastră din Ardeal în două, ca să ne slăbească și să ne poată mai ușor stăpîni... Ca urmași ai vechilor mitropoliți ai Bălgradului, care aveau sub oblăduirea lor toată națiа românească din Ardeal, îndrept acum, ca și altă dată... o chemare caldă de părinte să vă întoarceți acasă... Veniți, că noi vă așteptăm cu brațele deschise... rupeți pecețile cu care v-au încătușat străinii, veniți acasă".

O altă chemare, tot atît de părintească, a adresat Patriarhul Justinian, la 6 iunie 1948, cu prilejul instalării sale în fruntea Bisericii, către clerul și credincioșii greco-catolici, îndemnîndu-i să se unească cu românii ortodocși: „într-o puternică Biserică națională, care să cuprindă în sînul ei tot clerul și poporul român din scumpa noastră patrie".

Aceste glasuri au fost auzite și ascultate. Reîntregirea bisericească s-a realizat. După amărăciunea despărțirii care a durat două veacuri și jumătate, dulceața înfrățirii a fost primită ca o adevărată mană cerească. Unitatea noastră bisericească a fost înfăptuită. Este desăvîrșită și pentru totdeauna.

Nimeni și nimic nu va mai putea frînge legătura frățească, legătura dragostei dintre noi.

Pururea vom cinsti pe înalții ierarhi, în frunte cu Patriarhul Justinian și cu Mitropolitul Bălan, și în chip cu totul deosebit, pe cei 38 de protopopi, în frunte cu P.C. Traian Belașcu și pe cei peste 400 de preoți care au făcut calea întoarsă către frații lor din strana cealaltă, spre deosebire de generația de la 1700, care fusese împinsă spre dezbinare de nevoi ori de interese politice străine de neamul nostru.

Iar noi ca moștenitori ai acestui tezaur ortodox și românesc vom veghea la buna lui păstrare în vistieriile duhovnicești ale sufletului neamului nostru și-l vom fructifica spre folosul tuturor și al fiecăruia dintre noi, spre folosul Bisericii noastre Ortodoxe și al patriei noastre binecuvîntate de Dumnezeu.

Mărit Colegiu Electoral,

Astăzi în Transilvania, ca și în țara întreagă, poporul român își deapănă firul vieții sale naționale și bisericești într-un climat firesc, de bună înțelegere și străduanii comune pentru propășirea deplină a țării. Roadele progresului social-material și spiritual se vădesc pretutindeni. Pe ogoarele înfrățite, în marile uzine și fabrici, în școli, în laboratoare, în instituții de cultură și artă, peste tot clocotește viața cea nouă care oglindește hărnicia și patriotismul fiilor acestor meleaguri, stăpîni pe soarta și bunurile muncii lor.

Viața bisericească cunoaște și ea o dezvoltare corespunzătoare nevoilor credincioșilor noștri. Locașurile sfinte se află pretutindeni în bună stare, frumos îngrijite, împodobite cu pictura tradițională și cu cele necesare cultului, fiecare avînd slujitori care se străduiesc să împlinească misiunea Bisericii și cerințele duhovnicești ale credincioșilor încredințați lor spre păstorire.

În relațiile cu celelalte culte, spiritul ecumenist înscăunat la noi îndată după eliberarea de sub dominația de tristă amintire, — străină de neamul și spiritul românesc —, a devenit un punct de referință, o pildă pentru multe alte țări. Sîntem împreună cu clerul și credincioșii celorlalte culte din țară, neîncetat prezenți activ la toate acțiunile pentru apărarea păcii în lume; sîntem nelipsiți din organismele Conferinței Creștine pentru Pace, nu lipsim de la întrunirile Conferinței Bisericilor Europene; activăm în toate sectoarele Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

În cadrele ortodoxiei ecumenice împlinim rosturi de toți cunoscute și recunoscute; cu lumea protestantă și anglicană dialogurile continuă cu bune speranțe de apropiere a Bisericilor. Iar față de romano-catolici am avut fără încetare, inimile larg deschise și gînduri dintre cele mai curate. Martor ne este Dumnezeu că totdeauna am depus statornice străduanii pentru strîngerea legăturilor și buna cooperare cu Biserica Romano-Catolică.

Să fie însă, oare, adevărat că există, ca și oameni, instituții lipsite de simțul realității. Pot exista oare, Biserici care să creadă că chiar convingerile religioase se pot schimba de pe o zi pe alta? S-a uitat oare că pentru credință s-au născut martirii?

S-a trezit, oare, și în unele Biserici complexul de hegemonie sau imperialism, cea mai primejdioasă maladie a lumii de astăzi?

La toate acestea ne-am gîndit cînd, după schimbul de scrisori irenice și urări de pace, după făgăduințe de cooperare și rugăciuni comune pentru colaborarea Bisericilor noastre spre tot lucrul bun, cum zice Sfîntul Apostol Pavel, deodată cu totul pe neașteptate, agențiile de presă anunță în toată lumea că „Papa Ioan Paul al II-lea a cerut României să acorde greco-catolicilor libertate religioasă".

Să fie, oare, actualul papă atît de străin de istoria bisericească a țării noastre? N-a putut oare înțelege pînă acum că „unirea cu Roma" de la 1700, nu a constituit o ruptură religioasă, esențială, în sufletul ortodox românesc? Nu știe oare Papa Ioan Paul al II-lea că din primele zile ale creștinismului pînă la anul 1700 a existat o singură Biserică Ortodoxă în Ardeal, iar către anul 1700, autoritățile de stat habsburgice au izbutit să ademenească o parte din cler și credincioșii ortodocși să primească unirea cu Roma în schimbul unor privilegii materiale și sociale, fără o schimbare substanțială de credință, iar după ce aceste nevoi au trecut, credincioșii s-au întors la vechile lor rînduieli de viețuire în dragoste cu frații lor de același neam, reparînd spărtura care se făcuse de străini în Biserică? Cine poate împiedica pe un gospodar să se întoarcă în casa sa, după o călătorie în afară cu sau fără voia sa?

La 1700 s-a produs ruptura. La 1948 s-a cusut la loc cămașa sfîșiată a Bisericii Ortodoxe. Este deci nimic mai normal decît actul de reîntregire bisericească.

De altfel, problema reîntregirii bisericești ne aparține nouă, românilor ortodocși, și dacă vreți putem spune: nouă, românilor din cele două străni.

De fapt, chiar după unirea cu Roma, credincioșii greco-catolici au rămas tot ortodocși. În toate: în doctrină, în cult și în organizare. De Roma îi lega numai recunoașterea formală a primatului papal, care nu avea nici o înrîurire asupra vieții lor religioase. Astfel, Biserica unită, Biserica greco-catolică sau, cum i se mai spune, Biserica de rit bizantin, în țara noastră, n-a fost niciodată o parte a Bisericii romano-catolice, ci o parte a Bisericii Ortodoxe române.

Ea a fost pusă cu sila în relații cu Biserica romano-catolică. Astfel, oricum ar fi privită această problemă, cererea Papei nu constituie altceva decît o imixtiune în treburile noastre interne bisericești. Jurisdicția Papei este limitată la hotarele Bisericii Romano-Catolice. El n-are nici un drept asupra Bisericii noastre Ortodoxe.

De aceea noi protestăm cu fermitate împotriva acestui act care pune în primejdie bunele noastre relații cu credincioșii romano-catolici de oriunde s-ar găsi ei, pun în primejdie orice colaborare între ei și noi, pune în primejdie însuși dialogul ortodoxo-catolic abia început.

Un act condamnabil de imixtiune în treburile noastre interne bisericești

Cuvîntul Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin a trezit un profund ecou în rîndurile membrilor Colegiului electoral bisericesc, care au ținut să-și exprime protestul în legătură cu acest act condamnabil de imixtiune al Papei Ioan Paul al II-lea în treburile noastre interne bisericești.

Au luat cuvîntul spontan Î.P.S. Arhiepiscop de la Cluj-Napoca, TEOFIL HERINEANU, P.S. Episcop de la Arad, VISARION AȘTILEANU, P.C. Pr. TRAIAN BELAȘCU de la Sibiu, Prof. VIRGIL CÎMPEANU de la Cluj-Napoca și alții. Aceștia au afirmat trăinicia actului de revenire de la 1948 și hotărîrea lor de a lupta în continuare pentru unitatea Bisericii strămoșești. Astfel, Î.P.S. Arhiepiscop TEOFIL a spus următoarele:

„Sfintele Scripturi ne descoperă deslușit că misiunea Mîntuitorului Hristos a fost aceea ca să adune laolaltă pe toți fiii cei risipiți ai lui Dumnezeu și să alcătuiască, cu ei împreună, un Trup, o turmă cuvîntătoare, o împărăție a lui Dumnezeu. Caiafa, membru al Sinedriului și arhiereu al anului aceluia, a proorocit că „Iisus avea să moară pentru neam și nu numai pentru neam ci și ca să adune laolaltă pe fiii lui Dumnezeu cei împrăștiați" (Ioan 11, 51—52).

Dezbinarea și învrăjbirea dintre creștini compromite față de lumea celor răzlețiți misiunea, trimiterea din cer a Domnului Iisus. Lumea nu va crede că Iisus este trimisul Celui Atotdesăvîrșit cînd va vedea nedesăvîrșirea și dușmănia dintre învățăceii Lui.

În lumina acestor descoperiri clare și de mare însemnătate, cît de uluitoare apare cererea Papei IOAN PAUL al II-lea ca să fie reînființată Biserica greco-catolică Română din Transilvania, cererea ca să se pornească din nou dezbinarea și frămîntarea dureroasă dintre frații de același grai și sînge, cererea ca să reînceapă ciocnirile pătimașe dintre fiii aceluiași neam, aceluiași Părinte ceresc.

Este o împrejurare de toți cunoscută că în ultima vreme Biserica Ortodoxă a fost recunoscută și numită de către creștinii apuseni drept Biserica soră a răsăritului. În mod firesc se naște nedumerirea: De ce apelul Papei Ioan Paul al II-lea, capul Bisericii Apusene, cheamă pe unii dintre fiii surorii sale să o părăsească și să vină în casa jurisdicției sale, cînd calitatea de soră poartă cu sine obligația grea de iubire, de pace și într-ajutorare.

Chemarea Papei răsună extrem de strident în epoca noastră de ecumenism avansat, în era noastră de năzuință generală către apropiere și colaborare dintre Biserici și culte religioase, în era noastră de prețuire a păcii și a înțelegerii, a prieteniei, a toleranței cît mai largi între națiuni, state și orînduiri deosebite, această chemare răsună disonant.

Chemarea Papei răsună în pustiu. Ea stîrnește o hotărîtă împotrivire în sînul credincioșilor români din Transilvania. Conducerea Bisericii Ortodoxe Române a luptat din răsputeri și a reușit să înstăpînească în sufletele credincioșilor reveniți la vatra străbună convingeri profunde despre dreapta credință, simțăminte trainice de dragoste filială, de iubire frățească, de atașament și jertfelnicie față de Biserica Mamă a neamului românesc.

Gestul Papei apare drept o ieșire inconsecventă și anacronică cînd ne gîndim că de curînd au pornit la muncă grea de împăcare și apropiere, cele două comisii alcătuite de ambele Biserici: ortodoxă și catolică, compuse din cîte 30 de membri fiecare, dintre cei mai pașnici, cei mai înțelepți și mai onești truditori în ogorul Domnului și al împărăției cerurilor.

În ceea ce ne privește pe noi, clerul și credincioșii reveniți din Eparhia Clujului, sîntem siguri că încercarea recentă a pontifului de la Roma nu ne va clinti cîtuși de puțin din limanul păcii, al dragostei și al înfrățirii, al liniștii și al înțelegerii, pe care l-am găsit la sînul Bisericii Mame, a neamului nostru românesc".

P.S. Episcop VISARION al Aradului s-a referit la aceeași problemă spunînd:

„Domnul nostru Iisus Hristos, între alte comori spirituale, ne-a lăsat-o și pe cea a unității Bisericii Sale, sau cum spun sfintele Sinoade BISERICA CEA UNA, SFÎNTĂ, SOBORNICEASCĂ și APOSTOLEASCĂ.

În numele acestei sfinte și dorite unități, în vremurile noastre se poartă dialoguri, discuții, tratative, atît de către Biserici cît și de către teologi, precum și de către alți oameni de bună credință.

Cu alte cuvinte: Peste tot în lume să se promoveze unitatea Bisericilor între ele, sub conducerea Aceluiași Hristos, Cap Unic, Fiu al lui Dumnezeu și Mîntuitor.

Pe drept cuvînt deci, ne putem pune întrebarea pentru ce Papa Ioan Paul al II-lea face diversiuni neloiale, amestecîndu-se în treburile interne ale Bisericii noastre, ale țării noastre?

În numele căror principii, a cărei evanghelii, ale cărei autorități, declară dînsul, în necunoștință de cauză, că este urgent necesar a se înfăptui ecumenismul bisericesc și unitatea bisericească în toată lumea, ba chiar între toate confesiunile și religiile, numai în Biserica Ortodoxă Română să se arunce din nou sămînța dezbinării, vrajba frățească și dihonia cultelor, cunoscînd că importante somități ecumeniste, exemplu Wisser't Hooft, au declarat că Biserica Ortodoxă Română și țara noastră au fost printre primele care au înfăptuit unitatea bisericească în autentic ecumenism.

Dar adevărul lui Hristos este cu totul altul: „Ca toți să fie una... ca să cunoască lumea că Tu m-ai trimis"... Ori, nu putem asculta mai mult pe oameni decît pe Dumnezeu! Iar îndemnul lui Simion Bărnuțiu „țineți cu poporul ca să nu greșiți", este chezășia că statornicia noastră în Biserica Ortodoxă Română va dăinui în vecii vecilor".

P.C. Pr. TRAIAN BELAȘCU, care a vorbit în continuare, a spus:

„Am ascultat cu deosebit interes substanțiala cuvîntare a Prea Fericitului Părinte Patriarh IUSTIN. Din această cuvîntare a reieșit un fapt important pentru noi, care trăim în actualitate, fapt care ne-a surprins pe toți și anume atitudinea Romei, atitudinea din ultimul timp a Papei Ioan Paul al II-lea.

Atunci cînd conducerea Bisericii noastre, prin Sf. Sinod și în frunte cu P.F. Patriarh IUSTIN căutau să încerce cele mai bune legături de dialog între Biserica noastră Ortodoxă Română și între Biserica Romano-Catolică, atunci a apărut bomba de la Roma pentru a distruge acest dialog, așa de important pentru aceste două decenii creștine, răspunzătoare pentru această atitudine fiind atitudinea nesocotită și nechibzuită a Papei Ioan Paul al II-lea.

Fac parte din cei 38 de protopopi și preoți care au luat inițiativa pentru revenirea preoțimii greco-catolice și a credincioșilor din Ardeal la sînul Bisericii Ortodoxe Române. Aș spune cu modestie că am condus acest act de unificare, de reîntregire a sufletului românesc de pe plaiurile Transilvaniei pentru că nu mai puteam suporta mai departe dezbinarea dintre frați.

Au trecut 34 de ani de la această inițiativă și acțiune de revenire la sînul Bisericii Ortodoxe Române.

Prea Fericirea Voastră, vă pot mărturisi aici, că în Congresul de la Cluj, la 1 octombrie 1948, și la Adunarea de la Sf. Patriarhie unde am depus procesul verbal de revenire la B.O.R.-mamă am prezentat această hotărîre nestrămutată a noastră de a rupe toate legăturile cu Roma. Noi am făcut acest act din îndemnul inimii, al sufletului nostru, neconstrînși de nimeni și neîmpinși de nimeni. Noi am făcut acest act, conștienți că facem cel mai mare act istoric în istoria Bisericii noastre Ortodoxe Române și a patriei noastre. Majoritatea zdrobitoare a clerului și a credincioșilor au revenit astfel la Biserica strămoșească, la Biserica Ortodoxă.

Deci Papa Ioan Paul al II-lea, a săvîrșit un act nesăbuit, un act nechibzuit.

Pun întrebarea, Prea Fericirea Voastră, pentru cine a creat Papa pe acest episcop Traian Crișan? Pentru care credincioși de rit oriental? În R. S. România nu mai există credincioși de rit oriental. Există credincioși români ortodocși hotărîți să-și păstreze unitatea spirituală a Bisericii, a poporului și neamului românesc.

Sîntem mîhniți în sufletele noastre mai cu seamă noi, preoții, și credincioșii care am revenit la Biserica Ortodoxă; ne simțim foarte ofensați, ne simțim ofensați direct de această atitudine a Papei Ioan Paul al II-lea, că așa necugetat s-a gîndit să producă tocmai acum această fisură în relațiile dintre Biserica noastră și Biserica romano-catolică, acum cînd ecumenismul avansează pe culmi tot mai înalte, acum cînd apropierea între Bisericile creștine este tot mai insistentă, tocmai acum Papa a răsturnat un bolovan între Biserica noastră și Biserica lui și aceasta nu spre cinstea, ci spre regretul nostru. Condamnăm din toată inima această atitudine pentru că

(Continuare în pag. a 3-a)

Un act condamnabil...

(Continuare din pag. a 2-a)

B. O. R. nu admite acest amestec al Papei în raporturile și în rînduiala Bisericii noastre. Ceea ce am făcut noi în anul 1948 este definitiv și nu se mai poate desface. Am spus-o în 1948 și o spunem și acum. Sîntem convinși că Ortodoxia este calea adevărului, este credința cea adevărată, noi rămînînd statornici în sînul și în cadrele B. O. R.

A vorbit apoi P. C. CONSTANTIN BRADEA, directorul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, în numele profesorilor și elevilor Seminariilor noastre teologice spunînd printre altele:

Protestăm cu indignare împotriva faptului că Papa Ioan Paul al II-lea se amestecă în viața religioasă a românilor și cere pentru noi libertate. Care libertate? Aceea de a trăi dezbinați întreolaltă și în vrăjmășie român cu român? Declarăm că nu avem nevoie de o astfel de libertate, nu înțelegem cui folosește și nici pentru cine a hirotonit papa un nou ierarh.

Profesorul VIRGIL CÎMPEANU de la Cluj-Napoca a spus, referindu-se la propria sa participare la actul de revenire de la 1948:

„Ca unul care am fost martor și ,să-mi fie îngăduit să spun că am fost și un participant activ la acest măreț act în folosul poporului și al patriei noastre, voi lupta în continuare și înțeleg să îndemn pe toți confrații noștri să lupte pentru neștirbirea acestui act măreț, pentru menținerea acestei uniri și în credință a poporului român de pe tot cuprinsul țării și pentru consolidarea acestui măreț act de reîntregire a Bisericii Ortodoxe Române".

Din Maramureș a vorbit D-l GHEORGHE FILIP, de asemenea revenit la ortodoxie în 1948. Domnia sa a arătat că uniația s-a terminat pentru totdeauna. *„Această pagină tristă a luat sfîrșit în octombrie 1948, cînd a fost realizată unificarea spirituală a tuturor românilor, moment istoric pe care eu l-am trăit cu deosebită emoție și bucurie creștinească și românească ..."* Reîntregirea din 21 octombrie 1948 *„este pentru totdeauna făcută și nu îngăduim nimănui să o desfacă".*

Toți vorbitorii s-au exprimat în aceeași simțire ortodoxă, pentru păstrarea pe vecie a unității Bisericii, fiecare dînd glas indignării și protestului față de acțiunile de ultimă oră ale Papei Ioan Paul al II-lea.

În acest sens au mai vorbit: Î. P. S. TEOCTIST, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, Î. P. S. Mitropolit NESTOR al Olteniei, Î. P. S. Mitropolit NICOLAE al Banatului, Î. P. S. Arhiepiscop ANTIM al Dunării de Jos, P. S. Episcop ANTONIE PLĂMĂDEALĂ al Buzăului, P. S. ROMAN STANCIU, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P. S. Arhiereu-vicar GHERASIM CRISTEA de la Rîmnicul Vîlcea, P. S. Episcop VASILE COMAN al Oradiei, P. S. Episcop-vicar EPIFANIE NOROCEL de la Constanța, D-l avocat TIBERIU HĂLĂUCESCU, membru în Adunarea Națională Bisericească a Bisericii Ortodoxe Române, P. C. pr. prof. GRIGORIE MARCU, de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu și P. C. pr. TEODOR BODNAR din Gura Humorului.

Uniatismul din România a fost considerat de către toți vorbitorii ca fiind o realitate tristă, de domeniul trecutului, iar revenirea la ortodoxie o realitate care nu mai poate cunoaște reîntoarceri de nici un fel. P. C. Vicar LUCIAN AUGUSTIN de la Oradea a spus în această privință cuvinte care au emoționat auditoriul, atunci cînd a arătat din proprie experiență că uniatismul în Transilvania a dus la deznaționalizarea românilor: *„Sînt preot tînăr, provenit dintr-o familie de foști greco-catolici. În 1948 părinții mei s-au bucurat că evenimentul pe care l-au așteptat s-a înfăptuit. Am servit într-o parohie fostă greco-catolică la granița de nord-vest a țării. Credincioșii mei vorbeau ungurește datorită trecutului. În Biserică li s-a impus să vorbească și să slujească ungurește. N-aș mai dori ca unui preot român să-i mai adreseze cîndva un credincios român „Pop-Baci" din cauză că așa a învățat în Biserică".*

Vorbitorii au ținut, de asemenea, să precizeze că actul întoarcerii la ortodoxie în 1948, a fost un act liber al conștiinței foștilor greco-catolici: *„Din conștiința și voința liberă, foștii greco-catolici s-au încadrat definitiv în Biserica Ortodoxă Română strămoșească în 1948. De atunci se simt deplin mulțumiți sufletește"* (P. S. Episcop-vicar Patriarhal VASILE COSTIN).

Majoritatea vorbitorilor au avertizat că acțiunile Papei pun în primejdie dialogul ecumenic început între Ortodoxie și romano-catolicism.

„Ca unul care am participat la toate întrunirile de pînă acum, de dialog cu Biserica romano-catolică, pot spune clar — a arătat Î. P. S. Mitropolit NICOLAE al Banatului — *că am avut însărcinarea de a face tot ceea ce se putea din partea unui delegat ortodox, pentru a conduce dialogul spre rezultate cît mai pozitive. Sînt, de aceea, în aceste momente, deosebit de mîhnit, profund mîhnit, că datorită luării de poziție a Papei IOAN PAUL al II-lea s-a ajuns la situația de a se periclita acest dialog, de vreme ce noi, ca și alte Biserici am ajunge să ne îndoim de sinceritatea, de buna credință și de bunele intenții ale Papei. În momentul de față sînt mulți care pun la îndoială buna sa credință. Noi am încercat încă să o păstrăm, dar în momentul de acum sîntem profund tulburați și va trebui să vedem ce avem de făcut în viitor în direcția relațiilor noastre cu Biserica romano-catolică".*

*

A doua zi, 11 ianuarie 1981, Sfîntul Sinod a ascultat și aprobat textul unei scrisori de protest către Papa IOAN PAUL al II-lea, semnată de Prea Fericitul Patriarh IUSTIN.

Telegramă

În numele membrilor Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și a celorlalți membri ai Colegiului Electoral Bisericesc, convocat, la București, pentru alegerea noului Mitropolit al Ardealului, Prea Fericitul Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a adresat Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România o telegramă, în care se spune:

„Membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întruniți în prima ședință de lucru a sesiunii sinodale pe anul 1982, își îndreaptă gîndurile către Domnia Voastră, cu sentimente de profund respect și nețărmurită dragoste, pentru a vă exprima și de data aceasta adeziunea deplină și atașamentul cald al clerului și credincioșilor ortodocși români față de noile inițiative și acțiunile pentru pace fără precedent, pe care le întreprindeți în slujirea idealurilor de apropiere, pace și înfrățire între oameni și popoare.

În această atmosferă entuziastă au avut loc în ziua de 10 ianuarie 1982, lucrările Colegiului Electoral Bisericesc pentru alegerea noului Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului.

Cu acest prilej membrii Colegiului electoral bisericesc au luat cunoștință de recenta declarație a Papei Ioan Paul al II-lea, preluată de agențiile de presă, privind libertatea religioasă pentru așa-zisa „Biserică greco-catolică din România".

Cu adîncă mîhnire și indignare, membrii Colegiului electoral bisericesc, reprezentînd clerul și credincioșii din întreaga Biserică Ortodoxă Română, au luat cuvîntul protestînd energic împotriva acestei încercări de dezbinare a unității Bisericii Ortodoxe Române și a unității spirituale a poporului nostru, cerînd Sfîntului Sinod să ia atitudine oficială față de această imixtiune nepermisă a papalității în treburile interne ale Bisericii noastre, ca și ale României, țară suverană și independentă.

Vorbitorii au cerut în unanimitate să se facă cunoscut Papei IOAN PAUL al II-lea că actul reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania din anul 1948, este un act istoric legitim care a exprimat voința și dorința tuturor credincioșilor români de a pune capăt pentru totdeauna dezbinării bisericești impusă prin silnicie și înșelăciune la anul 1700, și de a-și păstra cu hotărîre vechea lor unitate bisericească și spirituală în cadrul Bisericii Mame și a Patriei străbune.

Considerînd că această acțiune a papalității, fără precedent, tinde să dezorienteze și să dezinformeze opinia publică cu privire la realitățile din Biserica Ortodoxă Română și din țara noastră, și să prejudicieze grav relațiile dintre Bisericile noastre, într-un moment în care evenimentele internaționale reclamă unitatea tuturor forțelor capabile să apere pacea și liniștea întregii lumi, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit în ședință de lucru în ziua de 11 ianuarie 1982, a condamnat cu hotărîre această acțiune dușmănoasă la adresa Bisericii Ortodoxe Române și a Patriei noastre, și a hotărît să adreseze Papei IOAN PAUL al II-lea un protest energic împotriva acestei imixtiuni și o chemare la respectarea rînduielilor bisericești și canonice îndătinate și aplicate în toate Bisericile creștine.

Asigurîndu-vă că ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române vor rămîne și în continuare neclintiți în unitatea lor bisericească și națională, pe care le vor apăra cu toată fermitatea, vă încredințăm de întregul nostru devotament și de hotărîrea de a sluji cu sporită rîvnă poporul și patria noastră, precum și idealurile de pace, unitate și colaborare ale omenirii contemporane".

Desfășurarea lucrărilor Colegiului electoral bisericesc

După o pauză, s-a trecut la săvîrșirea procedurii de alegere a titularului Arhiepiscopiei Sibiului.

După ce a dat scurte lămuriri în legătură cu operația alegerii, Prea Fericitul Părinte Patriarh-Președinte, suspendă ședința pentru o jumătate de oră spre a da posibilitate alegătorilor din Arhiepiscopia vacantă a Sibiului să se consfătuiască întreolaltă și apoi cu ceilalți membri ai Colegiului electoral bisericesc.

La redeschidere, Prea Fericitul Patriarh-Președinte a dispus chemarea alegătorilor pentru depunerea voturilor în urnă, în ordinea apelului nominal.

După desfacerea scrutinului, primul buletin de vot deschis a indicat numele Prea Sfințitului Episcop Antonie al Buzăului.

Majoritatea covîrșitoare a voturilor — 75 la număr avea să fie întrunită de Prea Sfinția Sa.

La ora 14,30 e momentul solemn în care Prea Fericitul Părinte Patriarh-Președinte Dr. Iustin Moisescu proclamă ales ca Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului pe Prea Sfințitul Părinte Episcop al Buzăului Dr. Antonie Plămădeală.

Prea Fericitul Părinte Patriarh-Președinte a felicitat pe noul ales și i-a urat păstorire rodnică și îndelungată în scaunul cel mai înalt al Bisericii noastre din Ardeal.

Vădit mișcat de solemnitatea momentului, a răspuns nou-alesul arhiepiscop și mitropolit, spunînd:

Mărit Colegiu Electoral,

Știm toți că Biserica ortodoxă a Transilvaniei, desigur de-o vîrstă cu poporul ei, pe care neamul și-a păstrat-o prin veacuri de suferință nedreaptă, și-a realizat după lupte perseverente care ar fi descurajat pe oricine altcineva, propria ei organizare, pe care o începem cu arhiepiscopul Ghelasie la 1376, numai pentru că el este cel dintîi ierarh român cunoscut pînă azi. Nu e deloc exclus ca într-o zi, alte documente, alte surse, să ne deschidă calea spre și mai devreme, descoperindu-ne nume care fără îndoială au existat, așa cum a existat un Iacint de Vicina dincoace de munți, cu care se întemeiază Mitropolia Țării Românești la 1359, deci cu numai 14 ani înaintea lui Ghelasie. Nu trăia Biserica fără episcopi!

Numiți la început episcopi, ierarhii Transilvaniei au fost mereu în căutarea unei reședințe. Se știe că s-au așezat la un moment dat în Feleac, lîngă Cluj, apoi la mănăstirea Prislop, lîngă Hațeg, apoi la Geoagiu, lîngă Alba Iulia, și tot în acele părți la Lancrăm, pentru a se statornici în cele din urmă pentru mai lungă vreme la Alba Iulia, devenită între timp capitală civilă. Cel care o stabilește aici în anul 1572 este mitropolitul Eftimie. *Ea va rămîne aici un secol și jumătate, pînă la 1701. De atunci și pînă azi, șirul mitropoliților e bine cunoscut și mulți dintre ei merită să fie nu numai amintiți, ci omagiați cu respect, cu evlavie și cu recunoștință, pentru ceea ce au făcut pentru Transilvania și pentru întreg neamul românesc.*

În continuare, Înalt Prea Sfinția Sa, urmînd firul zbuciumatei noastre istorii, i-a pomenit pe toți cei ce i-au devenit, de acum, înaintași în scaunul Mitropoliei Ardealului. Oprindu-se la predecesorul său imediat, Î. P. S. Nicolae Mladin, noul ales a spus printre altele:

„Î. P. S. Nicolae Mladin *(1967—1981) retras din scaun la 1 aug. 1981, din motive de sănătate, declara în 1967 la alegerea sa, că a avut drept ideal și misiune a vieții sale* „altarul și catedra, amvonul și condeiul". *Pe toate le-a onorat cu prisosință, în cei paisprezece ani cît a cîrmuit Mitropolia Transilvaniei. Eram prin anii de după război unul din entuziaștii săi ascultători. Avea darul oratoriei ca nimeni altul. Convingea și însuflețea, împletind în cea mai bună tradiție transilvăneană dragostea față de Patrie și neam, cu dragostea față de Dumnezeu și de Biserică — o tradiție, o credință, una, sfîntă, românească. Omagiul meu deosebit se îndreaptă în aceste momente către Î. P. S. Sa care, cu titlul tradițional de Proin-Mitropolit al Ardealului, se va bucura la mănăstirea Sîmbăta unde și-a ales locul de retragere, — de fapt metania sa, pentru că am fost prezent la tunderea sa în monahism în anul 1947, — se va bucura, zic, de tot respectul și dragostea cuvenită rangului și bogatei sale activități, și dăruiri în slujba Bisericii și a Patriei".*

Vorbind apoi cu venerație despre ținutul unde urmează să păstorească, Î. P. S. Sa a spus: *„Transilvania a stîrnit în mine, din prima tinerețe, vibrații cu totul deosebite. Nu întîmplător mi-am încheiat studiile teologice la Institutul Teologic Universitar din Clujul anului 1949, cu o teză susținută la profesorul Nicolae Balca, în fața episcopului, viitor mitropolit al Transilvaniei, Nicolae Colan, în fața căruia am și rostit în numele colegilor discursul de sfîrșit de studii. Nu în-*

(Continuare în pag. a 4-a)

Uniatismul din Transilvania, un fenomen care s-a risipit definitiv

Multe lovituri a primit poporul român în trecutul lui încărcat de suferință. Dar lovitura cea mai grea, pusă la cale și executată de o scelerată alianță, cu un plan de măiastră perfidie și cu o negrăită cruzime, de către iezuiții din Transilvania și casa de Habsburg, a fost crearea uniatismului. A fost cea mai grea, pentru că prin uniatism se urmărea dezbinarea poporului român în ceea ce are el mai adînc, mai propriu, în inima lui spirituală, unitară, în credința lui strămoșească, care a intrat în plămada lui de la formarea lui ca națiune română și l-a susținut în unitatea, în eforturile spre o spiritualitate majoră și culturală proprie și spre o încoronare a unității lui etnice prin unitatea politică într-un stat unitar.

Se urmărea desființarea unității lui bisericești, care împreună cu cea de limbă, care ea însăși se sprijinea în mare parte pe unitatea bisericească, era singura care se păstrase între românii aflați în state deosebite.

Se urmărea prin aceasta săparea unei prăpăstii de netrecut între românii din Transilvania și cei din sudul și estul Carpaților, lucru pe care Carpații și granițele politice nu l-au putut face.

Se urmărea asimilarea treptată a lor în masa altei națiii, sau formarea unei națiii aparte deosebită de cea în care să se stingă dorința de unificare politică cu românii de pretutindeni.

În vederea acestui scop, curtea din Viena la propunerea iezuiților maghiari din Transilvania obliga pe Atanasie, hirotonit mai înainte ca mitropolit al românilor din aceste părți de mitropolitul de la București, la rehirotonirea lui ca episcop de arhiepiscopul de Esztergom, să declare că nu va mai avea nici o legătură cu Bucureștiul și se va supune Esztergomului.

Dispozițiile ulterioare ale autorităților austriece care prevedeau grele pedepse pentru „valahii" care treceau spre Muntenia și Moldova în interes bisericesc, se succed la scurte intervale.

Într-una din instrucțiunile date de guvernatorul Haller din Sibiu, pentru aplicarea unui rescript imperial, la 20 iunie 1746 se spune că „este interes ca valahii să se hirotonească de alți episcopi. Deci protectorii unirii ... vor căuta să împiedece pe acești valahi care vor trece în Valahia sau în Moldova pentru a primi hirotonia. Într mai ușoara executare a acestui lucru se cere ca Consiliul aulic de război să dea ordine ... ca cei ce trec în țări străine pentru a primi hirotonia să fie așteptați la trecători și să fie deținuți și puși la dispoziția statului catolic, pînă la noi ordine" (Silviu Dragomir, Istoria dezrobirii religioase a Românilor din Ardeal, vol. I, Sibiu, 1920, p. 54). Iar în rescriptul împărătesei Maria Terezia din 18 iunie 1747 se ordona „să se confiște la trecători toate cărțile schismatice ce încearcă a se aduce din Moldova și Valachia" și să nu se admită intrarea în țară a preoților și călugărilor din acele principate (Idem, op. cit., p. 60).

Precum era și firesc, acest dublu atentat la unitatea națională și spirituală a poporului român, a trezit la rezistență hotărîtă și îndelungată acest popor.

Autoritățile au recurs și ele la măsurile cele mai draconice împotriva celor ce refuzau să-și părăsească credința și legătura cu frații din Muntenia și Moldova. Zeci de mii de oameni au fost aruncați în închisori, numeroase sate s-au refugiat prin păduri, sau au trecut în întregime munții în Muntenia și Moldova, mulți preoți și călugări au primit moartea de martiri prin temnițele din toată împărăția austriacă.

Pr. prof. *Dumitru Stăniloae*

(Continuare în pag. a 4-a)

Desfăşurarea lucrărilor . . .

(Continuare din pag. a 3-a)

tîmplător am primit botezul monahal la Mănăstirea Prislop din Ţara Haţegului, şi harul diaconiei la Hodoş Bodrog de lîngă Arad. Locul naşterii celei după trup nu şi-l alege nimeni, vine de la Dumnezeu. Naşterea după duh şi-o alege fiecare, desigur tot cu ajutorul lui Dumnezeu. Iubirea mea s-a îndreptat, iată, din prima tinereţe spre Transilvania, şi n-o spun eu, şi n-o spun fiindcă e frumos să se spună în astfel de momente, ci o spun faptele vechi de peste treizeci de ani, cînd nimănui şi nici mie, nu mi-ar fi putut trece prin gînd că ele vor putea însemna ceva în viitor".

Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală a adresat apoi un cuvînt de caldă şi respectuoasă mulţumire Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, spunînd:

„Catagrafia Mitropoliţilor Transilvaniei păstrează cu mîndrie, ca urmaş al Mitropolitului Nicolae Bălan, şi înaintaş al Mitropolitului Nicolae Colan, şi numele Prea Fericirii Voastre.

Transilvania n-a avut norocul să vă aibă prea mult acolo, pentru că aţi fost chemat la rosturi mai înalte, dar din anul petrecut acolo, au rămas urme de o viaţă, şi anul acela e prezent permanent în inima transilvănenilor.

Aţi fost şi sînteţi omul soluţiilor, în aceeaşi măsură teoretice şi practice, cu înţelepciune, cu măsură, cu soliditate.

Am speranţa, Prea Fericirea Voastră, că atît ca fost Mitropolit al Transilvaniei, cît şi ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române şi Preşedinte al Sfîntului Sinod, îmi veţi sta ca şi pînă acum în ajutor, cu sfatul şi cu îndrumarea, ca unul care cunoaşteţi mai bine decît toţi toate problemele, aceasta şi pentru că aţi trecut prin ele, şi ştiţi să daţi, mai bine ca oricine, soluţii de durată, bine orientate în istorie, în exigenţele epocii şi în ale noastre ale românilor, bisericeşti, sociale şi obşteşti. Îngăduiţi-mi să vă adresez un cuvînt smerit de mulţumire, plin de respect şi recunoştinţă, pentru alegerea de astăzi".

Apoi Î. P. S. Sa a mulţumit reprezentanţilor autorităţilor de Stat: Domnului Ion Roşianu, Preşedintele Departamentului Cultelor şi Domnului Virgil Teodorescu, Vicepreşedinte al Marii Adunări Naţionale, pe care i-a rugat să transmită înaltei conduceri de Stat, personal Domnului Preşedinte al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu, asigurarea că îşi va desfăşura activitatea în spiritul de sinceră colaborare, de dragoste şi respect reciproc cu toţi fraţii de alte confesiuni şi de alte naţionalităţi din partea de ţară unde urmează să păstorească.

„Toţi sîntem chemaţi — a spus Î. P. S. Sa — *să ne dăm aportul, cu seriozitate şi cu dăruire, la înfăptuirea marilor idealuri ale poporului nostru, de progres şi prosperitate, de pace şi de fericire, idealuri azi mai mult ca oricînd formulate şi urmărite cu perseverenţă, cu realism, cu bună chibzuială şi cu înţelepciune. Nu vom fi nici o clipă absenţi de la această îndatorire patriotică, cu toată forţa gîndului nostru, cu elanul dragostei noastre, cu cuvîntul şi cu fapta".*

Adresîndu-se membrilor Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, nou-alesul Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală a spus:

„Cu emoţie mă adresez acum Dvs. celor veniţi de acolo, de pe plaiurile sibiene, făgărăşene, braşovene, săliştene, şi de pe toate celelalte plaiuri transilvane, să vă alegeţi vlădică pentru scaunul Sibiului şi al Transilvaniei. Aş vrea, onoraţi membri ai Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului, să-mi îngăduiţi să vă mulţumesc cu sinceritate şi simplitate, din toată inima, pentru încrederea pe care o investiţi astăzi în mine, chemîndu-mă, împreună cu ceilalţi membri ai Colegiului Electoral, pe scaunul de Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei. În anul 1920, la 14/27 februarie, cu prilejul alegerii sale ca mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan spunea: „Îmi dau seama că nu merite şi vrednicii, care se pot cîştiga într-o viaţă mai îndelungată decît a mea de pînă acum, ci nădejdile ce le-aţi pus în neînsemnata mea persoană şi aşteptările legate de activitatea mea de aici încolo, au determinat votul ce aţi binevoit să mi-l daţi". (Nicolae Bălan, Biserica şi Viaţa, Sibiu, 1946, p. 1).

Să-mi fie permis să fac şi ale mele aceste cuvinte ale ilustrului meu înaintaş. Şi să-mi fie de asemenea permis să sper că, aşa cum a răspuns el aşteptărilor vremii lui, voi răspunde şi eu aşteptărilor Dvs. şi vremii noastre.

Păşesc întru întîmpinarea votului Dvs. cu smerenie, cu gîndul, cu inima şi cu capul plecat în faţa atîtor înaintaşi mari şi străluciţi, pe care i-am evocat aici numai pentru a-mi fixa dimensiunile răspunderii extraordinare ce mă aşteaptă.

Păşesc întru întîmpinarea votului Dvs. cu încredere că voi fi ajutat, că vom lucra împreună, că voi găsi la Sibiu colaboratori devotaţi Bisericii strămoşeşti şi Patriei, eu promiţînd cu toată solemnitatea de care pot fi capabil în aceste momente, că nu voi precupeţi nimic întru îndeplinirea sarcinilor pe care mi le va impune noua misiune".

*

În şedinţa din 11 ianuarie 1982, la propunerea Comisiei canonice, juridice şi pentru disciplină, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a validat alegerea P. S. Episcop Dr. Antonie Plămădeală ca Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu şi Mitropolit al Ardealului.

Unirea Principatelor . . .

(Continuare din pag. 1)

gresul de la Paris din 1856, a făcut din cauza muntenilor şi moldovenilor o problemă europeană. În cadrul lucrărilor, delegaţiile participante la congres s-au pronunţat fie pentru unirea Moldovei cu Muntenia, fie împotriva ei, în măsura în care constituirea statului unitar coincidea cu interesele lor economice şi politice. În cele din urmă, congresul a stabilit consultarea poporului în privinţa unirii.

În acest moment, lupta pentru unire a intrat într-o fază nouă, antrenînd activ masele populare, care înţelegeau să acţioneze energic pe plan intern şi extern, pentru valorificarea plenară a posibilităţilor create. Din iniţiativa lui Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Costache Negri, a luat fiinţă Comitetul Central al Unirii în Moldova, care şi-a asumat sarcina să conducă acţiunea pentru unirea Principatelor. Un asemenea organ a luat naştere şi în Muntenia.

Cu toată opoziţia marilor puteri, Divanul ad-hoc al Moldovei, întrunit la 7 octombrie 1857, a hotărît: „Unirea Principatelor într-un singur stat sub numele de România", a doua zi, Divanul ad-hoc din Ţara Românească, de asemenea, a hotărît „Unirea Principatelor într-un singur stat şi subt un singur guvern".

Conferinţa de la Paris — din mai-august 1858 — a luat în discuţie raportul Comisiei europene de informare asupra situaţiei din Principate şi a adoptat o convenţie privind statutul internaţional şi organizarea internă a celor două ţări. Cu toate că în divanurile ad-hoc se formulase dorinţa de unire a celor două ţări, Convenţia stabilea doar o uniune formală a lor sub numele de Principatele Unite ale Moldovei şi Ţării Româneşti, dar fiecare ţară să aibă domnul şi guvernul ei, adunarea sa legislativă şi administraţie separată.

Lucrările Conferinţei de la Paris au demonstrat că problema Unirii nu putea fi rezolvată pe calea negocierilor dintre marile puteri, ci numai printr-o acţiune energică a forţelor interne, care să pună diplomaţia europeană în faţa unui fapt împlinit.

Ca urmare a unei activităţi intense şi neobosite, şi de această dată poporul şi-a dovedit curajul şi înţelegerea, capacitatea de a influenţa şi determina mersul evenimentelor. La 5 ianuarie 1859, Adunarea electorală din Iaşi proclamă în unanimitate drept domn al Moldovei pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

În strînsă conlucrare cu moldovenii şi răspunzînd dezideratului major al epocii, Adunarea electivă din Bucureşti, la 24 ianuarie 1859, l-a ales domn al Munteniei tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Eveniment epocal în istoria României, Unirea din 1859 a pus bazele statului naţional român modern, a permis angajarea ţării noastre pe drumul progresului şi civilizaţiei pe toate planurile.

Unirea din 1859 şi apoi cucerirea independenţei de stat în 1877—1878 au constituit paşii ce au condus la desăvîrşirea unităţii naţionale a poporului român în memorabilul an 1918.

I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală

— Date biografice —

Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală nou alesul Mitropolit al Ardealului s-a născut la 17 noiembrie 1926, în comuna Stolniceni. A absolvit Seminarul „Nifon Mitropolitul" din Bucureşti, în anul 1945. Între 1945—1948 a urmat cursurile Facultăţii de Teologie a Universităţii din Bucureşti, iar între 1948—1949 anul IV la Institutul teologic de grad universitar din Cluj, unde a trecut şi examenul de licenţă clasificat întîiul, cu teza „Importanţa antropologiei carreliene pentru o pedagogie creştină", lucrată sub îndrumarea Prof. Diac. N. Balcă.

În 1949 a intrat în monahism la Mănăstirea Prislop de lîngă Haţeg, Hunedoara, fiind tuns în monahism şi hirotonit diacon de către episcopul Andrei Magieru.

În 1953 a fost hirotonit preot (ieromonah) la Mănăstirea Slatina, de către Episcopul Partenie Ciopron. Acolo a funcţionat ca profesor la Şcoala Monahală şi a îndeplinit diferite funcţii administrative.

Între 1956—1959 a urmat cursurile de doctorat în teologie la Institutul teologic de grad universitar din Bucureşti. A fost un timp secretar-şef la Institutul teologic din Bucureşti, în 1968 a fost trimis pentru continuarea studiilor şi pregătirea tezei de doctorat în Anglia. Între decembrie 1968—iunie 1970 a frecventat cursurile superioare de teologie şi filozofie la „Heythrop College", Oxford iar din iunie 1970 — decembrie 1970 la acelaşi colegiu mutat în cadrul Universităţii din Londra.

La Oxford a obţinut titlul de doctor în teologie cu teza *„Biserica slujitoare în gîndirea occidentală: o evaluare ortodoxă"*, sub îndrumarea Prof. Dr. Robert Murray S. J., Rector al Colegiului fiind celebrul prof. Dr. Frederick Copleston, cu calificativul *magna cum laudae*.

În decembrie 1970 a fost chemat în ţară, ales arhiereu la 15 decembrie şi hirotonit la 27 decembrie, cu sarcini de Episcop-vicar patriarhal, încredinţîndu-i-se Sectorul Relaţii Externe Bisericeşti, Sectoarele economice şi Comisia de pictură bisericească. La 1 septembrie 1971 a fost numit Rector la Institutul teologic de grad universitar din Bucureşti, funcţionînd în această calitate pînă în 1973.

În timpul şederii în occident şi cu prilejul unor invitaţii, după aceea, a ţinut conferinţe, cursuri şi comunicări în Spania (la Universitatea pontifică din Salamanca şi la Madrid), Anglia, Franţa, Belgia, R. F. Germania, S. U. A., Japonia, Suedia, Finlanda, Norvegia, Italia, etc. Multe din ele au fost publicate.

În anul 1972 a obţinut titlul de doctor în teologie şi la Institutul teologic universitar din Bucureşti, cu teza „Biserica slujitoare în Sfînta Scriptură, Sfînta Tradiţie şi în teologia contemporană", sub îndrumarea Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae.

A reprezentat Biserica Ortodoxă Română la diferite adunări, congrese şi conferinţe ale organizaţiilor intercreştine mondiale peste hotare, a făcut parte din înalte delegaţii bisericeşti care au stabilit sau au aprofundat relaţii cu alte Biserici, a adus însemnate aporturi în cadrul unor comisii de dialog teologic interconfesional şi interreligios, făcînd cunoscute poziţiile Bisericii Ortodoxe Române în problemele de doctrină teologică sau în cele care preocupă omenirea contemporană. Pentru competenţa şi rezultatele activităţii sale, a fost ales în forurile cele mai înalte de conducere ale unor organizaţii creştine internaţionale (ca, de exemplu, membru în Comitetul Central, Comitetul Executiv şi Comitetul Financiar al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, precum şi în alte foruri de conducere ale acestui important organism intercreştin, membru în Comitetul Consultativ şi în Comitetul Financiar al Bisericilor Europene ş. a.).

A acordat interviuri presei şi a vorbit la radio şi la televiziune în Anglia, Spania, Italia, Austria, India, R. F. G., Japonia, Australia, Noua Zeelandă, Elveţia, Scoţia etc.

A elaborat şi tipărit — în ţară şi peste hotare — numeroase lucrări, studii, articole, reportaje, recenzii, etc., tratînd probleme teologice şi de cultură din cele mai variate.

Uniatismul din Transilvania . . .

(Continuare din pag. a 3-a)

Recunoscîndu-se imposibilitatea de a impune poporului uniatismul cu ştirea lui, pe baza unor viclene promisiuni de uşurări politico-economice, s-a recurs de la 1760, la o altă metodă şi mai perfidă: s-au trecut o parte din sate, fără ştirea lor, în registrele unei biserici unite. Ştiau doar de o apartenenţă la Roma, sau de existenţa unei biserici deosebite de cea a tuturor românilor, un mic număr de conducători ai ei. Poporul a rămas însă mereu în comunitatea de credinţă cu marea majoritate românească ortodoxă.

S-a obişnuit să se aducă după un anumit timp ca argument justificator al uniatismului contribuţia lui la dezvoltarea conştiinţei şi culturii naţionale. E un argument pe care şi l-au însuşit din neştiinţă şi alţi intelectuali români.

De fapt, toţi aceia dintre învăţaţii uniţi care au adus o contribuţie la trezirea conştiinţei naţionale, cum sînt cei trei corifei ai Şcolii ardelene (Samuil Micu, Ghleorghe Şincai, Petru Maior), apoi Simion Bărnuţiu, August Treboniu Laurian, Al. Papiu Ilarian, Nicolae Densuşianu, şi-au atras duşmănia şi persecuţia cea mai cruntă din partea Blajului, căci toţi au luptat în acelaşi timp pentru revenirea la Biserica strămoşească cea una. Ei n-au putut trăi în Blaj şi niciodată Blajul nu le-a aprobat în concret ideile.

Lauda adusă uniatismului că ne-a pus în legătură cu cultura occidentală este lipsită de conţinut. Căci cîtă vreme el ne-a pus începînd de pe la sfîrşitul sec. XVIII, în legătură cu o „cultură" teologică medievală, orientarea generală a păturii intelectuale româneşti a luat contact, începînd cam tot de atunci, cu cultura largă, deschisă tuturor ideilor noi, a timpurilor noastre. În orice caz meritele reale ale uniatismului pentru cultura românească au fost prea mici în raport cu multele rele aduse vieţii româneşti din Transilvania.

În 1948 această dezbinare formală, susţinută artificial şi fără acoperirea unei credinţe deosebită de cea ortodoxă, în poporul unit, s-a evaporat.

Orice veleitate de a reda iarăşi o arătare acestui fum, căruia i s-a dat un chip de realitate prin metodele de viclenie şi de forţă prelungite din evul mediu, ar fi sortite în mod sigur eşecului în condiţiile istorice şi spirituale total schimbate ale timpurilor noi.

În Conciliul II Vatican mulţi episcopi caracterizau ca o gravă eroare considerarea libertăţii de conştiinţă de către papii din trecut drept o „doctrină pestilenţială" şi au condamnat procedura impunerii cu sila a credinţei catolice unor popoare de altă credinţă. Iar după Conciliu se afirmă continuu în lumea catolică necesitatea cultivării unor relaţii de prietenie între Biserici, odată cu părăsirea spiritului de adversitate şi desconsiderare a unei părţi de către cealaltă, pentru a se înainta spre unitatea mult dorită. Îndeosebi se manifestă o mare preţuire pentru Ortodoxie, care a păstrat nealterate şi vii valorile creştinismului evanghelic originar. Dar oare se promovează acest spirit de preţuire şi de respect reciproc între Biserici şi se dovedesc întărite prin fapte declaraţiile catolice de specială admiraţie pentru Ortodoxie, prin afirmarea recentă de către conducerea Bisericii catolice a voinţei de a dezbina din nou în credinţă o unitate bisericească ortodoxă de venerabilă vechime, de o atît de adîncă şi organică imprimare într-o naţiune, încît divizarea ei echivalează cu o divizare a înseşi naţiunii respective?

Biserica noastră contestă oricărui for din afară dreptul de a se amesteca în cele mai intime straturi ale vieţii sale spirituale, prelungite în modul său unitar de a fi pe planul exterior, şi de a reactiva în ea sămînţa dezmembrării, socotită de ea definitiv vindecată, spre binele păcii din sînul ei şi al păcii generale, care trebuie slujită cu o deosebită conştiinciozitate mai ales de Biserici.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: *Teoctist*, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei şi locţiitor de Mitropolit al Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; Diac. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 30 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 (Taxa poştală plătită în numerar) Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

ANUL 130 Sibiu, 1 februarie 1982 Nr. 5—6/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Simbolul Credinţei (XIII)

(Art. 7, 11—12). Dumnezeu Judecătorul şi Desăvîrşitorul

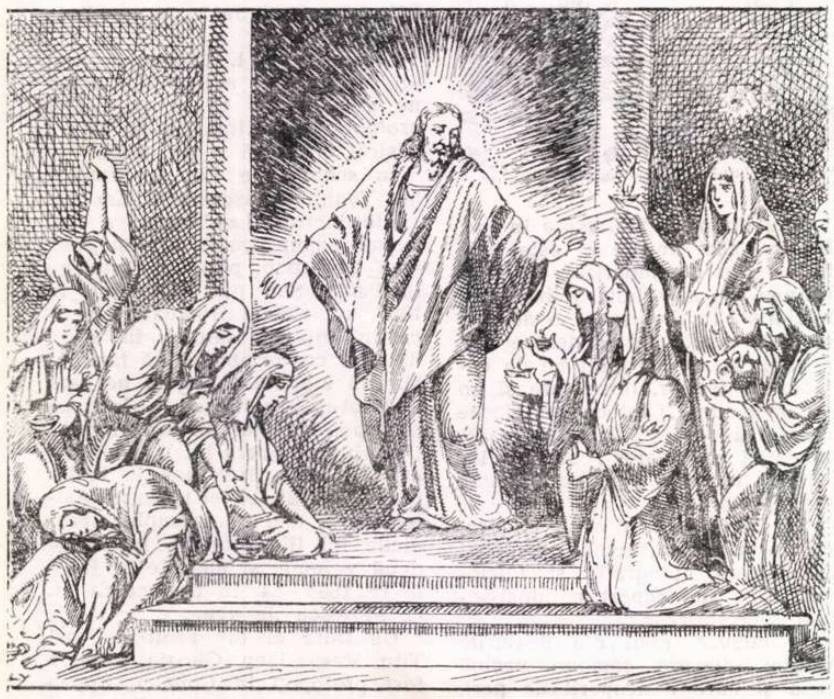

5. Invierea morţilor. — Din Descoperirea dumnezeiască cunoaştem, prin credinţă, atît ceea ce este mai însemnat cu privire la începutul lumii noastre de aici (Evr. 11, 3), cît şi despre sfîrşitul lumii actuale, atîta cît înţelepciunea divină a socotit de trebuinţă a fi cunoscut pentru viaţa omenească şi desăvîrşirea acesteia. Astfel, sfîrşitul lumii este o certitudine, dar fără ca cineva, afară de Dumnezeu, să ştie cînd (Matei 24, 35; I Cor. 7, 31).

Cu puţin înainte de sfîrşitul lumii va fi, prin atotputernicia dumnezeiască, învierea morţilor. Aceasta, adică învierea morţilor, înseamnă că sufletele tuturor oamenilor care au trecut în viaţa de dincolo, despărţindu-se prin moarte de trupurile lor, se reunesc cu trupurile lor pe care le-au avut în viaţa aceasta, şi aşa aşteaptă judecata universală, rămînînd tot aşa, şi după judecată, pentru veşnicie.

Totodată, aceasta, adică învierea morţilor, mai exprimă şi adevărul că, propriu-zis, numai trupul omului înviază, nu şi sufletul, pentru că sufletul este din creaţie nemuritor, şi că moartea este despărţirea sufletului de trupul cu care a vieţuit împreună pe pămînt, eveniment tragic în destinul omenesc, fiind descompunere a fiinţei umane în elementele din care a fost alcătuită la creaţie şi pe parcursul vieţii de aici; iar învierea morţilor este astfel refacerea într-o formă nouă de existenţă şi pentru veşnicie a unităţii vii a fiinţei omeneşti.

De aici rezultă, de asemenea, şi o indicaţie asupra răspunsului la întrebarea: de ce înviază trupul?, şi, în general, la întrebarea: de ce înviază morţii? — Învierea morţilor este act al atotputerniciei, dar în acelaşi timp şi al dreptăţii divine. Căci dacă omul în întreaga lui viaţă pămîntească a trăit şi a activat cu sufletul şi cu trupul, nedespărţite, este drept ca la urmă să fie răsplătit sau pedepsit în întreaga lui fire, suflet şi trup. Dacă ar fi altfel, adică dacă numai unul din elementele componente ale firii omeneşti, fie sufletul, fie trupul, ar primi aparte unul de altul răsplata sau pedeapsa corespunzătoare vieţii petrecute pe pămînt, atunci, în chip vădit, atotdreptatea dumnezeiască ar fi atinsă, ceea ce nu se poate cugeta în ordinea credinţei, fiind vorba de judecata lui Dumnezeu, care nu se poate contrazice pe El însuşi lucrînd într-un chip după atotputernicie şi într-unul, opus, după dreptate.

Şi, mai departe, dat fiind caracterul personal al vieţii omeneşti dimpreună cu elementele care o compun, după voinţa Creatorului ele neconfundîndu-se cu viaţa şi elementele corespunzătoare ale altor persoane, urmează şi aceea că trupurile înviate vor fi aceleaşi care au trăit în viaţa pămîntească şi, la înviere, se vor reuni fiecare cu acelaşi suflet cu care au vieţuit pe pămînt. Căci, iarăşi, numai aşa se păstrează neatinsă dreptatea dumnezeiască; altfel, atît răsplata cît şi pedeapsa ar putea fi gîndite ca primindu-se pentru vrednicii sau nevrednicii străine, adică avute de alte suflete sau de alte trupuri, ceea ce, în ordine divină, este de necugetat.

Sfînta Scriptură vorbeşte în mai multe locuri despre învierea morţilor: „Morţii Tăi vor trăi şi trupurile lor vor învia" (Is. 26, 19); „Vine ceasul în care toţi cei din morminte vor auzi glasul Lui (al Fiului), şi vor ieşi cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieţii, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea judecăţii", zice Domnul Hristos (Ioan 5, 28—29); învierea va fi a tuturor morţilor, va să fie „învierea morţilor: şi a dreptilor şi a nedrepţilor" (F. Ap. 24, 15).

Învierea morţilor stă printre adevărurile de temelie ale credinţei creştine, căci „Dacă nu este înviere a morţilor, nici Hristos n-a înviat. Şi dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră", scrie Sf. Ap. Pavel către Corinteni (I Cor. 15, 13—14); „Iar Dumnezeu, Care a înviat pe Domnul, ne va învia şi pe noi prin puterea Sa" (I Cor. 6, 14).

Despre trupurile celor înviaţi, potrivit Revelaţiei dumnezeieşti, se mai pot spune următoarele:

a) Trupurile înviate, asemănătoare trupului înviat al Mîntuitorului, vor fi ridicate pe un plan superior de existenţă şi, cu toată păstrarea identităţii lor fiinţiale cu ce erau pe pămînt, vor fi eliberate de nevoile vieţii pămînteşti şi înduhovnicite sau spiritualizate, deci devenite nestricăcioase şi ridicate deasupra oricărui conflict, opoziţie sau luptă cu sufletul, mărite sau luminate, strălucitoare şi, aşa, demne şi ele de cinstire, mărite ca şi trupul lui Hristos după înviere „întru asemănarea slavei Sale" (Filip. 3, 21), înafară de slăbiciuni, deci puternice, nesupuse descompunerii, alterării sau nimicirii şi, ca urmare, nemuritoare, moartea, „vrăjmaşul cel din urmă", fiind definitiv învinsă prin învierea lui Iisus Hristos (I Cor. 15, 26). „Se seamănă trupul întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc" (I Cor. 15, 42—44). „Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune şi acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire" (I Cor. 15, 53).

b) Dintre toate aceste calităţi ale trupurilor înviate ale drepţilor trupurile înviate ale nedrepţilor sau păcătoşilor nu vor avea decît pe aceea a nestricăciunii şi a urmării acesteia, nemurirea.

c) Trupurile înviate, şi ale drepţilor între ei şi ale nedrepţilor între ei, nu vor fi la fel, ci se vor deosebi întreolaltă după măsura vredniciei, la cei buni, şi după cea a nevredniciei, la cei răi, din timpul vieţii pămînteşti. Căci zice Domnul: „În casa Tatălui Meu multe lăcaşuri sînt" (Ioan 14, 2), şi Apostolul: „Alta este strălucirea soarelui şi alta strălucirea lunii şi alta strălucirea stelelor. Căci stea de stea se deosebeşte în strălucire. Aşa este şi cu învierea morţilor" (I Cor. 15, 41—42). Între înviaţii buni, de o parte, şi între înviaţii răi, de altă parte, gradele şi nuanţele de strălucire între buni şi gradele şi nuanţele de suferinţă între răi, sînt multe.

d) Cei care, la a doua venire a Domnului, buni sau răi, se vor afla în viaţă, nu vor mai muri, adică nu vor mai trece prin moartea obişnuită, ci, prin acţiune dumnezeiască, vor fi schimbaţi sau trecuţi dintr-odată din starea acestei vieţi în starea celor care au înviat, intrînd astfel în rîndul acestora (I Cor. 15, 51—52).

Pr. prof. *Isidor Todoran*

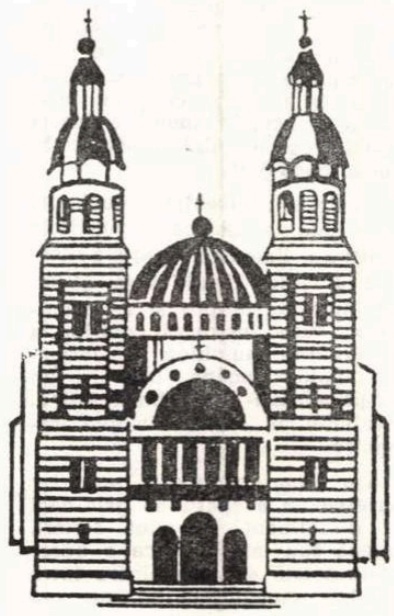

550 de ani de la moartea lui Alexandru cel Bun

Poporul nostru a ştiut din totdeauna să-şi cinstească eroii din trecut, „dătătorii de legi şi datini", a căror jertfă stă la temelia prezentului luminos care ne este dat să-l trăim. Între aceşti mari eroi ai trecutului loc de cinste i se cuvine şi muşatinului Alexandru, căruia poporul i-a zis: „cel Bun", care a cîrmuit cu dragoste şi pricepere „Ţara Moldovei" vreme de 32 de ani.

N-a fost un luptător cu spada în mînă pentru apărarea hotarelor ţării, cum a fost contemporanul său Mircea cel Bătrîn, cum va fi nepotul său Ştefan cel Mare, ori mai tîrziu Mihai Viteazul, căci primejdia otomană nu ameninţa încă hotarele pămîntului moldovenesc. Dar, printr-o politică înţeleaptă el a ştiut să trăiască în bună pace cu toţi vecinii săi, astfel ca ţara să prospere sub raport economic, cultural şi bisericesc.

Datorită acestei politici, ţara şi-a păstrat drepturile suverane de a se autocîrmui, neadmiţînd să se facă vreo „nedreptate în ţara noastră, în moşia noastră şi în tot hotarul nostru", cum glăsuia o prevedere a unuia din tratatele externe încheiate de el. A vegheat şi la consolidarea internă a tînărului stat moldovean, prin sfatul domnesc, cancelaria voievodală, împărţirea în ţinuturi, ridicarea de cetăţi de apărare etc. În o asemenea alcătuire internă şi cu politica externă bisericească, Moldova a rămas ca stat de sine stătător, înfruntînd atîtea tulburări pe care le-au adus veacurile viitoare.

În atmosfera binefăcătoare a celor 32 ani de domnie paşnică (1400—1432), marele domn a izbutit să împodobească ţara cu mîndre ctitorii care stau de strajă pînă azi şi mărturie a geniului creator al neamului nostru. El este ctitorul Mănăstirii Bistriţa de lîngă Piatra Neamţ, pe care a ales-o ca loc de veşnică odihnă, precum şi a unei biserici noi la Mănăstirea Neamţ, iar dregători de-ai săi au ridicat mănăstirile Moldoviţa şi Humor.

Domnul face danii: moşii, vii, iazuri cu peşte nu numai acestor mănăstiri ridicate din evlavia şi cu jertfele sale materiale ori ale dregătorilor săi credincioşi, ci şi altora, ca Probota, Căpriana, Vărzăreşti, Bohotin, bisericilor Mirăuţi din Suceava şi Sfînta Vineri din Roman.

Multe din aceste biserici de închinare vor fi fost înfrumuseţate cu picturi de meşteri zugravi ai vremii, dintre care documentele consemnează pe Nichita şi Dobre în 1415, pe Ştefan „zugravul" în 1425 miluiţi de domn cu mai multe sate pentru „dreapta şi credincioasa lor slujbă". În aceste mănăstiri se caligrafiau şi se împodobeau cu miniaturi manuscrise slave şi greceşti de către renumitul caligraf Gavriil Urie din Mănăstirea Neamţ, care a format o adevărată „şcoală" de copişti. El a copiat mai multe Tetraevanghele — dintre care unul greco-slav din 1429 care se păstrează în Biblioteca „Bodleiana" din Oxford —, precum şi volume cuprinzînd cuvîntări ale Sfinţilor Părinţi.

Dar grija lui Alexandru cel Bun, faţă de Biserica din ţara Moldovei, s-a manifestat şi în alt chip. Din iniţiativa lui în anul 1401 s-a făcut împăcarea între Patriarhia ecumenică din Constantinopol şi Moldova, între care izbucniseră neînţelegeri pe tema recunoaşterii a doi ierarhi moldoveni.

Cu deplină înţelegere, Patriarhia a recunoscut pe mitropolitul Iosif, „rudă cu domnii ţării", cum spunea tomosul patriarhal, ca întîistătător legiuit al Bisericii din Moldova. Cu sprijinul domnului, mitropolitul Iosif şi-a continuat mulţi ani activitatea pastorală împreună cu vlădicii săi sufragani de la Rădăuţi şi Roman.

Nu trebuie să uităm că prin grija domnului moldovean, în anul 1402 au fost aduse de la Cetatea Albă moaştele Sfîntului Ioan cel Nou, care a primit acolo martiriul, prin anul 1330, nevoind să-şi lase credinţa ortodoxă. Aduse cu mare solemnitate, moaştele au fost aşezate în biserica Mirăuţi din Suceava (azi se găsesc în Mănăstirea Sf. Ioan cel Nou din acelaşi oraş). Cu acest prilej învăţatul călugăr Grigorie Ţamblac — un „valah" din sudul Dunării, care va ajunge apoi mitropolit al Kievului — a rostit o frumoasă predică despre *viaţa Sfîntului Ioan cel Nou*, care este socotită prima lucrare originală scrisă în Moldova. De atunci încoace, Sfîntul Ioan este socotit ocrotitorul şi apărătorul Moldovei. În faţa sfintelor sale moaşte se închină şi azi nenumăraţi credincioşi din ţară şi străinătate, mai ales în ziua pomenirii sale, la data de 2 iunie a fiecărui an.

Alexandru Vodă, domnul Moldovei, a fost „bun" nu numai pentru propriii fii ai neamului său românesc, ci şi cu cei de alte neamuri şi credinţe religioase care s-au aşezat în ospitalierul pămînt moldovenesc. Aşa de pildă, pentru credincioşii catolici saşi, unguri şi secui din ţară s-a înfiinţat biserică, sprijinind pe slujitorii lor. Printr-un hrisov dat la 30 iulie 1401, a încuviinţat înfiinţarea unei episcopii la Suceava, pentru credincioşii armeni din ţara sa. Husiţii din Cehia, Ungaria şi Transilvania au găsit adăpost tot în Moldova la Tîrgu Trotuş şi în alte părţi.

În 1414—1418 a îngăduit reprezentanţilor minorităţilor catolice din Moldova să ia parte la un sinod sau conciliu, care a avut loc la Konstantz (în sudul Germaniei Federale de azi). Prin toate aceste acţiuni Alexandru cel Bun apare ca un adevărat precursor al „ecumenismului" de azi, înscriind o pagină luminoasă în istoria poporului nostru.

Domn luminat, cu dragoste de popor, ctitor de biserici sfinte, îndrumător al activităţii culturale artistice, organizator al vieţii interne a noului stat, priceput diplomat, sprijinitor al celor de alt neam aşezaţi printre români, Alexandru Vodă cel cu chipul şi fapta „Bun", este pe deplin îndreptăţit la omagiul şi recunoştinţa noastră, mai ales acum, la împlinirea a 550 de ani de la trecerea sa la cele veşnice, cînd poporul român îi cinsteşte faptele sale măreţe de patriotism şi de sprijinitor al Bisericii moldovene.

„Capacitatea sa organizatorică, grija pentru buna gospodărire a ţării şi străduinţa pentru întărirea independenţei acesteia au creat din chipul lui Alexandru cel Bun, în conştiinţa contemporanilor români şi străini, imaginea conducătorului ideal, a domnitorului simbol al aspiraţiilor poporului său, imagine care a dăinuit peste veacuri, pînă la noi" — cum bine este caracterizat în presa noastră de astăzi.

† LUCIAN FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-vicar

„Cununi de pietre scumpe . . ."

Este cununia o Taină sfîntă în rîndul şi de o potrivă cu celelalte sfinte Taine ale Bisericii? Dacă ne gîndim că cea mai veche binecuvîntare dată de Dumnezeu omului este aceea a „creşterii şi înmulţirii" împreună cu aceea a „stăpînirii" pămîntului; Dacă ne gîndim că prin însoţirea binecuvîntată de Dumnezeu la perpetuarea vieţii pe pămînt — fapt pentru care ei au nevoie de un Har special; dacă ne gîndim că această binecuvîntare şi sfinţire a mirilor este izvor de Har, atunci va trebui să admitem că într-adevăr Cununia este o Taină sfîntă, în rînd şi de o potrivă cu toate celelalte sfinte Taine ale Bisericii.

Căsătoria, însoţirea liberă între cei doi soţi, întemeiată pe credinţă şi iubire, se realizează prin *cununie*, adică prin încununarea lor cu cununi — simbolul puterii şi al binecuvîntării date lor de la Dumnezeu prin lucrarea preotului, în vederea întemeierii unei noi unităţi sociale, a unei celule noi în zidirea duhovnicească a societăţii şi a Bisericii. Dacă prin Taina sfintei Preoţii se dă celor aleşi, chemaţi şi sfinţiţi Harul de „a face creştini" născîndu-i a doua oară prin Sf. Botez (de unde şi îndreptăţirea de a fi numiţi *părinţi*, în sens duhovnicesc), Mirilor li se dă Harul de a naşte şi a creşte fii pentru împărăţia lui Dumnezeu, ceea ce este, de bună seamă, o cinste dar şi o jertfă liber consimţită de ei. „Pus-ai pe capetele lor cununi de pietre scumpe" — zice Psalmistul, înţelegînd prin aceste *pietre scumpe virtuţile* pe care Harul cununiei le dă putinţă să le realizeze în viaţa lor conjugală. Numai în măsura în care ei realizează aceste virtuţi, însoţirea lor se înalţă la demnitatea cerească pe care o vizează rugăciunea preotului: „primeşte, Doamne, cununile lor în altarul Tău cel mai presus de ceruri . . ."

Cununia este deci Taină sfîntă pentru că ea conferă un Har, ba chiar mai multe Haruri necesare mîntuirii noastre sufleteşti. „Harul dumnezeiesc este cerut pentru cei ce se căsătoresc ca să poată frîna tendinţa spre satisfacerea exclusivă a poftei trupeşti care coboară pe fiecare din cei doi la starea de obiect al egoismului pătimaş al celuilalt, ca să poată frîna orice altfel de egoism şi infidelitate a unui soţ în raporturile cu celălalt; e cerut pentru întărirea răbdării fiecăruia faţă de insuficienţele celuilalt şi a voinţei de ajutorare a lui, ca să facă adîncă iubirea lor în Hristos . . . e cerut pentru naşterea de prunci" (Pr. prof. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, Vol. III, Bucureşti 1978, p. 201). Sfîntul Ioan Gură de Aur vede în cunună *simbolul ascezei conjugale*, pentru care se şi cîntă în ritualul cununiei ortodoxe un tropar închinat Sfinţilor Mucenici „care bine s-au nevoit şi s-au încununat" de la Dumnezeu pentru jertfa vieţii lor adusă ca mărturie a credinţei lor. Încununarea de bună seamă, dă mirilor „cinste şi mărire" dar în acelaşi timp le aminteşte că ei s-au legat să înfrunte împreună greutăţile vieţii, să lupte împotriva ispitelor, să se sfinţească unul pe altul — după cuvîntul Sfîntului Apostol Pavel (I Cor. 7, 14), să se jertfească unul pentru altul şi ambii pentru copiii pe care îi vor aduce pe lume, fapt simbolizat atît de frumos prin gustarea din acelaşi pahar de vin, care este şi puţin dulce şi puţin amărui. Ei trebuie să ştie că încheie Taină sfîntă pentru tot restul vieţii şi că această viaţă trebuie s-o petreacă împreună şi la bine şi la rău, şi la dulce şi la amar.

*

„Nunta este din rai . . ." — exclamă un teolog al nostru. Fără îndoială că aşezarea Tainei, pe lîngă toate controversele teologilor, trebuie căutată în gîndul lui Dumnezeu de a crea pe om nu ca un *unicat*, ci ca o *dualitate*, o dualitate care se completează, destinată „creşterii şi înmulţirii neamului omenesc" (Facere 1, 18). Taina nunţii îşi găseşte sensul şi sfinţenia de Taină în binecuvîntarea dată de Dumnezeu fiinţei umane în integritatea ei: „şi a făcut Dumnezeu pe *om* după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat şi femeie" (Facere 1, 27). Sfîntul Ioan Gură de Aur observă că „vorbind de doi Dumnezeu vorbeşte de unul singur".

Cea dintîi dintre „pietrele scumpe" din cununa Tainei nunţii este de bună seamă *unitatea* mirilor cuprinsă în cuvintele Creatorului: „va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa şi vor fi amîndoi un trup" (Facere 2, 24). Reluînd aceste cuvinte în faţa fariseilor, Iisus adaugă: „Aşa încît nu mai sînt doi ci un trup. Deci ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă" (Matei 19, 5). Reproducînd aceste cuvinte, dar mai ales participînd la nunta din Cana Galileei, Mîntuitorul Iisus Hristos vrea să arate că este acelaşi Dumnezeu adevărat şi Fiul lui Dumnezeu care a dat protopărinţilor binecuvîntarea creşterii şi înmulţirii lor, iar acum, în Cana Galileei, întăreşte sfinţenia dată nunţii în rai. Nu mai sînt doi, ci un trup. Cum vine aceasta, se întreabă omul obişnuit să vadă numai cele din afară, deoarece se văd şi pe mai departe a fi două trupuri? Dar, rămîn doi, dar numai din punct de vedere al trupurilor; sufleteşte, ei alcătuiesc o unitate deplină. „După cum florile împletite formează o cunună, tot aşa şi în Taina cununiei gîndurile, simţirile şi voinţa mirilor se unesc, se împletesc ca o cunună de flori şi formează o singură fiinţă". Acest adevăr este ilustrat şi de felul în care Biserica a întocmit gradele de rudenie. Ea a stabilit, de pildă, că între văr şi vărul al treilea ar fi opt grade de înrudire şi, deci, nu mai sînt înrudiţi. Între văr şi vărul al doilea sînt şase grade de rudenie, deci sînt înrudiţi. Între văr şi vărul primar, sînt patru grade. Între frate şi frate, două. Între părinţi şi copii, un singur grad, deci înrudirea cea mai apropiată. Cîte grade sînt între soţ şi soţie? Biserica zice: între soţ şi soţie nu este, nu poate şi nu trebuie să fie nici o înrudire căci *ei sînt una*. Precum un om nu poate fi înrudit cu sine, aşa nu poate fi înrudire între soţ şi soţie.

Prot. Dr. *Gheorghe Liţiu*

(Continuare în pag. a 4-a)

Din trecutul unui sat

Satul Paloş, actualmente în jud. Braşov, căci despre el este vorba, a fost popularizat de Gh. Cernea, fiu al satului şi însemnat folclorist. În Sighişoara a deschis un interesant muzeu despre sat, a publicat apoi o mulţime de colecţii de folclor, între care şi un volumaş de „Cîntece religioase culese din Paloş". Cu „Nunta ţărănească din Paloş", zelosul învăţător a ajuns pînă pe o scenă din Capitală.

Dar acest sat a avut un trecut însemnat, nu numai din punct de vedere etnografic şi folcloric, ci şi sub raport naţional-social şi bisericesc.

În adevăr, unul din dealurile satului, dinspre comuna vecină Beia şi care e acoperit de peri, poartă pînă azi numele de „Chilia", indiciu sigur că acolo a fost pe vremuri o aşezare monahală, pusnici, la care alergau credincioşii din împrejurimi.

În sat încă se află un toponimic interesant: „Uliţa Popilor". E o străduţă de lîngă cimitir. Pe vremuri în cimitir se afla o biserică de lemn. E incontestabil că acolo a fost in illo tempore, adică în sec. al XVIII-lea, o modestă şcoală de cîteva luni sau săptămîni de pregătire a preoţilor. Se ştie că înainte de a avea un învăţămînt teologic organizat, pregătirea noilor preoţi se făcea la mănăstiri sau la unele biserici de mir, unde slujitorii aveau o pregătire teologică mai ridicată. În străduţa menţionată, candidaţii la preoţie, îşi aveau locuinţa, erau „gazdele", iar în biserica din vecinătate, îşi făceau instrucţia şi practica.

Că într-adevăr Paloşul a fost în trecut un centru românesc şi ortodox, rezultă din aceea că a fost reşedinţă de protopopiat şi apoi faptul că în noiembrie 1784 — în timpul răscoalei lui Horia, Cloşca şi Crişan — s-au adunat acolo 30 de preoţi români, care hotărîră să înceapă şi în acele părţi răscoala. Planul lor era să meargă mai întîi asupra Sighişoarei şi după cucerirea ei, să se ducă şi să pună stăpînire şi pe Ibaşfalău. Dar acei revoluţionari nu se mulţumiră cu atîta, ci au trimis o deputaţie la Horia, şi au adunat bani cu care să procure arme din Sighişoara.

La 150 de ani de cînd a avut loc acest eveniment în Paloş, Despărţămîntul „Astra" din Tîrnava Mare, a aşezat o placă comemorativă.

În 1794 e menţionat ca preot în Paloş: Iancu Gheaja. Nu ştim din ce părţi a venit, probabil de pe Tîrnave. Nu-i cunoaştem nici activitatea. Ceea ce însă ştim cu siguranţă e că el a întemeiat în Paloş o adevărată „dinastie" de slujitori cu numele Gheaja care au păstorit aici ca preoţi şi protopopi, mai bine de un veac şi jumătate.

Fiul lui Iancu a fost: Ioan Gheaja. De acesta ştim mai multe. El a zugrăvit biserica de lemn şi de la el ne-a rămas o icoană zugrăvită în 1800. Ei a fost multă vreme protopop în „varmeghia Bălgradului de Sus", cu reşedinţa în Paloş.

Urmaşul lui I. Gheaja, e fiul lui, Nicolae. De acesta pînă acum nu ştim numai că şi el a fost protopop şi pictor. De la el s-a păstrat o icoană şi un prapor.

În schimb de fiul şi urmaşul lui: Teofil, de asemenea ştim mai multe lucruri. La început a fost numai administrator protopopesc, apoi protopop plin, se înţelege în Paloş. Sub păstorirea lui, în 1882, s-a ridicat frumoasa biserică în mijlocul satului. El a zidit şi o confortabilă casă familială. Din biblioteca bogată pe care a lăsat-o, rezultă că a fost un protopop cărturar. El avea în ediţia princeps opera lui V. Alecsandri. Tot ce apărea nou în teologie, „în ţară", el îşi procura. Astfel, ca să dau un exemplu: „Predicile lui Ilie Miniat", legate în două volume, şi apărute la Brăila în 1863—64, în traducerea pr. C. Moşescu ,le avea.

Un frate al lui Teofil, a fost Titu Vespasianu Gheaja, care a fost protopop în Cohalm, Rupea de azi, atunci cînd sediul protopopiatului s-a mutat din Paloş în acest orăşel. Acest Gheaja a publicat în 1875, în Tipografia arhidiecezană din Sibiu, un valoros volum de predici funebre, intitulat: „Anghira creştină".

Un alt frate al lui Teofil Gheaja a fost Ironim Gheaja, care după ce a făcut „Academia de Drepturi" din Sibiu, a fost judecător în Vălenii de Munte. El s-a dus ca voluntar în războiul de Independenţă a României, făcînd parte din regimentul II de linie, împreună cu alţi transilvăneni. El a trimis corespondenţe de pe front la „Telegraful Român" din Sibiu; una chiar lungă din preajma Plevnei (cf. Tel. Rom. nr. 96 din 4/16 dec. 1877).

Ultimul slujitor al Paloşului, cu numele Gheaja, a fost fiul lui Teofil: Emil Gheaja. El s-a stins din viaţă în 1948. Acest preot a avut o voce plăcută şi a dovedit multă conştiinciozitate în îndeplinirea serviciului. În 1916, a refuzat să se ducă în Sopron, şi a aşteptat armata română, cu care apoi a şi trebuit să se retragă. La cucerirea Paloşului au căzut trei ostaşi români: Vasile, Grigore şi Ioan. Pe aceşti trei eroi români, care simbolizau unirea pe vecie a celor trei Ţări române, au fost mereu cinstiţi la biserică de pr. Em. Gheaja, alături de cei trei ierarhi sfinţi.

S-a spus: „Pas de documents, pas d'histoire". Iată însă că uneori şi toponimicile sînt convingătoare ca şi documentele.

Prot. *A. Radu*

Mărturii privind scrierea geto-dacilor

Întotdeauna rezultatele cercetărilor legate de atestarea şi descifrarea vechilor scrieri au trezit în egală măsură interesul specialiştilor şi a publicului larg, receptivi la noile posibilităţi de cunoaştere a istoriei societăţii omeneşti din diferite colţuri ale lumii.

Descoperirea unor inscripţii scrise cu litere latine, ca cea de pe vasul ceramic din aşezarea civilă de la Sarmisegetuza („DECEBALUS PER SCORILO) sau inscripţiile din aşezarea dacică de la Ocniţa, au determinat pe unii cercetători a emite ipoteza necunoaşterii scrisului la geto-daci înaintea contactului cu civilizaţia greacă şi cea romană. S-a avut în vedere, se pare, şi afirmaţia lui Claudius Aelianus *(Felurite istorioare, VIII, 6)*, ce prelua o informaţie de la Androtion, contemporan cu Demostene *(frg. 54 (36)* şi din care rezulta următoarele: „Se pare că dintre vechii traci nimeni nu cunoştea scrierea . . . Ba încă toţi barbarii ce locuiau în Europa socoteau că ar fi o mare ruşine să folosească scrisul. Cei din Asia — după cum se spune — îl folosesc într-o mai mare măsură". Aşadar, Aelianus şi Androtion nu excludeau posibilitatea ca tracii din Europa să cunoască şi să folosească scrierea. Această observaţie este confirmată, după cum se va vedea, şi de alte relatări, de astă dată romane, ca şi de descoperirea unor inscripţii pe teritoriul patriei noastre.

Ovidiu în *Scrisori din Pont (II, 9, 38; II, 9, 51—54) afirmă:* „O, Cotys, urmaş demn al părintelui tău". /„Poeziile tale sînt o dovadă, dacă ai îndepărta de pe ele numele tău, / aş spune că nu le-a compus un tînăr trac / în acest ţinut Orfeu nu mai este singurul poet, / iar în ţara bistoniană este mîndră de talentul tău". Dio Cassius în *Istoria romană (LXVIII, 7, 1)* relatează că Domiţian, fiind înfrînt de marcomani, este nevoit a încheia pace cu geto-dacii, iar Decebal trimite pentru aceasta o solie condusă de Diegis. Deşi această pace nu confirma pentru împăratul roman o victorie, Domiţian „ca un biruitor, trimise la Roma între altele, nişte aşa zişi soli ai lui Decebal şi o pretinsă scrisoare de-a acestuia, despre care se spune că ar fi plăsmuit-o el". Chiar dacă scrisoarea n-ar fi fost autentică împăratul n-ar fi folosit-o dacă Decebal ar fi fost considerat ca un neştiutor de carte. Tot în aceeaşi lucrare a lui Dio Cassius *(LXVIII, 8, 1)* mai aflăm că atunci „cînd Traian a pornit împotriva Dacilor şi se apropia de Tapae, locul unde barbarii îşi aveau tabăra, i se aduse o ciupercă mare, pe care era scris cu litere latine că atît ceilalţi aliaţi cît şi burii sfătuiesc pe Traian să se întoarcă şi să facă pace".

Mostre materiale de scriere geto-dacă ne-au fost furnizate de o serie de descoperiri arheologice, între care se numără şi cele de la Corbi-Argeş, Drobeta-Turnu Severin, Radovanu-Ilfov sau Gîrla Mare-Mehedinţi. Descoperirea, dar mai ales descifrarea inscripţiei de la Corbi are o triplă semnificaţie: ea ne furnizează date deosebit de preţioase despre nivelul atins de cunoştinţele geto-dacilor în astronomie, cartografie şi matematică, fiind în stare a aprecia şi evoluţiile înregistrate în privinţa scrierii. De origine meteorică şi cu o formă ovală, piatra are incizate de-a lungul circumferinţei o inscripţie, iar pe feţele laterale hărţi cuprinzînd teritoriul Daciei, Sciţiei, Anatoliei şi Transcaucaziei. Acest fel de scriere reprezintă pe scara evoluţiei o fază mai nouă (silabico-fonetică) întîlnită pe teritoriul de sud-vest şi est al României. Cercetări recente au stabilit încă două faze anterioare, una silabico-pictografică în neolitic şi silabico-ideografică în epoca mijlocie a bronzului, a cărei citire se făcea în bustrofedon (de la dr. spre st.). Investigaţia ştiinţifică, coroborînd rezultate obţinute în lingvistică, antropologie, arheologie, etnologie şi astronomie, a continuat şi pe ceramica din Gîrla Mare, caracteristică unei zone mai largi, cuprinzînd sud-estul României, nord-estul Iugoslaviei şi nord-vestul Bulgariei. Acordarea de valori fonetice, ţinîndu-se cont de valorile scrierii din epoca mijlocie a bronzului şi transformările fonetice care au avut loc de-a lungul timpului, a dus la descifrarea textului redactat în limba daco-getă.

Studierea elementelor de limbă traco-geto-dacică (care constituie substratul limbii române) s-a efectuat şi prin identificarea glosselor, numelor proprii şi a toponimelor, care ilustrează contribuţia substratului autohton la formarea limbii române, la care un rol principal l-a avut limba latină, aşezînd-o în rîndul limbilor romanice.

Aşa cum remarcam anterior scrierea nu a apărut la geto-daci ca o influenţă a altor scrieri, greacă sau latină, ci ca o necesitate vitală de comunicare între membrii comunităţii umane sau a unităţilor tribale, necesitate izvorîtă din relaţiile social-economice sau din exteriorizarea gîndurilor privind cunoaşterea naturii, stăpînirea ei în folosul omului şi crearea unei vieţi spirituale de-a lungul timpului. Rădăcinile acestei scrieri se leagă, se împletesc cu rădăcinile scrierii la alte popoare contemporane lor, existînd legături, influenţări reciproce, poate mai mari dinspre daci spre scrierile sudice decît invers, după cum s-a afirmat. În orice caz, o scriere cu mult mai înainte de greci şi de romani, de la care nu se mai poate afirma că au împrumutat geto-dacii scrisul. Urme ale acestei scrieri se întîlnesc, fără exagerare, chiar în timpuri mai recente, existînd o serie de argumente în acest sens.

Prof. *Eugen Lazăr*

Mihail Kogălniceanu
ctitorul bisericii din Tuzla jud. Constanţa

— La 90 de ani de la moartea lui —

Mihail Kogălniceanu — mare bărbat al redeşteptării româneşti şi politician de prestigiu al naţiunii din secolul al XIX-lea — de la a cărui moarte s-au împlinit 90 de ani, în 1981, pe lîngă prodigioasa activitate cultural-literară, fiind aplecat cu respect asupra istoriei ţării sale şi reflectînd cu încredere la viitorul ei, a îndeplinit un rol important în actele epocale ale neamului nostru, cu deosebire la cele din anii 1848, 1859 şi 1877.

În ce priveşte revenirea Dobrogei în graniţele ei fireşti, marele om de stat a îndeplinit o misiune majoră, prin aceea că a cultivat din vreme, în rîndul locuitorilor ei, ideile acestui important eveniment, a luptat şi a tratat în numele ţării cu marile puteri şi personalităţi ale vremii realipirea acestei provincii la Ţara de la care fusese smulsă, a intervenit pentru introducerea cît mai grabnică a administraţiei române în acest ţinut străbun, precum şi pentru perfectarea imediată a tuturor formalităţilor de rigoare în acest scop, pregătind, în acelaşi timp, oameni potriviţi în vederea ocupării posturilor respective. Astfel, rezolvarea problemelor legate de proclamarea independenţei de stat a României au constituit apogeul activităţii diplomatice a lui Mihail Kogălniceanu .

Dar acest mare reprezentant al înaintaşilor noştri se interesa de Dobrogea nu numai în calitate de ministru, deci ca om politic şi diplomat, ci şi ca membru al Academiei Române. În această calitate el a acordat atenţie deosebită antichităţilor şi vestigiilor arheologice, arătînd într-o sesiune generală din 1881 a acestui înalt for ştiinţific românesc că între urmele civilizaţiilor care s-au succedat pe teritoriul dintre Dunăre şi Mare — „Constanţa mai cu seamă, împreună cu vecinătăţile ei, s-a constatat că ocupă locul unde a fost Tomis şi este plină de resturi antice, fie monumente, fie inscripţii antice". De asemenea, a cerut Academiei să instituie o comisie specială pentru a face cercetări în Dobrogea, el însuşi devenind membru al acestei comisii pe care o stimula în vederea unor studii perseverente şi ştiinţifice în această străveche regiune românească. El a propus aceluiaşi for adunarea, recuperarea, studierea şi păstrarea tuturor inscripţiilor şi fragmentelor care au aparţinut edificiilor antice din Dobrogea şi erau folosite pînă atunci în locuri nepotrivite ca pietre de temelie sau materiale de rînd la diferite case şi alte clădiri moderne de către oameni care nu-şi dădeau seama de valoarea lor.

S-a constatat că după revenirea Dobrogei la patria-mamă, pentru realizarea căreia a depus eforturi remarcabile, Mihail Kogălniceanu a îndrăgit şi mai mult această provincie transdanubiană. Aceasta se poate vedea şi din faptul că după 1878, el mai des decît în orice altă parte a ţării se afla la Constanţa, unde, împreună cu alte rude ale sale, avea chiar şi case — proprietate personală.

Dovadă că marele cărturar şi militant politic român era atras de această istorică parte a ţării noastre, dar mai ales, de Constanţa, unde el îşi stabilise locuinţa, este scrisoarea lui cea de pe urmă trimisă din Paris, înainte de a fi operat, fiului său Vasile, în care sublinia: „Dacă va voi Dumnezeu să scap, voi a mă-ntoarce imediat în ţară şi-mi voi continua cura la Küstendje" (numele turcesc al Constanţei).

În lista celor ce deţineau, în acel timp, proprietăţi funciare în actuala comună suburbană Tuzla, care se află pe artera internaţională Constanţa—Mangalia, conform documentelor de arhivă, este trecut şi numele marelui istoric şi om politic Mihail Kogălniceanu, împreună cu fiul său Vasile şi cu fratele său Constantin.

Dar această proeminentă personalitate a neamului nostru din secolul al XIX-lea şi-a dovedit contribuţia sa în Dobrogea şi pe linie bisericească, ctitorind o biserică ortodoxă la Tuzla, în anul 1884 cu hramul „Sf. Ecaterina", întru pomenirea mamei şi soţiei sale care purtau acest nume.

Într-o lucrare intitulată *Pe urmele lui M. Kogălniceanu*, autorii respectivi, printre altele, au redat şi următoarele: „... printr-un prim testament, anulat ulterior, exprima dorinţa să fie înhumat în pămîntul Dobrogei dezrobită în timpul ministeriatului său la Externe". Probabil că în acest scop a zidit biserica de la Tuzla, edificiu pentru care întocmise la 6 septembrie 1884, ziua cînd împlinea 67 de ani, pisania de mai jos: „Eu Mihail Kogălniceanu, fiul întîi născut al marelui vornic de Moldovia Ilie Kogălniceanu, după 46 ani de viaţă şi lupte politice, retrasu-m-am şi datu-mi-am un meritat repaus în vechea posesiune a lui Traian împăratul pe pămîntul bătrînei Dobroge... Aici în amintirea marilor evenimente din 1877—1878, la care am participat şi eu ca ministru de Externe, ridicat-am la moşia mea de curînd întrupată: capul Tuzla pe M. Neagră această biserică împodobită cu fragmente din antica Mitropolie a Constanţei, aşezînd-o sub patronajul etern amintitor al repausatei mele Ecaterina Stavillă şi a soţiei mele, Ecaterina, născută Jora".

Se cunoaşte faptul că Mihail Kogălniceanu, în lucrările sale de cercetare, s-a ocupat şi de istoria bisericească, uneori şi de cea din timpul formării şi dezvoltării poporului român. De aceea, credem că în această inscripţie privind fondarea bisericii din Tuzla, în mod expres pomeneşte şi de străvechiul centru eclesiastic din Tomis, care în secolul VI a fost ridicat la rangul de mitropolie, de la catedrala căreia, poate, unele fragmente au fost găsite şi puse intenţionat la temelia şi în zidurile acestei biserici, voind ca astfel, acest lăcaş ortodox de închinare ridicat de el, să reprezinte continuitatea legăturii cu vechile edificii creştine din Dobrogea.

Această biserică zidită din piatră, s-a renovat la exterior în anul 1964, iar în 1967 s-a pictat în tempera de către pictorul preot Constantin Lembrău din Constanţa, în timpul şi prin strădania preotului paroh Moise Păun.

În interiorul acestui sfînt locaş se păstrează, cu respectul cuvenit, ca obiecte de cult donate de ctitor următoarele:

— Un policandru de alamă cu inscripţia în caractere latine: „Bisericei de la Capul Tuzla Ctitorul Mihail Kogălniceanu 8 noiembrie 1884". Acest policandru are la partea superioară o stemă bicefală cu două coroane şi deasupra fiecăreia cîte o cruce, dedesubt şapte braţe, iar la partea inferioară, din cele nouă se păstrează numai şase braţe.

— Două sfeşnice din metal galben (probabil alamă) cu aceeaşi inscripţie în caractere latine: „Bisericei din Capul Tuzla Ctitorul Mihail Kogălniceanu 8 noiembrie 1884".

— Două sfeşnice din lemn şi un iconostas, toate sculptate.

— Între cărţile de cult, la această biserică, se păstrează opt mineie pe lunile octombrie, noiembrie, decembrie, februarie, martie, aprilie, mai şi iunie, tipărite cu caractere chirilice, în Tipografia Mănăstirii Neamţ la anul 1846, pe vremea stareţului Neonil. Toate aceste cărţi de cult au sus, pe foaia de titlu, următoarea însemnare cu caractere latine: „Biserica Tuzla zidită de Mihail şi Vasile Kogălniceanu".

Mineiele pe septembrie, iulie şi august, tipărite în aceeaşi tipografie şi la acelaşi an, care poartă cîte o însemnare identică se găsesc la biserica din Eforie Nord, probabil din vremea cînd această localitate depindea de parohia Tuzla. Aici se află şi Mineiul pe ianuarie, aceeaşi tipăritură, dar pe care nu se mai păstrează însemnarea ca în celelalte. Este greu de precizat dacă aceste cărţi de cult au fost dăruite acestei biserici tot de ctitor sau poate reprezintă altă donaţie pe care s-a arătat numai, prin însemnarea amintită, că zidirea acestui locaş de închinare se datoreşte lui Mihail Kogălniceanu.

Din cele prezentat se poate constata că Mihail Kogălniceanu a fost legat trup şi suflet de această vatră a strămoşilor noştri apărată de braţul lui Burebista şi al lui Decebal şi stăpînită de Mircea cel Bătrîn, pe care, în secolul XIX cărturarul şi diplomatul român, prin străduinţe şi devotament, a ajutat-o atît cît i-a fost cu putinţă, ocupîndu-se de soarta ei sub toate aspectele. Şi dacă trupului acestui mare iubitor de neam şi om de stat — Mihail Kogălniceanu — nu i-a fost hărăzit să se odihnească în această glie dogorită dintre ape, cum a dorit cînd era în viaţă, înfăptuirile lui măreţe, printre care şi biserica din Tuzla, au rămas aici. De aceea, amintirea îi va fi păstrată permanent cu aleasă recunoştinţă şi profund respect în inimile celor ce făuresc viaţa cea nouă şi trăiesc acum în Dobrogea de aur a zilelor noastre.

† EPIFANIE TOMITANUL
Episcop-vicar

Fii ai aceleiaşi Biserici Ortodoxe Române

La sfîrşitul învolburatului secol al 18-lea, cînd unii episcopi uniţi de la Blaj asaltau „Secţia catolică" a guvernului transilvan cu crîncenele lor recomandări de-a se aplica fără preget şi energic „remedii externe" puţinelor mănăstiri şi schituri ortodoxe care scăpaseră ca prin minune de tunurile „misionare" ale cruntului general austriac Nicolae Adolf de Buccow şi de devastările cătanelor împărăteşti, protopopul unit Petru Maior, împreună cu secretarul Consistoriului ortodox din Sibiu, Aron Budai (şi el român unit) şi cu vicarul făgărăşan Ioan Para, au pus la cale, în 1798, convocarea unui congres naţional al clerului ortodox şi unit, cu scopul de a stinge unirea cu Roma şi de-a lecui astfel „stricarea" poporului român.

Era limpede pentru toţi oamenii înţelegători că numai „o meteahnă străină" — cum se exprimă Petru Maior — a reuşit să-i dezbine bisericeşte pe românii ardeleni. Zădărnicia încercărilor făcute în scopul nimicirii Bisericii Ortodoxe era evidentă: un secol întreg de lupte epice pentru conservarea credinţei din străbuni, purtate de românii ortodocşi ardeleni, iar pe de altă parte indispoziţiile declarate ale unor fruntaşi bisericeşti uniţi faţă de consecinţele actului nefast de la 1698—1700, tindeau să reaşeze lucrurile în făgaşul lor firesc.

Simţul de înfrăţire românească lucra viguros, topind rămăşiţele urii confesionale.

Învăţînd din păţaniile dureroase ale trecutului nu prea îndepărtat, episcopii români Gherasim Adamovici şi Ioan Bob păşeau în frăţească înţelegere pe scena luptelor politice de cîştigare a drepturilor naţionale pentru poporul martir pe care îl păstoreau. Momentul era favorabil unei împăcări care promitea să aducă iarăşi „la statul lor cel dintîi", „cele rău strămutate" (Petru Maior) prin dezbinarea bisericească de la 1698—1700.

Fireşte că „rugările" făcute în acest scop la locurile cuvenite, n-au reuşit să obţină permisiunea de întrunire a congresului plănuit. Această încercare de a înlătura pricinile de încordare dintre fiii poporului român din Ardeal, îşi are însă semnificaţia ei. Ea dezvăluie adevăratele simţăminte de care erau însufleţiţi românii din cele două „străni", sătui şi unii şi alţii de procopseala cu care s-a soldat „deschilinirea" lor.

La vremea aceea, exceptînd cancelariile Curţii vieneze şi ale guvernului transilvan, numai o mînă de teologi crescuţi în spiritul exclusivist al institutelor papale, se mai înflăcărau, artificial şi trufaş, pentru beneficiile iluzorii ale unirii cu Roma.

Pe unii ca aceştia îi atingea cu meritată lipsă de cruţare, pleasna usturătoare a lui Petru Maior, în *„Procanon"*. Petru Maior nu era unicul militant de acest fel, sătul pînă peste creştetul capului de „beneficiile" exclusiv de lăudate, pe care uniaţia le-ar fi hărăzit poporului român din Ardeal.

Dacă astfel erau biciuiţi apologeţii papalităţii, recrutaţi dintre teologii Bisericii unite, de către fruntaşi ai aceleiaşi Biserici, atunci limpede este că unora ca aceştia li se tăgăduieşte indirect, dar nu mai puţin ferm, orice legătură sufletească cu obştea dreptcredincioasă. Înstrăinaţi de acest popor, mai străin de el era omul pe care-l slujeau şi instituţia pe care o reprezenta el: papalitatea — aşa cum s-a văzut de atîtea ori.

De atîtea ori obida sfîşiaţilor în unitatea lor bisericească a dat în clocot, cerînd viguros să se pună capăt despicării noastre confesionale. Se ştie că, la 1848, rîvna lichidării uniaţiei luase proporţii ample. La 1918, şi mai vîrtos. Se cunosc bine piedicile care au amînat dorita reparaţie a deschilinirii noastre sufleteşti.

... Numai au amînat-o. Vrerea împlinirii ei nu s-a stins niciodată. Marele mitropolit al Ardealului, Nicolae Bălan, a arătat deslușit că uniţii n-aveau alte motive decît interese mărunte să se aşeze sub obedienţa papei.

Ocazional, el spunea: „papa trăieşte departe de poporul nostru şi nu i-a pricinuit decît dureri şi supărări destule. Dogma despre papalitate nu există în conştiinţa religioasă a poporului aparţinător Bisericii greco-catolice. Ea poate să se găsească în mintea unor agenţi ai papismului, crescuţi în institutele papistaşe şi înstrăinaţi de sufletul neamului. Astfel supunerea faţă de Papa, ori uniaţia cu Roma, nu este altceva decît o firmă exterioară aşezată de mîini străine pe peretele Bisericii unite. În dosul acestei firme trăieşte şi astăzi Ortodoxia de dinainte de 1700. Şi atunci, crede cineva că această firmă exterioară poate să fie o piedică în calea întoarcerii Bisericii unite şi a poporului ei la Biserica Ortodoxă a neamului, de care numai duşmanii noştri au despărţit-o?

Simte poporul aparţinător Bisericii Unite vreo mustrare de conştiinţă ori vreo greutate în calea întoarcerii sale acasă? Nici una! Pentru că poporul trăieşte şi astăzi (adică înainte de 1948) în unitatea de credinţă şi de viaţă religioasă, în care a fost crescut de Biserica Ortodoxă întreg poporul românesc".

Constatarea aceasta este riguros exactă.

Vreme de un pătrar de mileniu (1698—1948) românii ardeleni n-au văzut pe meleagurile noastre nici un papă de la Roma. Ce legătură sufletească se poate închega între turmă şi păstor, cînd acesta nu apare niciodată în mijlocul credincioşilor cărora le reclamă ascultare fiiască şi, mai ales, le impune supunere necondiţionată?

Dar, cu toate acestea, românii ortodocşi din Ardeal au cunoscut cu mult înainte de dezbinarea bisericească de la 1698—1700, atît papalitatea, cît şi sentimentele, negative, ce le nutrea ea faţă de poporul nostru dreptcredincios. Istoria obiectivă stă mărturie în această privinţă.

Strămoşii noştri au cunoscut Biserica latină ca Biserică a stăpînitorilor şi ca Biserică proprietară de moşii, care exploata pe iobagii români şi lua dijmă şi de la românii ce nu se aflau pe moşiile ei. Acesta este numai un aspect al situaţiei de fapt. Au mai fost şi altele. Ele merg pînă la atitudinea avută faţă de necazurile noastre în chinurile „hatului" împlîntat pe Feleac ca într-o inimă înjunghiată... Nu mai insistăm...

*

Evenimentele istorice din toamna anului providenţial 1948 au dat răspuns tuturor întrebărilor care se puneau în problema rîvnitei unificări bisericeşti a românilor din Ardeal.

Problema aceasta a fost soluţionată definitiv, odată pentru totdeauna.

Soluţia au dat-o masele de clerici şi credincioşi foşti greco-catolici.

Atunci, în 1948, reacţia papalităţii faţă de actul săvîrşit, a fost promptă şi dură. Pe toate lungimile de undă şi de coloane de ziare aservite scopurilor ei, prin cărţi şi broşuri, prin elemente îndoielnice din rîndurile fugarilor şi pe alte căi, care de care mai originale, ea s-a năpustit asupra făuritorilor actului reîntregirii noastre bisericeşti, acoperindu-i de ocări, de calomnii şi ameninţări.

Nu avem nimic de împărţit cu Biserica Romano-Catolică, cu credincioşii ei.

Paşnici şi binevoitori, colaborăm în problemele de folos obştesc, de apărare a păcii lumii. Dar silniciilor noi nu ne plecăm.

Ceea ce s-a făcut, e bun făcut. Ce-i al nostru, păstrăm şi dezvoltăm, nu cedăm nimic din el, chiar cînd cel ce revendică ce-i al altuia, este Papa Ioan Paul al II-lea.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

„Cununi de pietre scumpe ..."

(Continuare din pag. a 2-a)

Puterea care realizează această unitate, care sudează sufletele, este *puterea iubirii*. Ea unește inimile mirilor mai înainte de a se uni trupește. Ura dezbină; iubirea apropie și unește sufletele ca și trupurile. Iubirea este una din pietrele scumpe din cununile mirilor. Dar ea trebuie să fie veritabilă piatră prețioasă și nu o imitație fără valoare. Pentru aceasta Harul cununiei vine să înalțe iubirea trupească, s-o transfigureze și s-o înalțe prin credință și înfrînare. „Biserica concepe legătura soților ca o legătură completă, trupească și sufletească".

Iubirea rodește în sînul familiei prin nașterea de prunci, prin care soții se deschid nu numai unul față de celălalt ci și spre societate în general, spre Biserică, ambele fiind formate — după cuvîntul unui teolog — din „unități duale, nu din indivizi ... din molecule, nu din atomi ... O căsătorie creștină se încheie între două persoane de sex opus, iar fidelitatea comună a celor doi față de un al treilea — față de Dumnezeu, îi păstrează pe aceștia într-o adevărată unitate între ei și cu Dumnezeu" (D. Stăniloae, *op. cit.*, p. 194). Se pune astfel în valoare o altă piatră scumpă din cununa căsătoriei creștine: *credința în Dumnezeu*. Prin această Taină nu numai că soții se constituie într-o unitate deplină între olaltă, dar împreună se constituie în comuniune cu Hristos. Ei alcătuiesc o mică Biserică în Biserica cea mare a Trupului tainic al lui Hristos. În aceasta credem că rezidă analogia pe care Sfîntul Apostol Pavel o face între mire și mireasă — pe de o parte, și între Hristos și Biserica Sa — pe de altă parte, cu toate consecințele și îndatoririle ce urmează din această analogie pentru miri. Taina este într-adevăr *mare*, dar numai dacă este încheiată în (credința în) Hristos și în (legătură cu) Biserica (Cf. Efeseni 5, 32).

*

Pentru sfințenia cununiei și pentru legătura ei cu celelalte sfinte Taine, nu este lipsită de importanță prevederea cuprinsă în molitvelnic, ca logodna și cununia să se încheie „în biserică, *după dumnezeiasca Liturghie*" sau cel puțin să le premeargă împărtășirea mirilor. „Se pune în felul acesta în lumină raportul acestei sfinte Taine cu aceea a Sfintei Euharistii în care noi celebrăm legătura de iubire dintre Hristos și Biserica Sa. Din punct de vedere pastoral aceasta înseamnă că soții trebuie să învețe a prețui Taina iubirii lui Hristos pentru Biserică și, prin urmare, să constituie și ei o mică comunitate euharistică — parte integrantă a marei comunități euharistice — dacă vor să fie pe deplin credincioși vocației lor. Numai în felul acesta și copiii ce vor veni pe lume se vor naște cu o vocație euharistică, într-o atmosferă baptismală, „chezășie bună a creșterii lor drepte înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. În felul acesta și nunta — considerată în lumina sacerdoțiului universal al credincioșilor, primit în Sfîntul Botez, dacă avem în vedere Harurile ce le împărtășește mirilor, își găsește pe deplin legitimitatea de Taină sfîntă".

Este obiceiu ca nunta să se încheie în fața comunității întregi sau a unei părți a ei, ceea ce înseamnă că întreaga comunitate este chemată și se angajează să sprijine noua căsnicie ca ea să se dezvolte pe linia cea bună a vieții, în caz contrar urmînd a suferi nu numai căsnicia ci și societatea întreagă care, pe urma defecțiunilor în familii, nu are decît de suferit.

„Nici nu ne dăm seama cîte binecuvîntări se revarsă peste o familie, dacă mirii înțeleg astfel Taina și unitatea cununiei. Întîi de toate soții nu și-ar mai ascunde gîndurile unul de către celălalt; nu ar mai căuta unul în dreapta și altul în stînga, ci fiecare ar trăi și ar lucra, ca și cînd ar împlini gîndurile, simțirile și voința celuilalt. Neînțelegerile s-ar înlătura ca prin minune, căci „nimeni nu și-a urît vreodată trupul său, ci-l hrănește și-l încălzește" (Efeseni 5, 29). Fiind *una*, un trup și un suflet, soții se vor purta unul față de celălalt ca și cum se poartă fiecare față de trupul său, adică față de sine însuși; nu vor mai fi „eu" și „tu", ci „noi" ..."

Taina sfintei Cununii astfel înțeleasă face din familie un colț de rai, o grădină în care înfloresc toate florile virtuților — pietrele scumpe din cununa duhovnicească de pe capetele mirilor.

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Miercuri, 9 decembrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit vizita de curtoazie a Excelenței Sale Domnului Sköld Hanz, ambasadorul Suediei la București. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— *Joi, 10 decembrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit vizita de curtoazie a Excelenței Sale Domnului David B. Funderburk, ambasadorul S. U. A. la București.

— *Joi, 17 decembrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit vizita de curtoazie a Excelenței Sale Domnului Benedeto Santareli, ambasadorul Italiei la București.

— *Luni, 28 decembrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit pe P. Cuv. Arhimandrit Nifon Saikaly, reprezentantul Patriarhiei Antiohiei la Moscova. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— P. F. Patriarh Iustin a primit pe Canonicul Douglas Ward Boddingdon, aparținînd Bisericii Anglicane din Londra. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

ROMAN R. CIOROGARIU (1852—1936)

Studii și documente

În cei 10 ani de binecuvîntate strădanii pe scaunul vlădicesc de la Oradea, Prea Sfințitul Episcop Vasile s-a impus nu numai prin activitatea sa pastorală, administrativ-economică și patriotică, ci și prin cea culturală. Om de carte și iubitor al cuvîntului tipărit, Prea Sfinția Sa a dat la lumină cele două minunate volume de predici (*Cuvîntări liturgice*, ediția a doua, Oradea, 1976 și *Cuvîntări la duminicile și sărbătorile anului, ocazionale și îndrumări creștinești*, Oradea, 1980), volumul masiv: *Monumente istorice bisericești în Eparhia Oradiei*, în 1978, și volumul de studii istorice, teologice, literare, intitulat: *Trepte vechi și noi de istorie, cultură și viață bisericească în Eparhia Oradiei. Mărturii, evocări*, în 1980.

Noul volum, proaspăt ieșit de sub tipar, se ocupă de personalitatea complexă a primului episcop al reînființatei eparhii a Oradiei, Roman Ciorogariu. El apare ca un omagiu adus marelui ierarh, la împlinirea a 130 de ani de la naștere și 45 de la trecerea la cele veșnice. Dascăl și director al Institutului teologic-pedagogic din Arad (1880—1917), vicar la Oradea (1917—1920), apoi episcop (1920—1936), Roman Ciorogariu a fost, mai presus de toate, un însuflețit patriot, un mare luptător pentru obținerea de drepturi pe seama românilor aflați între granițele fostului imperiu habsburgic, un militant cu fapta și cu scrisul pentru realizarea memorabilului act de la 1 decembrie 1918. Studiul profesorului Vasile Popeangă din Arad pune în lumină tocmai activitatea sa națională-politică, subliniind rolul său mobilizator în calitate de „tribunist", cum îi plăcea să se numească, adică de colaborator și îndrumător al ziarelor *Tribuna* de la Sibiu, apoi la *Tribuna* și *Tribuna Poporului* — din Arad, la foaia eparhială *Biserica și Școala* din Arad, pe care a condus-o timp de 17 ani (1900—1917), la *Legea Românească*, foaia eparhială pe care a înființat-o în Oradea, la revista *Cele trei Crișuri* din Oradea, precum și la o serie de alte periodice. Sînt subliniate și alte aspecte din activitatea sa națională-patriotică, în perioada Memorandului, în perioada premergătoare unirii, apoi în anii 1918—1919, activitatea lui ca pedagog de vocație, care a format atîtea generații de preoți și învățători români.

Studiul părintelui Gheorghe Lițiu de la Oradea pune în lumină activitatea lui Roman Ciorogariu ca episcop. Deși a ajuns pe scaunul vlădicesc de la Oradea la 69 de ani, a izbutit ca în scurt timp să înzestreze noua eparhie cu o reședință corespunzătoare, o Academie teologică avînd un Corp profesoral bine pregătit, o școală de cîntăreți, o tipografie în care au apărut mai multe lucrări, precum și foaia *Legea Românească*, o mănăstire la Izbuc etc.

Partea a doua a lucrării (p. 131—455) cuprinde un număr de 276 acte inedite, culese din diferite arhive, care conturează și mai deplin personalitatea marelui dascăl, gazetar, patriot și ierarh. Sînt, între ele, scrisori trimise de Roman Ciorogariu unor personalități ale vieții noastre politice, culturale sau bisericești, ori primite de la aceștia (Septimiu Albini, Eugen Brote, Ion Slavici, Vasile Mangra, Ilarie Chendi, Ion Bianu, Ion Kalinderu, Miron Cristea, Nicolae Ivan, Octavian Goga, Ioan Lupaș, Alexandru Lapedatu, Vasile Goldiș ș. a.).

Noua lucrare — atît prin cele două studii valoroase cît și prin documentele ei, — va fi de un real folos cercetătorilor istoriei noastre naționale și bisericești. Prefața Prea Sfințitului Vasile, tradusă în limbile franceză și germană (p. 5—33), va ajuta pe cititorii străini să cunoască figura marelui ierarh de la Oradea. Volumul prezentat aci cinstește deopotrivă atît pe ctitorul Eparhiei Oradiei, Roman Ciorogariu, cît și pe vrednicul său urmaș, Prea Sfințitul Episcop Dr. Vasile Coman, sub îndrumarea căruia a văzut lumina tiparului.

Pr. Prof. *M. Păcurariu*

IOAN STRATAN și VASILE MUNTEAN

Monumente istorice bisericești din Lugoj

(Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1981)

Editura Mitropoliei Banatului publică „Monumente istorice bisericești din Lugoj" carte apărută sub semnătura profesorului Ioan Stratan și a Preotului Vasile Muntean, ambii îndeaproape cunoscători ai localității bănățene Lugoj" care cu înțelegere, respect și dragoste pentru trecut ... oferă cititorilor rodul muncii lor competente.

În partea primă a cărții intitulată „Scurtă istorie a orașului" este prezentată sistematic o scurtă istorie a localității dintru începuturile ei și pînă în zilele noastre, avînd și un bogat material ilustrativ.

În partea a doua, „Trecutul bisericesc al Lugojului" se face o succintă reconstituire „a vieții ecleziastice a Lugojului din vremurile de demult „pînă în contemporaneitate, ilustrată cu adecvate documente de epocă.

A treia parte „Fosta biserică-mănăstire Sfîntul Nicolae" ne înfățișează diferitele ipoteze cu privire la începuturile bisericii-mănăstiri, propunînd ca „datare aproape sigură" cumpăna sec. XIV—XV.

„Biserica mare" — partea a patra a lucrării — una din cele mai importante construcții de stil baroc din Banat, monument istoric, este descrisă de autor împreună cu întemeietorii, tipul edificiului, pictura și alte podoabe ale ei, exemplificate prin ilustrații grăitoare.

Partea a cincia „Biserica Pogorîrea Sfîntului Duh" cuprinde descrierea „bisericii cu un turn" din localitate, fiind alăturate și reproducerile necesare.

În „Alte monumente lugojene" — partea a șasea a lucrării — sînt prezentate monumentele mai importante ale Lugojului: Birtul Poștei, Monumentul „Unirii", Monumentul generalului Ion Dragalina, Ioan Vidu, Coriolan Brediceanu, Traian Grozăvescu, Statuia lui Eftimie Murgu, Obeliscul de pe Cîmpul Libertății, frumos reproduse fotografic.

„Cimitirul", a șaptea parte a lucrării „monument sacru al virtuților românești ... a premers în cursul istoriei sale alte cimitire mai vechi".

În „Încheiere" autorii arată intenția lor de a fixa „locul și rolul vechiului centru românesc, Lugojul, în contextul istoriei Banatului, a țării".

Numirea P. Cuv. arhim. V. Tohăneanu în funcția de exarh

Răsărită sub sprînceana Munților Făgăraș pe o adevărată „gură de rai", Mănăstirea Brîncoveanu poartă cu vrednicie prin ani bunul nume al ctitorului ei, voievodul ce și-a încheiat mucenicește viața pentru poporul și Legea sa.

Viețuitori, știuți și neștiuți, cu frică de Dumnezeu și dragoste de glie și neam și-au aprins și mărit aici făclia ființei lor lăuntrice, făclie pe care au pus-o apoi în slujba obștei mănăstirești, cît și în slujba obștei celei mari a credincioșilor.

Acest lucru este vădit și astăzi. Oricine poate vedea aici concretizat proverbul care spune că „omul sfințește locul". Prin muncă și rugăciune, la Mănăstirea Brîncoveanu locul se sfințește zi de zi, iar la această sfințire fiecare din cei ce alcătuiesc obștea de astăzi își aduce contribuția.

Este recunoscut însă că, pe linie gospodărească îndeosebi, amprentă vădită și-a pus și își pune actualul ei stareț, P. Cuv. arhim. Veniamin Tohăneanu. Aceasta nu numai de peste zece ani de cînd este în fruntea acestui așezămînt voievodal, ci de peste douăzeci și cinci de ani, de cînd îndeplinește munci de răspundere la această sf. mănăstire.

Toate aceste avîndu-le în vedere Înalt Prea Sfințitul Teoctist, Mitropolitul Moldovei și Sucevei și Locțiitor de Mitropolit al Ardealului, cu decizia nr. 3/1981, a numit pe P. Cuv. arhim. Veniamin Tohăneanu în funcția de exarh pentru așezămintele monahale ale Arhiepiscopiei Sibiului.

Îi dorim spor bun și în această muncă. *P.*

Dorim a-i încunoștința pe mult stimații cititori ai „Telegrafului Român", că relatările privind instalarea în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului a Î. P. S. Sale Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ vor fi cuprinse în numărul imediat următor al publicației noastre, acest eveniment urmînd a se petrece în data de 7 februarie a. c.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: *Teoctist*, Mitropolitul Moldovei și Sucevei și locțiitor de Mitropolit al Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; Diac. *Ezechil Oancea*, tehnoredactor.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 30 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poștală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 130 Sibiu, 15 februarie şi 1 martie 1982 Nr. 7—10/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Instalarea I. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului

Sosirea P. F. Părinte Patriarh Iustin în gara Sibiu

Ales în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului de către Colegiul electoral bisericesc, la data de 10 ianuarie 1982, Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală i-a fost înmînat, într-un cadru festiv, la Departamentul Cultelor, Decretul prezidenţial de recunoaştere în această înaltă funcţie, în ziua de 5 februarie 1982.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au fost de faţă la acest moment solemn: P. F. Părinte Patriarh Iustin, Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei şi Sucevei, Î. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei, Î. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, Î. P. S. Arhiepiscop Teofil al Vadului, Feleacului şi Clujului, P. S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, P. S. Episcop Vasile al Oradiei, P. S. Episcop-vicar patriarhal Vasile Tîrgovişteanul, P. S. Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor Roman Ialomiţeanul, rectorul Institutului teologic universitar din Sibiu, consilieri şi protopopi din Arhiepiscopia Sibiului.

Din partea celorlalte culte au participat: P. S. Episcop Jakab Antal al Episcopiei Romano-Catolice de Alba Iulia, Eminenţa Sa D-l Episcop Albert Klein al Episcopiei Evanghelice C. A. Sibiu, Eminenţa Sa D-l Episcop Nagy Gyula al Episcopiei Reformate din Cluj-Napoca, Eminenţa Sa D-l Episcop Szedressy Paul al Episcopiei Evanghelice S. P. din Cluj-Napoca, Eminenţa Sa D-l Episcop Kovács Lajos al Episcopiei Unitariene din Cluj-Napoca, alţi reprezentanţi de culte.

Departamentul Cultelor a fost reprezentat de D-l Preşedinte Ion Roşianu, însoţit de D-nii directori Ion Popescu, Eugen Munteanu, Iulian Sorin şi Ion Negoi.

Î. P. S. Mitropolit Antonie rostind cuvîntarea la înmînarea decretului

Au fost de asemenea de faţă reprezentanţii puterii locale din judeţele Sibiu, Braşov şi Covasna

Decretul a fost citit de către D-l director Ion Popescu şi înmînat de către D-l preşedinte Ion Roşianu.

Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală a rostit cu acest prilej, un cuvînt prin care a exprimat calda sa recunoştinţă faţă de conducerea de Stat, în frunte cu D-l Preşedinte Nicolae Ceauşescu pentru încrederea acordată şi s-a angajat să slujească cu toată dăruirea idealurile scumpe ale poporului nostru: unitatea, pacea, continua prosperare a patriei noastre.

A luat apoi cuvîntul D-l Ion Roşianu, Preşedintele Departamentului Cultelor, care a adresat felicitări nou-alesului Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului şi a exprimat convingerea că Î. P. S. Sa va răspunde cu cinste înaltelor sarcini care îi revin în noua misiune ce i s-a încredinţat.

*

Instalarea Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului a avut loc Duminică, 7 februarie a. c.

La ora 9,30, în Catedrala mitropolitană din Sibiu, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, înconjurat de un sobor alcătuit din toţi ierarhii ortodocşi prezenţi (13 la număr), 6 preoţi şi 6 diaconi, a oficiat Sf. Liturghie.

Au fost de faţă conducători ai celorlalte culte din ţară, membri ai familiei, alţi oaspeţi şi invitaţi.

Din partea Departamentului Cultelor a participat D-l Preşedinte Ion Roşianu, însoţit de D-l director-adjunct Iulian Sorin.

Au fost prezenţi, de asemenea, reprezentanţii autorităţilor locale de stat de la Sibiu şi Braşov.

După otpust, P. S. Episcop-vicar patriarhal Vasile Tîrgovişteanul a dat citire gramatei patriarhale de instalare a Înalt Prea Sfinţiei Sale Dr. Antonie Plămădeală în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, după care P. F. Părinte Patriarh Iustin i-a înmînat înaltului ierarh cîrja de arhipăstorire a Arhiepiscopiei Sibiului şi l-a aşezat în scaunul arhieresc.

Prea Fericirea Sa a rostit în continuare următoarea cuvîntare:

Am poposit aici, pe frumoasele plaiuri ale Transilvaniei, una din vechile vetre în care s-a zămislit fiinţa neamului românesc şi s-a păstrat fără contenire credinţa ortodoxă străbună, pentru ca, potrivit unei îndătinate rînduieli bisericeşti, să înmînăm Înalt Prea Sfinţitului Antonie Plămădeală cîrja de arhipăstor şi să-l aşezăm în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului.

Cum se ştie, după un an de concediu medical pe care l-a solicitat Sfîntului Sinod al Bisericii noastre, pentru îngrijirea sănătăţii, Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Nicolae Mladin, simţind că nu mai dispune de vigoarea necesară pentru a răspunde cerinţelor de conducere a eparhiei, ne-a rugat să-i încuviinţăm retragerea din scaunul mitropolitan şi pensionarea, începînd cu data de 1 august 1981.

Înţelegînd situaţia în care se afla, Sfîntul Sinod i-a admis cererea şi ţinînd seama de dorinţa exprimată de Î. P. S. Sa, a încuviinţat retragerea la mănăstirea Brîncoveanu — Sîmbăta de Sus, unde i s-au creat toate condiţiile de odihnă şi îngrijire a sănătăţii.

Pentru a nu lăsa acest vechi şi important scaun vlădicesc fără păstor, Colegiul Electoral Bisericesc, întrunit la Bucureşti în ziua de 10 ianuarie 1982, a ales ca Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului pe Prea Sfinţitul Episcop al Buzăului Antonie Plămădeală.

Alegerea noului mitropolit al Ardealului a fost recunoscută prin Decret prezidenţial semnat de Preşedintele ţării noastre, Domnul Nicolae Ceauşescu. Acest decret a fost înmînat Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Antonie, la data de 5 februarie 1982, de către D-l Ion Roşianu, Preşedintele Departamentului Cultelor.

Iar noi, astăzi, potrivit rînduielii canonice, i-am înmînat cîrja arhipăstorească şi l-am aşezat în tronul său mitropolitan.

Prea Cinstiţi ascultători,

În scaunul mitropolitan al Ardealului, în decursul istoriei, au păstorit luminoase personalităţi ale Bisericii şi neamului nostru românesc. Unii dintre ierarhii acestui scaun s-au impus printr-o aleasă trăire creştină, prin zel misionar şi curaj în apărarea dreptei credinţe ortodoxe, ajungînd pînă la martiriu. În rîndul acestora amintim pe Ioan de la Prislop, cinstit în mod deosebit de Mihai Viteazul,

(Continuare în pag. a 2-a)

Instalarea I. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală

(Continuare din pag. 1)

pe mitropoliții Ilie Iorest și Sava Brancovici, ierarhi canonizați de Biserica noastră și trecuți în rîndul sfinților. Alții s-au afirmat ca susținători ai conștiinței românești și ai ideii unității de credință, de neam și de limbă; în fruntea acestora se situează vestitul cărturar Simion Ștefan, care ne-a lăsat cea dintîi traducere integrală tipărită a Noului Testament (1648).

Mai tîrziu, pe scaunul vlădicesc de la Sibiu strălucește ca o figură de excepție, Andrei Șaguna, mare cărturar, iubitor de patrie, organizator bisericesc neîntrecut și luptător pentru drepturile naționale și social-politice ale românilor ardeleni.

El este ctitorul Mitropoliei de astăzi a Ardealului.

Numai cine a luat parte la o festivitate ca aceasta, la o sfințire de biserică sau la o slujbă într-un sat va înțelege izvorul de inspirație al lui Șaguna pentru introducerea laicilor în conducerea treburilor bisericești.

Demn continuator al operei lui Șaguna, după un răstimp de cinci decenii, se afirmă mitropolitul Nicolae Bălan; eminent profesor de teologie, luptător neînfricat pentru unirea tuturor românilor într-un singur stat România, și militant statornic pentru reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române în Transilvania. El a avut fericirea să vadă împlinite visurile generațiilor anterioare; întreg poporul român liber și stăpîn în țara lui pe de o parte, iar, pe de alta, refacerea unității Bisericii strămoșești, prin ruperea peceților uniației și revenirea la sînul Bisericii mame Ortodoxe a fraților pe care vitregia vremurilor îi îndepărtase de ea.

Urmașii mitropolitului Nicolae Bălan pe scaunul Mitropoliei Ardealului, prin activitatea lor, împreună cu ceilalți ierarhi ardeleni, au adîncit și consolidat mărețul act al reîntregirii bisericești din 1948. În această atmosferă de unitate bisericească și în condițiile noii orînduiri sociale din patria noastră au păstorit: Nicolae Bălan, pînă la moartea sa (1955), smerenia noastră în anii 1956—1957, mitropolitul Nicolae Colan (1957—1967), ale cărui vrednicii își sporesc importanța odată cu trecerea vremii, ridicîndu-l de pe scaunul modestiei sale pe scaunul meritelor sale de cărturar distins, de ales îndrumător al clerului, de prieten al muncitorilor, de iubitor de neam și de pătimitor pentru el, profesor distins la teologie și membru al Academiei Române; iar din 1967 pînă în 1981, a păstorit Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Mladin.

Iubiți credincioși,

În acest moment festiv, gîndurile noastre se îndreaptă în primul rînd către Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Mladin, care a cinstit pînă de curînd scaunul de mitropolit al Ardealului.

Ridicat din mijlocul poporului muncitor și format în școlile teologice românești și de peste hotare, el a onorat catedra de Teologie Morală la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, timp de peste douăzeci de ani.

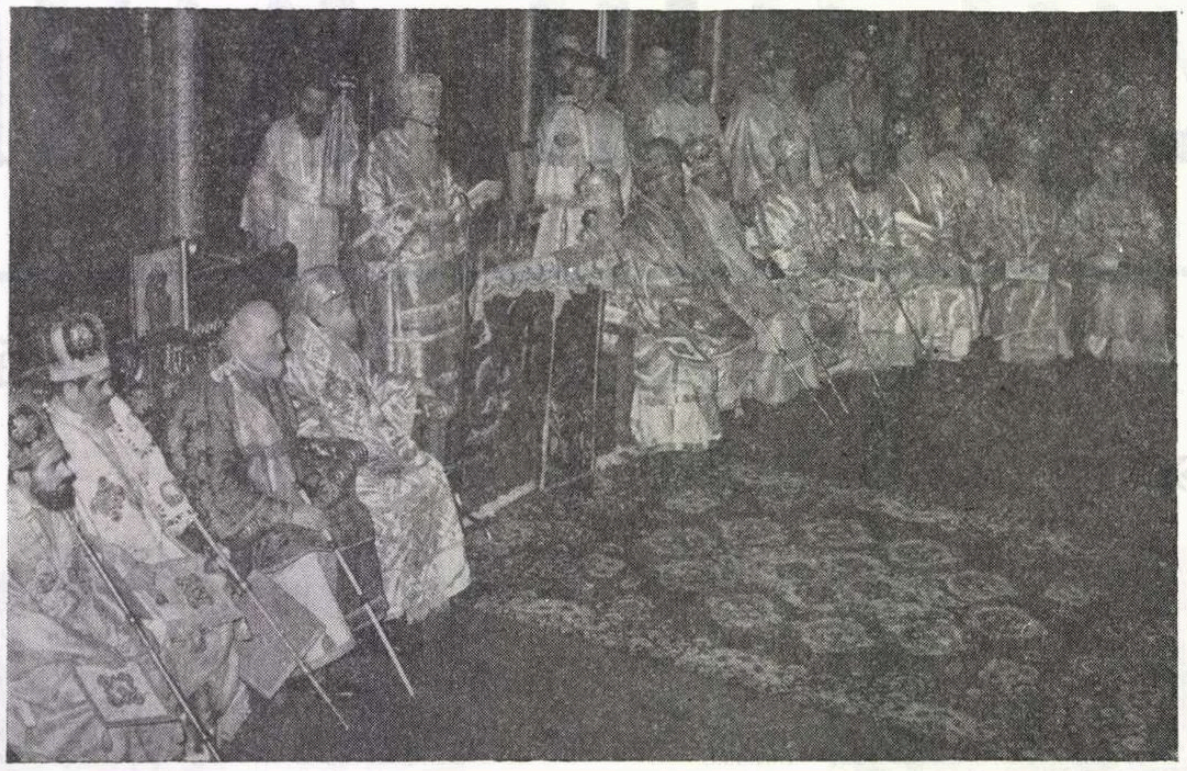

P. F. Părinte Patriarh Iustin rostește cuvîntarea de instalare a Î. P. S. Antonie

Încă de la începutul activității sale didactice, Î. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin s-a dovedit a fi un iscusit condeier și bun orator, iubit și respectat de studenți și auditori.

Venit la cîrma Mitropoliei Ardealului, el a creat condiții favorabile de îmbogățire și înălțare a scrisului bisericesc, pregătind numeroși ucenici și mînuitori de condei, îndemnîndu-i la lucru și dîndu-le îndrumări competente.

Scrierile sale au îmbrățișat o gamă largă și variată de probleme legate de viața bisericească din Transilvania, de realitățile sociale din țara noastră și de relațiile ecumenice care s-au statornicit și dezvoltat între Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte religioase de la noi.

Desfășurîndu-și activitatea într-o parte a țării, unde, împreună cu românii și cu ortodocșii, conviețuiesc în deplină armonie celelalte naționalități și culte religioase, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Mladin a intensificat și îmbunătățit colaborarea cu toate acestea pe diferite tărîmuri. În scrierile sale, el a abordat deseori probleme interconfesionale, soluționîndu-le în spirit irenic, iar pe preoți și studenți îi îndemna, ori de cîte ori avea prilejul, să păstreze legături frățești cu toți cei de alt neam și de altă credință. El vorbea adesea despre legăturile sale prietenești cu romano-catolicii și era foarte bucuros cînd i se amintea de relațiile sale cu teologii protestanți care, prețuindu-i activitatea, i-au acordat titlul de doctor honoris causa.

O asemenea colaborare ecumenică, pe plan local, trebuie să continue și să se dezvolte, antrenînd toate cultele din țară la respect reciproc și colaborare frățească. Iar pe plan mare, interconfesional, dialogurile începute cu romano-catolicii, cu anglicanii și cu protestanții în general, trebuie continuate și intensificate, împotriva oricăror dificultăți care ar putea surveni pe parcurs.

Odată cu activitatea Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Mladin pe tărîm ecumenic, nu putem lăsa nesubliniată nici lucrarea lui de susținere energică a idealurilor și aspirațiilor poporului nostru în suișul său permanent către o viață cît mai prosperă, demnă și fericită.

Ca membru al Sfîntului Sinod, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Mladin și-a adus totdeauna contribuția sa la luarea hotărîrilor și deciziilor care privesc viața noastră bisericească, iar peste hotare a reprezentat Biserica și țara noastră cu cinste și demnitate în misiunile care i s-au încredințat.

Retrăgîndu-se din scaun după ce a cîrmuit Arhiepiscopia Sibiului și Mitropolia Ardealului vreme de aproape 15 ani, Înalt Prea Sfințitul Nicolae Mladin lasă amintirea unui om de cultură teologică, iubit și stimat de toți pentru modul fericit în care a știut să îmbine slujirea religioasă cu slujirea cetățenească a patriei și a poporului.

Vrednicile sale, îndeosebi ca teolog și îndrumător al tinerelor generații de preoți, îl așază la loc ales în galeria ierarhilor transilvăneni, care au cinstit în trecut scunul mitropolitan al Ardealului.

Noi îl asigurăm, cu acest prilej, în continuare, de dragostea și prețuirea noastră, a clerului, credincioșilor și organelor eparhiale, urîndu-i sănătate, zile bune și viață lungă. Totodată, noi și Sfîntul Sinod îi aducem vii și alese mulțumiri pentru activitatea depusă cu rîvnă și înțelepciune în slujba Bisericii și a poporului nostru.

Dreptmăritori creștini,

Ne găsim cu toții în această frumoasă catedrală, în însuși centrul țării. Nu știm ce este legendă sau istorie în teoria revărsării romanității din podișul Transilvaniei spre răsărit sau spre sud de Carpați, cum afirma un mare istoric al nostru, și nici nu știm ce este legendă sau istorie în vechea teorie cu privire la pornirea din Ardeal și descălecarea Basarabilor în Muntenia ori a lui Dragoș și Bogdan în Moldova. Ceea ce rămîne absolut sigur și de netăgăduit de nimeni este manifestarea conștiinței noastre de români ca neam și de ortodocși ca buni creștini, pe aceste meleaguri, mai mult decît în oricare altă parte a țării. Se adevărește în acest fel zicerea Sfîntului Apostol Pavel că: „unde greutatea s-a înmulțit, cu atît mai mult și harul a prisosit" (Rom. 5, 20). Adică, fiindcă, mai mult decît în alte laturi ale țării, a fost pusă cîndva la îndoială prezența statornică și masivă a noastră aici, s-a manifestat cu mult mai mult decît aiurea și conștiința noastră națională, iar, fiindcă aici a fost pusă în primejdie dăinuirea credinței noastre ortodoxe, s-a manifestat cu mai multă tărie decît în oricare altă parte a țării trăinicia crezului nostru religios.

În timpul existenței sale dacoromane și apoi românești de aproape două ori milenare, Ardealul a împărtășit cu celelalte provincii viața sa. Mărturii ale civilizației și culturii sale de-a lungul veacurilor găsim, aici, ca și în alte părți. Este destul să ne gîndim la Sarmisegetuza și la Alba Iulia, la Sibiu și la Cluj-Napoca, la toate orașele și satele ardelene, care, fiecare în parte are de spus ceva pentru o anumită vreme sau pentru toată vremea, de la începutul lui și pînă astăzi. Desigur, nu se lasă mai prejos nici celelalte provincii ale țării, începînd cu cea mai mică, Dobrogea și terminînd cu cea mai mare, Muntenia — Țara Românească. Găsindu-ne însă acum în Ardeal, în chip firesc gîndul nostru ne poartă peste vremuri înapoi la luptele sale aproape neîntrerupte pentru apărarea ființei neamului și a dreptei credințe.

Din pricina orînduirilor nedrepte și uneori ale abuzurilor administrației locale, românii ardeleni au avut mult de suferit în veacurile trecute. Vreme îndelungată, cu toate că erau cei mai numeroși locuitori ai Ardealului, ei au fost considerați numai ca „tolerați" în țara părinților, moșilor și strămoșilor lor. Cînd noțiunea de naționalitate a dobîndit un contur mai limpede ei erau lăsați în afara națiunilor recunoscute de autoritățile de stat de atunci. Situația a devenit și mai grea în vremea în care nici credința lor religioasă nu era recunoscută de lege.

Dar comuniunea în suferință dă naștere la simțăminte de înțelegere mutuală, de apropiere, de prietenie, de dragoste.

În această situație, orice măsură luată împotriva Bisericii găsea răsunet în simțirea românească și orice măsură care afecta neamul implica imediat și Biserica. Deopotrivă, orice izbîndă în domeniul bisericesc trezea nădejdi de mai bine și în domeniul național, după cum orice cucerire în domeniul național constituia un temei pentru ridicări pe noi trepte în domeniul bisericesc.

Cum se știe, îndată după intrarea sa în Ardeal, Mihai Viteazul a reorganizat Biserica, înființînd și zidind Mitropolia la Alba Iulia. Apoi, după victoria de la Șelimbăr, entuziasmul românilor a crescut și mai mult, dînd naștere la sporirea nădejdilor pentru o viață nouă, mai dreaptă și mai bună. Avîntul de libertate pe care neamul nostru l-a luat atunci în Ardeal a determinat și progresul bisericesc, care a durat multă vreme, concretizîndu-se în zidiri de biserici și mănăstiri, în tipăriturile de cărți și făurire de obiecte de artă. În schimb, după aceea, Biserica a fost silită să îndure strîmtorări, vreme îndelungată, culminînd cu dezbinarea din anul 1700, datorită noilor condiții politice și economice ale imperiului.

Nu este momentul să analizăm cu de-amănuntul cauzele care au determinat „unirea" mitropolitului Atanasie și a unui oarecare număr de preoți și credincioși cu Biserica romano-catolică, în jurul anului 1700. Dar nici nu putem lăsa neamintit acest eveniment, nu numai fiindcă el este o piatră de hotar în istoria Bisericii noastre din Ardeal, dar mai ales pentru faptul că a devenit de cîtăva vreme din nou actual.

Cum se știe, încercările de realizare a unirii Bisericii Ortodoxe ardelene cu Biserica romano-catolică deveniseră tot mai insistente din partea curții imperiale habsburgice în ultimii ani ai secolului al XVII-lea. Habsburgii erau romano-catolici. Dar sprijinul pe care ei îl puteau obține de la Biserica romano-catolică din Ardeal era foarte mic, deoarece din cele patru confesiuni recepte, Biserica romano-catolică era cea mai slabă. De aceea, pentru a întări Biserica romano-catolică Habsburgii luaseră hotărîrea de a trece pe români la catolicism.

Veștile acestea ajunseseră și la cunoștința Mitropolitului Teodosie de la București, care tocmai se pregătea să hirotonească pe Atanasie ca nou Mitropolit al Ardealului. De altfel, Atanasie, din pricina ușurătății lui și lipsei de adînci convingeri ortodoxe, nu era socotit omul potrivit pentru scaunul de mitropolit al Ardealului în vremea aceea. Din această pricină, Teodosie șovăia să-l hirotonească. Dar, după ce a fost ținut cîtăva vreme la București pentru instruire teologică și după ce a dat asigurări scrise că va păstra „dogmele, tainele și năravurile Bisericii Răsăritului neclintit", Atanasie a fost hirotonit și încărcat cu daruri din partea Domnitorului Constantin Brîncoveanu și a plecat în Ardeal.

Întors acasă, Atanasie s-a lăsat prins în cercul de interese catolico-habsburgice. Împreună cu un anumit număr de preoți, el a ce-

(Continuare în pag. a 3-a)

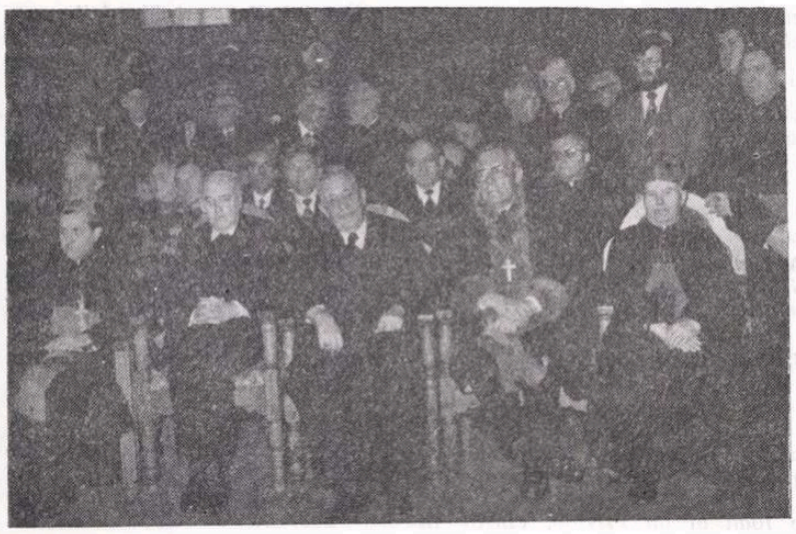

Conducătorii Cultelor, la instalarea Î. P. S. Antonie

La instalare: aspect din Catedrala mitropolitană din Sibiu

Instalarea I. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală

Înmînarea cîrjei de arhipăstor

(Continuare din pag. a 2-a)

dat la insistențele sau mai bine zis la făgăduințele de răsplată din partea curții imperiale pentru unirea lor cu Biserica romano-catolică. Asigurarea împăratului că preoții români uniți se vor bucura de aceleași privilegii ca și preoții romano-catolici se pare că a fost hotărîtoare pentru acceptarea unirii. În orice caz, făgăduința era ispititoare, iar posibilitatea de satisfacere a conștiinței religioase nu era deloc exclusă. În fond, ziceau ei, nu se cere o schimbare de credință, ci o trecere oarecum de sub o jurisdicție sub alta.

În Cartea de mărturisire de la 1698, adică în declarația de aderare la Biserica Romei, se precizează că unirea se face pentru dobîndirea „privilegiomurilor", adică ale privilegiilor „pe care le au credincioșii și preoții acestei Biserici, precum Înălția Sa împăratul... ne face părtași".

După acest text în mărturisirea de unire cu Roma se face o precizare și anume: „Însă într-acesta chip ne unim și ne mărturisim a fi mădularile sfintei, catholicești Biserici a Romei, cum pre noi și rămășițelor noastre din obiceiul Bisericii noastre a Răsăritului să nu se clătească. Ci toate țărămoniile, sărbătorile, posturile, cum pînă acum, așa și de acum nainte să fim slobozi a le ținea... Iar de nu ne vor lăsa pre noi și pre rămășițele noastre într-această așezare, pecețile și iscăliturile noastre care am dat să n-aibă nici o tărie..." Mai la sfîrșitul acestui act se spune iarăși: „Și așa ne unim... cum toată legea noastră, slujba Bisericii, leturghia și posturile să stea pe loc, iar dă n-ar sta pe loc acele, nici aceste peceți să n-aibă nici o tărie asupra noastră..."

Este deci limpede că „unirea" s-a făcut pentru dobîndirea unor privilegii de către preoți și credincioși. Chiar dacă s-ar dovedi că nu este falsificat textul latin, care prevede obligația pentru „uniți" de a accepta cele patru puncte „florentine", faptul acesta n-ar avea nici o importanță fiindcă, în practică, aceste puncte n-au fost respectate integral niciodată.

Este adevărat că, în cursul vremii, unii preoți și chiar unii vlădici, în funcție de unele situații speciale, s-au îndepărtat ori s-au apropiat mai mult de Roma; în marea lor majoritate ei au rămas fideli însă angajamentelor luate. Lăsînd la o parte excepțiile, sîntem ispitiți să afirmăm că românii ortodocși, unindu-se cu Roma, nu s-au transformat în unelte ale habsburgilor, nici n-au întrerupt legăturile cu frații din Ardeal sau de peste munți, precum nici nu s-au rupt de ființa lor națională sau de credința strămoșilor lor. Într-un fel sau altul ei s-au dovedit buni români și buni credincioși ortodocși. Ei au fost cinstiți față de conștiința lor și față de neamul lor.

Iubiți credincioși,

Dezbinarea românilor ortodocși din Transilvania, în jurul anului 1700, a făcut-o mai puțin Roma romano-catolică și mai mult Viena habsburgică. Unirea unor români ortodocși cu Biserica romano-catolică a fost un act mai mult politic decît religios El a fost desigur necesar imperiului habsburgic în vremea aceea, dar nu putea dăinui în alte condiții politice, sociale și economice.

Pentru a-și întări puterea lor politică, habsburgii au urmărit, pe de o parte, atragerea românilor de partea lor, iar pe de altă parte, ruperea românilor din Transilvania de frații lor din Țara Românească și Moldova, pentru a le slăbi puterea.

Scopul pe care l-au urmărit nu l-au atins, dar dezbinare între românii din Transilvania s-a produs. A trebuit să treacă două veacuri și jumătate de luptă pînă să vină clipa reîntregirii noastre bisericești. În tot acest timp pentru credință oamenii au fost aruncați în temnițe, au fost alungați din satele lor, au fost chinuiți în tot felul, nefiind ocrotiți de nici o autoritate de stat, de nici o lege, de nici o putere.

Pătimirile Ardealului pentru moșie au fost aproape totdeauna împerechiate cu pătimirile pentru lege.

Acum însă cu toți dăm slavă lui Dumnezeu pentru vremurile bune pe care le-am apucat. Sîntem liberi; avem o țară frumoasă și bogată, independentă și suverană; sîntem deplin stăpîni pe viața și destinele noastre.

Țara este condusă cu responsabilitate, cu înțelepciune și omenie de Președintele Nicolae Ceaușescu. Îndreptîndu-ne gîndul către el, se cuvine să-i exprimăm profunde mulțumiri și aleasă recunoștință pentru eforturile statornice pe care le depune pentru fericirea poporului nostru și să-i urăm viață lungă, sănătate și puteri mereu înnoite în slujba patriei, a neamului nostru și a păcii în lume.

Mult cinstiți ascultători,

Biserica noastră, ca și celelalte culte religioase, se bucură de libertate deplină pentru organizarea și funcționarea ei, în cadrele legislației bisericești și ale legilor statului. Ea își împlinește misiunea în sînul credincioșilor noștri ortodocși, potrivit cu concepțiile noastre ortodoxe despre lucrarea Bisericii în lume și cu spiritul nou care domină societatea românească actuală. Pe plan internațional, Biserica noastră este angajată nu numai în activități panortodoxe, ci și în relații de colaborare cu celelalte confesiuni creștine sau cu alte religii.

Apoi, pe plan intern spiritul nostru ecumenic este în deobște recunoscut și apreciat de toate cultele. Însăși prezența conducătorilor și reprezentanților cultelor din România la această solemnitate este o mărturie a bunei noastre conviețuiri bazate pe stimă, prietenie și deplină înțelegere reciprocă.

Trăinicia acestor relații, care se întemeiază pe conviețuirea noastră îndelungată pe cuprinsul patriei comune, la a cărei prosperitate și fericire trudim cu toții, nu poate fi zdruncinată de vremelnice amărăciuni pe care ni le poate crea unul sau altul dintre frații noștri care nu cunosc îndeajuns trecutul nostru istoric și realitățile actuale ale Bisericii și țării noastre.

Spunînd acestea ne gîndim îndeosebi la neașteptatele declarații ale Sanctității Sale Ioan Paul al II-lea, care într-o recentă cuvîntare a preconizat refacerea fostei Biserici greco-catolice în țara noastră.

Prea cinstiți ascultători,

Dezbinarea provocată în sînul Bisericii din Transilvania de dușmanii poporului nostru, în jurul anului 1700, a luat sfîrșit, după 250 de ani, în anul 1948, cu binecuvîntarea și bunăvoirea lui Dumnezeu, Domnul păcii.

Pecețile despărțirii s-au rupt; acum sîntem iarăși împreună, pentru totdeauna.

Este aproape de prisos să mai spunem că, dacă actul de la 1700 a avut cauze politice și sociale, actul de la 1948 a fost pur bisericesc. De aceea el ne aparține nouă, numai nouă, adică Bisericii Ortodoxe Române și fraților noștri foști greco-catolici.

Spre deosebire de cele ce se petreceau altădată, bucurîndu-ne acum de o libertate deplină religioasă, în cadrul legilor statului, și de drepturile cele mai largi în societate, împreună cu foștii greco-catolici noi ne satisfacem nevoile noastre religioase, în cadrul aceleiași Biserici, în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, ca și înainte de anul 1700.

La anul 1700 Biserica a fost dezbinată de dușmanii neamului nostru, iar la anul 1948 Biserica s-a reîntregit, ea singură; a devenit iarăși una ca înainte de 1700.

Biserica greco-catolică din Transilvania n-a fost o parte a Bisericii Romei, fiindcă clerul și credincioșii care o alcătuiau nu s-au înstrăinat niciodată de legea lor veche, adică de credință, de slujbe, liturghie, de posturi și de toate celelalte rînduieli ortodoxe.

Astfel, întemeindu-se pe convingerile liber exprimate ale credincioșilor, care s-au întors acasă ca fii legitimi la sînul mamei lor, reîntregirea noastră bisericească este definitivă. Fiind hotărîtă în comun de cler și credincioși și acceptată de înalta conducere bisericească, ea este irevocabilă. Strîns legată de unitatea și viitorul neamului și al Bisericii Ortodoxe Române, ea este ireversibilă. Dezbinare între clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române nu se va mai produce niciodată, indiferent de unde vine o asemenea chemare și ce fel de intenții are glasul care ne-ar îndemna la vrajbă între noi, fii ai neamului românesc și ai Bisericii Ortodoxe Române. La unitatea Bisericii noastre noi ținem tot atît de mult ca și la unitatea neamului nostru. Cler și credincioși, tineri și vîrstnici, întreaga noastră obște a credincioșilor, noi depunem strădanii peste strădanii pentru a păzi cu strășnicie unitatea Bisericii noastre. Cunoaștem amărăciunea dezbinării; de aceea știm să prețuim și să păstrăm dulceața unității.

Sîntem cu toții fii ai aceluiași neam și împreună vrem să viețuim. Înrădăcinați în același pămînt strămoșesc și în viața aceluiași popor, unitatea noastră națională și religioasă o vom păstra și o vom lăsa moștenire neștirbită urmașilor noștri și urmașilor lor din neam în neam, pentru veacurile viitoare.

Înalt Prea Sfințiți și
Prea Sfințiți Ierarhi
din Mitropolia Ardealului,
Prea Cucernici Părinți și
iubiți credincioși
ai Arhiepiscopiei Sibiului,

Vă prezentăm astăzi, după rînduiala canonică a Bisericii noastre, pe noul Arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului în persoana Înalt Prea Sfințitului Antonie Plămădeală.

Provenind din mijlocul poporului nostru, ca fiu de slujitor al stranei bisericești, este îndrumat de tînăr pe calea studiilor teologice și a vieții monahale pe care o îmbrățișează la istorica mănăstire Prislop. Este absolvent al Seminarului „Nifon Mitropolitul din București", licențiat al Institutului teologic universitar din Cluj, doctor în teologie al Colegiului Heythrop din Oxford și al Institutului teologic universitar din București.

Pentru vrednicille sale a fost ales și hirotonit episcop Vicar Patriarhal, demnitate în care a activat timp de 10 ani și apoi Episcop al Eparhiei Buzăului, unde a păstorit timp de aproape doi ani.

Deși vă este cunoscut în bună măsură, ceea ce a și determinat alegerea I. P. S. Sale ca arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, ne este plăcut să amintim cîteva din preocupările și activitatea lui bisericească.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie s-a afirmat ca un teolog bun, atît în țară cît și peste hotare. Roadele cercetărilor sale teologice s-au concretizat în numeroase studii, articole, note și comentarii.

A desfășurat o bogată activitate ecumenică pe plan local și în organizațiile creștine ecumenice ca reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, fiind ales membru în Comitetul Central și în Comitetul executiv al C.E.B ,membru în Comitetul Central al Conferinței Bisericilor Europene și în alte organisme ale acestor organizații intercreștine mondiale.

Alături de alți membri ai Sfîntului Sinod a prezentat în aceste organizații puncte de vedere și poziții ale Bisericii Ortodoxe Române și ale poporului nostru în problemele care preocupă omenirea contemporană astăzi.

Înalt Prea Sfinția Sa s-a dovedit a fi și un iscusit gospodar și bun chivernisitor al treburilor eparhiale. Scurta lui păstorire la Buzău se încheie cu remarcabile realizări.

Toate acestea ne dau încredințarea că arhipăstoria lui va fi încununată cu roade bogate, vrednice de înălțimea scaunului în care a fost așezat astăzi.

Înalt Prea Sfințite
Mitropolit Antonie,

Vi se încredințează astăzi, ca zestre de la predecesorii I. P. S. Voastre, unitatea de credință ortodoxă a fiilor Bisericii străbune de pe aceste frumoase plaiuri românești. Faptul acesta vă onorează, dar în același timp vă și îndatorează. Vă onorează pentru că ea este agonisita inestimabilă a tuturor înaintașilor I. P. S. Voastre vrednici de pururea-cinstire și vă îndatorează pentru că aveți obligația să o păstrați ca pe lumina ochilor, întreagă, nepătată și mereu sporită.

În lucrarea de arhipăstor al acestor ținuturi, veți avea bucurii și împliniri, pe care vi le dorim cît mai multe și mai mari, dar veți întîmpina poate și unele greutăți.

Să nu vă descurajați, însă, fiindcă nu sînteți singur. Aruncați-vă pentru moment privirile în jurul Înalt Prea Sfinției Voastre. Veți vedea pe reprezentanții autorităților centrale de stat, în frunte cu Domnul Ion Roșianu, președintele Departamentului Cultelor, alături de reprezentanții autorităților locale, care vă asigură de sprijinul cuvenit în strădaniile Înalte Prea Sfinției Voastre de a vă aduce contribuția statornică la înfăptuirea idealurilor poporului nostru de a-și zidi o viață nouă, fericită, în țara noastră bogată, liberă, independentă și suverană, stăpînă pe destinele ei. Vedeți apoi pe membrii Sfîntului Sinod, care vă înconjoară cu dragoste frățească, făgăduindu-vă tot sprijinul lor în întreaga lucrare bisericească a Înalt Prea Sfinției Voastre De bună seamă, veți avea apoi întregul sprijin și deplină ascultare din partea organelor și cancelariei arhiepiscopale, care nu vor precupeți nici un efort pentru a duce la îndeplinire gîndurile și hotărîrile Înalt Prea Sfinției Voastre.

Dar, mai presus de toate, să nu uitați că în lucrarea voastră arhierească nu sînteți singur; sînteți împreună lucrător cu Dumnezeu. „El este cel care lucrează în noi ca să voim și ca să săvîrșim, potrivit cu a sa bunăvoire" (Filip. II, 13). El cunoaște mai bine decît noi cele de care avem trebuință în sarcina pe care El ne-a încredințat-o și „cu puterea Sa cea lucrătoare în noi, El poate să facă cu mult mai presus decît toate cîte cerem sau pricepem noi" (Efes. III, 20).

Să vegheați necontenit și să vă aplecați cu dragoste și înțelegere părintească asupra nevoilor clerului și credincioșilor pe care îi păstoriți, neuitînd că aceștia sînt Biserica lui Hristos din această binecunoscută parte a țării, pentru care sînteți „iconom" al harului lui Dumnezeu.

Să propovăduiți și să apărați dreapta credință ortodoxă pe care o mărturisim; ca iconom al harului Duhului Sfînt, să faceți părtași clerul și credincioșii la lucrarea Duhului; să îndrumați și să călăuziți către mîntuire, pe cei încredințați spre păstorire.

Să cuprindeți sub atentă privire Institutul teologic universitar din Sibiu și pe ostenitorii din această instituție de cultură teologică, care pregătește pe viitorii slujitori

(Continuare în pag. a 4-a)

Instalarea în scaunul mitropolitan

Instalarea I. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală

(Continuare din pag. a 3-a)

tori bisericești din eparhiile Mitropoliilor Ardealului și Banatului, apelînd la colaborarea tuturor ierarhilor care își trimit candidați la preoție în acest așezămînt.

Să cultivați raporturi frățești și de bună colaborare cu membrii Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, împreună lucrînd pentru păstrarea dreptei credințe ortodoxe.

Ca mitropolit al Ardealului, ținut în care alături de Biserica ortodoxă își desfășoară activitatea și alte Biserici și culte, să duceți mai departe și să promovați atmosfera de colaborare ecumenică statornicită între clerul și credincioșii acestora, ca împreună să contribuiți la înfrățirea tuturor fiilor patriei noastre comune, pe drumul vieții noi care se edifică în țara noastră.

În încheiere, aducem alese mulțumiri Domnului Ion Roșianu, Președintele Departamentului Cultelor și onoraților reprezentanți ai autorității de stat și autorității locale, încredințîndu-i pe toți de toată stima și prețuirea noastră.

Frățești mulțumiri aducem membrilor Sfîntului Sinod, care ne însoțesc și binecuvîntăm clerul și credincioșii care sînt de față la această solemnitate.

Înalt Prea Sfințite Antonie,

Rugăm pe bunul Dumnezeu ca păstorirea în scaunul de arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului să vă fie îndelungată și cu îmbelșugate roade, spre binele Sfintei noastre Biserici Ortodoxe și al patriei noastre scumpe.

Întru mulți ani, Înalt Prea Sfințite Mitropolit Antonie!

În numele ierarhilor din Mitropolia Ardealului a vorbit Înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop TEOFIL al Vadului, Feleacului și Clujului, care, după ce a arătat rosturile și însemnătatea slujirii arhierești, i s-a adresat noului Mitropolit al Ardealului cu următoarele cuvinte:

„Noi, chiriarhii celor trei eparhii sufragane: Arhiepiscopia Clujului, Episcopia Oradiei și Alba Iuliei, noi cei ce păstorim peste vechi vetre vlădicești de la Vad, de la Feleac, de la Rîmeț, de la Geoagiu și Alba Iulia și din Țara Bihorului — în această însemnată zi din istoria Bisericii transilvănene, în ziua înscăunării Voastre pe scaunul slăvit de vrednicia lui Șaguna, a lui Bălan, a lui Iustin, a lui Colan și Mladin — Vă întîmpinăm cu dragoste frățească, sinceră și cu mari nădejdi de împliniri mărețe. Da: împliniri mărețe fiindcă așa au fost înfăptuirile voievozilor și ierarhilor de odinioară, veniți de peste munți sau născuți aici la noi, în Transilvania.

În persoana Înalt Prea Sfinției Voastre noi prețuim cu însuflețire pe ierarhul ce vine la cîrma Arhiepiscopiei Sibiului și a Mitropoliei Ardealului, înzestrat cu o bogată cultură teologică și literară, înzestrat cu o prodigioasă activitate ecumenistă, cu o deschidere și înțelegere realistă față de problemele lumii contemporane. Devotamentul Vostru față de Biserica străbună, față de Patria noastră dragă, față de sfînta cauză a păcii, sînt unanim recunoscute și apreciate.

Nădăjduim că veți prezida cu bucurie strădaniile noastre necurmate de a face cît mai trainic actul istoric al refacerii unității noastre bisericești, act împlinit la 21 octombrie 1948 în Alba Iulia.

Nădăjduim cu temei că veți continua, și de aici din Sibiu, osteneliile Î. P. S. Voastre pe tărîmul ecumenismului teoretic și practic, pe tărîmul păcii și înfrățirii între culte și naționalitățile din Transilvania".

A vorbit în continuare P. S. Episcop-vicar LUCIAN FĂGĂRĂȘANUL în numele Centrului arhiepiscopesc Sibiu, al Institutului Teologic Universitar din localitate, al preoților și credincioșilor din eparhie, care a adresat noului arhipăstor al Sibiului tradiționala urare de bun venit pe plaiurile transilvănene, asigurîndu-l de sinceră ascultare și colaborare spre binele și mîntuirea sufletească a tuturor credincioșilor.

Prea Sfinția Sa a adresat totodată respectuoase mulțumiri Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei care vreme de un an și jumătate a condus cu dăruire destinele Arhiepiscopiei Sibiului, în calitate de locțiitor de Mitropolit al Ardealului.

În final, a luat cuvîntul Î. P. S. Mitropolit ANTONIE PLĂMĂDEALĂ.

Adresîndu-se P. F. Patriarh Iustin, Î. P. S. Sa a spus: *„Astăzi, în acest cadru solemn, precum odinioară de-a lungul unei lungi istorii, vlădicii transilvăneni primeau hirotonia și întărirea de la Mitropolitul Țării Românești de la Tîrgoviște sau de la București, P. F. Voastră, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, ați binevoit a-mi înmîna aici, personal, Gramata patriarhală de întărire și recomandare către clerul și credincioșii Arhiepiscopiei Sibiului și ai Mitropoliei Ardealului. Mi-ați înmînat de asemenea și cîrja de păstor spiritual al acestor meleaguri, îndatorîndu-mă s-o port cu grijă și răspundere, „să-mi fie reazim și întărire", să priveghez, să mă rog ca cei încredințați mie, să rămînă pururea în unitate, fii credincioși ai Sfintei noastre Biserici Ortodoxe autocefale române, să fie bineplăcuți lui Dumnezeu, prin lucrarea virtuților creștine, și să trăiască în bună înțelegere unii cu alții și cu toți oamenii, să-i călăuzesc pe calea adevărului și să le binevestesc Evanghelia mîntuirii și a păcii".*

„Ați evocat, Prea Fericite — a spus în continuare Î. P. S. Sa — *multe nume mari din istoria Transilvaniei, de ierarhi cărturari, de ierarhi luptători pentru unitatea ortodoxă și pentru unitatea națională, de ierarhi martiri și sfinți, prin mîinile cărora a trecut această cîrjă păstorească, simbol cutremurător al transmiterii și al asumării misiunii Celui ce a zis că a venit să slujească, nu să I se slujească (Matei 20, 28), și a fost „Păstorul cel Bun", îndatorîndu-ne și pe noi a fi asemenea Lui: „Păstorul cel bun își pune viața pentru oi" (Ioan 10, 11)...*

„Moștenirea lăsată de înaintași e zestre sfîntă care, departe de a te face beneficiarul ei, te obligă s-o păstrezi ca pe un „zapis" de mare preț care-ți stabilește îndatoririle și răspunderile față de cei dați ție spre păstorire, față de prezent și față de viitor".

Angajîndu-se personal față de această moștenire transmisă de vrednicii săi înaintași, Î. P. S. Sa a spus: *„Voi pune în lucrare toate forțele sufletului, minții și inimii mele, întru păstrarea acestei moșteniri și întru îndeplinirea misiunii ce mi se încredințează astăzi prin P. F. Voastră. Nu voi pregeta a predica Evanghelia lui Iisus Hristos, călăuzind spre mîntuire sufletele credincioșilor, sfătuindu-i și rugîndu-mă pentru ei și împreună cu ei. Mă voi strădui și nu voi da odihnă gîndului și faptei, apărînd unitatea de credință ortodoxă de pe cuprinsul plaiurilor transilvane, a tuturor fiilor Bisericii noastre, ortodocși din neam în neam, de cînd ne-am născut aici și pînă azi. Vremelnicele despărțiri datorate unor împrejurări întru totul de altă natură decît religioase, în vremuri de asuprire și constrîngere, au trecut și au rămas în urmă, și rămase vor fi pentru vecii vecilor. Astfel de lucruri — trebuie să se știe — nu sînt subiect de tîrguială. Cine nu se știe orienta în astfel de probleme, să ne citească istoria și să învețe din ea, că noi una sîntem, una am fost, una vom fi întotdeauna și nu vom mai îngădui nimănui să ne mai dezbine, să ne mutileze. E mai mult decît firesc să dorim să ne păstrăm întreagă ființa noastră. O vrem așa pentru ea însăși, pentru ca să-i fie sufletul întreg și să-i fie întregi credința și iubirea și speranța, tot ceea ce dă conținut și sens unei existențe adevărate".*

Referitor la relațiile cu celelalte culte din Transilvania, Î. P. S. Sa a spus:

„Vom cultiva legături frățești și vom continua dialogul dragostei și cel teologic, început de mulți ani, atît cu Biserica romano-catolică, precum și cu Bisericile protestante din Țara noastră și în special din Transilvania. Frații conducători de culte sau de dieceze ale altor culte, mă cunosc; lucrăm împreună în ecumenism de mulți ani, și cred că sînt în asentimentul tuturor, declarînd că am lucrat întotdeauna foarte bine. Tot așa, și din ce în ce mai bine, vom lucra și de aici înainte, pentru că trebuie să ne îmbunătățim mereu activitatea ecumenică, să înaintăm mereu spre marele vis al întoarcerii tuturor, într-o zi, la acel „ca toți să fie una", pentru care s-a rugat stăruitor Iisus Hristos. Aceasta am făcut-o pînă acum, și o vom face și de acum încolo, în spirit autentic ecumenic, în respect reciproc, prin cercetare teologică în comun, nu prin alte mijloace, nu prin prozelitism confesionalist, nu prin ofense, nu prin acțiuni care să strice noaptea ceea ce se zidește ziua".

Vorbind în continuare de îndatoririle față de cei încredințați spre păstorire, Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală a dat această asigurare:

„Clerul și credincioșii mie încredințați de azi înainte, să știe și să fie siguri că se pot sprijini pe arhiepiscopul și mitropolitul lor. Ușa mea și ușa inimii mele, ochii și urechile mele, vor fi pururea îndreptate spre nevoile lor și nu voi da odihnă gîndului și ființei mele, pînă cînd și cel din urmă care va avea nevoie de sprijinul meu, și va fi îndreptățit să-l primească, nu și-l va primi".

Î. P. S. Sa a arătat apoi cum înțelege să-și îndeplinească noua sa misiune, în contextul vremurilor de azi, spunînd:

„Vin aici să slujesc, să lucrăm și să ne rugăm împreună să ne ajute Dumnezeu să fim o Biserică slujitoare. *Să știm toți că însemnăm ceva în viață și că ne împlinim viața, numai întrucît facem ceva pentru alții. Așa ne vrea Dumnezeu și tot aceasta așteaptă de la noi și oamenii.*

Să fim oameni ai vremurilor noastre, să răspundem chemărilor epocii noastre, chemărilor Bisericii și ale Patriei, așa cum a făcut Biserica și credincioșii noștri întotdeauna de-a lungul istoriei, peste tot întinsul pămîntului românesc și cu deosebire aici în Ardeal. Biserica a fost a poporului, ieșită din popor și slujitoare a intereselor și nevoilor poporului. Ne-o spune fiecare pagină a istoriei, a culturii și a vieții sociale a românilor, din toate vremurile pe care sînt înscrise, alături de ale laicilor luptători și eroi, și foarte multe nume de clerici, ierarhi și preoți, fără amintirea cărora istoria ar fi incompletă. În acest spirit, voi conlucra cu P. C. preoți din Eparhie ca și cu profesorii și studenții Institutului Teologic Universitar din Sibiu. Voi consacra Institutului atenția și dragostea pe care o cere un astfel de pridvor de biserică, în care se pregătesc pentru slujire și dăruire viitorii preoți".

Adresîndu-se din nou P. F. Sale, I. P. S. Sa a spus: *„Voi lua aminte P. F. la toate acestea și la toate recomandările pe care mi le-ați făcut. Ele se adaugă forței marilor exemple ale înaintașilor mei, printre care vă numărați și P. F. Voastră, exemple cu putere de „lege" întru păstrarea demnității preoțești, a dreptei credințe și a unității. Vă mulțumesc cu recunoștință pentru bunăvoința de a fi venit personal, să mă prezentați credincioșilor, pentru care a fost voia lui Dumnezeu să fiu ales eu. Încrederea ce se investește în mine, mă întărește în aceste momente. Îi voi răspunde cu acea slujire, pe care ne-o cere învățătura Mîntuitorului, transmisă nouă de Apostolii Săi și de tradiția creștină ortodoxă, și îi voi răspunde cu dragoste, cu inima deschisă pentru locurile acestea minunate, și pentru oamenii lor minunați".*

Î. P. S. Sa s-a adresat apoi Domnului Președinte al Departamentului Cultelor spunînd:

„Îngăduiți-mi să vă mulțumesc cu respect și înaltă considerație, pentru cinstea ce-mi faceți de a fi astăzi prezent la Sibiu împreună cu noi toți, pentru încrederea pe care mi-o acordați în noua mea misiune, ca și pentru înmînarea cu două zile înainte, la Departamentul Cultelor, a Decretului de recunoaștere în funcție, semnat de Domnul Președinte al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu. Către Domnia Sa se îndreaptă acum gîndul meu, cu stimă și deosebit respect și cu asigurarea că în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului și Mitropoliei Ardealului, precum pe toate plaiurile românești, făclia dragostei de Patrie, a muncii și a promovării păcii, va fi pururea nestinsă".

Aceleași mulțumiri a adresat Î. P. S. Sa reprezentanților autorităților locale de stat, oaspeților și tuturor participanților la instalare.

*

După Sfînta Liturghie, la orele 14, a avut loc, în saloanele restaurantului „Împăratul Romanilor", o masă oficială, oferită de Consiliul arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Sibiu, cu prilejul instalării Înalt Prea Sfințitului Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ.

În acest cadru, au fost rostite toasturi în sănătatea noului arhipăstor al Arhiepiscopiei Sibiului.

P. S. Episcop VASILE COMAN al Oradiei, a exprimat speranțele pe care ierarhii, slujitorii și credincioșii de pe plaiurile transilvănene le pun în cel care a preluat cîrma Mitropoliei Ardealului. Toți aceștia vin în întîmpinarea noului arhipăstor cu dorurile lor și așteaptă ca el să le dăruiască inima.

Eminența Sa Episcopul Dr. JAKAB ANTAL al Episcopiei Romano-Catolice de Alba Iulia a vorbit de raporturile strînse ale Episcopiei pe care o conduce și Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, raporturi care s-au amplificat în vremea Î. P. S. Sale Dr. Nicolae Mladin și mai ales de cînd la Alba Iulia a fost reactivat scaunul de veche tradiție al Episcopiei Ortodoxe.

„Dorim și sperăm — a spus P. S. Sa — că aceste raporturi vor fi continuate și mai departe. Cu aceste speranțe și dorințe Vă urăm lungă și rodnică păstorire în acest scaun așa de important al Bisericii Ortodoxe Române, spre binele eparhiei, pentru propășirea țării noastre și a lumii întregi pe calea largă a păcii mondiale."

P. C. DĂNILĂ LUCA, conducătorul Oficiului protopopesc Sibiu a vorbit în numele celorlalți protopopi din eparhie, asigurîndu-l pe Î. P. S. Sa de supunere și conlucrare întru toate.

Eminența Sa D-l Episcop ALBERT KLEIN al Episcopiei Evanghelice C. A. din România a spus, între altele: „Aș putea să spun multe despre conviețuirea românilor și sașilor pe meleagurile ardelene și despre relațiile bune de prietenie și de colaborare din trecut. Doresc însă, să îndrept privirea înainte și să exprim nădejdea certă, că aceste relații, care în ultimele decenii s-au intensificat an de an, se vor dezvolta și se vor îmbogăți... Însuflețiți de această nădejde, vă dorim Înalt Prea Sfințite, din inimă, binecuvîntarea lui Dumnezeu ca să puteți folosi bogatele daruri spirituale cu care v-a înzestrat El spre binele Bisericii ortodoxe și spre binele patriei."

P. C. arhid. CONSTANTIN VOICU, rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu a dat glas satisfacției pe care o au profesorii de a vedea la cîrma eparhiei un mare teolog și cărturar, cu experiență bogată în conducerea institutelor de învățămînt religios ale Bisericii noastre.

Eminența Sa D-l Episcop NAGY GYULA al Episcopiei Reformate din Cluj-Napoca a vorbit despre legăturile sale personale cu Arhiepiscopia Sibiului. „Am fost foarte aproape de trecutul apropiat al Mitropoliei Ardealului — a spus Eminența Sa — în calitate de preot și protopop la Sibiu, avînd o tangență nemijlocită cu evenimentele ei. Am cunoscut pe arhereii ilustri, renumiți ai acestei Mitropolii, mitropoliții Nicolae Bălan, Iustin Moisescu, Prea Fericitul Patriarh de azi, Nicolae Colan, Nicolae Mladin. Am avut prilejul de a-i întîlni deseori, de a le cunoaște personalitatea, înțelepciunea arhierească și valorile excepționale, dragostea lor frățească. Prilejuri deosebite pentru aceste întîlniri au fost întrunirile ecumenice interconfesionale. În cadrul unor asemenea întîlniri am avut bucuria de a-l cunoaște și pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Antonie, personalitatea și valorile sale deosebite.

Em. Sa Episcopul Dr. Jakab Antal

a) L-am cunoscut ca pe un teolog care, nu numai în țară,

Em. Sa Episcopul Albert Klein

dar și la nivel internațional-interconfesional este recunoscut ca știutorul, specialistul științelor teologice.

b) Am cunoscut credincioșia sa excepțională, vigilența și sensibilitatea sa, cu care este purtător al credinței sfinte ortodoxe bazată pe Cuvîntul lui Dumnezeu și învățăturile părinților.

c) Am cunoscut și acea calitate a personalității sale că, fidelitatea credinței sale se manifestă întotdeauna în prețuirea tuturor acelor valori care ne unesc în unicul trup al lui Hristos.

d) Și am cunoscut spiritul ajutător al dragostei sale frățești atunci cînd, la ședințele unui comitet al Consiliului Ecumenic al

(Continuare în pag. a 5-a)

Em. Sa Episcopul Nagy Gyula

Instalarea I. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală

(Continuare din pag. a 4-a)

Bisericilor, unde a participat ca membru ales, a susținut cu mare răspundere o problemă importantă și urgentă a Bisericii noastre reformate".

P. C. pr. TRAIAN BELAȘCU, fost vicar al Arhiepiscopiei ortodoxe române Sibiu, a exprimat speranța în continua prosperare a eparhiei prin venirea în fruntea ei a unui ierarh tînăr, energic și bine pregătit.

Eminența Sa D-l Episcop SZEDRESSY PAUL al Bisericii Evanghelice S. P. din Republica Socialistă România, și-a exprimat bucuria de a putea saluta în persoana unui vechi cunoscut și prieten și pe mitropolitul acestor meleaguri unde sînt răspîndiți și credincioși ai Bisericii Evanghelice S. P., ei fiind grupați în 22 de parohii. „Credincioșii din aceste parohii — a spus Eminența Sa — sînt de naționalitate maghiară... Situați în mediu urban sau rural, ei nu sînt izolați, ci trăiesc și lucrează împreună în bunăînțelegere, cu ceilalți locuitori, români sau sași. Astfel s-a adeverit că practicarea unui ecumenism local nu este doar un vis ci este o realitate pe care dorim să o menținem, și s-o trăim deplin. Sînt încredințat că veți susține și în viitor, în înalta funcție de arhipăstor și mitropolit al Ardealului acest ideal, care reflectă însăși razele strălucitoare ale Evangheliei Mîntuitorului nostru, iar modesta noastră eparhie, precum și eu personal, voi stărui să păstrăm ceea ce am cucerit în ultimele decenii pentru realizarea acestui scop."

P. C. pr. prof. dr. DUMITRU RADU, prorectorul Institutului Teologic Universitar din București a vorbit în numele profesorilor, studenților și tuturor ostenitorilor acelui institut, pe care Înalt Prea Sfinția Sa l-a condus cu înțelepciune în calitate de rector timp de doi ani.

Din partea Asociației „România" a luat parte la instalarea Î. P. S. Sale dr. Antonie Plămădeală și a rostit un cuvînt de omagiu redactorul șef al revistei „Tribuna României" D-l PETRE GHELMEZ.

Descriind cu patos plaiurile încărcate de istorie ale Transilvaniei, vorbitorul s-a adresat înaltului ierarh spunînd: „Iată Î. P. S. Voastră, sfințenia locurilor în care, ca un vrednic slujitor al culturii și spiritualității românești, poposiți. Povara este grea, fiindcă este povară de lumină adevărată. Fruntea Voastră luminată însă, bunătatea gîndurilor și tăria faptelor o pot duce cu cinste și credință mai departe.

D-l RADU THEODORU — scriitor, după ce a făcut o largă incursiune în trecutul istoric și cultural al Transilvaniei, s-a adresat Î. P. S. Sale cu aceste cuvinte: „În această zi de chemare la marele sobor al istoriei bisericești și spirituale, care încununează deopotrivă omul, ierarhul și cărturarul, îngăduit să-mi fie a vă ura un păstorit demn de timpul nostru și de persoana Î. P. S. Voastre, în lungă și bogată viață spirituală, care să vă treacă dincolo de neuitare în cugetul fără de moarte al memoriei acestor pămînturi."

P. C. pr. TEOFIL DUMITRESCU, vicar al Episcopiei Buzăului a adus la Sibiu, drept prinos de recunoștință Î. P. S. Sale Antonie Plămădeală, bunele sentimente pe care toți slujitorii și credincioșii eparhiei păstorite pînă de curînd de Î. P. S. Sa le au față de cel care a încărcat cu un înalt prestigiu scaunul Episcopiei de Buzău.

P. S. episcop-vicar dr. TIMOTEI LUGOJANUL a adresat felicitări noului titular al Mitropoliei Ardealului în numele Înalt Prea Sfințitului Dr. Nicolae Corneanu al Banatului și al său personal. P. S. Sa a pus de asemenea în lumină legăturile frățești care există între cele două mitropolii surori și și-a exprimat speranța că aceste legături se vor adînci continuu.

D-l prof. IORGU IVAN, ca unul care a activat vreme îndelungată în Ardeal, onorînd catedra de Drept bisericesc, a vorbit despre terenul prielnic pentru rodnică păstorire pe care îl găsește Î.P.S. Sa la Sibiu, teren pregătit de P.F. Părinte Patriarh Iustin, care a trecut pe aici și de asemenea de Î.P.S. Teoctist care a făcut dovada competenței sale, în răstimpul de un an și jumătate cît a păstorit la Sibiu ca locțiitor de mitropolit.

În numele Departamentului Cultelor și al reprezentanților autorităților locale de Stat a vorbit Domnul Președinte ION ROȘIANU.

Referindu-se la aportul cultelor la continua prosperare a Patriei noastre, Domnul Președinte Ion Roșianu a spus între altele: „Este o mare satisfacție pentru noi să constatăm că Biserica Ortodoxă Română, clericii ortodocși și clerul și credincioșii fiecărui cult, alături de fiecare cetățean al țării noastre, participă la făurirea unei Românii mai bogate, mai frumoase, mai puternice, la eforturile pentru pace, pentru dezarmare, pentru întărirea conviețuirii și încrederii între oameni și popoare."

Adresîndu-se apoi noului mitropolit al Ardealului, Domnia Sa a spus: „Alegerea în acest vechi și venerabil scaun mitropolitan este, într-adevăr, o mare cinste, dar este, așa cum mulți au spus-o aici, și o mare răspundere. Vă revine nobila misiune de a fi continuatorul unei întregi pleiade de ierarhi patrioți, care pe parcursul unei îndelungate perioade istorice au înțeles imperativele vremii, au înțeles legitățile obiective ale dezvoltării poporului și slujind cu abnegație Biserica și țara și-au adus o însemnată contribuție la păstrarea unității neamului.

În Transilvania de astăzi, români, maghiari, germani trăiesc și muncesc înfrățiți și însuflețiți de același patriotism fierbinte. Putem afirma, de asemenea, că niciodată clerul și credincioșii diferitelor culte n-au trăit într-o asemenea armonie și bună înțelegere, într-un asemenea respect reciproc și prețuire, în acordul unanim de a apăra împreună cu întregul popor tezaurul scump al unei vieți și Patrii comune, indiferent de naționalitate sau apartenență religioasă.

Sîntem convinși, Înalt Prea Sfințite Antonie, că veți acționa cu rîvnă și cu înțelepciune, în lumina acestor nobile idealuri, aducîndu-vă contribuția prețioasă pentru participarea largă a clerului și credincioșilor ortodocși la activitățile social-economice și, în spiritul ecumenismului practic local, la întărirea unității tuturor fiilor acestui străbun și minunat pămînt românesc care este Transilvania."

Profund mișcat sufletește de bunele gînduri și sentimente exprimate, Î. P. S. Antonie Plămădeală a adresat tuturor vorbitorilor un cald cuvînt de mulțumire și recunoștință. În chip special, Î. P. S. Sa a ținut să-și exprime gratitudinea față de întîistătătorul Bisericii noastre, față de Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, spunînd: *„Vă asigur, Prea Fericite Părinte Patriarh, că Arhiepiscopia Sibiului va veghea la buna îndrumare a clerului, la păstrarea unității bisericești, despre care așa de frumos, așa de limpede, așa de hotărît ați vorbit astăzi în biserică. Vom cultiva — fără îndoială, pe linia cea mai autentică, respectînd legile atotcunoscute ale ecumenismului — vom cultiva cele mai bune relații cu frații noștri de alte confesiuni. Vom veghea, atît cît depinde de noi, la buna conviețuire a naționalităților conlocuitoare. Vom veghea ca îndrumările Sf. Sinod și ale Prea Fericirii Voastre să fie respectate aici, în Arhiepiscopia Sibiului și Mitropolia Ardealului".*

Î. P. S. Mitropolit Antonie și-a îndreptat apoi cuvîntul său de mulțumire spre reprezentanții autorităților locale de Stat și în egală măsură spre Conducerea Departamentului Cultelor. Adresîndu-se D-lui Președinte Ion Roșianu, Î. P. S. Sa a spus: *„Vă asigur, Domnule Președinte, că eu, clerul și credincioșii din Arhiepiscopia Sibiului și Mitropolia Ardealului, vom acorda egală importanță misiunii noastre bisericești și celei închinate Patriei. Noi știm toți că nu existăm în abstract. Ne bucurăm și ne folosim de tot ceea ce face societatea pentru noi. Cum am putea să trăim izolați? Cum am putea să ne dezinteresăm de ceea ce se petrece în jurul nostru, de Patria în care trăim, de idealurile ei".*

În final a vorbit Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, care a mulțumit tuturor participanților la festivitatea instalării noului Mitropolit al Ardealului, festivitate apreciată de Prea Fericirea Sa ca fiind un fapt nu numai cu caracter local, al Mitropoliei Ardealului, ci unul cu caracter mai general, al Patriarhiei Ortodoxe Române.

„Mulțumesc celor care au luat cuvîntul — a spus Prea Fericirea Sa. *Mulțumesc în special oaspeților dinafara cercurilor noastre de activitate bisericească, care au venit să participe la această festivitate. Și pentru că orice aș spune este cunoscut sau ardelenilor, sau celor care vin din alte părți, eu aș vrea să închei, mulțumindu-i Domnului Președinte Roșianu pentru participarea sa la această masă și pentru surpriza pe care ne-a făcut-o rostind astăzi o prea frumoasă cuvîntare, care se ia la întrecere cu cealaltă cuvîntare pe care a rostit-o alaltăieri la Departamentul Cultelor. Fiindcă, propriu-zis, festivitatea instalării Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Antonie a început alaltăieri, adică astăzi sîntem numai în continuare. Mulțumim pentru îndrumările clare pe care le-a dat activității noastre bisericești, îndeosebi în legătură cu ecumenismul nostru, pe care îl practicăm atît în interiorul țării, precum și în afară. Ecumenismul propriu-zis nu este o contopire de credințe și de doctrine. Ecumenismul însemnează în primul rînd păstrarea identității fiecărui cult, iar lucrarea ecumenică nu este decît colaborarea tuturor cultelor la soluționarea problemelor care interesează întreaga omenire. Ei bine, în această privință noi avem o experiență bogată și Înalt Prea Sfințitul Antonie va ști să imprime noi directive acestei activități în exterior, fiindcă dînsul rămîne în continuare să lucreze în cadrul relațiilor externe ale Cancelariei Sf. Sinod și sîntem siguri că va aduce contribuții cît mai multe în viitor.*

Îngăduiți-mi să mulțumesc autorităților locale care au luat parte la această festivitate. Înalt Prea Sfințitul Antonie a știut, venind aici, să se facă înconjurat de prietenii din altă parte și lucrul acesta este foarte îmbucurător. Ceea ce pare puțin curios este faptul că autoritatea locală, sibienii în general, care nu l-au cunoscut sau abia au auzit de dînsul, l-au primit cu brațele larg deschise. Dacă pentru prieteni este o notă de mare apreciere faptul că l-au însoțit pe Înalt Prea Sfințitul Antonie aici, pentru autoritatea locală gestul acesta are cu totul un alt aspect. Autoritatea locală s-a gîndit nu la activitatea pe care a avut-o în trecut Înalt Prea Sfințitul Antonie, ci la activitatea pe care va trebui s-o aibă de acum înainte.

De aceea, noi, avem convingerea că Înalt Prea Sfințitul Antonie se va arăta vrednic urmaș al înaintașilor, înscrîndu-și numele său în istoria mitropoliților Ardealului, mari în activitatea și lucrarea lor. (Aplauze).

Dumnezeu să ne ajute ca ziua de astăzi să fie începutul unei noi ere în viața religioasă a Mitropoliei Ardealului. Noi îl înconjurăm cu toată dragostea (pe Î. P. S. Antonie) și sigur că îi vom da tot sprijinul pentru ca lucrarea aceasta bisericească să fie la înălțimea așteptărilor zilelor noastre.

Îngăduiți-mi ca în numele Dumneavoastră al tuturor să ne îndreptăm gîndul către Președintele nostru și către înalta Conducere de Stat în general, care veghează la bunul mers al trebuirilor din țara noastră.

La mulți ani și Dumnezeu să ne ajute!"

Într-un astfel de cadru, dătător de speranțe, a început arhipăstorirea Î. P. S. Sale Dr. Antonie Plămădeală la Sibiu.

Pr. prof. *D. Abrudan*

Taina vindecării bolnavilor

Taina Sfîntului Maslu este ultima din șirul Sfintelor Taine, dar nu cea mai puțin însemnată; dimpotrivă, dacă lucrarea celorlalte Taine vizează în primul rînd sufletul și, prin el — desigur, și trupul credinciosului, Taina Sfîntului Maslu este cu deosebire Taina rînduită de Mîntuitorul nostru Iisus Hristos pentru însănătoșirea trupului, dovadă — și aceasta, de cîtă prețuire se bucură și trupul omenesc înaintea lui Dumnezeu, Care, prin Fiul Său, a luat trup omenesc. Este o Taină sfîntă și nu un simplu simbol, pentru că în ea se cere „sălășluirea Duhului Sfînt" în cel bolnav atît pentru iertarea păcatelor cît și pentru vindecarea trupului.

„În primele opt veacuri ungerea bolnavilor cu untdelemn sfințit a fost considerată ca un rit de vindecare pentru tot felul de boale și numai printr-o deviere — constată un autor apusean — care începe în secolul al XIX-lea, s-a făcut din el o Taină a morții și se întîrzia administrarea lui din ce în ce mai mult, celor în agonie, în comă, căzuți în inconștiență. Dar tendința de a „extremiza" această Sfîntă Taină a fost răsturnată. Azi i se dă din ce în ce mai mult valoarea de *rugăciune pentru vindecare*; nimic altceva decît o reîntoarcere la izvoare și la o experiență niciodată complet ștearsă".

Mărturia clară și neîndoielnică a existenței Tainei Sfîntului Maslu în Biserica veacului apostolic rămîne aceea a Sfîntului Iacov. El nu ar fi putut rîndui o lucrare de însemnătatea și proporția celei amintite fără a fi avut temei în cuvîntul și în practica Mîntuitorului. El n-ar fi putut inaugura o inovație rătăcită sau o practică nefolositoare. Se știe că începutul propovăduirii sale l-a făcut Iisus străbătînd „toată Galileea, învățînd în sinagogile lor ... *și tămăduind toată boala și toată neputință în popor*" (Matei IV, 23).

Biserica a rînduit să se citească cuvintele Sfîntului Iacov în rînduiala Sfîntului Maslu tocmai ca un temei al instituirii ei de către Iisus prin Sfinții Apostoli. Ele cuprind o întreită recomandare: *„Este vreunul dintre voi în suferință?* (suferința poate fie atît trupească cît și sufletească) *Să se roage! Este cineva cu inimă bună? Să cînte psalmi!* (cîntarea psalmilor este de fapt tot o rugăciune) *Este cineva bolnav între voi?* (sînt vizate desigur atît bolile trupești cît și cele sufletești) *Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungîndu-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mîntui* (= va vindeca) *pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui* (Iacov V, 13—15) Este vorba deci de o lucrare pe care cei rînduiți a fi „slujitori ai lui Hristos și *iconomi ai tainelor lui Dumnezeu*" (I Cor. IV, 1) sînt chemați să o împlinească *în numele Domnului* întrebuințînd untdelemn sfințit prin rugăciune cu scopul îndoit de a da iertare de păcate și vindecare trupului și sufletului celui bolnav. De observat că Apostolul așază vindecarea trupului alături de iertarea păcatelor. De fapt în ființa umană nu se poate despărți trupul de suflet.

Vindecarea ocupă un loc însemnat în mesajul și practica Evangheliei. Iisus, observă un tîlcuitor, a refuzat să arate iudeilor un „semn din cer" (Matei XII, 39; XVI, 1) prin care să-și legitimeze trimiterea în fața lor, dar n-a refuzat nici una din cererile de vindecare de boale care i-au fost adresate (Matei IV, 23; VIII, 16; Luca IX, 11 etc.). Sfîntul Evanghelist Matei ține să sublinieze că în Iisus s-a împlinit proorocia lui Isaia (53, 4): „Acesta neputințele noastre a luat și bolile noastre le-a purtat" (Matei VIII, 17), iar după sfînta Sa Înviere, în misiunea dată Sfinților Apostoli, a inclus și pe aceea a *vindecării bolnavilor* (Marcu XVI, 17—18). *Faptele Apostolilor* relatează numeroase vindecări de tot felul de boli făcute de Sfinții Apostoli „în numele lui Iisus" (F. Ap. V, 12 și 15), uneori prin simpla atingere a bolnavilor de hainele lor, sau de umbra lor. Toți Sfinții Apostoli țin să menționeze întotdeauna că Iisus este cel ce-i vindecă și nu ei.

Două obiecții se fac de obicei în legătură cu această Sfîntă Taină. Mai întîi, că nu toți bolnavii asupra cărora se slujește sfîntul Maslu se vindecă. Trebuie să știm însă că Maslul nu este un miracol, un fapt extraordinar menit să desființeze moartea. Observăm că nici pe vremea Mîntuitorului nu toți cîți se aflau în jurul Lui se vindecau; aceasta din pricina „necredinței" lor de care „și Iisus se mira" (Marcu 6, 6). Elocvent este cazul femeii cu scurgerea de sînge (Matei 9, 20). În mulțimea care se înghesuia în jurul lui Iisus vor fi fost și alți bolnavi, dar numai această femeie s-a vindecat pentru credința ei, pe care o și laudă Iisus și o dă drept pildă (Matei 9, 20), ca și pe aceea a canaanencii (Matei 15, 28), a sutașului (Matei 8, 10 și 13) și altele multe.

În al doilea rînd, trebuie să știm că nu vindecarea trupului e lucrul principal ci a sufletului, prin iertarea păcatelor, aceasta fiind începutul iar cealaltă urmarea, care poate lipsi dacă Dumnezeu așa voiește, căci noi sîntem ai Lui „și dacă murim și dacă trăim". În mîinile Lui se află soarta vieții noastre.

A doua obiecție vizează oportunitatea slujirii Tainei Sfîntului Maslu atunci cînd pentru vindecarea bolilor sînt spitale, medici și medicamente pe care știința modernă le perfecționează în fiecare zi și cînd, de fapt, unele boli sînt complet eradicate. Și aici observăm că slujirea Sfîntului Maslu nu vine să înlocuiască tratamentul medical; dimpotrivă, fiecare duhovnic va sfătui pe bolnav să apeleze la știința și ajutorul medicului. Dar nici știința medicală, astăzi, nu se mărginește la tratarea bolii numai cu mijloace farmaceutice. Tot mai mult își face loc în terapeutica medicală modernă apelul la puterile sufletești ale bolnavului, chemate să facă mai eficace tratamentul medicamentos. Se spune cu tărie azi: „Boala nu înseamnă numai îmbolnăvire tisulară și organică... nu există tulburări somatice fără repercusiuni emoționale evidente sau ascunse. Ființa umană formează un sistem unitar în care aspectele organice și psihice se întrepătrund; de aceea omul trebuie să beneficieze de un diagnostic integral... de o medicină a persoanei. Vindecarea, în sensul deplin al cuvîntului, nu poate surveni decît dacă, odată cu vindecarea organică, traumatismul psihic a fost redus la minimum fie printr-un act de prevenire, fie printr-unul de tratament". Se recomandă renunțarea la „tehnicizarea din ce în ce mai accentuată a mijloacelor de investigație" care — se spune „minimalizează deziderатul etico-moral al medicinii".

În lumina acestor considerații lucrarea pastorală, îndeosebi pastorația bolnavilor, găsește teren bogat de activitate. Slujirea Sfîntului Maslu, cu neasemuit de frumoasele cîntări, lecturi biblice și rugăciuni, este de natură să întărească „tonusul" psihic, să „aprindă" harul din suflete, să le întărească pentru a suferi și birui boala. Se pare că în acest domeniu sînt încă lipsuri însemnate în lucrarea pastorală, care au dat prilej unor credincioși de a se arunca în brațele pseudo-taumaturgilor, a falșilor „purtători de har vindecător" de care se găsesc și pe la noi, dar abundă în lumea apuseană, cu urmări dezastruoase pentru sufletele ca și pentru trupurile credincioșilor. Credincioșii noștri trebuie să știe că la noi, slujitorii, se află rugăciunea și la Dumnezeu puterea vindecării pe care o acordă atunci cînd binevoiește. În tot cazul credinciosul se împărtășește de harul iertării păcatelor, după cuvîntul Sfîntului Apostol Iacov, ceea ce este mai mult chiar decît vindecarea trupească. Nici o vindecare, dacă are loc, nu se face pentru „vrednicia" sau pentru „meritul personal" al cuiva ci pentru credința bolnavului și, mai ales, pentru mila cea mare și iubirea de oameni cea negrăită a Celui pe care-L agrăim în rugăciunile noastre ca „Doctorul sufletelor și al trupurilor".

Prot. Dr. *Gheorghe Lițiu*

Iisus Hristos, chipul adevăratului păstor de suflete

„Eu sînt păstorul cel bun; păstorul cel bun își pune sufletul pentru oi... Pentru aceasta mă iubește Tatăl că îmi pun sufletul pentru oi" (Ioan 10, 1—18).

Vorbind în acest chip despre păstorul oilor, cuvintele Mîntuitorului Hristos apar ca o imagine pioasă. El îl prezintă pe păstor cu adevăratele sale calități, ca pe unul care-și cunoaște oile sale, trăiește în preajma lor, le știe nevoile, suferă neajunsurile legate de îngrijirea lor, etc.

Ne-am pus vreodată întrebarea, ce înseamnă un păstor de oi adevărat? Știm cum își începe el o zi de trudă pentru grija oilor?

Răspunzînd, trebuie să știm că păstorul adevărat se scoală dis de dimineață, dacă se poate spune astfel, cunoscînd că un păstor bun stă de veghe și noaptea pentru paza oilor, cum au stat păstorii din preajma Betleemului. El se îndreaptă spre ocolul oilor, unde oile se adăpostesc în timpul nopții, modul de ocrotire al oilor fiind asemănător și în Țara sfîntă, de unde Mîntuitorul și-a luat imaginea din textul de mai sus. Deschide strunga oilor, cheamă oile care se strîng în jurul lui, pentru că îi cunosc glasul. Merg apoi după el la pășune, pentru că îl cunosc ca pe adevăratul lor păstor.

Într-un chip asemănător Dumnezeu a chemat o oaie a turmei sale cuvîntătoare, spunîndu-i: „Ieși din pămîntul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău". Chemarea făcută de Dumnezeu lui Avraam reprezintă chemarea unei turme, simbolizînd totodată chemarea ulterioară, mai largă, a tuturor oilor împrăștiate pretutindeni, chemarea cea mare a Mîntuitorului Iisus Hristos, adresată prin cuvinte ca acestea: „Veniți la mine toți cei osteniți și împovărați", sau: „Cel care îmi urmează mie va moșteni împărăția cerurilor".

În acest înțeles de chemare a oilor trimite Mîntuitorul pe Apostoli pînă la marginea pămîntului, să învețe și să facă ucenici în toată lumea. În felul acesta oile duhovnicești din cele patru laturi ale Pămîntului s-au adunat la această chemare în jurul Mîntuitorului.

Cît de semnificativă este purtarea de grijă a Mîntuitorului față de oile cele cuvîntătoare, cînd ne gîndim la situația la care se referă profetul Ezechil cînd spune: „Ele (oile), neavînd păstor, s-au risipit și, risipindu-se, au ajuns mîncarea tuturor fiarelor cîmpului. De aceea rătăcesc oile mele — spune Domnul — prin toți munții și pe tot dealul înalt; împrăștiatu-s-au oile mele peste toată fața pămîntului și nimeni nu îngrijește de ele și nimeni nu le caută" (Ezechil 34, 5—7).

Să revenim la păstor. Iată acum turma, la chemarea păstorului, adunată în jurul său. Este suficient atît? Nu! Se cade ca ele să ajungă la pășune, spre care păstorul conduce întreaga turmă.

În acest fel se prezintă și păstorii din paginile Sf. Evangheliі, cînd păstorul tînăr sau vîrstnic își conduce turma în sunetul fluierului, cum altădată a făcut-o fără îndoială tînărul David, care a fost chemat de la turma sa și care la rîndul lui spunea: „Domnul mă paște..., El este Păstorul meu, la loc cu pășune m-a povățuit" (Ps. 22).

În felul acesta a condus Dumnezeu pe poporul Său, după ieșirea lui din Egipt, prin pustia Sinaiului spre țara făgăduită de El.

Creștinii, oile duhovnicești ale Celui Prea Înalt, sînt conduși prin credință, prin purtarea Lui de grijă, către adevărata țară a făgăduinței lui Dumnezeu, care este împărăția Sa și care începe încă de aici și spre care El îi călăuzește și îi cheamă continuu. Iisus Hristos, Păstorul cel mare al oilor, pe această cale ne conduce, cum El însuși glăsuiește: „Cel ce îmi urmează mie nu va umbla în întuneric ci va avea lumina vieții" (Ioan 8, 12).

„Eu sînt calea" — ne spune Iisus — Domnul, deci El ne este călăuza care ne conduce pe calea cea bună, ca păstorul cel bun care strînge și călăuzește oile sale.

Ne mai întrebăm: Rolul său, al păstorului, se termină odată ce a condus turma spre pășune? Nu! Turma are nevoie să fie mereu călăuzită și să fie păzită. Aceasta este de fapt rolul păstorului, adică de protector și păzitor al turmei. Acest aspect se desprinde din asemănarea cu păstorul cel bun, adusă în atenția noastră de Mîntuitorul. Păstorul cel bun se deosebește fundamental de năimit, căci „năimitul care nu este păstor, ale cărui oi nu sînt ale sale, vede lupul venind lasă oile și fuge", pentru că este plătit și nu are grijă de oi. Din acest motiv nu-și pune viața în pericol. Păstorul cel adevărat însă își cunoaște oile și ele îl cunosc pe el și-și pune viața pentru ele. Pentru această calitate Iisus Hristos-Domnul nostru ne vorbește cu atîta căldură despre acest păstor bun în Evanghelia Sa.

După cum am văzut, în decursul istoriei Dumnezeu a călăuzit cu nețărmurită dragoste poporul Său. Odată cu chemarea lui Avraam din Mesopotamia spre Țara făgăduinței sînt chemate toate popoarele spre a împlini planul Său dumnezeiesc, chemare adresată cu toată dragostea Sa de Părinte. Poporul Său a fost călăuzit și păzit de El însuși în lunga călătorie în lume, ferindu-l de falsele credințe și de apucăturile necuviincioase care le puteau primejdui viața lor spirituală.

Protecția Sa n-a fost numai o pază, ci o continuă și salvatoare purtare de grijă. Așa și păstorul nu este numai un păzitor, ci are îndatorirea de a salva turma de la orice primejdie.

Deci păstorul cel bun își pune sufletul pentru oi. Aceasta este însușirea de căpetenie a unui adevărat păstor de suflete. care adună, conduce și poartă de grijă de oi pe calea mîntuirii. Acest lucru se face și astăzi ca și ieri. Această purtare de grijă a păstorului nu este pentru moment, ci pentru tot timpul.

Biserica întemeiată de Iisus Hristos nu încetează de a aduna oile cele duhovnicești, pentru că cuvîntul Său este mereu prezent în lucrarea păstorului de a conduce și păzi oile cele cuvîntătoare ale Părintelui Ceresc.

În aceasta se înțelege ceea ce trebuie să fie un păstor după exemplul Mîntuitorului care spune despre Sine: „Eu sînt păstorul cel bun; cunosc oile mele și ele mă cunosc pe mine".

† LUCIAN FĂGĂRĂȘANUL
Episcop-vicar

FÎNTÎNA

„... că toți aceștia dintr-o fîntînă au izvorît și cură."
Stolnicul *Constantin Cantacuzino*

Se strecoară la Cotmeana un izvor ce dă spre culmi,
Fir de-argint al unei stele, prins în umbrele de ulmi.
De la Basarab stejarii stau de veghe la izvor
Scrutînd zarea, ocrotindu-l, înfășat în frunza lor.
L-au spălat cu ploi și lacrimi și l-au sărutat întîi,
Osemintele uitate i le-au pus sub căpătîi.
I-au țesut în zvon de rariști scutece cu fir de rouă
Și cu doina în trezie l-au purtat spre țară nouă.
Coborînd mereu la asfințit părinții în țărînă
Apa o adun în palme și-au făcut din ea fîntînă.
Cerul coborît pe cruce, în Troiță curcubeu,
Chipul său și-l oglindește în adîncul ei mereu,
Ca să vină ciutele și cerbii ninși de lună,
Înstelați să-i soarbă apa cu luceferii-mpreună,
De pe stîrvuri corbii croncănind și din pădure lupi,
Din cîmpie pitpalacii și albinele din stupi.
Fetele în zori grăbite o ridică în urcioare,
Să le fie dar de nuntă și noroc la ursitoare.
La amiază, cînd trudiții împreună cu Hristos
Se opresc din cale, poposind la umbră, jos,
El pe Cruce, sîngerat în inimă ca turturica,
Apa-i stă întinsă ca mahrama Sfintei Veronica.
Mamele o poartă-n vedre la copii pentru scăldat
Și de pîine caldă, în covată pentru frămîntat.
Lîngă noi, fîntînă, ai rămas străbună alinare
Și în umbra Crucii sfîntă binecuvîntare.
Murmurul îți este rugăciune și viață,
Moartea să nu-ți vadă fața cu fiorul ei de ghiață.

Pr. Ioan Ionescu

Palia de la Orăștie

400 de ani de la apariție (1582—1982)

Palia de la Orăștie este cea dintîi traducere — parțială — la Vechiul Testament în românește. Titulatura ei spune că-i vorba de Vechiul Testament, adică de Palia cum îi zic grecii Vechiului Testament și de la care au împrumutat titulatura și ostenitorii din Orăștie. Ea cuprinde primele două cărți ale Sfintei Scripturi: Facerea și Ieșirea sau Bitia și Ishodul cum i-au zis în graiul slavon.

Palia este o carte rară. După cum informează Viorica Pamfil — care a publicat Palia în ediția Academiei, în anul 1965 — se cunosc numai cinci exemplare. Exemplarul pe care l-am utilizat subsemnatul este cel din Biblioteca Batyany din Alba Iulia, nr. XLV, 10. Exemplarul este legat în scoarțe de lemn, îmbrăcate în piele. Are formatul 18/28. Pe copertă este reprezentată, în relief, răstignirea, De-a dreapta crucii stă Maica Domnului purtînd inscripția Miter Theon, de-a stînga crucii se află Apostolul Ioan.

Am consultat și exemplarul din Budapesta — indirect, prin bunăvoința profesoarei Dr. Leontina Onea Mannheim. Exemplarul se păstrează în Magyar Nemzeti Muzeum (Muzeul Național Maghiar), secția cărți vechi.

În ce privește grafica, literele sînt cele chirilice, cele în uz în epoca aceea. Exemplarele sînt învesmîntate într-o haină demnă de valoarea scrierii. Tiparul e frumos și curat, literele sînt mari.

Pr. prof. *Nicolae Neaga*

(Continuare în pag. a 7-a)

„Să nu vă sfădiți pe cale!"

Prin multe peripeții a trecut Iosif vîndut de frații săi, pînă ce a ajuns „stăpîn peste tot pămîntul Egiptului", dar și frații lui încă au trecut prin multe „spaime" pînă ce Iosif li s-a descoperit și i-a iertat. În acele clipe au trăit cu toții o bucurie plină de emoții. Lipsea din mijlocul lor doar părintele lor iubit. De aceea, Iosif după ce îi încarcă pe toți cu daruri, îi trimite să aducă și pe tatăl lor în Egipt. La plecare Iosif le-a poruncit zicînd: „Să nu vă sfădiți pe cale!" (Fac. 45, 24).

Iosif care își cunoștea acum așa de bine frații, le-a dat cel mai bun sfat. În adevăr, oricît de mulțumiți și de fericiți se simțeau acum cu toții, fiindcă „toate-s bune cînd sfîrșesc cu bine", după cum spune un proverb, totuși ei trebuiau să se ferească de orice le putea strica pacea dintre ei. O ceartă între ei se putea naște foarte ușor pe drum. Era de ajuns ca unul să reproșeze altuia vina față de Iosif sau altul să revendice meritul că s-a ajuns la această situație. Oare Ruben, care a zis: „Să nu-i ridicăm viața!... Aruncați-l în puțul acela... Iar aceasta o zicea el cu gîndul de a-l scăpa din mîinile lor și a-l trimite acasă la tatăl său" (Fac. 37, 21—22), nu avea tot dreptul să se laude că el a vrut să-l salveze pe Iosif? Dar și Iuda putea să se mîndrească cu propunerea ce a făcut-o ca Iosif în loc să fie ucis, mai bine să fie vîndut Ismaieliților, care apoi l-au adus în Egipt (Fac. 37, 26—28).

Era de ajuns lauda unuia sau mîndria altuia și toată pacea se năruia fiindcă: „Mînia nu dă prilej decît la ceartă" (Pilde 13, 10).

De aceea încă o dată putem spune că bun sfat le-a dat Iosif fraților săi de a nu se sfădi pe cale, căci sfada aduce după sine bătaia și chiar moartea. Sf. Scriptură spune că „doi feciori s-au sfădit în țarină; și neavînd cine-i despărți, a lovit unul din ei pe celălalt și l-a omorît" (II Reg. 14, 6).

Sfada sau cearta e un rău, un păcat; ea nu-i bună niciodată, nici pe cale și nici acasă. Pe bună dreptate spune înțeleptul Solomon că: „Cine iubește certurile iubește păcatul" (Pil. 17, 19). Sf. Ap. Pavel pune sfada între faptele trupului (Gal. 5, 20) și sfătuiește pe creștinii din Corint să se ferească de „certuri" (II Cor. 12, 20). La fel sfătuiește Sf. Apostol și pe Timotei (I Tim. 6, 5) și pe Tit (3, 9) „căci sînt nefolositoare și deșarte" și adînc păgubitoare pentru toți.

Dar nu numai frații lui Iosif n-au trebuit să se sfădească pe cale, ci și noi creștinii care încă ne găsim pe „calea vieții". Sf. Scriptură aseamănă viața omului cu o călătorie iar pe om cu un călător. „Căci călători sîntem noi înaintea Ta și pribegi, ca toți părinții noștri..." (I Par. 29, 15) spunea David și la fel spune și Sf. Ap. Pavel (Evr. 13, 14).

Fiindcă și noi ne aflăm pe „calea vieții" să ne ferim de sfadă căci e o nefericire atît pentru familie, cît și pentru societate; ea e păgubitoare și primejdioasă și pentru state.

E destul de trist să constatăm că unele dintre familiile tinere se formează în grabă și se destramă la repezeală.

Se înțelege că în aceste familii a intrat „sfada", care a alungat din sînul lor orice mulțumire și fericire, cum spune și Solomon: „Mai bună este o bucată de pîine uscată în pace, decît o casă plină cu carne de jertfă, dar cu vrajbă" (Pil. 17, 1). Pentru a nu se desface și destrăma familia prin divorțul soților, singurul remediu este ca amîndoi soții să se pătrundă de dumnezeiasca putere a iubirii creștine, care după Ap. Pavel „îndelung rabdă; dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufește. Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mînie, nu gîndește răul. Nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă" (I Cor. 13, 4—7).

Sfada nu-i bună nici în viața socială. Oamenii nu trebuie să-și amărască viața pentru lucruri mărunte și chiar cînd apar motive de ceartă trebuie ca ele să fie eliminate prin înțelegeri, căci îndată ce e înlăturat motivul cearta se stinge de la sine sau cum spune așa de frumos Solomon: „Cînd nu mai sînt lemne se stinge focul, și dacă nu mai este nici un defăimător se potolește cearta" (Pil. 26, 20). Să luăm pildă în privința aceasta de la Avram, care a zis către nepotul său Lot: „Să nu fie sfadă între mine și tine, între păstorii mei și păstorii tăi, căci sîntem rude. Iată, nu e oare tot pămîntul înaintea ta? Desparte-te dar de mine! Și de vei apuca tu la stînga, eu voi apuca la dreapta; iar de vei apuca tu la dreapta, eu voi apuca la stînga" (Fac. 13, 8—9). De aceea și Mîntuitorul ne îndeamnă zicînd: „Împacă-te cu pîrîșul tău degrabă, pînă ești cu el pe cale..." (Matei 5, 25).

Același lucru e și cu statele. Pricina de război, „casus belli" cum spun diplomații, se poate naște din orice și foarte ușor. N-a fost războiul Troiei pentru frumoasa Elena? Iată de ce Carta Națiunilor Unite cere în art. 33 ca „Părțile, în orice diferend... vor trebui să caute să-l rezolve, înainte de toate, prin tratative... prin orice mijloace pașnice". Aceasta e politica înțeleaptă de pace pe care o urmează Țara noastră.

Cu dreptate a spus Fer. Augustin că: „Mai glorios e să ucideți războiul prin cuvînt, nu să omorîți oamenii cu sabia; să cîștigați pacea prin pace, nu prin război".

Să urmăm și noi cu toată convingerea sfatul sau mai bine zis porunca lui Iosif: Să nu ne sfădim pe cale!

Prot. *A. Radu*

Militanţi pentru libertatea şi unitatea poporului român

Vasile Goldiş (1862—1934)

Unul dintre militanţii cei mai de seamă în lupta pentru libertatea şi unitatea poporului român a fost Vasile Goldiş, personalitate multilaterală de om politic, istoric şi filozof, publicist şi pedagog, de reformator pe tărîmul social-economic, social-politic şi cultural.

Acela pe care Octavian Goga îl va numi „părinte al patriei", a văzut lumina zilei la 12 noiembrie 1862, în satul Mocirla, azi Lunca Teuz, judeţul Arad. Părinţii săi, preotul Isaia şi Floarea Goldiş (născută Cornea), amîndoi din familii preoţeşti, s-au ocupat cu multă atenţie şi pasiune de creşterea şi educarea fiului lor, intuind parcă rolul deosebit pe care acesta îl va juca în bătălia pentru înfăptuirea idealului naţional.

Ajungînd la vîrsta de şapte ani, băiatul este dat la şcoala confesională românească din Cermei, unde se afla cu slujba tatăl său. Aici urmează prima clasă primară, „în căsuţa acoperită cu paie, a şcolii confesionale ortodoxe române", avînd ca dascăl pe Nicolae Albu, un român inimos, care i-a însufleţit dragostea pentru meleagurile natale şi pentru poporul căruia îi aparţinea. Clasa a doua primară o face tot în comuna Cermei, dar la şcoala romano-catolică, unde învaţă ungureşte; clasa a treia — la şcoala germană din Panatul Nou (azi Horia), ceea ce îl face să pătrundă de timpuriu în tainele limbii lui Schiller şi Goethe. În sfîrşit, clasa a patra primară o face la Arad, din nou la şcoala română. Tot la Arad urmează cursurile secundare la liceul maghiar, unde unchiul său, Iosif Goldiş, deţinea catedra de limba română. Pentru a se întreţine pe timpul anilor de studii, tînărul licean a fost nevoit să mediteze copiii unor familii cu stare materială bună.

În pofida greutăţilor, se dovedeşte un elev eminent, cu aptitudini deosebite pentru istorie, literatură şi filozofie, terminînd, în 1881, cele opt clase de liceu ca şef de promoţie, şi luîndu-şi bacalaureatul cu distincţia „eximio modo".

După absolvirea liceului, în toamna anului 1881 se înscrie la Facultatea de litere şi filozofie a universităţii din Budapesta. În 1882 îşi continuă studiile la facultatea similară a Universităţii din Viena, iar în 1884 se reîntoarce în capitala Ungariei, spre a le termina, în 1886. Deşi confruntat cu mari dificultăţi materiale, îşi poate, totuşi, desăvîrşi pregătirea intelectuală, datorită unei burse primită din partea Episcopiei ortodoxe române din Arad.

La încheierea studiilor universitare, obţine diploma de profesor de istorie şi limba latină. Tînărul intelectual, cu sănătatea şubrezită din cauza lipsurilor materiale, refuză postul oferit la un liceu din Budapesta, şi se reîntoarce în Banat, unde preia catedra la preparandia din Caransebeş. Între timp, satisface stagiul militar, acordîndu-i-se gradul de sublocotentnt în rezervă. După trei ani, se mută la Braşov, ocupînd postul de profesor de istorie şi limba latină la gimnaziul ortodox român, pe care o va deţine din 1889 pînă în 1901, adică timp de 12 ani. Aici i-a avut colegi pe Valeriu Branişte şi Virgil Oniţiu, iar printre elevi, pe strălucitii intelectuali de mai tîrziu Octavian Goga, Sextil Puşcariu, Onisifor Ghibu, Ioan Lupaş, Octavian Tăslăuanu, Iosif Popovici.

În oraşul de la poalele Tîmpei, se preocupă atît de îmbunătăţirea condiţiilor de predare, cît şi de baza materială a şcolii la care funcţiona. Procură numeroase hărţi istorice şi geografice, încît în 1891 gimnaziul braşovean deţinea 49 hărţi istorice şi 124 geografice. De asemenea, pentru a înlătura un mare neajuns al învăţămîntului românesc din Transilvania, Goldiş va desfăşura, timp de peste un deceniu, cu o rară consecvenţă şi competenţă, şi munca de autor de manuale şcolare.

Pe lîngă activitatea pedagogică, Vasile Goldiş a fost prezent şi pe tărîmul vast al muncii culturale. Activează în cadrul „Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român", elaborează numeroase studii şi articole care vor vedea lumina tiparului în „Tribuna" din Sibiu, precum şi în alte ziare şi reviste, iar împreună cu Ioan Russu-Şirianu înfiinţează, în 1889, la Orăştie, ziarul „Tribuna poporului", mutat ulterior la Arad.

El poate fi considerat unul dintre înaintaşii cei mai de seamă ai oratoriei politice româneşti, continuator al filonului ei democratic, ce pleacă de la paşoptişti. Mărturie stau numeroasele sale discursuri şi cuvîntări remarcabile, a căror notă dominantă o constituie patriotismul fierbinte, sincer şi profund.

Un loc de prestigiu în activitatea sa îl ocupă participarea la viaţa politică, închinată înfăptuirii idealului naţional. Încă din anii studiilor universitare, a activat în Societatea „Petru Maior" din Budapesta şi „România Jună" din Viena. Momentul istoric al Memorandului a avut însă asupra sa o influenţă hotărîtoare. Curajul şi demnitatea luptătorilor memorandişti, militanţi pentru cauza naţională, l-au oţelit şi pe el, l-au îmbărbătat şi i-au sporit energiile. În perioada procesului memorandist, desfăşoară o intensă activitate politică. Astfel, împreună cu profesorii Voina şi Valeriu Bologa îi mobilizează pe românii din Braşov şi împrejurimi să-i conducă la gară pe fruntaşii implicaţi în proces. De asemenea, cutreieră comunele româneşti din jurul Braşovului, îndemnînd populaţia să ia parte, în masă, la proces, şi să-i convingă pe preoţi ca în ziua pronunţării sentinţei să vorbească din amvon celor rămaşi acasă, despre cauza naţională apărată de combatanţii judecaţi la Cluj.

Deşi la 1 septembrie 1901 se pensionează la cerere, stabilindu-se la Arad, Vasile Goldiş va îndeplini unele funcţii administrative sau pedagogice, ca aceea de secretar consistorial sau profesor şi director al liceului de fete. Dar cea mai mare parte a timpului a folosit-o în domeniul luptei politice.

În calitatea sa de membru al Partidului Naţional Român din Transilvania, el a propus încă înainte de 1905, cînd s-a ţinut Conferinţa naţională a partidului, să se renunţe la tactica rezistenţei pasive faţă de politica oficială a guvernelor de la Budapesta şi Viena. Vasile Goldiş se pronunţa pentru o tactică mai elastică, în raport de împrejurări.

Ales în 1906, la Radna, deputat în parlamentul de la Budapesta, Vasile Goldiş desfăşoară, între anii 1906—1910, o activitate prestigioasă şi rodnică. Alături de ceilalţi deputaţi români şi de alte naţionalităţi, pledează pentru acordarea de drepturi politice largi, maselor populare. Folosind argumente juridice şi istorice, invocă dreptul la viaţă naţională liberă al popoarelor asuprite din monarhia austro-ungară. În cele 22 de discursuri rostite în acei ani, militează pentru libertate naţională, ia apărarea şcolilor româneşti ostracizate de legea şcolară din 1907 a lui Appony, combate legea electorală preconizată de contele Andrássy Gyula.

În perioada primului război mondial, deşi conducerea P. N. R. recomandase o atitudine politică moderată, Vasile Goldiş continuă să combată politica oficială, care urmărea deznaţionalizarea românilor din Transilvania. Militant de prestigiu în lupta pentru libertatea şi unitatea poporului român, el a luat parte la şedinţa Comitetului executiv al P. N. R., ţinută în Oradea, la 12 octombrie 1918, unde s-a adoptat Declaraţia de autodeterminare a românilor

Prof. *Petru I. Dan*

(Continuare în pag. a 8-a)

Sf. Matei — vameşul apostol

Cei mai mulţi dintre apostolii Domnului şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos au fost, înainte de „chemare", oameni ai ţarinei sau ai năvodului. Unii din ei — nu puţini — s-au „politehnizat" în aşa măsură încît pescuitul şi poldele îi interesau deopotrivă, mai presus de toate.

Unul singur exercita o profesiune mai urbanizată: aceea de vameş. Slujba aceasta, atunci, nu pretindea pregătire specială de funcţionar vamal, ca azi. Oarecare ştiinţă de carte cerea, oricum. Conştiinţă profesională? Cîtuşi de puţin, dacă ţinea cu orice preţ să se căpătuiască. „Nu daţi (măritaţi) pe fiicele voastre după mici negustori, nici după luntraşi, nici după asinari (sau cămilari), nici după bărbieri şi nici după vameşi, căci acestea sînt îndeletniciri de hoţi", — aşa se spunea în popor şi opinia aceasta a căpătat expresie în tradiţia ebraică (Talmud-Mişna), încît era respectată ca orice învăţătură vlăstărită din slova Legii mozaice.

De ce erau atît de rău famaţi vameşii? Deoarece săvîrşeau abuzuri în exercitarea ocupaţiei lor, pretinzînd taxe vamale excesive, Pe cei ce le cădeau în mînă, îi jupuiau fără cruţare, nesocotind cel mai elementar spirit de dreptate. Vameşii erau oameni care se grăbeau. Punctele vamale erau proprietatea stăpînitorului teritorial. Acesta le arenda prin licitaţie publică celor ce ofereau mai mult. De obicei, arendarea se făcea pe un an de zile. Cel ce obţinea beneficiile arendării trebuia să se facă luntre-punte ca să cîştige echivalentul arendei angajate, cheltuielile „de regie" şi — neapărat — „bani albi pentru zile negre", căci cine ştie dacă reuşea să obţină o nouă arendare după ce trecea anul.

Urîţi şi disprefuiţi pentru rapacitatea lor, unii se îngreţoşau de viaţa nedemnă pe care o duceau, rîvnind să se lepede de ea.

Într-una din zile, Domnul a trecut prin preajma punctului de vamă din apropierea oraşului galileian Capernaum, aşezat acolo unde rîul Iordan se varsă în Lacul Ghenizaretului (=Marea Tiberiadei=Marea Galileei). La tarabă, era instalat un ins cunoscut în „zonă": Levi, fiul lui Alfeu (Marcu 2, 14; Luca 5, 27). Se vedea cît de colo că îşi detesta antipatica ocupaţie. Ochiului expert al Domnului nu i-a scăpat un amănunt grăitor: vameşul Levi n-avea vocaţie de... vameş.

L-a ajutat s-o trezească pe cea care i se potrivea, adresîndu-i chemarea ultrascurtă: „Urmează-mi"! (Marcu 2, 14). Şi l-a urmat îndată, căci atunci cînd o astfel de chemare vine dintr-o sursă atît de irezistibilă, nu mai este loc pentru ezitare, decum pentru refuz.

De bucurie, noul apostol a dat un ospăţ. Invitaţii: ucenicii lui Iisus şi colegii de breaslă ai celui uşurat şi... avansat. Uşurat de faimă rea şi înzestrat cu chemare nouă. Evreii tratau pe vameşi ca pe orice alţi păcătoşi. Între unii şi ceilalţi făceau doar această deosebire: În vreme ce toţi vameşii erau păcătoşi, nu toţi

păcătoşii erau neapărat şi vameşi. (Adică, valoric, niciuna!).

Desigur, la cererea lui, Domnul i-a schimbat şi numele: din Levi în Matei („cel dăruit cu nume nou, cu viaţă nouă, — de la verbul ebraic „natan"=a dărui). Neofitul prezenta garanţii că şi-a schimbat cu totul şi viaţa, nu numai profesiunea. Cea de care l-a făcut părtaş Domnul — „rab" (în), învăţător de Lege — se bucura în mediul biblic de cinstire optimă.

*

Ştia destulă carte. O dovedeşte lăsămîntul său scripturistic inspirat. Acesta constă dintr-o scriptură istorică: Evanghelia întîia (28 capitole). Cronologic şi după numărul capitolelor: întîia (a fost scrisă la anul 44), căci în ceea ce priveşte suma versetelor, cuvintelor, cea mai voluminoasă carte a Noului Testament este Sf. Evanghelie de la Luca (numai 24 capitole, dar însumînd 1.151 versete, cu 19.414 cuvinte, faţă de Evanghelia de la Matei cu 1.071 versete, însumînd 18.299 cuvinte, — calculul fiind făcut pe textul originar grecesc).

A scris-o în limba aramaică (=dialectul siro-haldaic, vorbit atunci în Ţara Sfîntă). Curînd, cineva — Sf. Apostol Vartolomeu, alt apostol sau chiar autorul, care, ca vameş, trebuia să fi ştiut neapărat greceşte şi ceva latină — a tradus-o în limba lui Homer. Locul scrierii ei: Ierusalim; Data: anul 44, în împrejurările pe care le arată deslusit cartea Faptele Apostolilor, cap. 12. Prigoana stîrnită de cruntul Irod Agrippa I (mort în acelaşi an) împotriva tinerei Biserici creştine i-a determinat pe apostoli să se pună la adăpost de primejdie. Sf. Matei a lăsat ca Evanghelia pe care o alcătuise, să-i continue misiunea, în lipsa sa.

Cuprinsul Evangheliei întîia arată că, iniţial, ea a fost concepută ca o scriere creştinească pentru uzul evreilor convertiţi la Hristos, sau pe cale de-a se converti. Ţinta urmărită prin slova ei îmbelşugată şi deslusită era, în fond, aceasta: Poporul „ales" să fie încredinţat că Mesia cel aşteptat a venit în Persoana lui Iisus din Nazaret, încît nu trebuiau să mai aştepte altul. Prin învăţătura pe care o propovăduia (Evanghelia) şi prin faptele pe care le săvîrşea întru putere multă (minunile Sale) — aşa cum arată programul de activitate mesianică indicat în 4, 23 — Învăţătorul galileian s-a dovedit a fi „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru noi şi pentru a noastră mîntuire". Sfintele Sale Patimi au întărit această deducţie: a murit — da! — dar a biruit moartea, înviind şi suindu-se la Cer.

După criza primejdioasă de la anul 44, care l-a transformat în fugar, a cutreierat — neobosit — Siria, Persia, Etiopia, Macedonia şi alte tărîmuri care prezentau interes pentru răspîndirea Evangheliei.

Nu se cunosc nici data şi nici felul morţii sale. Se pare că şi-a încheiat mucenicește viaţa în Tir sau în Beritus, fiind una din victimele ilustre ale sîngeroasei persecuţii neroniene de la anul 64. (Amănunte, la L. G. Munteanu: Viaţa Sfinţilor Apostoli Matei etc. Cluj 1945, cea mai completă lucrare în românește).

Biserica noastră îi face pomenirea anuală, cu cuvenita laudă, în ziua de 16 noiembrie.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

Palia de la Orăştie

(Continuare din pag. a 6-a)

Prima literă a fiecărui capitol este mare şi înflorată. Autorii Paliei au dovedit dragoste nu numai faţă de cuprinsul cărţii ci şi faţă de frumuseţea artistică. Pentru biserică şi pentru cultura naţională Palia de la Orăştie constituie o apariţie de-o importanţă multilaterală. Valoarea Paliei au subliniat-o Timotei Cipariu, Blaj 1858, Moses Gaster, Strasbourg 1900, Iosif Popovici, Bucureşti, 1911, Ion Bălan, Blaj, 1914, Mario Roques, Paris 1925, Ovid Densuşianu, Bucureşti 1927, N. Drăgan, Cluj 1937, Ştefan Meteş, (Ist. Bis.) Sibiu 1933, N. Cartojan, Bucureşti 1940, Ştefan Ciobanu, Bucureşti 1947 şi Viorica Pamfil, Bucureşti 1957, 1964 şi 1968, Palia este importantă pentru scopul moral religios pe care-l urmăreşte: „întrămătura beseariceei sfîntă a românilor". Prin ea ostenitorii dau „un mărgăritar scump şi visteriu nesfîrşit", din care se poate cunoaşte folosul faptelor bune: „Noi pentru dragostea lui Dumnezeu am ostenit, v-am scris vouă fraţilor români, să citiţi...".

Prin căldura cu care se adresează cititorilor, în Predoslovie, autorii Paliei trezesc mult interesul faţă de cărţile Sfintei Scripturi.

Colectivul de traducători ai Paliei, alcătuit din preoţi şi profesori, cunoscători de limbi străine, au mers la izvorul Sfintei Scripturi unde apa textelor este mai curată şi mai limpede şi nu s-au mulţumit cu izvoare de a doua mînă, şi astfel ei au dat caracter ştiinţific lucrării lor. Dovada se poate face cu argumente filologice şi teologice. În onomasia Paliei multe substantive proprii sînt ebraice sau ebraizante, numeroase substantive toponimice evocă raporturi cu termenii ebraici, uneori numele proprii prezintă caracteristici proprii flexiunii evreieşti. Sînt în Palia texte al căror scris se poate desprinde abia privite prin lumina originalului ebraic. De ex.: Facere 3, 15 unde atît în textul ebraic cît şi în cel grecesc citim: „acela va zdrobi capul tău", adică Hristos va zdrobi capul şarpelui şi va aduce, adică, mijloacele cu ajutorul cărora credincioşii pot zădărnici uneltirile diavolului. Traducerea Paliei este ştiinţifică şi ortodoxă. Ea nu se orientează după Pentateuhul lui Heltay din Cluj sau alte traduceri ale epocii care au: „aceea va zdrobi capul şarpelui", adică o femeie a viitorului, ci după textul original ebraic care are hu=el, acela şi după cel grecesc care are αὐτὸς =el acela, adică Hristos.

Caracterul ortodox al lucrării îl afirmă şi Predoslovia, unde se mărturiseşte credinţa în Sfînta Treime: Dumnezeu, Fiul şi Duhul Sfînt. Această mărturisire era importantă cînd confesiunea unitarienilor era dominantă în Transilvania. Palia are şi o valoare etnică. Ea este prima tipăritură care foloseşte cuvîntul român şi nu valah sau rumân. Ea se adresează tuturor românilor cînd zice: „v-am scris vouă fraţilor români". Palia lămureşte chiar aspectul raportului dintre credincioşi şi înalta autoritate statală cînd zice: „rugaţi pe Dumnezeu pentru Măria Sa". Palia a produs ecouri în literatura şi limba română.

Cel puţin atîta spunem acum cînd se împlinesc 400 de ani de cînd, în 1582 s-a realizat această superbă tipăritură românească.

Pagini din istoria românilor americani (13)

Conştienţi de faptul că urmau să se reîntoarcă curînd acasă, unii dintre emigranţii români încep a se gîndi şi la unele posibilităţi de înfiinţare a unor instituţii culturale româneşti în Transilvania, în pofida tendinţelor guvernului de la Budapesta de maghiarizare forţată prin şcoală şi administraţie a populaţiei majoritare româneşti.

În aceste condiţii, la Willard, O., din iniţiativa săteanului Toma T. Pascu, originar din comuna Porceşti (astăzi Turnu Roşu) din judeţul Sibiu, grupul de porcesteni din localitate — la care se mai adaugă şi cei din Garett, Ind. şi Toledo, O. — iniţiază o frumoasă acţiune de strîngere de fonduri pentru ridicarea unui cămin cultural în comuna lor natală.

În virtutea rolului important ce-l avea culturalizarea maselor în păstrarea tradiţiilor şi spiritului naţional, după unirea Transilvaniei cu România, aceşti oameni simpli însă animaţi de o cauză nobilă, hotărăsc a ridica acest lăcaş de cultură, mediu prielnic pentru modelarea structurii sufleteşti a tineretului, adevărată şcoală purtătoare a tradiţiilor străbune. Scopul clubului era de a oferi tinerilor din comună posibilitatea închegării colectivităţii pe temeiuri culturale. Unul din aspectele deosebit de important ale apariţiei acestui club îl constituie, desigur, continuitatea de idei peste transformările istorice de mare însemnătate survenite în istoria neamului. Dacă ideea înfiinţării lui este anterioară procesului de desăvîrşire a unităţii statale, a României de la 1 Decembrie 1918, procesul propriu-zis de formare a lui are loc de abia după această dată — respectiv în perioada anilor 1919—1922 — cînd nu se mai punea problema asupririi naţionale a românilor ci, dimpotrivă, se creaseră condiţii optime afirmării libere şi independente a conştiinţei de neam. Însăşi Unirea Transilvaniei cu ţara „mamă" punea pregnant problema trecerii activităţii şi vieţii culturale pe alte făgaşe în perioada de după război.

Astfel în şedinţa din 17 august 1919 ţinută la Willard, O. în localul lui Nicolae Coştei Boancăş (viitorul casier al Clubului), în prezenţa a 22 de persoane, consătenii din Porceşti au hotărît înfiinţarea *Clubului Tinerimei Porcesteană — Cultural*, în care scop avea să se ridice o construcţie, pe teren proprietatea clubului, destinată întrunirilor, spectacolelor şi dansurilor populare. Taxa de înscriere era de 10 dolari pentru tineri iar pentru cei căsătoriţi de 5 dolari. cu o cotizaţie lunară de 50 de cenţi. Pentru creşterea fondului într-un timp cît mai scurt s-a hotărît a se cotiza începînd cu data de 1 septembrie. Tot în acest scop au fost organizate o serie de manifestări culturale şi petreceri dansante, Clubul dispunînd de o orchestră proprie la care se colectau importante sume de bani pentru fondul de construcţie. Cu această ocazie s-a hotărît şi confecţionarea unui sigiliu cu inscripţia Clubului şi anume *Clubul Tinerimei Porcesteană — Cultural — România — Incorporated in U. S. A. in 28 Aug. 1919*, iar în cîmpul central două mîini ce se strîng una pe cealaltă, simbolizînd frăţia dintre membrii, care la acea dată erau atît români americani cît şi transilvăneni.

Nu lipsit de interes este statutul acestui Club, statut inspirat în mare parte din cel al *Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român (Astra)* din Sibiu, la care unii dintre membri doreau să afilieze Clubul. Chiar de la primul punct se subliniază caracterul său românesc, caracter ce nu avea să se schimbe niciodată, sub nici un pretext. Venind în sprijinul acestei afirmaţii, punctul al doilea reclama necesitatea înfiinţării unei biblioteci populare, complectată prin abonarea ei la diverse ziare, acţiune menită a demonstra „scopul Clubului... iubirea faţă de români". Al patrulea punct menţiona posibilitatea prin care orice român sau româncă putea deveni membru (membră) al acestui Club. Intrarea în rîndul membrilor se făcea pe bază de jurămînt (punctul 6). Seriozitatea reclamată membrilor în privinţa plătirii regulate a cotizaţiilor şi întărirea disciplinei la întruniri sînt fixate la punctele 7 şi 8.

Conducerea o formau preşedintele, vice-preşedintele, secretarul financiar, casierul, doi controlori, gardianul şi bibliotecarul. La toţi aceştia se mai adăuga un comitet format din cinci membri activi.

Conform statutului, la 30 octombrie 1919 averea Clubului se compunea din două fonduri şi anume: unul de *rezervă* şi altul de *cultură*, ce cuprindeau taxele de înscriere, cotizaţiile lunare, veniturile rezultate de pe urma petrecerilor, donaţiile şi colectele. Fondul de rezervă se întrebuinţa pentru cumpărarea de proprietăţi a Clubului, sprijinirea înfiinţării unui ziar propriu şi a unei biblioteci. Pentru păstrarea în siguranţă a fondului, ei a fost depus contul băncii americane *The Home Saving Bank*, iar cecul a fost dat în păstrare casierului Nicolae Coştei Boancăş.

Odată cu subscrierea statutului, la 29 octombrie 1919 s-a hotărît înfiinţarea unui comitet reprezentativ, format din trei membri, care să plece în România în vederea organizării Clubului, care să ia hotărîri după împrejurări şi să menţină legătura prin corespondenţă cu cei rămaşi în America. Cei trei aleşi au fost Vasile Coştei, Ioan P. Butta şi Nicolae Denghel (senior).

După sosirea lor la Porceşti, ei pun bazele *Fondului Orfanal Porcesţean*, la care vor subscrie majoritatea consătenilor.

În vederea realizări planului, cei din America au cerut să fie creat cel de-al doilea prezidiu al Clubului, constituit din cei trei reprezentanţi aflaţi deja la Porceşti. Această schimbare venea ca o măsură de prevedere pentru ca orientarea Clubului să nu fie înstrăinată de pe direcţia iniţiativelor celor rămaşi în S. U. A.

Fiind puse deja în vînzare trei loturi în comună, urma ca noul prezidiu să aleagă varianta cea mai convenabilă. La începutul anului 1921 conducerea Clubului din America aprobă cumpărarea lotului de la Vasile Grama pentru suma de 11.500 de lei. Curînd, însă, s-au ivit şi unele neajunsuri în problema aprovizionării cu materiale de construcţie, cauzată de penuria de materiale caracteristică perioadei postbelice, iar mai apoi din cauza lipsei de voluntari care să se ocupe de aprovizionare, o astfel de muncă nefiind remunerată.

Într-una din şedinţele ţinute la Porceşti s-a cerut în scris celor din S. U. A. a se trimite întreg fondul adunat. Banii au fost expediaţi pe adresa Băncii Naţionale Române, filiala Sibiu, pe numele lui Vasile Coştei, Nicolae Denghel, Toma Grecu şi Achim Crăciun. S-a stabilit cu această ocazie un capital de 100.000 lei de la acţionari, insuficient însă, fapt ce necesita ca sătenii să execute în mod benevol transporturile de materiale şi manipularea lor.

Lucrările de construcţie au înaintat anevoie, însă prin destoinicia iniţiatorilor, prin abneganţa şi spiritul gospodăresc al sătenilor, clădirea Clubului avea să fie gata în toamna anului 1922. La 22 octombrie a aceluiaşi an este schimbată ştampila, care purta de acum legenda: *Căminul Cultural — din comuna — Porceşti — Judeţul Sibiu*, iar în 3 decembrie 1922 era consemnat actul de fondare prin care porcestenii s-au „întrunit în adunare generală şi au hotărît ca „Societatea Culturală" înfiinţată în Statele Unite sub denumirea „Clubul Tinerimei Porcesteană — Cultural" în 17 August 1919 să ia forma şi numirea de „Cămin Cultural", lucrînd pentru cultura poporului... cămin în care se va păstra cît îi vremea, ofranda muncii şi dragostei noastre", în care vor aduna „tot ce poartă pecetea sufletului nostru, cărţi şi lucruri care vrednicesc şi înalţă un popor". De la această dată Căminul cultural să fie prezent la toate manifestările artistice ale comunei pînă în zilele noastre, o experienţă ce însumează aproape şase decenii de o apreciabilă valoare culturală.

Nu este lipsit de importanţă, înainte de a încheia, de a analiza structura internă a acestui Club. Cercetînd arhiva lui şi îndeosebi registrele de socoteli, reiese că numărul total al membrilor săi se ridica în 1922, la finalizarea construcţiei, la 195 de persoane, dintre care 53 de membri fondatori (45 în S. U. A. şi 8 în România) şi 142 membri ordinari (16 în America şi 126 în ţară). Din totalul de 59 de români americani s-au reîntors acasă pînă în 1922 un număr de 27, adică peste 45%, iar mai tîrziu, de-a lungul anilor mulţi dintre ceilalţi 32 rămaşi.

Dragostea faţă de patrie şi familie i-a determinat a se reîntoarce la casele lor cu conştiinţa împăcată că reuşiseră a împlini un lucru util pentru comunitatea lor, că aveau de acum lăcaşul de cultură mult dorit, într-o epocă istorică nouă, într-o Românie reîntregită.

Prof. *Eugen Lazăr*

Mănăstirea Izbuc — Bihor

Este aşezată în partea sudică a Judeţului, în apropierea comunelor Criştior şi Izbuc, nu departe de comuna Vîrfuri jud. Arad, în depresiunea unor dealuri, care o înconjoară, jur împrejur, izolînd-o într-o singurătate specifică.

Înainte de anul 1925, la praznicul Înălţării Domnului se adunau aici satele din jur cu mîncări şi băuturi, savurînd această întîlnire, şi după o largă destindere, care de multe ori se prelungea pînă a doua zi, participanţii se împrăştiau, ducînd cu ei amintirea unor prea frumoase clipe, petrecute într-o ambianţă deosebit de plăcută.

Locul a fost ales probabil datorită unui izvor numit „Izbuc", care la intervale aproape regulate, apare zgomotos din adînc şi după ce varsă un debit de circa 3—4 mc apă se retrage în adîncime spre a-şi face la timp apariţia din nou.

Un fenomen natural, legat pe de-o parte de natura calcaroasă a rocilor subterane, iar pe de altă parte de craterul unor vulcani stinşi, unde se adună apa şi pe baza principiului vaselor comunicante, elimină plusul de apă, care îşi caută ieşirea prin deschizătura acestui labirint subteran.

Poporul a dat altă explicaţie acestui fenomen, socotindu-l ca ceva cu totul deosebit, şi lega de el ca de o specifică lucrare a lui Dumnezeu, darul de a vindeca şi tămădui suferinţele oamenilor, care veneau anume şi, după sfinţirea izvorului de către preoţii adunaţi, la apariţia apei se înşirau sub cascada izvorului şi mulţi din ei prin puterea credinţei se vindecau.

Drumurile spre Izbuc erau marcate, şi pelerinii se orientau după semnele făcute în coaja arborilor, cruci, săgeţi, numeri de ani, semne care căpătau expresie şi mai pronunţată, după ce tăietura făcută în coaja lemnului se vindeca.

O veche legendă spune, că Episcopia Romano-catolică de la Oradea ale cărei proprietăţi funciare, primite ca donaţie de la Maria Terezia, cuprindeau începînd de la Oradea şi pădurile din jurul izvorului, în scopul cîştigării de prozeliţi din rîndul celor care obişnuit veneau la acest izvor, a trimis aici nişte călugări, de la care a primit numele mai tîrziu satul românesc din apropierea izvorului — Călugări.

Din clipa însă în care s-au instalat aici călugării catolici, izvorul nu a mai izbucnit şi împuţinîndu-se numărul vizitatorilor, fapt care a împiedicat realizarea ţelului pentru care au fost trimişi, au plecat la metania lor.

Curios — după cum relatează tradiţia, după plecarea călugărilor preotul din Cărpinet cu îndemn de la sine a sfinţit izvorul, care după aceea şi-a reluat activitatea şi poporul din nou a început să-l frecventeze.

Ca şi copil mergeam cu părinţii la Izbuc şi am rămas impresionat de ceea ce am văzut.

După ce un mare sobor de preoţi, celebrau sfinţirea apei sau mai bine zis a izvorului, bolnavii, aproape dezbrăcaţi se aşezau sub cascada izvorului şi cînd apa rece cădea cu putere asupra trupurilor lor încălzite de soarele primăvăratec, ţipetele, răsunau în ecou prelungit, pierzîndu-se în liniştea pădurilor de fag.

Vedeam cum unii beau pe nesăturate, din apa sfinţită, alţii se spălau pe ochi, alţii stăteau în genunchi cu capul plecat să cadă apa peste creştetul capului, alţii aruncau în albia izvorului monede de diferite culori, care străluceau prin limpezimea apei, pe fundul bazinului.

Mulţi bolnavi aduşi cu carele se întorceau pe picioarele proprii şi cei cu vederea slăbită de tot, mărturiseau, că văd ca prin pînză cerul şi copacii.

Ideea înfiinţării aici a unei Mănăstiri, a emanat de la preoţimea din jur, pe care bătrînul episcop Roman Ciorogariu şi-a însuşit-o, luînd urgente măsuri pentru înfăptuirea acestui aşezămînt.

Susţinînd această teză în faţa sfetnicilor săi, bătrînul ierarh spunea:

Dumnezeu a spus lui Moise (Exod 22—24): ori în ce loc în care îţi vei aduce aminte de mine şi de numele meu, voi veni la tine şi te voi binecuvînta.

Dacă Moise a construit — Cortul Mărturiei — la poalele muntelui Sinai, pe care i s-a arătat Dumnezeu, cînd i-a dat tablele legii,

Dacă Iosua a ridicat altar din 12 pietre în mijlocul Iordanului, prin care a trecut în chip minunat,

Dacă David a ridicat şi el altar pe muntele Sinai în semn de aducere aminte că îngerul aducător de ciumă a cruţat cetatea,

Dacă Iacob a zidit altar pe locul unde a dormit în drum spre Mesopotamia şi a visat acea scară lungă care atingea cu un capăt cerul cu altul pămîntul şi pe care urcau şi coborau îngerii lui Dumnezeu,

Dacă Avraam a zidit şi el altar pe muntele Moria, unde avea să jertfească pe fiul său Isac,

Ori Noe care şi el a zidit altar, pe locul unde s-a dat jos din corabie după potop, şi noi trebuie să ridicăm altar pe locul unde au poposit armatele române, în drum spre Oradea în anul 1919, anul dezrobirii şi al independenţei noastre naţionale, moment care a contribuit şi la salvarea mea personală, care fusesem condamnat la moarte şi am scăpat numai datorită înaintării grabnice a trupelor române şi intrarea lor în Oradea".

Măsurile de organizare au fost luate şi în scopul construirii noului aşezămînt cultural religios „Mănăstirea Izbuc" a fost adus ca stareţ arhimandritul Atanasie Popescu, care iscusit în problemele de administraţie, a lansat o serie de colecte în ţară şi străinătate şi din banii adunaţi a ridicat biserica, Arhondăria şi chiliile pentru fraţii călugări, al căror număr crescuse, atingînd cifra de 12 persoane, unii cu pregătire teologică, alţii cu o viaţă monahală, trăită după pravilă.

Părăsind după o vreme Mănăstirea Izbuc, Arhim. Atanasie s-a stabilit la Mănăstirea Ghighiu, unde a şi murit.

Schimbările multe de la conducerea Mănăstirii, la care s-au adăugat şi vremurile vitrege, peste care am trecut, au cam stînjenit activitatea Mănăstirii, prea izolată şi fără mijloace de locomoţie, călugării cu greu se stabileau aici, mai ales că pentru aprovizionare, trebuiau să facă pedestru drumul la piaţa din Vaşcău.

Conducerea eparhială în dorinţa de a da Mănăstirii o organizare mai bună, a prevăzut noi construcţii, în care scop s-au transportat la faţa locului cîteva sute de mii de cărămizi, nisip şi alte materiale de construcţie.

Evenimentele anului 1940 au oprit în loc lucrările şi viaţa mănăstirii s-a desfăşurat în limitele îngăduite de numărul şi pregătirea călugărilor.

O reînviorare spirituală se semnalează azi cînd se organizează pelerinaje: la Înălţarea Domnului, la Înălţarea Sf. Cruci, la Adormirea Maicii Domnului şi la Naşterea Maicii Domnului.

Semnalăm noile realizări făcute din iniţiativa P. S. Sale Episcopul Dr. Vasile Coman: zidirea pereţilor bisericii din cărămidă şi înzestrarea bisericii cu o pictură frumoasă.

Frumoasa nedeie bihoreană, cu vechi tradiţii regionale, şi-a reluat astfel firul manifestîndu-se cu puternice rezonanţe sufleteşti în întreaga eparhie.

Prot. *Aurel Muşet*

VASILE GOLDIŞ...

(Continuare din pag. a 7-a)

ardeleni, al cărei autor era dînsul. Vasile Goldiş a făcut parte din Consiliul Naţional Român Central, înfiinţat la Budapesta, în 31 octombrie 1918, organ menit să conducă lupta românilor transilvăneni pentru înfăptuirea idealului naţional. Investit cu un asemenea mandat, Vasile Goldiş desfăşoară o bogată şi neobosită activitate: redactează manifestul „Către naţiunea română", pe baza căruia se vor organiza consiliile şi gărzile naţionale româneşti; manifestul „Către popoarele lumii" din 18 noiembrie 1918; textul convocatorului pentru adunarea naţională; proiectul Rezoluţiei, ce urma să fie prezentat în adunarea naţională de la Alba Iulia.

La 1 decembrie 1918, în cadrul Marii Adunări Naţionale, Vasile Goldiş a rostit o cuvîntare solemnă şi a prezentat Rezoluţia prin care s-a decretat unirea Transilvaniei, Banatului, Crişanei, Sătmarului şi Maramureşului cu România.

Ca o recunoaştere a meritelor sale deosebite în lupta pentru realizarea idealului naţional, Vasile Goldiş a fost ales în Marele Sfat Naţional şi în Consiliul Dirigent — primul guvern al naţiunii române libere din Transilvania; a făcut parte din delegaţia care a prezentat la Bucureşti actul unirii adoptat la Alba Iulia, în ziua de 1 decembrie 1918; a fost numit ministru în guvernul central de la Bucureşti.

Vasile Goldiş, militant neobosit pentru cauza naţională, şi-a petrecut ultimii ani de viaţă la Arad, unde a trăit modest şi auster, pînă la 10 februarie 1934, cînd inima-i generoasă a încetat să mai bată.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 30 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 130 Sibiu, 15 martie 1982 Nr. 11—12/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

De la Ioan citire

Domnul, de viață făcătorul*

Dumnezeu s-a definit pe Sine în Vechiul Testament: *„Eu sînt cel ce sînt"* (Ieşire 3, 14). ἐγώ εἰμὶ ὁ ὤν. Această definiție rezumă și reduce toate atributele lui Dumnezeu la cel mai important, la atributul primordial, ontologic: a exista, a fi, *a avea viață*, vis-à-vis de a nu fi, a nu exista, vis-àvis de neant, de nimic. *Cel ce este*, ὁ ὤν este, prin însăși această definiție, *persoană*, adică cineva care gîndește, simte, aude, vorbește, iubește, lucrează, este adică o individualitate definită ca atare care poate sta în relație cu alte persoane, ca un „Eu" cu un „Tu", după expresia consacrată a lui Martin Buber. Este persoană, adică se poate dialoga cu El, este partener viu care ascultă și răspunde, ceea ce dă consistență și îndreptățire rugăciunilor noastre. De aceea teologia ortodoxă și toate teologiile creștine fidele mesajului biblic, nu vor putea niciodată accepta și înțelege acele definiții ale lui Dumnezeu, date de filozofi și chiar de unii teologi, ca Paul Tillich de pildă, care fac din El ceva nedefinit, despersonalizat, principiu în loc de persoană.

Ca și Dumnezeu-Tatăl în Vechiul Testament, Iisus Hristos s-a definit pe Sine în Noul Testament, în cele din urmă, dezvăluindu-și identitatea printr-o formulă lapidară și atotcuprinzătoare, tot ca *viață:* „Eu sînt calea, adevărul și *viața"* (Ioan 14, 6). Această definiție trebuie înțeleasă, înainte de orice altfel de înțelegere, în același sens al formulei vechi-testamentare: „Eu sînt cel ce sînt", pentru că tocmai acest lucru desparte două împărății, două stări, două situații în mod absolut opuse: marea minune a lui „a fi", vis-à-vis de marele nimic, de marele „a nu fi".

Pe icoanele ortodoxe, în jurul capului, pe aureolă, iconografii L-au numit din cele mai vechi timpuri, pe Iisus Hristos, cu același nume pe care și L-a ales pentru Sine Dumnezeu — Cel Unul în Vechiul Testament: ὁ ὤν, *Cel ce este*, aceasta vrînd să însemneze că Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu este altcineva decît același Dumnezeu al slavei din Vechiul Testament, descoperit în chip expres ca unul din Treime, în Noul Testament.

În chip cu totul deosebit, Iisus s-a definit pe Sine ca *Viață* prin învierea Sa din morți. A afirmat *viața* vis-à-vis de neant. Învierea a fost manifestarea dumnezeirii ca Viață. Învierea a fost dovada supremă a dumnezeirii Sale. De aceea Sfîntul Apostol Pavel întemeiază toată credința noastră în Dumnezeu tocmai pe această dovadă și, la urma urmei, numai pe această dovadă: *„Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră"* (I Cor. 15, 14). Dacă El nu este viață, dacă nu are stăpînire asupra vieții și a morții, nu e nimic, n-a fost nimic. A fost unul ca oricare altul dintre fiii oamenilor. Învierea Sa din morți, întoarcerea la viață din neființa morții, prin puterea Sa proprie i-a dat Lui și nouă conținut, consistență, sens.

Iisus Hristos cel înviat din morți, s-a dovedit astfel a fi Fiul lui Dumnezeu, unul din Treime, și nu „un om oarecare din Nazaret", mare și sfînt, dar om, identitate la care, surprinzător și de neînțeles, îl reduc chiar unii teologi moderni, ca cei din Școala lui Bultmann. Precum Tatăl este *Viață*, și persoană și Fiul este *Viață* și persoană: „Eu și Tatăl una sîntem" (Ioan 10, 30).

Și Sfîntul Duh a fost definit de către Sinodul al II-lea ecumenic (Constantinopol 381), ca *„Domnul de viață făcătorul"* (în Simbolul Credinței). Așa se spune și în Cartea Facerii, că atunci cînd l-a creat pe om, Dumnezeu: *„a suflat în fața lui suflare de viață, și s-a făcut omul ființă vie"* (Fac. 2, 7). Sfîntul Ioan evanghelistul confirmă cele spuse în Cartea Facerii atunci cînd spune că *„Duhul este cel ce dă viață"* (Ioan, 6, 63).

Așadar viața vine numai de la Dumnezeu. Ea este dumnezeiască, sfîntă, sacră, de aceeași calitate cu sfințenia lui Dumnezeu. Numai Dumnezeu e „făcător de viață", de aceea nimeni nu are nici un drept asupra sau împotriva vieții. Viața e darul lui Dumnezeu. De aceea a atenta la viața cuiva e crimă împotriva lui Dumnezeu. În tradiția ortodoxă corpul sinucigașilor nu este primit în biserică, nici preotului nu-i este îngăduit să-i facă slujbă.

Cumplită părăsire! Te face să tremuri de nedumerire. Te face să bănuiești suflete dure la originea acestor interdicții pronunțate pentru eternitate, fără chip de schimbare, de revenire, de iertare. Sentință implacabilă și ireversibilă. Dar nu, nu erau suflete dure cei care au pronunțat această anatemă irevocabilă. Au pronunțat-o în apărarea vieții. Au afirmat pe Dumnezeu, dătătorul vieții. A fost un act de credință. Viața nu i-a aparținut celui ce și-a luat-o singur, decît ca un dar. O avea cu împrumut, pentru un ciclu stabilit de Dătător. El n-a avut dreptul să dispună de ceea ce nu era

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

* Meditație ținută la deschiderea lucrărilor Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Geneva, din ziua de 19 februarie 1982.

Postul și foloasele lui

Din învățătura Sfintei Biserici Înțelegem că *postul este înfrînarea de toate mîncărurile* sau, în caz de boală, numai de unele; de asemenea și de băuturi, de *toate păcatele și dorințele cele rele*, pentru ca în felul acesta, creștinul să poată face rugăciunea lui cu ușurință și să împace pe Dumnezeu, *încă și ca să omoare poftele trupești* și să *cîștige harul* lui Dumnezeu.

Așadar, lucrul cel mai de seamă pe care îl implică postul este *înfrînarea*, atît a trupului, cît și a sufletului. Iar prin înfrînare se înțelege fuga de îmbuibare a trupului, sufletul urmînd să fie ferit de vicii, de păcate, de petreceri nefolositoare, care ar putea să-l ducă pe creștin la ispite și la uitarea rugăciunilor către Dumnezeu.

Postul este o armă puternică împotriva lăcomiei, împotriva celui rău și a tot ce vine de la el. *Postul este un mijloc de desăvîrșire*, de omorîre a voiei și poftelor trupului, un semn văzut al rîvnei și al sîrguinței noastre pe calea binelui, spre asemănarea cu Dumnezeu. În multe locuri din Testamentul Vechi aflăm că *Însuși Dumnezeu a rînduit să se țină posturi* pentru înfrînarea trupului și a sufletului de la cele rele.

Dar mărturiile din Noul Testament sînt mai limpede grăitoare în ceea ce privește postul, pentru că unele din ele ne vin *chiar de la Mîntuitorul Iisus Hristos. Însuși Mîntuitorul a postit în pustiu, timp de 40 de zile și de 40 de nopți* (Matei 4, 1—2). *Proorocița Ana* a postit la templul din Ierusalim (Luca 2, 36—37). *Sfîntul Ioan Botezătorul* a postit (Marcu 1, 6), hrănindu-se doar cu lăcuste și cu miere sălbatică. *Au postit și Sfinții Apostoli* (II Cor. 6, 4—5), *ca și urmașii lor și toți bunii creștini de atunci și pînă în vremea noastră.*

Dar Mîntuitorul Iisus Hristos ne învață și cum să postim, zicînd: „Cînd postiți nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc; adevărat grăiesc vouă: își iau plata lor. Tu însă, cînd postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău, Care este în ascuns și Tatăl, Care vede în ascuns, va răsplăti ție" (Matei 6, 16—18). Iar Sfîntul Apostol Pavel ne învață că postul ade-

Pr. prof. *D. Călugăr*

(Continuare în pag. a 2-a)

Tradiția și exigențele ei

Biserica Ortodoxă este Biserica Tradiției, a Tradiției care mediază revelația lui Dumnezeu în istorie, concentrată în Sfînta Scriptură și mărturia Apostolilor, apărată de Sfinții Părinți, purtată de „comuniunea sfinților" de-a lungul secolelor. Tradiția este *Practica* Bisericii, nu istoria acesteia, ci spiritualitatea ei liturgică, eclesială, multiformă. Sau mai bine zis, norma Tradiției este *practica* Bisericii. Despre această *practică*, foarte diversă și bogată, vorbește însuși Noul Testament. Tradiția, adică *practica* Bisericii, trebuie să respecte această mare diversitate despre care dă mărturie Noul Testament (Evrei 1, 1). În acest sens, Noul Testament este un model pentru Tradiția postapostolică.

Tradiția sau *practica* Bisericii presupune cel puțin trei acte principale: a primi, a purta, a transmite.

Înainte de orice, Biserica este chemată să readucă în memoria credincioșilor istoria mîntuirii lumii, momentele și evenimentele decisive în care Dumnezeu a restabilit comuniunea Sa cu creația și neamul omenesc. Această comemorare a iconomiei lui Dumnezeu nu are nimic imaginar sau nostalgic. Biserica primește prin Tradiție un mesaj cu valoare în sine, care vorbește de scopul lui Dumnezeu cu lumea. Prin Tradiție, Biserica recunoaște pe Dumnezeu așa cum este El, înainte de întrupare și în întruparea Fiului său Iisus Hristos, care nu este altcineva decît „Îngerul de mare sfat" (Isaia 9, 5) din Vechiul Testament. Există o tradiție stabilită, primită: „Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat și vouă..." (I Cor. 11, 23). „Vă fac cunoscută, fraților, Evanghelia pe care v-am binevestit-o, pe

Pr. prof. *Ion Bria*

(Continuare în pag. a 4-a)

Nicolae Titulescu

La 16 martie 1982, s-au împlinit 100 de ani de la nașterea distinsului diplomat român Nicolae Titulescu, ilustră personalitate a vieții politice internaționale interbelice, care pe parcursul a aproape două decenii a militat, cu toată forța talentului său, pentru apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a patriei sale, România.

Provenit dintr-o familie de intelectuali cu tradiții cărturărești, fiind fiu de avocat, nepot de protopop și strănepot al pictorului Theodor Aman, viitorul jurist, rămas orfan de tată la un an și jumătate, a demonstrat încă din adolescență calități intelectuale excepționale, absolvind Liceul la Craiova, cu premiul de onoare. După studii strălucite în științe juridice, la Paris, se reîntoarce în țară, devenind din 1904 profesor suplinitor la Catedra de drept civil a Universității din Iași, iar după aceea titular la cea din București.

Activitatea sa se împarte în două perioade distincte. În prima parte, pe lîngă cursurile ținute la Facultatea de drept, îl preocupau chestiunile social-politice interne, fiind adeptul unor transformări democratice în limitele statului burghezo-moșieresc, cum ar fi: votul universal, reformele învățămîntului juridic, agrar, fiscal etc., iar din anul 1922 se dedică în exclusivitate politicii externe.

În 1907, a adoptat o poziție plină de compasiune față de țăranii răsculați, situîndu-se alături de N. Iorga, I. L. Caragiale, Al. Vlahuță, O. Goga, I. Lupaș și alte personalități. În acel an, pe lîngă publicarea lucrării *Problema responsabilității juridice a statului și a comunelor cu privi-*

Mihai Sofronie

(Continuare în pag. a 4-a)

Simbolul Credinței (XIII)

(Art. 7, 11—12). *Eshatologia*

Cer nou și pămînt nou, transfigurarea tuturor. Viața veșnică. — Cu sfîrșitul zilei de judecată obștească se încheie și istoria lumii actuale. Despre sfîrșitul lumii, Sfînta Scriptură vorbește în mai multe rînduri, uneori dînd și oarecare amănunte în legătură cu acel sfîrșit. „Dintru început Tu, Doamne, pămîntul l-ai întemeiat și lucrul mîinilor Tale sînt cerurile. Acelea vor pieri, iar Tu vei rămîne; și toți ca o haină se vor învechi și ca un veșmînt îi vei schimba și vor fi schimbați" (Ps. 101, 26—27); „Cerul și pămîntul vor trece" (Matei 24, 35); „Fața acestei lumi trece" (I Cor. 7, 31); „Cerurile de acum și pămîntul sînt ținute prin același cuvînt și păstrate pentru focul din ziua judecății. Iar ziua Domnului va veni ca un fur; atunci cerurile vor pieri cu vuiet mare; stihiile, arzînd, se vor desface, și pămîntul și lucrurile de pe el vor arde cu totul" (II Petru 3, 7, 10).

Cînd va fi acel sfîrșit, știe numai Dumnezeu. „Iar de ziua aceea și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl" (Matei 24, 36).

Sfîrșitul lumii nu înseamnă nimicirea lumii sau distrugerea ei totală, adică nu desființare ca și cum ar reintra în nimicul, în neființa din care a fost scoasă prin creație; ci sfîrșitul înseamnă schimbare fundamentală a

Pr. prof. *Isidor Todoran*

(Continuare în pag. a 4-a)

Cîteva momente din viaţa mănăstirii Hodoş-Bodrog

În 1977 s-au împlinit 800 de ani de la prima atestare documentară a acestei mănăstiri din apropierea imediată a oraşului Arad. După cum spunea într-un memoriu mitropolitul Andrei Şaguna această mănăstire „se află în mijlocul unei populaţii curat româneşti". Toate schimbările demografice înregistrate în aceste părţi în decursul vremurilor sînt ulterioare mărturiilor care atestă aici existenţa şi continuitatea aceleiaşi culturi şi aceloraşi condiţii de viaţă economică şi socială ca şi în celelalte părţi ale teritoriului românesc. Nu trebuie uitat că această mănăstire e situată în apropierea drumurilor străvechi, de pe malul Mureşului, unde cercetările arheologice au găsit dovezi materiale, unelte şi ceramică datînd încă din epoca neoliticului (3500—2800 î. e. n.), în comuna Bodrogul Nou, la 1 km de mănăstire, a fost aflat un ciocan de piatră. Iar din epoca fierului (cca 500—100 î. e. n.), tot în imediata apropiere se ştie că era situată şi aşezarea Ziridava, vechi centru tribal dac distrus de ocupanţii romani în timpul războaielor din 101—106. O serie de cărămizi romane cu ştampila legiunii XIII Gemina au fost găsite în cîteva localităţi din jur, inclusiv în zidul clădirii actuale a mănăstirii Hodoş-Bodrog precum şi în pavajul din curtea ei. Ceramică românească din sec. XI—XII a fost găsită în apropiere, la Felnac, iar în campania de săpături din 1976—1977 a fost aflat în vatra mănăstirii o monedă provenind de la regele ungar Ladislau I († 1095). Desigur că nu lipsesc nici mărturiile creştine. Astfel, la Pecica, în apropiere, a fost aflată o cătăramă de bronz asemănătoare celor aflate la Sucidava (= Celei) datînd din sec. VI. La Kis-Sombor, lîngă graniţa româno-ungară, s-au păstrat pînă de curînd urmele unei biserici rotonde, după cum tot acolo au fost descoperite şi monede bizantine de la împăratul bizantin Constantin VII Porfirogenetul (913—957). Nu mai vorbim de celebrul tezaur de la Sînnicolaul Mare (azi la Viena), care conţine dovezi puternice despre creştinismul acestor regiuni din sec. IX.

La dezvoltare deosebită a ajuns ţinutul Mureşului de jos în jurul anilor 1000, cînd se ştie că a trăit voievodul Ahtum, urmaşul altui voievod local mai vechi, Glad. Ahtum, s-a creştinat la Vidin şi de acolo şi-a adus călugări „greci" aşezîndu-i în reşedinţa sa Morisena, capitala voievodatului care cuprindea tot teritoriul dintre Dunăre, Tisa şi Criş, iar spre răsărit se întindea pînă spre munţii Hunedoarei. Bogăţiile şi puterea lui armată sînt descrise în amănunţime de „Legenda sancti Gerardi". Îndeosebi trebuie subliniat faptul că Ahtum a opus mulţi ani rezistenţă dîrză regilor unguri în tendinţa lor de expansiune spre est, îndeosebi vămuindu-le transporturile de sare, care porneau din inima Transilvaniei pe valea Mureşului în jos încă din epoca romană şi care se vor continua pînă în sec. XIX. Pînă a trăit viteazul împărat bizantin Vasile II Bulgaroctonul († 1025) (cu care Ahtum pare a fi cultivat relaţii de prietenie), regele ungur Ştefan cel Sfînt n-a putut înlătura pe voievodul român, care se vede că avea sprijin puternic în masele populare întrucît un document contemporan („Deliberatio") relatează că se simţeau semnele unei „răscoale populare". După 1028, folosindu-se de trădare, regele Ştefan a înfrînt pe Ahtum, iar pe călugării „greci" îi mută în alt loc, mai spre vest.

Papalitatea a căutat să neutralizeze influenţa aşezămintelor bisericeşti ortodoxe înglobîndu-le sub o oblăduire nouă, „îndepărtată". Aşa s-au petrecut lucrurile şi în alte regiuni ale Europei. În realitate în felul acesta au fost cotropite şi alte ţinuturi transilvănene, unde aservirea feudală a căutat să îngrădească independenţa localnicilor. Totuşi, în cele mai multe regiuni locuite de români (Banat, Crişana şi Maramureş, ca să nu mai vorbim de Zarand şi Ţara Haţegului) s-au menţinut organizaţii voievodale şi cneziale proprii.

În drumul lui spre Roma şi înapoi, împăratul bizantin Ioan V Paleologul a trecut în anii 1365—1366 peste Ungaria fiind transportat şi ospătat de cnejii români din Banat. Cînd cuceritorii turci au atins regiunile arădane ni s-au păstrat informaţii că în localitatea vecină Felnac în fruntea obştei româneşti existau şi la 1484 şi la 1660 de fiecare dată un „voievod" local. Nu-i mirare, aşadar, că în 1595, cu ocazia luptelor de eliberare de sub turci şi de unificare a principatelor româneşti de către Mihai Viteazul tocmai aceste ţinuturi bănăţene şi arădane au dat dovadă — ca şi pe vremea răscoalei condusă de Gh. Doja — de acte de eroism deosebit, care au dus pînă la martirizarea episcopului Teodor, stabilit probabil la Ineu, unde se românizase deabinelea aproape uitîndu-şi limba, familia nobililor şi vlădicilor din familia Brancovici, ajunsă cu mari rosturi în viaţa românească a veacului al XVII-lea.

Se ştie că episcopul Sava I Brancovici (1606—1627) care şi-a cîştigat mari merite în luptele împotriva turcilor, a fost răsplătit de principele Ardealului cu mai multe moşii, între care şi satul Hodoş, pe care episcopul l-a dăruit apoi mănăstirii, pe care-l întîlnim în posesia mănăstirii pînă pe la anii 1700. În tot acest răstimp, documentele amintesc începînd cu 1177, 1216, 1223, 1233, 1293 şi continuînd şi în veacurile XIV—XVI — cu toată „anarhia feudală" care creştea continuu că mănăstirea primea, cu aprobarea forurilor conducătoare, cota ei de bolovani de sare transportaţi pe Mureş în jos. Se pare că, afară de nartexul exterior, clădirea actuală a mănăstirii se va fi ridicat în jurul anilor 1400 în stilul bizantin al trifoiului ascuţit („triconc") aşa cum s-au construit şi mănăstirile Coziei şi a Prislopului ardelean. Pictura în frescă pare a fi fost executată în sec. XVII, afară de cea din nartex şi de pe iconostas, care a fost completată în sec. XVIII.

Ca şi în cazul mănăstirilor Cernica şi Căldăruşani şi mai pregnant e cazul Snagovului, ridicate toate în locuri retrase de ochii lumii, pe o limbă de pămînt mai greu accesibilă, de regulă pe o insulă — tot aşa a dăinuit şi mănăstirea Hodoş-Bodrog pe un loc ceva mai ridicat de pe malul Mureşului, dar care din păcate de foarte multe ori a căzut pradă inundaţiilor fie din pricina eroziunii apelor, fie din pricina schimbării dese a cursului acestui rîu. O hartă de pe la 1750 ni-i arată pe călugării de la Hodoş-Bodrog pescuind peşte, tocmai lîngă zidul mănăstirii. Totuşi viaţa acestei mănăstiri ortodoxe, despre care mitropolitul Sofronie de Lipova se plîngea ţarului rus în 1652 că se află „în mijlocul turcilor" era grea. Şi mai grea a devenit ea sub regimul habsburgic. Acum s-au refugiat aici şi o mulţime de sîrbi, cărora Curtea imperială de la Viena le-a acordat un fel de autonomie prin aşanumitele „privilegii ilirice" drept răsplătire pentru obligaţiile militare antiotomane. În 1694 se ştie că în mănăstirea Hodoş-Bodrogului a rezidat episcopul sîrb Isaia Diacovici. Oricum, datorită împrejurărilor vremii, mănăstirea va ajunge cu timpul înglobată sub conducerea ierarhiei sîrbeşti de la Carlovit pînă la 1865, cînd revine sub administraţia românească fiind pînă la 1930 (cînd a fost restaurată mănăstirea Brîncoveanu de la Simbăta de Sus) singura mănăstire ortodoxă la nord de Carpaţi şi în care au fost tunşi în monahism aproape toţi ierarhii ortodocşi din Transilvania acestei vremi. Ar trebui să recitească cineva impresiile puternice pe care le retrăia Ioan Slavici după 70 de ani de la primul pelerinaj (între 1855—1860) făcut în copilărie la această mănăstire spre a vedea ce mare înduioşare şi mulţumire sufletească s-a putut desprinde din desfăşurarea în linişte şi cu bună rînduială" a slujbelor şi rugăciunilor. Pentru cei din generaţiile următoare, inclusiv a celei din vremea inundaţiilor din 1970 şi 1975, impresiile nu sînt mai puţin grăitoare. Iar astăzi, cînd s-a asfaltat şi şoseaua care duce pînă la mănăstire, accesul credincioşilor e şi mai uşurat.

Trebuie spus totodată că atît în epoca „slavonismului cultural" din sec. XI—XVI cînd în viaţa de stat şi bisericească se folosea şi la noi limba slavonă (după cum în Apus se folosea latina), mănăstirea Hodoş-Bodrog a fost o vatră de cultură şi de educaţie religioasă neîntreruptă pentru vieţuitorii şi închinătorii care căutau mîngăiere acolo. Mărturii stau între altele cele peste 30 de manuscrise slavone redactate majoritatea în sec. XVI şi XVII şi din care credem că cel puţin cîteva au fost aduse aici pe la finea sec. XVI şi începutul sec. XVII de unii copişti sau „zugravi" apropiaţi sau chiar înrudiţi cu familia Brancoviceştilor. Aşa credem c-a fost cazul cu Petru „zugravul" care copiază şi ornamentează manuscrisul de sub cota 28 precum şi cunoscutul preot Ioan din Gomionita, despre care credem că prin mijlocirea mitropolitului Longhin Brancovici a fost dus la Tîrgovişte unde contribuie cu bogatele lui cunoştinţe filologice exprimate în prefaţa „Antologhionului" slavon din 1649, tipărit de Matei Basarab pentru popoarele slave sud-dunărene. Dar alături de primele tipărituri slavone de Veneţia existau în biblioteca mănăstirii şi cărţi româneşti, de pildă Cazania lui Varlaam, Vieţile Sfinţilor de Dosoftei, iar dintre cărţile de cult sînt amintite într-un inventar din 1730 o evanghelie bătrînă (1682 ?) un apostol (1713 ?)). „Pravila" din 1652 pare a fi intrat în bibliotecă prin donaţie, la finea sec. XIX. În schimb, pe Nomocanonul manuscris slav din sec. XV de sub cota 19 fostă 21 sînt multe glose marginale în limba română, majoritatea databile din sec. XVII, dovada desei lui întrebuinţări în cazuri de judecată canonică. Tot astfel şi „Liturghierul cu tipic" (sec. XVI, cota 13 fost 5) care, asemenea „Slujebnicului" mitropolitului Ştefan al Ungrovlahiei, ne oferă exemple tipiconale în româneşte din timpul introducerii limbii române în Biserică. Nu mai pomenim de alte cărţi şi obiecte preţioase aduse în decursul vremii la mănăstire, unele din Moldova, altele de la Bucureşti, din Făgăraş, din Bihor etc. Cititorul va putea vedea în această privinţă mai multe informaţii, din care şi frumoase reproduceri în culori în cartea „Monografia mănăstirii Hodoş-Bodrog" tipărită de Episcopia Aradului în anul 1980 cu o precuvîntare a P. S. Dr. Visarion Aştileanu.

Pr. prof. *T. Bodogae*

Domnul, de viaţă făcătorul

(Continuare din pag. 1)

a lui, de ceea ce nu-şi dăduse el, de ceea ce nu-şi putea da el, de ceea ce era darul lui Dumnezeu, un dar dat dintr-o mare iubire, nu la cerere, nu din constrîngere, nu din obligaţie, nu ca pe un drept. Un dar, o taină, o mare taină, din aceeaşi categorie cu tainele în care e îmbrăcat Dumnezeu.

Iisus Hristos este viaţa lumii. Sub forma aceasta, înainte de orice altă formă, El circulă incognito printre noi. Aşa îl întîlnim mereu, în noi înşine şi în aproapele. Sîntem chemaţi să-L recunoaştem în noi şi în aproapele. Să ne recunoaştem toţi fii ai lui Dumnezeu (Rom. 8, 19) şi chipuri ale lui Dumnezeu, incognito, unii în alţii, unii pentru alţii. Despre aceasta vom fi întrebaţi la Judecata din urmă, după cum ne asigură chiar El prin evanghelistul Matei (Matei 25). Ne-am comportat unii faţă de alţii ca faţă de El, ca faţă de Dumnezeu? L-am văzut şi L-am slujit pe El în aproapele nostru? Sîntem chemaţi să-L exprimăm pe El prin viaţa noastră, să-L lăudăm şi să-L slujim pe El slujind viaţa dimprejurul nostru. Sîntem chemaţi să fim toţi „trupul" Său (I Cor. 6, 20), o unitate (Ioan 17, 11). De aceea sîntem responsabili nu numai pentru viaţa noastră, ci pentru viaţa tuturor purtătorilor de viaţă, aici, acum şi în vecii vecilor. Căci, în noi şi în alţii, în noi şi în Dumnezeu, viaţa e dumnezeiască, sfîntă, se bucură de imunitate absolută.

Cînd Sfînta Scriptură spune: „Puternici sînteţi şi toţi fii ai celui prea înalt" (Ps. 81, 6) — în alte traduceri: „Dumnezei sînteţi" — înţelege tocmai acest lucru: că sîntem purtători de viaţă, după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Sfinţii Părinţi, de la Sf. Atanasie cel Mare încoace, repetă toţi: „Dumnezeu s-a făcut om, pentru ca omul să se facă Dumnezeu". Învăţătura ortodoxă a îndumnezeirii omului — theosis — nu e utopie teologică, sau o prea mare îndrăzneală, sau o aroganţă lipsită de temeiuri. Ea are în vedere recunoaşterea de către om a prezenţei lui Dumnezeu în el şi *viaţa* e forma cea mai directă a acestei prezenţe.

Sîntem chemaţi să recunoaştem în *viaţă* pe Dumnezeu, miracolul, divinul din noi. Acel divin care, recunoscut, trăit, reîmprospătat prin Sfînta Euharistie (Ioan 6, 51), face din om o fiinţă în permanentă creştere, în nelimitată creştere, pe măsura iubirii care, înflorind în noi, e în expresiune fără limite. De aceea Iisus spune că a venit, ca oamenii „viaţă să aibă şi din belşug să aibă" (Ioan 10, 10), adică să fie conştienţi de dumnezeiescul din ei, să celebreze viaţa, s-o înmulţească, s-o laude, s-o trăiască în dăruire, în generozitatea cu care le-a fost dată, să fie apostoli ai vieţii. Aşa vor fi apostoli ai lui Iisus Hristos — viaţa lumii, Dătătorul de viaţă.

Viaţa e în noi o anamneză permanentă: ne aminteşte de Cel care ne-a dat-o. Amintindu-ne Îl comemorăm pe Dătătorul de viaţă prin fiecare clipă a existenţei noastre şi ne reînoim comuniunea cu El, cu Viaţa, prin Euharistie afirmînd eternitatea vieţii şi a lui Dumnezeu şi nemurirea noastră.

Lauda vieţii, slujirea vieţii, e lauda Domnului, slujire lui Dumnezeu. Nici nu mai este nevoie să spunem, că tot ceea ce ameninţă viaţa, tot ceea ce o distruge, e păcat împotriva Domnului, de viaţă făcătorul. Acel păcat despre care Iisus însuşi ne spune că e singurul care nu se iartă (Marcu 3, 29).

Postul şi foloasele lui

(Continuare din pag. 1)

vărat trebuie împreunat cu rugăciunea (I Cor. 7, 5), şi că el trebuie ţinut în aşa fel, încît să nu primejduiască sănătatea omului (I Tim. 5, 23).

Ne este de mult folos să nu uităm că postul adevărat trebuie să fie şi trupesc şi sufletesc, constînd deci din înfrînarea poftelor trupului şi în acelaşi timp din întărirea sufletului în lupta lui cu tot ce este dăunător adevăratei vieţi creştine (I Cor. 9, 25—27; Rom. 6, 12—13).

Pe temeiul Sfintei Scripturi, postul trupesc poate să fie, după asprimea lui: *ajunare desăvîrşită* (totală), adică atunci cînd nu mîncăm şi nu bem nimic, cel puţin o zi întreagă (Ieşire 34, 28; Matei 4, 2); *ajunare parţială*, adică reţinerea numai de la unele mîncăruri (Daniil 4, 2—3; Matei 3, 4; Marcu 1, 6; I Cor. 8, 13; Rom. 14, 21); *postul comun*, care înseamnă înfrînare de la mîncărurile de dulce, şi *postul uşor*, cînd se fac dezlegări la vin, peşte şi untdelemn, la anumite sărbători care cad în vremea posturilor mari de peste an.

Sfînta Biserică a rînduit zile şi răstimpuri de post, după cum urmează: zilele de *miercuri şi vineri* din fiecare săptămînă, în amintirea vînzării şi răstignirii Mîntuitorului; *postul Sfintelor Paşti*, în amintirea patimilor Mîntuitorului şi pentru pregătirea sufletească şi trupească trebuitoare sărbătoririi Sfintelor Paşti (şapte săptămîni); *postul Naşterii Domnului* (şase săptămîni), timp de pregătire pentru sărbătorirea cu vrednicie a acestui praznic; *postul Sfintei Marii Mari* (1—14 august), pregătitor pentru sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului şi *postul Sfinţilor Apostoli*. De asemenea, Sfînta Biserică a rînduit post la *29 august* (Tăierea capului Sfîntului Ioan Botezătorul) şi la *14 septembrie* (Înălţarea Sfintei Cruci) deoarece postul este un semn de întristare (Matei 9, 14—15), el şi trebuie ţinut în acest duh de creştinească înţelegere şi de aleasă simţire pregătitoare pentru neasemuite bucurii duhovniceşti.

De neuitat trebuie să ne fie şi aceea, că creştinul rămîne îndatorat să ţină numai posturile rînduite de Sfînta Biserică, iar pe acestea să le ţină şi în duhul cerut de Sfînta Biserică, care vede în ele un mijloc de curăţire de patimi şi de desăvîrşire morală.

Postul este trebuitor şi sănătăţii noastre; el este cerut chiar de buna noastră vieţuire trupească şi sufletească. Dar, pentru creştin, el însemnează o datorie cerută lui de Dumnezeu şi de Sfînta Biserică. Postul este şi un act de cinstire a lui Dumnezeu, căci renunţarea voluntară pe un anumit timp de la anumite mîncăruri şi băuturi şi de la anumite plăceri, se face din iubire faţă de Dumnezeu şi în scopul desăvîrşirii morale proprii.

„Află, creştine, că îngerii sînt păzitorii şi paznicii apropiaţi ai casei celui ce posteşte. De aceea să iubim înfrînarea ca să fim iubiţi de îngeri" (Asterie al Amasiei).

Simbolul Credinţei

(Continuare din pag. 1)

structurii lumii actuale, înnoirea ei totală, deci continuînd a fi tot lume, dar cu totul nouă. Cerurile, luînd foc, se vor nimici, iar stihiile aprinse se vor topi. Dar noi aşteptăm, potrivit făgăduinţelor Lui (ale Domnului), ceruri noi şi pămînt nou, în care locuieşte dreptatea" (II Petru 3, 13). Nu lumea în sine trece, ci „faţa (chipul) acestei lumi trece" (I Cor. 7, 31). „Şi am văzut un cer nou şi un pămînt nou. Căci cerul cel dintîi şi pămîntul cel dintîi au trecut" (Apoc. 21, 1).

Atunci, la sfîrşit, „morţii vor învia nestricăcioşi, iar noi ne vom schimba. Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nestricăciune şi acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire. Iar cînd acest (trup) stricăcios se va îmbrăca în nestricăciune şi acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvîntul care este scris: Moartea a fost înghiţită de biruinţă" (I Cor. 15, 52—54; — Is. 25, 8; Os. 13, 14; Rom. 6, 9; Evr. 2, 14). De aceea „să dăm mulţumire lui Dumnezeu care ne-a dat biruinţa prin Domnul nostru Iisus Hristos" (I Cor. 15, 57).

Lumea cea nouă, nestricăcioasă, nu mai stă sub imperiul ordinii lumii vechi a legilor naturale, pe care în bună parte le cunoaştem şi le înţelegem, legi ale compunerii, evoluţiei şi descompunerii lucrurilor şi fiinţelor de aici, ci lumea cea de după aceasta va fi radical înnoită şi schimbată la faţă (I Cor. 7, 31), transfigurată; ea, acea lume, depăşeşte puterea de înţelegere omenească de acum, fiind o înnoire, *o transfigurare a tuturor*, a cerului şi a pămîntului şi, aşa fiind, firește că nu poate fiinţa decît numai prin bunătatea şi dreptatea, înţelepciunea şi atotputernicia lui Dumnezeu, al Cărui har „este viaţa veşnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru" (Rom. 6, 23).

Viaţa veşnică este numită şi odihnă în Dumnezeu şi odihnă veşnică, nu pentru că ar fi neactivitate, ci pentru că este complet lipsită de orice tulburare, de orice neliniște şi îngrijorare, de orice frămîntare sau zbucium; este odihnă pentru că lupta împotriva răului şi nesiguranţei a încetat definitiv, izbînda s-a cîştigat şi s-a asigurat, viaţa fericită mergînd înainte neabătută, în veci, în atmosferă divină.

La întrebarea: De ce este aşa?, răspunsul nu poate fi, în ordinea credinţei, decît: Aşa este bine să fie, fiindcă este gîndul şi voinţa lui Dumnezeu Cel care, şi aici şi dincolo, deşi în chipuri diferite, „este peste toate şi prin toate şi întru noi toţi" (Efes. 4, 6), şi „de la El şi prin El şi întru El sînt toate" (Rom. 11, 36); şi aici şi dincolo, „El dă tuturor viaţă şi suflare şi toate... Căci în El trăim şi ne mişcăm şi sîntem" (F. Ap. 17, 25, 28). Astfel, aici, avînd noi stări şi daruri, slujiri şi lucrări felurite, „dar este acelaşi Dumnezeu Care lucrează toate în toţi" (I Cor. 12, 6); iar dincolo, în viaţa veşnică, acelaşi Dumnezeu se răsfrînge în toţi, nespusa fericire paradisiacă a celor rămaşi uniţi cu Domnul nefiind doar o privire pasivă a unei străluciri oarecare, ci vederea lui Dumnezeu este contemplare activă şi cu negrăită bucurie a măririi dumnezeieşti, a binelui, adevărului şi frumosului absolut, şi o ridicare continuă şi nesfîrşită spre necuprinsa slavă absolută a lui Dumnezeu, cum zice Apostolul: „Iar noi toţi, privind ca în oglindă, cu faţa descoperită, slava Domnului, ne prefacem în acelaşi chip *din slavă în slavă*, ca de la Duhul Domnului" (II Cor. 3, 18).

Desigur, gîndurile şi căile Domnului sînt minunate şi nepătrunse de nimeni; le cunosc numai cei cărora El se descopere şi în măsura în care se descopere, potrivit înţelepciunii Sale. „O, adîncul bogăţiei şi al înţelepciunii şi al ştiinţei lui Dumnezeu! Cît sînt de necercetate judecăţile Lui şi cît de nepătrunse căile Lui! Căci cine a cunoscut gîndul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui?... A Lui să fie slava în veci. Amin" (Rom. 11, 33—34, 36; Is. 40, 13).

Cuvîntul *Amin*, cu care se încheie Simbolul Credinţei, înseamnă: *aşa este şi aşa să fie; adevărat, adevărat este* sau *acesta este adevărul*. Obişnuit, cu *Amin* se încheie rugăciunile şi doxologiile. Uneori, *Amin* stă chiar la începutul de declaraţie cu mare autoritate: *„Amin, amin* (Adevărat, adevărat grăiesc..." (Expl. Ioan 3, 5, 11; 5, 19; 6, 47; 8, 51 etc.). În Simbolul Credinţei, *Amin* cuprinde, concentrat, declaraţia Bisericii infailibile: Acesta este adevărul credinţei ortodoxe.

Despre Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite

Atît de mari erau credinţa şi evlavia credincioşilor din primele veacuri creştine încît, dorind să ţină cu toată asprimea postul Sfintelor Paşti, voiau să se lipsească pînă şi de dulceaţa cîntărilor luminoase ale Liturghiei Sf. Ioan Gură de Aur şi Liturghiei Sf. Vasilie cel Mare. Pe de altă parte, însă, doreau fierbinte să se cuminece zilnic şi peste săptămînă, sau cel puţin miercuri ziua care aminteşte de hotărîrea prinderii Mîntuitorului, şi vineri, ziua care ne aduce aminte de răstignirea Sa. Dar Biserica admite cuminecarea credincioşilor sănătoşi numai în cadrul Sfintei Liturghii, iar pentru postul Sfintelor Paşti a hotărît ca de duminică pînă sîmbătă să nu se oficieze Liturghiile amintite. Astfel, spre împăcarea ambelor dorinţe evlavioase ale credincioşilor, a luat fiinţă o liturghie a postului, cu cîntări puţine şi foarte reţinute, creatoare ale unui sentiment al tainei, Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite.

La început nu a avut cîntări, ci a constat numai din rugăciuni rostite înainte şi după cuminecarea cu pîinea şi vinul prefăcute în trupul şi sîngele Mîntuitorului Hristos la o liturghie a Sfîntului Vasilie cel Mare, oficiată în duminica anterioară. Ca şi în zilele noastre, în acea liturghie preotul se ruga ca, odată cu partea din prescură numită agneţ, scoasă pentru acea liturghie, să se sfinţească, adică să fie prefăcute şi agneţele care aveau să fie întrebuinţate la liturghiile (Darurilor înainte sfinţite) din zilele de peste săptămînă; cel puţin două agneţe: pentru miercuri şi vineri. La timpul cuvenit preotul umezea deplin aceste agneţe cu sfîntul sînge din potir şi le păstra într-o cutiuţă (chivot) pe sfînta masă din altar. (La fel face şi acum).

Cu timpul, rugăciunilor cuminecării li s-au adăugat şi alte rugăciuni; de asemenea şi cîteva cîntări (rugăciuni cîntate), dar foarte liniştite (cum afirmam la început) creatoare de atmosferă tainică. Cel care a dat acestei Liturghii alcătuirea definitivă a fost Sf. Grigorie cel Mare, numit şi Grigorie Dialogul, episcopul Romei, mort în anul 604. Dar această Liturghie a luat fiinţă în răsărit, unde, în prima ei alcătuire a cunoscut-o însuşi Sfîntul Grigorie Dialogul, pe cînd a vieţuit la Constantinopol.

Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite începe cu slujba Vecerniei. Pe lîngă psalmul 104 se mai citesc şi psalmii catismei 18, grupaţi în trei stări. Cînd, la starea treia, cititorul ajunge la versetul „închina-ne-vom la locul unde au stat picioarele Lui", se opreşte; în altar se sună clopoţelul şi, în timp ce credincioşii îngenunchează cu mare umilinţă, preotul ia discul pe care mai înainte a aşezat unul dintre agneţele din chivot şi-l duce — cu evlavioasă frică — la proscomidiar. Acolo toarnă vin şi apă în potir şi acoperă atît discul cît şi potirul.

Se sună iarăşi clopoţelul; credincioşii se ridică şi se închină, iar cititorul continuă starea a treia a catismei.

După imnul „Lumină lină" şi Intrarea cea mică, se citeşte paremia întîia, din Cartea Facerii. Conţinutul acestei paremii ne aminteşte de starea sufletească apăsătoare a oamenilor de după căderea lui Adam şi Evei. Apoi, spre întărirea tuturor, preotul rosteşte: „Înţelepciune!", cuvînt care ni-L aduce în minte pe Iisus Hristos, Înţelepciunea lui Dumnezeu Tatăl. Ca să întărească şi mai mult în noi acest înţeles, preotul se întoarce spre credincioşi, ţinînd o lumînare aprinsă, şi rosteşte: „Lumina lui Hristos luminează tuturor". Tot în acest scop, dar şi spre zidire morală, se citeşte şi a doua paremie, de la pildele lui Solomon, carte care, prin înţelepciunea cuprinsului ei, ni-L aduce în minte (simbolic) tot pe Iisus Hristos.

Terminîndu-se şi această paremie, preotul îngenunchează (la fel şi credincioşii mireni) şi se roagă, cîntînd cu profundă emoţie: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămîia înaintea Ta"... Urmează apoi ectenia „Să zicem toţi"... în care ne rugăm şi „pentru cei chemaţi" la Botez, numiţi şi „cei către luminare" (prin Botez). Desigur că în zilele noastre nu mai participă la Liturghie oameni nebotezaţi, dar în conştiinţă fiecare ar trebui să ne considerăm numai un „chemat" către o continuă desăvîrşire a luminării, de care sîntem departe. Dar Biserica şi capul ei, Hristos, ne numeşte, totuşi, „credincioşi", iar mai tîrziu chiar „sfinţi", şi prin glasul preotului ne îndeamnă: „Cîţi sîntem credincioşi, iară şi iară cu pace Domnului să ne rugăm".

Liturghia Sfîntului Grigorie Dialogul are şi un „Heruvic". În timp ce în Heruvicul celorlalte două liturghii afirmăm că închipuim (simbolizăm) pe heruvimi şi serafimi, aci dăm glas conştiinţei că liturghia pe care o aducem noi (preot şi credincioşi mireni) este dublată de liturghia pe care o aduc înseşi puterile cereşti, adică sfinţii îngeri, arhiereu jertfitor (şi jertfă) fiind, atît pe pămînt cît şi în cer, Iisus Hristos. Într-adevăr, Heruvicul începe chiar astfel: „Acum puterile cereşti împreună cu noi nevăzut slujesc"...

După ce a cădit, preotul face acum Intrarea cea mare cu Darurile mai înainte sfinţite. Se sună clopoţelul, toţi credincioşii îngenunchează şi însăşi cîntarea se opreşte. Sînt momente de negrăită dar reţinută trăire duhovnicească. Intrînd în altar, preotul aşază discul şi potirul pe sfînta masă; se sună din nou clopoţelul, credincioşii se ridică în mare reculegere şi cîntăreţul continuă: „Cu credinţă şi cu dragoste să ne apropiem"...

Într-adevăr timpul mult dorit al împărtăşirii cu Darurile mai înainte sfinţite este aproape. După ectenia pregătitoare pentru împărtăşire (cuminecare) şi după întărirea sufletească prin rugăciunea „Tatăl nostru", preotul ne face atenţi cu mare cutremurare: „Să luăm aminte cele mai înainte sfinţite, Sfintele, sfinţilor!" Adică, acum Sfintele Taine urmează să fie dăruite creştinilor dreptmăritori. Căci, după cum a învăţat de la Sf. Apostol Pavel, Biserica îi numeşte pe fiii ei „sfinţi". Însă aceştia recunosc că nu sînt vrednici a fi numiţi sfinţi şi cîntă: „Unul (este) sfînt, Unul (este) Domn: Iisus Hristos"...

În timp ce preotul se cuminecă, la strană se cîntă îndemnul: „Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul"... Apoi preotul cheamă pe credincioşi să vină şi ei la împărtăşire, dar nu nepăsători, ci le spune: „Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi". După cîntarea bucuriei anticipate „Bine voi cuvînta pe Domnul"... urmează însăşi mult dorita împărtăşire cu Hristos, sub forma Darurilor („Sfintelor Taine") sfinţite în liturghia din duminica precedentă.

După cuminecare preotul şi credincioşii sînt plini de o aleasă bucurie. Cîntarea „Pîinea cea cerească"... devine ceva mai vioaie, iar prin Rugăciunea Amvonului, preotul cere de la Dumnezeu putere ca partea care a rămas din calea postului să o săvîrşim luptînd lupta cea bună şi „fără osîndă să ajungem a ne închina şi sfintei învieri" (la Paşti).

Urmează cîntarea de recunoscătoare mulţumire „Fie numele Domnului binecuvîntat", după care se face cuvenita încheiere.

Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite îşi păstrează chipul unei liturghii a postului, cînd — între alte îngrijiri — avem şi grija de a cînta şi rosti foarte liniştit, cu mare reţinere şi profundă cuviinţă.

Gheorghe Şoima

Tradiţia şi exigenţele ei

(Continuare din pag. 1)

care aţi primit-o, în care şi staţi" (I Cor. 15, 1). Tradiţia nu depinde deci de imaginaţia credinciosului, ci de ceea ce Iisus Hristos a făcut, de ceea ce El face şi de ceea ce El pregăteşte, ca realitate ultimă: „Ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noştri, ce am privit şi mîinile noastre au pipăit despre Cuvîntul vieţii aceea vă vestim" (I Ioan 1, 1). Ea nu depinde nici de utilitatea ei socială şi de audienţa ei publică. Chiar dacă lumea pretinde că nu are nevoie de mesajul Tradiţiei sau refuză acest mesaj, Biserica are raţiuni proprii de a propovădui fără încetare Vestea cea bună a Noului Testament. Căci ea reprezintă „legea lui Hristos" (Gal. 6, 2), în perspectiva căreia lumea este judecată.

Această tradiţie este apropiată şi purtată într-un mod specific, nou de fiecare generaţie de credincioşi. Memoria istoriei mîntuirii nu trebuie să fie pierdută, ci trebuie să fie păstrată cu fidelitate. Biserica însă nu vede în credincioşii ei simpli gardieni ai unei tradiţii stabilite în trecut, a experienţei părinţilor lor, oricît de mare ar fi valoarea şi importanţa acestei experienţe. Este important ca credincioşii de azi să se întoarcă spre istorie, să actualizeze ceea ce strămoşii şi părinţii lor au crezut şi creat. Acesta este nu numai un semn de veneraţie pentru înaintaşi, ci şi o necesitate spirituală de a retrăi în „comuniunea sfinţilor", în unitate de gîndire şi de viaţă cu predecesorii. Dar fiecare generaţie este chemată să medieze această tradiţie în modul ei propriu. Această mediere nu este o simplă repetare a trecutului, sau o acumulare de elemente superficiale, ci reprezintă un act de autoidentificare şi de automărturisire. Fiecare generaţie trebuie să se recunoască în mod autentic în *practica* de totdeauna a Bisericii. Unele forme culturale în care s-a fixat tradiţia în trecut nu mai corespund cu situaţiile noi istorice. În fiecare epocă se pot ivi forme instituţionale noi de a păstra şi comunica tradiţia ca *practică* a unei generaţii. În principiu, credincioşii nu pot avea încredere în tradiţie decît dacă aceasta lasă loc între practica de totdeauna şi practica lor, sau cu alte cuvinte între istoria mîntuirii universale şi istoria mîntuirii personale. Căci mîntuirea universală şi cea personală sînt inseparabile. De aceea, practica Bisericii impune această dialectică între adevărul dumnezeiesc neschimbător şi istoria umană totdeauna nouă şi schimbătoare. Nici simplificarea (sau exagerarea) abuzivă a tradiţiei de totdeauna, nici simplificarea (sau exagerarea) disproporţionată a realităţii umane a credincioşilor din fiecare epocă.

Tradiţia presupune, aşadar, responsabilitate personală nu numai de a afirma ceea ce s-a petrecut în trecut, ci de a fi martor şi trăitor a ceea ce Dumnezeu face pentru noi. Fiecare să-şi cerceteze fapta sa, practica sa, căci fiecare îşi va purta sarcina sa" (Gal. 6, 4—5). A aminti faptul că viaţa creştinului vine de la Dumnezeu, ca dar al Său, este extrem de important pentru identitatea creştină. Dar şi mai important este faptul că creştinul devine „purtător de dar", prin credinţa sa personală, prin spiritualitatea sa comunitară.

În fine, tradiţia, ca *practică* a Bisericii nu este un proces închis. Tradiţia nu este un mit, dar nici o structură ermetică. În practica ei, Biserica trebuie să lase loc pentru experienţa generaţiilor viitoare. Transmiterea tradiţiei este un act capital pentru Biserică. Biserica pune totul în joc cînd este vorba de propovăduirea Evangheliei: „M-am făcut tuturor totul, ca, oricum, să mîntuiesc pe unii din ei. Fac totul pentru Evanghelie, ca să am şi eu parte de ea" (I Cor. 9, 22—23). Credincioşii tineri se întreabă adesea ce importanţă are tradiţia ortodoxă care a decis cultura şi spiritualitatea românească de altădată.

La Biserică, tinerii şi copiii sînt invitaţi şi primiţi, alături de părinţii lor, nu doar să asculte o lecţie despre credinţa exemplară a strămoşilor şi sfinţilor, ci să preia ei această credinţă, să se regăsească ei înşişi în practica părinţilor. Biserica este astfel o comunitate istorică vie care leagă generaţiile între ele, care le împleteşte şi le înlănţuieşte în această mediere continuă a credinţei. Ea este fidelă faţă de trecut, dar în acelaşi timp oferă loc generaţiei tinere, de credincioşi, dîndu-i posibilitatea să introducă poezia ei, cultura şi arta ei în *practica* bisericească. Tradiţia stabilită devine astfel deschisă faţă de imaginaţia şi spontaneitatea credincioşilor de orice vîrstă.

ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— Miercuri, 20 ianuarie 1982, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe Em. Sa rabinul dr. Arthur Schneier de la New York, președintele Fundației Apel pentru Conștiință, vice-președinte al Congresului Mondial Evreiesc, însoțit de D-l Gordon Guterman, membru în Consiliul Fundației.

— Joi, 21 ianuarie, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, însoțit de P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul și P. C. Pr. prof. Al. Ciurea, a luat parte la un dejun oferit de Ambasada Suediei din București.

— Marți, 2 februarie a. c., Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit pe Rev. Robert Brown, noul preot al bisericii anglicane din București. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

Nicolae Titulescu

(Continuare din pag. 1)

re la ultimele răscoale țărănești, se oferea să le susțină sătenilor doljeni năpăstuiți procese în mod gratuit, așa după cum reieșea din anunțul ziarului său „Țăranul".

În timpul primului război mondial a sprijinit cu tenacitate intrarea României în conflagrație de partea Antantei, întrucît această alianță susținea dezideratul multisecular: unirea Transilvaniei cu România. După încheierea Păcii de la București, N. Titulescu se stabilește la Paris, în vederea continuării luptei pentru desăvîrșirea unității statale. În Consiliul Național Român ce-l avea președinte pe Tache Ionescu, N. Titulescu a fost unul dintre cei mai activi membri. În 1920, în calitate de prim delegat la Conferința de pace de la Paris, în urma strădaniilor depuse, semnează la 4 iunie Tratatul de pace de la Trianon, cu Ungaria, N. Titulescu repurtînd primul mare succes diplomatic.

În anul 1922 a fost numit ministru plenipotențiar la Londra și în același timp reprezentant permanent al României la Societatea Națiunilor, ajungînd de fapt conducătorul politicii externe românești. În acești ani a apărat cu perseverență interesele economice și politice românești, repurtînd două succese de prestigiu în favoarea patriei sale: plata reparațiilor de război și procesul optanților unguri.

Ca o consecință firească a stimei de care se bucura în lumea diplomaților, N. Titulescu devine în 1930 președinte al Adunării Generale a Societății Națiunilor, în această funcție fiind reales și în anul următor, fapt fără precedent la Liga Națiunilor. Cu acel prilej N. Titulescu declara: „Marea cinste pe care ați făcut-o țării mele și mie însumi, chemîndu-mă să prezidez din nou lucrările acestei mari adunări, îndepărtîndu-vă cu totul excepțional de la tradiția de nereeligibilitate a președintelui, îmi inspiră gratitudine care nu s-ar putea trece în cuvinte".

Pentru salvgardarea păcii, N. Titulescu sprijină Conferința internațională a dezarmării, care și-a început lucrările la Geneva în ziua de 2 februarie 1932, participînd 61 de țări. Între propunerile constructive figurau: reducerea armamentelor mondiale, interzicerea bombardamentelor aeriene și a armelor de distrugere în masă.

Datorită prestigiului internațional, în 1932 regele Carol al II-lea îi oferă lui N. Titulescu funcția de ministru de externe. În noua funcție caută să îmbunătățească relațiile de bună vecinătate cu Uniunea Sovietică. Un prim pas s-a făcut la 9 iunie 1934, cînd s-au reluat relațiile diplomatice cu U. R. S. S.

N. Titulescu s-a opus cu îndîrjire curenului revizionist susținut de Germania, Italia, Ungaria horthystă, care cereau revizuirea tratatelor de pace. În vederea menținerii statu-quoului a căutat să strîngă legăturile cu țările vecine, îndeosebi cu statele ce făceau parte din Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică.

De altminteri, prin intermediul pactelor mai mici sau mai mari Briand-Kellog — războiul să nu fie un mijloc de rezolvare a litigiilor dintre state, iar diferendele dintre țări să se soluționeze pe calea tratativelor), N. Titulescu a sprijinit acest principiu al securității colective. România a aderat în 1928 la pactul Briand-Kellog, proiectul de răspuns fiind elaborat de N. Titulescu, din care redăm un fragment: „Guvernul regal consideră de datoria sa să aducă un omagiu nobilei inițiative a Franței și a Statelor Unite de a prohibi războiul ca instrument de politică națională în scopul satisfacerii intereselor egoiste, precum și eforturilor depuse de toate statele al căror ajutor prețios face ca această inițiativă să poată fi încoronată de succes. România care nu aspiră decît la pace, prin muncă și demnitate, salută semnarea noului tratat ca pe un eveniment din cele mai importante în mersul lumii spre o asociere universală".

Datorită opoziției interne și externe, de dreapta, la 29 august 1936, N. Titulescu a fost înlăturat din postul de ministru de externe, România pierzînd pe cel mai talentat diplomat al perioadei interbelice. Grav bolnav se retrage pentru tratament în Elveția, iar după aceea se stabilește în Franța, asistînd de acolo, neputincios, în 1940, la pierderile teritoriale ale țării, prăbușindu-se un ideal pentru care luptase cu tot devotamentul.

Zdrobit de durere, se stinge în orășelul Cannes, la 17 martie 1941.

ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda Înalt Prea Sfințitului ANTONIE Mitropolitul Ardealului

Între 25—28 ianuarie 1982, Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a luat parte la lucrările Comitetului pregătitor al *„Conferinței mondiale a religiilor pentru apărarea darului sacru al vieții, împotriva unei catastrofe nucleare"*, care a avut loc la Moscova. Au participat membri ai Comitetului pregătitor din UR.S.S., U.S.A., India, Anglia, Norvegia, Suedia, Belgia, Franța, Sri Lanka, Mongolia, Siria, Ungaria, Bulgaria, Cipru, Etiopia, Polonia, Finlanda, R.F. Germania, Canada etc. Conferința va avea loc între 10—14 mai 1982.

Între 15—20 februarie 1982, Î.P.S. Sa în calitate de membru al Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, a luat parte la lucrările acestui Comitet la Geneva—Elveția. Cu acest prilej a avut întrevederi și cu D-l Glen Garfield Williams, secretarul general al Conferinței Bisericilor Europene, și cu Î. P. S. Mitropolit Damaschinos Papandreu, Directorul Centrului Patriarhiei Ecumenice de la Chambesy—Geneva.

Duminică, 14 februarie 1982, Î. P. S. Sa a luat parte la slujba Sfintei Liturghii oficiată pentru comunitatea ortodoxă română din orașul Lausanne—Elveția, la parohia „Sfînta Treime" nou înființată în acest oraș. La sfîrșitul slujbei Î. P. S. Sa a fost salutat de Preotul Teodor Damian și de D-l Ferdinand Polli, membru în Consiliul parohial și Președinte al Asociației de prietenie helveto-română. A răspuns Î. P. S. Mitropolit Antonie care a transmis numeroșilor credincioși prezenți binecuvîntări din partea Prea Fericitului Patriarh Iustin, îndemnîndu-i să păstreze credința și tradițiile ortodoxe de acasă. A predicat în legătură cu Evanghelia zilei și la sfîrșit a vorbit despre viața și activitatea Bisericii ortodoxe din țară, oprindu-se în special asupra ultimilor evenimente și asupra ortodoxiei din Transilvania de-a lungul veacurilor.

Cu prilejul vizitei la Geneva, în seara zilei de 20 februarie 1982, Î. P. S. Sa a luat parte la comemorarea lui Mihai Eminescu, organizată de parohia ortodoxă română din Geneva. A vorbit Pr. Emil Roman. Au recitat poezii de Eminescu membri ai parohiei. Î. P. S. Sa a vorbit despre *„Eminescu în cultura română"* și *legăturile lui cu Transilvania"*.

În ziua de 27 februarie 1982, Î. P. S. Sa s-a întîlnit cu întregul personal din administrația Centrului Eparhial Sibiu și din Institutul Teologic Universitar Sibiu, în cadrul unei recepții la reședința mitropolitană, P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a prezentat pe fiecare în parte, arătînd munca pe care o desfășoară. A răspuns Î. P. S. Mitropolit îndemnîndu-i pe toți la muncă și la îndeplinirea îndatoririlor cu seriozitate și conștiinciozitate.

După instalarea ca arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului, prima ieșire în Arhiepiscopie a Î. P. S. Mitropolit Antonie a fost la parohia Rășinari, Duminică 7 martie 1972, după prînz. Î. P. S. Sa a asistat la vecernie, în biserica mare a parohiei și a vorbit credincioșilor veniți să-l întîmpine.

La mausoleul mitropolitului Șaguna s-a făcut la sfîrșit o rugăciune de pomenire a celor trei ierarhi înmormîntați la Rășinari.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

În ziua de 13 ianuarie a. c., P. S. Episcop Emilian a făcut o vizită Excelenței Sale Jakab Antal, Episcopul romano-catolic din Alba Iulia, prilej cu care cei doi ierarhi s-au întreținut în spiritul bunelor relații de conlucrare ecumenistă.

Potrivit tradiției, P. S. Episcop Emilian a vizitat în ziua de 17 ian. a. c., împreună cu colaboratori de la Centrul eparhial, bisericile din parohiile Benic, Galda de Jos, Ighiu și Sard, sfătuindu-se cu preoții și membrii consiliului parohial asupra bunei îngrijiri a bisericilor. Tot cu acest prilej s-a vizitat parohia Craiva unde biserica este închisă datorită alunecărilor de teren și urmează a fi refăcută în noua vatră a satului.

În ziua de 22 ian. a. c., P. S. Episcop Emilian a primit la Centrul Eparhial pe dr. Oliver Crișan, originar din Teiuș, cu soția sa mexicană, în prezent stabiliți în New York, S. U. A., prilej cu care au luat cunoștință de viața bisericească din Eparhie, după care a fost vizitat Muzeul Unirii din Alba Iulia.

Personalul Centrului Eparhial a încrustat pe răbojul istoriei Episcopiei de Alba Iulia, împlinirea a șase ani de la instalarea P. S. Episcop Emilian ca Episcop al Alba Iuliei, 42 de ani de preoție și 60 de ani de viață a P. S. Sale, împliniți în 23 nov. 1981.

Cu prilejul prăznuirii acestor aniversări P. S. Episcop Emilian, înconjurat de un sobor de preoți, în ziua de 24 ian., a oficiat Sf. Liturghie în Catedrala Episcopală, după care a oferit o agapă frățească la care au participat: Excelența Sa Jakab Antal — Episcop romano-catolic și Mons. Erössi Ludovic — prepozit, Directorul Cancelariei Episcopiei romano-catolice Alba Iulia, colaboratori și alți invitați.

În ziua de 10 febr., P. S. Episcop Emilian a primit vizita Î. P. Cuv. Arhim. mitrofor Zareh Baronian, vicarul Eparhiei Armene din București, care și-a vizitat credincioșii armeni din Cluj și Alba Iulia, întreținîndu-se în probleme de ecumenism.

În zilele de 22—24 febr. P. S. Episcop Emilian a vizitat șantierul de pictură de la parohia Teaca, prot. Reghin, parohia Deda-Bistra și Mănăstirea Toplița, unde s-a întreținut cu mai mulți preoți în probleme pastorale și administrative.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

Binecuvîntări de biserici. — Duminică 31 ianuarie 1982, P. S. Episcop Vasile a săvîrșit binecuvîntarea bisericii din parohia Girișul Negru, Prot. Oradea, iar duminică, 28 febr. 1982, a celei din parohia Hida, prot. Zalău, ambele ca urmare a lucrărilor de înnoire.

Vizite pastorale arhierești. — Duminică 14 febr. 1982, chiriarhul a săvîrșit Sf. Liturghie în biserica parohială din Oșorhei și vecernia în filia acesteia, Fughiu, prot. Oradea. S-a făcut și binecuvîntarea noii case parohiale din Oșorhei.

— Duminică 21 februarie 1982, a săvîrșit Sf. Liturghie în biserica din parohia Crasna și vecernia în filia acesteia, Huseni, prot. Șimleul Silvaniei. S-a făcut binecuvîntarea noii case parohiale din Crasna.

Te-Deum de ziua Unirii Principatelor Române. — Duminică, 24 ianuarie 1982, în biserica Sf. Nicolae din Oradea, după Sf. Liturghie, s-a oficiat de către P. S. Episcop Vasile și soborul preoțesc un Te-Deum întru amintirea și cinstirea zilei Unirii Principatelor Române. Însemnătatea evenimentului a fost evocată de chiriarh.

— *Între 16—19 februarie 1982* s-au ținut la Centrul Eparhial *cursuri misionare* cu un număr de 18 preoți din protopopiatele Oradea, Beiuș și Zalău, la care s-au tratat teme cu caracter pastoral-misionar și s-au dat îndrumări social-patriotice.

Revista românească de spiritualitate ortodoxă „CREDINȚA" (THE FAITH) a Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America și Canada publică în nr. 1—2, 1982, știrea alegerii și instalării ca Mitropolit al Ardealului a Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, cu o scurtă biografie și cu mențiunea că Î. P. S. Victorin, Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române în America și Canada a oficiat duminică 7 februarie 1982, în momentul în care la Sibiu aveau loc festivitățile instalării, un Te-Deum în biserica „Sfînta Treime" din Troy, Michigan, în onoarea P. F. Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române, a Sfîntului Sinod și a noului Mitropolit al Ardealului. Î. P. S. Antonie a mulțumit în scris Înalt Prea Sfințitului Victorin, de care îl leagă o caldă prețuire și iubire, ca și revistei „Credința".

NOUTĂȚI EDITORIALE

În editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1981, a apărut volumul *Descătușarea 1821* de Î. P. S. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, reunind studii publicate de autor cu privire la revoluția lui Tudor Vladimirescu și la legăturile acestuia cu personalități bisericești ale vremii, cum a fost episcopul Ilarion al Argeșului, „prim sfătuitor și ajutor" al Domnului Tudor. (217 p.).

În editura Panopticum Press London, 1981, 96 p., au apărut, în limba română, *Poeme de ieri și de azi* de poetul de origine română C. Michael-Titus, comentate și editate de George Alexe directorul revistei „Comuniunea Românească" din Detroit, U. S. A.

În editura pariziană Desclée de Brouwer a apărut cartea Păr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Prière de Jésus et expérience du Saint-Esprit*, Paris 1971, 131 p. cu o prefață de cunoscutul teolog Olivier Clément care începe astfel: „Părintele Dumitru Stăniloae este în mod sigur astăzi cel mai mare teolog ortodox" (p. 7).

La redacție s-a primit *Almanah 1982* editat de parohia ortodoxă română din Göteborg, Suedia, prin grija preotului drd. Ioan F. Stănculescu. Cuprinde, printre altele, un reportaj asupra vizitei P. F. Patriarh Iustin în Suedia, în octombrie 1981, în fruntea unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române.

În editura Refo-Druck Hans Vogler, Tübingen, 1982, a apărut TESTIMONIA DECUMENICA IN HONOREM OSCAR CULLMANN OCTOGENARII, 264 p. cuprinzînd și două contribuții românești: I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului cu art.: *„Oscar Culmann, ortodoxia și România"* și Pr. Prof. Dr. Ioan Coman cu art.: „Întîlnire cu un ecumenist: Oscar Cullmann".

În editura Ostkirchliches Institut din Regensburg, R. F. G., (condus de Negr. Albert Rauch) a apărut „ORTHODOXIA 1982" cu numele, datele personale mai importante, funcția și adresa tuturor episcopilor ortodocși din lume, inclusiv a vechi-orientalilor. Potrivit listelor de nume există în momentul de față 1321 episcopi din care 1145 ortodocși și 176 vechi orientali.

La Freiburg, în R. F. G., a apărut studiul Pr. Ioan Dură, paroh al Comunității ortodoxe române din Olanda, intitulat *„Voievozii Valahiei și Moldovei și patriarhii ortodocși ai Orientului în a doua jumătate a secolului al XVII-lea"* (în limba franceză) 1981, 27 p.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 130 Sibiu, 1 aprilie 1982 Nr. 13—14/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Mitropolitul Nicolae Bălan în perspectiva centenarului naşterii sale

Am înmănunchiat sub acest generic cîteva articole dedicate centenarului naşterii mitropolitului Nicolae Bălan.

Ele vor să fie un omagiu adus personalităţii celui care şi-a înscris cu vrednicie numele în rîndul marilor bărbaţi ai Bisericii transilvănene.

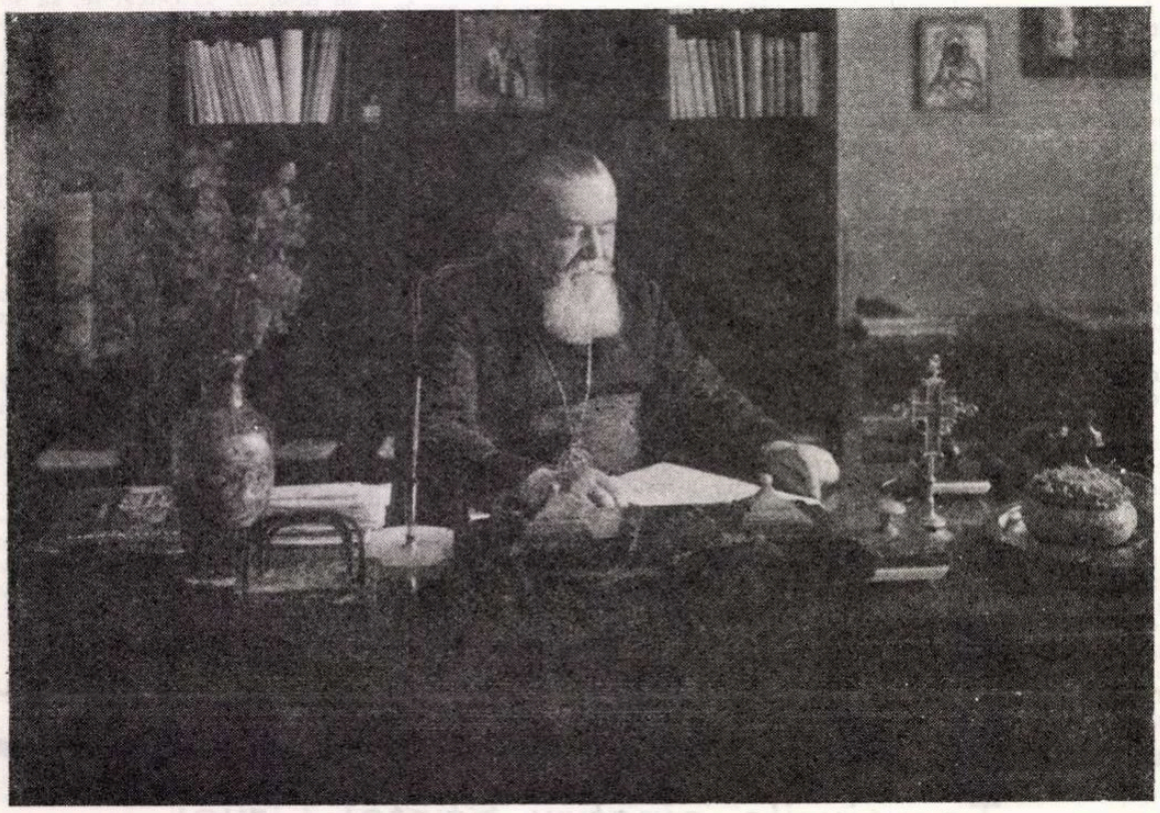

Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan, ctitor de oameni, ecumenist de anticipaţie, umanist

Mitropolitul Nicolae Bălan ar fi împlinit în anul acesta, la 27 aprilie, 100 de ani! Cei ce l-au cunoscut îl au atît de viu în amintire, încît parcă nu le vine să creadă că acest mare contemporan ar fi putut fi astăzi chiar atît de încărcat de ani. La Sibiu toţi îşi aduc aminte de el ca de cineva de care s-ar fi despărţit ieri. Se plimba pe aici, primea musafiri acolo, lucra dincolo, în biserică vorbea din cutare loc... Toţi îţi spun că el a zidit paraclisul lîngă vechea casă şaguniană, că el a plănuit foişorul brîncovenesc deschizînd reşedinţei o nouă perspectivă, că el e autorul grădinii — aproape o grădină japoneză — că el a zidit Păltinişul... El a scos din ruină mănăstirea lui Brîncoveanu de la Sîmbăta, căzută sub obuzele acelui domn de tristă amintire, de ocară şi blestem, numit Bukow, general care şi-a arătat abilitatea militară — ce mai abilitate — trăgînd cu tunurile în călugării ortodocşi care îşi apărau legea strămoşească doar cu metaniile, pe boabele cărora rosteau rugăciuni, şi tot cu tunurile distrugînd cu pricepere — ce mai pricepere! bisericile, şi chiliile şi zidurile de incintă a peste două sute de mănăstiri ortodoxe din Transilvania. Numele lor au fost adunate de Ştefan Meteş într-o carte ca într-un pomelnic de morţi de moarte năpraznică! În reşedinţa din Sibiu există totuşi o fotografie mare a mănăstirii Sîmbăta în ruină, cu copaci crescuţi pe zidurile dezgolite, dezolante, fotografie făcută de mitropolitul Nicolae Bălan, menită să acuze peste veacuri pe mesagerul habsburg, romano-catolic, trimis să facă printre ortodocşii români operă de civilizaţie şi cultură! Fotografia e unică. O excepţie. Schilodită, dar rămasă mărturie. Doar cu capul tăiat! Celorlalte mănăstiri nu li s-au putut face fotografii: din ele n-a mai rămas nimic.

De amintirea mitropolitului Nicolae Bălan sînt legate în Sibiu şi în Transilvania multe alte înfăptuiri. El a fost ctitor şi de reviste teologice şi de cultură, de colecţii de cărţi de şcoli secundare şi, mai presus de orice, a fost *ctitor de oameni*. Numeroşi sînt cei care îi sînt datori cu recunoştinţă pentru că — precum zice românul cu înţelepciune — i-a făcut oameni. La rîndul lor şi ei au fost ieri, şi mai sînt şi astăzi, ctitori de oameni. Prin ei mai lucrează încă spiritul şi metoda lui Nicolae Bălan.

E bine să ne amintim însă, şi de alte dimensiuni ale preocupărilor sale care, mi se pare, n-au fost încă suficient scoase în evidenţă, şi anume: în primul rînd de *dimensiunea ecumenică*. Astăzi ecumenismul e o dimensiune aproape comună tuturor clericilor şi teologilor şi multor laici. Atunci, la vremea lui, Nicolae Bălan a fost iniţiator şi precursor. Mişcarea ecumenică nu se născuse încă.

El a condus prima delegaţie a Bisericii Ortodoxe Române implicată în ecumenism şi anume la Conferinţa zisă pe atunci universală, intitulată „Viaţă şi Acţiune" — Life and Work — organizată la Stockholm în Suedia, între 19—31 august 1925, din iniţiativa primatului Suediei, Arhiepiscopul Natan Söderblom (1866—1931). Din delegaţie mai făceau parte: Mitropolitul Nectarie Cotlarciuc al Bucovinei, episcopul Vartolomeu Stănescu al Rîmnicului Vîlcii, Arhim. Iuliu Scriban, Profesorii I. Lupaş, V. Ispir, Romulus Cîndea şi preotul Trandafir Scorobeţ. A fost apoi şi la alte conferinţe dar ne vom opri cu deosebire la aceasta.

Este cu adevărat de mirare să vezi astăzi, cîte lucruri a anticipat Nicolae Bălan în 1925, de parcă ar fi cetit cu un ochi de vizionar pe agenda anilor noştri, problemele, temele şi chiar formulele care constituie astăzi, adică peste cincizeci şi ceva de ani, limbajul ecumenic al tuturor Bisericilor, de pe toate meridianele globului.

Într-un interviu pe care-l acorda ziarului suedez „Dagens Nyheter", el, afirma „nevoia contactelor personale dintre Biserici", cerea trecerea pe primul plan al preocupărilor Bisericilor a „problemelor sociale", şi îşi exprima speranţa că Bisericile îşi vor alcătui „un program de idei pentru munca socială, un program la care toţi oamenii Bisericii să poată adera din toată inima".

Într-o cuvîntare rostită în faţa Conferinţei, la care erau prezenţi cca. 680 de participanţi (lipseaû, ca şi astăzi, doar romano-catolicii!), el cerea ca Bisericile „să colaboreze frăţeşte" pe baza principiilor de mai sus şi a învăţăturilor Sfintei Scripturi, citînd texte devenite clasice în ecumenism: I Cor. 1, 13, Ioan 17, 21. Iată expuse cu claritate principiile ecumenismului practic: contactele, colaborarea în pro-

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 3-a)

„Fost-a om trimis de Dumnezeu"

Cuvîntul acesta, spus de Evanghelistul Ioan despre Sf. Ioan Botezătorul (Ioan 1, 6), a fost aplicat la noi Mitropolitului Andrei Şaguna pentru marele rol împlinit de el în deplina reorganizare şi în întărirea Bisericii strămoşeşti din Transilvania.

El poate fi aplicat însă şi Mitropolitului Nicolae Bălan, pentru rolul înrudit cu al lui Şaguna, pe care l-a împlinit, în împrejurările schimbate ale timpului în care a păstorit, în viaţa Ortodoxiei româneşti din Transilvania, cu repercusiuni asupra ortodoxiei din tot cuprinsul ţării noastre.

În prima decadă de la începutul secolului nostru şi în anii de după aceea simţirea apropierii ineluctabile a momentului unirii întregului popor român în statul său unitar căpătase o intensitate maximă în poporul nostru de pe ambele laturi ale Carpaţilor şi deci produsese şi o angajare a tuturor preocupărilor purtătorilor lui de cuvînt de la toate nivelele, în grăbirea realizării acestei uniri.

Tînărul profesor Nicolae Bălan de la Institutul Teologic din Sibiu, începînd de la 1905, s-a angajat şi el cu tot elanul său tineresc, dar şi cu excepţionalul său talent de animator, sporit şi înălţat de o remarcabilă şi modernă cultură filozofic-teologică, cîştigată la universităţi din străinătate, în mişcarea generală de grăbire a înfăptuirii marelui nostru vis naţional. Conştient că pregătirea acestui act este strîns asociată cu o ridicare a poporului nostru la nivelul cultural general al acelui timp, tînărul profesor a întemeiat încă din primul an al său de profesorat, la vîrsta de douăzeci şi trei de ani, „Revista Teologică", menită să ridice la nivelul cultural contemporan şi general european preoţimea ortodoxă, pentru a împlini într-un mod tot mai conştient şi mai eficace nu numai misiunea ei de spiritualizare în viaţa poporului, ci şi pe cea de aprindere sporită în el a dorului de întregire naţională completă într-un singur stat.

Ceea ce făcea Octavian Goga, prietenul lui, la revista „Luceafărul din Sibiu, a pornit să facă tînărul profesor Nicolae Bălan la

Pr. Prof. *D. Stăniloae*

(Continuare în pag. a 4-a)

LA UN CENTENAR

„Ca-n poveşti..."

Mare ierarh, mare cărturar, mare ocîrmuitor bisericesc, mare părinte duhovnicesc, mare sfătuitor, mare prieten, om de înaltă cultură, „gură de rai" a vieţii noastre preoţeşti şi româneşti, pom încărcat cu minunate roade, podoabă a Bisericii şi a ţării, personalitate de culme în istoria contemporană a Bisericii şi a Patriei, mare patriot, — „prezenţa Mitropolitului Nicolae Bălan s-a făcut simţită în toate momentele de afirmare ale Ortodoxiei româneşti, cît şi în momentele de răscruce istorică pentru ţară".

Am citat din cuvîntul funebru pe care Patriarhul Justinian l-a rostit în Catedrala mitropolitană din Sibiu, cînd s-au prohodit rămăşiţele pămînteşti ale neuitatului nostru mitropolit. („Telegraful Român, 1955, nr. 37—38).

Referindu-se la contribuţia pe care a adus-o „cu toată fiinţa lui la actul unirii Ardealului cu Patria Mamă", Patriarhul Justinian a ţinut să sublinieze — şi cu drept cuvînt — că Mitropolitul Nicolae Bălan „s-a străduit continuu, cu toate puterile lui, pentru consolidarea acestei uniri". „Preistoria" acestor strădanii e mai puţin cunoscută. A evocat-o — la dimensiuni corespunzătoare însemnătăţii ei — Ion Rusu Abrudeanu, în 1929 (şi a reluat-o, după aceasta, pr. I. Dăncilă, în 1940).

Era în octombrie 1918. Realipirea Transilvaniei la Patria-Mamă devenise iminentă. În calea înfăptuirii acestui act de colosală însemnătate pentru viitorul neamului nostru, pentru unitatea naţională a României se ridicau dificultăţi neaşteptate. Consiliul naţional central român care funcţiona atunci la Arad, se afla în completă izolare de factorii guvernamentali retraşi vremelnic la Iaşi. Consiliul naţional din Sibiu, prezidat de Andreiu Bîrseanu — în rîndurile căruia activau tineri entuziaşti ca dr. Nicolae Bălan, dr. Silviu Dragomir şi dr. I. Broşu — insista ca Aradul să intre în legătură cu cercurile conducătoare de la Iaşi, spre a arăta (unde trebuia) care era voinţa poporului român din Ardeal: alipirea necondiţionată la România, întregirea neamului, realizarea unităţii poporului român. Aradul — în frunte cu Vasile Goldiş — era de perfect acord. Sarcina aceasta a transferat-o Sibiului, care era mai aproape de Moldova.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

(Continuare în pag. a 3-a)

DIN SUMAR:

— P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul: **Mitropolitul Nicolae Bălan, pelerin la Locurile Sfinte** (pag. 3)
— P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureşanul: **Quid prodest?** (pag. 2)
— Arhid. Prof. I. Zăgrean: **Temeiurile cinstirii Sfintei Cruci** (pag. 2)
— Arhid. Gh. Papuc: **Ieşit-a semănătorul** (pag. 2)
— **Ştiri — Informaţii** (pag. 4)

„Ieşit-a semănătorul . . .“

(Luca 8, 5)

Imaginea cu semănătorul luată de Mîntuitorul Iisus Hristos din lucrările agricole ale Ţării sfinte de acum aproape 2000 de ani este în aceste zile de primăvară de o vădită actualitate, atît sub raport economic, cît şi duhovnicesc sau spiritual.

Sub raport economic sau gospodăresc, vedem cum părinţi şi fraţi de-ai noştri — pe care noi, cei ce ne-am născut în vatra satelor — îi purtăm în inimile noastre şi îi avem mereu în rugăciunile noastre ca Cel Atotputernic să le binecuvinteze „sfînta lor muncă“ — ies în aceste zile la lucrul lor şi la lucrarea lor pînă seara (Ps. 103, 24), pentru ca prin munca lor neobosită să „scoată pîine din pămînt“, care „întăreşte inima omului“ (Ps. 103, 16—17).

Acum, sub Soarele dulce al acestui anotimp al reînvierii generale, cuvintele Mîntuitorului: „Ieşit-a semănătorul să samene sămînţa sa“ (Luca 8, 5) sînt parcă mai actuale ca oricînd. Acum mai ales le simţim tăria, cînd şi în ogoarele Patriei se aruncă cu grijă, cu dragoste, cu rîvnă şi dăruire sămînţa cea bună, aleasă; se seamănă cu adînca nădejde că „cel ce seamănă cu dăruire, cu dăruire va şi secera“ (II Cor. 9 ,6).

Cuvintele Mîntuitorului: „Ieşit-a semănătorul . . .“ sînt în acelaşi timp de o vie actualitate şi pe plan duhovnicesc. Ne aflăm în plin post al Sf. Paşti, perioadă specială de semănat duhovnicesc. După cum ştim, postul înseamnă reţinere şi chiar renunţare la anumite mîncăruri. Înseamnă cugetare sau meditaţie mai multă şi mai adîncă asupra rostului nostru în această lume, înseamnă gînd şi faptă mai riguros controlate, înseamnă îngrădire şi înfrînare a pornirilor noastre spre rău. Dar postul mai înseamnă şi revărsare de gînd, de vorbă şi faptă bună.

„Semănaţi-vă fapte bune!“ — spune Cel Atotputernic prin gura profetului Său Osea (10, 12), cuvinte care acum mai ales, în vremea Postului mare, au pentru noi o specială rezonanţă.

Acum deci, în vremea postului, trebuie să ieşim mai cu osîrdie şi la semănatul duhovnicesc, după cum citim la profetul Osea: „Semănaţi-vă fapte bune, căci numai aşa veţi secera milostivire şi căutaţi pe Domnul ca El să vină să vă îndestuleze de roadele mîntuitoare“ (Osea 10, 12). Acum, în vremea postului, trebuie să luăm seama mai cu osebire şi la îndemnul înţeleptului Solomon care zice: „Nu zăbovi a face bine celui ce are nevoie, cînd ai putinţa să-l ajuţi“ (Pilde 3, 27), ori al profetului Amos care spune: „Căutaţi binele şi nu răul ca să fiţi vii. Urîţi răul şi iubiţi binele“ (Amos 5, 14—15), sau al profetului Zaharia, care arată mai pe înţeles: „Aşa grăieşte Domnul Savaot: Judecaţi după pravila cea dreaptă, fiţi milostivi şi îndurători unii faţă de alţii. Nu apăsaţi pe văduve, pe orfani, pe străini şi pe cel sărman şi nimeni să nu pună la cale fărădelegi în inima lui împotriva semenului“ (Zaharia 7, 9—10).

Acum, în vremea postului, trebuie să avem mai vii înaintea ochilor noştri sufleteşti şi următoarele cuvinte ale Mîntuitorului Iisus Hristos: „V-am pus să mergeţi şi roadă să aduceţi“ (Ioan 15, 16), roadă desigur de tot lucrul cel bun, de tot ce înseninează, înfrumuseţează şi îmbogăţeşte viaţa, iar „roadă multă“ putem aduce numai cînd stăm în strînsă legătură cu El, aşa cum mlădiţele rodesc numai cînd stau strîns legate de butucul viţei (Ioan 15, 5).

În vremea postului mai ales să urmăm mai cu rîvnă şi îndemnul Sf. Ap. Pavel, care ne zice: „Să fim neosteniţi în săvîrşirea binelui căci, nelenevindu-ne, la vremea potrivită vom secera. Aşadar, pînă cînd avem vreme, să facem bine tuturor oamenilor“ (Gal. 6, 9—10).

*

Ne aflăm, aşadar, în vremea semănatului agricol, dar şi într-o foarte potrivită perioadă de semănat duhovnicesc.

Să aruncăm deci cu toată dăruirea, cu toată priceperea, dragostea şi puterea noastră sămînţa cea roditoare de pîine îmbelşugată în ogoarele Patriei, dar, cu aceeaşi rîvnă şi dragoste, să aruncăm, să semănăm cu mîna plină şi boabele strălucitoare şi îmbucurătoare ale faptelor bune.

În felul acesta, vom săvîrşi cu bine calea postului în care ne aflăm, învrednicindu-ne a ajunge să ne închinăm şi Sf. Învieri, cum spune o rugăciune de la Sf. Liturghie a Sf. Grigorie cel Mare, care se săvîrşeşte în această vreme a postului Sf. Paşti.

Arhid. *Gh. Papuc*

Psalm

Mai bun ca noi, Doamne, e cîmpul Tău verde —
Pădurea în care tot zvonul se pierde
Şi roua-i mai pură ca inima noastră,
Cînd e năzuinţă spre Bolta albastră!

*

În cîte podoabe minunea-Ţi răsfrîngi!
În fructele toamnei aromele strîngi,
Torni, tainic, pe lanuri — blond — fagurul lunii
Şi creşti — reverie — în murmurul strunii.

*

Mai bun ca noi, Doamne, e-al holdei grăunte,
Izvorul cu şoaptă sub coapsă de munte
Şi firul de iarbă, ce, blînd, se-nmlădie
Cînd vîntul de seară pe creştet i-adie.

*

În cîte podoabe minunea-Ţi răsfrîngi!
Ca azima, mila-Ţi asupră-ne frîngi.
Creşti spicul şi bradul, iubiri troieneşti
Şi candela vieţii cu mir primeneşti!

Octav Sargeţiu

Din toate cele patru zări, acum sîntem chemaţi şi noi românii să aderăm la organizaţii religioase noi, să ne înstrăinăm de Biserica Ortodoxă, să primim învăţătura a numeroşi învăţători, care are fiecare părerea lui despre cuvîntul lui Dumnezeu, despre Evanghelie, despre învăţătura lui Hristos.

Glasurile ce ne cheamă sînt pentru mulţi foarte ispititoare. Ceea ce ne aduc însă toate aceste glasuri la un loc, este dezbinarea, este înstrăinarea de tot ce am moştenit noi sfînt şi bun de la moşii şi strămoşii noştri, de la Sfinţii Părinţi, de la Sfinţii Apostoli şi prin ei, de la Hristos.

De aceea, fiecare din noi sîntem datori, mai înainte de a ne înstrăina de Biserica strămoşească şi de a îmbrăca altă haină religioasă, să ne întrebăm: avem noi oare dreptul să ne înstrăinăm de ceea ce ne învaţă Biserica lui Hristos?

Avem noi dreptul să renunţăm la tot trecutul nostru creştinesc şi românesc?

Avem noi oare dreptul să înlăturăm din viaţa noastră pe toţi eroii şi martirii Neamului, pe toţi voievozii şi cărturarii, pe toţi oamenii aleşi ce s-au născut din sămînţa românească şi care au fost fiii credincioşi ai Bisericii Ortodoxe?

Avem noi oare dreptul să lăsăm să se pustiască altarele, să se spulbere elanurile prin care Biserica Ortodoxă ne-a împodobit viaţa şi ţara; să fie desconsiderată arta, cultura, literatura românească, icoanele pe sticlă, celelalte picturi de la Voroneţ, Suceviţa, Hurezi şi din alte părţi ale ţării?

Avem noi oare dreptul să renunţăm la nemuritoarea biserică de la Curtea de Argeş sau Trei Ierarhi din Iaşi, la Dragomirna ori bisericile de lemn din Maramureş, ce sînt parcă nişte arătări spirituale, care prin veacuri ne-au fost o mărturie a perenităţii şi continuităţii noastre aici? Avem noi dreptul să ne lepădăm de aceste străvechi locaşuri, care ne-au ţinut trează conştiinţa de neam şi mai ales conştiinţa că avem o Lege sfîntă, moştenită de la Hristos, ce ne reprezintă pe noi pe pămînt în faţa celorlalte popoare, dar şi în faţa cerului, în faţa lui Dumnezeu şi a sfinţilor?

Quid prodest?

Avem noi oare dreptul să lăsăm să se pustiască şi să fie părăsite mormintele părinţilor noştri, crucile de la răspîntii şi cimitirele Bisericii, unde se află osemintele părinţilor, moşilor şi strămoşilor noştri, care, ca nişte fii credincioşi ai Bisericii lui Hristos, au adormit în nădejdea învierii şi a vieţii veşnice, împărtăşiţi cu Trupul şi Sîngele Domnului?

Oare experienţa de două mii de ani aproape de trăire în Biserica lui Hristos, nu este deajuns să ne asigure că nu sîntem pe un drum greşit, cînd ascultăm şi umblăm în viaţă, aşa cum ne învaţă Biserica?, glasul Bisericii fiind glasul lui Dumnezeu. Ce daruri spirituale putem găsi noi în altă parte, cînd este vorba de viaţa creştinească, pe care să nu le găsim în Biserică?

Sfinţenia, dreptatea, cumpătarea, dragostea de Dumnezeu, de Iisus Hristos, toată învăţătura Lui sfîntă, toate armele duhului împotriva patimilor, împotriva păcatelor, ni le pune la îndemînă Biserica. Dacă vrem să nu înjurăm, să nu furăm, să nu mîntim, să nu înşelăm, să nu trăim în beţii sau destrăbălare, toate acestea dintotdeauna ne învaţă Biserica, ne porunceşte Biserică să nu le facem, să luptăm împotriva lor, să trăim în sfinţenie, să ne mîntuim. Ba mai mult. Biserica nu ne lasă să ne luptăm singuri şi numai cu puterile noastre, slabe, omeneşti. Ci ea luptă alături de noi împotriva întunericului, împotriva duhurilor pline de răutate ale patimilor. Biserica ne dă şi mijloacele prin care noi putem să biruim şi să înfrîngem întunericul şi răul din noi, precum şi întunericul şi răul din lume.

Din mila lui Dumnezeu, în Biserică avem ceata tuturor sfinţilor şi martirilor care au trăit şi s-au mîntuit. Avem Sf. Taine, aceste surse de energie, aceste mijloace misterioase şi miraculoase, prin care Duhul Sfînt revarsă în viaţa noastră din Dumnezeu o forţă, o tărie, o putere, o energie, ce izvorăşte direct din Dumnezeu Cel în Treime adorat. Energia necreată, numită Harul lui Dumnezeu, prin care ne îndumnezeim şi ne mîntuim.

Din mila lui Dumnezeu în Biserică avem Altar, avem Jertfă, avem Har prin care ne luminăm şi ne mîntuim. Avem cuvîntul lui Dumnezeu păstrat întreg, nestricat, aşa cum l-a rostit Hristos, aşa cum l-au primit Sf. Apostoli şi l-au păstrat Sf. Părinţi, aşa cum l-au trăit moşii şi strămoşii noştri de la început şi pînă astăzi.

Dar ceea ce este de necrezut şi de nepriceput pentru noi, este faptul că toţi cei ce se înstrăinează de Biserică, toţi cei ce se leapădă de învăţătura ortodoxă, nu cunosc această învăţătură! Aceşti oameni se înstrăinează de ceea ce nu ştiu. Ei disprefuiesc ceea ce nu cunosc. Nimeni din cei ce au părăsit Biserica, nu s-a gîndit mai înainte de a se rupe de Biserică, să cerceteze, să studieze bine învăţătura acestei Biserici, să înceapă a căuta să cunoască în lumina adevărului cuvîntul lui Dumnezeu din Sfînta Scriptură, să cunoască cu adevărat învăţătura acestei Biserici. Pe baza Revelaţiei, pe baza unei judecăţi drepte, cu inimă cinstită şi curată să caute a cunoaşte învăţătura Bisericii lui Hristos şi numai după aceea să ia o hotărîre. Toate, dar absolut toate înstrăinările de Biserică au o cauză subiectivă şi nicidecum una obiectivă, bazată pe cunoaştere aprofundată, luminată, dreaptă.

În lumina Revelaţiei ce se păstrează în Sfînta Scriptură şi în Sfînta Tradiţie, în lumina istoriei, în lumina unei judecăţi luminate şi curate, sîntem datori să reflectăm bine fiecare asupra acestor gînduri şi să ne punem şi noi întrebarea, pe care şi-o pune orice om cinstit, văzînd dezbinarea ce a început să se strecoare în viaţa creştină românească: Quid prodest? Cui foloseşte dezbinarea religioasă?

† IUSTINIAN MARAMUREŞANUL
Episcop-vicar

Temeiurile cinstirii Sfintei Cruci

În cultul creştin ortodox, Sfînta Cruce ocupă un loc important, deoarece ea este altarul de jertfă al creştinătăţii, pe care s-a răstignit Cel ce a luat asupra Sa păcatele noastre şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat (Isaia 53, 5). Din acest motiv, în concepţia ortodoxă crucea şi jertfa izbăvitoare a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos sînt indisolubil legate împreună, de cîte ori ne amintim sau vorbim despre cruce aducîndu-ne aminte de jertfa Mîntuitorului, şi de cîte ori ne gîndim la Jertfa Sa pentru neamul omenesc, o legăm pe aceasta inseparabil de cruce. Jertfa Mîntuitorului a sfinţit pentru totdeauna crucea, după cum crucea înseamnă şi exprimă pentru creştini totdeauna altarul jertfei izbăvitoare a Noului Testament, săvîrşită de Mîntuitorul Hristos pe cruce.

Astfel, din instrument şi din obiect de tortură şi de ocară, aşa cum a fost considerată crucea în antichitatea păgînă, ea a devenit un obiect vrednic de o deosebită cinste, Sf. Biserică aducîndu-i cinstire nu numai în Duminica a III-a din Postul Patruzecimii şi la Praznicul Înălţării Sf. Cruci, ci şi în toate miercurile şi vinerile de peste an.

La întrebarea: de ce Mîntuitorul Hristos a ales pentru Sine cea mai ruşinoasă moarte: răstignirea pe cruce, Sfinţii Părinţi au dat mai multe răspunsuri şi anume: 1. A ales această moarte ruşinoasă, spre a arăta contradicţia dintre decăderea omenească din acea vreme şi bunătatea şi dragostea divină arătată faţă de întreg neamul omenesc pentru care şi-a dat viaţa; 2. A ales răstignirea pe cruce, pentru ca, prin moartea Sa cu braţele deschise, de pe înălţimea crucii să poată cuprinde cu privirea pe toţi cei cu care prin întrupare a devenit frate al lor, prin jertfa Sa dînd cel mai măreţ exemplu de dragoste faţă de ei; 3. S-a răstignit pe cruce, pentru ca sîngele curs din ranele Lui pînă şi-a dat sfîrşitul să spele şi să curăţească lumea de păcate, aşa cum apa ce curge continuu dintr-un izvor curăţeşte totul în calea ei; 4. S-a răstignit pe cruce, pentru ca luînd asupra Sa blestemul care plana asupra noastră: „Blestemat este tot cel spînzurat pe lemn“ (Deut. 21, 23) şi suferind cea mai ruşinoasă moarte, să dea prin aceasta cea mai sublimă pildă de smerenie şi ascultare, aşa cum ne învaţă Apostolul neamurilor: „Care fiind în chip de Dumnezeu . . . s-a deşertat pe Sine chip de rob luînd . . . s-a smerit pe Sine ascultător făcîndu-se pînă la moarte şi încă moartea pe cruce“ (Filip. 2, 6—8).

Dar prin jertfa de pe cruce a Mîntuitorului, acest obiect de ocară şi ruşine a devenit şi un simbol de sfinţenie, supunere, ascultare şi biruinţă, din următoarele motive: 1. A devenit altarul de jertfă al lui Iisus Hristos pe care şi-a dat viaţa Sa pentru viaţa lumii, iar acest altar e vrednic de o mai mare cinste decît altarul Legii Vechiului Testament, sfinţit de Moisi după porunca Domnului (Exod 29, 37), deoarece prin jertfa de pe el, Mîntuitorul a izbutit „să împace cu Sine toate, făcînd pace cu sîngele crucii Sale . . .“ (Colos. 1, 2). Astfel, crucea s-a sfinţit pentru totdeauna prin sîngele Celui ce s-a jertfit pentru mîntuirea noastră; 2. Crucea este instrumentul sau obiectul prin care s-a realizat mîntuirea neamului omenesc şi răscumpărarea lui din robia păcatului şi a morţii, precum spune însuşi Mîntuitorul: „Şi după ce voi fi înălţat de pe pămînt (adică ridicat pe cruce), voi atrage la mine pe toţi oamenii.“ „Vorbind astfel, arăta cu ce moarte avea să moară“ (Ioan 12, 32—33). La fel spune Sf. Apostol Pavel: „El a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn, pentru ca noi, fiind morţi faţă de păcate, să trăim pentru sfinţenie . . .“ (I Petru 2, 24).

3. Crucea este mijlocitoarea preamăririi Mîntuitorului Hristos de către Părintele ceresc, deoarece prin jertfa Sa pe cruce, El a dobîndit meritul suprem: „De aceea şi Dumnezeu l-a preaînălţat şi i-a dăruit Lui nume mai presus de orice nume, pentru ca în numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pămînteşti şi al celor de sub pămînt . . .“ (Filip. 2, 9—10); 4. Sf. Cruce este pecetea lui Dumnezeu sau semnul cu care, în viziunea profetului Iezechiel, cei meniţi să fie scăpaţi de la pierzanie au fost pecetluiţi la frunte cu litera T (prefigurarea crucii). O viziune asemănătoare a avut în insula Patmos şi Sf. Apostol Ioan: „un alt înger avea pecetea Dumnezeului celui viu, cu care au fost pecetluiţi cei 144.000 din toate seminţiile lui Israel“ (Apoc. 7, 2—4); 5. Sf. Cruce este semnul sau simbolul biruinţei, emblema sau stema de pe steagul Mîntuitorului Hristos, semn care se va arăta pe cer înaintea Parusiei Domnului: „Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului . . . şi vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu multă mărire şi putere“ (Matei 24, 30).

Dar Sfînta Cruce merită să fie cinstită şi datorită faptului că ea a fost preînchipuită încă în Vechiul Testament ca mijloc de mîntuire şi scăpare din primejdia morţii sau a pieirii. Acesta se poate vedea din următoarele locuri scripturistice: Exod 14, 16; Num. 21, 9; Gen. 48, 14; Ieşire 15, 25.

Cinstind Sfînta Cruce şi însemnîndu-se cu semnul ei, noi creştinii mărturisim pînă la sfîrşitul veacurilor că pentru toţi cei ce se străduiesc să umble pe calea mîntuirii, silindu-se să lucreze pentru a o dobîndi „cu frică şi cu cutremur“ (Filip. 2, 12), „cuvîntul crucii . . . este puterea lui Dumnezeu“ (I Cor. 1, 18).

Arhid. prof. *I. Zăgrean*

Mitropolitul Nicolae Bălan, pelerin la Locurile Sfinte

Mergînd pe firul bunelor tradiții de a respecta și de a cinsti Locurile sfinte creștine, Biserica Ortodoxă Română, pe lîngă ajutoarele acordate cu multă generozitate pentru menținerea lor, a organizat în decursul vremii și pelerinaje către locurile de închinare aflate pe pămîntul Țării Sfinte.

În rîndul acestora (fără a aminti de multe altele care s-au făcut și se fac încă în zilele noastre mai ales de sărbătoarea Paștilor), se înscrie și pelerinajul organizat, în 1925 și condus de Mitropolitul Nicolae Bălan, pelerinaj care număra 160 de pelerini (2 ierarhi, mai mulți preoți, și credincioși).

În aceste rînduri nu ne vom ocupa atît de felul cum a fost organizat pelerinajul și de desfășurarea itinerarului ci mai ales vom sublinia maniera prin care Nicolae Bălan a ținut să-l facă important prin prezența lui, atașamentul față de credincioși și slujitori, prezentarea Bisericii Ortodoxe Române în fața altor conducători de Biserici surori, cît și a unor danii pe care le-a făcut la Ierusalim, și în alte centre vizitate.

În gîndirea sa pelerinajul avea nu numai un scop religios ci și unul istoric, cum a lăsat să se întrevadă în cuvîntarea adresată către Damianos I (1897—1931), patriarhul Ierusalimului: „Am venit să ne închinăm la Sfîntul Mormînt... — spunea mitropolitul român — mînați de un profund sentiment creștin. Sîntem 160 de pelerini din toate unghiurile țării noastre însuflați de dorul de a aduce prinos de recunoștință pentru darul biruinței de care Dumnezeu a împărtășit națiа și Biserica Ortodoxă Română și ne simțim fericiți că Vă putem saluta în numele Bisericii și poporului ei dreptcredincios întregit", pe care Dumnezeu l-a ajutat să se dezrobească de „jugul milenar și vitreg". Se referea, în chip evident, la actul unirii Transilvaniei cu patria mamă în 1 decembrie 1918.

În timpul călătoriei, pe mare, mitropolitul Bălan vorbește însoțitorilor despre călătoriile misionare ale Apostolului Pavel pe care le urmărește după Faptele Apostolilor, arătîndu-le pe hartă.

„Iată Patmosul! Fericiți sîntem că vedem această insulă, spunea Nicolae Bălan pelerinilor săi. Insulă acoperită de colini pleșuve și albe, cu neînsemnată verdeață în vremea sezonului de iarnă, adăpostește pe versantul ei mănăstirea închinată Sf. Ioan Evanghelistul. Aceste stînci, arse de soare, își continuă mitropolitul Nicolae explicația, au fost martore ale revelației descrise în cea de-a 27-a carte a Noului Testament, carte scrisă de autorul ei în împrejurări cunoscute, atunci cînd a văzut aici cerul cel nou și pămîntul cel nou"

Ascultat cu însuflețire de drumeții săi, înaltul pelerin se retrăgea permanent spre latura Bibliei, ghidul de căpătîi în Țara Sfîntă, care-l reținea „pînă către revărsatul zorilor". A pornit în călătorie „de la carte și a purces pe drum cu cartea alături".

Ținînd să-l îmbrățișeze pe patriarhul Damianos, care se arăta îngrijorat de greutățile pe care le avea Patriarhia Ierusalimului întru păzirea sfintelor locuri, mai ales după război cînd ajutorul material dar mai ales moral lipsea aproape cu desăvîrșire, mitropolitul Nicolae Bălan îl asigură pe „custodele" Sfîntului Mormînt că Biserica Ortodoxă Română, prin conducerea ei, va sprijini Biserica Noului Sion, la fel cum a făcut ea și cu alte Biserici ortodoxe surori cînd s-au aflat în împrejurări dificile.

De fapt, însăși vizita mitropolitului Nicolae Bălan, la Ierusalim și Locurile Sfinte, este legată și de unele danii pe care le-a făcut pe seama Patriarhiei și a Bisericii Sfîntului Mormînt. S-a făcut „o danie (de 554.000 lei) după cuviință Prea Fericitului Paznic al Sfintelor locuri creștine", nota unul dintre pelerini. S-au făcut danii în bani pentru nevoile Bisericii Nașterii din Betleem și cea de pe malul Iordanului, mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul, situată la locul unde Iisus Hristos a primit botezul de la Ioan.

Printre alte obiecte religioase de preț păstrate în inventarul bisericii Sfîntului Mormînt se află și o Sfîntă Evanghelie, lăsată cu dedicație: „Dăruit-am această Sfîntă Evanghelie, pe seama Bisericii Sfîntului Mormînt, cu prilejul pelerinajului făcut la Ierusalim în anul 1925, luna septembrie — Nicolae Mitropolitul Ardealului."

Din această evanghelie se citește, mai cu seamă, la vecernia Sf. Învieri, în cuvinte și grai românesc, despre evenimentul arătării Domnului sfinților Săi ucenici și apostoli, în ziua cea dintîi a săptămînii...

Pentru a lega raporturi mai strînse „și mai vii", între „Sfîntul scaun patriarhal" ortodox din Ierusalim și Biserica Ortodoxă Română, mitropolitul Nicolae Bălan propune patriarhului Damianos să recomande doi preoți care să-și completeze studiile la facultățile noastre de teologie. La doi ani după această propunere, la Academia teologică din Sibiu, termină un curs de aprofundare teologică tînărul arhimandrit Aristobulos, care a ajuns arhiepiscop și pe care delegații Bisericii noastre l-au întîlnit la Conferințele interbisericești Rodos I, II și III, întreținîndu-se cu acest ierarh blînd, înțelept și de multă omenie, în limba învățată la Sibiu, oraș de care el era profund atașat.

Iată cum a știut mitropolitul Nicolae Bălan să fructifice acest pelerinaj, căruia i-a dat amploare istorică, religios-culturală și un caracter cu adevărat ecumenic.

† LUCIAN FĂGĂRĂȘANUL
Episcop-vicar

Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan, ctitor ...

(Continuare din pag. 1)

blemele sociale, principiile pe baza cărora Bisericile colaborează astăzi pe plan local, și pe plan universal, în Consiliul Ecumenic al Bisericilor.

Conferința de la Stockholm s-a declarat preocupată „să actualizeze Evanghelia lui Hristos în mod mai efectiv". Ce mult seamănă această „actualizare" cu ceea ce s-a numit în anii șaizeci *„aggiornamento"*, adică aducerea preocupărilor Bisericii la zi, la problemele contemporane, la a ține pasul cu lumea, cu mentalitățile, cu cultura și civilizația vremii, cu aspirațiile, cu limbajul, cu nevoile oamenilor zilelor noastre. Așa se face că la 22 august 1925, Conferința discuta nu despre probleme de doctrină, care au fost permanent evitate, ele putînd dezbina, ci despre locuințele oamenilor, despre viața de familie și despre rolul bărbaților și al femeilor în societate. Parcă am auzi vorbindu-se despre „comunitatea bărbaților și femeilor în Biserică", temă prioritară în preocupările ecumenice ale deceniului șaptezeci, ca și a acestui început de deceniu optzeci. Se poate vedea aceasta în toate documentele actuale ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Cu o zi înainte, la 21 august 1925, Nicolae Bălan făcea, în plenul Conferinței, declarația despre atenția ce trebuie acordată țărănimii. Țăranul muncitor — zicea el — „trebuie considerat cu cinste, el fiind producătorul care, cooperînd cu darurile cerului, dă pîinea cea de toate zilele pentru toți". El recomanda ca predica adresată țăranilor „să fie simplă și concisă ca natura însăși, bogată în icoane și luminoasă ca viața sub cerul liber al lui Dumnezeu". Iată declarații care par făcute în acest an 1982, cînd atenția se îndreaptă din nou, cu precădere, asupra țărănimii!

Dar Nicolae Bălan a presimțit și industrializarea: „Se anunță și la noi — declara el la Stockholm — marile probleme industriale." El cerea preocupare din partea Bisericilor și în legătură cu aceasta, și vedea în astfel de preocupări un echilibru necesar vieții creștinului în lume: „Astfel vom sluji prin cele trecătoare celor netrecătoare și vom preamări pe cele netrecătoare, prin cele trecătoare."

Noi afirmăm astăzi în toate împrejurările că sîntem și am fost întotdeauna o *Biserică a poporului*, din popor și pentru popor. Înaintea noastră a spus-o și Nicolae Bălan, în același an 1925, la Stockholm, chiar cu cuvintele acestea: „Biserica română este cu adevărat o Biserică a poporului". El înțelegea legătura cu poporul și ca pe o legătură cu națiunea, anticipînd ceea ce gîndim și noi astăzi: „Sub raport religios, națiunile se tălmăcesc ca tot atîtea idei ale lui Dumnezeu, realizate în evoluția creatoare a istoriei. Prin urmare, națiunea, pentru noi, nu este un accident trecător... ci este o realitate care se încadrează în planurile veșnice ale rațiunii dumnezeiești" (În *Omagiu*, Sibiu, 1940, p. 274).

Mitropolitul Nicolae Bălan în mijlocul ierarhilor, prezenți în Sibiu, la Rusaliile anului 1936

Se știe că în limbajul ecumenic actual, însușit de toate confesiunile, totalitatea creștinilor, bărbați, femei, clerici și laici, alcătuiesc ceea ce se cuprinde sub denumirea de *„popor al lui Dumnezeu"*. Iată și această idee anticipată de Nicolae Bălan: „Duhul Sfînt e cu Biserica în totalitatea ei, povățuind-o și inspirînd-o. Harisma lui nu se oprește la barierele ierarhiei, ci trece tot atît de vie și binefăcătoare dincolo de ele, revărsîndu-se în unde sfinte și asupra dreptcredinciosului *popor al Bisericii lui Dumnezeu"* (s. n.) (în *Omagiu*, loc. cit.).

Ne-am propus să spunem cîteva lucruri și despre umanismul său. Multe ar fi de spus. Ctitor de oameni, nu putea să nu fie și apărător de oameni, în numele iubirii de oameni. Un singur episod, poate necunoscut, am vrea să amintim aici în legătură cu umanismul său.

În Arhiva Mitropoliei de la Sibiu se păstrează două scrisori către dînsul, una din 30 octombrie 1943, trimisă din Timișoara, semnată de Carol Reiter și Alexandru Nobel, lideri ai comunităților evreiești din Ardeal și Banat, și a doua din 27 septembrie 1944, trimisă din Sibiu, semnată tot de un lider evreu transilvănean, Iosef Grünberger. În cea dintîi, semnatarii adresează un călduros apel mitropolitului, ca, în acele „timpuri vitrege", să intervină pentru evreii deportați și amenințați cu moartea și să le salveze viețile: „Ne bizuim pe țăria principiilor înalte și umanitare ale Sfintei noastre Biblii, comune în ambele noastre religiuni", scriau ei.

În cea dea doua, scrisă după 23 august 1944, se exprimă „recunoștința netrecătoare" către înaltul ierarh pentru că, în acei ani „plini de pericole, în situațiile noastre cele mai critice" — scriu ei — au întîlnit în el, „un luptător eroic și un salvator al lor de la nenorocire și pieire". Așadar, mitropolitul intervenise și reușise. Faptele și mărturiile scrise, ale celor în cauză grăiesc prin ele însile!

Cine vrea să-și facă o idee în plus despre Nicolae Bălan ca apărător al unității ortodoxe în Transilvania, să recitească din cartea sa *„Biserica și Viața"* (Sibiu 1947) confruntarea din Senat, din 12 martie 1923, într-un dialog de mare ținută, dintre dînsul și vlădicii urmași ai lui Atanasie Anghel. Penibile situații pentru bieții oameni, siliți să dea din colț în colț, în căutare de răspunsuri la întrebările necruțătoare, bine motivate istoric de Mitropolitul de la Sibiu. De unde să fi luat ei răspunsuri, cînd răspunsuri nu existau! Întîmplările de la 1700 fuseseră o suferință, o rană în trupul românilor, o înșelăciune, o absurditate, o catapeteasmă sfîșiată în două, de cutremurare și groază, la răstignirea sufletului românesc, dezbinat cu viclenie de străinii care vroiau să-l stăpînească mai ușor. Acest lucru îl știau prea bine și cei care simțeau pe creștet mîinile prohirisitoare vinovate, ale celui care trădase jurămîntele făcute Mitropolitului și Domnitorului de la București, unde fusese hirotonit! Lepădarea în scris a lui Atanasie, de Mitropolit și de Domnitor, e cel mai rușinos document din istoria Bisericii noastre!

Expunerea mitropolitului Nicolae Bălan și dialogul cu preopinenții fără glas din strana stîngă, din acel an 1923, sînt un episod antologic, cu aceeași forță de convingere azi ca și atunci.

Nicolae Bălan ar fi împlinit în anul acesta o sută de ani. Unii oameni ar trebui să nu moară niciodată! În istoria Bisericii Ortodoxe românești el va trăi veșnic.

Să-i fie memoria binecuvîntată și pomenirea din neam în neam!

„Ca-n povești..."

(Continuare din pag. 1)

S-a oferit să ducă la bun sfîrșit această misiune primejdioasă profesorul de teologie Nicolae Bălan, „care nefiind căsătorit, nu-și risca eventual și soarta familiei sale". Știut este că un glonte vrăjmaș sau bălăbănirea unui știreang chesaro-crăiesc puteau fi întîlnite în garderoba sinistră a oricărei curți marțiale împărătești...

Curajosul profesor Nicolae Bălan pleca din Sibiu în taină, însoțit de un ofițer român din armata austriacă. Deghizat în uniformă militară habsburgică — simulînd că este ordonanță a ofițerului român — Nicolae Bălan, cu ortacii săi, a străbătut cu bine „vămile" unui drum primejduit peste Tg. Mureș, Reghin, Bistrița, Vatra Dornei, Pașcani, răzbind teferi la Iași, unde (luni, 6/19 noiembrie 1918) s-au prezentat șefului guvernului (generalul C. Coandă). După ce i-au făcut un raport amănunțit asupra situației din Ardeal, i-au cerut să trimită acolo, cît mai repede, trupe ale Armatei române, pe care populația le aștepta în înfrigurările entuziasmului.

Două zile mai tîrziu, „Liga Culturală" — al cărei animator era Nicolae Iorga — a organizat la teatrul național din Iași un festival închinat memoriei lui Mihai Viteazul. Între oratori se afla și ardeleanul Nicolae Bălan. Cuvîntul pe care l-a rostit era răscolitor. A spus, între altele: Romanii cei vechi aveau credința că eroul, ale cărui oseminte nu-și dorm somnul de veci împreunate în același pămînt, își poartă fără odihnă sufletul de la o margine la alta... pînă cînd e întregită mîna de lut în care odinioară se sălășluise. Așa a cutreierat și sufletul mare al eroului de la Călugăreni și Șelimbăr cuprinsul pămîntului românesc..." Înaintea craniului lui, ... „am venit ca sol al Ardealului ca să tălmăcesc voința nestrămutată a întregului nostru popor de a reîntregi moștenirea națională a marelui erou"...

S-au ivit situații care au necesitat prelungirea zăbavei emisarilor români ardeleni la Iași; de acolo, la București, la Giurgiu... Pe traseu, ei au luat contact cu șefi ai unor misiuni aliate (diplomatice și militare).

...În sfîrșit, intrarea primelor eșaloane ale Armatei române în Ardeal devenise fapt împlinit.

*

Iarnă timpurie și grea, cu zăpadă mare, viscolită...

La Alba Iulia — în 18 noiembrie/1 decembrie 1918 — Adunarea națională care a hotărît realipirea Transilvaniei la România, lua sfîrșit.

Seara, a sosit la Alba Iulia și Nicolae Bălan. Autoritățile guvernamentale de la Iași i-au făcut toate înlesnirile cu putință ca să ajungă la timp acolo unde palpita inima întregii națiuni române.

Dar nu s-a putut. Din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile, drumul de la intrarea în Ardeal și pînă la Alba Iulia a fost străbătut abia în două zile. Pe dealul Perșanilor — scrie I. Rusu Abrudeanu — între Vlădeni și Șercaia, viitorul mitropolit al Ardealului și însoțitorii săi „au trebuit să împingă într-o noapte din greu timp de 5 ore, la automobil, spre a-l urni din loc... Din această cauză n-au putut ajunge la Alba Iulia decît în seara zilei de 18 Noiembrie (1 Decembrie), adică după terminarea marii adunări naționale"...

...„Ca-n povești...!" — precum se spune în popor...

. . . . . .

E istorie trăită!

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda Înalt Prea Sfințitului ANTONIE Mitropolitul Ardealului

— Miercuri, 10 martie 1982, la reședința mitropolitană din Sibiu a avut loc, sub președinția Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, o consfătuire de lucru cu comitetele de redacție ale celor trei publicații ale Centrului mitropolitan sibian: Mitropolia Ardealului, Telegraful Român și Îndrumătorul bisericesc.

Apreciind lucrarea acestor publicații, două dintre ele, cele mai vechi, cu apariție neîntreruptă din țara noastră (Telegraful Român — 129 de ani și Îndrumătorul bisericesc — 130 de ani), Î. P. S. Mitropolit Antonie a dat o seamă de îndrumări asupra cuprinsului, dimensiunilor și modului de prezentare grafică a materialelor, ritmicității apariției etc., pentru ca publicațiile Centrului mitropolitan din Sibiu să apară la timp prevăzut și să corespundă cît mai deplin exigențelor și nevoilor actuale ale cititorilor români din țară și de peste hotare.

*

— Joi, 11 martie 1982, la Centrul mitropolitan din Sibiu s-a ținut o consfătuire de lucru cu P. C. protopopi, reprezentanți ai Institutului Teologic Universitar din Sibiu și cadrele de conducere de la Centrul arhiepiscopesc. Consfătuirea a fost prezidată de Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului.

Pe ordinea de zi a consfătuirii au figurat, între altele, probleme misionar - pastorale, disciplinare, gospodărești-financiare, de Patrimoniu cultural național ș. a.

*

— O astfel de consfătuire de lucru a avut loc și cu corpul didactic de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu în după-masa zilei de 15 martie 1982.

După ce P. C. rector C. Voicu a făcut o dare de seamă asupra lucrării din Institut și rezultatelor obținute de studenții teologi la examenele din februarie a. c., Î. P. S. Mitropolit Antonie, dînd curs unor hotărîri sinodale, a pus accentul pe cultivarea vocației preoțești la viitorii candidați la hirotonie, care să vibreze puternic la cerințele spirituale ale credincioșilor, cît și la problemele majore ale zilelor noastre.

*

— Prima conferință de orientare din acest an în Arhiepiscopia Sibiului s-a desfășurat între 16—30 martie 1982, avînd tema: „Pacea, imperativ vital al omenirii contemporane. Sarcinile Bisericii astăzi."

Î. P. S. Mitropolit Antonie a participat la conferințele de la protopopiatele Sibiu, Făgăraș și Brașov, iar P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul la protopopiatele Mediaș, Rupea, Sf. Gheorghe și Agnita.

*

— Duminică, 21 martie a. c., Î. P. S. Mitropolit Antonie a fost prezent, la Sf. Liturghie, în mijlocul credincioșilor de la biserica Sibiu-Cibin, unde a rostit un cuvînt de învățătură în legătură cu textul Evangheliei care s-a citit. În cursul aceleași dimineți, Î. P. S. Sa a poposit și la biserica „Sf. Nicolae" din Sibiu-Lazaret, unde a rostit, de asemenea, un cuvînt de învățătură, îndată după terminarea Sf. Liturghii.

*

— În ziua de 18 martie 1982, Î. P. S. Mitropolit Antonie a vizitat șantierul de pictură de la biserica din parohia Olteț, protopopiatul Făgăraș, unde lucrările se desfășoară frumos și cu spor.

Întrunire intercreștină găzduită de Biserica noastră:

PRIMUL COLOCVIU AL NOULUI PROGRAM DE STUDII AL CONFERINȚEI BISERICILOR EUROPENE

— Între 22—26 martie 1982 a avut loc, la Institutul Teologic Universitar din București, Primul colocviu al Noului Program de Studii al Conferinței Bisericilor Europene, avînd drept temă: *„Suspinul creației — creștinii din Europa și responsabilitatea lor față de lumea de azi.*

Au participat 60 de reprezentanți din partea Bisericilor membre ale C. B. E., provenind din 17 țări europene, inclusiv din Biserica Romano-Catolică, reprezentată de Mgr. Ivo Fürer, secretarul Consiliului Conferințelor episcopale europene.

Colocviul a fost deschis printr-un Te-Deum oficiat în biserica „Sf. Ecaterina", după care, în sala de ședințe, dr. Glen Garfield Williams, secretar general al C. B. E. a rostit cuvîntul de deschidere.

A fost de față Prea Fericitul Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, precum și Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei și Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, membri în Comitetul consultativ al C. B. E.

Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin și Eminența Sa Episcopul Albert Klein al Episcopiei Evanghelice C. A. din România au adresat, cu acest prilej, mesaje în favoarea dezarmării și păcii.

Președinte al Colocviului a fost ales Episcopul Hans-Gernot Jung (luteran din R. F. Germania), iar vicepreședinte Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

Pr. prof. Dumitru Popescu, secretar de studii al C. B. E., a prezentat un referat introductiv asupra temei generale.

A doua zi, au fost prezentate următoarele trei referate:

1. „Pentru un nou stil de viață: Contra separației între spiritualitate și responsabilitate în lume" — pr. prof. D. Stăniloae.

2. „Pentru o nouă legătură creștină cu ansamblul creației: Contra exploatării destructive a naturii" — prof. Günter Altner (luteran din R. F. Germania).

3. „Pentru o contribuție creștină practică la pace, astăzi: contra fatalismului sau retragerii din scena politică" — prof. Enda Mc Donagh (romano-catolic).

Miercuri, 24 martie, în cursul dimineții lucrările s-au desfășurat în cadrul celor trei secții.

După masă a fost organizată o excursie la mănăstirile Țigănești și Cernica. La aceasta din urmă, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a vorbit participanților despre „Spiritualitatea ortodoxă română, în trecut și astăzi, spiritualitate de echilibru între muncă și rugăciune".

Lucrările au continuat joi, 25 martie. La ora 19, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a oferit o recepție, urmată de cină, în Palatul Patriarhal.

La sfîrșitul lucrărilor s-a redactat un comunicat, din care redăm următoarele:

„Scopul Colocviului a fost de a depăși dualismul în relația creștină cu Dumnezeu, cu natura și cu societatea. În acest sens, Colocviul a arătat că este posibil să fie depășit dualismul între spiritualitate și responsabilitate, cînd spiritualitatea devine expresia puterii lui Hristos, prin Duhul Sfînt, care îi face pe creștini responsabili înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor. Prin forța acestei deschideri spirituale, dată în puterea Duhului Sfînt, se evită dilema între orizontalitatea și verticalitatea angajamentului creștin.

Apoi, colocviul cheamă Bisericile membre ale C. B. E. să găsească o nouă relație între creștini și creație, în perspectiva lui Hristos ca Logos creator și pe baza cercetării științifice contemporane, care a introdus o schimbare radicală în concepția despre materie. Datorită acesteia, va fi posibil de a depăși dualismul între subiectul și obiectul care separă omul de materie.

În sfîrșit, colocviul a subliniat că trebuie depășit orice dualism între resemnare și contribuția activă pentru pace, printr-o atitudine fermă din partea Bisericilor contra pericolului unui război nuclear, care amenință planeta noastră. Colocviul cere Bisericilor europene să susțină orice inițiativă pentru o dezarmare unilaterală, capabilă să contribuie la destindere și securitate în Europa și în lume. Rapoartele secțiilor conțin recomandări practice pentru viața și misiunea Bisericilor noastre în acest domeniu".

Pr. prof. *D. Abrudan*

Fost-a om trimis de Dumnezeu

„Revista Teologică" din același Sibiu, devenit centrul mișcării de pregătire a unirii politice a românilor din Ardeal cu frații din Țara mamă.

Impunîndu-se astfel în cercurile care conduceau mișcarea politică națională a românilor ardeleni în direcția amintită, profesorul Nicolae Bălan este ales de acestea să ducă guvernului român de la Iași, în noiembrie 1918, mesajul lor despre plănuita adunare de la Alba Iulia la data de 1 decembrie.

Ajuns în scaunul mitropolitan de la Sibiu, el a continuat să lucreze pentru desăvîrșirea pe plan sufletesc a întregirii politice a poporului nostru, contribuind în măsură hotărîtoare la unificarea organizării bisericești dintre Ardeal și Țara mamă și acționînd ca factor principal de unificare deplină pe plan politic, cultural și spiritual între Transilvania și celelalte provincii românești.

Mitropolitul Nicolae Bălan avea o mîndră încredere în calitățile excepționale ale poporului român, în simțul lui de echilibru, în conștiința lui despre propria-i superioritate, care nutrește umorul lui puțin ironic, față de cei ce se abat de la modul de comportare și se clatină în încrederea în poporul nostru. „Ce sînge străin, sau ce influență din afară îl tulbură pe domnul?", se întreba el cînd vedea pe cineva manifestînd moduri de comportare agitate, lipsite de limpezime, ce se abăteau de la grația, cuviința și cumințenia românească.

N-am cunoscut om care să iubească mai mult și în mod atît de luminat poporul român și să-i descopere cu mai mare finețe calitățile. I se îndulcea cuvîntul în gură și i se lumina fața într-un zîmbet de mare satisfacție și duioșie cînd vorbea despre aceste calități.

În voința lui neostoită de ridicare a nivelului spiritual al Bisericii și prin ea al poporului român dreptcredincios, trimitea unul după altul rînduri de tineri la studii în străinătate, cu burse din fondurile mitropoliei, dar reîntorși în țară și numiți profesori în Institutul Teologic le atrăgea atenția că nu au să facă teologie pentru teologie, ci să pregătească preoți apropiați de popor. Coresponda cu ei în timpul studiilor și-i aduna, odată numiți în posturi de profesori, pe rînd, la el seară de seară, și la plimbare, în după amiezele fiecărei zile, desfășurîndu-le concepția sa despre misiunea Bisericii în viața poporului nostru. Căci Mitropolitul Bălan era un om de concepție, cum n-am cunoscut altul. Discuția cu el se mișca permanent în planul înalt al reflexiunii despre misiunea Bisericii și despre rolul ei în viața poporului nostru.

Unitatea poporului nostru în valorile lui spirituale, moștenite de cînd există și șlefuite de-a lungul istoriei, l-a făcut să năzuiască cu ardoare la reîntregirea noastră bisericească și să lupte pentru ea. De aceea a avut mare bucurie cînd a văzut și acest vis important al său împlinit.

Un fost student al său, care făcea parte din corpul de voluntari ardeleni atașat armatei române, îmi povestea cu emoție cum l-a auzit vorbind la Iași în noiembrie 1918, într-o mare sală în fața a mii de astfel de voluntari. Cînd tînărul profesor și-a început cuvîntarea rostind cu glasul lui puternic dar tremurînd de simțirea însemnătății istorice a momentului, versurile lui Octavian Goga:

„Aveam un vis neîmplinit
Copil al suferinții.
Cu dorul lui au răposat
Și moșii și părinții".

s-a declanșat un uriaș ropot de aplauze și un entuziasm de nedescris al ascultătorilor cu ochii înlăcrimați.

Lacrimi stîrnește mitropolitul Bălan de dragul unității noastre politice, dar în împrejurări contrare, încă odată în septembrie 1940, în catedrala din Sibiu, vorbind miilor de credincioși în zilele cînd trupele horthyste începuseră să invadeze partea de miază-noapte a Ardealului sub protecția hitlerismului și a fascismului musolinian și în urma dictatului de la Viena, impus de ei și căruia mitropolitul Bălan i se opusese cu curaj.

Animat permanent de voința de a realiza și aprofunda unitatea noastră națională, venerabilul Mitropolit va fi rostit cu aceeași simțire versurile lui Goga: „Aveam un vis neîmplinit...", în oct. 1948, la înfăptuirea întregirii bisericești a poporului român, căci își dădea seama ca nimeni altul cît de mult completa acest act, pe planul adînc al spiritualității românești, unitatea noastră politică, sporind prin această deplină închegare puterea poporului nostru de-a birui toate greutățile ce se pot ivi în cursul existenței lui istorice viitoare și de-a crea o cultură proprie de mare și unică strălucire.

Căci el înțelegea cu gîndirea lui vizionară că dacă după unitate în credință tînjește creștinătatea de pretutindeni, cu atît mai mult tînjește după ea un popor lăsat de Dumnezeu să fie una întru toate. El înțelegea că mai ales pentru un popor ca al nostru, aflat în condiții geografice în care îi e dat să trăiască și în dimensiunile democratice pe care le are, unitatea deplină, politică și spirituală, cu atîtea străduințe și suferințe, obținută, împotriva atîtor factori ce i s-au opus în trecut și i se pot opune în viitor, e puterea de temelie a menținerii și înfloririi sale.

VIZITE CANONICE

— P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a întreprins Duminică, 21 martie a. c., din încredințarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, o vizitația canonică în parohia Veștem, protopopiatul Sibiu, unde a oficiat Liturghia arhierească și a rostit un cuvînt de învățătură.

*

— Duminică, 28 martie a.c., P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a întreprins o vizitație canonică la parohia Bogatu din protopopiatul Sibiu, unde a oficiat Liturghia arhierească și a rostit un cuvînt de învățătură

*

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

— Între 8 și 12 martie, la Centrul Eparhial din Alba Iulia s-a ținut prima serie de cursuri cu preoții misionari ai Eparhiei și PP. CC. Protopopi, cursuri prezidate de P. S. Episcop Emilian tratîndu-se teme cu caracter pastoral-misionar.

*

— În ziua de 23 martie, P. S. Episcop Emilian, a vizitat biserica, monument istoric din parohia Chețari, prot. Luduș.

*

— În ziua de 25 martie, P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierească la Mănăstirea Rîmeț, ținînd și un cuvînt de învățătură despre cinstirea Maicii Domnului.

NOUTĂȚI EDITORIALE

Semnalăm apariția, în Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, a unui volum în versuri cu titlul „File de acatist", purtînd semnătura directorului acestei edituri, părintele Vartolomeu Anania. Prima parte, intitulată „Iluminatul" este dedicată „Celui întru sfinți fiului nostru Ioan Valahul, mărturisitor al dreptei credințe, martirizat în Constantinopol, la 12 mai 1662, prin mîntuitoarea bunăvoință a geanabeților lui Allah". A doua parte, intitulată „Luminătorul", laudă duhovnicescul chip al „Celui întru sfinți egumenului nostru Avva Calinic, îngeresc episcop al Rîmnicului — Noului Severin, puternică-ntrupare de duh românesc, săvîrșit cu pace și-n sărăcie la 11 aprilie 1868".

*

Aceeași Editură a dat la lumină cel de al zecelea volum din Filocalie, care cuprinde „86 Cuvinte despre sfintele nevoințe" ale Sfîntului Isaac Sirul și patru Epistole ale sale, dimpreună cu Troparul Sfîntului și Rugăciunea către Domnul nostru Iisus Hristos alcătuită de acest sfînt. În fruntea volumului se află „Viața și opera Sfîntului Isaac Sirul". Cartea poartă semnătura de prestigiu a părintelui prof. Dr. Dumitru Stăniloae.

*

— A apărut recent, în librării, lucrarea: „Prezențe culturale românești Istanbul, Ierusalim, Paros, Patmos, Sinai, Alep)", semnată de Virgil Cândea și Constantin Simionescu. Autorii semnalează publicului larg existența în diferite părți ale Orientului Apropiat a unor străvechi așezăminte, documente, manuscrise prețioase și opere de artă românești care vorbesc de o vastă arie de iradiere a culturii românești pînă la Marea Roșie și Deșertul siro-mesopotamian, pînă în arhipeleagul Cycladelor și pe țărmurile înflorite ale Bosforului.

De o importanță excepțională sînt reproducerile, în culori, a vestigiilor românești aflate în centrele vizitate de autori.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

ANUL 130 Sibiu, 15 aprilie 1982 Nr. 15—16/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

HRISTOS A ÎNVIAT

VIAŢĂ ŞI ÎNVIERE

De aproape douăzeci de veacuri, în această vreme a anului, la mijloc de primăvară, creştinii îşi amintesc unii altora, îşi vestesc în grai de sărbătoare, copleşiţi de bucurie şi entuziasm, că *Hristos a înviat!* Atît de mare a fost evenimentul, atît de neaşteptat, atît de încărcat de noutate, încît a rămas nou, minunat şi extraordinar pentru toate generaţiile de creştini de mai tîrziu, tot aşa cum fusese şi pentru martorii contemporani. Pînă atunci lumea trăise sub semnul morţii ireversibile, tragice, a morţii ca plecare fără întoarcere, ca trecere în neant, a morţii ca ieşire din orice relaţie pentru vecii vecilor cu lumea, cu rudele, cu prietenii şi chiar cu Dumnezeu. Dincolo de pragul morţii nimeni nu mai vedea nimic. Învierea lui Hristos a adus răspuns la marea întrebare pe care şi-o puneau atunci, şi şi-o pun şi astăzi, toţi oamenii: *Ce se întîmplă cu noi după moarte? Mai este ceva dincolo?* Care mai este rostul vieţii, dacă ea se termină prin moarte, ca viaţa oricărei plante, a copacilor, a lucrurilor care, odată ce putrezesc, nu mai rămîne nimic din ele?

Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, prin învierea Sa din morţi, a răspuns la aceste mari întrebări: *Nu se termină totul prin moarte.* Trupurile se duc în pămîntul din care au fost alcătuite, iar sufletele trăiesc mai departe, pentru că au fost create de Dumnezeu să fie nemuritoare.

Prin învierea Sa, Mîntuitorul a clarificat cu puterea evidenţei, cîteva adevăruri esenţiale, întîi *cu privire la El însuşi*, în al doilea rînd *cu privire la noi oamenii* şi, în al treilea rînd, *cu privire la rostul vieţii pe pămînt.*

1. Cunoaştem toţi din cuprinsul Sfintelor Evanghelii, că mulţi din cei care L-au cunoscut pe Iisus L-au iubit, L-au urmat, L-au ascultat, au învăţat de la El cum şi ce să creadă şi cum să trăiască, în aşa fel încît să fie plăcuţi lui Dumnezeu. Au fost însă, precum citim, şi din aceia care L-au suspectat mereu, care s-au îndoit că ar fi Fiul lui Dumnezeu şi trimis de Dumnezeu, care L-au pîrît autorităţilor, care L-au trimis în judecată şi, în cele din urmă, L-au condamnat la moarte prin răstignire. Am retrăit toţi, odată cu evangheliştii care ni le-au repovestit, aceste evenimente cumplite, în săptămîna care a trecut, cu dreptate numită de Sfînta noastră Biserică, *„Săptămîna Patimilor"*. Parcă îl auzim pe Iisus întrebîndu-i cu blîndeţe pe judecătorii şi schingiuitorii Lui, pe fiecare în parte, folosind cuvinte din care se vădea logic nu vina Lui, ci vina lor: *„De am grăit rău, arată ce rău am spus; iar de am grăit bine, pentru ce mă baţi?* (Ioan XVIII, 23). Nu-i puteau dovedi că a grăit rău şi nu-i puteau răspunde cu argumente, pentru că argumente nu existau. Argumentul lor era ura, pornirea pătimaşă care, de cînd e lumea gîndeşte şi răspunde cu pumnul. Şi altă dată, cînd voiseră să-L ucidă, le închisese gura cu o întrebare asemănătoare, care îi pusese în contradicţie cu ei înşişi şi cu cel mai obişnuit bun simţ omenesc: *„Multe lucruri bune v-am arătat de la Tatăl meu, pentru care din ele voiţi să mă ucideţi?"* (Ioan X, 32).

Şi totuşi, în cele din urmă, L-au ucis! L-au ucis prin acea ucidere barbară, înspăimîntătoare, care era răstignirea pe cruce, în aşteptarea morţii lente, încete, agonizante. L-au ucis pentru că erau siguri că prin aceasta aveau să termine cu El o dată pentru totdeauna. Ştiau, cum ştia toată lumea pe atunci, că moartea încheie toate socotelile. Cel mort nu se mai poate apăra şi, mai ales, nu mai acuză. Iisus nu-i va mai deranja cu învăţătura Lui cea nouă, nu-i va mai mustra pentru viaţa lor fariseică, nu-i va mai ameninţa cu Împărăţia întunericului, unde este plîngere şi scrîşnirea dinţilor.

Aşa gîndeau ei, că răstignindu-L au terminat cu El. Şi toate aparenţele erau de partea lor. Iisus a fost răstignit, aşa încît, satisfăcuţi, ucigaşii credeau că pot chiar glumi acum pe seama Lui, bătîndu-şi joc de El, după cum ne spun evangheliştii: *„Pe alţii a mîntuit — ziceau — mîntuiască-Se şi pe Sine, de este El Hristosul, Alesul lui Dumnezeu!"* (Luca XXIII, 35). Iar El, în loc să se elibereze şi să coboare de pe cruce, în loc să le probeze că are putere şi că este Hristosul, aşa cum îi cereau în batjocură să le probeze, fiind siguri că nu va putea face acest lucru, El părea că într-adevăr nu poate face altceva, decît să se supună sorţii, să le confirme îndoielile, să rămînă pe cruce ca orice condamnat de rînd, neputincios, învins. Şi a murit. Şi a fost îngropat în văzul tuturor, în văzul mulţimilor, spre mîhnirea şi disperarea fără margini a ucenicilor şi a tuturor celor care îl iubiseră.

Toţi, chiar şi ucenicii Lui, uitaseră însă un amănunt: că El le spusese dinainte că aşa trebuia să se desfăşoare lucrurile (Luca XXIV, 6—7, 26, 46). Trebuia să moară în văzul mulţimilor, în aşa fel încît să nu se poată nimeni îndoi de moartea Lui. Numai aşa, cînd va învia şi cînd îl vor vedea din nou şi vor vorbi cu El, după trei zile de şedere în mormînt, nu se vor putea îndoi nici de învierea Lui din morţi.

Căci iată, la capătul *Săptămînii Patimilor*, s-a produs marea surpriză, neaşteptatul, nebănuitul eveniment: *Hristos a înviat din morţi, cu moartea pre moarte călcînd*, adică arătînd că El e stăpîn peste moarte şi că ea nu a avut putere asupra Lui, aşa cum crezuseră cei care L-au condamnat la moarte, ca să termine cu El odată pentru totdeauna.

Numai pentru că L-a văzut murind cu adevărat, Sfîntul Petru va mărturisi în faţa mulţimilor şi împreună cu ele, că *„pe acest Iisus Dumnezeu l-a înviat şi la aceasta noi cu toţii sîntem martori"* (F. A. II, 32). Dacă n-ar fi murit de faţă cu mulţimi de martori, cine ar mai fi crezut în înviere?

Abia acum, prin urmare, şi numai aşa, prin învierea Sa din morţi, Iisus le-a răspuns răstignitorilor Săi fără putinţă de a mai fi pus la îndoială, la întrebarea: *Cine este El şi de unde vine şi ce putere are.* Cine altul ar mai fi putut învia din morţi? Cine e stăpînul vieţii şi al morţii? De cine poate asculta moartea? Numai de Dumnezeu. Aşa, şi mai presus de orice altceva, Iisus Hristos *„s-a dovedit cu tărie Fiu al lui Dumnezeu, prin învierea din morţi"* (Rom. I, 4), adică şi-a dovedit dumnezeirea Sa şi a învăţăturilor Sale. De aceea, marele Apostol al neamurilor Pavel, gînditor profund, logician învăţat şi neîntrecut mînuitor de argumente în propovăduirea sa, a pronunţat acea sentinţă care face din înviere argumentul cel mai puternic, ba mai mult chiar, argumentul unic al credinţei noastre: *„Dacă Hristos n-a înviat, atunci zadarnică e propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră"* (I Cor. XV, 14). Sf. Pavel vorbea din experienţa proprie. El însuşi fusese înainte de înviere Saul prigonitorul, Saul, duşmanul lui Iisus şi al ucenicilor Lui, şi devenise Pavel apostolul, după ce s-a întîlnit faţă către faţă şi a stat de vorbă cu Iisus după înviere.

Acum înţelegem şi noi de ce Mîntuitorul Iisus Hristos a zis despre Sine *„Eu sînt învierea şi viaţa"* (Ioan XI, 25) şi: *„Eu sînt calea, adevărul şi viaţa"* (Ioan XIV, 6).

El s-a descoperit a fi Dumnezeu, dătătorul de viaţă, stăpînul vieţii, autorul vieţii, *„Cel fără de moarte"*, cel veşnic, cel împotriva căruia moartea nu poate avea nici o putere. Acesta este cel dintîi răspuns pe care ni-l dă Mîntuitorul, cel dintîi adevăr pe care ni-l clarifică prin înviere, *despre El însuşi.*

2. Cel de-al doilea adevăr pe care ni-l clarifică Mîntuitorul prin învierea Sa din morţi se referă la noi. Ştim toţi din *Simbolul Credinţei*, că Mîntuitorul a venit pe pămînt *„pentru noi oamenii şi pentru a noastră mîntuire"*. Tot ce a făcut El, tot ce a învăţat, tot ce I s-a întîmplat, a fost cu rost pentru noi. Tot pentru noi a şi înviat, ca să ne înveţe prin puterea exemplului Său că nu moartea este ultimul răspuns şi ultima putere, ci că există înviere, că şi noi vom învia, că nici împotriva noastră moartea nu poate nimic, că ea poate fi desfiinţată (I Cor. XV, 26). Ea dispune, la vremea rînduită de Dumnezeu, doar de trupul nostru. Sufletul nostru rămîne însă pururea viu, pentru că el este viaţă nemuritoare din suflarea nemuritoare a lui Dumnezeu. *„Duhul dă viaţă"* (II Cor. III, 6), viaţa nu vine de la sine, viaţa sufletului e de altă calitate decît cea a trupului şi ea va fi în stare, la învierea de obşte, să refacă şi ceea ce s-a desfăcut odată cu moartea întru cele din care a fost alcătuit, adică trupul, redîndu-ne în faţa Dreptului Judecător, într-un chip care scapă înţelegerii noastre acum, integritatea identităţii noastre pămînteşti.

Iată-l din nou pe apostolul logician, Sfîntul Pavel, întemeindu-şi în faţa creştinilor din oraşul Corint argumentarea cu privire la învierea noastră pe învierea lui Hristos, pe o certitudine care motivează alta: Dacă Hristos a înviat, atunci e logică şi învierea morţilor, deci şi învierea noastră (I Cor. XV, 12), şi cum într-adevăr *„Hristos a înviat din morţi"*, într-adevăr El s-a făcut *„început al învierii morţilor"* (I Cor. XV, 20), al învierii noastre. Şi celor din Tesalonic le scrie: *„De credem*

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Jertfă şi Înviere

Vestirea minunii învierii Domnului a fost totdeauna însoţită de vestirea patimilor şi jertfei Sale pe cruce. Ele nu se pot despărţi una de alta. Amîndouă izvorăsc din aceeaşi dragoste nemărginită a lui Dumnezeu pentru lume şi prin amîndouă s-a dobîndit darul de mare preţ al mîntuirii.

Înainte de a vorbi în capitolul 13 al epistolei către Corinteni despre Învierea Domnului ca temei al învierii noastre, Sfîntul Apostol Pavel scrie Corintenilor în aceeaşi epistolă: „Noi propovăduim pe Hristos Cel răstignit, pentru iudei sminteală, pentru păgîni nebunie, dar pentru cei chemaţi (fie iudeu, fie elin) pe Hristos puterea lui Dumnezeu şi înţelepciunea lui Dumnezeu" (I Cor. I, 23—24).

Aceeaşi strînsă legătură între jertfa Mîntuitorului pe cruce şi Învierea lui o întîlnim şi în imnele Bisericii.

În icosul învierii citim: „Învierea lui Hristos văzînd, să ne închinăm Sfîntului Domnului Iisus, Unuia celui fără de păcat. Crucii Tale, ne închinăm Hristoase şi sfîntă învierea Ta, o lăudăm şi o slăvim... Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin cruce bucurie la toată lumea". Aşadar şi crucea şi învierea Domnului sînt izvor de bucurie pentru toată lumea, măcar că după aspectul lor exterior nu au asemănare.

Această strînsă legătură exprimă şi cuvîntul: „Săvîrşitu-s-a" pe care L-a rostit pe cruce Iisus şi cu care se încheie drumul calvarului. El însă a fost, în acel timp, înţeles diferit de cei ce I-au auzit. Desigur, cînd l-au auzit, vrăjmaşii Săi au socotit că prin aceasta au scăpat de Hristos, că Evanghelia propovăduită de El nu se va mai vesti în lume. Unii vor fi zis: nu mai are rost să-L urîm. Baraba a ieşit biruitor. Cei puternici ai lumii păreau liniştiţi. Regele iudeilor este mort. Graiul Lui a fost redus la tăcere. Cel ce îi mustra pentru fărădelegi nu mai este printre cei vii.

† VASILE
Episcopul Oradiei

(Continuare în pag. a 4-a)

Sfîntul Grigorie de Nyssa:

Cuvînt la Luminata şi Sfînta Înviere

Binecuvîntat fie Dumnezeu!

Să lăudăm astăzi pe Dumnezeu, Cel Unul născut, făcătorul cerurilor, pe Cel mai presus decît tainele ascunse ale pămîntului şi care cu raze strălucitoare scaldă întreaga lume. Să lăudăm astăzi mormîntul Celui unul născut, învierea biruitorului, bucuria lumii, viaţa tuturor popoarelor. Să lăudăm astăzi pe Cel ce a luat asupra lui păcatul. Să lăudăm astăzi pe Dumnezeu Cuvîntul, Care a făcut de ruşine înţelepciunea lumii, dar a întărit spusele proorocilor, a temeinicit legătura apostolilor şi care ne-a întărit iarăşi nouă chemarea Bisericii şi ne-a dat bucuria Duhului. Căci iată noi care eram odinioară străini, îndepărtaţi de cunoaşterea lui Dumnezeu am ajuns să-L cunoaştem acum deabinelea şi să vedem cum s-au împlinit cele spuse: îşi vor aduce aminte şi se vor întoarce spre Domnul toate marginile pămîntului şi se vor închina înaintea Lui toate seminţiile popoarelor" (Ps. 21, 31—32).

Şi oare despre ce-şi vor aduce aminte? Despre căderea cea demult precum despre îndreptarea şi de întoarcerea din nou la viaţă, despre greşala de la început şi despre îndreptarea cea de curînd, despre moartea Ei şi despre naşterea Fecioarei, de îndreptarea neamurilor şi de ştergerea păcatelor, de vestirile proorocilor şi de propovăduirea apostolilor, de naşterea din nou prin vasul de botez şi de logodirea din nou cu raiul, de cîştigarea din nou a Împărăţiei cerurilor şi de învierea din morţi a Ziditorului, de Cel care a lepădat necurăţia, de Cel care cu o dumnezeiască strălucire a schimbat stricăciunea întru nestricăciune. Şi ce fel de necinste a depărtat de la noi? Aceea după care grăia Isaia zicînd: „L-am văzut pe El şi iată n-avea nici chip, nici frumuseţe, ci chipul Lui era dispreţuit şi mai sfîrşit decît al fiilor omeneşti" (Is. 53, 2—3).

Dar cînd a fost dispreţuit? Atunci cînd cei ce-L batjocoreau pe Domnul îi spuneau că „e samarinean şi are drac" (Ioan 8, 48), cînd Iuda Iscarioteanul pusese mîna pe Cel neîncăput...

Şi cînd a mai fost dispreţuit? Cînd Odrasla îndelungei răbdări primea lovitura cu mîna peste obraz şi-I cereau să le proorocească cine este cel ce L-a lovit?

Şi vreţi să mai ştiţi cînd a mai apărut în ipostază de necin-

(Continuare în pag. a 4-a)

DIN SUMAR:

— **Sublimul atribut al iertării** (p. 2)
— **525 de ani de la înscăunarea lui Ştefan cel Mare** (p. 2)
— **Prima sfinţire a Marelui Mir** (p. 2)
— **Să umblăm întru înnoirea vieţii** (p. 3)
— **Paştile, Sărbătoarea vieţii** (p. 3)
— **Golgota** (p. 3)
— **Gînduri şi tradiţii de Sfintele Paşti** (p. 3)
— **Omagiu unui distins cercetător al istoriei patriei** (p. 4)

Viață și Inviere

(Continuare din pag. 1)

că Iisus a murit și a înviat, tot așa să credem că Dumnezeu pe cei adormiți în credința lui Iisus, îi va duce să fie cu El" (I Tes. IV, 14), adică îi va învia, precum și Iisus însuși spusese „Cel ce crede în mine, chiar de va muri, va trăi; și tot cel ce trăiește și crede în Mine, nu va muri în veac" (Ioan XI, 25—26).

Aceasta este mîngîierea și bucuria pe care ne-o aduce tuturor Învierea Domnului. Ne învață, ne încredințează, ne asigură că sîntem nemuritori, că viața noastră, *darul lui Dumnezeu fiind*, e *viață veșnică* (Rom. VI, 23). Murind noi, cînd ne vine vremea, nu ne despărțim decît vremelnic unii de alții. Viața continuă. Ne vom întîlni cu moșii și strămoșii noștri, cu părinții noștri și apoi cu urmașii noștri. Tristețea despărților se va preface în bucuria reîntîlnirilor, căci învierea e bucurie. Viața e bucurie. Noi toți iubim viața și Dumnezeu ne încurajează, ne poruncește s-o iubim: „Alege viața" e vechea lui poruncă, căci și El iubește viața: „Dumnezeu pînă la gelozie iubește duhul care locuiește în voi" (Iacov IV, 5), adică suflarea de viață cu care ne-a însuflețit încă de la Facere (II Cor. III, 6).

Învierea lui Hristos ne echilibrează existența, gîndirea, speranța, comuniunea cu cei dragi, punînd pe ambele talere ale balanței destinului nostru, *viață*, aici și dincolo, acum și în vecii vecilor. De aceea, primul cuvînt pe care îl pronunță Iisus, după înviere, este: „Bucurați-vă!" (Matei XXVIII, 9). Am dat sens vieții voastre. Înviind, „Eu sînt cu voi pînă la sfîrșitul veacurilor" (Matei XXVIII, 20), deci nu mai sînteți singuri, și v-am dat și vouă viață veșnică și în veac nu veți pieri, și nimeni nu vă va răpi din mîna mea (Ioan X, 28).

3. Cel de-al treilea adevăr pe care ni-l clarifică Mîntuitorul, prin învierea Sa din morți, se referă la rostul vieții, la rostul nostru pe pămînt și la felul cum trebuie să ne orînduim viața aici, știind că ea e urmată de viața de dincolo. Dacă există înviere, atunci nu e deloc indiferent *cum* ne trăim viața aici. Sîntem responsabili în fața lui Dumnezeu de tot ceea ce facem. Dacă trăim fără rost și fără bună chibzuială pe pămînt, înseamnă că ne compromitem pentru veșnicie și viața de dincolo.

Sfîntul Pavel, vorbind despre el însuși, rezuma îndatoririle sale creștine, în primul rînd la aceasta: „Mă silesc pururea să am cugetul curat înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor" (F. A. XXIV, 15—16). Sînt unii, mai ales dintre cei rătăciți de la dreapta credință, care zic: „Nu mă interesează oamenii; eu mă aranjez numai cu Dumnezeu. Nu mă interesează lumea de aici; eu mă aranjez numai pentru cea de dincolo. Unii ca aceștia ar trebui să vadă că nu așa gîndea Sfîntul Pavel, care voia să aibă cugetul curat „și în fața oamenilor". De altfel și Mîntuitorul a spus că a venit „pentru ca *lumea* viață să aibă, și din belșug să aibă" (Ioan X, 10). Nimeni nu poate pretinde că îl iubește pe Dumnezeu pe care nu-L vede, dacă nu iubește pe aproapele pe care îl vede (I Ioan IV, 20), căci scris este: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima și din tot sufletul tău și din cugetul tău și pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Matei XXII, 37—39). Întrebările Judecății din urmă vor fi cu privire la raporturile dintre noi și aproapele nostru, din viața aceasta de pe pămînt, și anume dacă am fost milostivi cu cei în nevoie, dacă am dat de mîncare celui flămînd, apă celui însetat, ajutor celui bolnav... (Matei, cap. XXV). Regula de aur pe care ne-a lăsat-o Mîntuitorul și prin care rezumă toată legea și proorocii, se referă tot la raporturile dintre oameni „Toate cîte voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea" (Matei VII, 12).

O altă învățătură esențială pentru viața creștină se cuprinde în porunca de a trăi în unitate: „Părinte Sfinte, pe cei ce Mi i-ai dat, păzește-i în numele Tău, ca să fie una" (Ioan XVII, 11). Iar apostolul precizează: „Să nu fie printre voi dezbinări, ci să fiți uniți în duh și în cugete" (I Cor. I, 10), „Să aveți o dragoste, un suflet și un cuget" (Filipeni II, 3). Nu lucrează în adevărat duh creștinesc, și nu au gîndul curat cei care Îl propovăduiesc pe Hristos „din iubire de dispută" (Filipeni I, 15—16). Sfîntul Pavel îi avea în vedere, spunînd acestea, pe cei care nu urmăreau altceva, decît să dezbine, să împartă turma credincioșilor, să-i spargă unitatea. La unii ca aceștia se referă și Mîntuitorul atunci cînd ne avertizează că se vor ivi „păstori mincinoși", precum au și apărut unii în vremea noastră, de care trebuie să ne păzim.

„Adevărata învățătură despre viață" — spune Sfîntul Pavel în Epistola către Efeseni — este să lepădăm chipul vieții celei din trecut, să spunem fiecare aproapelui nostru numai adevărul; să nu ne apuce apusul soarelui mînioși; cel ce a furat pînă acum să nu mai fure, ci mai bine să muncească, făcînd cu mîinile sale lucruri folositoare; nici o vorbă putredă să nu iasă din gura noastră, ci numai cuvinte bune, pentru întărirea în credință; să fim unul altuia buni și miloși; să ne iertăm unul pe altul, după cum și Dumnezeu ne-a iertat pe noi prin Hristos" (Efeseni IV, 21 și urm.). Și mai presus de toate: „Din aceasta vor cunoaște toți că-Mi sînteți ucenici, a zis și Mîntuitorul, de veți avea dragoste între voi" (Ioan XIII, 35; v. și I Cor. XIII).

Acestea sînt învățămintele Învierii cu privire la Iisus, cu privire la noi înșine și cu privire la rostul vieții noastre pe pămînt. De aceea a înviat Hristos din morți, cu moartea pre moarte călcînd și celor din morminte și nouă viață dăruindu-ne.

Sublimul atribut al iertării

„SĂ IERTĂM TOATE PENTRU ÎNVIERE"

Iertarea este o lucrare a harului dumnezeesc în noi, unită cu sforțările proprii, un rod al iubirii și al repetatei rugăciuni de ajutor spre desăvîrșire morală. O schimbare a realelor — sau numai posibilelor — simțăminte de neiubire față de cei ce ne-au făcut rău în simțăminte de dragoste și bunăvoință față de ei. A ierta nu-i tot una cu a ajunge la nepăsare față de cel ce te-a nedreptățit, sau ți-a rănit sufletul, ori trupul. Iertarea este o radicală (totală) întoarcere pozitivă a simțirii sufletești, un act moral eroic.

Neiertarea trage sufletul în jos, spre treptele unei ființări întunecoase. Lucrarea ei este asemenea îngreunării cu plumb în lumea lucrurilor materiale. Neiertarea este asemenea unui laț care împiedică sufletul să-și ia zborul spre înălțimi morale. Iertînd însă, încă în trup fiind, sufletul nostru tîșnește, ca dintr-o prinsoare, spre culmi de curăție și nevinovăție. Acest salt pe treptele de sus ale iubirii îl apropie pe om de Dumnezeu, care este însăși Iubirea tripersonală. În aceasta constă faptul minunat care face să triumfe caracterul sublim al iertării, că ajungi să iubești pe cel ce nu te iubește și să devii prieten al neprietenului tău.

Iertarea ni se arată a fi și rod al bucuriei. Într-adevăr, legătura dintre bucurie și iertare este strînsă; ea are temeiul unei legi a mișcărilor sufletești. Cuprinși de o mare bucurie, oamenii — cei mai mulți — devin mai buni și darnici, în stare să ierte mult, din tot sufletul.

Pe cruce, în culmea suferinței și la capătul puterii omenești de a o îndura, Iisus are, totuși, puterea de a ierta pe cei ce-L răstigniseră, și se roagă: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac" (Luca 23, 44). Care om ar putea înțelege, cum o iubire gata-gata să fie copleșită de durere biruie totuși, încît poate da naștere iertării? Însă și aci, drept temei al iertării se adaugă o cuprinzătoare bucurie: aceea că acolo, pe cruce, a ajuns la culme și capăt smerirea dureroasă, de bună voie, a Fiului lui Dumnezeu, pentru mîntuirea lumii. „Săvîrșitu-s-a" (Ioan 19, 30). Lucrarea de răscumpărare a ajuns la sfîrșit, iar conștiința acestui sfîrșit se face izvor de reținută dar adevărată bucurie, mai bogat decît izvorul durerilor.

După ce înviază, Iisus nu rostește nici un cuvînt care să dezmintă iertarea dată celor care L-au umilit și răstignit. Dimpotrivă, încredințează că suferințele Sale au fost necesare: „Nu trebuia, oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa?" (Luca 24, 26). Nici Mama lui Iisus, nici celelalte femei și nici Sfinții Apostoli nu-i osîndesc pe răstignitorii morali și pe cei de fapt, acum, după Înviere. E prea unică, în lumina și duioșia ei, bucuria Învierii, pentru ca să nu-i ierte.

Însă pentru ca să ți se umple sufletul de o atît de sfîntă bucurie a Învierii încît să poți ierta deplin („toate"), e necesar ca mai întîi să suferi adînc, asemeni sfintelor femei — și cu ele — ori de cîte ori slujbele bisericești îți prilejuiesc amintirea Patimilor Domnului și putința de a fi martor sufletesc al lor. Mai cu seamă în Săptămîna Mare.

După aceea, cînd sosesc Paștile, pătruns de o sfîntă bucurie, simți că poți exclama: Domnul meu este iarăși viu; a înviat! Ce preț mai pot avea supărările pe care mi le-au făcut oamenii? Le iert pe toate, pentru bucuria care-mi umple sufletul acum.

De fapt întreaga viață a bunului creștin este o puternică trăire a durerii pricinuite de pătimirea Domnului și a bucuriei învierii Lui. Mereu, mereu se sălășluiesc în sufletul credinciosului durerea pentru răstignirea Celui (acum) înviat și bucuria Învierii Celui ce a fost răstignit. Din întîlnirea în același suflet a acestor simțiri potrivnice și din dulcea lor întrepătrundere se naște sublimul iertării.

Gheorghe Șoima

525 de ani de la înscăunarea lui Ștefan cel Mare ca domn al Moldovei

În urmă cu 525 ani, în memorabila zi de 14 aprilie, după cuvintele cronicarului: „Ștefan vodă strîns-au boierii țării și mari și mici dimpreună cu mitropolitul Theoctistu și cu mulți călugări, la locul ce să cheamă Direptate și i-au întrebat pe toți: iaste-le cu voie tuturor să le fie domn? Ei cu toții au strigat într-un glas: În mulți ani de la Dumnezeu să domnești. Și deci cu toții l-au ridicat domn și l-au pomăzuitu spre domnie mitropolitul Theoctistu. Și de acolo luo Ștefan vodă steagul țării Moldovei și să duse la Scaunul Sucevii" (Grigorie Ureche).

La împlinirea acestui soroc istoric, viața și acțiunile sale pot fi judecate în adevărata lor valoare.

Ștefan urcă pe tronul Moldovei la vîrsta de 22 de ani. Cu domnia lui, începută în preajma Învierii Domnului, „țara își începe învierea sa" (M. Sadoveanu).

Din momentul în care „a luat schiptrul moldovenesc", Ștefan intră în istorie și face istorie. A făcut legămînt pentru împlinirea unui mare destin al Moldovei. A înțeles, a intuit și a fost conștient de rostul și rolul său istoric. Mintea și gîndurile ,faptele și acțiunile sale au stat în slujba împlinirii acestui destin.

Primele sale acțiuni sînt îndreptate pentru centralizarea statului și consolidarea domniei. Datorită calităților sale alese, activitatea i-a fost încununată cu succes.

Pe plan extern Ștefan urmărea apărarea independenței Moldovei împotriva expansiunii marilor puteri vecine, a dușmanilor din toate punctele cardinale, în special a imperiului otoman. Prin voievozi ca el, poporul român și-a apărat cu vitejie hotarele, glia, limba, credința, căci nu și-a vrut niciînd alt stăpîn decît pe el însuși.

Prima etapă a politicii sale externe s-a desfășurat sub semnul cooperării cu Polonia, în lupta pentru recucerirea Chiliei, readusă sub stăpînirea Moldovei în 1465. În 1467 învinge la Baia pe Matei Corvinul, care încearcă să readucă Moldova sub stăpînirea Ungariei, iar în 1470 Ștefan înfrînge o armată tătară la Lipnic, pe Nistru.

După 1470, cînd încearcă să scoată Țara Românească de sub dependența Porții Otomane, începe cea de-a doua etapă a politicii sale externe: marea epopee antiotomană. În ianuarie 1475, la Podul Înalt — Vaslui, Ștefan a repurtat o victorie strălucită cu răsunet european, iar în 1476, la Valea Albă sau Războieni, a transformat campania otomană într-un eșec, deși armata lui a fost învinsă.

În ultima etapă a domniei sale, Ștefan cel Mare a intrat în conflict cu Polonia, înfrîngînd în 1497, la Codrul Cosminului, oastea regelui Ioan Albert.

Epoca marelui voievod, culminarea istoriei Moldovei, rămîne reprezentativă pentru întreg neamul românesc, care și-a găsit în el cea mai înaltă întrupare a sa. Personalitatea lui Ștefan a sintetizat trăsăturile poporului român și totodată aspirațiile sale din acel răstimp istoric. Viața și faptele sale dovedesc că a fost un bun organizator, un perfect administrator al Statului și un mare gospodar. Tot așa și un mare constructor de cetăți, curți domnești și poduri. Țăria cetăților a contribuit la apărarea țării.

E cu totul excepțională personalitatea sa într-ale politicii și diplomației, așa cum n-a fost pînă la el nici un conducător român. Rămîne pentru toate veacurile un adevărat simbol al înțelepciunii politice, datorită căreia Moldova a atins apogeul afirmării sale internaționale.

În persoana lui Ștefan românii și-au găsit unul dintre cei mai mari strategi și conducători militari din toate timpurile, a cărui faimă a străbătut în lumea europeană și asiatică.

Domnia lui Ștefan reprezintă punctul culminant al luptelor țărilor române împotriva pericolului otoman. Stînd de strajă la porțile Europei creștine și apărînd Moldova, Ștefan a fost un mare apărător al creștinătății, un atlet al lui Hristos, simbolul mîntuirii de spaima care a cuprins lumea creștină.

Ștefan se impune ca unul dintre marii eroi pe care i-a dat poporul român în lupta pentru libertate și independență. Viața întreagă și-a închinat-o luptei pentru neatîrnarea Moldovei. El rămîne simbolul eroismului înțeles în toate ipostazele.

Din tot ceea ce s-a păstrat de la Ștefan rezultă că a fost un pretuitor al culturii, un veritabil ctitor de cultură românească. Din inițiativa lui se datorează apariția primelor letopisețe și cronici moldovenești.

A fost și un iubitor al frumuseții, un ctitor de artă românească. Pe timpul lui creația artistică a cunoscut o deosebită dezvoltare, mai ales în domeniul arhitecturii bisericești. Bisericile și mănăstirile zidite sau rezidite de el sînt astăzi cu adevărat „spectacole ale Europei".

Personalitatea acestui părinte al Moldovei domină peste veacuri imaginația românilor, care „neputîndu-l sfinți în biserică, l-au înălțat peste ființa omenească în spornica poezie a legendei" (Nicolae Iorga).

Luptele eroice ale lui Ștefan, puse în slujba marilor idealuri ale Moldovei și a întregii creștinătăți, înscriu o pagină glorioasă în cronica de aur a poporului nostru și-l proiectează cu o lumină tot mai puternică pe ecranul istoriei noastre naționale și universale.

Pr. *Ieremia B. Ghita*

Prima sfințire a Sfîntului și Marelui Mir în Catedrala din București

La 25 martie din acest an s-au împlinit o sută de ani de la sfințirea pentru prima dată a Sfîntului și Marelui Mir în Catedrala din București.

Se știe că Sf. Mir e Taina prin care se dau celui botezat, prin ungerea părților trupului, și rostirea cuvintelor: „Pecetea darului Sf. Duh. Amin", puteri harice pentru întărirea în credința ortodoxă și creșterea lui în viața duhovnicească.

Sf. Mir se pregătește din untdelemn curat, din măsline, cu balsamuri și aromate în număr de 38, fiert (pregătit) în primele trei zile din Săptămîna Patimilor, și sfințit în joia aceleiași săptămîni, de către arhiereii Bisericii, în frunte cu Patriarhul țării, la Liturghia Sf. Vasile.

Sf. Mir se întrebuințează și la sfințirea bisericilor și a antimiselor și a fost întotdeauna considerat ca un mijloc de sfințire.

Evenimentul sfințirii Sfîntului și Marelui Mir pentru prima dată în țara noastră, acum o sută de ani, a avut atunci, și are și azi, o semnificație cu totul deosebită pentru viața noastră bisericească.

Ideea independenței depline a Bisericii noastre a coincis cu ideea unirii Principatelor, idei care au fost îmbrățișate și susținute cu multă căldură de întreaga suflare românească.

Prof. N. Șerbănescu consideră sfințirea Sfîntului și Marelui Mir pentru prima dată în țara noastră ca o încercare a unei totale desprinderi a Bisericii noastre de sub jurisdicția canonică a Patriarhiei ecumenice, în timp ce încă aceasta nu-și dăduse consimțămîntul său la așa ceva.

De fapt, pregătirea și sfințirea Sf. Mir „a fost considerată întotdeauna ca o mărturie a autocefaliei comunităților eclaziale conduse de către un episcop".

Melchisedec, episcopul Romanului, în răspunsul dat epistolei patriarhului ecumenic Ioachim al III-lea, răspuns care a devenit act sinodal, dovedește cu temeiuri istorice, canonice, dogmatice, dreptul Bisericii Ortodoxe Române de a sfinți Sf. și Marele Mir. Episcopul Melchisedec, în răspunsul său insistă asupra istoriei autocefaliei Bisericii române „avută și practicată de români neîntrerupt, ca o demnitate inerentă a unei națiuni autonome și apărată cu zel și pietate de toate generațiile trecute, în curgerea de mulți secoli" (B.O.R., 1882, p. 751).

Eruditul episcop Melchisedec arată mai departe, în răspunsul său, că Sf. Mir „fiind un simbol al comunicării Sf. Duh, trebuie ca el să se producă în fiecare localitate, unde este organizată o Biserică autocefală. Dacă o Biserică nu poate produce Sf. Mir însemnează că ea nu posedă toată plenitudinea mijloacelor de mîntuire" (p. 756).

La încheierea expunerii sale, episcopul Melchisedec arată că pe baza canoanelor, pe învățămintele istoriei și pe însemnătatea dogmatică, ca și pe exemplul altor Biserici autocefale: „noi am decis a săvîrși în România, în Biserica Catedrală a primei Mitropolii, sfințirea Mirului, după rînduiala stabilită întru aceasta de Biserică și după cum se face și la

Pr. Prof. *Al. Moisiu*

(Continuare în pag. a 4-a)

Să umblăm întru înnoirea vieţii

„Dumnezeu..., pentru multa Sa iubire cu care ne-a iubit pe noi cei ce eram morţi prin greşelile noastre, ne-a făcut vii împreună cu Hristos..., a Lui făptură sîntem, zidiţi în Hristos Iisus spre fapte bune" (Efes. 2, 4—5 şi 10). Se cuprinde în această mărturisire, în chipul cel mai deplin, esenţa gîndirii creştine despre iubirea ce o poartă Dumnezeu pentru făptura cea aleasă între toate, omul. Prin această nemărginită iubire a lui Dumnezeu, fiecare creştin a fost chemat în Domnul, spre a vieţui în El, este un *„liberat al Domnului"* (I Cor. 7, 22—23).

Lămurindu-ne dumnezeiasca învăţătură şi adîncindu-i tîlcurile, Sfinţii Părinţi ne arată că Domnul Hristos ne este nouă creştinilor întîiul dar al Tatălui, este darul „cel mai presus de toate... Iar după asemănarea cu El şi noi sîntem jertfe sfinţite... şi trăim lui Dumnezeu viaţa cea întru sfinţenie" (Sf. Chiril al Alexandriei). Dar aşa cum Mîntuitorul ne-a fost dăruit nouă, şi noi oamenii trebuie să ne oferim lui Dumnezeu. Să ne sîrguim aşadar, din toată fiinţa noastră, spre a ne apropia de Dumnezeu prin credinţă, prin iubire, vieţuind în sfinţenie. Adevărata apropiere de Dumnezeu o realizăm „numai dacă încetăm să existăm numai pentru noi, dacă avem în noi numai pe Hristos ca bună mireasmă duhovnicească".

Vărsîndu-Şi sîngele pentru noi, Domnul Iisus Hristos a biruit moartea şi a nimicit iadul, prin aceasta făcîndu-ne ai Săi, ca unii ce nu mai trăim viaţa noastră ci trăim în Hristos. Realizăm această vieţuire în Hristos fiecare dintre noi atunci cînd avem energia lăuntrică de a ne cerceta fiinţa spre a smulge din ea iubirea de sine şi deprinderile care ne îndepărtează de viaţa în sfinţenie, urmînd poruncile dumnezeieşti, şi întîi de toate poruncile iubirii, iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de semenii noştri. Dar iubirea faţă de aproapele o dovedim numai urmînd pilda Domnului Hristos, o dovedim numai dacă fiecare „văzînd pe fratele său ca pe Dumnezeu, să-l primească şi să-l socotească întocmai ca pe Acela, şi să-şi aducă avutul său spre slujirea lui, precum şi Hristos Şi-a vărsat sîngele Său pentru mîntuirea noastră" (Sf. Simion Noul Teolog).

Dacă noi creştinii urmăm învăţătura Sfintei Biserici, dacă ne dăruim viaţa noastră Domnului Hristos, în numele Lui, cu puterea Lui, îl iubim pe aproapele nostru din toate puterile sufletului şi sîntem devotaţi lui pînă la jertfă.

„Să aducem roade lui Dumnezeu" (Rom. 7, 4), ne îndeamnă în chip stăruitor Apostolul neamurilor, Sfîntul Pavel. Prin viaţa îmbunătăţită a creştinului, prin dragostea lui necontenit lucrătoare faţă de aproapele, se săvîrşesc „roadele" cele plăcute lui Dumnezeu.

„Să aducem roade lui Dumnezeu" înseamnă să ne străduim a avea mereu gînd curat, cuvînt cumpănit, în orice împrejurare şi faţă de orice dintre semenii noştri, înseamnă săvîrşirea faptelor creştineşti pe care le putem împlini cu ajutorul Mîntuitorului Hristos. Noi trebuie să avem înţelepciunea cea de sus, care este curată, paşnică, îngăduitoare, plină de cuviinţă şi de roade bune (Iac. 3, 17).

Părtaşi făcîndu-ne cu toţii la bucuria Sfintelor Paşti, să luăm aminte la tîlcul învăţăturilor Bisericii prin care se sădesc şi cresc în inimile noastre înseşi roadele Sfintei Învieri a Domnului. Prin creştinească vieţuire, prin gîndul, cuvîntul şi fapta noastră, să ne dovedim a fi pămîntul cel bun care aduce roade însutit. Domnul Hristos, Cel ce a dăruit sămînţa cea de viaţă veşnică a Cuvîntului Său, ne călăuzeşte paşii întru desăvîrşirea fiinţei noastre, spre înflorire şi rodire. *„Cel ce dă sămînţă semănătorului şi pîine spre mîncare, vă va da şi înmulţi sămînţa voastră şi va face să crească roadele dreptăţii voastre"* (II Cor. 9, 10).

Poate fi numit împlinitor al voii dumnezeieşti numai cel care înţelege prin fapta cea bună, fapta în duhul dreptăţii şi al cinstei, fie că se află el în înaltă dregătorie sau îndeplineşte mărunte îndatoriri, pe oricare treaptă a vieţii sociale. Avem porunca apostolică să le împlinim toate *„cu vrednicie înaintea Domnului, plăcuţi Lui întru toate, aducînd roadă în orice lucru bun"* (Col. 1, 10).

Grija lui Dumnezeu este de a sădi ramura *„de măslin bun"* în ţarina sufletului nostru; lucrul nostru cel prea dorit de Domnul este de a aduce rod. La străduinţile noastre întru rodire, Dumnezeu adaugă „cu miile, binele şi darurile". Se cuvine însă ca fiecare să veghem la faptele noastre, urmînd *„cele bune unul faţă de altul şi faţă de toţi"*. Numai astfel şi numai în acest scop să fie folosite darurile primite de la Dumnezeu, talantul încredinţat spre continuă sporire şi bună rodire. Harul pogorît asupra noastră prin taina Sfîntului Botez stă, în chip nearătat, asupra fiecăruia, aşteptînd ascultarea noastră şi împlinirea de către noi a poruncilor pentru care „am luat puterea".

Tîlcuindu-ne marea însemnătate a Sfintei Învieri, cuvîntul înţelept al vechilor noastre Cazanii cuprinde statornic îndemn spre împlinirea datoriilor. Datori sîntem „a se curăţi fiecare şi a ne lumina şi a ne îndeletnici în veselie dumnezeiască şi a ne îndemna spre calea vieţii celei bune, să ne înnoim şi să ne umplem de mireasma şi dulceaţa Duhului Sfînt!" Se cuvine de asemenea să nu uităm că una dintre cele mai de seamă îndatoriri cetăţeneşti şi în duh creştin este pacea. Să căutăm a aduce cu sfinţenie lui Dumnezeu şi semenilor noştri rodirile păcii, pacea fiind *„lucrul dreptăţii, iar roada dreptăţii va fi liniştea şi nădejdea în viaţa veşnică"* (Is. 32, 17).

„Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema!" — ne spune Domnul Hristos, dîndu-ne dumnezeiescul Său îndemn spre a ne sîrgui pentru înfăptuirea păcii. Fericiţii aceştia sînt cei care, cu înţeleapta lor mijlocire, *„aduc pe oameni unii spre alţii şi-i împreună cu dragostea"* (Mitropolitul Petru Movilă, Mărturisirea Ortodoxă). Toţi oamenii trebuie să vieţuiască *„în bună pace"*, îndreptîndu-se unii către alţii cu bunăvoire, pentru ca *„pacea să se înmulţească"* în lume.

Noi creştinii trebuie să fim şi să rămînem în dragostea Domnului Hristos şi în dragostea frăţească faţă de semeni. Aşa ne învaţă Sfînta noastră Biserică, aceasta este porunca dumnezeiască şi acesta este îndemnul apostolic după care noi creştinii trebuie să ne orînduim viaţa.

Îmbrăcaţi fiind noi în Hristos şi în dragostea Sa trebuie să purtăm cu vrednicie acest vestmînt lăuntric de cel mai mare preţ, care ne luminează fiinţa din lumina mîntuitoare a Sfintei Învieri.

Să ţinem mai presus de orice la dragostea dintre noi, ea să prisosească pururea în gîndul nostru curat, harul ei să fie mărturisit prin fapta noastră pururea, în numele lui Hristos Cel înviat din morţi spre a noastră mîntuire.

† NESTOR
Mitropolitul Olteniei

Paştile, Sărbătoarea vieţii

„Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm şi să ne veselim într-însa", ne spune Biserica în cîntările ei. Spre această zi sfîntă şi dumnezeiască, Biserica a condus pe fiii ei, mai ales în săptămîna patimilor, prin post, rugăciune, curăţie duhovnicească ţinînd mereu atenţi pe credincioşi la suferinţele pe care Domnul le-a îndurat în aceste zile cînd a luat asupra Lui păcatele lumii.

Datina străbună de a întîmpina Învierea cu făclii, cu ouă frumos încondeiate, datină păstrată de milenii în viaţa credincioşilor de la noi, se păstrează şi în familiile comunităţilor româneşti de peste hotare. O întîlneşti în ţara Sfîntă, ca şi în toate laturile pămîntului unde-şi împlinesc rosturile o parte dintre fraţii noştri. Aceştia au luat cu ei datina de acasă pentru că aici, pe meleagurile româneşti, bucuria Sfintelor Paşti şi adevărul că a înviat Hristos au fost vestite cu aceleaşi sentimente de către cei dintîi creştini de pe pămîntul ţării noastre, le-au vestit ierarhii de la Tomis cu slujitorii lor; le-au vestit călugării şi teologii sciţi; preotul mărturisitor Sansala (Sansalas sec. IV), de pe valea Buzăului; preotul Guttica (sec. IV) — tot din acele părţi —; Sfîntul mucenic Sava buzoianul (sec. IV zis gotul), înecat în rîul Buzău, chiar în ziua Sf. Paşti; preotul Lukanokos fiul lui Lycatios (de la Celei sec. V—VI); martirii: Zoticos, Attalos, Kamasis şi Filipos de la Niculiţel (sec. IV—V), şi toţi urmaşii lor pînă la noi.

În acest fel au prăznuit şi au ţinut Sfintele Paşti ierarhii Ilie Iorest, Sava Brancovici, cuvioşii Sofronie şi Visarion, cu martirul Oprea Nicolae. Tot în acest chip au mărit învierea Domnului mulţimea de pelerini plecaţi ca închinători la Mormîntul lui Iisus Hristos; pustnicii noştri care s-au nevoit în scorburile de pe valea şi pustia Iordanului, cei din peşterile Hozevei, din mănăstirile Sf. Sava, Eftimie ş. a. În rîndul acestora se adaugă schimonahul Ioanichie, unicul pustnic, de acum, în deşertul Iudeei unde părintele Ioan Iacov, trecut la cele veşnice, se bucură de cinstire din partea Bisericii Ortodoxe pentru viaţa sa aleasă.

Iisus Hristos, prin învierea Sa, a izbăvit pe toţi oamenii de sub puterea şi stăpînirea morţii celei veşnice. De acum, moartea nu mai este atotbiruitoare. Ea nu mai este decît un prag între viaţa de aici şi viaţa viitoare. Paştile sînt sărbătoarea vieţii redobîndite. Dincolo de mormîntul lui Iisus Hristos, care s-a deschis ca o poartă, este viaţa cea adevărată, viaţa în Dumnezeu, viaţa care rămîne în veci.

Către această nădejde deplină a vieţii celei viitoare s-a adresat rugămintea celui răstignit cu Hristos care cerea cu îndurare: „Pomeneşte-mă, Doamne, cînd vei veni în împărăţia Ta". Cu îndestulare dumnezeiască Domnul îl primeşte în ale Sale, spunîndu-i: „Astăzi vei fi cu mine în rai". În acest eveniment de măreţie negrăită de trecerea „de la moarte la viaţă" se petrece întîlnirea însuşi cu Hristos, care dezleagă legăturile cele vechi, cele dedesupt, înălţînd pe cei de jos la cele de Sus.

În această zi sfîntă şi plină de bucuria biruinţei asupra morţii, cînd Paştile Domnului aduc firii văzute bucuria primăverii şi cînd existenţa toată se îndreaptă spre viaţă, cuvîntul Sfîntului Ioan Gură de Aur se adresează credincioşilor astfel: „Toţi să vă îndulciţi din ospăţul credinţei; toţi luaţi bogăţia bunătăţii... Nimeni să nu se teamă de moarte că ne-a slobozit de ea Hristos... A înviat Hristos şi se bucură îngerii. Învit-a Hristos şi viaţa vieţuieşte... Toţi să se îndulcească de acest Praznic bun şi luminat...".

† LUCIAN FĂGĂRĂŞANUL
Episcop-vicar

Gînduri şi tradiţii de Sfintele Paşti

Zilele pot fi unele ca altele, şi totuşi, cînd ne aflăm în preajma Paştilor, o simţire neobişnuită ne cuprinde.

Deşi am încercat-o ani după ani, deşi ştim despre ce este vorba, deşi nu se mai poate spune că în adevăr este ceva nou, totuşi sărbătoarea Învierii aduce cu dînsa o stare de suflet aparte, o stare de suflet a ei.

Măcar pe scurta lui dăinuire, praznicul Paştilor înseamnă pentru noi o uitare a tuturor îndîrjirilor pămînteşti pentru a gusta ceva din roua cerului, înseamnă bucuria nemărginită a vieţii în primăvara naturii contopite firesc şi ideal cu o primăvară lăuntrică, o primăvară ce se află în sufletul nostru şi de care ne simţim legaţi inseparabil.

A trăi clipele Paştilor înseamnă a te îndestula din pacea acestei sărbători, înseamnă a te face mai bun, mai curat şi mai blînd faţă de fraţii tăi.

O!... cîtă nevoie avem de a trăi din această sfîntă moştenire, de a ne împărtăşi din sufletul curat şi luminos al Învierii!

Învierea — prilej de bucurie şi de satisfacţie, devine una dintre acele sărbători care a fost împodobită, ca şi Crăciunul, cu cele mai frumoase datini, cu cele mai multe şi mai duioase tradiţii.

Oul roşu este cea dintîi şi cea mai semnificativă tradiţie care vesteşte sărbătoarea Învierii. Oul roşu a rămas peste veacuri, alături de Crucea Mîntuitorului, ca un simbol al biruinţei veşnice asupra diavolului.

Se pune firesc întrebarea de ce a devenit oul roşu simbolul nealterat şi nedespărţit al Paştilor? Culoarea ni-l conferă ca simbol al sîngelui Mîntuitorului Iisus Hristos. Dintr-o tradiţie pioasă aflăm că pe cînd Iisus era răstignit pe Cruce, Maica Domnului crezînd că îi va îndupleca pe prigonitori să nu-L mai chinuiască, le duse un coş plin cu ouă. Maica Domnului a pus coşul la picioarele Celui răstignit şi a început a plînge. Sîngele din rănile Mîntuitorului curgînd peste ouă le-a înroşit. După ce a înviat Hristos, Maica Domnului a făcut ouă roşii şi pasca pe care, cu bucurie, le împărţea celor ce îi întîlnea spunîndu-le: „Hristos a Înviat!".

Bunii credincioşi i-au urmat pilda şi de atunci pînă azi se vopsesc ouă la Paşti.

Ouăle se colorează în diferite culori, de la roşul predominant — la negru, de la albastru la verde, de la galben la violet. Cîndva, ouăle se colorau numai în roşu — simbolul necontestat al sîngelui Domnului Hristos, dar cu timpul, au apărut culorile negru — simbolul durerii Sfintei Fecioare pricinuită de chinurile lui Hristos şi albastru — simbolul biruinţei lui Hristos prin Învierea Sa, culori mult diferenţiate ca nuanţă de roşu, dar strîns legate de acesta prin fibrele credinţei creştine.

Dar ouăle nu se colorează toate la fel; sînt ouă colorate în întregime cu aceeaşi culoare, sînt ouă cu mai multe culori şi ornamente, ouă încrustate, încondeiate sau scrise, dar sînt şi ouă cu ornamente în relief.

Se păstrează şi tradiţia ca ornamentaţiile ouălor să se facă cu ajutorul unor frunze ale unor plante mici, o ornamentaţie pe cît de simplă, pe atît de frumoasă. Oricum ar fi ele ornamentate, ouăle nu pot fi separate de sărbătoarea Paştilor.

Pretutindeni la români, cei ce se duc la Înviere iau cu ei la biserică ouă roşii. După terminarea Sfintelor slujbe, întorcîndu-se acasă, credincioşii se spală cu apă proaspătă în care s-a pus un ou roşu şi cîţiva bani, spălare simbolic creştinească de păcate cu apa durerilor lui Iisus Hristos.

Iată cum oul roşu poartă întrupat în sine sufletul sărbătorii Învierii.

Tradiţia păstrării lui s-a continuat de la străbuni şi niciodată nu va pieri deoarece oul roşu este simbolul cel mai fidel al Învierii, simbolul sfîntului sînge care s-a scurs din rana Mîntuitorului răstignit pe cruce.

Arhid. *Ilie Murăraşu*

GOLGOTA

Golgota, stîncă pleşuvă ce te ridici deasupra gropilor părăsite din faţa porţii lui Efraim, cum ai privit cu găvanele ochilor tăi goi pe Fiul lui Dumnezeu încărcat de fărădelegile lumii?

Cap descărnat, Golgota, Calvar sau Căpăţînă, eşti nume al durerii răbdate pentru alţii (Is. 53, 4—6).

Golgota, cap mort de piatră, pe tine înălţîndu-Se Hristos, „piatra cea duhovnicească" (I Cor. 10, 4), belşug de ape vii a revărsat în pustia cea însetată a lumii.

Golgota, deal cu vîrf în cruce, pe care Fiul îşi întinde mîinile în implorare atotmîntuitoare către Tatăl.

Golgota, culme pe care Crucea braţele-şi întinde spre laturile lumii întru dumnezeiască îmbrăţişare.

Altar eşti, Golgota, nezidit de mînă şi sfinţit cu sîngele cel nevinovat al Mielului lui Dumnezeu.

Golgota, templu sfînt, în care „Paştile nostru Hristos S-a jertfit pentru noi" (I Cor. 5, 7).

Golgota, loc „afară din tabără" (Evr. 13, 13), pe tine Arhiereul Cel „sfînt, fără răutate şi fără pată" (Evr. 7, 26) „S-a adus lui Dumnezeu pe Sine jertfă fără de prihană" (Evr. 9, 14).

O, Golgota, cum ai răbdat sfîşierea celei mai sfinte dintre mame, care, cu inima de sabie străpunsă (Luca 2, 35), a vegheat durerea fără margini a Fiului şi Dumnezeului ei?

Pe Golgota, sub Cruce, zdrobită de durere, pîrga zidirii, Fecioara Născătoare a strigat cu glasul proorocului: „O, voi cei ce treceţi pe cale, priviţi şi vedeţi dacă este vreo durere ca durerea mea" (Plîng. Ierem. 1, 12).

Loc eşti, Golgota, unde Fiul, în sfîşierile morţii, poartă de grijă Maicii neprihănite (Ioan 19, 26—27).

Golgota, vîrful dumnezeieştii prietenii, unde ucenicul cel iubit îşi urmează Învăţătorul (Ioan 19, 26), spre a deprinde „legea împărătească" a iubirii (Iac. 2, 8).

Golgota, locul descoperirii celei faţă către faţă a tainei mîntuirii, pe tine pînă şi ochiul întunecat de patimi al lui Dismas, tîlharul, în ultimele-i zbateri după lumină, Îl recunoaşte pe Făcătorul, pe Care mărturisindu-L, dobîndeşte slavă veşnică în rai.

Pe Golgota „am cunoscut iubirea: că El şi-a pus sufletul Său pentru noi" (I Ioan 3, 16).

Pe culmea ta, Golgota, strigă Cel Unul Născut din Tatăl: „Străpuns-au mîinile şi picioarele mele... Împărţit-au hainele Mele loruşi şi pentru cămaşa Mea au aruncat sorţi" (Ps. 21, 18. 20).

Loc al Căpăţînii, în întunericul cel mai presus de fire (Matei 27, 45 şi loc. par.), ai auzit suspinînd în agonie pe Dătătorul de viaţă.

Golgota, epicentru al cutremurului făpturii (Matei 27, 51) la moartea Fiului lui Dumnezeu.

Pe Golgota, sutaşul şi cei împreună cu el, văzînd cutremurul şi cele întîmplate, cuprinşi de frică mare au strigat: „Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu era Acesta!" (Matei 27, 54).

Golgota, trei cruci împreunate, tu ne înveţi să facem din crucea vieţii noastre (Marcu 8, 34 şi loc. par.), asemenea lui Dismas, tîlharul bun din dreapta, curată şi sfinţită cale către rai.

Grădină a Edenului eşti, Golgota, căci în tine a răsărit lemnul Crucii, pomul cel de viaţă dătător, cu rod de douăsprezece ori pe an (Apoc. 22, 2).

Pe culmea ta, Golgota, adormit fiind Adam Cel de pe urmă (I Cor. 15, 45), din coasta Lui străpunsă mireasa-i se ridică (Ioan 3, 29; Apoc. 19, 7 u.; 21, 2; 22, 17), spre veşnică nuntire (Matei 22, 2 u.; Apoc. 19, 7—9).

O, Golgota, numele tău e numele nădejdii celei mai presus de orice nădejde!

Nume cu ecou eşti, Golgota, care răsună ca trîmbiţa învierii din morţi.

Pe vîrful tău, Golgota, acolo unde s-a ridicat Crucea cea de viaţă purtătoare, domnul Ţării Româneşti, Şerban Cantacuzino (1678—1688), a pus disc de aur, pe care mii de oameni, din patru zări de lume, şi buzele şi fruntea-şi alină-n adorare.

Smerit îmi plec genunchii, Golgota, acolo unde s-a plecat cerul şi privind fruntea-ţi împurpurată de preasfîntul sînge al Mielului, nu te mai văd pleşuvă şi pustie, nici loc de întuneric, nici semn de neagră moarte, ci sfeşnic al luminii şi vieţii peste fire, căci Crucea-ţi străluceşte de harul Învierii.

Pr. *Vasile Mihoc*

Jertfă şi Înviere

(Continuare din pag. 1)

Dar toate aceste păreri au fost pentru scurt timp. Iisus a înviat din mormînt a treia zi. Învierea Sa a arătat că binele este mai puternic decît răul, că adevărul iese pînă la urmă biruitor, că viaţa este mai puternică decît moartea, că Dumnezeu nu poate fi biruit.

Acest cuvînt a fost auzit şi de Maica Domnului, de femeile mironosiţe şi de prietenii Săi care priveau mai departe întreg acest cortegiu al durerii. Ce ecou a avut în inima lor?

De bună seamă ei au fost cuprinşi de durere. Se împlinise profeţia dreptului Simeon că prin inima ei va trece sabie. Dar s-au mîngîiat cu amintirea cuvintelor spuse de Iisus înainte de patima Sa cea de bună voie. Si ştiau că Domnul va fi prins, judecat, batjocorit şi răstignit. Aceasta le-o spusese de mai multe ori. De fiecare dată a adăugat că „a treia zi va învia" (Matei XVI, 21; Matei XX, 18—19).

Domnul nostru Iisus Hristos le-a spus toate acestea ca nu cumva în vremea patimilor să se zdruncine credinţa şi nădejdea lor, cînd Îl vor vedea copleşit de durere şi batjocorit. El a vestit moartea Sa pe cruce, arătîndu-le că aceasta este voia Tatălui, ca El să-şi dea viaţa pentru mîntuirea lumii, şi să ne izbăvească de toată fărădelegea (Tit II, 14). Cei ce nu erau deplin încredinţaţi de învierea Domnului vor fi gîndit: „Să murim şi noi împreună cu El". Fără de El viaţa nu are nici un rost. Dacă El a murit de ce să mai trăim noi.

Însă, înţelesul cuvîntului „săvîrşitu-s-a" este mai cuprinzător, mai adînc. El arată nu numai că prin aceasta drumul pămîntesc al Mîntuitorului s-a sfîrşit; că drumul smereniei şi al jertfei s-a încheiat, ci şi aceea că prin această jertfă s-a săvîrşit mîntuirea neamului omenesc. El a luat într-adevăr trupul nostru, a fost părtaş la suferinţele oamenilor, dar prin suferinţa Lui, prin „rănile" Lui noi toţi ne-am vindecat. El a murit în locul nostru şi pentru noi. „Dumnezeu ne-a împăcat cu Sine prin Hristos şi ne-a dat slujba împăcării" (II Cor. V, 18).

Pe de o parte ne-a împăcat cu Dumnezeu prin jertfa Sa, pe de altă parte ne-a făcut părtaşi de viaţa cea veşnică prin învierea Sa.

Acum înţelegem că Hristos este într-adevăr Fratele nostru. Prin jertfa Sa de pe cruce s-a încheiat lucrarea mîntuirii neamului omenesc. Această jertfă unică şi universală înlocuieşte toate jertfele care s-au adus înainte de Hristos. „Săvîrşitu-s-a" înseamnă: s-a împlinit. S-au împlinit profeţiile despre Mesia, s-a împlinit aşteptarea celor drepţi din Vechiul Testament, „s-au deschis uşile raiului", „s-a despicat catapeteasma templului în două", împărăţia lui Dumnezeu este arvunită oamenilor, izvorul mîntuirii s-a deschis. Ceea ce îngerii au cîntat în noaptea sfîntă a Naşterii Domnului s-a împlinit.

Iubirea lui Dumnezeu pentru lume a ajuns pe cruce la cea mai puternică strălucire. O, adînc al înţelepciunii lui Dumnezeu! O, neajunsă dragoste! Împăcarea oamenilor cu Dumnezeu s-a făcut prin jertfa de pe Golgota a Fiului lui Dumnezeu. Mormîntul Domnului a devenit „izvorul vieţii" şi noi am trecut din moarte la viaţă şi de pe pămînt la cer, prin jertfa şi învierea Domnului.

În Joia Mare, Hristos a spus Sfinţilor Apostoli: „Pildă v-am dat vouă ca, precum V-am făcut Eu vouă, să faceţi şi voi" (Ioan XIII, 15). Vorbind despre patimile şi învierea Domnului, Sfîntul Apostol Petru, scrie: „Hristos a pătimit pentru voi, lăsîndu-vă pildă, ca să păşiţi pe urmele Lui" (I Petru II, 21).

Se cuvine să desprindem din jertfa Mîntuitorului pe cruce, din pilda vieţii Lui, că slujirea adevărată a vieţii se poate face numai prin dăruire, prin jertfă. Valoarea faptelor omeneşti este în directă legătură cu cantitatea de dăruire care se încorporează în ele. Întîi apare jertfa apoi viaţa. Întîi trecerea prin tunelul suferinţei, apoi ieşirea la lumina vieţii.

Orice împlinire a unui ideal cere slujirea lui, „supunere la jertfă" pentru el. Nimic nu se poate face durabil fără dăruire. „Adevărat, adevărat zic vouă că dacă grăuntele de grîu, cînd cade în pămînt nu aduce roadă, rămîne singur; iar dacă voi muri, aduce multă roadă" (Ioan XII, 24).

Sînt învăţăminte care răzbat pînă la noi în aceste zile de mare şi luminos praznic. Ele ne arată că datoria supremă a vieţii noastre este dăruirea, este slujirea lui Dumnezeu şi a oamenilor. Dar aceasta nu se poate face fără ieşirea din carapacea egoismului, a patimilor şi fără disponibilitatea noastră de a sluji vieţii, binelui şi propăşirii oamenilor, binelui şi propăşirii poporului din care facem parte. În acest fel cinstim ziua Învierii Domnului şi sîntem vestitori şi mărturisitori ai Lui în lume.

Omagiu unui distins cercetător al istoriei patriei

Discipol al Şcolii ardelene, adept al „canceliştilor" de la Tg. Mureş: Avram Iancu, Ion Axente Sever, Al. Papiu Ilarian, Ion Buteanu ş.a., inspirat din ideologia revoluţiei de la Blaj din 1848, fundamentată de Simion Bărnuţiu, Vasile Netea, ajuns la vîrsta de 70 de ani, şi-a îndeplinit cu pasiune arzătoare şi talent îndatoririle sale faţă de această moştenire şi influenţe binefăcătoare pentru istoria Transilvaniei, ridicînd la înălţimi impresionante drapelul şi amintirea tuturor luptătorilor pentru libertatea şi unitatea naţională a poporului român.

Mărturia acestor neobosite şi fructuoase strădanii stau cele peste 30 de volume şi broşuri publicate, în răstimp de mai mult de 50 de ani, alte 500 de studii şi articole cu conţinut istoric şi literar, apărute în cele mai valoroase reviste şi ziare, ca şi sutele de conferinţe ţinute în mai toate oraşele din ţară, cu ocazia unor comemorări, festivităţi sau în ciclurile organizate de numeroase asociaţii culturale, fiind temporar şi secretar al despărţămîntului „ASTREI" din Reghin.

Bilanţul acestor date n-ar pare, totuşi, atît de elocvent, dacă n-am pomeni că V. Netea a pornit de la catedra unui învăţător din provincie, ispitit încă din copilărie de farmecul slovelor, ademenit apoi de cursurile de vară ale Universităţii libere „N. Iorga", de la Vălenii de Munte, unde a şi conferenţiat, ca să urmeze pe cele universitare de la Cluj şi Bucureşti, luîndu-şi licenţa în 1946 şi doctoratul în istorie 1948, ambele cu titlul: „Magna cum laude". În plus, a făcut numeroase vizite de studii în mai multe ţări străine şi a luat parte la cîteva congrese internaţionale de istorie.

În timpul acestor ani de studii, a publicat în anul 1945 volumul: „De la Petru Maior la Octavian Goga", premiat de Academia română, şi în anul 1968 cu premiul „Nicolae Bălcescu", pentru monografia: „George Barijiu, viaţa şi activitatea sa".

Dintre numeroasele sale studii şi articole închinate ridicării culturale a ţărănimii, o culegere din cele istorice le-a tipărit în două volume: „Pentru Transilvania — Coordonate istorice", în 1945, foarte binevenite pe atunci.

Redactor la cunoscuta revistă „Vremea" din Bucureşti, între anii 1941—1944, a semnat o lungă serie de interviuri cu numeroase personalităţi proeminente — ştiinţifice, istorice, politice şi literare. O parte dintre acestea au apărut într-o ediţie din 1972, în Edit. „Minerva", Bucureşti, citindu-se şi azi cu un deosebit interes.

Dar, mai ales, în timpul Dictatului de la Viena, din anii 1940 — 1944, Vasile Netea s-a dedicat uneia dintre cele mai susţinute campanii împotriva ciuntirii Transilvaniei, prin presa de mare tiraj din ţară, în frunte cu gazeta „ARDEALUL" a refugiaţilor din Transilvania de Nord, răpită temporar prin acest odios tratat vienez. A rostit numeroase conferinţe şi a luat parte la şezători literare şi la alte manifestaţii energice de protest împotriva aceleiaşi nelegiuiri.

În anul 1947, şi-a îmbogăţit opera sa istorică, tipărind: „Istoria Memorandului", lucrare de referinţă, fără de care nu se mai poate scrie despre marele proces politic de la Cluj, din 1894, fără citarea ei, volum foarte bogat informat şi documentat.

Dintre alte lucrări ale sale mai citîm: V. Netea şi C. Gh. Marinescu: „Liga culturală şi unirea Transilvaniei cu România", Iaşi, 1978, „Lupta românilor pentru libertatea naţională (1848—1881)", Buc. 1974, „Spre unitatea statală a poporului român", Buc. 1979, şi marea antologie „Carmen saeculare valachicum", Buc., 1979.

În calitate de cercetător principal la Institutul de istorie „N. Iorga", a fost 15 ani secretarul de redacţie la „Revue Roumaine d'Histoire".

Născut la 1 februarie 1912, la Deda, judeţul Mureş, Vasile Netea, ne va mai oferi încă — sîntem încredinţaţi — multe alte lucrări din istoria noastră naţională, îndeosebi privind Transilvania, misiune încredinţată lui de profesorul Ioan Lupaş.

Este membru titular al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România — pentru alte numeroase lucrări literare pe care le-a publicat paralel cu cele istorice.

Ion Pogana

Cuvînt la luminata şi Sfînta Înviere

(Continuare din pag. 1)

ste? Atunci cînd legiuitorul a ajuns să fie osîndit de lege şi cînd Judecătorul lumii a ajuns să fie dat judecăţii, cînd sluga întreba, iar Stăpînul tăcea, cînd Lumina stătea domolită, iar întunericul tresălta de bucurie, făptura se umfla de mîndrie pe cînd Ziditorul răbda fără cîrtire.

Şi ştiţi unde s-a mai arătat întru necinste? Atunci cînd cei păcătoşi Îl ameninţau ca nişte tauri cu coarnele lor, aducînd cu ei şi viţei mai tineri, cînd leul răcnea şi taurii săreau în jur ameninţători după cum scrie psalmistul „înconjuratu-m-au viţei mulţi, tauri graşi m-au împresurat. Deschis-au asupra mea gura lor, cu un leu ce răpeşte şi răcneşte" (Ps. 21, 12).

Şi cînd a mai apărut întru necinste? Cînd cîinii lătrau, dar stăpînul nu se sinchisea, cînd lupii răpeau oile şi le sfîrticau, cînd tîlharul era chemat la viaţă, iar Viaţa lumii era tîrîtă spre moarte, cînd se striga împotriva ei nelegiuitul şi primejdiosul cuvînt: ia-L, ia-L, răstigneşte-L pe El! (Is. 19, 15)...

Şi vreţi încă să mai ştiţi cînd a mai fost Hristos dispreţuit? Atunci cînd Îl biciuiau şi cînd sfîntul Lui trup era chinuit şi răbda patimă de bunăvoie pentru noi, pentru că suferind chinuri în trupul omului vechi, să ne vindece pe noi, cei de acum, de fărădelegile noastre, atunci cînd lemnul crucii Îi apăsa greu umerii parcă ar fi fost însemnat o biruinţă, a diavolului, cînd cununa de spini Îi înconjura creştetul. Cu chipul celor pe care i-a adus la viaţă cînd porfira acoperea trupul Celui ce prin aceasta a adus nestricăciunea celor renăscuţi, din apă şi din Duhul Sfînt şi atunci cînd ţintuiau pe lemn pe Domnul vieţii şi al morţii.

Şi cînd oare s-a mai înfăţişat întru necinste? Atunci cînd soldaţii petreceau rizîndu-şi de stăpînul oştirilor cereşti.

Şi cînd a mai fost El dispreţuit? Atunci cînd într-o trestie punînd buretele înmuiat cu oţet I-au dat să bea Celui care le rourase altădată mană din cer, atunci cînd pietrele s-au despicat şi catapeteasma templului s-a sfîşiat, şi atunci cînd soarele s-a întunecat şi întunericul a cuprins ca într-un linţoliu pămîntul.

Şi cînd a mai fost dispreţuit? Atunci cînd trupul I-a fost dat spre îngropare.

Şi iarăşi cînd se arăta Domnul întru necinste? Atunci cînd ostaşii Îl păzeau şi cînd pămîntul ascundea pe Cel ce a întemeiat pămîntul pe ape şi cînd apostolii fugeau din calea prigoanelor neputînd răbda greutatea lor.

Vezi, dar dragul meu, cît sînt de mari minunile lui Dumnezeu şi în schimb cît sînt de minunate după patimă roadele bucuriei. Făptura Celui dispreţuit se schimbă întru slavă, iar Cel ce era bucuria lumii învie cu trup nestricăcios. Atunci pămîntul trecea prin durerile facerii căci avea în pîntecele lui pe Cel ce era însăşi Lumina, de acea a fost nevoie ca prin moarte să dea afară pe Cel ce este viaţa tuturor. Căci nu era cu putinţă a mai fi ţinut puterea morţii Cel ce ţine toate numai cu cuvîntul.

Să prăznuim aşadar învierea cea de a treia zi ca vestitoare a vieţii celei veşnice! Căci după cum Maria Născătoare de Dumnezeu a născut prin vrerea lui Dumnezeu şi prin Harul lui Dumnezeu fără să fi dezlegat durerile miresei şi pururea fecioriei pe Făcătorul veacurilor, pe Dumnezeu Cuvîntul Cel din Dumnezeu, tot aşa şi pămîntul dezlegînd durerile morţii a fost nevoit să arunce afară din adîncurile lui pe Împăratul iudeilor căci nu putea păstra în el acest trup devenit purtătorul nemuririi. Văzînd aşadar această îndreptare a bunei cuviinţe adică dezlegarea morţii proorocul David a vestit şi el cîndva eliberarea robilor zicînd: „Domnul a împărăţit şi întru podoabă s-a îmbrăcat" (Ps. 92, 1). Şi ce fel de podoabă a îmbrăcat? Nestricăciunea, nemurirea, divanul apostolilor, Cununa Bisericii. Acum Iuda nu mai trădează, Caiafa nu mai ameninţă şi nici Irod nu se mai înarmează să ucidă pe prunci. Pilat nu mai judecă pe Domnul. Căci ce a fost stricăcios s-a făcut nestricăcios şi Cel ce era crezut de ei doar simplu om s-a dovedit azi Dumnezeu adevărat. De aceea să strigăm şi noi: „Unde îţi este, moarte, biruinţa ta? Unde-ţi este iadule, boldul tău" (I Cor. 15, 55). „Domnul a împărăţit întru podoabă s-a îmbrăcat." Îmbrăcatu-S-a şi s-a încins Domnul întru putere, iar prin putere înţelegem iconomia trupului Său. Căci nimic altceva nu-i mai tare decît ea. Prin trup Cel fără de trup a biruit pe diavol, prin cruce au fost aduse la tăcere puterile vrăjmaşe pornite asupra noastră. Căci după cum la început păcatul a zguduit pămîntul, tot aşa prin învierea Sa Domnul nostru Iisus Hristos i-a pus drept reazăm de întărire lemnul crucii, pentru ca de acum înainte pămîntul să nu mai alunece spre pierzare şi nici să mai fie ameninţat de crivăţul rătăcirii. Iar drept mărturie să aducem cuvîntul fericitului Pavel care zice aşa: „Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace întru nestricăciune şi acest trup muritor să se îmbrace în nemurire (I Cor. 15, 53). De aceea şi psalmistul zice pe bună dreptate: „Gata e scaunul Tău de atunci, din veac eşti Tu Doamne" (Ps. 92, 2). Şi „Lui I s-a dat stăpînirea, slava şi împărăţia veşnică, iar împărăţia Lui nu va fi nimicită niciodată" (Dan. 7, 14). Şi iarăşi „Împărăţia Ta este împărăţia tuturor veacurilor" (Ps. 144, 13), şi iarăşi „Domnul împărăţeşte! Să se bucure pămîntul, să se veselească insule multe" (Ps. 96, 1), căci a Lui este mărirea şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Traducere de Pr. prof. *T. Bodogae*

Prima sfinţire...

(Continuare din pag. a 2-a)

alte Biserici autocefale. Această deciziune este nestrămutată pentru totdeauna, pînă cînd va exista Biserica ortodoxă a naţiunii române" (B.O.R., 1882, p. 756).

Actul sfinţirii Sfîntului şi Marelui Mir înainte cu o sută de ani, la Mitropolia din Bucureşti, act care a avut loc cu trei ani înainte de recunoaşterea autocefaliei, a fost un act însemnat în viaţa Bisericii, care se lega cu proclamarea Independenţei din 1877 şi afirma în mod deplin întrarea Bisericii Ortodoxe Române în rîndul Bisericilor autocefale. Astăzi, ca şi înainte cu o sută de ani, sfinţirea Sfîntului şi Marelui Mir e semnul văzut al legăturii bisericilor din ţară cu scaunul patriarhal al ţării, e simbol al unităţii Bisericii noastre cu Biserica întemeiată de Sfinţii Apostoli prin continuitate neîntreruptă. De la această Biserică apostolică purcede puterea sfinţitoare a Sfîntului şi Marelui Mir (B. O. R., 1965, nr. 3—4, p. 224).

În acest veac care s-a scurs de la acest eveniment, Biserica noastră a realizat progrese însemnate pe toate tărîmurile. Canonizarea de Sfinţi români, reîntregirea Bisericii din Transilvania, participarea la diferite congrese, conferinţe şi lucrări ecumenice, ca şi activitatea pentru pace, situează Biserica noastră printre Bisericile care vor să-şi aducă contribuţia la zidirea unei lumi a păcii şi a înfrăţirii dintre neamuri şi popoare.

Făcîndu-ne părtaşi bucuriei vieţii şi luminii, întîmpinăm pe toţi cititorii şi colaboratorii „Telegrafului Român", din ţară şi străinătate, cu tradiţionala salutare de Paşti:

„HRISTOS A ÎNVIAT!"

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 130 Sibiu, 1 mai 1982 Nr. 17—18/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Sfîntul și Marele Sinod ortodox

Precum se știe, de mai mulți ani se pregătește convocarea unui Sfînt și Mare Sinod al Ortodoxiei de pretutindeni. Au fost organizate pînă acum cîteva întîlniri preliminare, pentru stabilirea acordului tuturor Bisericilor asupra necesității și urgenței întrunirii lui, iar în anul 1976 a fost convocată, la Centrul Patriarhiei ecumenice de la Chambesy,Elveția, *Prima conferință panortodoxă preconciliară*. Din partea Bisericii Ortodoxe Române au luat parte la lucrări P. F. Patriarh Iustin, pe atunci Mitropolit al Moldovei și Sucevei și autorul acestor rînduri, pe atunci Episcop-vicar-patriarhal.

Toate Bisericile ortodoxe și-au manifestat dorința de a participa și contribui la buna organizare a unui astfel de Sinod. În 1976 s-au ales și fixat zece probleme cărora Sinodul ar urma să le găsească soluții. Acestea sînt: 1. Diaspora ortodoxă; 2. Autocefalia și modul ei de proclamare; 3. Autonomia și modul ei de proclamare; 4. Diptycile (ordinea scaunelor); 5. Problema calendarului; 6. Impedimentele la căsătorie; 7. Readaptarea rînduielilor bisericești cu privire la post; 8. Relațiile Bisericilor ortodoxe cu restul lumii creștine; 9. Ortodoxia și mișcarea ecumenică; 10. Contribuția Bisericilor ortodoxe locale la realizarea ideilor creștine de pace, libertate, frățietate și dragoste între popoare și înlăturarea tuturor discriminărilor rasiale.

Aceste teme au fost date Bisericilor spre studiere. Ele însumează, precum se vede, două categorii de preocupări: unele de ordin intern organizatoric, altele de relație cu restul lumii creștine și cu lumea contemporană. Se au în vedere unele reașezări canonice cu privire la viața bisericească, fără a pune în discuție tezaurul de credință și fără a se propune noi dogme. Problemele fixate vor doar să ajute Bisericile să se orienteze în chip unitar în cîteva situații noi de viață, în condiții noi, apărute în timp, în legătură cu care, fie că unele rînduieli vechi nu se mai potrivesc întocmai ca atunci cînd au fost statornicite, fie că, pur și simplu, problemele fiind cu totul noi, cum sînt diasporele naționale, ecumenismul și altele, nu există deloc prevederi canonice pentru ele sau, dacă există, nu sînt ușor și limpede și de către toți la fel interpretate.

Trecînd șase ani de la prima Conferință presinodală S. Sa Patriarhul Demetrios I a anunțat printr-o scrisoare către toți capii Bisericilor ortodoxe, că a hotărît convocarea celei de-a doua Conferințe presinodale între 3—12 septembrie 1982, tot la Chambesy—Geneva. Se propun spre examinare trei dintre cele zece teme și anume: 1. Readaptarea rînduielilor bisericești asupra postului, în funcție de situațiile și exigențele epocii moderne; 2. Impedimentele la căsătorie; 3. Calendarul unic, cu privire mai ales la sărbătorirea la aceeași dată a Paștilor, de către toți creștinii. Fiecare Biserică Ortodoxă va trimite la această Conferință cîte trei delegați.

Biserica Ortodoxă Română este de mult interesată în organizarea unui Sfînt și Mare Sinod Ortodox. Mai mult chiar, prima propunere de organizare a unui „Sinod ecumenic" a fost făcută într-o ședință a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în anul 1920, de către Mitropolitul Primat de atunci, viitorul Patriarh, Miron Cristea. Acesta spunea atunci că *„prin sporirea necurmată a trebuințelor vieții, omenirea s-a văzut silită să-și revizuiască vechile ei așezări aproape din veac în veac, și să și le reclădească după adevărurile și cerințele date la iveală de vremurile noi"* (Miron Cristea, *Chestiunea unui nou Sinod ecumenic al Bisericii ortodoxe răsăritene*, București, 1920, p. 4).

Patriarhul Miron propunea la vremea aceea nouă teme pentru agenda Sinodului, dintre care jumătate au rămas valabile și astăzi. A rămas valabilă și metoda de lucru pe care o propunea el: temele să fie dezbătute și clarificate în prealabil de către teologi, ierarhi, școli teologice și sinoade locale, în așa fel încît Marele Sinod doar să le sancționeze. În arhiva Patriarhiei Române există *Hotărîrea din 12 iunie 1920* prin care Sfîntul nostru Sinod și-a însușit propunerile Primatului Bisericii Ortodoxe Române, constatînd „necesitatea ținerii unui Sinod Ecumenic al Bisericilor Răsăritene", care să rezolve problemele „în conformitate cu evoluția socială a timpului de astăzi". Iată, originală, ideea aggiornamento-ului!

Cuvinte profetice! Așa se pune și astăzi problema. Se dovedește, odată în plus, realismul orientării Bisericii noastre în lumea contemporană, cu mult înainte de a face acest lucru alte Biserici creștine, și cu mult înainte ca ideea să devină un bun comun al tuturor Bisericilor Ortodoxe, așa cum este astăzi. Constatarea aceasta însă, departe de a fi amintită aici doar ca motiv de legitimă mîndrie și ca act de prioritate românească, ea justifică mai ales interesul nostru deosebit pentru buna și solida pregătire a Sfîntului și Marelui Sinod ortodox, pe care îl dorim înfăptuit cît mai repede și cu cît mai frumoase și utile hotărîri pentru Biserică.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

O luminoasă aniversare

Sfințirea unor drapele ale armatei române, în 1877

Între datele memorabile din cartea de aur a poporului român — care evocă glorioasele sale lupte pentru libertate, unitate și independență duse în decursul istoriei — la loc de frunte se numără și cea de 9 mai, ziua Independenței și a Victoriei.

Secole în șir poporul român, sub conducerea unor străluciți comandanți de oști, ca Mircea cel Bătrîn, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare, Petru Rareș, Ioan Vodă cel Viteaz și Mihai Viteazul, a luptat pentru păstrarea independenței celor trei țări românești și a ființei sale naționale. Deși țările române n-au fost supuse cu totul de imperiul otoman și n-au fost transformate în pașalîcuri, așa cum se întîmplase cu unele țări vecine, ci și-au păstrat organizarea politică și administrativă proprie, totuși acest imperiu a ajuns să-și exercite „suzeranitatea" asupra lor timp de cîteva secole, ele fiind obligate — între altele — la plata unui tribut. Suzeranitatea otomană a scăzut mereu pe măsura slăbirii continui a imperiului, încît după pacea de la Adrianopol (1829) ea era cu totul lipsită de conținut. Revoluția din 1848, dar mai ales unirea Moldovei cu Țara Românească, în 1859, au făcut să crească și mai mult nădejdile poporului român în deplina sa eliberare națională.

Proclamarea independenței de stat a fost posibilă abia în 1877, în condițiile luptei generale de eliberare națională a popoarelor din Balcani, ajutate de Rusia, împotriva imperiului otoman. În aceste împrejurări, la 9/21 mai 1877, marele bărbat de stat Mihail Kogălniceanu, în calitatea de ministru de externe, declară în Adunarea deputaților că „sîntem deslegați de legăturile noastre cu Înalta Poartă... sîntem independenți, sîntem o națiune de sine stătătoare... sîntem o națiune liberă și independentă." Vestea proclamării independenței a fost primită cu un entuziasm de nedescris de întreg poporul român, nu numai de cei care trăiau în România de atunci, ci și de cei din Transilvania, Banat și Bucovina. Proclamarea Independenței a fost urmată apoi de războiul dus de țara noastră, alături de Rusia, împotriva armatelor turcești, în Bul-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. *Mircea Păcurariu*

„Frații Domnului"

Sfînta Scriptură ne relatează despre două categorii de „frați ai Domnului".

Din prima categorie fac parte: *apostolii* (Matei 12, 49; 28, 10; Ioan 20, 17); *săracii* (Matei 25, 40) și *cei ce fac voia lui Dumnezeu* (Matei 12, 50).

Pe aceștia Hristos îi numește „frații Mei".

Din categoria a doua fac parte: Iacov, Iosif, Simon și Iuda (Matei 13, 55).

Pe aceștia Hristos nu-i numește „frați ai Lui", ci iudeii (Matei 12, 47; 13, 55) și unii creștini.

Dacă Iacov, Iosif, Simon și Iuda nu sînt „frați ai Domnului", se pune întrebarea: ce fel de rude sînt ei cu Mîntuitorul Hristos?

Răspundem: „Limba ebraică avînd un vocabular redus, unele cuvinte prezintă mai multe sensuri. Între acestea este și cuvîntul frate". Exemplu: Lot era nepot de frate al lui Avram (Facerea 11, 27). Totuși, Avram îl numește frate (Facerea 13, 8).

Tipăriturile mai noi ale Sfintei Scripturi în limba română înțeleg prin cuvîntul frate, văr. „Au nu este acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama Lui Maria și frații *(verii)* Lui: Iacov și Iosif și Simon și Iuda? (Matei 13, 55 Biblia 1975).

Prin urmare: *Iacov, Iosif, Simon și Iuda sînt veri ai Domnului.*

Dar, argumentul biblic cel mai convingător că Hristos nu a avut frați după trup este locul de la Matei 1, 25: „Și fără să fi cunoscut-o pe ea Iosif, Maria a născut pe Fiul său *Cel Unul Născut* (sublinierea noastră), Căruia I-a pus numele Iisus" (Matei 1, 25 Biblia 1975). Fiind „Unul-Născut" din Sfînta Fecioară Maria, Hristos nu a avut frați *trupești*, ci a avut și are frați *sufletești*.

În privința aceasta, Sfîntul Ioan Gură de Aur precizează: „Sus singurul Unul născut din unul singur, jos, același, singurul Unul născut din singura Fecioară".

Dacă „frații Domnului" erau adevărați frați ai lui Hristos, unuia din ei ar fi încredințat Hristos pe Maica Domnului, cînd era răstignit pe cruce și nu lui Ioan, unul din cei 12 apostoli.

Încheind aceste rînduri, spunem cu toată certitudinea:

1. frații lui Hristos sînt aceia pe care-i recunoaște Hristos;

2) Iacov, Iosif, Simon și Iuda, nefiind „frați ai Domnului" nu pot fi considerați un temei biblic pentru tăgăduirea pururea-fecioriei Maicii Domnului.

Protos. *Ipolit Ciubotaru*

DIN SUMAR:

Sf. Apostol Toma — devotamentul întrupat (pag. 2)

Pagini din istoria românilor americani (pag. 2)

În biserica măririi tale stînd (pag. 3)

Ruga unui pribeag (pag. 3)

P. S. Episcop Epifanie Norocel — noul titular al Eparhiei Buzăului (pag. 4)

Știri — informații (pag. 4)

Protopopul martir Aurel Munteanu La 100 de ani de la naștere

În anul acesta se împlinesc 100 de ani de la nașterea unui slujitor de aleasă vrednicie al Bisericii noastre ortodoxe din Ardeal. Este vorba de protopopul AUREL MUNTEANU, ucis mișelește, la 10 septembrie 1940, de către o bandă de asasini horthyști, în văzul mulțimii adunate la tîrgul săptămînal din Huedin (jud. Cluj). Evocarea personalității lui binecunoscute în cercurile românești, este un imperativ moral-creștin și patriotic.

Protopopul Aurel Munteanu a văzut lumina zilei la 2 mai 1882, în comuna Merghindeal, județul Sibiu, din părinți țărani. Comuna lui natală era compusă din români și sași, așa că el, din fragedă copilărie, s-a obișnuit să trăiască în bună înțelegere cu locuitorii de altă naționalitate. Școala primară a urmat-o în Merghindeal, iar clasele liceale le-a făcut la Făgăraș, Blaj și Sibiu. Examenul de maturitate l-a prestat la Sibiu, la Liceul maghiar de stat.

După isprăvirea studiilor liceale, a urmat Institutul Teologic „Andreian", pe care l-a absolvit în 1906.

După absolvirea studiilor teologice, Aurel Munteanu a funcționat un an ca învățător în satul său natal (1906—1907).

Aici, l-au găsit cei cîțiva locuitori veniți din Sebeșul Mare (azi Valea Drăganului), de lîngă Ciucea, județul Cluj, în 1907, ca să-l cheme să le fie păstor sufletesc. Comuna Valea Drăganului avea pe atunci peste 2600 de locuitori, toți ortodocși. Așa a ajuns Aurel Munteanu preot în Valea Drăganului, unde a păstorit din 1907 pînă în 1923, cînd a fost ales protopop al protopopiatului nou înființat, cu sediul Huedin.

În parohia Valea Drăganului, Aurel Munteanu a activat intens, realizînd opere de interes obștesc, cum puțini slujitori bisericești reușesc să înfăptuiască. Întîi de toate a reușit ca în decurs de cîțiva ani să edifice o casă parohială corespunzătoare. În atenție deosebită îi era școala confesională, pentru care își recruta învățătorii cei mai buni, astfel că s-a ajuns ca în curînd să nu mai fie nici un analfabet în Valea Drăganului sub 50 de ani.

Pentru a fi cît mai bine pregătit, spre a-i putea ajuta pe români, s-a înscris la Facultatea de Drept din Cluj, făcîndu-și examenele din primii doi ani, iar pentru rest n-a mai putut continua din cauza războiului și a depor-

Pr. prof. *Ioan Bunea*

(Continuare în pag. a 3-a)

Sf. Apostol Toma — devotamentul întrupat

Omul care avea să devină — în anturajul Domnului şi apoi în Biserica Lui — Sfîntul Apostol Toma — aspira din fire la cumularea elementelor componente ale unei credinţe complete. A avut parte de ea, dar nu fără frămînt — al său şi al altora — arătat deslusit (numai) de Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan (20, 24 urm.). Favoarea aceasta i-a fost înlesnită mai ales de faptul că era contemporan al „plinirii vremi", ceea ce noi nu putem fi sub nici un motiv. Argumentul vederii „faţă către faţă", nouă, ne este refuzat prin firea lucrurilor. Avem acces nelimitat exclusiv la beneficiile credinţei (religioase). *Martori ai mărturiei martorilor să fim*, — acesta e destinul nostru religios. Acesta, ajunge spre a oferi în continuare culcuş îmbietor neostoitei noastre rîvne de-a şti tot ce se poate cunoaşte din taina Cerului instalat pe pămînt. Sf. Toma Apostolul a bătătorit cale netedă acestui adevăr cînd a simulat îndoiala care nu era altceva decît invidie omenească scuzabilă. Domnul l-a prevenit, însă, că nu mulţi au să fie beneficiarii unei credinţe consolidată prin datele experienţei simţurilor, ale „empiriei": „Pentru că m-ai văzut, ai crezut. Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut" (Ioan 20, 20).

„Fericiţii" aceştia umplu secole de istorie. Pe umerii lor — cu voia şi cu răsplătirile eshatologice ale Dreptului Judecător — se reazimă şi cupolele care aspiră la dimensiunile zguduitoare ale Sfintei Sofia, şi şindrila învechită a schitului bătrîn de veacuri.

Omul care a înlesnit această clarificare nu se cuvine a fi nedreptăţit. Îi ajunge dojana Domnului. El nu e „necredincios" (în înţelesul, inocent, de „sceptic"). El are dreptul la alte calificative: e invidios pe colegii săi de apostolie şi vrea să provoace ocazia de a-l revedea şi el pe Mîntuitorul acum: înviat. Ceea ce s-a şi întîmplat, cu o întîrziere temporală, jenantă, de opt zile. Apologetica creştină — măcar ea! — se cuvine a-i fi recunoscătoare apostolului urgisit cu o tenacitate bună de-o cauză mai aparte: „îndoiala" lui atît de frecvent vînturată, a furnizat argument imbatabil pentru divinitatea lui Iisus din Nazaret.

Pentru Sf. Apostoli, credinţa în Dumnezeirea Fiului n-a picat din Cer. Au dobîndit-o încetul cu încetul şi nu toţi deodată. Episodul consemnat de prima Evanghelie (16, 13 urm.) — combinat cu Ioan 1, 40 ş. a. — stă mărturie grăitoare, în acest sens. Maturizată, credinţa apostolilor ajunge în situaţia de-a fi mărturisită *plenar* — în situaţia din Mt. 16, 16. Mărturisirea se face şi incidental, reluată fiind individual (chiar şi de-o mironosiţă, Marta, sora Mariei şi a lui Lazăr din Vitania; vezi Ioan 11, 27).

Semnificativă este mai ales mărturisirea lui Toma: „Domnul

meu şi Dumnezeul meu" (Ioan 20, 29). E de talie superlativă. Nici o ezitare; nici o rezervă; e neprecupeţită. Mai mult nu se poate spune despre Iisus. În antichitatea greco-romană, „Domn" (Kirios) însemnează „dispunător" de toţi şi toate, de viaţa şi de avutul tuturor; „Dumnezeu", nu mai are nevoie de determinări explicative.

Sf. Toma — prin această mărturisire de colosală forţă demonstrativă — a devenit *mare martor* al dumnezeirii lui Iisus; în cercul apostolilor: cel mai mare...

Ca el, vor gîndi de atunci încoace — şi de-acum încolo, desigur, toţi creştinii care aderă la uşurarea de cuget a binefăcătoarei uşurări: „Cred, Doamne, ajută necredinţei mele (Marcu 9, 24).

Dar mai e ceva (din cele ce încă ar mai trebui spuse dacă spaţiul — nu altceva — ar îngădui...)!...

Atît de nemeritat hulitul Toma Apostolul, este, în fond, *devotamentul întrupat*. Faţă de Domnul, firește... (Punct de vedere împărtăşit şi de teologii ortodocşi români L. G. Munteanu şi M. Şesan).

Categoric, el cunoaşte demnitatea faptei — şi o trăieşte (chiar declarativ) altcum decît Sf. Petru, bunăoară. Un exemplu (că-s cîteva!...).

Iisus avea potrivnici — şi nu-i de mirare: împletea iubirea de om cu intransigenţa faţă de scăderile (şi decăderile) lui.

Dar Iisus avea şi vrăjmaşi. Aceasta-i de mirare — da — şi e revoltător. Vrăjmaşii îl combăteau în chip nedemn, cu mijloace infame. Unii îi voiau moartea. Alţii — destui şi influenţi — i-o pregăteau. Dovezile abundă. Astfel:

Lazăr din Vitania era bolnav. Bolnavul trebuie vizitat (Matei 26, 36 urm. etc. dacă nu deranjezi, dacă nu iriţi, dacă ştii să nu te faci nesuferit).

Mîntuitorul — departe de Vitania aflîndu-se — află şi se hotărăşte s-o ia la drum. Apostolii se opun: ştiu că acolo, în Iudeia (— Vitania e în Iudeia —), îl pîndesc primejdii grele, iar primejdiile grele sînt totdeauna rele.

Un singur apostol socoteşte că primejdiile, oricît ar fi de grele şi de rele, pot şi trebuie să fie înfruntate. Cu orice risc. El vrea ce vrea Iisus. El îl urmează pe Iisus. Fără reticenţe, fără ipoteticul „dacă..." Dacă Iisus vrea să fie înfruntat riscul, riscul să fie înfruntat. El s-a decis — şi îşi chiamă colegii de apostolie să şi-l asume şi ei: „Să mergem şi noi şi să murim cu el" (Ioan 11, 16). Aurorele martiriului îşi fulgeră-n zare prevestirile...

Sf. Toma e coautor prealabil — în spirit —al zguduitoarei ectenii liturgice: „Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos-Dumnezeu să o dăm"!. Atît. Dar asta-i totul!

*

Celelalte?... Că mai sînt...

Că-l mai chema — sau era poreclit — Didimos (=Geamănul) — şi de ce aşa —, că tatăl său domicilia în localitatea palestiniană Paneas sau în Ierusalim şi... eccetera, sînt detalii biografice la care se poate renunţa într-o microbiografie ca aceasta.

...Dar nu vom omite a reţine rîvna sa misionară şi popularitatea sa. Succesele sale apostoleşti, năcazurile de care a dat — şi pe care le-a înfruntat cu succes — pe traseele lucrării sale binecuvîntate, sînt reţinute sau măcar sugerate în bogata documentaţie apocrifă pe care teologii o au la dispoziţie în măsură mai abundentă decît oricare alt fruntaş al secolului apostolic. Cu precauţie folosită, această literatură oferă suplimente de informaţii biografice care se apropie de slova Scripturii şi a sinaxarului, înmulţindu-le.

Biserica noastră îi face pomenirea la 6 octombrie ale fiecărui an.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

Pagini din istoria românilor americani (XIV)

de prof. *Eugen Lazăr* şi *Mircea Stoia*

O direcţie aparte spre care s-a orientat activitatea *Astrei* din Sibiu o constituie, fără îndoială, strîngerea legăturilor de corespondenţă cu comunităţile româneşti de peste ocean.

Iniţiativa, mult mai veche în fapt, data încă de la începutul secolului, mai precis după anul 1903, cînd iau fiinţă în Statele Unite primele societăţi de ajutor şi cultură ale româno-americanilor. Nevoia de a înfiinţa biblioteci pe lîngă aceste societăţi (iniţiativă a celor din America), ca şi deziderатul de a avea aderenţi peste Atlantic (iniţiativă a *Astrei*), a dus în final la un contact stabil de ambele părţi. Astfel, pentru început a avut loc un schimb intens de scrisori, urmat de o infuzie de carte românească în S. U. A. şi importante sume de bani trimise din America în ţară ca donaţii şi taxe de membri ai *Asociaţiunii*.

Dacă pe perioada primului război mondial legăturile încetează datorită luptelor date în Atlantic, după 1919 ele se reiau din nou, de data aceasta cu mai mare amplitudine datorată, în primul rînd, rezolvării problemei naţionale majore: întregirea de stat a României.

Legaţi prin sentimente puternice de patria-mamă — pe care o părăsiseră doar vremelnic în vederea redresării lor economice şi pentru a scăpa de asuprirea naţională de acasă — românii din America au simţit de timpuriu o acută nevoie de a stabili legături pe temei cultural cu cei din ţară. Evident că marea lor majoritate fiind români din Transilvania, orientarea s-a făcut îndeosebi spre *Astra* din Sibiu şi mai puţin spre *Liga Culturală* de la Bucureşti.

Este greu de precizat cu exactitate căreia din părţi i-a aparţinut iniţiativa, însă nu imposibil de stabilit. Prea preocupată de legăturile ei cu Bucureştiul, conducerea *Asociaţiunii transilvane* nu a dat atenţia cuvenită situaţiei românilor din S. U. A. şi Canada, însetaţi de carte românească şi în continue căutări de a-şi îmbunătăţi organizarea societăţilor culturale. Astfel, românii americani au fost cei dintîi care au cerut celor de acasă ajutorul în vederea îmbunătăţirii conţinutului bibliotecilor aflate la societăţi, ca şi îndrumări de specialitate în legătură cu activitatea artistică şi culturală.

Cercetări recente la Arhivele Statului din Sibiu au dus la descoperirea unui valoros şi interesant material documentar, constituit în esenţă din scrisori ale românilor din America sau din cele aparţinînd *Astrei*. Volumul de informaţii se referă îndeosebi la crezul românilor de peste ocean faţă de problema naţională, faţă de situaţia celor de acasă, de păstrarea limbii române în rîndul celor aflaţi în S. U. A., de înfiinţarea de şcoli, biblioteci, cluburi etc.

Selecţionînd cu grije din această vastă corespondenţă pasajele cele mai interesante, redăm mai jos cîteva citate, în dorinţa de a aduce o modestă contribuţie la această problematică culturală. Schimbul de mesaje vizează îndeosebi rezolvarea problemei naţionale şi a strîngerii legăturilor dintre românii americani şi cei de acasă pe temeiul cultural şi a schimbului de idei.

„...Departe de glia strămoşească, trimişi pe aceste plaiuri de vitrega stăpînire de urîtă amintire, sufletul şi inima noastră a rămas şi bate românește astăzi mai mult ca oricînd, cînd ştim că pămîntul şi ţara noastră a fost a noastră şi aceea va trebui să fie. Cu inima frîntă de durere la durerile neamului nostru, niciodată n-am disperat şi cu credinţa în dreapta şi sfînta cauză a neamului, cu încredere aşteptăm „ziua" (1 Decembrie 1918 — n.n.) care a venit şi o trăim.

Ca buni români, căci şi noi sîntem trup din trupul ţării României Mari, pentru alinarea şi o mică mîngîiere acelora, a căror părinţi şi fraţi de-ai noştri cu scumpul scump sîngele lor oţelit au dobîndit România Mare, uniţi în cugete şi în simţiri, am trimis... suma de 23.000 lei pentru orfanii de război ai neamului. Aceasta ca o chezăşie că oricît de depărtat, fratele e tot frate. La fel iar, întreaga colonie română (din Ohama, Nebr. — n. n.) s-a gîndit să contribuie cu cîte 1.000 lei la ridicarea monumentului Unirii din Arad şi la statuia cîntăreţului nostru de crez românesc, Andrei Mureşanu, cît şi subsemnatul la ajutorarea fondului *Sindicatului presei româneşti din Ardeal* — sume ce s-au trimis — ca dovadă încă o dată mai mult că sîngele apă nu se face".

Omaha, Nebr., 21 martie 1921

Pr. *Miron Benchea*

„...Jertfele ce D-voastră le-aţi adus sub regimul ungar pentru luminarea iubitului nostru popor îmi sînt prea cunoscute. Şi, întrucît mulţi dintre parochienii mei şi aici în casele lor vorbesc cu predilecţie limba maghiară, m-am hotărît ca afară de şcoala regulată ce o ţin cu pruncii de şcoală, să dau cursuri de seară pentru toţi adulţii şi ca să pot lăţi gustul de cetire, am lipsă de lectură bună românească..."

Trenton, N. J., 11 sept. 1922

Pr. *Aurel Bungărdean*

(Continuare în pag. a 4-a)

O luminoasă aniversare

(Continuare din pag. 1)

garia în a doua jumătate a anului 1877 şi la începutul celui următor. Ostaşii români s-au acoperit de glorie în luptele eroice purtate la Griviţa — în faţa Plevnei — Rahova, Smârdan şi în alte părţi. Peste tot ostaşii români au dat dovadă de multă vitejie, luptînd cu eroism, aşa cum făcuseră odinioară şi strămoşii lor, la Rovine, Podul Înalt sau Călugăreni. Au căzut în luptă 55 de ofiţeri şi 4247 soldaţi (între care cunoscuţii eroi: maiorul George Şonţu, maiorul Dimitrie Giurescu, căpitanul Nicolae V. Mărăcineanu, soldatul Grigorie Ion etc.), iar alţi 70 de ofiţeri şi 3246 soldaţi au fost răniţi.

Congresul de pace de la Berlin din vara anului 1878 a recunoscut Independenţa de Stat a ţării noastre, acordîndu-i şi străvechiul pămînt românesc dintre Dunăre şi Mare, Dobrogea. În felul acesta, România a dobîndit deplina egalitate juridică cu toate statele europene, dreptul de a hotărî singură în politica sa externă şi internă.

Războiul dus de armata română în 1877-78 a avut un larg răsunet şi în rîndurile populaţiei româneşti din Transilvania, care vedea în el un pas înainte spre realizarea unirii tuturor românilor. De aceea, ziarele româneşti din Transilvania — între care şi Telegraful Român, redactat pe atunci de preotul-consilier Nicolae Cristea— ,îşi informau zilnic cititorii despre luptele eroice duse de ostaşii români, polemizînd cu presa oficială, care transmitea ştiri tendenţioase; numeroşi tineri români din Transilvania, Banat şi Bucovina, însufleţiţi de un fierbinte patriotism, s-au înrolat în armata română, luptînd alături de fraţii lor de dincolo de Carpaţi, pînă la victoria finală; în toată Transilvania şi în Banat s-au organizat sute de colecte — în bani, îmbrăcăminte, pansamente — pentru ostaşii români şi pentru familiile celor căzuţi în lupte, cea mai mare parte din ele fiind iniţiate de slujitorii Bisericii. În felul acesta, s-a întărît unitatea românească, s-a făcut un nou pas înainte spre actul care avea să se petreacă peste 40 de ani: „unirea cea mare" de la 1 Decembrie 1918.

Tot într-o zi de 9 mai, dar în anul 1945, a avut loc măreaţa victorie a popoarelor iubitoare de pace asupra fascismului, cînd armatele coaliţiei antihitleriste au terminat biruitor cel de-al doilea război mondial în Europa, prin capitularea Germaniei naziste, victorie la care a adus o contribuţie însemnată şi poporul nostru. Deşi despărţite prin decenii, cele două evenimente se află într-o strînsă legătură, pentru că amîndouă atestă cu putere aspiraţia de neînfrînt şi luptele pline de sacrificii ale poporului român pentru a-şi făuri o viaţă liberă şi independentă, pentru a înainta, în condiţii de pace şi linişte, spre un viitor de bunăstare şi progres.

Actul istoric de la 23 August 1944 a dus — între altele — la ieşirea României din războiul hitlerist şi la alăturarea ei la Naţiunile Unite, pînă la victoria finală. Armata română, alături de cea sovietică, a luat parte cu un efectiv de 538.536 oameni la luptele pentru eliberarea Transilvaniei de nord (răpită României prin Diktatul de la Viena din 30 august 1940), apoi la luptele din Ungaria, Cehoslovacia şi Austria. Unităţile militare române au eliberat 1237 localităţi (între care 14 oraşe) din Ungaria şi 1722 localităţi (dintre care 31 oraşe) din Cehoslovacia, înaintînd peste 1000 km în dispozitivul inamic — din Valea Mureşului pînă aproape de Praga, — provocînd inamicului pierderi care se cifrau la 117.798 prizonieri şi 18.731 de morţi. Forţele aeriene române (cu 40.000 militari şi peste 500 avioane) au sprijinit permanent efortul trupelor terestre şi au efectuat diferite misiuni care interesau operaţiunile forţelor aeriene anglo-americane. Peste 300.000 de ostaşi şi ofiţeri români au fost decoraţi cu ordine şi medalii de război româneşti, sovietice, cehoslovace şi ungare. Contribuind la înfrîngerea rezistenţei inamice, zeci de mii de soldaţi şi ofiţeri români şi-au pierdut viaţa pentru eliberarea teritoriului României, Ungariei şi Cehoslovaciei. Faptele de arme ale acestor eroi care au murit cu gîndul la patrie şi la libertatea semenilor lor vor rămîne pentru totdeauna în conştiinţa poporului nostru.

Cinstind pe eroii din 1877-78 şi 1944-45, ca şi aceste două acte memorabile din istoria poporului român, ne reafirmăm hotărîrea de a sprijini cu dăruire munca şi aspiraţiile poporului român pentru înălţarea Patriei noastre pe noi culmi de lumină şi progres, precum şi lupta pentru pace şi înfrăţire între toate popoarele lumii.

„În biserica măririi tale stînd..."

— PARTICIPAREA CU EVLAVIE LA LĂCAȘUL DE ÎNCHINĂCIUNE —

Atît în Sfînta Scriptură cît și în vorbirea de toate zilele cuvîntul „biserică" este des întîlnit. „Voi sînteți biserica Dumnezeului celui viu" (I Cor. 3, 16). „Biserica Mea, porțile iadului nu o vor birui" (Mt. 6, 18). „Biserica este stîlp și întărire a adevărului" (I Tim. 3, 15), iar în vorbirea zilnică: biserica noastră, biserica voastră, Biserica Ortodoxă, Biserica Romano-Catolică, Biserica Protestantă, ș. a.

Biserică i se spune și lăcașului de închinare, unde credincioșii se adună în duminici și sărbători, pentru a-și înălța rugăciunile lor de mulțămită și de cerere către Bunul nostru Dumnezeu.

Într-un anumit fel, nici biserica lăcaș de închinare nu este lipsită de sfințenia dumnezeiască, nu este o casă oarecare. Ea este locul unde puterea harului dumnezeiesc coboară pentru prefacerea celor materiale — pîinea și vinul — în cele dumnezeiești, în trupul și sîngele Domnului nostru Iisus Hristos. Este „locul sacru", unde tot timpul se găsește pe masa sfîntului altar o nouă mană, sfînta cuminecătură, noi table ale legii, Sfînta Evanghelie și un nou toiag al lui Aaron, sfînta cruce.

Tot aici se găsesc îngropate, de către arhiereu la sfințirea bisericii, sfintele moaște, părți neputrezite din trupurile sfinților Bisericii, asemenea moaștelor proorocului Elisei din Vechiul Testament (IV Regi 13, 21) de care atingîndu-se un mort a înviat.

De acest sfînt lăcaș sînt legate multe din cele mai principale evenimente ale vieții noastre creștine. Aici am primit sfîntul Botez pentru iertarea păcatului strămoșesc (Rom. 5, 12). Am primit darurile dumnezeiești în Taina Sfintei Cununii, iar unii dintre noi dumnezeiescul har al Preoției pentru a lega și dezlega păcatele oamenilor „cu puterea dată nouă" (In. 20, 23). Aici ne-am ușurat de povara păcatelor săvîrșite după Botez, prin botezul lacrimilor pocăinței și, ne-am îndrăvenit puterile sufletești prin împărtășirea cu puterile dătătoare de viață ale Sfintei Cumineături (In. 6, 54).

Tot aici ne-am rugat împreună pentru ajutorarea celor suferinzi ai familiilor noastre, pentru cei călători, pentru odihna sufletelor celor dragi și pentru „bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu Biserici" precum și pentru „pacea întregii lumi".

Iată atîtea evenimente deosebite din viața noastră ale căror amintiri ne atrag spre lăcașul sfînt al bisericii, încît pe drept cuvînt putem zice împreună cu Psalmistul „Veselitu-m-am de cei ce mi-au zis mie, să mergem la Casa Domnului" (Ps. 122, 1) și călcînd pragul casei Domnului să continuăm cu rugăciunea bisericească „Intra-voi Doamne în casa Ta, închina-mă-voi întru sfîntă biserica Ta. Povățuiește-mă Doamne întru dreptatea Ta".

Dar lăcașul sfînt al bisericii ne aduce aminte și de atîtea evenimente din viața Mîntuitorului nostru, de tot ce a făcut El pentru noi și pentru a noastră mîntuire.

Luînd parte la sfintele slujbe, nu putem rămîne nepăsători sau risipiți în gîndurile și grijile noastre. Stînd în fața sfîntului altar se cade ca cel puțin cît stăm în sfînta biserică să coborîm și în altarul inimii noastre și găsind acolo scînteia sfîntă a chipului lui Dumnezeu, să căutăm a o aprinde, ca să devină flacără ce arde negreala urii și a răzvrătirii, a dorințelor noastre necurate, ca să putem ajunge la asemănarea Celui ce s-a jertfit pentru noi.

Nici unde nu avem un prilej mai nimerit de adîncă meditație asupra vieții noastre ca în sfînta biserică, în atmosfera dumnezeiască, luminată de razele energiilor divine de pe sfîntul altar.

Amintirile păcatelor pe care le-am făcut cu voie sau fără de voie, ne coboară în suflet lacrima pocăinței, sub raza nădejdii bunătății lui Dumnezeu. Nădejdea noastră se înviorează sub privirile blînde ale sfinților din icoane, care deși asemenea nouă, au reușit totuși să se ridice la culmi de înaltă sfințenie. Ei ne dau un imbold de încurajare nu numai prin privirile lor calde ci și prin rugăciunile ce le duc pentru noi ca o tămîie cu bun miros înaintea tronului lui Dumnezeu, împreunate cu rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria.

Ne împreunăm rugăciunile noastre cu rugăciunile lor, mai ales în momentul culminant al Sfintei Liturghii cînd auzim din altar cuvintele „Ale Tale dintru ale Tale, Ție-Ți aducem de toate și pentru toate", moment în care descătușați de grijile lumești să putem trăi marele eveniment al minunii prefacerii pîinii și vinului în trupul și sîngele Domnului.

Într-o tăcere profundă, cu genunchii plecați, în acest sfînt moment aducem de pe altarul inimii noastre flacăra recunoștinței și a mulțumirii împreună cu toți cei prezenți în cuvintele: „Pe Tine Te lăudăm. Pe Tine bine Te cuvîntăm. Ție-Ți mulțumim Doamne și ne rugăm Ție Dumnezeului nostru".

Așadar prezența noastră în sfînta biserică la sfintele slujbe nu este numai o prezență fizică, din obiceiu sau din alte interese, ci o prezență ce ne duce la o cunoaștere „într-un miros de bună mireasmă duhovnicească", cunoaștere ce-și va pune amprenta pe cele mai adînci și mai vibrante coarde ale sufletului nostru.

Într-o experiență ca aceasta, biserica devine pentru mine locul cel mai sfînt, unde am trăit cele mai înalte realități dumnezeiești, cea „mai deplină și statornică pace" a ființei mele care se va materializa și în relațiile mele cu semenii, în viața de toate zilele. Ea va însemna mereu lăcașul care mă va atrage prin frumusețile duhovnicești trăite acolo, locul de odihnă, de încărcare cu puteri dumnezeiești pentru a putea duce mai departe lupta cea bună contra păcatelor, care puteri vor înfrumuseța și familia și societatea în mijlocul cărora trăiesc, ca o „liturghie după Liturghie".

Se cade deci să alerg la casa Domnului cu sîrguință și să mă străduiesc a fi prezent cu toată ființa mea, în atmosfera lucrărilor ce se săvîrșesc acolo și să cînt cu toți cei prezenți, într-o sfîntă comuniune: „în biserica măririi Tale stînd în cer mi se pare a fi..."

Pr. Lect. *I. Mihălțan*

Protopopul martir Aurel Munteanu

(Continuare din pag. 1)

tării sale. Tot pentru ajutorarea țăranilor a înființat în această comună o bancă populară „Drăganul" și o cooperativă de producție și consum „Sebeșana", și lucru rar, ca să stimuleze energiile, publica aici o gazetă „Sfătuitorul".

În comuna Valea Drăganului, precum și în satele învecinate, nu erau decît români. Cu maghiarii din Huedin sau din comune mai îndepărtate n-a avut nici un conflict, fiindcă Aurel Munteanu era — prin definiție — democrat, cunoscut prin atitudinile lui joviale și prietenești, față de oricine.

Popularitatea preotului Aurel Munteanu era atît de mare printre moți, încît pentru cel dintîi parlament al României întregite, în vara anului 1919, a fost ales deputat în circumscripția electorală Sebeșul Mare. Pe linie bisericească, fiind deosebit de apreciat de episcopul Nicolae Ivan, în 1921, a fost ales deputat în circumscripția electorală Călata Mare, pentru Adunarea Eparhială, și în această calitate, apoi consilier în secția școlară *(Vezi Actele Adunării Eparhiale Cluj, 1921, p. 13—14 și 48)*. De aici înainte, în tot timpul vieții sale, a rămas un membru activ al acestor organisme bisericești centrale.

Prețuindu-i cum se cuvine activitatea, în anul 1921, episcopul N. Ivan l-a distins cu brîu roșu. Apoi, înființîndu-se protopopiatul Huedin, l-a rînduit ca protopop al acestui tract cu numeroase și complexe probleme. Aici, trebuie făcut totul de la început. Este meritul exclusiv al protopopului Aurel Munteanu că a reușit să obțină prin reforma agrară, pe seama parohiei, 55 jugăre de pămînt și un loc de casă și locuință pentru parohul-protopop, precum și terenul necesar edificării bisericii, în plin centru al orașului Huedin. Realizarea lui mare pe teren bisericesc a fost însă edificarea bisericii ce s-a sfințit în ziua de 14 octombrie 1934, de către Episcopul Nicolae Ivan. Pe bună dreptate, i-a conferit atunci episcopul protopopului Aurel Munteanu crucea pe care a purtat-o el ca arhimandrit și președinte al Consiliului Eparhial pînă a fi fost ales episcop al eparhiei Clujului.

Deosebit de valoroasă este contribuția protopopului Aurel Munteanu la ridicarea nivelului cultural și economic al românilor din Huedin și jur. De vreme ce în era maghiară n-a existat în Huedin nici o instituție de această natură românească, după venirea lui aici, s-au înființat: un gimnaziu, o școală de arte și meserii cu 5 clase, o școală primară cu 9 cadre didactice și o grădiniță de copii. Sub conducerea sa, a apărut aici și gazeta „Huedinul", el însuși fiind un îndemînatec mînuitor al condeiului, cum o atestă o schiță monografică a Huedinului ce a fost salvată prin tipărirea ei în „Renașterea" (nr. 41/1934) din Cluj, căci alte lucrări ale sale împreună cu bogata lui bibliotecă de om citit, au fost distruse cu prilejul asasinării lui. Tot el a înființat în Huedin banca populară „Fîntînele" și cooperativa „Horia". Pentru el aceste două nume istorice n-au fost simple reminiscențe din cărți și legende, ci izvoare de permanentă inspirație.

Ca parlamentar, ales de poporul Munților Apuseni, în trei rînduri, protopopul Aurel Munteanu și-a pus tot sufletul pentru îmbunătățirea căilor de comunicație din munți (drumul Huedin-Beliș-Cîmpeni), pentru îndiguirea văilor, pentru îmbunătățirea alimentației și condițiilor de viață a locuitorilor, pentru crearea de pășuni bune în vederea creșterii vitelor și pentru exploatarea rațională a pădurilor.

Lupta pentru dreptatea socială, în fruntea căreia s-a pus protopopul Aurel Munteanu, și asaltul împotriva acelora care țineau în mizerie pe moți, a fost o acțiune de două decenii. În acest răstimp, s-a pus la cale nu numai complexul de probleme privitoare la situația nedreaptă a moților, ci și ideea, tăinuită de cei interesați în continuarea exploatării, a nimicirii fizice a reprezentanților celor nedreptățiți. Dintre acești reprezentanți, în 1940, nu mai era în viață decît protopopul Aurel Munteanu din Huedin. Cele 11 zile ce s-au scurs între verdictul de la Viena din 30 august 1940 și 10 septembrie 1940, cînd el a fost asasinat, au constituit un timp suficient de lung, pentru ca magnații din Budapesta să-i pună la cale uciderea.

Moartea protopopului Aurel Munteanu este moarte de mucenic căzut la datorie. El trebuie pus în galeria oamenilor aleși, pe care Biserica și istoria nu trebuie să-i uite.

Pagini din istoria românilor americani

(Continuare din pag. a 2-a)

„..., Poporul nostru român înstrăinat în mai multe sute de orașe și sate ale Americii a trecut prin multe suferințe, prin multe încercări, cu cea mai mică cultură... Și a știut să-și afle remediul de scăpare și ajutoare în orice lipsă și neajunsuri. Iar acum, cînd am ajuns și noi alături de alte popoare conlocuitoare, cum ne-am lăsa mai nepăsători de înflorirea culturii naționale, crescînd tot mai mari și mai adînci simțămintele noastre față de neam și națiune, țară și religie.

În felul acesta, Societatea mai sus notată (din Detroit, Mich. — n. n.) a decis să luăm măsuri pentru a înființa o bibliotecă pentru cultura membrilor Societății și la alți frați români care ar iubi astfel. Scopul nostru este și astfel a ne ocupa cu cele mai folositoare cărți neamului românesc și pentru a sădi în inimile fraților români iubirea de limbă și religie..." Preș. *Vasiliu Demeter*

Detroit, Mich., 12 sept. 1922

„... Despre rostul *Asociațiunii* nu au o idee clară nici măcar emigranții noștri, necum americanii. Nimenea n-a apelat pînă acuma la sufletul darnic al românului nostru din America pînă astăzi — în numele *Asociațiunii* — și nimenea n-a scris o iotă în ziarele americane că avem și noi o Asociație pentru cultura poporului..."

1922

Pr. *Ioan Podea*

„... am aflat din ziarul *America*, care este sprijinul românilor de pe acest pămînt, zic, am aflat că *Asociațiunea Astrei* apelează la românii din America pentru ajutor. D-lor, este cel mai potrivit lucru ce la-ți socotit D-voastră; îmi aduc aminte că în anul 1900 am dat pe băiatul meu Simion Baciu la învățătură; eram într-o situație critică și n-aveam nici un sprijin; am apelat atunci la *Asociațiune*, care atunci purta numele de „A. B. Șaguna", înțelegînd că acum se numește *Astra*, vă trimit un bilet de 1400 lei, zic, una mie patru sute lei și dorința mea este să mă înscrieți ca membră fondatorie la *Astra* și *Casa Națională*; sînt ferice să vă reîntorc acea facere de bine și îndemn pe toți românii la această Asociațiune...

...eu sînt fată de plugariu, născută în comuna Vinerea, județul Hunedoara, sînt pe al douăzecilea an pe acest pămînt, adică din 1903, 6 octombrie, am copii aicea și-am și-o țară mamă, dulcea Românie Mare, care în tot momentul o doresc din inimă fierbinte. Regret că nu poci veni acolo, dar tot ce mă oprește sînt tiraniile și nedreptățile ce se petrec acolo.

Cleveland, O., 29 sept. 1922

Salomia Baciu

Ruga unui pribeag

Să-mi dai aripi aşi vrea Doamne
Peste plaiuri, munți să zbor
Să-mi revăd din nou, Stăpîne,
Casa-mi dragă spre izvor

Unde mama mea duioasă
Primii pași m-a învățat,
Să mă-nchin la a Ta icoană
Cu smerenie-ngenunchiat

Să joc iar hora de zor
Prins de brîul mîndrei mele
Fiu întors, risipitor
Să-mi uit ceasurile grele

Ce-am păcătuit Stăpîne
De-așa greu m-ai pedepsit?
Rătăcesc prin țări străine
Ca un cîine oropsit.

In genunchi te rog Părinte
Și din suflet te implor
Fă să pot să mă-ntorc iarăși
Să-mi văd casa-nspre izvor.

Să mai simt din nou mireazma
Gliei unde m-am născut
Și să-mi cînte ciocîrlia
Cînd m-or duce la mormînt.

Iar pe crucea mea să scrie
„Zace aici-un bun român
Ce s-a-ntors din pribegie
Să moară-n pămînt străbun"!

Bîrsan Tîrgovișteanu, Caracas-Venezuela

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda
Prea Fericitului Părinte
IUSTIN
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Vineri, 5 martie.* Aniversarea zilei de naștere a P. F. Patriarh Iustin.

— Cu acest prilej, la paraclisul Palatului patriarhal s-a săvîrșit slujba Te-Deumului, la care au luat parte colaboratorii apropiați ai P. F. Sale: PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovișteanul, Roman Ialomițeanul, vicari administrativi, consilieri patriarhali, consilieri ai Arhiepiscopiei Bucureștilor și profesori de teologie. A fost de față și P. S. Epifanie Tomitanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos. Cei prezenți la slujbă au venit, după aceea, la Cabinetul de lucru al P. F. Sale, aducînd omagiul lor de dragoste și recunoștință Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române.

— *Miercuri, 24 martie.* P. F. Patriarh Iustin a primit pe Msgr. Ivo Fürer, secretarul Consiliului Conferinței episcopilor europeni ai Bisericii romano-catolice din Elveția, care a luat parte la lucrările Colocviului Direcției de studii din cadrul Conferinței Bisericilor Europene, care s-a ținut la București, între 22—26 martie 1982. A fost de față Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului și P. C. Prof. Dr. Dumitru Popescu, director de studii în cadrul C. B. E. de la Geneva.

— P. F. Patriarh Iustin a oferit un prînz la Palatul patriarhal din București, la care au participat: Dr. G. G. Williams, Dr. Hans Gernot Jung, Î. P. S. Mitropolit Hrisostomos de Peristeri, Prof. Adrian Geenese, Dr. A. G. Geense-Ravenstein, — participanți la lucrările Colocviului Direcției de studii din cadrul C. B. E. Au fost de față: Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului și P. C. Pr. Prof. Dumitru Popescu.

— *Joi, 25 martie.* P. F. Patriarh Iustin a oferit un dineu în cinstea participanților la Colocviul Direcției de studii din cadrul C. B. E., ale cărui lucrări s-au desfășurat la București, între 22—26 martie a. c. A fost de față D-l Ion Roșianu, Președintele Departamentului Cultelor. La dineu au participat conducători sau reprezentanți ai cultelor religioase din România.

— *Vineri, 26 martie.* P. F. Patriarh Iustin, însoțit de P. S. Episcop-vicar Roman Ialomițeanul, a participat la recepția oferită de Ambasada Greciei din București, cu prilejul zilei naționale.

Din agenda
Înalt Prea Sfințitului
ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

VIZITA LA SIBIU, A UNUI GRUP DE PROFESORI ȘI STUDENȚI TEOLOGI DIN DANEMARCA

— *În data de 5 aprilie a. c.*, a avut loc, la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, vizita unui grup de profesori și studenți teologi din Aarchus-Danemarca.

Oaspeții au fost primiți apoi de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, care a înfățișat diferite aspecte ale vieții noastre bisericești, răspunzînd în acest chip dorinței exprimate de vizitatori.

*

— *Sîmbătă, 10 aprilie 1982.* Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a cercetat Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, unde este retras la pensie din motive de boală, Î. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin, căruia i-a făcut o vizită frățească.

Cu acest prilej, Î. P. S. Mitropolit Antonie a vizitat biserica mănăstirească, colecția de icoane pe sticlă, atelierul de pictură pe sticlă și celelalte anexe mănăstirești, întreținîndu-se totodată cu obștea monahală de la această ctitorie voievodală.

— *Marți, 13 aprilie 1982.* Î. P. S. Mitropolit Antonie a vizitat căminul preoțesc de la Bazna, unde sînt găzduiți slujitorii și alți angajați bisericești care doresc să facă tratament la această cunoscută stațiune balneară.

Tot cu acest prilej, Înalt Prea Sfinția Sa a vizitat sediul protopopesc Mediaș întreținîndu-se cu P. C. prot. P. Boeriu asupra problemelor mai de seamă din prot. Mediaș.

LA HRAMUL MANASTIRII BRÎNCOVEANU

Mănăstirea Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, jud. Brașov, are, după cum se știe, două hramuri: Adormirea Maicii Domnului (15 august) și Izvorul Tămăduirii, vineri din Săptămîna luminată de după Sf. Paști.

În acest an, la acest al doilea hram, de la Centrul mitropolitan din Sibiu a participat Î. P. S. Mitropolit Antonie, însoțit de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul și P. C. consilieri Gh. Papuc și M. Sămărghițan.

La Sf. Liturghie, săvîrșită de ambii Ierarhi ajutați de un sobor de preoți și diaconi, răspunsurile au fost date de obștea credincioșilor prezenți în număr mare.

La sfîrșitul Sf. Liturghii P. Cuv. protos. P. Tinca a fost hirotesit arhimandrit.

Î. P. S. Mitropolit Antonie a rostit apoi un cald și dens cuvînt de învățătură, în care a zăbovit cu deosebire asupra credinței, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească această virtute creștinească pentru a fi mîntuitoare, în partea finală îndemnînd credincioșii la credință dreaptă, neîndoielnică și lucrătoare prin fapte bune, precum și la rugăciuni pentru pace și zidirea a cît mai mult bine în lume.

În continuare s-a săvîrșit sfințirea apei și o rugăciune de pomenire la mormîntul mitropolitului Nicolae Bălan, iar la agapa ce a urmat Î. P. S. Mitropolit Antonie a evocat ctitorii mănăstirii de la Sîmbăta de Sus: voievodul Constantin Brîncoveanu și cu deosebire personalitatea mitropolitului Nicolae Bălan, care a rectitorit această mănăstire, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la nașterea sa.

P. S. Episcop Epifanie Norocel — noul titular al Episcopiei Buzăului

În temeiul articolului 130 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin, Președintele Sfîntului Sinod, a convocat Colegiul electoral bisericesc pentru alegerea titularului în scaunul de episcop al Buzăului. devenit vacant prin promovarea Î. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală ca arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului.

Lucrările Colegiului electoral bisericesc s-au desfășurat Duminică, 25 aprilie 1982, în sala sinodală din Palatul patriarhal, fiind prezidate de P. F. Părinte Patriarh Iustin.

La orele 9.30 s-a oficiat slujba Te-Deumului, după care membrii Colegiului electoral s-au adunat în sala de ședință. O delegație alcătuită din Î. P. S. mitropoliți și trei membri mireni a invitat pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin ca, împreună cu Domnul Ion Roșianu, Președintele Departamentului Cultelor, să ia parte la ședința Colegiului electoral bisericesc.

Deschizînd ședința, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a rostit o cuvîntare în care a evocat trecutul încărcat de istorie al ținutului și eparhiei pentru care urmează să fie ales noul titular. S-a referit, de asemenea, la ierarhii care au păstorit pe aceste meleaguri, ultimul dintre ei, Î. P. S. Mitropolit Antonie îndeplinind astăzi înalta chemare de întîistătător al Mitropoliei Ardealului. A dat apoi scurte lămuriri în legătură cu alegerea.

După deliberare, membrii Colegiului electoral bisericesc au trecut la vot. Încheindu-se votarea, s-a procedat la despuierea scrutinului.

În aplauzele celor prezenți, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a anunțat alegerea P. S. Epifanie Norocel ca episcop al Buzăului.

Întîistătătorul Bisericii noastre a rostit, cu acest prilej, o cuvîntare în care a prezentat biografia noului episcop ales, pe care l-a îndemnat să continuie cu aceeași rîvnă și dăruire lucrarea sa arhipăstorească în ținutul cu vechi tradiții românești și creștinești al Buzăului, păstrîndu-și neștirbită dragostea față de Biserica străbună și față de țara și poporul nostru.

A răspuns P. S. Episcop Epifanie, care a exprimat sentimentele

profunde ce-l stăpînesc în astfel de clipe și a mulțumit, plin de recunoștință, P. F. Părinte Patriarh Iustin pentru dragostea părintească și înțeleptele povățuiri de care l-a făcut părtaș. A mulțumit, de asemenea, conducerii Departamentului Cultelor și Conducerii de Stat pentru larga înțelegere a problemelor vieții noastre religioase și libertatea de funcționare pe care o garantează tuturor cultelor. A adus mulțumiri membrilor Colegiului electoral bisericesc pe care i-a încredințat de dorința sa sinceră de a se dărui cu tot sufletul credincioșilor pe care urmează să-i păstorească și de a sluji cu devotament idealurile de pace, unitate, prosperitate ale poporului nostru. În încheiere, a rugat pe Dumnezeu să-i fie pururi într-ajutor.

* * *

P. S. Episcop Epifanie Norocel s-a născut la 14 decembrie 1932, în comuna Mălini, județul Suceava, satul poetului Nicolae Labiș, fiind fiul unor țărani vrednici, de la care a moștenit dragostea față de popor și tradițiile lui frumoase și deopotrivă, dragostea față de Biserica strămoșească.

Între 1948—1950 a fost frate la Mănăstirea Rîșca, iar după absolvirea seminarului teologic, în 1953, a intrat în cinul monahal și a fost hirotonit ierodiacon. A funcționat apoi, între anii 1956—1957 ca profesor la Școala monahală de la Mănăstirea Dragomirna.

Studiile teologice universitare le-a urmat la Institutul teologic din București și la Academia teologică din Sofia—Bulgaria. După absolvire, a urmat cursurile de doctorat la Institutul teologic din București și la Academia teologică din Zagorsk—Moscova.

În 1965 a fost numit profesor, iar din 1967 director la Seminarul teologic din Mănăstirea Neamț. Între timp a fost hirotonit ieromonah și ridicat la treapta de arhimandrit, în 1971. A îndeplinit și funcția de stareț al Mănăstirii Neamț.

La 16 octombrie 1975, Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales în funcția de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, aprobînd ridicarea sa la treapta de arhiereu cu titlul de Tomitanul. În această înaltă funcție, a colaborat cu Î. P. S. Episcop Antim, desfășurînd o bogată activitate pastoral-misionară.

A publicat mai multe studii, recenzii și alte materiale de cuprins teologic, istoric și arheologic. A făcut parte, în mai multe rînduri, din delegații ale Bisericii noastre peste hotare. P. S. Sa începe astfel o nouă etapă în activitatea de ierarh, înarmat cu o bogată experiență și cu dorința de a sluji cu toată dăruirea Biserica și Patria.

Pr. prof. *Dumitru Abrudan*

SLUJIRI ARHIEREȘTI

— Din încredințarea Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 4 aprilie 1982, P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a slujit Sf. Liturghie la parohia Boița, parohie din Mărginimea Sibiului care își pierde obîrșia în adîncul istoriei, unde se păstrează nu numai portul nostru strămoșesc ci și multe străvechi tradiții creștinești și românești.

Păstorită de C. Pr. V. Lăzăriciu, parohia posedă o monumentală biserică, pregătită să-și reînnoiască veșmîntul pictural.

*

— Luni, 19 aprilie 1982, a doua zi de Sf. Paști, P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf. Treime din Făgăraș, monument istoric, ridicată de românii făgărășeni în 1781 după ce prin silnicie le-a fost răpită biserica brîncovenească din acest oraș spre a fi pusă la dispoziția episcopiei unite, creată în urma actului de la 1700.

La ambele Sf. Liturghii, P. S. Episcop-vicar Lucian a rostit un cuvînt de învățătură.

NOUTĂȚI EDITORIALE

În Editura Dacia a apărut recent o nouă monografie dedicată lui Gheorghe Lazăr, marele „învățător de ideal românesc" din Avrig. Cartea întrunește un număr de 291 de pagini și este semnată de cercetătoarea prof. Emilia Șt. Milicescu, care s-a folosit nu numai de bogata bibliografie existentă ci a recurs și la documente inedite, păstrate la Viena, Budapesta, Belgrad și în arhiva Mitropoliei Ardealului.

Intenția, mărturisită de autoare, a fost de a reface — *mai aproape de adevăr* — tulburătoarea istorie a vieții marelui cărturar ardelean. Lectura cărții ne arată că a reușit cu prisosință.

*

— O interesantă culegere de proverbe și ziceri populare românești a văzut lumina tiparului în Editura Panopticum Press din Londra. Culegătorii N. M. Goodchild și Dr. C. Michael-Titus și-au intitulat cartea: „Oglindă de înțelepciune populară europeană". Ei o dedică românilor, și, în primul rînd, acelora dintre ei care au căzut pe cîmpurile de luptă ale Europei dar și celor care stau astăzi drepți și curajoși pe un pămînt european spre „a afirma Europa" în mijlocul atîtor pericole care o amenință, Proverbele, selecționate din bogatul nostru tezaur de gîndire românească, sînt redate în limbile: română, latină, franceză, engleză, italiană, spaniolă, portugheză, germană, norvegiană și poloneză.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 130 Sibiu, 15 mai 1982 Nr. 19—20/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Pastoraţie şi pietate liturgică (I)

„Acolo unde doi sau trei sînt adunaţi în numele Meu, Eu sînt în mijlocul lor." (Mt. 18, 20)

Una din afirmaţiile majore ale ecleziologiei ortodoxe este aceea despre legătura organică dintre *liturghie* — adică expresia cultică şi publică a Tainei Cuminecăturii —, şi *parohie* — adică comunitatea văzută a creştinilor dintr-un loc şi timp. Liturghia este o structură de comuniune de o asemenea natură şi putere, încît integritatea parohiei stă şi cade cu integrarea liturgică a credincioşilor.

Comunitatea parohială nu mai este asociată azi cu un anumit cadru sociologic şi cultural tradiţional, nici apartenenţa la Biserică nu mai este considerată un act de conformism social. Comunitatea bisericească revine la ceea ce este prin însăşi natura ei: adunarea celor ce, în prezenţa şi cu puterea Duhului Sfînt, fac „pomenirea" întrupării, morţii şi învierii Domnului prin împărtăşirea cu Sfintele Taine.

Este superfluu a spune că, dintre toate formele de slujire preoţească, cea mai eficace şi imediată este pastoraţia liturgică, după cum dintre toate formele de spiritualitate, pietatea liturgică este cea mai fecundă şi autentică. Fără a intra în amănuntele pastoraţiei şi pietăţii liturgice, vom menţiona cîteva elemente pe care se sprijină unitatea dintre liturghie şi parohie.

*

Biserica este o comunitate *văzută* care se adună pentru un cult public — de mulţumire, de invocare şi de laudă — în prezenţa lui Hristos. Cu toate că parohia nu este o simplă asociaţie voluntară, nici o fraternitate oarecare, întrunirea fizică comunitară într-un anumit timp şi loc este decisivă, deoarece numai în acest chip ea se prezintă ca semn al adunării viitoare a tuturor naţiunilor (Is., 11, 12). Parohia rezultă din această *adunare* de cult a celor răspîndiţi şi separaţi într-un singur trup, văzut, fizic, „ca să fie un templu sfînt în Domnul" (Ef., 2, 21). De altfel, Liturghia ortodoxă reia cu insistenţă textele biblice care se referă la reconstituirea ce va avea loc la o a doua venire a Domnului. Adunarea liturgică este o anticipare a adunării eshatologice, cînd „El va trimite pe îngerii Săi cu trîmbiţe răsunătoare şi vor aduna pe aleşii Lui din cele patru vînturi, de la o margine a cerurilor pînă la cealaltă" (Mt. 24, 31). Rugăciunea după Axion: „Încă ne rugăm Ţie, pomeneşte, Doamne, sfînta, sobornicească şi apostolească Biserică cea de la o margine pînă la cealaltă a lumii, pe care ai cîştigat-o cu scump sîngele Hristosului Tău, şi o împacă pe dînsa" (v. *Liturghier*, ed. 1980, p. 205), este ecoul unei litanii de mulţumire ce se rostea în Biserica veche după cuminecătură: „Adu-Ţi aminte, Doamne, de Biserica Ta, ca s-o izbăveşti de tot răul şi s-o desăvîrşeşti în dragostea Ta, şi „adună din cele patru vînturi" această Biserică sfinţită în împărăţia Ta, pe care ai pregătit-o" *(Învăţătura celor doisprezece Apostoli*, X, 4, în *Scrierile Părinţilor Apostolici* (SPA), vol. I, ed. 1979, p. 30). Pîinea adusă ca ofrandă euharistică poartă în sine chipul şi energia Bisericii, „pentru care a fost creată lumea" (Herma, *Păstorul*, 8 (4), 1 în SPA I, p. 232): „După cum această pîine frîntă era împrăştiată pe munţi şi, fiind adunată, a ajuns una, tot aşa să se adune Biserica Ta de la marginile pămîntului în împărăţia Ta" *(Învăţătura celor doisprezece Apostoli*, IX, 4, în SPA, vol. I, 27). Desigur, adunarea liturgică se face în numele şi în prezenţa lui Iisus Hristos, El fiind „Cel ce aduce, Cel ce Se aduce, Cel ce primeşte şi Cel ce Se împarte".

Încă de la începutul Bisericii, creştinii s-au adunat într-un loc, în zi de Duminică, să comemoreze învierea Domnului şi să celebreze a doua Sa venire, săvîrşind Taina Cuminecăturii, instituită de El însuşi. „De aceea, sărbătorim cu bucurie ziua a opta, după Sîmbătă, în care şi Hristos a înviat şi după ce S-a arătat, S-a înălţat la ceruri" (*Epistola lui Barnaba*, XV, 9, în SPA, vol. I, p. 133). „Cînd vă adunaţi în Duminica Domnului, frîngeţi pîinea şi mulţumiţi după ce mai întîi v-aţi mărturisit păcatele voastre, ca jertfa voastră să fie curată" (*Învăţătura celor doisprezece Apostoli*, XIV, 1, în SPA, vol. I, p. 31). Prin întreg cultul ei, mai ales prin citirile din Vechiul şi Noul Testament, la Vecernie, utrenie şi Liturghie, Biserica face un fel de restituire permanentă a istoriei mîntuirii, care s-a consumat odată pentru totdeauna. La fiecare liturghie, se aminteşte oral un fapt istoric decisiv: lumea a fost mîntuită în trupul şi patima lui Iisus Hristos, „în vremea lui Ponţiu Pilat". Comunitatea liturgică are ochii aţintiţi spre „mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii" (In. 1, 29; Apoc. 5, 12—13). Ea poartă în memoria sa istoria mîntuirii neamului omenesc: „Aducîndu-ne aminte de această poruncă mîntuitoare şi de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de moarte, de învierea cea de a treia zi, de suirea la ceruri, de şederea cea de-a dreapta şi cea de a doua şi slăvită iarăşi venire" (*Liturghier*, ed. 1980, p. 138). Comunitatea liturgică este purtătoarea Evangheliei Noului Testament, avînd un rol crucial în vehicularea, interpretarea şi apărarea credinţei. În întreaga istorie a Ortodoxiei, predania credinţei s-a făcut pe cale orală de la comunitate la credincios, şi mult mai rar, de la credincios la credincios, chiar dacă practica monastică, de la părinte la ucenic, a avut un loc excepţional. Tradiţia, adică păstrarea şi comunicarea credin-

Pr. prof. dr. *Ion Bria*

(Continuare în pag. a 2-a)

Permanenţa românească la Athos — Schitul Prodromul

Un drum la Muntele Athos, în zilele noastre, oferă vizitatorului, nu numai privelişte unui peisaj unic în lume, un munte scăldat din trei părţi de valurile uneori învolburate ale Mării Egee, ci şi un loc cu o lume nouă, o cetate din piatră, pe care se înalţă multe alte cetăţi, în care vieţuiesc oameni ce calcă pe pămînt dar al căror gînd este mereu îndreptat spre cer.

Aici, pe lîngă faptul că sînt locuitori numai monahi, fără nici un fel de vieţuitoare de gen feminin, se văd din loc în loc un număr de douăzeci de cetăţi impresionante, cu multe aşezări zidite în mare parte, pe stînci, cu biserici şi clădiri înconjurătoare, între care şerpuiesc cărări, cele mai adesea bătătorite numai cu piciorul sau cu mulari (un fel de catîri). Centrul Muntelui este la Karia, lîngă care se află biserica Protatonul, cu picturile de o frumuseţe rară ale pictorului Manuel Panselin, şi nu departe clădiri ca mănăstirea Sf. Andrei, sediul vechei şcoli monahale atonite, aici au sediul cei patru guvernatori, conducătorii administrativi ai republicii monahale.

Cele douăzeci de mănăstiri mari, avînd fiecare mai multe schituri şi numeroase chilii, presărate ca nişte roiuri de albine, sînt împărţite în patru grupe, avînd fiecare grupă cîte un reprezentant în conducerea centrală.

Aici şi acum ne vom opri cu descrierea generală a muntelui, care urcă de la nivelul mării pînă la 2.300 m.

Fiecare mănăstire în parte trezeşte în sufletul vizitatorului două feluri de sentimente, diametral opuse. Pe de o parte, mărimea lor impozantă, adevărate cetăţi zidite pe stînci, face să te întrebi cum s-au putut construi asemenea clădiri. De asemenea bogăţia lor culturală, artistică şi spirituală, constînd din icoane de mare preţ, picturi pe pereţi de sute de ani, în care s-au întîlnit cele mai vestite şcoli ale picturii răsăritene, vestita şcoală a lui Teofan din Creta, săli întregi de manuscrise de o inestimabilă valoare, obiecte de cult, candelabre din aur, relicve cu moaşte de ale sfinţilor aşezate în sicrie aurite, toate acestea te fac să te gîndeşti la măreţia de odinioară a imperiului bizantin, ceea ce s-a putut crea în epoca în care exista la Athos un centru al „ecumeniei ortodoxe".

Pe de altă parte un sentiment dezolant să vezi cum multe din aceste clădiri se ruinează, din lipsă de vieţuitori, sînt goale şi au pierdut strălucirea şi funcţionalitatea de altă dată, toate acestea amintind de epoca de decadenţă a imperiului bizantin, refugiat aici în faţa invaziei otomane.

Totuşi se poate vorbi de un început de restaurare a acestor mănăstiri şi de renaştere a spiritului atonit.

Vizitatorul român la Athos încearcă şi un al treilea sentiment. El se întîlneşte aci, la aproape toate mănăstirile, cu urmele prezenţei româneşti, a unor danii pe care le-au făcut acestor mănăstiri voievozii, mitropoliţii, călugării şi ţăranii evlavioşi români.

„Nici un alt popor, a spus marele bizantinolog rus, Porfir Uspenskiy, nu a făcut atîtea danii la muntele Athos cîte au făcut românii".

Aproape că nu este mănăstire în care să nu întîlnim daniile româneşti — o prezenţă continuă a generozităţii româneşti.

Icoanele şi obiectele de cult, contribuţiile băneşti la restaurarea mănăstirilor distruse de foc, de cutremur sau de invadatori grăiesc prin „tăcerea" lor despre spiritul generos şi inepuizabil al poporului nostru. Cartea Păr. prof. Teodor Bodogae: „Ajutoarele româneşti la Mănăstirile din Sfîntul Munte Athos" ar trebui citită şi răscitită fiindcă în ea se află o bogăţie de date privitoare la prezenţa românească la Athos. Aceasta cu atît mai vîrtos cu cît „ghidurile" Athosului trec sub tăcere prea multă această contribuţie.

Văzînd însă cu ochii aceste dovezi, chipurile voievozilor şi mitropoliţilor din Moldova şi Ţara Românească în locul prevăzut

† VASILE
Episcopul Oradiei

(Continuare în pag. a 2-a)

Pagini din istoria românilor americani (XV)

Continuăm publicarea, sub acest titlu, a altor scrisori pe care românii americani le-au adresat ASTREI, sau le-au primit de la aceasta, într-o vreme în care ei se preocupau intens de organizarea lor pe noul continent şi, deopotrivă, de cultivarea celor mai strînse legături cu patria mamă.

Scrisorile reflectă aceeaşi conştiinţă a unităţii etnice şi aceeaşi dorinţă fierbinte de într-ajutorare frăţească.

Redăm, pentru început, o scrisoare a preşedintelui Astrei către Românii americani:

„...Ne bucurăm îndeosebi că vă vedem grupaţi în Societatea de ajutor şi cultură „Sf. Ioan Botezătorul", prin care, de fapt veţi şti că contra tuturor necazurilor şi primejdiilor, veţi birui mai uşor toate piedecile ce se pun adesea în calea înaintării pe calea binelui şi fericirii.

Pentru biblioteca ce aţi hotărît a înfiinţa, vă vom trimite şi noi din cărţile ce avem, vă rugăm însă să intraţi şi D-voastră în şirul membrilor instituţiunii noastre, cum fac o seamă din soţii D-voastră din America.

...Avem nădejde că în dragostea ce vă caracterizează pentru înaintarea culturală a neamului nostru, veţi îndeplini rugarea comitetului nostru central..."

Sibiu, 24 oct. 1922 preş. *Astrei*

Scrisoarea de răspuns:

„...Am publicat scrisorile Domniei Voastre trimise nouă şi am îndemnat publicul să se înscrie între membrii fondatori ai *Astrei* şi să cumpere bilete pentru loteria *Astrei*. Dacă aş fi putut urma glasul conştiinţei mele, atunci aş fi deschis o colectă între muncitorii noştri de aici, dar n-am putut-o face din cauză că abia am trecut aici peste criza industrială, care a sleit cu desăvîrşire buzunarul bieţilor români iar salariile actuale ale muncitorilor sînt atît de mici că abia pot trăi cei cu familie. Zilele bune au trecut. În decursul războiului şi în anii 1919—1920 o colectă pentru o instituţiune de însemnătatea *Astrei* ar fi putut da rezultate de milioane de lei.

Am publica însă bucuros toate articolele Domniei Voastre cu privire la *Astra* şi le-am comenta favorabil. Aşa cred că se vor găsi unii care să se înscrie de membri, mai ales dacă veţi binevoi a ne comunica numele donatorilor, ca să le putem publica şi în *America*.

Românii de aici se însufleţesc pentru toate scopurile culturale pe care le facem cunoscute în gazeta noastră, dar, în lunile mai din urmă — mai ales de cînd liberalii sînt la putere — se dezgustă căci văd că atîţia bogaţi din ţară, care şi-au cîştigat averea prin hoţii şi nu lucrînd în fabrici, ca cei de aici, se revoltă şi spun — de altfel cu tot dreptul — că colectele ar trebui să se înceapă acasă, între cei bogaţi. Noi, cei de aici, lucrăm cum numai aicea se poate lucra, cîte 12 ore pe zi — în 310 zile ale anului — ne pierdem sănătatea şi ne doare inima cînd vedem că cele mai importante instituţii ale noastre sînt periclitate cu pierderea din cauza lipsei de sprijin de la cei bogaţi. Să ni se arate pildă bună de acasă şi ... noi vă vom urma.

Cleveland, 8 noiembrie 1922

Andrei Popovici

*

„...vom începe imediat după răspunsul Dvs. să punem cei dintîi stîlpi întru clădirea soborului românesc de aici pe pămîntul patriei copiilor noştri, datoria fiindu-ne ale da cea mai scumpă moştenire: graiul, dulcele grai românesc.

Vom încerca ca această nouă agenţie a *Astrei* de cultură naţională să fie recunoscută ca persoană morală, progresul căreia va fi numai chezăşia cauzei sfinte de care toţi românii au fost şi sînt pătrunşi: cooperarea tuturor pentru numele bun al Românismului...".

Prof. *Eugen Lazăr*
Mircea Stoia

DIN SUMAR:

Devotament pastoral	(pag. 2)
Nicolae Titulescu şi Transilvania	(pag. 2)
Dimensiunile inimii	(pag. 3)
Participarea credincioşilor la viaţa bisericească	(pag. 3)
Influenţa creştinismului asupra terminologiei populare româneşti de plante	(pag. 3)
Ştiri — informaţii	(pag. 4)

Devotament pastoral

Recent am avut prilejul rar să parcurg paginile unei lucrări în manuscris, cu titlul „În slujba ortodoxiei române" și subtitlul „Istorie și apostolat". Autorul este octogenarul preot protosinghel Miron Ion Codrea Nuțu, din orașul Borșa, situat la poalele Pietrosului din Maramureșul voievodal.

Acest volum autobiografic, scris într-un stil fără pretenții literare, dar vioi, curgător și plăcut, cuprinde în paginile sale cei 56 de ani de pastorație.

Cazul preotului protosinghel Miron Ion Codrea Nuțu este singular în istoria Bisericii Ortodoxe Române.

S-a născut în localitatea Sarasău, azi suburbană a municipiului Sighetu Marmației, în 1902, în familia unui țăran cu 21 de copii. După absolvirea celor 4 clase primare, a învățat cantoratul, apoi a intrat în serviciul Mănăstirii Bixad din Țara Oașului. Aci se aflau 40 de copii, orfani din primul război mondial. Tînărul cantor s-a dedicat purtării lor de grijă.

O întîmplare i-a schimbat cursul vieții. E vorba de întîlnirea sa cu profesorul de teologie dr. Ioan Pașca, de la Academia greco-catolică din Gherla care, revenind la ortodoxia bunilor și străbunilor săi, l-a convins și pe istețul maramureșan că așa este cu dreptate să facă orice român, întrucît ortodoxia este credința noastră de la obîrșie. Episcopia ortodoxă din Cluj i-a aprobat cererea. Pentru pregătirea duhovnicească a făcut popasuri la Mănăstirea Cernica, Mănăstirea Schitu — Sihastru, Episcopia Tomisului și Mănăstirea din Dragomirești — Maramureș.

Ajungînd diacon în 1924 a readus la ortodoxie o bună parte dintre locuitorii localității Valea Stejarului, din apropierea Sighetului.

Episcopul Nicolae Ivan al Clujului l-a hirotonit preot și i-a încredințat noua parohie.

Într-un singur an, 1925, luptînd cu mari greutăți, a reușit să construiască biserică nouă și casă parohială.

În anul următor, 1926, fiind solicitat, a construit locaș de închinăciune și pentru românii din satul Fereștii, reveniți și ei la sînul Bisericii mame.

După un alt an, adică, în 1927, a construit biserică nouă pentru credincioșii din comuna Cornești, care de asemenea au urmat exemplul celor din Fereștii.

În martie 1928, în urma unui ordin primit de la Episcopia Clujului, a plecat în Borșa, cea mai întinsă comună rurală din România. Aici, în cătunul Poiana, ortodocșii nu aveau biserică și nici casă parohială.

Noul păstor a zidit, din lemn, o biserică în stil maramureșan, precum și locuință pentru preot.

În 1929, în alt cătun, Borșa-Sîrca a făcut același lucru, apoi în 1930 a fost transferat în Vișeul de Jos, unde a readus, de asemenea, la ortodoxie o parte dintre credincioși, construindu-le și lor o biserică nouă.

În toiul acestor munci, și-a completat cele 7 clase primare, precum și 3 clase de gimnaziu.

Firul vieții sale continuă în același ritm. În 1928 este transferat în parohia nou înființată din Jibou, județul Sălaj. Aici, fiind un important nod de cale ferată, dorea să înalțe o biserică în stil orășenesc. În mai puțin de 2 ani a reușit să adune toate materialele necesare, dar cu puțin timp înainte de începerea lucrărilor, în urma odiosului diktat de la Viena, preotul Miron Ion Codrea Nuțu a fost expulzat din Ardealul de Nord.

Episcopia din Craiova îl repartizează în parohia Butoiești, din județul Mehedinți. Aici se afla o biserică ridicată pînă la ferestre și apoi lăsată în părăsire.

Noul paroh, avînd asupra sa 100.000 lei, soldul bisericii din Jibou, continuă imediat lucrările, iar în 1941, lăcașul de închinare era terminat.

În 1943, mitropolitul Nifon al Olteniei îl ridică la rangul de protosinghel.

După eliberarea Ardealului, la Jibou nu s-a mai găsit piatră pe piatră.

Preotul protosinghel Miron Ion Codrea Nuțu, în 1945, fiind numit protopop al tractului Vișeu, s-a reîntors în Maramureșul natal. În noua sa calitate, muncește cu multă sîrguință și spirit de abnegație pentru a vindeca rănile lăsate de război.

În 1949, trece la conducerea protopopiatului Iza, iar în 1957 este numit stareț al Mănăstirii din Dragomirești și paroh al comunei. Din neglijența călugărilor, Mănăstirea a ars pînă în temelii.

Preotul protosinghel Miron Ion Codrea Nuțu, înfruntînd obstacole grele, a zidit mănăstire nouă, în apropierea satului.

În 1959, inepuizabilul constructor este transferat în parohia nou înființată din Baia-Borșa, centru minier de mare importanță economică. Aici, adaptîndu-se noilor împrejurări, a construit o impozantă capelă, care slujește și azi ca lăcaș de închinare.

În lucrarea autobiografică „În slujba ortodoxiei române", autorul arată în amănunt în ce chip a reușit să înalțe din temelie cele 8 biserici și mănăstirea din Dragomirești.

Printre donatori se numără: Patriarhia și Episcopiile.

Om simpatic, solid construit, utilizînd graiul maramureșan autentic, convingător în argumente, greu să fie refuzat, dotat cu o inteligență naturală deosebită și avînd o capacitate de muncă excepțională, preotul Miron Ion Codrea Nuțu n-a rămas nici un moment la periferiile comunităților unde a slujit la altar, ci s-a angajat plenar și în activitățile de interes obștesc. Spirit practic de mare anvergură, oriunde a pus umărul lucrurile s-au urnit din loc.

După 56 de ani de muncă încordată, la vîrsta de 77 de ani, a trecut la pensie.

Preotul protosinghel Miron Ion Codrea Nuțu rămîne, pentru generația de azi și pentru cele de mîine, un exemplu și un îndemn.

Ion Berinde

Însemnări după aniversare

Nicolae Titulescu și Transilvania

Fără îndoială, marele nostru Nicolae Titulescu a fost una din figurile proeminente diplomatice a epocii sale, pe plan european și internațional .Despre el oricît s-ar scrie — și s-a scris cu prilejul centenarului nașterii — niciodată nu este prea mult... Fiindcă el a fost un mesager al păcii, al voinței de pace al poporului nostru iar relațiile internaționale în concepția lui au fost întotdeauna în față!

Eminent jurist, după înapoierea de la studii din Paris, a slujit la bară... a apărat și țărănimea după răscoala de la 1907, ba a întemeiat ziarul „Țăranul" în care a susținut cu ardoare teza: „posesorii legitimi ai pămîntului național trebuie să fie țăranii." Iar după un an, la 1908, a intrat în arena politică înscriindu-se în Partidul Conservator Democrat al lui Tache Ionescu și după 4 ani a fost ales deputat de Romanați. În 1921 a părăsit scena politică internă, dedicîndu-se în întregime diplomației. „Partidul meu — a accentuat el — este România."

Strălucit orator, încă la izbucnirea primului război mondial — la 1914 — l-a preocupat puternic lupta pentru eliberarea teritoriilor românești de sub hegemonii străine, cu ajutorul Antantei: Franța, Anglia, Italia și Rusia.

În acest context sînt martore articolele scrise și discursurile lui, în care sublinia intrarea României în război, alături de Antantă, pentru crearea unității naționale și a statului nostru. De exemplu în discursul „Inima României", a arătat că „Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e școala care i-a făcut neamul, e farmecul care i-a susținut viața; Ardeal e scînteia care aprinde energia, e mutilarea care strigă răzbunarea, e fățărnicia care cheamă pedeapsa, e sugrumarea care cere libertatea. Ardealul este românismul în restriște, e întărirea care îndepărtează vrăjmașul, e viața care dictează viață..."

Într-un discurs ținut la Ploiești, în ziua de 3 mai 1915, el argumenta cu date istorice că *„România nu poate fi întreagă fără Transilvania"*. În acest scop a participat la Consfătuirea Consiliului Național Român care a luat ființă în 6 sept. 1918 la Paris și fiind desemnat ca delegat principal la Conferința de pace, la 4 iunie 1920 a semnat tratatul de pace de la Trianon, cu Ungaria, pecetluind Unirea Transilvaniei cu Patria Mumă, hotărîtă la 1 dec. 1918, în măreața Adunare de la Alba Iulia, de masele largi populare românești. Iar în 1922 a fost numit ministru plenipotențiar la Londra — post în care a rămas 10 ani — și reprezentant al României la Liga Națiunilor de la Geneva, în timp ce în două rînduri, consecutiv, a fost ales președintele Societății, ceea ce nu s-a mai întîmplat cu alt președinte la Liga Națiunilor; a apărat cu strășnicie toate cauzele țării, rezolvînd în favorul nostru și pretențiile absurde ale optanților maghiari. De asemenea a combătut șovinismul, revizionismul, expansionismul care căutau să schimbe tratatele de pace, falsificînd istoria.

Numai așa se explică cuvintele elogioase la adresa marelui nostru diplomat rostite de cunoscutul om politic francez, Edouard Heriot, care spunea: ... „deși ministru al unui stat mic, a făcut o politică mare și deși se afla îmbarcat pe o luntre mică a condus-o ca pe un vas de mare tonaj ...".

Cine altul însă, decît Nicolae Titulescu a pus bazele „Micii Înțelegeri", împreună cu Cehoslovacia și Iugoslavia și „Înțelegerea Balcanică" împreună cu Turcia, Iugoslavia și Grecia? De asemenea Tratatul cu Polonia! Apoi un act capital încheiat de el, a fost reluarea, la 9 iunie 1934, a relațiilor diplomatice cu U.R.S.S. și semnarea convenției de definire a agresorului.

L-am cunoscut personal pe Nicolae Titulescu, în 1935, cînd am fost condus la Ministerul de externe de către scriitorul și eminentul ziarist de politică externă — Romulus Dianu, acreditat pe lîngă el, la Liga Națiunilor. Eram împreună cu colegii Ion Petruca și Liviu Vornicu de la Cluj, I. Dron și Vasile Munteanu de la Brașov, Nicolae Garais și Ionel Dumitrescu etc. Ne-a primit și ne-a strîns mîinile pentru admirația noastră față de el în legătură cu Transilvania. Și cine putea ști atunci că numai după un an va fi înlăturat din fruntea Ministerului de externe, așa cum s-a întîmplat în august 1936? Cu toate acestea el a continuat bătălia pentru interesele naționale și independența României.

A murit departe de țară, la 17 martie 1941, cu gîndul de-a fi înmormîntat la Brașov.

Cu prilejul aniversării a 100 de ani de la naștere, Nicolae Titulescu, numit pe drept cuvînt „herald al păcii", a fost sărbătorit cu multă însuflețire și pietate, nu numai în țară ci și în străinătate, pe toate meridianele lumii. O deosebită atenție merită în această privință, manifestările din Franța care au fost inaugurate la Paris printr-o sesiune de comunicări organizată de biroul Academiei Diplomatice Internaționale. Jacques Baumel, președintele Academiei a evocat pe larg personalitatea uriașe a lui Nicolae Titulescu, membru fondator și președinte al acestei prestigioase organizații internaționale ca și clarviziunea lui politică...

Nicolae D. Găvozdea

Permanența românească la Athos...

(Continuare din pag. 1)

pentru ctitori te cuprinde un sentiment de satisfacție, de mîndrie că ești fiul unui popor care a apărat la gurile Dunării civilizația și cultura apuseană în fața invaziei otomane, și care, în același timp a dăruit cu generozitate și pentru iubirea de cultură și artă, ajutînd să dăinue peste veacuri aceste „cetăți ale cerului" pe pămînt.

În zilele noastre prezența românească la Athos se continuă prin monahii de la Schitul românesc Prodromul și cîțiva monahi în vîrstă pe la diferite schituri și chilii.

Schitul Prodromul, a cărui vedere o anexăm, este construit în prima jumătate a secolului al XIX-lea, în colțul sud-estic al Muntelui Athos, de către călugării moldoveni Nifon și Nectarie, pe locul unde au existat niște clădiri mai vechi cu viețuitori români. În urma numeroaselor danii din trecut, se născuse dorința de a avea și călugării români, o mănăstire a lor, în care să se preamărească numele lui Dumnezeu în graiul strămoșilor lor, după cum toate celelalte neamuri ortodoxe își aveau cîte o mănăstire proprie. Astfel au început să se strîngă colecte din Moldova, Țara Românească și Transilvania în acest scop. Domnitorul Grigore Ghica de la Iași a dat un ajutor substanțial de 3 mii de galbeni.

Numărul viețuitorilor a sporit, ajungînd la peste o sută de monahi, devenind schit românesc. Biserica cea mare s-a terminat în anul 1863 și a fost sfințită de arhiereu din țară. Ea este pictată în același timp în stil renascentist. În urma cutremurului din februarie a. c. biserica trebuie consolidată printr-o centură cu fier armat, iar pictura restaurată.

Clădirea dinspre sud-est este reparată, bine întreținută și îmbrăcată în podoabe românești, încît poposind în ea ai impresia că ești acasă. Clădirea dinspre sud-vest necesită meșteri pricepuți.

Poziția Prodromului este una din cele mai frumoase așezări de la Athos. Este construit pe un platou de pe care se vede întreg cuprinsul Mării Egee, iar pe munte pînă la Lavra, de care depinde.

În jurul clădirilor sînt grădinile cu straturi în care monahii seamănă și cultivă tot felul de plante hrănitoare. Nu lipsește grădina de măslini. Apa este adusă de la doi kilometri de sub munte pe un zid de piatră, pe care au scobit în piatră uluca.

Am întîlnit la Athos familia duhovnicească a călugărilor, Ilarion — stareț, Petroniu, Serapion, Gherontie, Vartolomeu, Iulian, Iustinian, Atanasie și toți celalți de la Prodromul care se roagă ziua dar mai ales noaptea în dulcele grai românesc, și care depun o muncă eroică, în condiții grele ca să refacă clădirile deteriorate, să îngrijească clădirile și să restaureze biserica. O zi petrecută la Schitul românesc Prodromul este o zi de bucurie a muncii și rugăciunii, o zi de încredere în vitalitatea fiilor poporului român care nu cunosc oboseala și înfrîngerea, care nu lasă să se stingă credința, munca și conștiința legăturii cu neamul din care fac parte.

Se poate spune că acum la Prodrom — după o perioadă de stagnare a lucrărilor — a început un timp de restaurare a clădirilor și de renaștere a vieții monahale. Ei se roagă Maicii Domnului — căci Athosul poartă și numirea de „Grădina Maicii Domnului" să le dea putere și să primească frați de muncă și rugăciune ca să redea Prodromului strălucirea de altă dată.

Ei se bucură de atenția și prețuirea celorlalți călugări din Athos.

Pastorație și pietate liturgică

(Continuare din pag. 1)

ței de la o generație la alta, se asigură numai în lăuntrul comunității liturgice. Fără liturghie, fără comunitate parohială, Biserica nu poate să asigure continuitatea vie și creatoare a credinței. Credinciosul mărturisește credința sa numai ca mădular al unei comunități fără de care nimic nu se săvîrșește în ordinea cultului.

Nici adunarea credincioșilor la un loc, nici pomenirea faptelor mîntuitoare săvîrșite de Iisus Hristos nu epuizează liturghia. Actul liturgic este în cele din urmă un act de cuminecătură, fiindcă „Împăratul împăraților și Domnul domnilor vine să Se junghie și să Se dea *mîncare* credincioșilor" (*Liturghier*, ed. 1980, p. 186). Biserica se naște din cuvîntul lui Dumnezeu, Care este viu și rămîne în veac (I Pt., 1. 23), ia formă în baia botezului (Rom. 6, 3—5), dar ea se hrănește cu trupul lui Hristos, în pîinea și vinul euharistic, la cina de pregustare a împărăției viitoare (Lc. 14, 15). Comunitatea își trage existența sa din Cuminecătură, de aceea Biserica nu se poate niciodată dispensa de împărtășirea credincioșilor. Acesta este actul și momentul în care parohia se unește ca un singur trup: „Iar pe noi, pe toți, care ne împărtășim dintr-o pîine și dintr-un potir, să ne unești unul cu altul prin împărtășirea aceluiași Sfînt Duh" (*Liturghier*, ed. 1980, p. 204).

Dimensiunile inimii

„Inima curată Dumnezeu nu-o va urgisi."
(Ps. 50, 18)

Inimă! Nici un alt cuvînt nu este atît de scump şi atît de des rostit ca inima. În medicină, în literatură şi artă, în legătură cu sentimentele de bucurie sau de durere, sediul vieţii spirituale şi morale în teologie, inima ocupă un loc central în vorbirea proprie sau figurată.

Inima omului are funcţiuni fizice, dar împlineşte şi un rol etic, social, teologic. Vechiul Testament vorbeşte nu numai de inima omului ci şi despre inima lui Dumnezeu. Citim doar în cartea Facerii 6, 6 că „Dumnezeu se întristează în inima Sa", pentru păcatele oamenilor. Înfăţişările lui Dumnezeu după chipul şi asemănarea omului sînt antropomorfisme şi antropopatisme, pentru că se atribuie lui Dumnezeu felul de acţiune al omului, i se atribuie afecţiuni omeneşti şi astfel, după analogia sa, omul lasă şi pe Dumnezeu să simtă răul, să se întristeze sau să se bucure.

Inima este, în cazul de aici, sediul sentimentelor, centru al vieţii etice, ca şi la Facere 8, 21. În schimb la Facere 18, 5 inima este tratată ca organ central al trupului. Cînd Avraam zice oaspeţilor săi: „mîncaţi ca să vă întăriţi inimile" el identifică inima cu trupul.

Uneori, prin extensiune, inima devine simbol al centrului, imaginează partea de interior a unui lucru. În acest înţeles se foloseşte inima la Iona 2, 4: „Tu m-ai aruncat în adînc, în inima mării."

Alteori inima devine imaginea devotamentului integral. Acest uz de vorbire se întîlneşte des în scrierile biblice. În acest înţeles apare la Pilde 3, 5: „Puneţi nădejdea în Dumnezeu din toată inima." Spre această interpretare năzuieşte indirect şi psalmul 105, 3: „Bucura-se-va inima celor care-l caută pe Dumnezeu."

O contribuţie preţioasă la istoricul termenului aduce Eclesiastul (9, 11) prin vorbele: „Bucură-te omule şi să fie veselă inima ta şi să mergi pe căile inimii tale... Alungă necazul din inima ta!".

Cu alte cuvinte nu se cade omului să fie un solitar îngîndurat şi melancolic. Mai utilă este structurii sale sufleteşti seninătatea şi optimismul, care fac pe om vioi şi sociabil. Cînd Eclesiastul spune: „Mergi pe căile inimii tale!" el are în vedere bucuriile îngăduite, adică a-ţi permite ceea ce poftеşte un suflet curat. Toată viaţa omului să fie clădită pe bine, pe ceea ce este moral. „A alunga necazul din inimă" înseamnă a-şi pune nădejdea în propăşirea binelui. Pesimismul nu dă vre-o speranţă. În cazul Eclesiastului pesimismul poate fi considerat o valoare inferioară, o non valoare, dacă nu chiar ceva inutil pentru realizarea scopului uman.

În schimb într-un anumit context, necazul, primeşte un oarecare rol în ideologia Eclesiastului: „Mai bun este necazul decît rîsul, căci întristarea feţii este bună pentru inimă" (7, 3).

E vorba de un anume necaz, despre suferinţa pentru dreptate sau regretul pentru păcate. Omul păcătos, care se întristează, căindu-se, îşi îmbunează inima. Căci „întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăinţă spre mîntuire, fără părere de rău" (II Cor. 7, 10).

Rîsul fără măsură caracterizează substratul sufletesc al omului uşuratic. Rîsul în împrejurările indicate la Ecl. 7, 2, unde citim: „Mai bine să mergi în casa de jale decît să te duci în casă de ospăţ."

Într-o „casă de jale" se pun spre meditare probleme esenţiale ale vieţii. De obicei în astfel de ocazii ia omul contact cu realităţile. El va pune la inimă ceea ce vede.

Rîsul duce la sentimente contrare decît întristarea. El face pe om semeţ, sfidător.

Eclesiastul are temeiuri să spună că „inima celor înţelepţi este în casa de jale, iar inima celor nebuni în casa de veselie" (7, 4), pentru că este convins cît de mult mediul influenţează pe om. Înţelepciunea îl îndrumă să caute în viaţă ocazii compatibile cu virtutea. În această privinţă „casa veseliei" este mai puţin decît „casa de jale".

Sfînta Scriptură nu este împotriva desfătărilor, ea le îngăduie şi le recomandă chiar. Psalmul 4, 15 constată că vinul, untdelemnul şi pîinea nu numai că sînt necesare ci ele şi desfătează. Ungerea cu untdelemn dă o înfăţişare aspectuoasă, pîinea întăreşte inima, iar vinul înveseleşte.

Bucuria celui „curat cu inima" se acopere uneori cu fericirea (Ps. 97, 11). Bucuria este un ideal general. „Se bucură inima de mîntuirea ta", zice Ps. 14, 6, în înţelesul că fericirii omului îi trebuiesc subordonate toate mijloacele. Inima fiind considerată centrul pasiunilor, credinciosul se roagă ca în locul inimii vechi, a vieţii păcătoase Dumnezeu să-i dăruiască o inimă care să nu fie aplecată spre o viaţă trăită după poftele rele ale trupului. Prin „inima curată" din psalmul 50 scriitorul se gîndeşte la ceea ce Sfîntul Pavel numeşte: „om nou" (Col. 3, 10).

În Noul Testament cuvîntul „inimă" are aceeaşi întrebuinţare ca şi în Vechiul Testament şi totuşi înţelesul acestui cuvînt creşte, dovada cele peste 60 de texte care introduc în vorbirea lor figurată inima.

Cunoscător al sufletului omenesc Iisus Hristos fericeşte pe cei cu „inima curată" (Matei 5, 8).

O inimă curată preţuieşte atît de mult încît cel ce o are se bucură de a „vedea pe Dumnezeu" cum făgăduieşte Mîntuitorul.

Frumuseţea înnoirilor aduse de Mîntuitorul a făcut ca inima şi sufletul celor care au crezut să fie una. „Ardea inima" Apostolilor cînd Iisus le vorbea pe cale şi cînd le tîlcuia Scriptura (Luca 24, 32), iar „inima lor era învîrtoşată" ori de cîte ori unii nu voiau să priceapă" (Matei 6, 52), ceea ce „inima celor care au crezut era una" (F. Ap. 4, 32).

Călindarul oamenilor de inimă este cuprins în poruncile: „Fiţi nevinovaţi cu mîinile şi curaţi cu inima" (Ps. 23, 4). Cuvîntul lui Dumnezeu „să fie bucuria inimilor voastre" (Ier. 15, 16) şi pacea lui Hristos să stăpînească întru inimile voastre" (Efes. 3, 15).

Prin imaginaţia poetică a scriitorilor biblici, inima contribuie şi ea la realizarea universului nostru spiritual.

Pr. prof. *Nicolae Neaga*

Participarea credincioşilor la viaţa bisericească

Credincioşii simpli, laicii sau mirenii, constituie alături de cler unul din elementele constitutive esenţiale ale Bisericii. Constituind o categorie de membri, care are caracterul necesităţii în Biserică, în aceeaşi măsură ca şi clericii, credincioşii simpli sînt deopotrivă părtaşi cu clericii la răspunderea pentru buna desfăşurare a lucrării mîntuitoare a Bisericii. În virtutea răspunderii lor solidare cu clerul în opera de mîntuire, credincioşilor laici le revin atît îndatoriri cît şi drepturi, în sensul real în care acestea revin şi clericilor, iar nu ca simple concesiuni din partea acestora. Drepturile şi îndatoririle ce le revin se referă la întreaga lucrare a Bisericii sub cele trei aspecte ale ei de: lucrare învăţătorească, sacramentală sau de sfinţire şi conducătoare, de cîrmuire sau jurisdicţională.

În efectuarea lucrării învăţătoreşti credincioşii laici sînt îndatoraţi să se antreneze efectiv şi real în sensul de a sprijini pe clerici, — cărora le revine în principal misiunea de a învăţa, — la lucrarea de propovăduire şi apărare a dreptei credinţe, la promovarea vieţii religios-morale creştine şi duhovniceşti, ca şi a vieţii civice, cetăţeneşti-patriotice, strîns uniţi în jurul altarelor străbune.

În cadrul lucrării de sfinţire a vieţii, credincioşii au îndatorirea de a participa regulat şi efectiv, activ şi real, la toate slujbele şi în special la Sf. Liturghie din Duminici şi sărbători, bine ştiind că fără prezenţa lor nici nu pot fi efectuate anumite slujbe. Participarea se face prin citiri, rugăciuni şi cîntări, ca răspunsuri individuale sau în comun ce revin de drept credincioşilor, după rînduială.

Real şi efectiv participă credincioşii şi la săvîrşirea lucrării de conducere a Bisericii, avînd dreptul şi îndatorirea de a face parte din toate organele colegiale de conducere, a unităţilor administrative la toate nivelurile, ca şi din organele colegiale judecătoreşti (consistoriul), ca membri cu drepturi depline, în proporţii stabilite prin legile bisericeşti. De subliniat că din unele organe pot face parte şi femeile, şi anume din comitetul parohial.

Pe temeiul învăţăturii de credinţă şi pe temeiul rînduielilor canonice ale Bisericii Ortodoxe, Biserica Ortodoxă Română a asigurat întotdeauna şi asigură şi azi prin legislaţia sa în vigoare o largă participare a credincioşilor laici la întreaga sa lucrare. E suficient să amintim opera mitropolitului Andrei Şaguna, promotor al drepturilor credincioşilor la conducerea treburilor bisericeşti, care a stabilit, prin Statutul organic pînă şi proporţia numerică a structurii organelor de conducere colegiale din care laicii au cea mai mare pondere.

Cu ocazia noilor alegeri a forurilor de conducere bisericeşti considerăm necesar a arăta procedura legală a alegerilor aşa cum este ea stabilită în Statutul de organizare şi funcţionare a Bisericii noastre şi în Regulamentul special privind organele deliberative şi executive.

Primul lucru ce trebuie să reţinem este îndatorirea de a alege în forurile de conducere pe cei mai buni dintre cei mai buni credincioşi. În atingerea acestui deziderat se impun o serie de acţiuni pregătitoare cum sînt consultarea preotului paroh şi respectiv a ierarhului eparhiot cu persoane cu responsabilităţi pe scara administraţiei, cu organele în drept bisericeşti şi de stat şi în general cu diferiţi membri din masa largă a credincioşilor, acordarea de respect cuvenit credincioşilor, o conduită corespunzătoare părintească din partea preotului, prezentarea de dări de seamă în faţa obştii şi arătarea sarcinilor ce revin forurilor conducătoare şi a condiţiilor ce trebuie să le îndeplinească cei ce vor face parte din aceste forum-uri, cooptarea celor mai destoinici şi buni credincioşi în acţiunea de desemnare de candidaţi, etc.

Membru în forurile conducătoare bisericeşti poate fi numai acela dintre credincioşi care îşi îndeplineşte cu prisosinţă îndatoririle ce revin unui membru al Bisericii, prevăzute în legiuirile bisericeşti, şi anume: „a susţine, întări şi răspîndi credinţa Bisericii Ortodoxe; a lucra astfel ca toţi credincioşii să vieţuiască potrivit învăţăturii acestei credinţe; a cerceta sfînta biserică, a participa la sfintele slujbe; a se împărtăşi cu Sfintele Taine; a îndeplini faptele milei creştine; a întreţine şi ajuta biserica şi pe slujitorii ei" (art. 42 Statut), şi care îndeplineşte condiţiile speciale impuse de aceleaşi legi şi anume: să fie bărbat, major, cap de familie, nepătat moral (să nu aibă cazier judiciar), care îşi îndeplineşte îndatoririle morale şi materiale faţă de Biserică şi aşezămintele ei şi care are domiciliul în cuprisul parohiei (art. R. O. D.). Se mai cere apoi ca din acelaşi for să nu facă parte rude pînă la al patrulea grad; şi anume: tatăl şi fiul, fraţii, socrul şi ginerele (art. 60 R. O. D.). Numărul membrilor forurilor conducătoare sînt stabilite prin lege şi anume: art. 52 şi 60 St.

La nivel de parohie membrii Adunării parohiale, organul deliberativ, se stabilesc anual trecîndu-se în lista membrilor după procedura prevăzută în art. 3 R. O. D. Alegerea organului executiv, consiliul parohial, şi a organului ajutător, comitetul parohial, cade în competenţa Adunării parohiale care se constituie în Adunare parohială electorală în conformitate cu prevederile art. 10 R. O. D. şi procedează la alegeri în baza prevederilor art. 19 şi urm. R. O. R.

Procedura stabilită de regulament în liniile ei mari este următoarea: Adunarea parohială convocată în vederea constituirii ei în adunare parohială electorală, la data stabilită, în biserică, după Sfînta Liturghie şi rostirea rugăciunii de invocare a Sfîntului Duh de către preotul paroh, va proceda la alegerea prezidiului alcătuit din preotul paroh, de drept, şi din doi bărbaţi de încredere şi un secretar, aleşi. După citirea prezenţei, dacă sînt mai mult de o zecime, preşedintele declară constituită adunarea parohială electorală. În continuare se alege prin vot o comisie de propuneri de candidaţi din cinci membri, care va prezenta adunării lista cu numele celor propuşi de a fi aleşi consilieri în consiliu şi comitet. Numărul consilierilor este în funcţie de numărul sufletelor (art. 60 St., art. 18 R. O. D.). Dacă adunarea admite lista prin aclamaţiune atunci această listă se consideră aleasă. Dacă cel puţin 10 glasuri sînt împotrivă se trece la votarea pe liste, lista propusă de comisie constituind lista numărul unu. Se declară aleasă lista care a întrunit majoritatea absolută a voturilor. Dacă nici una din liste nu întruneşte majoritatea se procedează la o nouă votare după care se declară aleasă lista care a întrunit cele mai multe voturi. În caz de paritate se trage la sorţi, declarîndu-se aleasă lista ieşită din urnă.

Rezultatul alegerii se înscrie în procesul verbal de şedinţă întocmit conform formularului tip (Nr. 5 R. O. D.).

Arhid. prof. *I. Floca*

Influenţa creştinismului asupra terminologiei populare româneşti de plante

Aşa cum aflăm din relatările anticilor, în Dacia Traiană au fost aduşi colonişti din toată lumea romană. Este cert că între aceştia au existat şi mulţi creştini, căci în stînga Dunării creştinismul pătrunsese înainte de retragerea legiunilor romane. Retragerea administraţiei romane din Dacia a uşurat răspîndirea noii religii care nu mai era persecutată de autorităţi. Creştinarea daco-romanilor rămaşi pe teritoriul fostei Dacii Traiane este în parte opera misionarilor veniţi îndeosebi din dreapta Dunării, unde existau o serie de episcopii (Tomis, Durostorum, Naissus ş. a.). Faptul că aceştia predicau în limba latină este o dovadă că ei se adresau unei populaţii care vorbea această limbă, adică populaţiei romanizate rămase aici. Descoperirile arheologice au adus o contribuţie hotărîtoare la stabilirea vechimii creştinismului pe teritoriul ţării noastre, infirmînd teza creştinării românilor în sudul Dunării. Românii sînt cei mai vechi creştini din sud-estul Europei. Toate popoarele vecine (bulgarii, sîrbii, ungurii, ruşii) au fost creştinate mult în urma lor. Nu e de mirare, deci, că vocabularul ţăranilor noştri înglobează foarte mulţi termeni din sfera acestei credinţe. Numai în cadrul nomenclaturii botanice întîlnim cca 250 de denumiri de plante create sub influenţa creştinismului. Astfel în 28 dintre ele este amintită Maica Domnului (acoperămîntul Maicii, brîul Maicii Domnului, dorul Maicii Precesta, floarea Sf. Mării, inima Maicii Domnului, izma Maicii Precesta, mătura Maicii Precesta, mîna Maicii Domnului, palma Sf. Mării, părul Maicii Domnului ş. a.), în 27 popa sau preotul (barba popii, bureţi popeşti, căldăruşa popii, colăceii popii, crucea popii, parastasul popii, scaiul popii etc.), iar în 20 dracul ori necuratul (buruiana dracului, capul dracului, căruţa dracului, coada dracului, cuibul necuratului, muşcata dracului, sîngele dracului, spinele dracului ş. a.). Domnul Iisus Hristos apare în 18 dintre numele de plante (coroana lui Iisus, cununiţa lui Hristos, lacrimile lui Hristos, muşcata lui Hristos, ochiul lui Hristos, spinul lui Hristos etc.), Dumnezeu în 12 (cămaşa lui Dumnezeu, floarea Domnului, iarba lui Dumnezeu, lemnul lui Dumnezeu, mîla Domnului, ochiul lui Dumnezeu, piciocile lui Dumnezeu, pita lui Dumnezeu, scaunul lui Dumnezeu ş. a.), călugărul în 11 (capul călugărului, călugăr, călugăriţă, floarea călugărului, nap călugăresc etc.). Paştile este oglindit în nouă dintre denumirile populare româneşti de plante (floare de Paşti, păştiţă, furcuţa Paştilor, paşte, Paştele găinilor, pîinea Paştelui ş. a.), iar Rusaliile în şase (flori de Rusale, rujă de Rusalii, vîzdoage de Rusale, pelin de Rusalii etc.): Sf. Ioan şi raiul sînt pomeniţi fiecare în şapte nume de plante (floarea lui Sîntion, iarba lui Sf. Ion, pita lui Sîntion, cheiţa raiului, floarea raiului, iarba raiului, mătura raiului, poarta raiului etc.). O serie de numiri populare de plante desemnează alţi termeni creştini: crucea (crucea pîinii, floarea crucii, ziua crucii ş. a.), biserica (busuioc), candela (candeluţă), mînăstirea (busuioc mînăstiresc), sau sfinţi: Sf. Gheorghe, Sf. Petru, Sf. Ana, Sf. Dumitru, Sf. Vasile ş. a. (buruienile lui Sf. Vasile, Dumitriţă, floarea Sîngiorgiului, iarba Sf. Sofia, lacrimile Elenei, Sfîntu Petru, Sfînduh etc.). În alte denumiri de plante întîlnim îngerii: Ispasul, Crăciunul, pe Adam, Avram, Iuda, Sf. Vineri.

Iată cum, cea mai mare parte a numirilor populare româneşti de plante amintite mai sus s-au creat sub influenţa creştinismului, secole de-a rîndul, unele dintre ele avînd chiar vechimea acestei religii (ex. busuiocul). Analiza lor reflectă lupta dintre forţele binelui şi răului (se remarcă faptul că toate plantele frumoase, plăcut mirositoare ori medicinale sînt ale Domnului ori Maicii Domnului sau a diferiţilor sfinţi, iar cele toxice, buruienile respingătoare sînt ale dracului), imaginaţia bogată a poporului român şi spiritul său ascuţit de observaţie a naturii înconjurătoare.

Constantin Drăgulescu

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII

ŞEDINŢA SUBCOMITETULUI DIALOGULUI DINTRE BISERICA ORTODOXĂ ŞI BISERICA LUTERANĂ (L. W. B.)

Între 27 III—2 IV a. c. s-a ţinut la Atena în localul centrului ecumenic, de la Mănăstirea Pendeli şedinţa subcomitetului pentru dialogul dintre Biserica Ortodoxă şi Luteranism.

Încă din anul 1981, dialogul dintre ortodoxie şi luteranism a intrat într-o etapă nouă, trecînd de la dialogul bilateral la cel general.

Problemele principale intrate în convorbiri au un caracter eclezziologic, fără a lipsi şi cele de natură cristologică, pnevmatologică şi eshatologică.

În cadrul tematicii generale: „Participarea la Misterul Bisericii", şedinţa subcomitetului a avut sarcina să pregătească materialul documentar în vederea întrunirii generale din anul 1983.

În acest scop, fiecare reprezentant a prezentat un referat cu teze şi propuneri.

Discuţiile s-au purtat în şedinţe comune şi pe grupe. După studierea referatelor s-au stabilit următoarele subteme: Taina şi însuşirile Bisericii şi Participarea la Misterul Bisericii.

În final s-au arătat învăţăturile convergente, apoi cele care necesită unele lămuriri şi cele care sînt deosebiri.

Delegatul Bisericii Ortodoxe Române, P. S. Episcop Vasile al Oradiei a prezentat referatul: „Fiinţa Bisericii şi însuşirile ei", care a fost apreciat pozitiv şi luat ca bază în formularea concluziilor. De asemenea a făcut parte din grupa a 4-a care s-au arătat punctele comune şi convergente din referate.

S-a fixat ţinerea viitoarei şedinţe pentru dialogul general luna mai 1983, în Cipru, unde vor fi discutate în plen dezbaterile şi concluziile la care s-a ajuns în Atena.

Îndrumătorul bisericesc
— LA 130 DE ANI DE APARIŢIE NEÎNTRERUPTĂ —

La Centrul arhiepiscopesc şi mitropolitan din Sibiu a apărut de curînd *Îndrumătorul bisericesc pe anul 1982*, al 130-lea an de apariţie neîntreruptă a acestei venerabile publicaţii.

Înfiinţat în 1852 de pururea pomenitul mitropolit Andrei Şaguna, Îndrumătorul bisericesc de la Sibiu a dus în casele preoţilor şi credincioşilor noştri, în cele treisprezece decenii de existenţă, un negrăit de bogat material de zidire multiplă al cititorilor săi.

A zidit această publicaţie prin articolele sale religios-morale, prin istorioarele moralizatoare, prin maximele şi proverbele pe care le-a cuprins şi care au ajutat şi ajută la mai buna înţelegere şi trăire a credinţei noastre creştine ortodoxe, a valorilor spirituale ale poporului român.

A zidit prin îndrumările gospodăreşti, cît şi prin sfaturile medicale, pedagogice şi de altă natură, extrem de utile ţăranilor noştri de altă dată, care aşteptau cu multă sete acest calendar, nelipsit de pe mesele lor.

A zidit, Îndrumătorul bisericesc de la Sibiu, prin materialele cu caracter istoric, legate de originea noastră daco-romană şi de istoria de mai tîrziu a celor trei provincii româneşti, cît şi prin rubrica sau „partea literară", care încă din primii ani de apariţie a fost bogat reprezentată cu scriitori de pe toate plaiurile româneşti, ceea ce a contribuit la cultivarea ideii de unitate naţională şi, în final, la realizarea marelui act al Unirii din 1918.

O asemenea lucrare, de multiplă zidire, împlineşte prin conţinutul său, Îndrumătorul bisericesc şi azi cînd cititorii săi trăiesc în cu totul alte condiţii de viaţă materială şi spirituală.

ASPECTE ALE VIEŢII BISERICEŞTI ÎN EPARHIA ALBA IULIA

— În ziua de 28 martie, P. S. Episcop Emilian a vizitat parohiile Lancrăm, Petreşti, Căpîlna şi Laz, toate din Prot. Alba Iulia.

*

— Între 16 martie şi 1 aprilie s-au desfăşurat conferinţele de orientare la cele 8 protopopiate cu tema „Pacea, imperativ vital al omenirii contemporane; Sarcinile Bisericii astăzi", P. S. Episcop Emilian, a prezidat conferinţele de la Prot. Alba Iulia şi Luduş.

*

În ziua de 30 martie P. S. Sa Emilian al Alba Iuliei, după ce a prezidat conferinţa de orientare la protopopiatul Sighişoara, a vizitat parohia Albeşti, prot. Sighişoara, unde s-a adunat materialul necesar reparaţiei capitale a bisericii. În continuare a vizitat parohia Vînători, dînd îndrumări preotului paroh pentru o organizare gospodărească mai bună a parohiei.

Tot în cursul zilei de 30 martie P. S. Sa a vizitat biserica de lemn — monument istoric din Bodogaia, construită în secolul XVII, mărturie a prezenţei româneşti pe aceste meleaguri.

*

În ziua de 31 martie P. S. Sa a vizitat parohia Cristuru Secuiesc, unde se află o biserică monumentală. La Odorheiul Secuiesc P. S. Sa a vizitat cele două biserici parohiale, una fiind în şantier. În continuare s-a vizitat şantierul capelei din Siculeni şi parohia Frumoasa, unde casa parohială a fost renovată de curînd, iar biserica, monument istoric, este în curs de restaurare.

*

În 1 aprilie, P. S. Sa a prezidat conferinţa de orientare la protopopiatul Miercurea Ciuc. După conferinţă, la mănăstirea Topliţa, s-au analizat proiectele autorizate pentru obiectivul de păstrare a obiectelor de P. C. N.

*

În ziua de 7 aprilie P. S. Sa a făcut o vizită de lucru în parohia Lunca Tecii, protopopiatul Reghin, unde se lucrează la pictura bisericii şi împrejmuirea curţii.

În continuare a vizitat parohia Sîngerul de Pădure, unde s-a construit o biserică nouă care a fost pictată în frescă neobizantină de pictorul T. Mihon.

*

În 8 aprilie P. S. Sa a prezidat conferinţa administrativă de la Tg. Mureş. În aceeaşi zi face o vizită de lucru în parohia Chirileu, unde pictorul T. Mihon lucrează la pictura bisericii.

CORUL CATEDRALEI ARHIEPISCOPIEI CLUJULUI, LA 60 DE ANI DE LA ÎNFIINŢARE

La 28 martie 1982, în cadrul slujbei vecerniei şi în prezenţa Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Teofil şi a Prea Sfinţitului Episcop-vicar Iustinian Chira Maramureşanul, corul Catedralei ortodoxe din municipiul Cluj-Napoca a susţinut un deosebit de înălţător concert religios. Concertul a cuprins 12 lucrări religioase, avînd ca autori pe: Gh. Muzicescu, Gh. Cucu, S. Drăgoi, Gh. Popescu-Brăneşti, A. Bena, N. Lungu, I. Brie, precum şi trei lucrări de compozitori străini.

Prin concertul susţinut, corul Catedralei şi-a marcat astfel, într-un mod sărbătoresc propriu şi care-l onorează, împlinirea în luna martie a acestui an, a 60 de ani de la înfiinţare şi funcţionare neîntreruptă.

Potrivit procesului verbal din 8. III. 1922, încheiat cu ocazia constituirii corului, scopul era acela „de a contribui la înduioşarea inimilor şi înălţarea sufletelor ascultătorilor". Luînd fiinţă ca şi cor bărbătesc, funcţionează astfel pînă în anul 1925, cînd se transformă în cor mixt. În cei 60 de ani de funcţionare neîntreruptă, corul Catedralei s-a numărat printre formaţiile corale de frunte, contribuind la promovarea muzicii corale româneşti, în general şi a muzicii corale religioase româneşti, în special. Referindu-se la repertoriul corului, remarcăm cu satisfacţie preocuparea permanentă a tuturor dirijorilor de a promova muzica corală religioasă autohtonă. În perioada dintre cele două războaie mondiale corul Episcopiei Clujului a participat şi la viaţa culturală a oraşului, alături de alte formaţii corale, prin concerte şi serbări comemorative.

Cu deosebită emoţie amintim atitudinea profund patriotică a membrilor corului din perioada de tristă amintire ce a urmat anului 1940, cînd, în urma odiosului „Diktat de la Viena", o parte din nordul Transilvaniei — inclusiv Clujul, a fost cedată Ungariei hortyste. Conştienţi că afirmarea oricărei prezenţe româneşti în Cluj reprezintă o încurajare şi o speranţă pentru toţi locuitorii teritoriului înstrăinat, membri corului s-au reorganizat. Prin răspunsurile liturgice date în Catedrală în duminici şi sărbători, lacrimile se îngemănau cu nădejdea în Tatăl atotmilostiv: „Doamne al puterilor, fii cu noi, căci... afară de Tine, ajutor întru necazuri nu avem..." Cele două concerte anuale din acea perioadă — de colinde şi un concert ce cuprindea lucrări religioase şi laice — erau singurele ocazii de afirmare românească organizată din Cluj. Este lesne de înţeles nerăbdarea şi bucuria cu care erau aşteptate aceste concerte.

Bucurîndu-se de participarea, în permanenţă, a unora dintre cele mai frumoase voci ale Clujului, prestigiul corului a crescut în mod deosebit şi prin valoarea profesională a membrilor de onoare pe care corul i-a avut. Cu mîndrie, respect şi recunoştinţă amintim: Gheorghe Dima — compozitor şi directorul Conservatorului din Cluj, Popovici Bayreuth — directorul Operei române din Cluj, Zaharia Bârsan — dramaturg, actor, C. Pavel şi A. Bobescu — dirijori ai Operei române din Cluj, Augustin Bena — profesor la Conservator, Lia Pop, Mimi Nestorescu, Ionel Crişan — solişti la Opera română din Cluj etc.

La loc de frunte în viaţa corului s-au situat, desigur, dirijorii:

Prof. Dr. Vasile Petraşcu
8. III. 1922—15. II. 1925
Prof. Sava Columba
15. II. 1925—3. XI. 1929
Pr. Prof. Patriciu Curea
3. XI. 1929—1. II. 1930
Prof. Augustin Bena
1. II. 1930—1. IX. 1940
Pr. Laurenţiu Curea
1. IX. 1940—iulie 1945
Prof. diac. Ioan Brie
din iulie 1945, fără întrerupere.

Evidenţiind succint doar cîteva din momentele mai importante ale istoriei corului Catedralei din Cluj-Napoca în cei 60 de ani de la înfiinţare, observăm că el a corespuns întru totul scopului înserat în procesul verbal încheiat cu ocazia constituirii.

Pr. *Octavian Picu*

În ziua de 17 aprilie 1982, Prea Sfinţitul Episcop Emilian a făcut o vizită de protocol Excelenţelor lor Episcopilor romano-catolici Jakab Antal şi Bálint Jajos, episcop auxiliar, potrivit tradiţiei împămîntenită ca Ierarhii celor două Eparhii să se viziteze reciproc la praznicele mari.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ A EPARHIEI ORADEA

În cursul lunii martie 1982, P. S. Episcop Vasile a făcut vizitaţii canonice la parohiile: Oradea-Olosig (7. III.), Oradea-Velenţa I (12. III.), Oradea-Sf. Treime (14. III.), Oradea-Seleuş (19. III.), iar duminică 21. III., Sf. Liturghie la Tinăud-Bihor şi Vecernia, cu sfinţire de clopot, la biserica „Sf. Nicolae" din Oradea-Ioşia. La fiecare prilej, a ţinut cîte un ziditor cuvînt de învăţătură.

NOUTĂŢI EDITORIALE

Nicolae, Mitropolitul Banatului, *Temeiurile învăţăturii ortodoxe*, editura Mitropoliei Banatului, Timişoara, 1981, 151 p.

Ieşită recent de sub teacurile tiparului lucrarea Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu abordează o tematică vastă „Temeiurile învăţăturii ortodoxe", depăşind cadrul unei bibliografii, adîncind şi elucidînd aspecte legate de cele două izvoare ale învăţăturii creştine: Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie. Logic şi sistematic, cuprinsul acestei lucrări este repartizat pe trei părţi, astfel: „Sfînta Scriptură" (pp. 9—55), „Sfînta Tradiţie" (pp. 57—115) şi „Anexe" (pp. 117—151). Partea primă a cărţii are următoarele subtitluri: „Scriptura în creştinism", „Sfînta Scriptură ca temei al învăţăturii creştine", „Accesul la Sfînta Scriptură", „Tălmăcirea Sfintei Scripturi", „Cuprinsul canonului Sfintei Scripturi", „Componenţa canonului Sfintei Scripturi", „Este Vechiul Testament superior Noului Testament?", „Vechiul Testament face parte integrantă din Biblia creştină şi nu poate fi eliminat" şi „Încheiere".

În întregimea ei, prima parte, ne dovedeşte clar că: „Sfînta Scriptură este intim legată de viaţa şi învăţătura creştină, de Biserică în primul rînd... Nici un moment adevăraţii creştini nu s-au înstrăinat de Biblie. Ei au păstrat, citit şi memorizat Biblia, au citit-o şi au socotit-o permanent dreptarul credinţei şi existenţei lor" (p. 37). Intitulată „Sfînta Tradiţie" partea a doua a lucrării începe prin „Sfînta Tradiţie în creştinism" urmînd apoi „Argumentarea respingerii Sfintei Tradiţii", „Netemeinicia învinuirilor aduse Sfintei Tradiţii", „Unitatea dintre Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie", „Legătura indisolubilă dintre Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie" cu următoarele puncte: 1. Tradiţia precede Scriptura; 2. Tradiţia este izvorul Scripturii; 3. Tradiţia este aceea care a alcătuit Scriptura; 4. Tradiţia a păstrat şi transmis Scriptura şi 5. Primele tîlcuiri ale Sfintei Scripturi, „Sfînta Scriptură şi Biserica", „Tradiţia apostolică şi tradiţia patristică", „Raportul dintre Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie", „Necesitatea şi rolul Tradiţiei" şi „Concluzii".

Această a doua parte a cărţii vine să ne întărească convingerea „...că Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie nu pot şi nu trebuie despărţite că, pe deasupra, ambele sînt strîns legate de Biserică. Aşa au apărut în istorie şi aşa se cuvine să rămînă pentru noi mereu" ... (p. 97).

Ultima parte a cărţii intitulată „Anexe" cuprinde Actualitatea tratatului lui Tertulian „Despre prescripţia ereticilor", „Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţia în concepţia mişcării ecumenice", „Note" şi „Cuprinsul".

*

— Personalitatea marelui povestitor popular, psalt şi mai presus de orice, adevărat ctitor de limbă şi cultură românească, care a fost Anton Pann, este ilustrată de Constantin Mateescu în lucrarea de curînd apărută: „Drumurile lui Anton Pann".

Autorul reconstituie, pe baza documentelor de epocă şi a mărturiilor tuturor celor care s-au apropiat cu dragoste şi înţelegere de acest „filozof popular" cu vorba înţeleaptă şi piperată, cărările adeseori întortochiate ale vieţii sale.

*

Cel de-al şaptelea volum din colecţia „Părinţi şi scriitori bisericeşti", (Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române), cuprinde Operele exegetice la Noul Testament ale lui Origen. Tot aici este inclusă lucrarea „Despre rugăciune" şi Filocalia sau Alegerea de întrebări şi răspunsuri din diferite cărţi ale lui Origen, aşa cum a fost alcătuită de înţelepţii în cele sfinte Vasile cel Mare şi Grigorie Teologul. Cu lucrarea de traducere s-au ostenit: Pr. prof. Teodor Bodogae, Pr. prof. Nicolae Neaga şi Zorica Laţcu, prin strădania cărora a văzut lumina tiparului şi volumul anterior din Operele lui Origen, la Vechiul Testament.

*

— Semnalăm primirea la Redacţie a două buletine — primele pe 1982 — editate de Parohiile ortodoxe române din Londra şi Birmingham — Leicester — Nottingham: „The Altar" (Altarul) şi „Life i Christ" (Viaţa în Hristos).

Din cuprinsul lor reţinem bogate informaţii privind diverse aspecte ale vieţii noastre bisericeşti din ţară şi de pe alte meleaguri unde fraţi de ai noştri îşi duc existenţa, ocrotiţi duhovniceşte de Biserica noastră străbună.

*

Noua carte a scriitorului Ion Lancrănjan este intitulată „Cuvînt despre Transilvania" (188 p.). Eseurile cuprinse aici sînt grupate în următoarele patru capitole: 1. Rapsodie transilvană; 2. Meleaguri natale; 3. Patriotismul — o necesitate vitală; 4. Cuvînt despre Transilvania.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 30 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Anul 130 Sibiu, 1 iunie 1982 Nr. 21—22/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Religiile lumii pentru pace

Între 10—14 mai 1982 a avut loc la Moscova *„Conferința mondială a religiilor pentru apărarea darului sacru al vieții împotriva unei catastrofe nucleare"*.

Au fost reprezentate opt religii mari din mai mult de 90 de țări: creștinismul, budismul, hinduismul, islamismul, șintoismul, iudaismul, șichismul și zoroastrismul. Au participat 588 de delegați și observatori, 256 de ziariști, conferința totalizînd circa 1000 de persoane. Din partea Bisericii Ortodoxe Române a participat o delegație de opt persoane, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Iustin Moisescu.

Din delegație au mai făcut parte: Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, membru al Comitetului pregătitor, I. P. S. Mitropolit Nestor Vornicescu al Olteniei, Arhimandriții Pimen Zainea și Irineu Cheorbeja, Pr. Consilier patriarhal Dumitru Soare, D-l Dr. Cezar Vasiliu. lector la Institutul teologic din București și Ierodiaconul Laurențiu Luca Movileanu.

Prea Fericitul Patriarh Iustin a fost în prezidiul Conferinței, ca unul din președinții de onoare ai ei.

Din România au mai participat și trei reprezentanți protestanți: Em. Sa Episcopul Paul Szedressy, al Bisericii Evanghelice S. P., Prof. Hans Klein, reprezentînd Biserica Evanghelică C. A. și Pr. Gheorghe Vidits, vicarul Eparhiei Reformate din Oradea.

Tema generală a discuțiilor a fost necesitatea angajării tuturor religiilor în lupta pentru dezarmare și pace. S-au expus temeiuri teoretice scoase din cărțile sfinte și din tradițiile tuturor religiilor și s-au expus de asemenea temeiuri practice, sociale, politice, ale bunului simț și ale rațiunii. Principiul apărării vieții, a sacralității ei și a păcii ca expresie a acestei convingeri, a fost afirmat de toți cei aproape două sute de vorbitori.

În cuvîntul Său, Prea Fericitul Patriarh Iustin Moisescu a transmis hotărîrea cultelor din România de a face totul pentru apărarea păcii și a arătat că și în România a avut loc o *Adunare a Cultelor pentru pace și dezarmare* în noiembrie 1981, cu o largă participare de invitați străini. Folosind un citat din cuvîntarea D-lui Președinte al Republicii Socialiste România, P. F. Sa a cerut să se treacă la măsuri de pace „acum, cît nu este prea tîrziu".

I. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală al Ardealului a arătat că în România pacea e ridicată la rang de politică de stat, că s-au inițiat Apeluri și alte acțiuni care au dus la o largă mobilizare pe plan intern și pe plan extern, în favoarea păcii: adunări pe stadioane, marșuri, conferințe ale diferitelor categorii de profesiuni, oameni de știință, de cultură și artă, printre care și cultele. A mai arătat că în toate aceste adunări, atunci și în continuare, se proclamă *dreptul la viață* și *dreptul la pace*, ca drepturi fundamentale ale oamenilor de pretutindeni. A sintetizat apoi în trei idei, principiile care trebuie să stea la baza apărării și asigurării păcii:

1. Toate diferendele dintre state să fie soluționate pe calea tratativelor, prin dialog și nu prin război. Toate conflictele de idei să fie rezolvate prin idei, prin apeluri la rațiune, și nu prin apelul la forță;

2. La baza rezolvării tuturor conflictelor și pentru asigurarea unei baze solide pentru pace, să se caute a se fundamenta totul pe *dreptate*, să se dea acces tuturor popoarelor la resurse și la dezvoltare, lucru ce se poate realiza printr-o nouă ordine economică mondială. Așa se va putea răspunde la dorința tuturor popoarelor de a-și asigura libertatea, independența și suveranitatea țărilor lor. Așa se va asigura o reală securitate europeană și mondială;

3. Dacă e adevărat că pentru asigurarea securității este totuși nevoie de păstrarea unui echilibru de forțe, acesta să se păstreze, cum a propus România, nu la nivelul de sus, printr-o cursă nebunească a înarmărilor, ci la nivelul de jos, prin dezarmare. Acest lucru nu numai că ar proteja omenirea de o catastrofă pe care o poate provoca o înarmare în permanentă competiție, ci ar elibera și imense resurse financiare care ar putea fi folosite pentru dezvoltare, pentru combaterea foamei, a analfabetismului, a subdezvoltării.

Printre cei care au luat cuvîntul au fost: Prea Fericiții Patriarhi Pimen al Rusiei, Nicolae al Alexandriei, Ilia al Gruziei, Patriarhul Vasken catolicosul tuturor armenilor, Maxim al Bulgariei, Haimanot al Etiopiei, conducători religioși budiști, musulmani, șintoiști, brahmani, zoroaștriști din Japonia, India, Sri Lanka, Siria, Irak, Egipt, Vietnam etc. A fost prezent și a luat cuvîntul cunoscutul predicator american Billy Graham. A fost prezent și a luat cuvîntul Ministrul Cultelor din Siria. În afară de localnici au trimis salutări conferinței Președintele Finlandei, Papa Ioan-Paul al II-lea, Dalai Lama etc.

Au fost reprezentate toate organizațiile religioase internaționale: Consiliul Mondial al Bisericilor, Conferința Creștină pentru Pace, Conferința Bisericilor Europene, Conferința Bisericilor Africane și Conferințele altor zone, Federația Mondială Luterană, Alianța Mondială Reformată, Alianța Mondială Baptistă etc.

În ziua de 9 mai s-a făcut o mare slujbă religioasă în catedrala din Moscova, Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost invitată să slujească, iar la urmă au ținut cuvîntări P. F. Patriarhi: Nicolae al Alexandriei, Iustin al Bisericii Ortodoxe Române și predicatorul Billy Graham din S. U. A. A răspuns P. F. Patriarh Pimen al Bisericii Ortodoxe Ruse. P. F. Patriarh Iustin a evocat victimele căzute în războiul al doilea mondial și a arătat necesitatea ca să se împiedice un al treilea război, exprimînd speranța că rațiunea și pacea vor învinge, ca să nu se mai repete experiențele triste ale trecutului, care acum ar fi și mai catastrofale.

În ziua de 11 mai, delegația Bisericii Ortodoxe Române a făcut o vizită P. F. Patriarh Pimen la reședința sa. Erau prezenți și membrii Sinodului Permanent al Bisericii Ruse. S-au purtat discuții prietenești, mai ales despre relațiile bilaterale, interortodoxe și intercreștine. Printre altele s-a abordat tema documentului pregătit de Consiliul Ecumenic al Bisericilor și intitulat: *„Botez, Euharistie și Preoție"* și s-a discutat despre cea de-a doua Conferință presinodală (Chambesy, Elveția, sept. 1982), în vederea pregătirii Sfîntului și Marelui Sinod Ortodox. De asemenea s-au schimbat puncte de vedere cu privire la participarea ortodoxă la cea de-a VI-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Vancouver, Canada, 1983.

Conferința religiilor, ținută la Moscova, s-a bucurat de o foarte mare atenție și publicitate din partea presei, radioului și televiziunii.

În general, principiul după care s-a lucrat la Conferință, așa cum hotărîse *Comitetul pregătitor* chiar la propunerea delegatului Bisericii Ortodoxe Române, Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, a fost acela de a se afirma dorința, hotărîrea, contribuția tuturora la menținerea păcii, fără ca delegații să se lanseze în discuții în contradictoriu, în acuzații între sisteme sau grupe de state, fără a se transforma tribuna Conferinței într-un mijloc propagandistic în slujba unor interese particulare sau de grup. Atenția urma să fie interesul general: PACEA, pentru ca apoi, în pace, prin dialog, să se rezolve și conflictele ideologice, politice, economice etc. Principiul acesta a fost în general respectat.

În prima zi a Conferinței, cînd s-a ales Prezidiul și conducătorii secțiilor de lucru, s-a ales și un *„Comitet de redactare a documentelor finale"*. În acest Comitet a fost ales și Mitropolitul Ardealului Antonie Plămădeală. Comitetul a lucrat mult și a reușit să redacteze patru documente bine echilibrate și anume:

1. Un *Apel către toți conducătorii și adepții religiilor*

2. Un *Apel către toate guvernele lumii*

3. Un *Apel către cea de-a doua Sesiune Specială a Adunării Generale O. N. U. pentru dezarmare* (1982)

4. Un *Comunicat*.

Toate documentele finale, care însumează 12 pagini, au fost adoptate de Conferință, deși au trebuit să răspundă exigențelor atîtor reprezentanți de religii. Acest lucru a fost remarcat ca un semn foarte bun și elocvent al voinței unanime de pace, dincolo de orice divergențe posibile. Ele au fost adoptate *prin consens*.

La plecare, delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă la aeroport de Prea Fericitul Patriarh Pimen al Rusiei și de alți membri ai Sinodului Permament al Bisericii Ruse.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost prezentă și activă la lucrări — de altfel toți membrii delegației au luat cuvîntul în secții și grupe — făcîndu-se toți, cu convingere, exponenți ai voinței de pace a credincioșilor ortodocși români și a întregului popor român.

A. P.

DIN SUMAR:

Parteniu Trombițaș	(pag. 2)
Moș Ion Roată — 100 de ani de la moarte	(pag. 2)
„Cum vă vom numi pe voi, sfinților . . ."	(pag. 3)
„Mai trăiește oare tatăl vostru . . .?"	(pag. 3)
Gheorghe Lazăr	(pag. 3)
Știri — Informații	(pag. 4)

Piine pentru suflet

Domnul vieții

În Simbolul credinței mărturisim că Duhul Sfînt este Domn al vieții, este dătător de viață. El vine de la Tatăl ceresc ca să ne dea viață, să ne ajute să o păstrăm curată, să ne ferească de primejdii și de moartea cea veșnică.

Prin Duhul Sfînt viața noastră este pururea în fața lui Dumnezeu Tatăl și se împărtășește de darurile jertfei de pe cruce a lui Iisus Hristos.

Duhul Sfînt este Stăpînul vieții, al vieții de aici, de pe acest tărîm al lumii văzute și al vieții de dincolo de zare, al vieții celei fără de moarte.

Sînt multe darurile Duhului Sfînt și sînt minunate lucrările Lui în lume, dar toate acestea sînt date spre folosul și desăvîrșirea vieții, spre viața noastră după voia lui Dumnezeu și cu Dumnezeu.

Mîntuitorul le-a spus Apostolilor: „Mă duc de la voi. Dar nu vă voi lăsa orfani" (Ioan 14, 18) — „și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mîngâitor vă va da vouă, ca să fie cu voi în veac" (Ioan 14, 16). Putea, doar să-i ia și pe ei cu Dînsul, să le răsplătească pentru că au fost prietenii Săi trei ani și jumătate. Totuși nu o face. Îi lasă în lume. Mai mult. Îi trimite în lume. Le dă încredințarea a vesti Evanghelia la toată făptura și de a boteza pe oameni în numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh (Ioan 20, 22). Le dă puterea de a împăca pe oameni cu Dumnezeu spre a fi biruit povara păcatului, arătînd prin aceasta legătura permanentă dintre Dumnezeu și oameni.

Duhul Sfînt restabilește unirea noastră cu Dumnezeu. El este Cel ce ajută împlinirea dorului omenesc după viață veșnică. Căci ceea ce dorește omul mai mult este ca să trăiască, să trăiască cît mai plenar, să urce pe treptele desăvîrșirii și să trăiască în veci, să fie nemuritor. Aceste întreite aspirații ale sufletului omenesc sînt ocrotite de lucrarea Duhului Sfînt în lume și în viața oamenilor. El ne ajută să ajungem la o viață plenară, în care trupul și

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

Pastorație și pietate liturgică (II)

„Noi nu putem trăi fără Sfînta Împărtășanie."

Acesta este strigătul martirilor din Abitina — Africa de Nord (către anul 304), la capătul rezistenței lor fizice pusă la încercare de persecuție și suferință. Puterea divină care iradiază din Cuminecătură întărește inima și voința creștinilor în momente de grea încercare a credincioșiei lor față de Iisus Hristos. Biserica nu poate părăsi pe cei care sfințesc numele lui Iisus prin jertfa lor, pe atleții Săi (Sf. Ignatie, *Către Policarp* III, 1, în SPA, p. 188). Căci Duhul însuși vine în ajutorul slăbiciunii omenești (Rom. 8, 26). Cei care sînt chemați să participe fizic la patimile și învierea lui Hristos nu pot face aceasta decît în trupul Lui și în sîngele Lui, care se dau în Taina Cuminecăturii. Numai astfel ei pot fi în „unitatea trupească și sufletească a lui Dumnezeu" (*Ibidem*, p. 186).

Această unitate dintre liturghie și comunitate poate fi slăbită sau deformată de anumite practici și atitudini ce își fac loc uneori în cult

Pr. Prof. Dr. *Ion Bria*

(Continuare în pag. a 2-a)

Domnul vieții

(Continuare din pag. 1)

sufletul să-și îndeplinească menirea; El ne ajută să înaintăm pe calea propășirii, înzestrîndu-ne cu noi energii sufletești; El ne ajută să dobîndim sfințenia vieții și să ajungem la ținta ei, care este mîntuirea.

La Rusalii, Sfîntul Apostol Petru a spus mulțimilor: „Deci, înălțîndu-se (Iisus) prin dreapta lui Dumnezeu și primind de la Tatăl făgăduința Duhului Sfînt, L-a revărsat pe Acesta, cum vedeți și auziți voi acum" (Fapte 2, 33). Prin venirea Duhului Sfînt a luat ființă în mod văzut Biserica creștină. Menirea ei este de a fi o mărturie și un far al Duhului Sfînt în lume, a vieții celei noi, în duh și adevăr, a vieții călăuzită de „vîntul" și „focul" Duhului Sfînt. Cele două chipuri în care s-a arătat pogorîrea Sfîntului Duh peste apostoli au fost „suflarea de vînt" și „limbile ca de foc". Prin aceasta s-a arătat, pe cît era cu putință, cum ajută vieții lucrarea Sfîntului Duh. Vîntul alungă praful de pe obiecte și dărîmă în calea lui tot ceea ce este putred, neesențial și nefolositor vieții. Tot astfel „suflarea" Duhului Sfînt desparte de om tot ceea ce nu este esențial și folositor, îl curățește pe om de „întinăciunea păcatului", precum spunem în rugăciunea Împărate ceresc, care este de altfel o rugăciune prin care ne adresăm în chip deosebit Duhului Sfînt.

Focul este cel ce încălzește și luminează. Cel ce animă și întărește elementele și le face folositoare vieții. Focul Duhului Sfînt este cel ce ne încălzește și ne luminează viața și ne-o ferește de întunericul păcatelor.

Sfîntul Vasile spune: „Toate există prin voința Tatălui, toate vin la ființă prin lucrarea Fiului, toate primesc perfecțiunea prin prezența Duhului Sfînt" (Tratat despre Sfîntul Duh 16).

Prin Sfîntul Duh se continuă în viața oamenilor „lanțul de aur" al sfințeniei și înnoirii și pregătirii pentru viața veșnică. Lucrarea aceasta minunată și tainică se face în și prin Biserică, prin Sfintele Taine. Acțiunea Duhului Sfînt în viața oamenilor începe prin *Taina Botezului* și se continuă prin celelalte Taine ale Bisericii. Biserica este ca un „laborator" în care se întîlnește harul Duhului Sfînt cu firea omenească, de atîtea ori slabă și se naște „omul cel nou", viața cea nouă, capabilă de înțelegere și dăruire pentru binele semenilor.

Sfîntul Evanghelist Ioan, ne îndeamnă zicînd: „Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci ispitiți duhurile de sînt de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mincinoși au ieșit în lume" (I Ioan 4, 1). Duhul Sfînt este „Duhul Adevărului, El lucrează pentru păstrarea adevăratei credințe, e pentru unirea și pacea a toată lumea" (Tit 5). Sf. Apostol Pavel îndeamnă pe creștini: „Să nu întristați Duhul cel Sfînt al lui Dumnezeu" (Efes. 4, 30).

La sfîrșitul fiecărei Liturghii credincioșii mărturisesc, în cor, despre primirea Duhului Sfînt, cu cuvintele: „Văzut-am lumina cea adevărată, primit-am Duhul cel ceresc, aflat-am credința cea adevărată nedespărțitei Sfintei Treimi închinîndu-se că aceea ne-a mîntuit pe noi."

În rugăciunea Împărate ceresc ne adresăm Duhului Sfînt, numindu-l „Mîngîietor și Izvor al bunătăților" dar ne adresăm Lui și pentru că El este „Dătător de viață", El este acela prin care se întreține viața noastră cu Dumnezeu și prin care se luminează cărările vieții în lume. Un suflet curat și luminat se întreține prin suflarea Duhului Sfînt, prin păstrarea credinței celei adevărate și prin împlinirea voii lui Dumnezeu, precum ne învață cîntarea bisericească: „Prin Sfîntul Duh tot sufletul viață și cu curăție se înalță și se luminează întru minunea Treimei, cu sfințenie de taină."

Pastorație și pietate liturgică

(Continuare din pag. 1)

sau în pietate. De pildă, exagerarea riturilor și simbolurilor cultice exterioare în detrimentul credinței și a participării personale. Ritul are funcția lui importantă, iar preoții nu pot da dispensă pentru actele necesare săvîrșirii unei Taine sau unui alt serviciu divin. Dar cultul nu poate fi redus la rit. Ritul fără credință și rugăciune personală nu asigură Taina. Mulți credincioși preferă slujbe exterioare, de la distanță, care nu solicită o participare directă, interioară. De asemenea, unii preoți încurajează multiplicarea și practicarea ierurgiilor, trecînd cu tăcere peste faptul că nu există slujbă care să înlocuiască participarea fizică la liturghie și la Cuminecătură. Ritualismul este cel mai mare neajuns pentru duhul liturgic, iar Iisus Hristos nu a cruțat pe cei ce reduceau rolul templului la formalism religios: „Ridicați acestea de aici și nu faceți din casa Tatălui Meu o casă de negustorie" (In. 2, 16).

Există apoi tendința de a reduce viața creștină la o pietate individualistă, neliturgică, manifestată în afara unei comunități de cult. Mișcările evanghelice, care nu au suficientă tradiție cultică pentru a înțelege raportul dintre *cuvînt și Taină*, pun foarte ușor în contradicție libertatea credinței, cu apartenența instituțională și sacramentală la comunitate văzută, de slujbă. Ele vorbesc de creștini fără Biserică, ceea ce este desigur deopotrivă și nebiblic și neistoric. Or, fără Biserică nu este posibilă nici „aducerea aminte" a Evangheliei, nici cuminecarea: „Nimeni să nu se înșele! Dacă cineva nu-i înăuntru, unde este jertfelnicul, este lipsit de pîinea lui Dumnezeu" (Sf. Ignatie, *Către Efeseni* V. 2, în SPA, I, p. 159).

În fine, există un raport, ce nu trebuie să fie neglijat, între participarea la viața religioasă liturgică și participarea la viața socială. Practica liturgică parohială depinde în mare măsură de gradul de integrare în colectivitatea locală și invers. Credincioșii care sînt avansați în cultul public al Bisericii au totdeauna o profundă conștiință a răspunderii lor în societate. Cei care stau la marginea comunității liturgice, stau și la periferia societății și vice-versa. De aceea, parohia trebuie să ofere condiții pentru integrare futuror categoriilor, tuturor vîrstelor și preocupărilor.

Stabilitatea și intensitatea parohiei depind în mod direct de locul pe care îl ocupă în viața acesteia pastorația și pietatea liturgică, și, în mod deosebit, practicarea Cuminecării credincioșilor. Nimeni să nu se înșele, în această privință, deoarece se știe că timp de secole cultul a fost mobilul care a menținut unitatea Bisericii. În ciuda tuturor transformărilor și diferențelor, liturghia rămîne mediul în care comunitatea se adună pentru a cînta împreună, a se ruga, a se împăca și a se cumineca. Este un fel de Paște săptămînal, căci creștinii pot spune în fiecare Duminică: „Unii pe alții să ne îmbrățișăm! Să zicem „fraților" și celor ce ne urăsc pe noi! Să iertăm toate în cinstea Învierii! Căci iată, prin Cruce, bucurie a venit la toată lumea!" Liturghia are unicul avantaj că angajează o întreagă comunitate în transmiterea și transformarea credinței ortodoxe, în tradiție orală. Dar credincioșii nu pot fi purtători de mesaj și de tradiție decît dacă devin „părtași" adevărați ai Cinei celei de taină, co-slujitori și co-meseni ai preotului. Cuminecătura este „hrana pelerinului", pîinea și băutura celor ce aleargă cursa lui Hristos. „Masa este plină, ospătați-vă toți." Nimeni să nu plece de la liturghie flămînd și însetat. Așadar, numai Liturghia, ca prilej de comuniune și de cuminecare, și nu ca ceremonie festivă, poate reda integritatea și vitalitatea parohiei.

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român

Parteniu Trombițaș (1812–1889)

Cărturar de prestigiu și animator neobosit al luptei pentru emancipare social-culturală și națională a românilor din zona de Cîmpie, Parteniu Trombițaș reprezintă una din figurile luminoase ale secolului al XIX-lea.

Născut la Beclean, în anul 1812, el provine dintr-o veche familie românească din Țara Făgărașului. După cîțiva ani de învățătură la școala confesională din localitatea natală, Parteniu Trombițaș urmează cursurile Colegiului din Tîrgu Mureș și Seminarul Teologic din Sibiu, devenind preot. De la începutul carierei sale, a funcționat în Tîrgu Mureș; iar din 1836, cînd i s-a încredințat demnitatea de protopop, a condus „cu mînă puternică și cu bărbăție rară" activitatea ecleziastică din raza unității sale.

Stabilit în orașul de pe Mureș, Parteniu Trombițaș s-a încadrat în mișcarea națională a românilor ardeleni și a luat parte activă la viața culturală și politică. Îi cunoaște pe Simion Bărnuțiu, Timotei Cipariu, George Barițiu, Avram Iancu, Alexandru Papiu-Ilarian și va fi unul dintre colaboratorii „Gazetei de Transilvania" și „Telegraful Român".

Îmbrățișînd idealurile revoluționare ale epocii, Parteniu Trombițaș, împreună cu avocatul Ștefan Boer, Ilie Farago și Dimitrie Fogarași, îi va sprijini pe Avram Iancu, Alexandru Papiu-Ilarian și „ceilalți ascultători de drepturi" din Tîrgu Mureș, în activitatea lor de transformare a rînduielilor social-politice. De multe ori, aceștia erau găzduiți în locuința sa, unde le punea la dispoziție gazetele românești la care era abonat și la cărțile rare pe care le avea în biblioteca personală. În 1845, Parteniu Trombițaș, împreună cu Ilie Farago, participă la adunarea de constituire a Societății de lectură a canceliștilor români din Tîrgu Mureș, care, pe lîngă activitatea culturală, a îndeplinit un rol de seamă în pregătirea viitorilor revoluționari.

Răspunzînd manifestului lansat de profesorul blăjan Aron Pumnul, prin care românii erau chemați să participe la adunarea ce urma să se țină la Blaj, în 30 aprilie 1848, Parteniu Trombițaș, în fruntea unei delegații de săteni din localitățile protopopiatului Tîrgu Mureș, s-a îndreptat spre Cîmpia Libertății. Participă la lucrările adunării din duminica Tomii și la pregătirea aceleia de la începutul lunii mai. Depășind ordinele autorităților guberniale în legătură cu participarea la adunarea din 3—5/15—17 mai, de la Blaj, Parteniu Trombițaș a dispus ca din fiecare așezare a protopopiatului pe care îl conducea să se delege cîte doi oameni. Cu dinamismu-i caracteristic, în după-amiaza zilei de 2 mai, el s-a pus în capul coloanei de căruțe, gătite sărbătorește, care duceau sătenii spre locul adunării de pe lunca Tîrnavei Mari. Pe timpul desfășurării lucrărilor, în semn de recunoaștere a meritelor sale în lupta pentru înfăptuirea idealului național, Parteniu Trombițaș a fost ales în delegația ce avea să prezinte Dietei nobiliare din Cluj, revendicările social-economice și național-politice cuprinse în programul adoptat în adunarea națională a românilor de la Blaj.

Reîntors de la Cluj, la Tîrgu Mureș, oficialitățile maghiare locale îl pun sub urmărire. În septembrie 1848, participă la cea de-a treia adunare de la Blaj, unde s-a hotărît înarmarea românilor ardeleni, pentru apărarea vieții și a ființei lor naționale. Acuzat că deține „o mulțime de ordine revoluționare", autoritățile îi percheziționează locuința, spre a le confisca. Aflîndu-se în primejdie, părăsește casa, refugiindu-se la Sibiu și apoi la Mediaș.

În anii de după revoluție, Parteniu Trombițaș a revenit la Tîrgu Mureș, reluîndu-și atît activitatea ecleziastică, cît și cea privitoare la apărarea cauzei naționale. Corespunzător noilor condiții, cînd cultura era principalul domeniu de afirmare și apărare a ființei naționale, Parteniu Trombițaș și-a îndreptat eforturile spre acest sector, pentru emanciparea „poporului necăjit", lipsit de „vite cornute, de holde" și căruia „foștii posesori i-au luat moșiile și îl silesc la robotă".

El s-a preocupat de învățămîntul românesc confesional, aducîndu-și contribuția la apărarea acestuia de tendințele de maghiarizare și la dezvoltarea școlii în zona Mureșului. Pentru a cunoaște situația din instituțiile de învățămînt, încă din 1858 l-a însoțit pe consilierul Paul Vasici, în inspecțiile sale în ținutul Cîmpiei. Prin grija și stăruința sa neobosită, în protopopiatul Tîrgu Mureș au fost înființate școli populare românești în Acățari, la care s-a afiliat și Murgești; în comuna Corunca; în Sîngeorgiul de Mureș; în Veța, la care s-au afiliat Moșuni și Sînișor; în Mureșeni; în Cristești și Sîngeorgiul de Pădure. Pentru dotarea acestor școli și plata învățătorului, la îndemnul lui Parteniu Trombițaș, sătenii contribuie cu bani și un lot de pămînt.

Cu prilejul adunării intelectualilor și clerului mureșan, ținută la 20 septembrie 1862 la Tîrgu Mureș, sub președinția lui Parteniu Trombițaș, acesta, în scrisoarea publică, adresată lui Andrei Șaguna, era de părere să se mențină pe mai departe învățămîntul confesional. A părăsi școala confesională, spunea dînsul, este „netimpuriu și vătămător (pentru) autonomia bisericească și, totodată, periculos pentru națiunea română întreagă", fiindcă „dă ocaziune statului de-a se amesteca în afacerile scolastice, cu daună educațiunii naționale". După părerea lui, luptînd pentru menținerea școlii confesionale în condițiile cotropirii străine, nimeni nu va putea împiedica dezvoltarea națiunii române. Acest punct de vedere a fost însușit și apărat de mai mulți intelectuali, printre care Ioan și Iosif Hodoș, Andrei Șaguna, precum și de ziarele românești. Dintre acestea, menționăm „Telegraful român".

În cadrul activității culturale, reține atenția faptul că Parteniu Trombițaș este unul din membrii fondatori ai „Astrei", iar din 1876 a activat în conducerea Despărțămîntului Tîrgu Mureș al „Astrei". De numele lui se leagă crearea unei biblioteci românești în Tîrgu Mureș, care cuprindea periodice, cărți și manuscrise.

Bărbat cu vederi largi, Parteniu Trombițaș a întreținut relații bune cu intelectualii maghiari, a fost un animator al luptei pentru egalitate națională și confesională, după cum și un apărător dîrz al autonomiei Transilvaniei.

Activitatea prodigioasă a militantului din Tîrgu Mureș pentru cauza națională, s-a întrerupt la 23 aprilie/5 mai 1889, cînd inima-i obosită a încetat să mai bată. Pe ultimu-i drum spre vechea biserică de lemn din oraș, Parteniu Trombițaș a fost condus de „aproape întreaga inteligență din Mureș-Odorhei și foarte mulți poporeni români din comunele tractului". Prin munca sa vie și rodnică, pusă în slujba cauzei naționale, numele lui Parteniu Trombițaș a intrat în istoria și conștiința poporului român.

Prof. *Petre I. Dan*

Icoane din trecut

Moș Ion Roată - 100 de ani de la moarte

Cu o sută de ani în urmă s-a stins din viață, sărac lipit pămîntului, în satul său natal, Cîmpuri (Putna), Moș Ion Roată (1806—1882), la vîrsta de 76 de ani.

Cine-a fost Moș Ion Roată? Ne-amintim de el din povestirea „Moș Ion Roată și Unirea" pe care o savuram în clasele primare! A fost un țăran simplu, neștiutor de carte, care a intrat în istoria neamului pe porțile principale ale luptelor celor obidiți și asupriți pentru dreptate, pentru pămînt. Doar cu 4 ani înainte de a muri a fost distins cu decorația „Steaua României" pentru meritele lui deosebite în apărarea țărănimii clăcașe.

În anul 1857, Ion Roată a fost trimis de reprezentanții țărănimii putnene ca deputat în Divanul ad-hoc al Moldovei, la Iași, care avea să hotărască și să pecetluiască Unirea Principatelor Române — a Moldovei cu Muntenia, după doi ani, într-un stat modern, independent, de sine stătător, sub domnitorul Alexandru Ioan Cuza.

După alte dezbateri viforoase, Mihail Kogălniceanu declara în Divanul ad-hoc: „Fiecare din bieții deputați pontași s-au întors pe la casele lor cu deznădejdea în inimă și cu bocetul pe buze... Voi cita pe Ion Roată deputatul pontaș de la județul Putna. Acest nenorocit a fost adus la Iași, supus cercetărilor, pe urmă închis în arestul prefecturii; redus în sfîrșit la tăcere, la sapă, de lemn...".

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, trecînd prin Focșani, l-a primit pe Ion Roată și i-a ascultat jalba. Apoi l-a sărutat pe obrajii pălmuiți de slugile stăpînirii și i-a dat dreptate, zicîndu-i „pe obrajii batjocoriți, eu te sărut"...

Cu prilejul dezbaterii legii reformei agrare din 1864, inițiată de Kogălniceanu, la îndemnul domnitorului Cuza, Moș Ion Roată a apărat cu dinții țărănimea, cu multă demnitate și îndîrjire pentru reușita deplină a pălmașilor săi care au fost împroprietăriți cu toții.

În acest context merită să fie subliniată cuvîntarea deputatului pontaș Ion Roată, ținută în Divanul ad-hoc al Moldovei, în problema relațiilor dintre proprietari și țărani.

— Între altele, el a spus: „Că noi biruri grele pe cap am plătit..., boierescuri, zile de meremet, numai noi am împlinit, clacă la boieri... numai noi am dat; pîinea neagră și amară udată cu lacrimi, numai noi am mîncat, păsurile cînd ne-am spus ispravnicul ne-a bătut, privighetorul ne-a bătut, jandarmul ne-a bătut, zapciul ne-a bătut, boierul de moșie ne-a bătut... În numele sfintei dreptăți cerem și cu umilință ne rugăm să ni se audă: treapta locuitorilor pontași cere ca pe viitorime săteanul să fie și el pus în rîndul oamenilor, să nu mai fie ca pînă acum, asămăluit cu dobitoacele necuvîntătoare. Vroim să scăpăm de robia în care sîntem, vroim să ne răscumpărăm, să nu mai fim ai nimănui; să fim numai ai țării și să avem și noi o țară...".

Așa a glăsuit sus și tare în Divanul ad-hoc deputatul pontaș Ion Roată.

Iată însă că numai după 25 de ani, după moartea lui Moș Ion Roată, sătenii din „Țara de Sus" s-au răsculat la 1907, pornind din satul Flămînzi cu furci și coase împotriva boierilor hrăpăreți. Dar răscoala a fost înăbușită în sînge. Jertfa țărănimii a fost scumpă dar dătătoare de speranțe, ca și a celor aproximativ 100 de preoți întemnițați și schingiuiți.

De la această răscoală care ne reamintește de cea a lui Horia, Cloșca și Crișan și a lui Avram Iancu, s-au împlinit 75 de ani.

Fie ca jertfele din trecut ale înaintașilor noștri să ridice tot mai sus Patria noastră scumpă, așa cum dorește azi întreg poporul român.

N. D. Găvozdea

„Mai trăieşte oare tatăl vostru şi mai aveţi voi vreun frate?“

Cu prilejul venirii fraţilor lui Iosif după grîne în Egipt, a avut loc un dialog impresionant între acesta şi fraţii săi, a cărui actualitate a rămas veac de veac.

Iosif şi-a cunoscut îndată fraţii, fără ca aceştia să-şi dea seama cu cine stau de vorbă şi i-a întrebat: „Mai trăieşte oare tatăl vostru şi mai aveţi voi încă un frate?“ (Fac. 43, 7, 29). Ulterior, cînd ei l-au adus şi pe Veniamin, fratele său de o mamă cu el, Iosit a continuat: „Acesta-i fratele vostru cel mai mic? Eu sînt Iosif, fratele vostru pe care l-aţi vîndut în Egipt“, şi i-a sărutat pe toţi (Fac. 45, 5, 15), „Nu vă temeţi“! a zis el. „Voi aţi uneltit asupra mea rele, dar Dumnezeu le-a întors în bine, ca să păstreze viaţa unui norod numeros. Eu vă voi hrăni pe voi şi pe copiii voştri“ (Fac. 50, 19—40) .

Cutremurătoare scenă! De unde puterea aceasta de iertare? Din marele izvor şi tezaur al providenţei divine, care a pregătit şi prin aceasta, ieslea Întrupării Fiului lui Dumnezeu. Iosif s-a ridicat deasupra slăbiciunilor fraţilor săi care l-au lovit de pietrele fîntînii în care l-au aruncat; a depăşit „ius talionis“ şi i-a iertat, ba i-a şi înzestrat. Sf. Scriptură ne oferă încă un exemplu similar. Este atitudinea Sf. Pavel pe care nu l-au durut atît de mult suferinţele prin care a trecut, decît lovirile cu biciul primite chiar din partea neamului său. Cu toate acestea, i-a iertat pe toţi fraţii săi „întru Hristos Domnul nostru“ şi s-a rugat pentru dînşii (II Cor. 11, 22—27; Rom. 10, 1). Mai mult, Pavel face o legătură şi mai strînsă între el şi fiii lui Israel, cînd precizează: „Sînt evreu dintre evrei, din neamul lui Israel, din seminţia lui Veniamin“ (Filip. 3, 5). Pentru Pavel este un lucru de cinste să se ştie aşezat în lanţul genealogic al lui Veniamin, singurul fiu al lui Iacov născut în Ţara Sfîntă.

Învăţătura de căpetenie care se desprinde din episodul biblic al întîlnirii lui Iosif cu fraţii săi, este acesta: *raportul noroadelor pămîntului cu Tatăl cel Ceresc, şi raportul lor între ele* (Rom. 8, 19).

„Mai trăieşte oare tatăl vostru“? Iată prima întrebare pusă de către Iosif fraţilor săi atunci, şi nouă acum. Tatăl, în iubirea Sa nemărginită, l-a zidit pe om (Fac. 2, 7) şi l-a aşezat în mijlocul tuturor bunătăţilor. L-a aşezat în raiul cel din Eden, să crească, să se înmulţească, purtînd grija de el ca un tată bun de copii săi. Cu un cuvînt, Tatăl Cel ceresc i-a creat omului toate condiţiile pentru dezvoltarea sa ulterioară. Dacă Dumnezeu şi-a manifestat iubirea faţă de om printr-o creaţie specială în raport cu Cosmosul — lucrînd cu mîinile Sale — se cuvine ca aceeaşi iubire să i-o arate şi omul, căci El trăieşte şi astăzi. în noi. El ne-a dat viaţa, El este autorul şi stăpînul ei. Noi nu sîntem decît beneficiarii vieţii. Dacă Tatăl este Sfînt, şi viaţa noastră trebuie să fie sfîntă, la un nivel duhovnicesc cît mai sporit, spre „asemănare“. Viaţa este deci, un dar de la Dumnezeu, un act creatural şi noi trebuie să cinstim nu numai darul, ci mai vîrtos pe Dăruitor, „din toată inima, şi din tot sufletul, din toată puterea şi din tot cugetul nostru să-L cinstim.“. Atît prin viaţa noastră, cît şi a altora (Lc. 10, 25). El, Dumnezeu este începutul şi sfîrşitul vieţii. Prin această viaţă Tatăl nostru trăieşte în noi. Însăşi viaţa noastră însemnează prezenţa lui Dumnezeu în noi şi puterea de îndumnezeire prin desăvîrşire susţinută. Această prezenţă a lui Dumnezeu în noi, ne ţine treji cu gîndul şi cu toată fiinţa noastră, la „Tatăl care trăieşte“ şi care ne ocroteşte.

„Mai aveţi voi vreun frate“? Iată a doua întrebare pusă de către Iosif fraţilor săi. Dacă trăieşte tatăl vostru, trebuie că mai aveţi şi fraţi. Despre aceşti fraţi vom fi întrebaţi la Judecata cea mare. Aici, la această Judecată se va analiza ceea ce am făcut pentru fraţii noştri, pe care Iisus îi identifică cu Sine însuşi. Criteriul Judecăţii din urmă este măsura înfrăţirii noastre cu Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, împărtăşind soarta noastră cu a celor mai necăjiţi oameni şi pe care-i numeşte „fraţi prea mici“. De altfel întreaga istorie a creştinismului este istoria acestor fraţi, care, în societatea hristică au primit numele de fraţi, în calitatea lor de fii ai Aceluiaşi Tată ceresc, fraţi plămădiţi din acelaşi aluat.

Istoria lui Iosif şi a fraţilor săi ne apare azi de o deosebită importanţă. Ea ne conduce la o adîncă reflectare, atît ca indivizi cît şi ca societate. Mesajul ei este acesta :să fii om de omenie oricine eşti şi oriunde eşti aşezat. Să slujeşti idealul păcii cu toată dăruirea.

Ecoul întrebării lui Iosif cel biblic, pare că se amplifică printre norii negri ameninţători ce plutesc deasupra lumii: *„Mai trăieşte oare tatăl vostru şi mai aveţi voi vreun frate?“*

Prot. *Nicodim Belea*

Voievozii . . .

Sînt pururi vii şi cheamă de dincolo de moarte
Pe cei ce pot în mînă o spadă să mai poarte,
Pe cei ce pot să ţină cu pieptul lor scut ţării
Să apere hotarul albastru-pur al zării.

Pe cei ce-n braţe pruncii, în ceasuri de răgaz,
Îi ţin şi îi învaţă ce suflet de viteaz,
Ce inimi cu tărie — în piept vînjos şi mare —
Avut-au voievozii de strajă la hotare.

Vorbiţi-le, în seară, de Dragoş — o făclie —
Făuritor de ţară şi iubitor de glie.
Vorbiţi de Alexandru cel Bun — iubit stăpîn —
Vorbiţi-le de Mircea cel Drept şi cel Bătrîn.

Vorbiţi-le de Ştefan cel Mare şi — Înţelept
Ce-n pază la hotare ţinu multora piept.
Vorbiţi şi de Mihai că plin de-nsufleţire,
Cu dragoste de ţară, luptă pentru UNIRE.

Vorbiţi-le de cei ce prin a lor simţire
Sînt pururi vii şi vrednici, prin noi, de pomenire.
Vorbiţi-le de cei nemuritori prin fapte,
Făcliі ce luminează ca stelele în noapte.

Diacon *Pavel Cherescu*

„Cum vă vom numi pe voi, sfinţilor . . .

(Temeiuri pentru cinstirea sfinţilor)

Despre sfinţi şi sfinţenie ca atribute sau însuşiri date unor oameni, se vorbeşte atît în Vechiul Testament, cît şi în Noul Testament. Prin aceste numiri date unor oameni ne putem da seama că este vorba de o participare a acestora la sfinţenia divină, deoarece sfînt în înţeles propriu este numai Dumnezeu: El e sfînt prin natura Sa, pentru că este Binele absolut, perfecţiunea morală absolută, cu care răul sau păcatul n-are nici o tangenţă. De aceea, în Vechiul Testament El este „sfîntul“ sau „sfîntul lui Israel“, căruia îngerii în ceruri îi cîntă: „Sfînt, Sfînt, Sfînt e Domnul Savaot . . .“ (Isaia 6, 3), iar la Sf. Liturghie pînă astăzi

noi creştinii cîntăm: „Unul Sfînt, Unul Domn Iisus Hristos . . .“.

Dar deşi în sens propriu numai Dumnezeu este sfînt, în Vechiul Testament El adresează poporului ales chemarea: „Fiţi sfinţi, pentru că Eu sînt sfînt“ (Lev. 11, 44; 19, 2 ;20, 7), pe care Sf. Apostol Petru reproducînd-o, scrie creştinilor: „Ci după sfîntul care v-a chemat, fiţi şi voi sfinţi în toată purtarea voastră“ (I Petru 1, 17). Aceasta înseamnă că şi oamenii pot deveni sfinţi, căci însăşi asemănarea cu Dumnezeu se poate ajunge numai prin virtute, numai prin sfinţenia vieţii.

Trebuie însă să precizăm că în creştinism sfinţenia este de două feluri: sfinţenia baptismală sau sacramentală şi sfinţenia morală. Sfinţenia baptismală omul o dobîndeşte prin Taina Sfîntului Botez şi constă în calitatea de „creatură nouă“ în Hristos datorită efectelor Botezului: slobozirea din robia păcatului strămoşesc şi renaşterea celui botezat spre o viaţă nouă. În acest înţeles, Sf. Apostol Pavel numeşte pe toţi cei ce au devenit creştini prin Botez „sfinţi“ (Rom. 1, 17; I Cor. 1, 2; Efes. 1, 1; Filip. 1, 1 etc.).

Dar sfinţenia baptismală este numai începutul sfinţeniei, căci ea se continuă şi se desăvîrşeşte prin Sf. Mir, Sf. Euharistie şi prin celelalte Taine, de asemenea prin faptele cele bune ale creştinului, prin care preamăreşte pe Dumnezeu şi îşi dobîndeşte propria sa desăvîrşire. Aşadar, şimburele sfinţeniei baptismale trebuie să se dezvolte continuu în creştin, pentru ca acesta să ajungă la *sfinţenia morală*, care presupune angajarea lui totală în lupta de a o cuceri. Căci sfinţi în sens propriu vor putea deveni numai cei ce au dus în viaţă „lupta cea bună“ asemenea Sf. Apostol Pavel, care spune: „Lupta cea bună m-am luptat . . . credinţa am păzit . . . (II Tim. 3, 7). De altfel, Sf. Apostol Pavel aseamănă viaţa noastră pămîntească cu o alergare în stadion, spre a lua premiul sau cununa (Filip. 3. 14). Prin această alergare a cărei ţintă este Hristos, creştinul trebuie să se ridice de la starea de „pruncie duhovnicească“ la starea de „bărbat desăvîrşit“ pe măsura vîrstei deplinătăţii lui Hristos (Efes. 4, 15). Iar chemarea de a deveni sfinţi nu priveşte numai pe unii dintre creştini, căci Mîntuitorul a adresat-o tuturor: „Fiţi desăvîrşiţi precum şi Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrşit este“ (Mt. 5, 48). Această desăvîrşire înseamnă sfinţenia vieţii, după modelul Mîntuitorului Hristos.

Dar la starea deplină de sfinţenie nu se poate ajunge decît în viaţa de dincolo. De aceea, oricît de rîvnitori au fost unii creştini şi oricît s-au străduit să ducă „lupta cea bună“ în această viaţă, noi nu-i socotim sfinţi decît după ce s-au mutat din această viaţă în cea de dincolo, unde au dobîndit de la Dumnezeu cununa cea nevestejită a măririi, la care şi Sf. Pavel a aspirat cîtă vreme s-a aflat în viaţă: „De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care mi-o va da Domnul, judecătorul cel drept, în ziua aceea, şi nu numai mie, ci şi tuturor celor ce au iubit arătarea Lui“ (II Tim. 3, 8).

Pe aceşti creştini care au ajuns la desăvîrşire, Sfînta Biserică îi cinsteşte ca pe nişte adevăraţi casnici şi prieteni ai lui Dumnezeu, îi recomandă creştinilor ca modele vrednice de urmat în viaţă şi se roagă lor pentru ca, prin mijlocirea pe care o fac către Dumnezeu, să ne vină nouă celor de aici şi celor de dincolo în ajutor pentru cîştigarea mîntuirii subiective. Cinstind însă pe sfinţi,

creştinii în mod indirect aduc cinstire lui Dumnezeu, căci Biserica ne îndeamnă: „Lăudaţi pe Dumnezeu întru sfinţii săi“.

Cinstirea pe care o dăm sfinţilor se numeşte venerare, spre deosebire de cea pe care o dăm lui Dumnezeu, care se numeşte adorare. Adorarea e dăruire totală lui Dumnezeu de care depinde întreagă viaţa noastră, în timp ce venerarea este cinstirea unor semeni de-ai noştri, care însă prin viaţa lor au bineplăcut lui Dumnezeu şi au devenit casnicii Săi. Dintre toţi sfinţii, cinstirea cea mea mare se cuvine Maicii Domnului, Sfintei Fecioare Maria, căreia i se dă cult de preacinstire sau supravenerare.

Dintre creştini sînt unii care nu cistesc sfinţii, socotind că şi ei au fost oameni păcătoşi asemenea nouă, iar invocarea lor ca mijlocitori pentru noi către Dumnezeu n-are nici un rost, deoarece unul singur este mijlocitorul nostru, Domnul Iisus Hristos (Evr. 7, 25; Rom. 8, 34). Unii ca aceştia confundă mîntuirea obiectivă, înfăptuită de Mîntuitorul ca mijlocitor între oameni şi Dumnezeu cu mîntuirea subiectivă, adică însuşirea de către fiecare creştin a mîntuirii obiective.

Iată acum cîteva temeiuri din Sf. Scriptură în favoarea cinstirii sfinţilor:

1. Adeseori în Sf. Scriptură sfinţii sînt numiţi „casnici“ şi „prieteni ai lui Dumnezeu“, precum şi „judecători ai lumii „după moarte (Ioan 15, 14; Efes. 2, 19; I Cor. 6, 2; Mt. 19, 28; Iac. 2, 13 ş. a.);

2. Numeroşi sfinţi atît în Vechiul Testament, cît şi în Noul Testament au fost înzestraţi încă în viaţă cu diferite daruri minunate: al ştiinţei, proorociei, face-

rii de minuni, vindecărilor minunate etc. (de exemplu: Moise, Ilie, Elisei în V. Testament şi Petru, Ioan, Pavel în N. Testament).

3. La aceste dovezi din Sf. Scriptură adăugăm unele din Sf. Tradiţie şi istoria Bisericii, din care rezultă că Biserica a practicat din primele veacuri cinstirea sfinţilor. Aceasta o dovedesc ridicarea bisericilor pe mormintele unor sfinţi ,sărbătorile închinate unor sfinţi, închinarea unor biserici unora dintre sfinţi, precum şi hotărîrile unor sinoade ecumenice, de asemenea invocarea sfinţilor în toate Liturghiile şi slujbele Bisericii. În epistola Bisericii din Smirna despre martiriul Sfîntului Policarp se spune: „Noi am strîns osemintele lui ca pe un odor mai scump decît aurul şi decît pietrele scumpe şi le-am aşezat unde se cuvine; aici ne vom aduna cu bucurie şi Domnul ne va da nouă să sărbătorim ziua naşterii sale celei martirice (anul 166 d. H.), spre amintirea biruinţei sale şi spre întărirea altor luptători.“

O hotărîre a Sinodului VII ecumenic are următorul cuprins: „Cine nu mărturiseşte că toţi sfinţii cei care au plăcut lui Dumnezeu, atît cei înainte de Lege (a Noului Testament), cît şi cei de sub har, sînt vrednici după trup şi după suflet, ori nu face rugăciuni către sfinţi ca şi către unii care voiesc să mijlocească pentru lume potrivit tradiţiei Bisericii, să fie anatema!“

În cîntările din slujbele noastre bisericeşti, sfinţilor li se aduc numeroase laude, adeseori fiind asemănaţi cu îngerii. Reproducem una dintre acestea: „Cum vă vom numi pe voi, sfinţilor? Heruvimi, că întru voi s-a odihnit Hristos, Serafimi, că neîncetat l-aţi preamărit pe El, îngeri, că de trup v-aţi lepădat, puteri, că lucraţi cu minunile; multe sînt numirile voastre, dar mai multe darurile. Rugaţi-vă, să se mîntuiască sufletele noastre.“

Arhid. Prof. *Ioan Zăgrean*

Gheorghe Lazăr (1782-1823)

În anul acesta s-au împlinit două veacuri de la naşterea marelui dascăl Gheorghe Lazăr. Cu prilejul acestui eveniment, prof. Emilia Şt. Milicescu a publicat o remarcabilă lucrare monografică, intitulată „Gheorghe Lazăr (1782—1823)“.

Lucrarea e bine venită şi era chiar necesară, după ce s-a reuşit să se rezolve mult controversata problemă a datei naşterii lui Gh. Lazăr. La elucidarea acestei întrebări, şi-au adus contribuţia însemnată O. Ghibu, Şt. Lupşa şi bine înţeles prof. Milicescu, care consideră că Gh. Lazăr „s-a născut în noaptea de 8 spre 9 ianuarie 1782“.

Fireşte că faptul că de acum cunoaştem data exactă a naşterii celui care a fost apostolul neamului nostru, nu schimbă cu nimic meritele şi rolul excepţional pe care l-a avut în istoria culturii române, Gh. Lazăr, încît Î. P. Sfinţitul nostru Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală a avut tot dreptul să-l aşeze între dascălii de cuget şi simţire românească.

Se înţelege că şi meritele prof. Em. Şt. Milicescu nu sînt puţine, de vreme ce a căutat să refacă viaţa dramatică a acelui deschizător de drum, care a fost Gh. Lazăr, reînterpretînd vechile documente şi mai ales cercetînd altele în număr de 929. Pentru culegerea materialului documentar, autoarea a trebuit să viziteze arhive în Viena, Budapesta, Belgrad, precum şi arhiva Mitropoliei ort. din Sibiu.

Gh. Lazăr a început şcoala în comuna sa natală, Avrig, avînd ca învăţător pe I. Barac, un om al cărţii, apoi a continuat-o la Cluj şi Sibiu şi a încheiat-o la Viena. La studii, el s-a distins, fiind mereu clasificat „eminent“. S-a afirmat chiar că şi-a luat doctoratul în Teologie „sub auspiciis imperatoris“, primind şi un inel cu diamante de la împărat. Afirmaţia s-a dovedit numai o legendă, în urma cercetărilor făcute de autoarea monografiei . . .

De această cinste totuşi s-a învrednicit un alt fiu distins al Avrigului, Dr. R. Cîndea, la începutul veacului nostru.

Fiul de ţăran din Avrig, avid de cît mai multe şi mai variate

Prot. *A. Radu*

(Continuare în pag. a 4-a)

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din agenda Înalt Prea Sfințitului ANTONIE Mitropolitul Ardealului

— În ziua de *20 mai 1982*, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a participat la conferința de orientare din protopopiatul Mediaș, vizitînd și toate bisericile din acest oraș.

— *Miercuri, 29 mai 1982*, Î. P. S. Sa a participat la conferința de orientare de la protopopiatul Sf. Gheorghe, la sfîrșitul căreia a rostit o amplă cuvîntare în care a scos în lumină o seamă de aspecte inedite legate de tema ce s-a tratat, făcînd totodată și o expunere asupra conferinței religiilor pentru pace, ținută în luna mai 1982 la Moscova.

— După conferință, Î. P. S. Sa a vizitat șantierul *Catedralei din Sf. Gheorghe*, cu care prilej a dispus din nou terminarea cu maximă grabă a lucrărilor, în așa fel, încît încă în acest an să se facă sfințirea.

— În continuare a vizitat *biserica veche* din *Sf. Gheorghe*, în curs de reparație, și cele două case parohiale din preajma ei, una restaurată, iar celei de-a doua, urmînd a i se face reparațiile cuvenite. S-au dat îndrumările de rigoare.

În după masa aceleiași zile, Î. P. S. Mitropolit Antonie a mai vizitat:

— *Capela din Malnaș-Băi*, filie la parohia Micfalău, păstorită de pr. N. Goja.

S-au dat îndrumări pentru înfrumusețarea capelei cu o pictură adecvată și pentru înzestrarea ei cu un iconostas, și cu mobilier potrivit.

— Cele două biserici și casa parohială din *Bixad-Olt*.

— *Micfalău*, unde biserica este în curs de reparații și pictare.

— *Bățanii Mari*, parohie cu o frumoasă casă parohială și cu biserică îngrijită.

— *Baraolt*, parohia cu două biserici, una veche, în care se slujește în momentul de față, și alta în curs de finisare.

S-a vizitat de asemenea casa parohială din Baraolt, construcție relativ nouă.

S-a vizitat, în continuare, biserica din *Araci*, construcție monumentală, ridicată și cu concursul adormitului întru Domnul mitropolit Nicolae Colan, originar din această parohie. Biserica posedă o galerie de icoane de mare valoare executate de Mișu Pop.

A doua zi, *27 mai 1982*, fiind praznicul Înălțării Domnului, Î. P. S. Mitropolit Antonie a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească în bis. Sf. Treime-Bariții din Brașov, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

După un scurt cuvînt de salut rostit de P. C. prot. Z. Moșoiu, parohul acestei biserici, cuvînt de învățătură a rostit la sfîrșitul Sf. Liturghii Î. P. S. Mitropolit Antonie, care a explicat pe înțeles semnificația praznicului, îndemnînd la rugăciune în duhul păcii, întrajutorării și înfrățirii între oameni.

Înalt Prea Sfinția Sa a vizitat apoi următoarele biserici din Brașov:

— *Bis. Sf. Adormire a Maicii Domnului.*

— *Bis. Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil*, biserică nouă, încăpătoare, în cartierul Steagul Roșu, unde a dat îndrumări asupra modului de executare a unei picturi adecvate spațiului.

— *Biserica Adormirea Maicii Domnului*, din cartierul Brașovul Vechi, pregătită pentru pictură, unde Î. P. S. Sa a rostit un cuvînt de învățătură credincioșilor prezenți în biserică, axat cu deosebire pe semnificația picturii ortodoxe.

Î. P. S. Sa a vizitat totodată cimitirul din preajma bisericii.

— *Biserica Sf. Ap. Petru și Pavel*, din cart. Tractorul, unde a recomandat preoților slujitori să se îngrijească de o pictură corespunzătoare pentru această frumoasă biserică, înconjurată de un mare și frumos parc.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

— *Duminică, 2 mai 1982*, P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie în parohia Rîciu, prot. Tg. Mureș, unde a binecuvîntat și noua pictură a lăcașului de închinare.

*

— *În 9 mai*, pe linia preocupărilor pastoral gospodărești, P. S. Sa a făcut vizite canonice în parohiile Pîclișa, Dumbrava-Limba și Partoș, prot. Alba Iulia.

*

— *În 16 mai*, P. S. Sa Episcop Emilian a asistat la Sf. Liturghie în parohia Lancrăm și a oficiat un parastas în memoria poetului Lucian Blaga.

*

— *În 19—20 mai*, P. S. Episcop Emilian a vizitat șantierul de pictură la Schitul Afteia, iar în *21 mai* a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească, cu ocazia sărbătorii Sf .Împărați Constantin și Elena, patronii acestui Schit.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

— *Vizite pastorale arhierești.* — P. S. Episcop Vasile a săvîrșit Duminică, 2 mai 1982 Sf. Liturghie în biserica parohiei *Botean*, unde s-a binecuvîntat și noua casă parohială, iar vecernia în biserica parohială din *Husasăul de Criș*, ambele din prot. Oradea, ținînd cîte un instructiv cuvînt de învățătură.

— *Hirotonire de preoți.* — Au fost hirotoniți următorii candidați la preoție: Ardelean Gavril, la 29 aprilie 1982, pentru parohia Bucium, prot. Beiuș și Bene Vasile, la 30 aprilie 1982, pentru parohia Dumbrava, prot. Satu Mare.

Ceva despre „File de acatist"

Părintele Valeriu Anania este un scriitor în toată puterea cuvîntului, o prezență distinctă în literatura română contemporană. Recent, comentînd un amplu volum de evocări privitoare la Tudor Arghezi, majoritatea cronicarilor insistau asupra contribuției preeminente a părintelui Anania, asupra stilului său expresiv și asupra puterii sale de pătrundere. — În același timp, apărea și volumul *File de acatist*, întrunind două ample poeme celebratoare scrise și publicate inițial la Detroit, cu cinci ani în urmă. Deși se obișnuiește din ce în ce mai puțin, se cuvine notată frumusețea vestimîntului grafic a volumului *File de acatist*, deopotrivă cu inspiratele desene în peniță semnate de *Vlaicu Ionescu*. De altfel, grija exemplară pentru formă, pentru acuratețea și limpezimea tiparului sînt învederate la orice carte ieșită de sub teascurile Editurii Institutului Biblic din București.

File de acatist este o remarcabilă realizare artistică în care harul poetic se contopește cu expresia dogmei. Neavînd instrucție teologică sistematică ,vom analiza numai aspectul literar, sărăcind involuntar integritatea paginilor părintelui Anania. Cele două poeme, închinate Sfîntului român Ioan Valahul, ipostaziind *martirul* și ,respectiv, Sfîntului Calinic de la Cernica — mare figură a nevoinței monahale naționale — ipostaziind *ascetul*, atrag atenția prin arhitectura lor deosebită. Într-o vreme cînd literatura se îndepărtează de canonul stilistic și caută, în dauna sa, să nimicească orice constrîngere formală, Valeriu Anania face o impecabilă demonstrație de virtuozitate: ambele poeme se constituie din douăsprezece *trepte* și treisprezece *stări* și la finele fiecărei trepte rima din ultimul vers este aceeași. Limbajul teologic este prin natura sa simbolic și acest lucru e învederat de trimiterile și sugestiile sale, de *ascendența* sa: ca și în Scara Sfîntului Ioan, fiecare treaptă reprezintă, evolutiv, o nouă cucerire. Respectarea acestui aspect imprimă, pe lîngă unitate, o gradație dramatică ce culminează în final. Recunoaștem aici via și bogata experiență de dramaturg a părintelui Anania.

Scriitorul mirean ori cititorul cît de cît cultivat și dedat la savorile lingvistice, care va deschide un volum din Filocalie sau va parcurge un pasaj din Viețile sfinților, nu poate să nu rămînă adînc fermecat de puritatea și frumusețea limbajului românesc bisericesc, de seducția sa fonică. O parte covîrșitoare din aceste cuvinte au aparținut fondului din vechi al limbii noastre și e spre cinstea Bisericii că l-a cultivat și penetrat cu pietate. Cei care au militat, și îmi vine în minte numele cărturarului Onisifor Ghibu, pentru conservarea acestui fond, mai cu seamă în pragul secolului nostru, cînd Biserica voia să-și „modernizeze" mijloacele verbale de expresie, au făcut un veritabil act de cultură. Scrisul unor Arghezi, Mateiu I. Caragiale, V. Voiculescu, Sadoveanu a avut enorm de cîștigat de pe urma folosirii acestui limbaj. Părintele Anania introduce în poemele sale, cu rol de puternice tente cromatice și sonore, vechi cuvinte de lexic românesc și bisericesc: *cocon, butcă, voroavă, lăsăminte, năstavnic, războie, năstrapă*... Alteori, din atingerea termenului bisericesc de context se obțin sintagme de copleșitor efect artistic: oxymoronul *tînăr avvă, poartă teoțană, cortul mînăstirii, corn de aur al luminii celei line, triste frunți sub omofor*... Există o tehnică a aducerii cuvintelor unul lîngă altul și acest instinct stilistic îl are pe deplin părintele Anania. Negreșit, dincolo de frumusețea literară și literală, există și simbolul, fiindcă nu ignorăm că *crinul, poarta, cortul, smerita cugetare* și *lumina lină* au în context o cu totul altă potență decît aceea laică... Euritmia, eufonia, aliterația *(„oase ostenite, vînați de vîrșa nopții)* sînt alte mijloace stilistice, însă noi insistăm asupra *actului* întrerprins în materie de limbă. Un mare poet și eseist modern, T. S. Eliot, care socotea poezia — cea mai deplină manifestare a sufletului național, în realizarea ei, a poeziei, acorda primul loc creației lingvistice. De altfel, adepții noilor curente de cercetare literară, semioticienii și hermeneuții laici îndeosebi, ar găsi un larg (și insolit) teren de analiză în *File de acatist*.

Cele două poeme de anvergură ale părintelui Anania sînt expresia unei viziuni rapsodice, celebratoare, așa cum concepea poezia Ion Barbu. Și, în treacăt fie spus, e păcat că teologii n-au căutat să exploreze din punctul lor de vedere mesajul mistic atît de bogat și de esențializat al acestui mare poet. Revenind la versurile autorului nostru, să observăm cîteva podoabe de inefabilă sugestie: *spic de rouă mai plăpînd decît heruvii, tinerețe ne-nserată*; un ecou arghezian: *„Asemenea veciei ce șchiopătează-n ornic"*; cîteva stihuri de făurar: *„Aromitor, Bosforul își leagănă în soare / Năvoadele flămînde de mugure creștin"*; *„O, recea maiestate a morților pe cruce"*; *„Bucură-te fum de smirnă al țărînii românești"*; *„Biruință odrăslită din înfrîngeri"*; *„Alesii nevoinței te viersuie-n alint"*; *„Bucură-te că prin tine cîntă doina-n sinaxare"* ...

Negreșit, izbînzile stilistice și de mare expresivitate artistică întăresc locul distinct al părintelui Anania, poet care încheie o cohortă de scriitori al cărei stîlp de boltă e Dosoftei. Să nu neglijăm însă vibrația mesajului național, de adînc patriotism, al acestei poezii a părintelui Anania și nici să nu ignorăm elogiul cuvenit Bisericii ortodoxe românești care și-a apărat cu scumpătate limba și datina — care sînt tot ale poporului nostru. Prețul a fost scump și e spre pildă însuși acest mărturisitor Ioan Valahul, căruia părintele Valeriu Anania îi aduce ofrandă pururi vie și insuflată de har. Iată cîteva versuri memorabile:

Vezi toamna cum se-mbracă în trup pogorîtor
Acoperindu-și moartea ca iarba'n rădăcină.
La rîul Babel plînsem. Din floarea ce se'nchină
Acestei triste pravili mai stăruie un dor
Horit în neodihna miresmelor: lumină.
Ucenicindu-i nopții și bînd-o prin tăgadă,
Lucoare nouă, sfîntă, ne'mbată și ne pradă."

Dan Ciachir

Gheorghe Lazăr

(Continuare din pag. a 3-a)

cunoștințe, a învățat nu numai teologia și filozofia, ci și dreptul și matematicile, geometria și topometria, ajungînd astfel un adevărat enciclopedist. La Viena a primit un stipendiu de la Episcopia ort. din Sibiu, din așa numita „sidoxie".

În Sibiu și-a început activitatea Gh. Lazăr, ca profesor de teologie și predicator la biserica episcopală.

Piedicile pe care i le-a pus mitropolitul din Carlowitz, ca și dușmănia lui Vasile Moga, l-au împiedecat pe acest bărbat luminat să ajungă episcop, spre marea pagubă a Bisericii ardelene. El a rămas pînă la sfîrșitul vieții numai „arhidiacon".. Pe lîngă toate acestea, profesorul Lazăr a ajuns să fie suspectat și pe plan politic, fiindcă și-a manifestat simpatia pentru Napoleon, „Bunăparte". Marele dascăl a gîndit și și-a spus în gînd ca tot ardeleanul în suferință: „Bunăparte, de departe, vino de ne fă dreptate." Acestea au fost motivele care l-au făcut pe Gh. Lazăr să părăsească Sibiul și să se stabilească în București, unde în chiliile de la Sf. Sava, își va cîștiga o glorie nemuritoare, întemeind învățămîntul în limba română.

Munca acestui „peregrin" transilvan, a fost grea și îndrăsneață căci domniile fanariote erau încă la putere, iar Țara Românească era numită „cea mai tînără fiică a Eladei„. Cu atît mai răsunătoare a fost și isbînda, cînd B. P. Mumuleanu a putut să salute cu entuziasm „un veac nou" și să se întrebe:

„N-am pute-n stare să fim
Limba noastră s-o-nvățăm
Cu ea să filozofăm?"

Se știe că „inginerul Lazăr" a fost în strînse legături cu Tudor Vladimirescu. Lupta acestuia, era și lupta sa. Tunarii de la Cotroceni așteptau să vină „neamțul", adică Gh. Lazăr, ca să-i ajute să lovească cît mai bine în dușmani.

Împlinindu-și misiunea sa providențială, luminatul bărbat, grav bolnav, s-a întors în satul lui, unde după puțină vreme s-a sfîrșit, și a început gloria lui care nu va mai muri niciodată.

Posteritatea recunoscătoare și-a manifestat în multe chipuri prețuirea față de acel mare luptător pentru lumină și animator al conștiinței naționale, care a fost Gh. Lazăr, fie ridicîndu-i statui sau busturi, fie dîndu-i numele lui la multe școli și străzi, fie publicînd monografii despre viața și opera sa, fie în fine rostind elogii cu prilejul comemorărilor... Dar cel mai frumos omagiu, după modesta mea părere, i l-a adus un școlar al lui, Carol Scarlat Rosetti, care venind special la mormîntul dascălului său, i-a adus de la Viena un monument de marmură transilvan, a fost greu

BIBLIOTECA „ASTRA"

Anul 130 Sibiu, 15 iunie 1982 Nr. 23—24/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Bisericile din Europa şi problemele lumii contemporane

De curînd, în cursul lunii mai 1982, s-au întîlnit la Atena, la centrul ecumenic de la Mănăstirea Pendeli, Prezidium-ul şi Comitetul consultativ al Conferinţei Bisericilor Europene, organism bisericesc internaţional, regional, în care şi Biserica Ortodoxă Română este membră. Ani de-a rîndul a fost membru în Prezidiu Prea Fericitul Patriarh Iustin, pe cînd era Mitropolit al Moldovei, iar din 1971 este membru în Comitetul consultativ şi în Comitetul financiar şi semnatarul acestor rînduri. La a VIII-a Adunare generală care a avut loc în Creta în anul 1979 a fost ales în Comitetul consultativ şi Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei şi Sucevei, aşa încît la întîlnirea din Atena a luat parte şi Î. P. S. Sa. În total s-au adunat acolo mai mult de cincizeci de reprezentanţi ai Bisericilor din Europa, ca oaspeţi ai Bisericii Ortodoxe a Greciei.

Centrul ecumenic de la M-rea Pendeli este condus de Î. P. S. Mitropolit Hrisostom de Peristerion, care a şi îndeplinit oficiul de gazdă. Peristerion este acum un vast cartier atenian, unde Î. P. S. Sa îşi are reşedinţa şi catedrala, în care de altfel s-a şi celebrat o slujbă solemnă în cinstea oaspeţilor. Conferinţa a fost onorată la deschidere de P. F. Arhiepiscop Serafim al Atenei şi de Ministrul educaţiei şi al cultelor din Grecia. Oaspeţilor li s-a oferit la sfîrşitul lucrărilor o excursie la Corint, unde au fost întîmpinaţi de Î. P. S. Mitropolit Pantelimon şi unde au putut trăi cîteva ore în atmosfera urmelor rămase din marele oraş, către locuitorii căruia Sfîntul Pavel a adresat două din epistolele sale. Nu departe de Corint, mai la sud, este oraşul Patras, acela în care a pătimit moarte martirică Sfîntul Apostol Andrei, apostolul românilor, a cărui trecere pe la noi ne-ar da dreptul şi nouă, mai mult decît altor Biserici sau măcar cît lor, să ne numim şi noi Biserică apostolică!

În afara problemelor curente, de ordin ecumenic, administrativ şi financiar, pe care organul de conducere al Conferinţei Bisericilor Europene le-a avut de rezolvat — întîlnirea fiind o întîlnire ordinară anuală de lucru — participanţii au dezbătut şi ceea ce constituie astăzi preocuparea de căpetenie a lumii contemporane, şi anume alarmanta angajare a marilor puteri în cursa înarmărilor şi pericolul unui nou război. E firesc ca, alături de toate categoriile de instituţii şi de oameni, şi Bisericile creştine şi credincioşii ei să-şi simtă şi să-şi angajeze responsabilitatea faţă de această ameninţare absurdă care pîndeşte lumea de azi.

În cuvîntul său, secretarul general, Dr. Glen Garfield Williams, a insistat asupra destabilizării care caracterizează astăzi mai mult ca oricînd scena internaţională, şi a respins ca fiind cu totul falsă teoria posibilităţii unui război nuclear limitat, pe care vor s-o justifice unele cercuri războinice, alimentînd astfel cursa înarmărilor, în loc să recunoască drept singura soluţie raţională a situaţiei dezarmarea, retragerea rachetelor nucleare, realizarea unui echilibru de forţe la nivelul de jos, la minimum-ul care să garanteze securitatea, şi nu la maximum-ul care va putea oricînd exploda într-un conflict la scară mondială. Secretarul general s-a referit la conflictele regionale ca la focare posibile de război mondial, cerînd ca Bisericile să se pronunţe pentru soluţionarea paşnică a tuturor conflictelor. A citat ca un exemplu de destabilizare şi conflictul anglo-argentinian din zona Insulelor Falkland-Malvine.

Au fost menţionate la Atena acţiunile Bisericilor în slujba păcii, *Adunarea cultelor din România* la Bucureşti, în noiembrie 1981, *Conferinţa religiilor pentru apărarea darului sacru al vieţii de o catastrofă nucleară* (Moscova 1982), Conferinţa *„Viaţă şi pace"* la care vor fi invitaţi conducători ai Bisericilor creştine din toată lumea, la iniţiativa Arhiepiscopului Olof Sundby al Suediei, în 1983 ş. a. S-a cerut să se facă demersuri hotărîte la cea de-a doua *Sesiune asupra dezarmării* ce va fi organizată de O. N. U. între 7—14 iulie 1982, din calitatea Conferinţei Bisericilor Europene de organizaţie non-guvernamentală. De altfel organizaţiile din această categorie au şi avut o întîlnire la Geneva, de unde au redactat şi au şi trimis la O. N. U. un substanţial Apel.

Întemeiată cu scopul de a promova dialogul între Biserici, aflate în Est şi Vest, spre a-i putea aduce împreună contribuţia lor specifică la promovarea dialogului dintre state, Conferinţa Bisericilor Europene şi-a păstrat de-a lungul anilor această nobilă îndatorire şi, la Sesiunea de la Atena, şi-a reînnoit hotărîrea în acest sens. Toţi participanţii au văzut în necesitatea căutării căilor de dialog şi în rezolvarea pe calea dialogului a tuturor diferendelor dintre state, calea salvării Europei şi a lumii de la cataclism.

Bisericile creştine se simt astăzi mai mult ca oricînd chemate să propovăduiască iubirea şi înţelegerea dintre oameni şi popoare, aceste două virtuţi constituind mesajul lor esenţial şi vocaţia lor ontologică. Prioritatea o deţin astăzi, în viaţa Bisericilor ca şi în viaţa lumii, unitatea şi pacea. E de la sine înţeles că, vorbind de unitate, Bisericile au în vedere şi unitatea lor de credinţă, pentru care sînt în curs o seamă de dialoguri teologice bilaterale. În pace, toate se vor putea desfăşura în curs normal.

Pentru rezolvarea pe cale paşnică a conflictelor a vorbit la Atena şi P. F. Arhiepiscop Serafim, Primatul Bisericii ortodoxe a Greciei, care a evocat situaţiile de tensiune din ţara sa, în raporturile cu Turcia, şi situaţia din Cipru care încă îşi aşteaptă soluţionarea paşnică. Preşedintele Prezidium-ului Conferinţei Bisericilor Europene, Dr. André Appel, a remarcat absoluta identitate de vederi a tuturor Bisericilor din Europa, cu privire la faptul că problema păcii este *„problema"*, marea problemă a epocii noastre. Referindu-se la Consultaţia de la Bucureşti din martie 1982, organizată de Secretariatul de studii a Conferinţei Bisericilor Europene, Dr. Appel a remarcat îndeosebi una din propunerile acestei Consultaţii, aceea care recomandă „dezarmarea în etape", cu încurajarea fiecăreia dintre marile puteri de a proceda la paşi unilaterali care să stimuleze măsuri similare reciproce.

Conferinţa Bisericilor Europene va avea cea de-a IX-a Adunare Generală în Scoţia, la Universitatea Sterling. În urma unor consultări care s-au dovedit convergente, s-a fixat ca această Adunare Generală să aibă ca temă versetul biblic (în formă prescurtată): *„Slavă lui Dumnezeu şi Pace pe Pămînt"*, Bisericile voind să-şi afirme şi cu acel prilej preocuparea pentru asigurarea condiţiilor în care slăvirea lui Dumnezeu să fie însoţită de semnele Împărăţiei ,printre care pacea este unul din semnele esenţiale.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Semnătura noastră pentru pace

Cea de-a doua sesiune specială a Adunării Generale a O. N. U., consacrată dezarmării, constituie un eveniment cu o deosebită rezonanţă pe plan mondial. În multe ţări au loc manifestaţii de mare amploare, aşa cum nu s-au mai petrecut vreodată, prin care oameni de diferite vîrste, profesii, concepţii şi credinţe religioase îşi exprimă dorinţa lor fierbinte de pace, aspiraţia lor legitimă la o viaţă liniştită, ferită de orice ameninţare. Înşelate în aşteptările lor de discuţiile ineficiente, purtate chiar şi în cele mai înalte foruri, popoarele doresc să se întreprindă, în sfîrşit, măsuri concrete care să ducă la anihilarea pericolului unui război nimicitor. Avertismentul: *„acum pînă nu este prea tîrziu"* poate fi auzit şi citit tot mai frecvent, ceea ce denotă gravitatea situaţiei care s-a creat, ca urmare a uriaşelor acumulări de armament nuclear şi a deteriorării încrederii între state.

Acum este momentul să se facă primul pas spre dezarmare şi implicit spre îmbunătăţirea climatului politic care să permită renaşterea speranţelor într-un viitor mai sigur, într-o lume mai dreaptă şi mai bună pentru toţi. *Mîine ar putea fi prea tîrziu!*

Aceasta este convingerea pe care o împărtăşeşte şi poporul nostru, un popor paşnic, prin vocaţie. Voinţa lui nestrămutată de pace a fost concretizată în recentul Apel adresat celei de-a doua sesiuni speciale a Adunării Generale a O. N. U. consacrată dezarmării. Acest Apel poartă semnătura a 18 milioane de cetăţeni ai patriei noastre, care se alătură astfel altor milioane şi milioane de fii ai altor popoare, însufleţiţi de acelaşi ideal: pacea universală, pacea trainică şi de durată.

Clerul şi credincioşii cultelor din ţara noastră şi-au pus şi ei semnătura pe acest Apel. Este un act izvorît din ferma convingere a îndeplinirii unei sacre îndatoriri. Credinţa noastră ne determină să ne angajăm, fără ezitare, în lupta pentru apărarea vieţii şi protejarea celei mai alese dintre făpturi, care este omul. Dumnezeul nostru este Dumnezeul dragostei şi al păcii. El „a creat dintr-un sînge întregul neam omenesc, spre a locui în pace peste toată faţa pămîntului" (F. Ap. 17, 26). Tot El L-a trimis în trup pe Unicul Său Fiu, pentru ca prin El „lumea viaţă să aibă şi din belşug să aibă" (In. 10, 10). Dintru început Dumnezeu a încheiat cu lumea un legămînt veşnic care este un „legămînt de viaţă şi pace" (Mat. 2, 5).

În spiritul acestor principii, sprijinirea acţiunilor pentru pace apare ca un imperativ de maximă importanţă. Realitatea prezentă oferă imaginea unei lumi care s-a îndepărtat îngrijorător de mult de la calea ei firească de evoluţie. În loc să se realizeze previziunile profeţilor de transformare a armelor distrugătoare în unelte folositoare (vezi In. 2, 4), se întîmplă un proces tocmai opus, de sporire a arsenalelor militare. „Arta" războiului, departe de a fi uitată, se perfecţionează continuu.

Pentru împiedicarea „unei atari evoluţii periculoase, care este în contradicţie cu speranţa şi dorinţa noastră de a vedea realizîndu-se aici, pe pămînt, împărăţia lui Dumnezeu, o împărăţie a păcii şi bunei-voiri între oameni, am semnat şi noi cu hotărîre Apelul poporului român adresat celei de-a doua sesiuni speciale a Adunării Generale a O. N. U., consacrată dezarmării.

T. R.

„Pe pămînt pace . . ."

Un război purtat cu armele de azi, ar putea duce la o catastrofă cosmică, cînd după spusa unui poet român: „Parc-ar sta să bată ceasul stingerii universale."

Un lucru e absolut sigur, susţinut şi de oamenii de ştiinţă că într-un viitor război nuclear, nu vor fi învingători, ci numai învinşi.

Acest adevăr doresc să-l înfăţişez în lumina şi după înţelepciunea Sf. Scripturi, căci Sf. Ap. Pavel ne îndeamnă scriind: „Drept aceea să urmărim cele ale păcii şi cele ale zidirii unuia de către altul" (Rom. 14, 19). În altă parte acelaşi sf. apostol scrie: „Căci toate cîte s-au scris mai înainte, s-au scris spre învăţătura noastru, ca prin răbdarea şi mîngăierea, care vin din Scripturi, să avem nădejde" (Rom. 15, 4).

Între cele scrise mai înainte, e şi acest minunat proverb din V. Testament: „Cine sapă groapa altuia cade singur în ea" (Pil. 26, 27). Poporul nostru şi-a însuşit acest proverb şi a ţinut seamă de el în viaţă. Pentru războiul viitor proverbul trebuie reformulat în sensul că nu cade numai unul în „groapă", ci amîndoi, sau mai corect spus, toată omenirea va cădea într-o groapă comună: Groapa morţii.

Acest adevăr e admirabil ilustrat de „răzbunarea lui Samson. Se ştie că Samson a fost judecător în Israel şi dispunea de o putere herculeană, pe care a folosit-o mai ales împotriva duşmanilor neamului său: Filistenii. Fiind însă trădat, duşmanii lui l-au orbit, l-au aruncat în temniţă, unde l-au umilit şi mai mult, punîndu-l să „rîşnească". În situaţia în care s-a aflat era oarecum firească dorinţa lui de a se răzbuna. S-a şi răzbunat cumplit prăbuşind casa peste fruntaşii Filistenilor. „Apoi s-a sprijinit cu toată puterea şi s-a prăbuşit casa peste fruntaşii Filistenilor şi peste tot poporul ce era în ea. Şi cei pe care i-a ucis Samson la moartea sa au fost mai mulţi decît toţi cei pe care-i ucisese în viaţa sa" (Jud. 16 ,30). Dar ce folos de răzbunarea sa, dacă aceasta s-a făcut prin propria sa distrugere?

În felul acesta se va sfîrşi şi un eventual război astăzi, după care va avea să sufere lumea întreagă.

Din fericire, deşi zările de viitor ale omenirii sînt atît de întunecate, totuşi avem şi o puternică rază de speranţă în pace: E uriaşa mişcare de apărare a păcii ce s-a întins pînă „la marginea lumii", ca să folosim o expresie biblică. E adevărat că cele mai multe şi mai puternice manifestări sînt în Europa, unde şi pericolul e mai mare, căci de aici au pornit cele două războaie mondiale . . . Toate manifestările ce au loc pretutindeni, dovedesc un singur lucru: Omenirea doreşte „pace pe pămînt . . ." împotriva tuturor atîtătorilor la război . . . Abia în vremea noastră s-a împlinit ceea ce un poet român, Şt. O. Iosif, a cerut încă înaintea primului război mondial, cînd scria:

„De-aceea rugaţi-vă Domnului sfînt,

Prot. A. *Radu*

(Continuare în pag. a 2-a)

PACE

MOTTO: *„. . . Prefaceţi-vor săbiile în fiare de pluguri şi lăncile lor în seceri. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia şi nu-şi vor mai face războaie"* (Isaia 2, 4).

Prefaceţi săbiile voastre-n pluguri
schimbaţi din temelii a lumii faţă,
Drept ideal sădind în fiecare
Cuvîntul — PACE — dătător de viaţă.

Prefaceţi săbiile voastre-n pluguri,
— Menirea lumii în iubire zace —
Daţi glas dorinţelor de bine,
Supremul ţel fiind rîvnita PACE.

Prefaceţi săbiile voastre-n pluguri,
Să biruiască idealul sfînt
Al celor ce rîvnesc cu-nsufleţire
Să fie veşnic PACE pe pămînt.

Pavel Cherescu

Omagiu Luceafărului

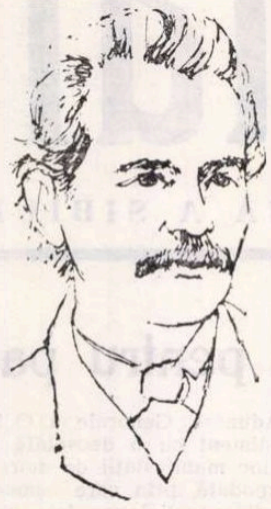

La 15 iunie 1889 s-au oprit limbile unui ornic — inima poetului Mihai Eminescu — comparabil în perfecţiunea lui doar cu mecanismul cosmic al Stelei Polare. Bucureştii au avut tristul privilegiu de a-i fi prematur loc de îngropare şi, azi, la umplerea unui nou an de la ivirea lui în lume, îl evocăm pe Mihai Eminescu, cel cu care necurmat ni se însoţesc pasul şi gîndul, ca pe un ctitor de înţeleaptă străvechime, dar şi ca pe un contemporan al Faptelor noastre.

Întrerupt în lucrarea lui în 1889 — de fapt încă din 1883 — geniul eminescian a pus stăpînire deplin pe tot ce s-a scris de atunci şi putem spune că el va guverna şi pe mai departe, modul intangibil, asupra literelor româneşti, însumînd în misterioasa-i aură tot ce e mai de preţ în simţirea celor de acelaşi neam cu el. Statura morală a poetului înfruntă veşnicia neerodată de furtunile vremii şi din însingurata-i depărtare îşi alungeşte umbra asupra celor ce-i căutăm şi îi călcăm urmele.

În Eminescu am iubit la început însăşi imaginea de posibilă încarnare a Poeziei. Căderea lui abruptă în nefiinţă ne-a îndurerat şi ne-a smuls sunete elegiace îndelung reverberate, am iubit cu cuvintele lui, am încantat peisajele saturate de arginturi selenice pe care scrisa lui le-a iluminat ori le-a închipuit. Lavă de miere, floarea teilor eminescieni a împietrit în ipostaze rigide gestica întîilor epigoni ai autorului „Luceafărului". Au ars ca aripi de ceară stihurile imitatorilor artizani cărora aparenta „simplitate" a versurilor le-a stîrnit năstruşnicia de a încerca să-l continue ori să-l repete. Muzica fluidă a poeziilor lui Eminescu a provocat clamori romantice, ori chiar romanţe şi n-au lipsit paginile pretins biografice prezentîndu-l pe cel mai plin de vigoare dintre cîntăreţii neamului ca pe un personagiu defensiv emaciat de mîhniri eroticeşti, sceptic. Eroare: Eminescu a fost vifor lucid, el n-a fost trist, ci amar, n-a fost un deznădăjduit, ci un constructor de viziuni poetice!

Proiecţia literaturizantă a unui asemenea Eminescu „necăjit" (el, care putea certa istoria!) ne-a lipsit vreme îndelungată de posibilitatea de a primi prin toţi porii opera gînditorului-poet-profet-tribun. Biografismul a pus în circulaţie (cu temeiuri îndeobşte fragile) istorioare înlăcrimate al căror erou ar fi fost Eminescu, proliferînd adesea numărul nu atît al iubitorilor de poezie, cît al amatorilor de indiscreţii.

Abia în anii noştri s-au pus în valoare uriaşa lui operă postumă, proza lui de descurajantă perfecţiune, teatrul vizionar şi paginile de jurnalistică justificînd flacăra unui suflet rodit de combustii uriaşe.

Acest Eminescu trebuie să ne obsedeze în primul rînd şi nu epistolerul confesîndu-se în momente de slăbiciune, ci el, poetul Unic, neînfricat şi neîntinat făuritor de limbă şi de gîndire poetică, filozof redutabil cu preocupări copleşitoare, supraomeneşti ambiţii, magică fîntînă în care ne regăsim chipurile şi în cleştarul căreia palpită nisipul cu grăunţe de aur al geniului românesc. Plenitudine — nu doar aspiraţie neîmplinită, zestre fundamentală a lacrelor noastre de sensibilitate, chezăşie a perenităţii poporului pe care l-a slujit şi căruia i s-a jertfit.

Opera eminesciană, încă nestudiată în întregime, încă neexhumată cu totul din mii de pagini manuscrise ne rezervă încă bucuriile descoperirilor şi astfel Poetul între Poeţii neamului ne apare drept un contemporan fără seamăn cu care înaintăm spre un meritat viitor, al împlinirilor.

Prof. Dr. *Gheorghe Şora*

Visarion Roman şi geneza societăţii de păstrare şi împrumut din Răşinari

Revoluţia de la 1848—1849, a reprezentat pentru românii din Transilvania, nu numai prilejul de a afirma pe plan european dreptul lor la o viaţă naţională proprie, ci şi momentul epocal, care a consfinţit pentru totdeauna desfiinţarea iobăgiei şi dezrobirea ţărănimii de sub jugul apăsării feudale.

Un pas însemnat în această privinţă s-a făcut, prin confirmarea de către regimul neoabsolutist habsburgic a actului de desfiinţare a iobăgiei în 1848, prin patentele urbariale din 1853 şi 1854, legiferare care a favorizat dezvoltarea relaţiilor capitaliste în agricultură.

Noile rînduieli capitaliste, deşi au un pronunţat caracter de clasă, antrenează treptat mii de gospodării ţărăneşti în procesul de schimb şi concurenţă capitalistă, le ogligă să caute capital disponibil pentru investiţii necesare creşterii rentabilităţii lor în circuitul producţiei capitaliste. În promovarea tendinţelor de progres şi emancipare economică, şăranii s-au lovit însă de lipsa acută de capital, de inexistenţa unui sistem de credit organizat.

Constrînse de această situaţie economică nefavorabilă, mii de familii ţărăneşti pentru a nu-şi pierde pămîntul, au fost nevoite să se împrumute de la cămătarii satelor, să plătească camătă între 200% şi 50% pentru sumele primite. Singura cale de a opri acest curs de ruinare sigură a peste 50.000 gospodării ţărăneşti, de a redresa situaţia lor economică, era în acel moment pentru locuitorii satelor, asociaţiile de credit ţărăneşti.

Apariţia cooperativelor de credit depindea însă, în mare măsură, de nivelul de dezvoltare economică a ţărănimii.

Alături de alţi cărturari români, care au înţeles rostul creditului în procesul de îmbunătăţire a situaţiei materiale a ţărănimii, dascălul răşinărean Visarion Roman (1833—1885) apreciat de istoriografia economică ca promotor al sistemului de credit românesc, a fost preocupat de funcţionarea şi rolul economic al cooperativelor de credit săseşti. Visarion Roman, s-a format ca intelectual în mediul social-economic şi cultural sibian, unde va termina şi Institutul teologic ortodox cu calificativul de „întîia eminenţă" prin care a atras atenţia corpului profesoral şi a episcopului Andrei Şaguna, care l-a apreciat şi l-a sprijinit în anii următori.

La propunerea lui Şaguna, va fi numit, în 1854, profesor suplinitor la catedra de pedagogie a acestui institut de învăţămînt superior iar în anul următor va fi atestat ca învăţător în comuna Răşinari. Din decembrie 1857 pînă în iunie 1858, va fi chemat ca redactor principal la ziarul „Telegraful român" unde va desfăşura o bogată activitate publicistică. În Sibiu, pe lîngă aşezămintele româneşti de interes naţional, unde s-a constituit o societate intelectuală românească, cu veleităţi culturale şi politice, el a găsit condiţiile cele mai prielnice pentru desfăşurarea unei rodnice activităţi publice, cu caracter naţional.

Cotitura care s-a produs în activitatea sa publică, determinată de „valurile vieţii" care nu-l mai iertau să poarte după cerinţe şi alte sarcini, este pusă în evidenţă de prima publicaţie românească de profil economic, „Revista Progresul" care apare în 1866 la Sibiu. Scopul apariţiei „Revistei Progresul" a fost aşa cum reiese din concepţia editorului ei, să răspîndească cunoştiţe economice în legătură cu trebuinţele practice ale ţăranilor români, să-i facă să progreseze cu timpul, urmărind prin această „scriere populară", atît luminarea ignoranţei din lumea satelor transilvănene, cît şi „darea de mijloace prin care ţăranul să-şi înmulţească starea sa materială, avuţia lui". Prin editarea acestei reviste economice Visarion Roman a căutat ca şi românii transilvăneni să aibă o foaie economică, aşa cum aveau saşii la Sibiu, prin care propagau şi susţineau ideile cooperatiste. În acest scop, ele publică articolul „Societăţile de împrumut", în care relevă importanţa şi avantajele lor pentru orice comunitate românească şi se oferă să acorde sprijinul său pentru constituirea lor.

În aceste împrejurări favorabile, el trece la organizarea primei cooperative de credit românesc din ţara noastră „Societatea de păstrare şi împrumut" din comuna Răşinari, adaptată cerinţelor satului românesc, aflat atunci în chingile cămătăriei, care ruina zeci şi sute de proprietăţi agricole ţărăneşti.

Reuniunea din Răşinari, concepută şi realizată de V. Roman şi-a propus de la început să păstreze în mod sigur banul agonisit, cu atîta sudoare, iar din împrumuturile acordate să stimuleze dezvoltarea comerţului şi economiei casnice.

În Răşinari existau importante sume de bani provenite, mai ales din comerţ, care erau rareori investite în întreprinderi economice şi din această cauză erau scoase din relaţia de schimb şi zăceau nefolosite.

În interesul stimulării comerţului, al dezvoltării meseriilor şi spiritului de industrie casnică în această comună, V. Roman a căutat să mobilizeze aceste disponibilităţi băneşti în cadrul unei societăţi de credit, de unde urma să fie împrumutate cu înlesnire, în diferite scopuri economice.

Petiţia pentru înfiinţarea societăţii răşinărene a fost semnată de membri comitetului fondator, constituit în acest scop: Ion Droc, dr. Nicolae Stoia, Visarion Roman, Ilarie Muţiu, Maniu Droc, Iacob Ciucian, R. I. Mihălţeanu, Vasile Droc, Petru Băncilă şi Petru Albu.

La adunarea generală, de la Răşinari, care s-a ţinut în 2 martie 1868, după şedinţa de inaugurare, prezidată de Iacob Ciucian a fost ales comitetul de direcţie, format din: Iacob Ciucian, director, Maniu Droc, casier, Visarion Roman, secretar şi Ioan Droc.

Constituirea societăţii de păstrare şi împrumut din Răşinari, cu rosturile şi prospectele ei de viitor, a însemnat prima experienţă economică românească în domeniul cooperaţiei de credit, a constituit un factor de progres economic şi totodată un început pentru formarea sistemului de credit românesc din Transilvania şi Banat.

Mircea Stoia

„Pe pămînt pace . . ."

(Continuare din pag. 1)

Să lupte tot omul-în ciudă!
Ca mintea şi cinstea să aibă
cuvînt
Pe lumea aceasta-în ciudă!

„În ciudă şi numai în ciudă,
Veni-va ea vremea înscrisă
pe steag,
Cînd om către om să-şi întindă
cu drag
O mînă de frate-în ciudă."

(În ciudă, după Burns)

Noi creştinii sîntem fericiţi că trăim în nişte vremuri cînd nu numai Biserica creştină se roagă pentru „pacea a toată lumea", ci şi alte milioane de oameni şi-au ridicat glasul în apărarea ei.

Drumul pentru înfăptuirea unei păci reale şi trainice pe pămînt, mai e barat de o falsă lozincă pusă în circulaţie de un vechi scriitor militar, Vegetius: „Si vis pacem, para bellum", adică „Dacă vrei pace, pregăteşte-te de război". În felul acesta s-a exprimat spiritul expansionist al romanilor. Din nefericire şi unele state moderne se conduc după această maximă. În fapt această deviză e un sofism, căruia trebuie să-i opunem o deviză adevărată şi sinceră: Şi vis pacem, para pacem, adică: Dacă vrei pace, pregăteştete de pace. „Cine doreşte cu adevărat pacea, acela în mod logic trece şi la dezarmare, ca să se împlinească profeţia lui Isaia: „Preface-vor săbiile în fiare de pluguri şi lăncile în seceri. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia şi nu-şi vor mai face războaie" (Is. 2, 4).

Deocamdată omenirea are înaintea ei: „Calea vieţii şi calea morţii" (Ier. 21, 8).

Într-un tablou minunat, Picasso înfăţişează un copilaş, care strînge cu drag la piept: Porumbelul păcii. Sînt alăturate acolo nevinovăţia şi blîndeţea, de care avem atîta nevoie.

Dacă se va ajunge la dezarmare nucleară şi la o înţelegere a marilor puteri, atunci se va aduce cel mai frumos omagiu „Domnului păcii" (Is. 9, 5).

GEORGE BARIŢIU

(170 de ani de la naştere)

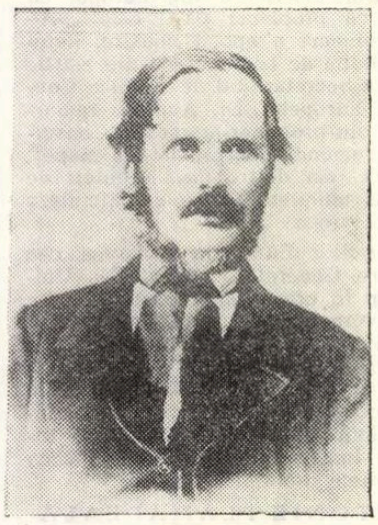

Între ilustrele personalităţi ale patriei noastre se înscrie prin activitatea depusă şi George Bariţiu, care pe parcursul a mai bine de o jumătate de veac a luat parte la toate evenimentele însemnate cu caracter cultural, politic, economic şi social, contribuind din plin la propăşirea naţiunii româneşti.

În urma iniţiativelor sale apar în 1848 la Braşov „Gazeta de Transilvania" (primul ziar politic al românilor transilvăneni" şi „Foaie pentru minte, inimă şi literatură", prin intermediul cărora a militat pentru strîngerea legăturilor între românii de dincoace şi de dincolo de Carpaţi şi în acelaşi timp a pregătit din punct de vedere ideologic revoluţia de la 1848.

De altminteri, G. Bariţiu a fost unul dintre conducătorii importanţi ai revoluţiei de la 1848. Datorită prestigiului de care se bucura în rîndurile românilor. la Adunarea Naţională de la Blaj este ales vicepreşedinte. A colaborat la elaborarea programului (Petiţia naţională), înaintată monarhului şi Dietei din Cluj. În continuare a participat la desfăşurarea evenimentelor, apărînd cu fermitate cauza românească.

După înfrîngerea revoluţiei de la 1848—1849 din Transilvania, G. Bariţiu ţinînd seama de imperativele timpului şi-a intensificat eforturile pe multiple planuri, în vederea asigurării dezvoltării româneşti. Propagarea culturii reprezenta numai o latură a uriaşei munci depuse, avînd aceasta un pronunţat caracter politic, întrucît prin mijlocirea ei se demonstra continuitatea naţiunii româneşti de dincoace de Carpaţi, precum şi dorinţa ei de afirmare şi progres.

Cînd s-a pus problema înfiinţării Asociaţiei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, episcopul Andrei Şaguna a apelat la competenţa lui George Bariţiu. În calitate de secretar literar (1861—1888) şi preşedinte (1889—1893), G. Bariţiu a influenţat în mod pozitiv activitatea Asociaţiei transilvane, ajungînd cea mai importantă societate culturală de dincoace de Carpaţi.

Ca o consecinţă a erudiţiei sale, Societatea literară română, ce se va numi apoi Academia Română îl cooptează între cei 21 de membri fondatori, proveniţi din toate provinciile româneşti. G. Bariţiu a depus o intensă activitate ştiinţifică în cadrul Secţiei istorice (a fost preşedinte şi vicepreşedinte), fiind prezent la toate sesiunile cu contribuţii remarcabile. Alegerea sa ca preşedinte al Academiei Române (1893) a reprezentat o recunoaştere unanimă a meritelor sale, această distincţie producînd în Transilvania o imensă satisfacţie.

Concomitent cu activitatea culturală, G. Bariţiu a desfăşurat şi una politică, îndeosebi după instaurarea dualismului (1867), fiind iniţiatorul pasivismului, spre deosebire de mitropolitul A. Şaguna, care era adeptul activismului, concepţia şaguniană ieşind victorioasă în cele din urmă.

Proclamarea independenţei României la 9/21 mai 1877 a fost salutată cu entuziasm de G. Bariţiu, prin „Gazeta Transilvaniei", exprimîndu-şi convingerea în victoria finală. În momentul cînd s-a pus problema obţinerii şi apoi a apărării independenţei, G. Bariţiu şi-a încordat toate puterile, devenind dincoace de Carpaţi, principalul promotor al acestei lupte, contribuind după Unirea din 1859, la realizarea unui alt important act politic, ce va asigura viitoarea dezvoltare a României.

După ce a condus cu multă pricepere „Transilvania", organul Asociaţiei transilvane şi „Observatorul", G. Bariţiu se retrage din publicistică, dedicîndu-se în exclusivitate unei lucrări fundamentale de istorie intitulată: *Părţi alese din istoria Transilvaniei, pe două sute de ani din urmă* (3 volume), chintesenţă a întregii sale experienţe în domeniul istoriei.

Printr-o activitate multilaterală, desfăşurată peste o jumătate de secol în slujba naţiunii sale, G. Bariţiu se înscrie între făuritorii României moderne.

Mihai Sofronie

Răspunzători în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor

Pentru dobîndirea mîntuirii, creştinul trebuie să îndeplinească o seamă de datorii, să-şi îndrepte viaţa după voia lui Dumnezeu.

În primul rînd, credinciosul creştin are *datorii faţă de Dumnezeu*, faţă de Creatorul, Binefăcătorul, Sfinţitorul şi Judecătorul său; el este îndatorat să-l cunoască voia, să-I slujească cu toate puterile sale, cu viaţa sa întreagă. „Căci scris este: Domnului Dumnezeului tău să te închini şi Lui să-I slujeşti" (Matei 4, 10).

Creştinul slujeşte lui Dumnezeu trăind necontenit virtuţile teologice şi morale, rugîndu-se cu putere şi cu statornicie în casa sa şi la slujbele rînduite de Sf. Biserică, ştiind că tot binele de la Dumnezeu îi vine.

În lumina datoriilor faţă de Dumnezeu, şi cu ajutorul lui Dumnezeu, creştinul poate înţelege şi împlini şi *datoriile sale faţă de aproapele.*

După învăţătura Sf. Biserici, toţi oamenii au unul şi acelaşi Părinte, pe Dumnezeu; astfel, ei sînt fraţi întreolaltă, şi în fiecare se oglindeşte chipul lui Dumnezeu. De aci izvorăsc datoriile creştinului faţă de toţi semenii săi, fără deosebire de neam, de lege, de convingere, de legături de prietenie, slujind tuturor cu iubire.

Creştinul îşi împlineşte datoriile faţă de aproapele prin cinstirea acestuia, ca făptură aleasă, cea mai aleasă, a lui Dumnezeu. Cinsteşte în el vrednicia şi însuşirile deosebite cu care l-a înzestrat Făcătorul său, mai mult decît pe toate celelalte făpturi. Dar face acest lucru şi pe temeiul îndemnului Sf. Scripturi: „În iubire frăţească, unii pe alţii iubiţi-vă; în cinste, unii altora daţi-vă întîietate" (Romani 12, 10). Sau: „Daţi tuturor cinste, iubiţi frăţia" (I Petru 2, 17).

El îşi împlineşte toate datoriile din dragoste, din conştiinţă „cu inimă curată, în duh de jertfelnicie, cu bunătate, blîndeţe, — ca aceleaşi bunătăţi sufleteşti să ia naştere şi să se sălăşluiască şi în inima aproapelui său.

O dovadă a dragostei faţă de aproapele este dreptatea. De aceea, creştinul îşi împlineşte datoriile către el respectîndu-i viaţa, sănătatea, libertatea, cinstea, şi toate bunurile lui; *căci în duh de dreptate înfloreşte viaţa şi fericirea oamenilor.*

Dar creştinul are *datorii şi faţă de sine însuşi.* El este îndatorat să fie cu grijă faţă de propria sa fiinţă; să aibă grijă de sine însuşi, înlăturînd din fiinţa sa scăderile şi întărind darurile cu care este înzestrat, în scopul mîntuirii. Şi iubirea aceasta nu duce la mîntuire decît dacă merge împreună cu iubirea de Dumnezeu şi de aproapele, cînd este jertfitoare pentru semeni. Căci „mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu are, ca viaţa lui să şi-o pună pentru prietenii săi" (Ioan 15, 13).

Avînd fiecare trup şi suflet, este firesc lucru ca şi *datoriile către noi înşine să se refere la trup şi la suflet.*

Trupul este lăcaş al sufletului. Biserica ne arată însă că el devine prin Sfintele Taine „locaş al Duhului Sfînt" (I Cor. 6, 19). Ca să nu înceteze a fi asemenea locaş, creştinul trebuie să-şi îngrijească trupul, să-l apere de boli şi de nimicire, să-l respecte, să-l ferească de vicii şi de patimi, *cunoscînd că bunăstarea trupească este trebuitoare şi ridicării continuae a vieţii sufleteşti.*

Deosebit de preţioasă este sănătatea trupească, şi creştinul are datoria să o păstreze şi să o întărească prin hrană îndestulătoare, îmbrăcăminte potrivită, muncă, odihnă la bună vreme, curăţie, cumpătate în toate. *La vreme de boală, să nu folosească descîntece şi leacuri băbeşti,* ci să se adreseze medicului, despre care Sf. Scriptură spune: „Cinsteşte pe doctor cu cinstea ce i se cuvine, că şi pe el l-a făcut Domnul... Domnul a zidit din pămînt leacurile, şi omul înţelept nu se va scîrbi de ele" (Înţ. lui Isus Sirah 38, 1, 4).

Sufletul este unit cu trupul. Prin el, creştinul stă în legătură cu Dumnezeu, tinde să se asemene şi să se unească cu Dumnezeu chiar din această viaţă prin trăirea în virtute, ca în viaţa viitoare să se bucure de fericirea veşnică. Pentru aceste pricini credinciosul are datorii deosebite faţă de sufletul său.

În chip statornic, creştinul este îndatorat să cultive facultăţile sufletului: *mintea, simţirea şi voinţa.* Să înlesnească năzuinţa şi lucrarea minţii sale în a aduna cunoştinţele bogate şi temeinice, care duc la ridicarea şi înflorirea vieţii. Dar să-şi lumineze mintea şi să o hrănească zi de zi şi cu învăţămintele Sf. Biserici, pentru că *„mintea care iubeşte pe Dumnezeu este făclia care luminează sufletul"* (Sf. Antonie cel Mare).

Ştiind că simţirea este mai uşor supusă rătăcirii decît celelalte puteri sufleteşti, creştinul are datoria *să-şi ferească inima de simţăminte înjositoare* prin înfrînarea patimilor, prin rugăciuni, prin urmarea exemplelor ziditoare; să-şi umple inima cu simţăminte de evlavie, bunătate, frăţie şi dragoste curată.

Dar mai ştiind şi aceea că, pentru mîntuire, nu ajunge cunoaşterea şi iubirea binelui, *ci şi făptuirea binelui,* creştinul are datoria să-şi întărească puterea care duce la îndeplinirea gîndurilor şi dorinţelor sale, să-şi întărească şi să-şi oţelească voinţa. Şi el poate face acest lucru cu *ajutorul harului dumnezeiesc* şi prin *virtutea întrînării şi a bărbăţiei,* adică poate întări voinţa în împlinirea statornică a binelui, biruind totdeauna răul cu binele (Romani 12, 21).

În felul aceste, creştinul îşi este sieşi de folos, dar foloseşte şi obştii din care face parte.

Pr. prof. *D. Călugăr*

Satul de sub muntele Cindrel

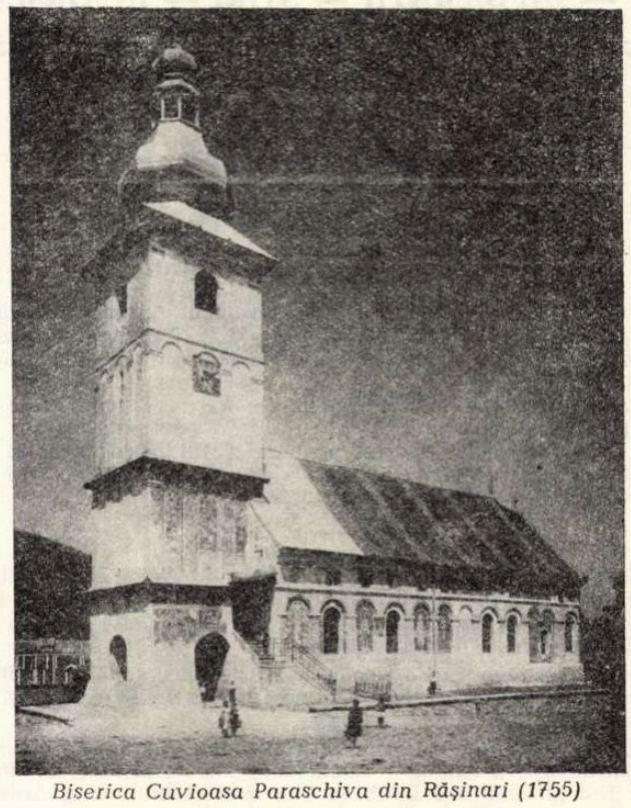

Biserica Cuvioasa Paraschiva din Răşinari (1755)

Situată la contactul Munţilor Cindrel cu depresiunea Sibiului, la 575 m altitudine, acolo unde muntele coboară spre Podişul Hîrtibaciului, comuna Răşinari este una dintre cele mai vechi aşezări din Mărginimea Sibiului. Deşi aşezarea este atestată documentar abia în anul 1204, aceasta nu înseamnă că obştea satului n-a existat cu mult mai înainte, de altfel ca şi alte sate din Mărginime. După anul 1150, cînd partea de sud-est a Transilvaniei s-a constituit în pămînt crăiesc (fundus regius) localitatea a fost inclusă în acest teritoriu donat de rege coloniştilor germani, care l-au administrat şi exploatat veacuri de-a rîndul, pînă în epoca modernă. Ca toţi românii din Mărginime, ţinînd cont de iminenţa pericolului invaziilor mongole din secolul al XIII-lea şi mai tîrziu, în cea de-a doua jumătate a veacului al XIV-lea, a celui otoman, răşinărenii îndeplineau şi rostul de păzitori ai cetăţilor regale de graniţă. Astfel se explică faptul că, în anul 1204, regele Emeric al Ungariei a acordat unele privilegii lui Ioan Latinul din „Villa Ruethel" (primul document care atestă existenţa localităţii), pentru servicii aduse regalităţii.

Deşi la început beneficiau de o oarecare autonomie, fiind conduşi de un primar ales din sînul obştei, din a doua jumătate a veacului al XIV-lea autonomia le-a fost mereu subminată de către magistratul Sibiului, încălcîndu-li-se drepturile tradiţionale, pămînturile şi munţii. Nemulţumirile răşinărenilor, cunoscînd de-a lungul vremilor diverse forme de manifestare, s-au accentuat spre sfîrşitul secolului al XVIII-lea cînd, împăratul iluminist Iosif al II-lea, în urma răscoalei lui Horea, a fost obligat să dea decretul de concivilitate, acordînd şi românilor anumite libertăţi civile şi de ordin social-naţional. Însă, după anul 1790, reformele iosefiniste fiind abrogate, răşinărenii, ca toţi românii transilvăneni, de altfel, se vor întoarce la situaţia de „toleraţi", ca urmare a presiunilor exercitate de adunarea stărilor privilegiate ale Principatului.

Revoluţia de la 1848 a fost considerată de către răşinăreni momentul istoric prielnic pentru dobîndirea drepturilor lor în îndelungatul proces dus cu vechiul său împilator, Sibiul. În această idee, la Marea Adunare din 3/15 mai de la Blaj s-a deplasat un convoi de 44 de căruţe, cu peste 300 de oameni, în frunte cu parohul Sava Popovici Barcianu şi alţi 3 delegaţi principali împuterniciţi de obştea satului pentru a pune şi obţine rezolvarea dreaptă a revendicărilor lor. Înfrîngerea revoluţiei, însă, a dus la pierderea oricărei speranţe de rezolvare favorabilă a doleanţelor lor, ba mai mult, în 1849, cînd trupele generalului Bem au ocupat Sibiul, mulţi dintre ei au fost nevoiţi să se refugieze în Ţara Românească, satul fiind în pericol de a fi distrus.

În anul 1877, anul cuceririi independenţei depline a României, răşinărenii au fost alături de fraţii lor aflaţi în focul bătăliei pentru libertate şi unitate naţională, atît prin sprijinul moral-politic acordat cît mai ales prin colectarea de ajutoare băneşti şi materiale pentru ostaşi români răniţi în campania şi participarea directă la război, prin combatanţii şi personalul medical uman şi veterinar, care au trecut munţii în România şi au acţionat pe front şi în spatele acestuia. Nu se cunoaşte, e drept, numărul total al voluntarilor răşinăreni participanţi la războiul ruso-româno-turc din 1877/1878 însă documentele de arhivă şi publicaţiile vremii vorbesc despre faptele de vitejie săvîrşite de ei. Şi în următoarele două conflagraţii mondiale răşinărenii şi-au adus obolul de sînge contribuind, prin aceasta, la înfăptuirea idealului de veacuri al poporului nostru de libertate şi unitate naţională.

Răşinarii, satul de sub muntele Cindrel, este o vatră dătătoare de mari personalităţi ale vieţii social-istorice şi culturale româneşti, de aici au fost promovate valori ce au demonstrat peste timp vrednicia, dîrzenia şi inteligenţa poporului nostru. Consemnăm, fără a avea pretenţia că lista ar fi completă, contribuţia de seamă adusă culturii româneşti de Sava Popovici, ultimul mare copist transilvănean, Sava Popovici Barcianu, participant la adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848 şi membru al delegaţiei române la Viena, Daniel Popovici Barcianu, doctor în ştiinţele naturii, Traian Bratu, profesor şi rector al universităţii din Iaşi, autor al multor lucrări politice cu caracter democratic şi antifascist, Aurel Brote, doctor în ştiinţe economice, conducător financiar al *Tribunii* şi iniţiator al Reuniunii de muzică din Sibiu, Octavian Goga, „poetul pătimirii noastre", Ilarie Mitrea, medic, călător şi explorator, Sabin Cioranu, profesor ce a avut contribuţii deosebite la dezvoltarea învăţămîntului superior din ţara noastră etc.

Ne-am amintit aceste puţine lucruri din istoria îndelungată a Răşinarilor, participînd la marea sărbătoare ocazionată de întîlnirea fiilor satului, din 5—6 iunie a. c., prilej de bucurie şi dulci aduceri aminte pentru toţi cei care s-au întors, şi numai pentru cîteva zile, în lumea plină de romantism a primilor ani petrecuţi aici. Simpozionul „Răşinari, străveche vatră de cultură şi civilizaţie românească", expoziţiile vizitate, filmele documentare, spectacolul folcloric susţinut de formaţiile artistice ale căminului cultural, hora ţărănească, momentul poetic „Octavian Goga", spectacolul artistic la care au participat şi formaţii folclorice din alte localităţi, toate s-au constituit, pentru participanţi, în mărturii ale duratei în spaţiu şi timp a unei aşezări mîndre şi veşnic tinere care este satul lor, Răşinari.

Valeriu Măniş

„Dar cei nouă unde sînt?"

(Luca 17, 17)

Sf. Evanghelist Luca, în a cărui Evanghelie aspectele sociale din Ţara Sfîntă de acum două mii de ani sînt mai pregnant redate, ne arată cum, la un moment dat, Mîntuitorul Iisus Hristos în drum spre Ierusalim se apropie de un sat. Undeva, la o parte, într-un loc mai puţin umblat, zăceau, izolaţi de obşte, cum era obiceiul în acel timp, zece leproşi, boală grea, specifică ţărilor mediteraniene.

Auzind că trece prin preajma lor şi, desigur, numele lui Iisus din Nazaret nefiindu-le străin, cei zece leproşi se apropie disperaţi, atît cît se putea, de Mîntuitorul, cerîndu-i tămăduire.

Iisus, Domnul nostru, îi trimite la preoţi să se arate, singurii împuterniciţi atunci să constate vindecarea, şi, spre marea lor bucurie, în drum spre aceştia toţi cei zece leproşi s-au vindecat. O minune, ca atîtea altele săvîrşite de Domnul nostru Iisus Hristos.

Sf. Ev. Luca însă mai încrestează un amănunt deosebit de semnificativ, profund şi permanent valabil pentru viaţa noastră creştinească şi omenească în general, şi anume acela că unul dintre cei zece leproşi vindecaţi a avut gîndul cel bun de a se întoarce să mulţumească Binefăcătorului său. Spre surprinderea noastră, Iisus îl întîmpină cu o întrebare: *„Dar cei nouă unde sînt?"* (Luca 17, 17), ca şi cînd Fiul lui Dumnezeu ar fi făcut parcă această minune cu gîndul vădit de a i se mulţumi.

Iisus-Domnul nostru avea oare într-adevăr nevoie de recunoştinţa mărturisită a celor zece leproşi? Ca Dumnezeu adevărat, de bună seamă că nu, pentru că Dumnezeu, în atotperfecţiunea Sa, nu are nevoie de nimic din partea noastră, căci în El „viem şi sîntem" iar Lui „nu i se slujeşte cu mîini omeneşti, ca şi cînd ar avea trebuinţă de ceva, de vreme ce tuturor le dă viaţă şi suflare şi toate", după cum ne încredinţează Sf. Scriptură (F. Ap. 17, 28. 25). El îşi este suficient Sieşi, cum învaţă Biserica noastră.

Pentru ce Mîntuitorul pune totuşi întrebarea de mai sus. El o pune, desigur, pentru a sublinia, pentru a ne aduce în atenţie, pentru a ne ţine treaz adevărul că Ziditorul a toate a pus în lume anumite rînduieli, anumite legi nescrise, pentru buna desfăşurare a vieţii sociale, a conviefuirii tuturor fiilor Pămîntului, rînduieli care dacă sînt călcate sau nebăgate în seamă atrag după ele anumite sancţiuni, au urmări atît în această viaţă cît şi în veşnicie.

Este deci în firea lucrurilor ca atunci cînd ni se face un bine să mulţumim pentru binele care ni s-a făcut, este firesc deci să exprimăm simţăminte de recunoştinţă celor ce ne-au stat în ajutor într-un fel sau altul.

De aceea se spune adesea că răul ce ţi s-a făcut scrie-l pe nisip, iar binefacerile pe marmură. Cu alte cuvinte, răul să-l uităm, căci cine ţine minte răul, caută răzbunare şi deci prilej de înmulţirea răului, de aceea să-l scriem pe nisip, adică să-l uităm, dar binefacerile să nu le uităm niciodată, aşa cum stau literele săpate în marmură.

Nerecunoştinţa este deci un păcat, ba chiar un grav păcat atunci cînd răspundem cu rău la bine, cum din nefericire se mai întîmplă în viaţa noastră omenească. De aceea alte zicale ne spun: *„Nu tulbura fîntîna care te-a adăpat"*, sau: *„Să nu muşti mîna care te ajută."*

Sf. Scriptură ne avertizează mai direct cînd ne spune: *„Cel ce răsplăteşte cu rău pentru bine nu va vedea depărtîndu-se nenorocirea din casa lui"* (Pilde 17, 13).

Este potrivit să reţinem şi aceea că recunoştinţa a fost înscrisă, într-un anumit fel, de Cel Atotputernic chiar şi în firea vieţuitoarelor necuvîntătoare. Niciodată un cîine, de pildă, nu va muşca pe cel ce îl hrăneşte.

Istoria ne dă nu puţine cazuri celebre de felul cum animalele şi-au arătat recunoştinţa faţă de binefăcătorii lor.

Dacă vieţuitoarele necuvîntătoare sînt capabile de asemenea fapte, cu atît mai mult sîntem îndatoraţi la recunoştinţă noi oamenii, fiinţe raţionale.

Ca fii ai Bisericii, sîntem îndatoraţi a mulţumi şi a ne arăta recunoştinţa noastră în primul rînd desigur Părintelui nostru ceresc, de la care vine „toată darea cea bună şi tot darul cel desăvîrşit", Celui care ne-a adus din nefiinţă la fiinţă şi a îmbrăcat Pămîntul cu atîtea frumuseţi, de care, mai ales acum în perioada de primăvară, nu ne mai săturăm a le privi.

Se cuvine să mulţumim lui Dumnezeu cu fie ce prilej şi în orice împrejurare pentru binefacerile ştiute şi, de atîtea ori, neştiute pe care le revarsă în chip divers asupra noastră.

Se cuvine să arătăm recunoştinţă părinţilor noştri care ne-au născut şi ne-au purtat de grijă adesea cu preţul a mari jertfe din partea lor. Să ne amintim de Iosif vîndut de fraţii săi în Egipt care, ajuns într-o stare bună, nu numai că nu se răzbună dar îşi ajută fraţii ajunşi la grea încercare, grijă specială arătînd tatălui său.

Recunoştinţă se cuvine să arătăm totodată dascălilor noştri de orice fel, tuturor celor ce ne-au învăţat un cît de mic lucru bun.

Recunoştinţă şi dragoste se cuvine să arătăm desigur celor din jurul nostru, obştei în mijlocul căreia trăim, de ale cărei servicii ne bucurăm într-un fel sau altul, bine ştiindu-se că o viaţă normală nu se poate desfăşura în afara societăţii.

Cultivînd astfel de simţăminte, împlinim, precum am văzut, nişte rînduieli firesti puse de Dumnezeu în zidirea Sa pentru creşterea mai binelui în lume.

Arhid. *Gh. Papuc*

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII

Din agenda Înalt Prea Sfinţitului A N T O N I E Mitropolitul Ardealului

— În ziua de *25 mai 1982*, Î. P. S. Mitropolit Antonie l-a primit pe prof. Cornelius Dima Drăgan din Toronto—Canada, director al ziarului „Tricolorul", aflat în vizită în ţara noastră, ca invitat al Asociaţiei „România".

Oaspetele şi-a exprimat satisfacţia de a fi revăzut plaiurile natale şi de a fi reîntîlnit oameni faţă de care are o deosebită stimă.

Î. P. S. Sa a apreciat aportul pe care ziarul „Tricolorul" îl aduce la cunoaşterea momentelor mai însemnate ale istoriei noastre naţionale şi a valorilor spiritualităţii româneşti.

*

— În ziua de *28 mai 1982*, Î. P. S. Mitropolit Antonie a primit vizita protocolară a Eminenţei Sale D-lui Joachim Hoibach, episcop luteran din R. F. G., însoţit de Eminenţa Sa D-l Albert Klein, Episcop al Bisericii Evanghelice C. A. din România.

Oaspetele este preşedintele Comisiei liturgice din cadrul Bisericii Evanghelice-Lutherane din R. F. Germania, calitate în care a şi întreprins prezenta vizită în ţara noastră.

În timpul primirii s-au împărtăşit impresii asupra recentei Conferinţe pentru pace a religiilor lumii, care s-a desfăşurat la Moscova, unde au fost prezenţi atît Î. P. S. Sa Mitropolitul Antonie al Ardealului, cît şi Eminenţa Sa Episcopul Joachim Hoibach.

S-a evidenţiat, de asemenea, importanţa contactelor ecumenice şi a dialogului între diferite Biserici şi personalităţi aparţinînd acestora.

PENTRU PACE

— *Sîmbătă, 12 iunie 1982*, la Centrul arhiepiscopesc din Sibiu a avut loc o şedinţă festivă, la care au participat toţi ostenitorii acestui centru, în cadrul căreia P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul a prezentat Apelul poporului român adresat Sesiunii speciale a Organizaţiei Naţiunilor Unite consacrate dezarmării.

Au luat cuvîntul mai mulţi participanţi care şi-au exprimat adeziunea la acest Apel, semnat apoi de toţi cei prezenţi.

Tot la Centrul arhiepiscopesc, luni, 14 iunie 1982, o asemenea şedinţă a avut loc cu Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului, prezidată de Î. P. S. Mitropolit Antonie. În deschidere, Î. P. S. Sa a rostit o amplă cuvîntare, în care, cu date concrete, a subliniat ameninţarea care planează asupra omenirii, precum şi acţiunile fără precedent pentru dezarmare care se desfăşoară în toată lumea, reliefînd totodată iniţiativele româneşti pentru dezarmare şi salvgardarea păcii, precum şi necesitatea ca toate rezultatele cercetărilor ştiinţifice să fie folosite numai în scopuri paşnice. A arătat şi aceea că noi, ca fii ai Bisericii, avem îndatoriri speciale pentru apărarea vieţii.

După citirea Apelului au luat cuvîntul mai mulţi deputaţi eparhiali.

În continuare, membrii Adunării eparhiale au semnat Apelul poporului român adresat sesiunii speciale a Organizaţiei Naţiunilor Unite consacrate dezarmării. S-a trimis apoi o telegramă Domnului Preşedinte Nicolae Ceauşescu.

— *Marţi, 15 iunie 1982*, a avut loc o şedinţă similară şi în cadrul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, cu care ocazie a fost citit şi semnat „Apelul" şi s-a expediat o telegramă Preşedintelui ţării, Domnul Nicolae Ceauşescu.

*

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

— *Duminică, 9 mai 1982*, P. S. Episcop Vasile a săvîrşit binecuvîntarea bisericii din *Trestia*, prot. Zalău, în urma pictării; în preseară, a făcut vecernia în biserica din *Chendrea*, prot. Zalău, unde a binecuvîntat noua casă parohială.

— *Duminică, 16 mai 1982*, ierarhul a săvîrşit sfinţirea bisericii noi din parohia *Lozna*, prot. Zalău, zidită şi pictată între 1975—1981; în preseară, s-a oficiat vecernia în biserica din *Surduc*, prot. Zalău.

De fiecare dată, chiriarhul a ţinut cîte un ziditor cuvînt de învăţătură.

*

— *Duminică, 23 mai 1982*, s-a săvîrşit slujba de binecuvîntare a bisericii din Cosniciul de Sus, prot. Şimleul Silvaniei, în urma lucrărilor de pictură.

Cu acest prilej, a fost hirotonit întru preot tînărul absolvent de seminar Sălăjan Dumitru pentru parohia Valea de Jos, prot. Beiuş.

*

NOUTĂŢI EDITORIALE

Un eveniment editorial remarcabil a fost marcat de curînd prin apariţia ultimului din cele trei volume ale lucrării Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu: *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (vol. 3, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1981).

În cele peste 1900 de pagini ale sale, monumentala lucrare urmăreşte, aşa cum mărturiseşte autorul, în prefaţa primului volum, „să continue cunoscutele sinteze ale lui Nicolae Iorga şi ale profesorilor de teologie Gheorghe Moisescu, Ştefan Lupşa şi Alexandru Filipaşcu".

Primul volum, apărut în anul 1980, acoperă lunga perioadă de timp de la începuturile vieţii creştine pe teritoriul Patriei noastre pînă în secolul al XVI-lea. Epoca secolelor XVII—XVIII este prezentată în cuprinsul volumului doi, apărut în 1981, iar volumul trei înfăţişează perioada de după 1821 pînă în contemporaneitate.

Scrisă într-un stil limpede şi plăcut, sinteza Părintelui Mircea Păcurariu, profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, se remarcă printr-o aleasă ţinută ştiinţifică susţinută de un bogat aparat bibliografic. Abordarea tuturor problemelor se face în lumina celor mai noi realizări istoriografiei româneşti şi mondiale.

Lucrarea constituie un util manual pentru studenţii institutelor teologice şi în acelaşi timp se recomandă ca o temeinică lucrare de referinţă, un important instrument de lucru pentru cercetătorii istoriei noastre. Folosirea lucrării este uşurată de indicii de nume şi de locuri de la sfîrşitul fiecărui volum. (A. J.)

Familia în preocupare ecumenică

Obişnuitul curs de la Centrul de studii ecumenice din Josefstal — R. F. G., aparţinînd Bisericii Evanghelice Luterane din Bavaria, s-a desfăşurat între 10—19 mai a. c. cu participarea a 42 delegaţi veniţi din diferite ţări. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de Prea Sfinţiţii Episcopi-vicari Lucian Făgărăşanul şi Timotei Lugojanul, P. C. Preot dr. Mircea Basarab şi Livius Jebeleanu care îşi continuă studiile la Regensburg — R. F. G. Tema generală „Speranţa trăită împreună şi exigenţele vremii noastre", care a făcut obiectul discuţiilor mai multor sesiuni, s-a concentrat de această dată asupra situaţiei familiei din punct de vedere biblic, istoric, dogmatic, sociolog etc. Au fost prezentate mai multe expuneri iar lucrările s-au desfăşurat în plen şi pe grupe. Între expuneri s-a înscris şi cea cu titlul „Familia în accepţiunea ortodoxă" susţinută de Prea Sfinţitul Episcop-vicar Timotei Lugojanul. Prea Sfinţitul Lucian Făgărăşanul a prezentat referatul: „Speranţa creştină şi aspiraţiile lumii de azi".

Serviciile religioase au inclus şi cuvîntări legate de această problemă, înscriind o predică „În dragostea lui Hristos", în biserica parohială evanghelică-luterană — *Petrus* — din localitatea Neuhaus Am Schliersse şi o meditaţie despre „Speranţa creştină" în capela centrului Josefstal, ţinute de Prea Sfinţitul Lucian Făgărăşanul. Serviciul ecumenic oficiat cu participarea tuturor delegaţilor la biserica din localitate în Duminica din 16 mai, a subliniat şi o latură practică prin contactul ce l-a mijlocit cu membrii comunităţii şi familiei lor. Cei prezenţi la această sesiune au avut şi posibilitatea unei mai bune cunoaşteri prin prezentarea aparte a Bisericii, ţării şi poporului lor. Expunerea românească, însoţită de diapozitive cu bisericile din Nordul Moldovei şi pictura Reprezentanţei Patriarhiei Române din Ierusalim, s-a bucurat de mult interes.

La încheierea cursurilor participanţii au făcut o vizită la Consiliul Bisericii Evanghelice Luterane din München, unde s-au întreţinut cu episcopul dr. Johannes Hanselmann şi colaboratorii săi asupra unor probleme de actualitate.

În continuare P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul a fost oaspetele Institutului pentru Bisericile răsăritene din Regensburg, participînd, aici, şi la unele programe bisericeşti organizate de: Capela ortodoxă, Episcopia Romano-Catolică, de Parohia evanghelică, vizitînd ca invitat şi centrul Ökumenisches Lebenszentrum din Ottmaring. La 23 mai a oficiat Sf. Liturghie în parohia ortodoxă română din Offenbach-Frankfurt. De fiecare dată a ţinut cuvînt adecvat momentului.

Repere istorice într-o monografie

Cînd am primit ampla monografie *Roman R. Ciorogariu* (1852—1936) din partea prot. dr. Gh. Liţiu, fostul meu coleg de liceu din Oradea, gîndul mi-a zburat înapoi cu o jumătate de secol, cînd, elev fiind, vedeam acolo în marele episcop un tribun al istoriei noastre eroice, o figură fascinantă a trecutului, înnobilat de eroismul generaţiilor care au pregătit actul cel mare al Unirii românilor în statul lor naţional unitar adevărat, la 1918, realizarea unui vis milenar, despre care părinţii noştri, întorşi de pe fronturi, apoi participanţi la Alba Iulia la 1 dec. 1918, ne vorbeau cu ardoare şi iluminare: *Et in Arcadia ego* . . .

Un gînd nobil şi un act cu totul remarcabil au determinat Episcopia din Oradea să investească energie, stăruinţă, pricepere şi resursele necesare pentru a tipări, după alte volume admirabile, atît de instructive, acest masiv volum (aproape 500 pagini), prefaţat de P. S. dr. Vasile Coman, alcătuit din sîrguinţa prof. dr. V. *Popeangă* şi prot. dr. *Gh. Liţiu*, ajutaţi de A. Caciora şi M. Timbus. Un capitol grandios al istoriei naţionale capătă lumini noi prin studiile şi documentele unice cuprinse în această monografie: acela de la epoca Memorandului la Unirea din 1918, cînd şi episcopul *Roman Ciorogariu* şi-a văzut lupta încununată de succes deplin. Din tinereţe, alături de Slavici la *Tribuna*, apoi împreună cu O. Goga, V. Lucaciu, V. Goldiş, V. Braniştе, dinamizînd mişcarea politică şi culturală a românilor, scriind zeci de articole în presa vremii pentru drepturile poporului său oprimat, ajuns în fruntea unor înalte instituţii bisericeşti, legate strîns de afirmarea conştiinţei şi drepturilor naţionale, *R. Ciorogariu* a fost un *spiritus rector*, „pentru apărarea românilor transilvăneni şi pentru înfăptuirea unităţii naţionale pe care a avut norocul s-o vadă cu ochii împliniţi şi să întîmpine armata română eliberatoare în Oradea în ziua de Paşti din anul 1919" — cum scrie P. S. dr. V. Coman, urmaşul de azi în scaunul episcopal din oraşul de pe Crişul repede, atît de scump amintirii noastre.

Volumul se deschide cu două studii ample asupra contribuţiei lui *R. Ciorogariu* la progresul ideilor politice, culturale, educativ-şcolare, cu evocarea dinamicei sale activităţi publicistice, didactice, memorialistice; — *Zile trăite* e o carte istorică şi literară, o suită de icoane ale trecutului nostru —. Primul studiu documentat e semnat de prof. V. Popeangă, al doilea pătruns de căldură şi preţuire aparţine prot. Gh. Liţiu şi se ocupă de activitatea multilaterală a episcopului, ca păstor sufletesc, profund ataşat spiritualităţii tradiţionale, în două mari centre culturale româneşti de străveche tradiţie: Arad şi Oradea.

Volumul omagial conţine un mare număr de documente, multe inedite, toate din arhiva episcopului de Oradea. De un interes necontestat, în ansamblul mişcării politice şi culturale, sînt analizele şi sugestiile organizatorice, şcolare şi mai ales, programul social-politic preconizat pentru Partidul naţional român din Ungaria (p. 206—218), o sinteză personală de înaltă ţinută morală, patriotică, filozofică, ca şi raportul întocmit pentru Conferinţa de pace de la Paris în 1919 asupra tragediei din Biharia din epoca luptelor de emancipare, demonstrînd cu fapte suferinţele oprimaţiilor dornici de a se reuni cu Ţara, adică cu România (p. 224—230). În acel timp de înnoire a vieţii publice, a renaşterii politice, culturale şi spirituale, s-au afirmat ca patrioţi clarvăzători şi venerabilii noştri dascăli şi consăteni: *Gh. Miculaş* „profesor la Preparandia din Oradea, al cărei director a fost între 1913—1919 şi la a cărei bună organizare a contribuit, dorind s-o ridice la nivelul şcolilor normale europene" (p. 233), Vasile Chirvai, profesor la aceeaşi şcoală, apoi la teologie, care „în toamna furtunoasă a anului 1918 a fost unul dintre organizatorii gărzilor naţionale" (p. 234); ele au asigurat instaurarea puterii româneşti în Bihor.

Scrisorile trimise şi mai ales cele primite de R. Ciorogariu au o valoare documentară deosebită (ele ocupă jumătate din volum). Îndemnul către *Goga* de a primi catedra de estetică oferită la Universitatea din Cluj ţintea departe, amintindu-i poetului că vreme de 38 de ani ca profesor a avut în şcoală cele mai mari satisfacţii, iar o catedră pentru poet poate produce efecte spirituale majore în viaţa naţiunii: „. . . te rog cu toată insistenţa să-ţi dai bine seama ce înseamnă pentru d-ta şi pentru tînăra generaţie catedra din Cluj. Goethe încă a ştiut ce înseamnă un Schiller pe catedră şi nu s-a înşelat" (p. 268—269). Atunci însă Goga s-a lăsat dus de valurile negre ale politicianului, detestat de Ciorogariu, şi poetul tot mai mult şi-a uitat uneltele artei sale unice, pierzînd din vedere bunul îndemn al prietenului său de la Oradea.

Ataşamentul acestui luminat păstor sufletesc faţă de cauzele mari ale neamului se vede în zeci de pagini ale corespondenţelor sale: „Oricît m-aş feri de ingerinţă în afacerile forurilor civile, — îi scrie ministrului Gh. Mârzescu în 1923 —, obvin momente în viaţa poporului nostru care mă obligă moralicește de a vă atrage atenţiunea la lucruri care pot deveni fatale pentru soarta bietului ţăran" (p. 278). Era vorba de a ajuta dezvoltarea gospodăriilor ţărăneşti, după primul război. Altădată intervine pentru susţinerea reuniunilor învăţătoreşti, pentru înfiinţarea unor şcoli şi instituţii de cultură.

Din scrisorile adresate episcopului de mari personalităţi s-ar putea face o antologie instructivă: I. Bianu, Il. Chendi (care a fost mult ajutat de episcop), Sabin Drăgoi, mulţumindu-i pentru felicitările adresate după premierea operei sale *C. Brâncoveanu* în 1935; *O. Goga* manifestă un mare interes şi dinamism în lupta pentru drepturi şi libertate în Transilvania, îndată după apariţia sa fulminantă în arena literaturii prin *Poezii* (1905); mai tîrziu poetul îi scrie lui Ciorogariu la Oradea: „Eu aici la Ciucea, pentru moment (15 iulie 1929), caut să mă distanţez puţin de vîrtejul frămîntărilor cotidiane, ca să mai pot răsfoi cîte-o carte şi lămuri cîte-un gînd. Numai stînd aşa în linişte îmi pot da seama de grozava risipire de energie ce-am făcut-o foarte multă vreme pentru alţii, mi se pare deci justificată pacea actuală" (p. 342). Dar pacea de atunci a fost numai o scurtă pauză . . . *N. Iorga* îi scrie, ca prim-ministru, la 6 mai 1931: „Cu toată aritmetica electorală de la centru, doresc ca la graniţă, toate forţele româneşti să lupte împreună pentru întărirea neamului invidiat şi ameninţat" (p. 358). *Sextil Puşcariu* îi cere date şi documente despre sprijinul Transilvaniei pentru Războiul independenţei, despre care avea să scrie reputatul filolog (p. 482—495), iar *Sadoveanu* laudă memoriile episcopului, care i-au dat „ceasuri de înălţare şi de aleasă emoţiune" (p. 426); *I. Slavici* îi trimite scrisori, din 1900 încă; ele au mai fost studiate de prof. V. Popeangă, coautor al acestui volum: „Mîine iese de sub tipar un roman al meu", — adăugînd cu autoîncîntare: „ca să te încredinţezi că e foarte frumos" (2 iunie 1902). Relaţiile dintre episcop, Goga şi Stere erau excelente în 1912 (p. 435). Istoricii culturii, politicii, literaturii au aici o sursă preţioasă de informare. Notele şi comentariile sînt temeinice.

Gh. Bulgăr

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 1 iulie 1982 Nr. 25—26/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Consultație Ecumenică la Budapesta

Între 8—11 iunie 1982 a avut loc la Budapesta o consultație a membrilor Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor (C. E. B.) cu Bisericile din țările răsăritene care vor lua parte la Adunarea Generală a C. E. B., Adunare ce va avea loc în 1983 la Vancouver — Canada. Scopul consultației a fost acela de a pregăti această Adunare generală și de a pune în evidență puncte de vedere specifice ale acestei arii geografice. Au fost prezenți delegați ai Bisericilor ortodoxe și protestante din Bulgaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia, România, R. D. G., Uniunea Sovietică și Ungaria, în număr de peste 90 de persoane. Din România au participat Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, P. S. Episcop Epifanie Norocel al Buzăului, D-l Episcop Albert Klein al Bisericii Evanghelice C. A. și D-l Episcop Paul Szedressy al Bisericii Evanghelice S. P.

Consultația a fost organizată de Consiliul Ecumenic al Bisericilor, care a și făcut invitațiile, lucrările fiind conduse în prima zi de Dr. Konrad Reiser, secretar general adjunct al C. E. B. Au mai luat parte ca delegați ai C. E. B., Dr. T. Sabev, de asemenea secretar general adjunct și D-nii Erich Weingartner și Ulrich Becker. Ședințele au fost conduse pe rînd de episcopul Dr. Tibor Bartha din Ungaria, de Î. P. S. Mitropolit Filaret de Kiev, de Î. P. S. Antonie al Ardealului, de P. S. Episcop Danilo din Iugoslavia ș. a. Î. P. S. Antonie al Ardealului a fost ales să conducă și ultima ședință, la care s-au tras concluziile și s-au adoptat documentele finale ale consultației.

Discuțiile s-au purtat în special în legătură cu tema viitoarei Adunări Generale: *„Iisus Hristos — viața lumii"*, și în legătură cu unele probleme de organizare. Au fost prezentate două referate principale care au constituit punctul de plecare al discuțiilor, unul al Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie al Ardealului și altul al profesorului Dr. Joseph Smolik de la Praga, Cehoslovacia. Cel dintîi a tratat despre viața ca dar al lui Dumnezeu, despre persoanele Sfintei Treimi, care se definesc în cele mai importante texte biblice și bisericești ca „viață" („Eu sînt Cel ce sînt", „Eu sînt viața", „Duhul Sfînt Domnul de viață făcătorul"), arătînd că pe baza acestei învățături, Bisericile și creștinii sînt chemați să apere viața și pacea oamenilor și a lumii, dincolo de orice alte interese: politice, ideologice, sociale sau religioase. Cel de al doilea, a subliniat de asemenea datoria creștinilor de a apăra viața și de a încuraja Mișcarea Ecumenică să-și intensifice lupta pentru apărarea păcii, lupta împotriva resemnării, a fatalismului și a neputinței în fața catastrofei ce se pregătește omenirii de către fabricanții de arme.

Două referate secundare ,vizînd mai ales probleme organizatorice au fost prezentate de către Î. P. S. Mitropolit Filaret de Kiev și de către Superintendentul Joachim Jäger, reprezentant al Federației Bisericilor protestante din R. D. G.

Participanții la Consultație au convenit că într-o lume în permanentă tensiune, este de cea mai mare importanță să se promoveze comunicarea dintre oameni și popoare, dintre marile puteri și dintre sistemele politice, în așa fel încît să se ajungă la rezolvarea conflictelor și a unui sistem de securitate a națiunilor prin pace, prin dezarmare, prin tratative, în loc de război.

Fără îndoială, Adunarea Generală de la Vancouver va consacra o bună parte din preocupările ei aspectelor teoretice, teologice, pastorale și misionare ale temei *„Iisus Hristos — viața lumii"*, dar ea va trebui să acorde egală importanță și implicațiilor practice, actuale, ale temei, chemînd lumea la apărarea vieții, la asigurarea dreptului tuturor la viață și pace.

Consiliul Ecumenic al Bisericilor din Ungaria, care a găzduit această Consultație, a creat toate condițiile unei bune desfășurări a lucrărilor prin prezența permanentă a episcopilor Dr. Tibor Bartha, dr. Károly Toth și a profesorului K. Pröhle. La sfîrșit s-a alcătuit un *„Aide-memoire"* care va fi trimis pastorului Dr. Philip Potter, secretarul general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, spre a ține seama de recomandările cuprinse în el, cu prilejul definitivării pregătirilor pentru Adunarea Generală de la Vancouver. Secretarul general a fost informat că Bisericile din țările răsăritene și-au reînnoit dorința de participare la Mișcarea ecumenică, urmărind în continuare să dea mărturie împreună despre învățătura Domnului în lumea de azi, cu privire la pocăință și mîntuire, pace și dreptate. Aceste Biserici sînt preocupate de căutarea unității lor pierdute de-a lungul istoriei, și salută eforturile ce se fac în această privință de către Consiliul Ecumenic al Bisericilor.

„Aide-memoir"-ul a subliniat de asemenea nevoia permanentă ca Bisericile să-și îmbunătățească formele și metodele slujirii lor, în pas cu vremea și cu progresul social și cultural. Bisericile din țările răsăritene au experiența lor proprie, pe care o adaugă experienței Bisericilor din celelalte zone geografice ale lumii, și ele vor să-și aducă, pe picior de egalitate, contribuția lor la ecumenismul contemporan și la înțelegerea rolului și rostului Bisericii în lumea de azi. S-a notat de asemenea și dorința Bisericilor din țările răsăritene de a fi și mai prezente, în viitor, în structurile organizatorice ale Consiliului Ecumenic, în staff, în comisii și comitete, mai ales pentru a contribui atît la o reprezentare mai echilibrată a zonelor și confesiunilor în Consillu, cît și la lărgirea preocupărilor Consiliului prin experiențe noi de viață creștină și mai ales prin cele ale Bisericilor ortodoxe, încă insuficient reprezentate.

Discuțiile au relevat, în cele din urmă, că Bisericile din țările răsăritene vor merge la Vancouver, bineînțeles cu specificul lor, confesional și geografic, dar nu cu alte teze și doleanțe decît cele cu care vor trebui să vină toți creștinii și toate Bisericile din lume: anume ca pe baza învățăturii creștine despre *„Iisus Hristos — viața lumii"*, să se facă totul pentru proclamarea sacralității vieții, pentru apărarea vieții și a păcii în lume. Mai ales delegații Bisericilor din România au propus și apărat acest punct de vedere, al situării tuturor pe aceleași poziții constructive, în unitate, depășind interese și specificități de zone geografice, confesionale și de orice fel. Ceea ce s-a și reușit, în speranța că aceeași viziune va predomina și la Vancouver în 1983.

A. P.

Nicolae Bălcescu la 130 de ani după moarte

În 1899, cînd se împlineau 80 de ani de la nașterea marelui revoluționar român, poetul și scriitorul Duiliu Zamfirescu exprima în aceste versuri sentimentele de mulțumire și de prețuire ale unui întreg popor care-și cinstește pe dascălul și îndrumătorul său sfîrșit printre străini, dar care-i tot mai aproape de sufletul lui cu fiecare clipă ce trece:

Căutînd urmele tale,
M-am oprit la Monreale.
De sub vechile morminte
Se ridică
Plin de frică
Crinul, floarea cea cuminte.

Un astfel de crin, curat și nevinovat cum numai recunoștința cea nobilă și rară poate fi, se cade să surprindem prin „ridicarea", de astă dată fără „de frică" în viața poporului pe care acest mare român și „om între oameni" l-a iubit ca puțini alții și pentru care s-a jertfit prin tot ce a lucrat cu condeiul, cu inima, cu graiul, cu fapta.

Și fiindcă oamenii mari sînt cu atît mai memorabili cu cît chipul lor se păstrează mai viu în sufletul urmașilor lor, să reînviem cîteva pagini fugare ieșite din strădania lui închinată mai binelui poporului pe care l-a iubit atît.

Încălzindu-se în fragedă tinerețe din patriotismul de gînd și de faptă ale lui Gheorghe Lazăr și Tudor Vladimirescu, luptătorul din Bălcești de pe Topolog spunea la un moment dat unor confrați de luptă: „revoluția noastră n-a fost inventată, nici fabricată nici de mine, nici de voi, nici de domnul Eliade (Rădulescu), nici de vre-un alt revoluționar. Ea nu-i decît dezvoltarea aceleiași mișcări continui și providențiale, începută chiar de la origină, atît în societatea noastră, cît și în celelalte societăți". Desigur că prin aceste cuvinte el exprima convingerea caldă, dar și realistă în același timp, care surprindea

Prof. *T. Bodogae*

(Continuare în pag. a 2-a)

Sf. Filip — Apostol teolog

A biografia înseamnează a evoca și a interpreta. Amîndouă. Merge și numai prima dacă subiectul evocat e cît mai apropiat, în timp, de zilele noastre. Pe măsură ce distanțarea temporală de obiectiv e mai evidentă, nevoia de comentariu explicativ crește. Portretizarea unui apostol — obiect de studiu cu vîrstă bimilenară — e (și ea) mărturie în acest sens, precum se vede și aici.

Doi din fruntașii Bisericii primare poartă numele de care ne ocupăm: un *apostol* (vezi Matei 10, 3 cu locurile paralele din Marcu 3, 18; Luca 6, 14 și F. Ap. 1, 13; apoi: Ioan 1, 43—46, 48; 6, 5, 7; 12, 21, 22; 14, 8, 9) și un *diacon* (F. Ap. 6, 5; 8, 5. 6. 12. 13. 26—40; 21, 8). Confuzii onomastice s-au făcut, arareori și fără prestanță științifică. Contextul, atent interpretat, le-a lichidat prompt și definitiv.

Sf. Filip a venit la Mîntuitorul — ca să rămînă cu El mereu și cu alți cinci — ceva mai devreme. L-au favorizat — nu numai pe el — și împrejurările. Chemarea lui e cu stagiu, sporit, ca și fidelitatea ce i-a vădit-o Domnului. E chemare timpurie, valorificată în acte de fidelitate desăvîrșită. Nu le putem evoca pe toate și nici cu posibila insistență. Ne limităm la exemplificări semnificative.

Galileian ca toți ceilalți, cu excepția apostolului vînzător, lui Filip îi sînt convenabile situațiile limpezi. L-a aflat pe Mesia, a răspuns chemării ce i-a adresat-o Domnul — „Vino după Mine" (Ioan 1, 43) — a chemat la El și pe Natanail (Bartolomeu — Ioan 1, 46) — și totuși... repertoriul problemelor de care s-a izbit nu sfîrșește aci.

Filip este cel ce stîrnește dialogul hristologic înregistrat scriptic de autorul Evangheliei a patra: „Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl și ne este de-ajuns" (Ioan 14, 8). Deși trecuse destulă vreme de cînd fusese recrutat apostol, Filip n-a pătruns încă taina unității ființiale dintre Dumnezeu-Tatăl și Fiul. „Mai mult decît frații săi apostoli, Filip voia o pătrundere cu mintea. Iisus, în răspunsul Său, nu-l dojenește, ci îi destăinuiește atît lui cît și celorlalți, că acest adevăr depășește puterea de pricepere a minții omenești și trebuie primit cu credință" (L. G. Munteanu: Viața Sfinților Apostoli. Cluj 1945, p. 193). L-a primit astfel... (Ioan 14, 9—11). În ceasul acela, Filip a înțeles odată pentru totdeauna că îndatorirea de căpetenie a credincioșilor este aceea de-a fi martori prin vremi ai mărturiei lui „Iisus al istoriei", ai contemporanilor „plinirii vremii".

Cînd la înmulțirea pîinilor (vezi Ioan 6, 4 urm.), Domnul i-a pus credința la o încercare majoră. A trecut cu bine examenul: acolo unde Domnul aproape este, nimic nu lipsește. Acesta este esențialul. Restul, e detaliu exegetic. Încă odată, apostolul se afirmă, indirect, ca hristolog.

Înzestrat cu ascuțită putere de pătrundere, gîndirea lui teologică e întregită de un simț practic remarcabil. Filip e apostolul care — ca și Mîntuitorul — în situații critice, „știa ce avea să facă" (Ioan 6, 6), făcînd de fiecare dată ceea ce trebuia făcut pentru ca acțiunea concepută să reușească.

Corect orientat în soluționarea de probleme teologice și practice, Sf. Apostol Filip dovedea iscusință avansată în atitudinea față de cei „de alt neam". Ca și Gamaliil, marele dascăl al lui Saul din Tars, el nu împărtășea prejudecățile conaționalilor săi față de politeiștii păgîni. Episodul petrecut cu prilejul intrării triumfale în Ierusalim, anticipează — măcar îndepărtat — atitudini frecvente, de amploare, în evul nostru ecumenist. (Vezi neapărat Ioan 12, 19 urm.).

Moartea, învierea și înălțarea la Cer l-au aflat în Ierusalim. Aria activității sale misionare ulterioare s-a extins în tot bazinul mediteraneean, cu deosebire în zona Asiei Mici. Unele date ale Tradiției bisericești înglobează în spațiul lucrării sale de evanghelizare și Sciția străromânilor. Strînsa sa prietenie cu Sf. Apostol Andrei (cf. Ioan 1, 43 urm.) încurajează această presupunere.

A intrat pentru totdeauna în Calendarul sfinteniei creștine ortodoxe cu pomenile stabilă la 14 noiembrie a fiecărui an.

*

Dintre Sfinții Apostoli, *teolog* prin excelență e considerat a fi Sfîntul Ioan Evanghelistul.

Este — și rămîne astfel, definitiv, fără să se simtă neapărat trebuința vreunei demonstrații insistente, cu îmbelșugate motivări, mai ales într-o evocare ultraconcentrată, ca cea de față.

Dar Sf. Ioan — fără să înceteze a fi *unicat* apostolic (pentru considerente care nu încap într-o expunere atît de îndesată) — nu e singurul teolog al soborului Celor Doisprezece.

...Și nici numai Sf. Filip, încă, alături de el. Cum vom vedea...

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

Ce spun românii despre Mitropolitul Andrei Şaguna

Oameni de seamă români şi străini recunosc în Şaguna o personalitate complexă, realizată polivalent pe plan istoric bisericesc-naţional, cultural, social-politic şi umanitar.

Sub pajura politicii dualiste austro-ungare, el a fost părintele bun al păstoriţilor săi, care a alergat la Viena pentru dreptatea lor, pentru libertatea şi egalitatea lor cu celelalte naţiuni libere, pentru apărarea credinţei şi a limbii strămoşeşti. Figura sa este aceea a unui patriarh biblic, a unui arhiereu cu vocaţie, trimis de Dumnezeu între noi — ca un Moise eliberator — cu nemărginită iubire şi dăruire faţă de Biserică şi credincioşii ei.

Din mulţimea aprecierilor care s-au făcut la adresa lui, redăm azi pe cele mai grăitoare, făcute de către diferite personalităţi din sînul poporului nostru.

— „Şaguna a fost mai presus de toate *preot*,... un caracter de preot clădit în total pe temelia Evangheliei. Din conştiinţa clară şi profundă a acestei misiuni divine a izvorît belşugul de fapte măreţe pe care le-a revărsat... pe toate tărîmurile vieţii poporului nostru. Această conştiinţă a fost simburele central al personalităţii sale" (Mitr. N. Bălan).

— „Pentru neamul românesc din Ardeal, Şaguna a fost un adevărat „dătător de legi şi datini". Figura de mare ierarh, angajat ca conducător înţelept în toate luptele culturale, bisericeşti şi naţionale din timpul vieţii sale, ... răsare mai măreţ din Memoriile sale... scrise în graiul farmecului Scripturilor sfinte pe care le-a ispitit aşa de mult" (Mitr. N. Colan).

— „Şaguna a fost un suflet mare, deschis pentru sensul divin al vieţii. Un vizionar, ... înzestrat cu capacitatea de-a croi drumuri noi şi o voinţă tare, biruitoare, pentru mîntuirea unui neam. Un suflet profetic, creator, ... A rechemat trecutul în opera sa constructivă şi pe el a zidit viitorul. În felul cum a făcut aceasta stă originalitatea personalităţii sale creatoare" (Ep. Roman Ciorogariu).

— „Fără exagerare, Şaguna a fost pentru poporul nostru de dincoace de Carpaţi personalitatea cea mai marcantă, bărbatul cel mai mare al veacului său. El a pus piatra fundamentală pe toate terenele renaşterii noastre naţionale" (Alex. Mocsonyi — contemporan cu Şaguna).

— „Munca uriaşă a Mitropolitului Şaguna, însoţită de mari succese, a izvorît din bogăţia credinţei sale şi din înflăcărata iubire de neam. Prin viaţa şi virtuţile sale pastorale, el şi-a ridicat monument nepieritor în sufletul şi inima Bisericii şi neamului românesc. Monument a cărui existenţă se va resimţi pururea prin instituţiile cărora le-a dat viaţă şi... rămîne pururea îndreptar şi icoană vie de viaţă şi activitate pastorală" (Aug. Hamsea, contemporan cu Şaguna).

— Gh. Bariţiu, care n-a fost prietenul lui Şaguna, ci adversar, elogiază spiritul său gigantic şi clarvăzător ,zicînd la moartea lui: „Şaguna a trasat în viaţa sa un plan atît de larg şi măreţ, încît succesorii săi au să lucreze cel puţin o sută de ani, ca să-l vadă realizat întreg".

— „Destoinic, diplomat, Şaguna a fost un om politic din creştet pînă-n tălpi, cum n-a fost vreunul din conducătorii noştri bisericeşti" (Mihai Eminescu).

— „Om bun şi plin de iubire cum era Şaguna, a căutat în oameni partea cea bună şi pe ea a făcut legătura cu ei. Ardelenii au cunoscut că aveau un Mesia în mijlocul lor, pentru că veacurile îndelungate i-a învăţat că dacă nu se vor iubi între ei nu vor găsi în lume decît ură şi prigonire" (I. Slavici).

— „Din mila lui Dumnezeu, Şaguna este unul dintre marii binefăcători ai naţiunii sale... Puţine nume sînt aşa de populare în Ardealul românesc ca al lui Şaguna. Chipul lui... e în mintea tuturor şi în conştiinţa generală a intrat faptul definitiv că acest majestos bătrîn a fost — de pe scaunul său de arhiereu — *ca de pe un tron de rege*, un cîrmuitor de oameni şi un îndreptar al vremilor cărora nu li s-a supus ca exemplarele obişnuite ale omenirii, ci le-a întors de pe povîrniş spre culmea lui" (Nic. Iorga).

— „Şaguna cel cu înfăţişare de patriarh biblic, ... preot şi păstor, luptător şi dătător de legi, se mişca cu aceeaşi siguranţă între faptele acestei lumi, ca şi între formulele dogmatice ale lumii de dincolo... Era un *om complet* ca structură sufletească. În jurul său împrăştia forţe nevăzute... Cel ce ajungea în cîmpul magnetic al personalităţii sale era străbătut de aceleaşi îndemnuri... Vorbea aşa cum se spune în Biblie, „ca unul care are putere". E puterea ce izvoreşte din taina personalităţii indefinibilă, magnetică, ascunsă. Streinii... îi simţeau puterea ce cucerea irezistibil pe trecători... El a organizat o Biserică, a crescut un cuget religios şi politic în oamenii săi... Încă mult timp, Şaguna rămîne o imponderabilă magie care influenţează pe urmaşi. Pentru multe decenii a devenit un „geniu al locului" (Lucian Blaga — Ceasornicul de nisip).

— „Dacă ar fi să întrunim într-un mănunchi figurile alese ale istoriei poporului românesc, alături de voievozii „dătători de legi şi datini", ar trebui să aşezăm neapărat şi pe A. Şaguna" (Rev. Convorbiri Literare, Nr. 42/7 pag. 94).

Sintetizînd opiniile de mai sus, ne exprimăm convingerea că Andrei Şaguna face parte din rîndul celor mai mari bărbaţi ai Bisericii transilvane. El rămîne mare în istoria Bisericii noastre şi prin faptul cum a ştiut să-şi *aleagă colaboratorii*. A avut în jurul său colaboratori trecuţi ei înşişi în nemurire: poetul-predicator excepţional, cărturarul distins Dr. Zaharia Boiu, Episcopul Nicolae Popeea fost secretarul său, Episcopul Ioan Popasu, Vicarul Dr. Ilarion Puşcariu, profesorii doctori în pedagogie Ioan şi Simion Popescu, memorandistul Nicolae Cristea, redactor al Telegrafului Român, Eugen Brote şi mulţi alţii...

Pr. *Simion Radu*

Sub binecuvîntarea Domnului nostru Iisus Hristos

În sfînta Evanghelie de la Luca, acolo unde este scris despre înălţarea la cer a Mîntuitorului nostru, ni se spune că El „i-a dus (pe ucenicii Săi) pînă spre Betania şi ridicîndu-şi mîinile, i-a binecuvîntat. Şi pe cînd îi binecuvînta, S-a despărţit de ei şi S-a ridicat la cer" (Luca 24, 50—51). Din cele spuse de sfîntul Evanchelist, înţelegem că Domnul Hristos, la înălţarea Sa de pe pămînt, a binecuvîntat pe ucenicii Săi şi că S-a înălţat binecuvîntîndu-i. Este important de reţinut acest fapt, pe care şi sfîntul Luca ţine să-l scoată în evidenţă, de vreme ce nu se mulţumeşte să spună, simplu: „Ridicîndu-şi mîinile, i-a binecuvîntat", ci adaugă: „Pe cînd îi binecuvînta", S-a înălţat.

Toţi credincioşii ştiu, cred şi mărturisesc, că Fiul lui Dumnezeu întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos, după ce a împlinit rînduiala cea pentru noi, „S-a înălţat întru slavă". Dar sînt mai puţini aceia care ştiu şi care se gîndesc, că înălţîndu-Se la cer, Mîntuitorul i-a binecuvîntat pe ucenicii Săi, că ultima privire a Domnului, cînd Se ridica mai presus de lume, ultimul Lui gest, cu care îşi încheie rostul de pe pămînt, exprimă bunăvoinţă pentru toţi cei ce sînt ai Lui, pentru toţi cei ce îi sînt ucenici.

Gîndul că Domnul S-a înălţat la cer, binecuvîntînd pe ucenicii Lui, ne dă încredinţarea că El îşi trimite din cuvîntarea Sa peste toţi cei ce îi aparţin, în toate veacurile şi în orice loc s-ar găsi ei. Aceasta cu atît mai mult, cu cît, înălţîndu-Se la cer, Domnul Hristos nu s-a despărţit de cei care cred în El, ci este cu ei cu toţi, pînă la sfîrşitul veacurilor, potrivit făgăduinţei, pe care a făcut-o, cînd a zis: „Iată Eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrşitul veacului" (Matei 28, 20).

Potrivit învăţăturii sfintei noastre Biserici, Domnul Hristos este în cer, cu firea Sa dumnezeiască şi cu cea omenească, cu trupul şi cu sufletul cel luat pentru noi, dar cu firea dumnezeiască este pretutindeni, iar în chip tainic, cu trupul şi cu sîngele Său, din sfînta Euharistie, este „în mijlocul nostru" şi chiar „în noi", la sfînta Liturghie şi cînd ne împărtăşim cu trupul şi sîngele Său, unite cu dumnezeirea Sa, „spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci". În chipul acesta, Domnul nostru Iisus Hristos este şi în cer şi pe pămînt, şi mai presus de lume şi în lume, şi chiar cu noi şi în noi.

Prilejul cel mai fericit şi totodată şi cel mai la îndemînă, ca să fim cu Domnul Hristos, aşa cum au fost ucenicii, cînd El s-a înălţat la cer, ni-l oferă dumnezeiasca Liturghie, în cadrul căreia se face pomenire de viaţa cea de pe pămînt a Domnului nostru Iisus Hristos, ca şi de înălţarea la cer şi de şederea Lui de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl, potrivit cu cele ce se spun înainte de aducerea sfintelor daruri, cînd preotul zice, mai întîi în gînd: „Aducîndu-ne aminte de această poruncă mîntuitoare şi de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de groapă, de învierea cea de a treia zi, de suirea la ceruri, de şederea de-a dreapta şi de cea de a doua şi slăvită iarăşi venire"; apoi cu glas tare: „Ale Tale dintru ale Tale, Ţie aducem de toate şi pentru toate". Prin urmare ,toate cîte le pomenim la sfînta Liturghie, le avem în vedere în lumina înălţării Domnului la cer şi a măririi Sale, pe care o are la Dumnezeu-Tatăl, mărire cu care „iarăşi va să vină, să judece viii şi morţii".

Dar la sfînta Liturghie noi mai avem şi bucuria de a fi sub binecuvîntarea pe care Domnul Hristos a lăsat-o ucenicilor Săi, cînd s-a înălţat la cer, binecuvîntare care se prelungeşte în toate binecuvîntările sfintei noastre Biserici, ce li se împărtăşesc credincioşilor în cadrul sfintelor slujbe şi mai ales la sfînta Liturghie, prin mijlocire preoţească.

Astfel, cînd participăm la sfînta Liturghie, stăm sub binecuvîntarea Domnului Hristos, cînd se spune şi pentru noi „Pace tuturor"; „Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfîntului Duh să fie cu voi cu toţi". Sub aceeaşi binecuvîntare stăm, cînd auzim cuvintele: „Şi să fie milele marelui Dumnezeu şi Mîntuitorului nostru Iisus Hristos cu voi cu toţi", ori: „Binecuvîntarea Domnului peste voi, cu al Său dar şi cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor". La fel sîntem învăluiţi de harul sfintei înălţări şi de binecuvîntarea de atunci, cînd facem parte dintre cei pentru care se spune, la sfînta Liturghie: „Pe voi, pe toţi, dreptmăritorilor creştini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăţia Sa, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor", sau: „Mîntuieşte, Doamne, poporul Tău şi binecuvintează moştenirea Ta".

Ştim că la înălţarea Sa la cer, Domnul nostru Iisus Hristos i-a binecuvîntat pe ucenicii Săi. La rîndul ei, sfînta Biserică îi binecuvintează, şi ea, pe aceia dintre oameni ,care sînt ucenici ai lui Hristos. Şi sînt ucenici ai lui Hristos dreptmăritorii creştini, care Îl mărturisesc pe El cu cuvîntul şi cu viaţa lor de dreptmăritori şi adevăraţi creştini.

Se ştie că, în cartea Faptelor Sfinţilor Apostoli, creştinii sînt numiţi mereu cu numele de ucenici. Chiar se şi spune, în Faptele Apostolilor (11, 26), că „în Antiohia, întîia oară, *ucenicii* s-au numit *creştini*". Asta înseamnă că nu poate să fie cineva creştin, fără să fie mai întîi ucenic al Domnului Hristos, adică fără să-I aparţină Domnului Hristos, supunîndu-I-se cu mintea şi cu simţirea, ca să poată să-I aparţină cu întreaga lui fiinţă. Dacă ţinem seama de faptul că „ucenicii s-au numit creştini", e limpede că numai cei ce sînt ucenici ai Domnului sînt creştini, sau că creştinii sînt şi ucenici. Aşadar, pe măsura ucenicie noastre sîntem creştini şi pe măsura creştinătăţii noastre, sîntem ucenici, iar pe măsura vredniciei noastre de a lua parte la sfînta Liturghie, stăm sub binecuvîntarea Mîntuitorului, lăsată ucenicilor şi pentru toţi ucenicii, cu care Domnul Hristos rămîne şi după înălţarea Sa la cer şi pe care îi binecuvintează cu binecuvîntări nesfîrşite şi preamărite.

Stăm sub binecuvîntarea Domnului Hristos, dacă îi sîntem apropiaţi, dacă sîntem dreptmăritori creştini, preamărindu-L cu gîndirea, cu simţirea şi cu întreaga noastră viaţă, dacă luăm parte la sfînta Liturghie şi la celelalte sfinte slujbe ale Bisericii noastre.

Dar binecuvîntarea Domnului ne obligă şi pe noi să avem inimă binevoitoare faţă de semenii noştri, pe care să-i binecuvîntăm chiar şi atunci cînd ei nu ne înţeleg şi cînd nu ne sînt binevoitori. În felul acesta, fiind cu toţii sub binecuvîntarea Domnului Hristos ,vom putea binecuvînta şi noi pe Dumnezeul nostru, totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Ierod. *Teofil Părăian*

Nicolae Bălcescu la 130 de ani după moarte

(Continuare din pag. 1)

liniile mari ale devenirii istorice în drumul spre independenţă socială şi naţională a unui popor, în care emanciparea socială merge mînă în mînă cu cea politică pînă la realizarea deplinei suveranităţi a poporului, singura chezăşie de progres şi de înălţare a oamenilor şi popoarelor în deplină colaborare.

Intrat încă în 1840 în gruparea revoluţionară condusă de Ion Cîmpineanu, întemeietor al societăţii secrete „Frăţia" (1843), dar în acelaşi timp sprijinind intens şi „Asociaţia literară" (1845), care preconiza o îndrumare cît mai creatoare a valorilor spirituale româneşti, Nicolae Bălcescu a scos împreună cu ardeleanul August Treboniu Laurean prima revistă istorică „Magazin istoric pentru Dacia" (5 volume, 1845—1847), în care, pe lîngă publicarea lor, s-a anunţat un întreg program de valorificare a documentelor într-o serie de studii de reală valoare pînă azi. Mai importantă este însă participarea lui N. Bălcescu la viaţa politică propriu zisă, fiind chiar membru în guvernul provizoriu din timpul revoluţiei din 1848—1849. A căutat să unească toate forţele revoluţionare ale vremii, exprimîndu-şi regretul că, din pricina lipsei de înţelegere din partea revoluţionarilor unguri, în locul unirii dintre români şi unguri, s-a ajuns pînă la urmă la ciocniri armate. Nevoit să se expatrieze în Apus, N. Bălcescu a militat pînă la moarte pentru împlinirea programului său. „Era un erudit de primul ordin şi totuşi un spirit practic foarte limpede, foarte luminos", spunea despre el la 2 ani după moarte marele istoric francez Jules Michelet. Şi mai departe: „El ar fi fost marele istoric al ţării sale şi fără de nici o îndoială, unul din conducătorii săi cei mai înţelepţi".

Între studiile din revistele publicate de el la Paris şi între neîntrecuta sa monografie „Istoria românilor sub Mihai Vodă", (rămasă neterminată la capitolul XXXIII ca şi anii vieţii lui) N. Bălcescu îşi dăruia întreaga lui fiinţă cauzei mari a poporului său: „România noastră va exista, ... spunea el profetic. „E orb cine n-o vede", vrînd în acelaşi timp să spună în chip realist că „pînă-şi va recăpăta naţia noastră toate drepturile va trece chiar un secol". În orice caz, repeta el adeseori: „revoluţia noastră nu s-a sfîrşit... ea este numai începută".

În afară de multe alte studii („Puterea armată la români", „Mersul revoluţiei în istoria românilor" etc.) reproducem cîteva rînduri dintr-o altă lucrare a lui: „Manualul bunului român", care deşi este o prelucrare după un original în limba franceză (Ch. Renouvier), totuşi este semnificativă pentru sufletul cald şi creştinesc al marelui luptător român de la 1848. Iată ce se spune în ea la un moment dat: „Menirea omului este să ajungă la desăvîrşire. Cel ce nu ţinteşte spre desăvîrşire se strică şi stricăciunea este începutul nenorocirii. Cel ce nu face fapte frăţeşti e p-aci să se facă nedrept. Nici un om înrăutăţit nu e fericit. Omul rău suferă chiar în mijlocul bogăţiilor şi niciodată sufletul său pace n-are. Astfel fericirea pe pămînt stă în împlinirea menirii pentru care sîntem născuţi, adică a lucrării noastre asupră-ne şi asupra semenilor noştri spre a ne face tot mai buni. Cel mai sigur mijloc de a arăta cît iubeşti pe Dumnezeu este de a munci din toate puterile la binele aproapelui, pentru care Hristos însuşi viaţa şi-a dat".

Ne oprim aici.

N. Bălcescu n-a fost un visător. De dincolo de zăbranicul morţii căldura glasului său răzbate clar şi ecoul lui şi-l pot revendica mii de popoare azi într-o epocă a autodeterminării lor: „Cred că va veni ziua fericită, ziua izbîndirii, cînd omenirea întreagă se va scula spre a sfîşia valul sîngiuirilor nedrepte. Atunci nu va mai fi nici un rob, nici o naţie roabă, nici un stăpîn pe altul, ci domnirea Dreptăţii şi Frăţiei. Aceste cuvinte ce-am dat de deviză vieţii mele se vor împlini; atunci toţi românii vor fi una şi liberi şi fraţi! Vai! Nu voi avea noroc de a vedea această zi, deşi eu asemenea am muncit şi am pătimit pentru dreptate şi cel din urmă al meu cuvînt va fi încă un imn ţie, ţara mea mult dragă!"

Cînd ne gîndim că dincolo de rînduieli omeneşti, cuvîntul Scripturii „adevărul vă va face liberi" (Ioan 8, 32), atunci desigur că după ce a propovăduit sub acest raport un mesaj din cele mai adevărate, N. Bălcescu rămîne în viaţa poporului mai presus de moarte.

Orologiul de la „biserica cu lună" din Oradea (1793)

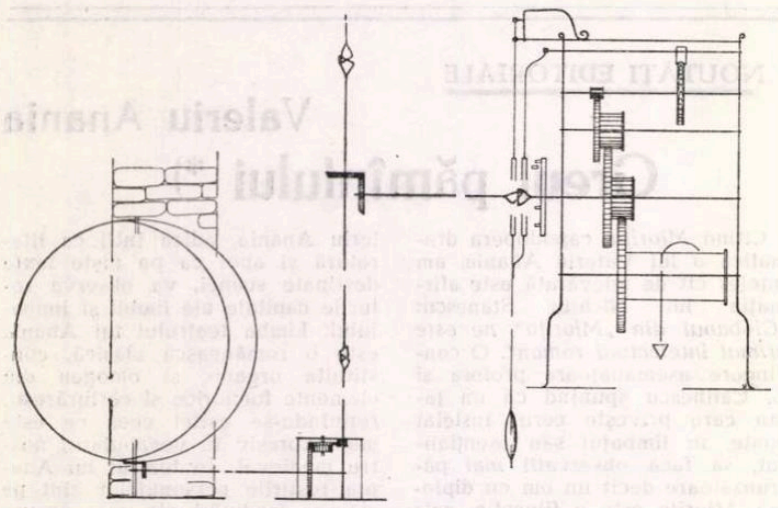

În evul mediu, orologiile de turn au jucat un rol foarte important în viața orașelor și satelor, existența lor a fost determinată atît de situația economică a comunităților, cît și de factorii subiectivi. Dacă primul orologiu de pe întinsul patriei noastre a funcționat la Sibiu în 1494, din secolul al XVI-lea ceasurile de turn se generalizează, multe dintre ele fiind lucrate de meșteri autohtoni.

În genere, semnalizările sonore și vizuale ale ceasurilor de turn se manifestă într-o mare varietate, în funcție de complexitatea mecanismelor și a dispozitivelor. Exemplarele cu caracter astronomic de la Sighișoara (zilele săptămînii) și Oradea (fazele lunii), care funcționează și astăzi, sînt cele mai renumite din țară. Asupra unicatului de la Catedrala Sfintei Adormiri din Oradea ne-am îndreptat atenția, prezentîndu-l în acest articol.

Datorită edictului de toleranță religioasă din 1781, comunitatea ortodoxă din Oradea a obținut aprobare pentru înălțarea unei biserici, edificiului punîndu-i-se piatra fundamentală la 9 noiembrie 1784. Odată cu încheierea construcției monumentului la 1790, s-a trecut la înzestrarea lăcașului, între primele figurînd clopotele (1792) și orologiul (1793).

Ceasul de turn constă din trei mecanisme (ale „arătătoarelor", „sferturilor" și „orelor"), ce sînt puse în funcțiune cu ajutorul greutăților din piatră. Mecanismul central printr-un sistem de pîrghii și angrenaje rotește un glob din tablă, jumătate negru, jumătate aurit, învîrtindu-se o dată în 28 de zile, înfățișînd în felul acesta fazele lunii .Orologiul lucrat din fier forjat, este opera meșterului lăcătuș orădean Georg Rueppe, fiind montat în turnul bisericii Sfintei Adormiri în anul 1793, așa după cum reiese din inscripția încrustată pe roata dințată a ankerului.

Orologiul, prin originalitatea sa, — o raritate în evul mediu — a conferit lăcașului denumirea de Biserica cu lună, funcționînd și astăzi, cu aceeași precizie, deși au trecut aproape 200 de ani.

Mihai Sofronie

630 de ani de la moartea lui Basarab I Întemeietorul

Una din datele memorabile ale istoriei noastre o constituie anul 1330 cînd domnitorul Basarab I, întemeietorul Țării Românești, a dobîndit independența țării sale în urma luptei victorioase de la Posada.

În urmă cu doi ani am aniversat acest memorabil eveniment din istoria Patriei noastre. În anul acesta se împlinesc 630 de ani de la moartea acestui strălucit conducător de oști și întemeietor de țară, fapt care ne îndatorează să-i cinstim după cuviință amintirea.

După cum se știe, în anul 1247 regele Bela al IV-lea al Ungariei a dat o diplomă „Cavalerilor ioaniți", act de mare importanță pentru istoria Patriei noastre, căci din el desprindem existența cîtorva formațiuni statale de la Sud de Carpați. Este vorba de „Țara Severinului", în părțile orașului Turnu Severin, cnezatul lui Ioan, în sud-estul Olteniei de azi, cnezatul lui Farcaș, în părțile Vîlcii, voievodatul lui Litovoi, pe Valea Jiului, pînă la Dunăre, prelungindu-se în nord pînă în Țara Hațegului și voievodatul lui Seneslav, care se întindea peste actualele județe Argeș, Dîmbovița, Olt, Teleorman și probabil Prahova. Pe baza acestui document deducem în chip logic, că fiecare cneaz și voievod din cei pomeniți mai sus avea pe lîngă el un episcop sau un arhiepiscop, cu alte cuvinte putea exista o organizație bisericească. Bănuim că ierarhul lui Seneslau purta titlul de arhiepiscop și sta în jurul său, probabil la Cîmpulung sau Argeș.

Prin anul 1277 întîlnim un alt cneaz cu numele Litovoi — probabil cel din 1247 sau fiul aceluia —, care împreună cu fratele său, Bărbat, au refuzat să plătească tribut regelui maghiar. S-a întreprins și o expediție împotriva lor, în cursul căreia Litovoi și-a pierdut viața, iar fratele său Bărbat a fost luat prizonier și nevoit să se răscumpere cu o mare sumă de bani. Rezultă că Litovoi avea o formațiune politică puternică și cu însemnate resurse economice.

În 1324 un document maghiar amintea pe voievodul „transalpin" Basarab, iar un alt document îl prezenta drept fiul lui Tihomir. Însemnează că după Bărbat a urmat la domnie Tihomir, pe la sfîrșitul secolului XIII și începutul celui următor, apoi fiul său Basarab I.

Ceea ce trebuie să reținem este faptul că acest Basarab I a făcut unificarea tuturor cnezatelor și voievodatelor dintre Carpați și Dunăre într-un singur stat, cunoscut de aici înainte sub numele de „Țara Românească", avînd capitala la Argeș.

El a fost acela care a înlăturat pentru totdeauna pretențiile de suzeranitate asupra țării sale ale regelui maghiar, Carol Robert de Anjou. În lupta pe care a purtat-o în 1330 la Posada (probabil Loviștea), Basarab I a obținut o strălucită biruință asupra oștilor regelui Carol Robert. O descriere interesantă a acestei lupte avem în numita „Cronica pictată de la Viena", care relatează că regele a pornit cu o oaste numeroasă asupra domnului „valah", intrînd în țară pe la Severin. Basarab I îi trimite o solie de pace, cu propuneri foarte avantajoase, dar mîndrul rege le respinge cu indignare, rostind chiar cuvinte ofensatoare la adresa sa. Domnul muntean nu se descurajează, ci poruncește oamenilor săi să distrugă totul în fața oștilor invadatoare, pentru ca oamenii și animalele să nu aibă hrana necesară. Însăși Cronica de la Viena recunoaște că datorită „foametei celei mari" pricinuită de această distrugere, oastea maghiară a fost nevoită să se retragă. Dar oștile de țărani ale lui Basarab I urmăresc pe invadatori și în zilele de 9—12 noiembrie 1330 distrug aproape în întregime oastea maghiară

Această luptă și victorie memorabilă, așa cum am spus mai sus, a înlăturat definitiv pretențiile de suveranitate ale regelui maghiar asupra Țării Românești și a consfințit independența ei. De acum înainte Basarab I și-a îndreptat atenția numai asupra organizării interne a țării, asupra prosperării ei economice. Astfel, țara a cunoscut o mare întindere teritorială, de la Carpați pînă la Dunăre și de Severin pînă la gurile Dunării.

Pe tărîm bisericesc, putem spune că Basarab I a desăvîrșit unificarea organizației bisericești în sensul că, unul dintre scaunele vlădicești care existau a devenit central. Între hotarele statului său se găsea și orașul Vicina, în nordul Dobrogei, unde se știe că exista o mitropolie, supusă Patriarhiei din Constantinopol. Ajungînd în raza de stăpînire a Țării Românești Mitropolitul de Vicina a fost mutat în interiorul țării, unde era capitala Domnului, probabil în locul unui alt ierarh adormit. Acest lucru s-a petrecut în deceniul al VI-lea cînd domnea Nicolae Alexandru (1352—1364) fiul lui Basarab I iar mitropolitul de la Vicina mutat lîngă curtea sa se numea Iachint (1359—1372). În anul 1359 patriarhul de Constantinopol a aprobat strămutarea mitropolitului Iachint de la Vicina la Curtea de Argeș, punîndu-se astfel bazele „Mitropoliei Ungrovlahiei" existentă pînă azi.

Basarab I a ctitorit și o biserică în orașul Cîmpulung, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", numită de tradiția populară „biserica Negru Vodă", tîrnosită probabil de vlădica care se afla în preajma curții sale domnești. O inscripție din biserica domnească de la Curtea de Argeș spune: „În anul 6860 (=1352) la Cîmpulung a murit marele Basarab Voievod." Înseamnă că a fost îngropat în biserica ctitorită de el acolo.

Acum, la împlinirea a 630 de ani de la trecerea lui Basarab I Întemeietorul din această viață, îi aducem prinosul nostru de prețuire și recunoștință pentru tot ceea ce a făcut pentru Țara și Biserica sa.

† LUCIAN FĂGĂRĂȘANUL
Episcop-vicar

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Î. P. S. Mitropolit Antonie a primit, în ziua de 4 iunie 1982, delegația luterană care a participat la o consultație organizată la Păltiniș de Federația Mondială Luterană. Tema consultației a fost: aspectele canonice ale botezului, cununiei și înmormîntării. În timpul întrevederii, la care au participat P. S. Lucian și P. C. Rector C. Voicu, s-au purtat discuții în legătură cu tema amintită și cu recenta Conferință pentru pace a religiilor care a avut loc la Moscova. Î. P. S. Antonie a vorbit despre responsabilitatea care revine în această privință tuturor religiilor față de lumea contemporană.

După întrevedere membrii delegației au vizitat catedrala și Institutul Teologic.

EXPOZIȚII DE PICTURĂ PE STICLĂ PESTE HOTARE

Pe lîngă vizitatorii care anual cercetează ctitoria brîncovenească de sub sprînceana Munților Făgăraș, zăbovind și în atelierul de creație a icoanelor și a altor picturi pe sticlă, P. Cuv. arhim. T. Tohăneanu, însoțit de P. Cuv. arhim. V. Tohăneanu — starețul mănăstirii, a adăugat în luna mai 1982 noi mărgăritare la salba de expoziții avute în anii trecuți pînă în îndepărtata Americă.

Asemenea expoziții au fost organizate în luna arătată în R. F. Germania, la München și anume la Galeria Metz Molende, sub patronajul societății Kunst und Geschiche in Südosteuropa, la Köningmünster unde deschiderea s-a făcut într-un cadru festiv deosebit, la Hamm etc.

Toate aceste expoziții s-au bucurat de aprecieri și caldă primire.

ÎN AMINTIREA LUI CIPRIAN PORUMBESCU

Cu prilejul împlinirii a 99 de ani de la trecerea la cele veșnice a lui C. Porumbescu, corul bisericii Sf. Adormire din Brașov, condus de neobositul preot Gh. Diaconu, a pregătit și susținut Duminică, 6 iunie 1982, un înălțător program de muzică bisericească din nemuritoarele compoziții porumbesciene, între care: Tatăl nostru, Axionul Floriilor, Axionul Rusaliilor, Hristos a înviat, Pricesnă de Paști, Adusumi-am aminte, Rugăciune ș. a.

În cadrul acestui program, C. preot N. Coman a prezentat viața și personalitatea lui C. Porumbescu.

CURSURI DE SCURTĂ DURATĂ

La recomandarea Sf. Sinod și cu binecuvîntarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, la Centrul arhiepiscopesc Sibiu au fost reluate cursurile de scurtă durată, cu unii preoți din eparhie.

Prima serie a avut loc între 14—18 iunie 1982, la care au participat preoți din întreaga Arhiepiscopie, de toate vîrstele, proveniți cu deosebire din parohii cu probleme misionare deosebite.

Temele tratate au fost de actualitate pastorală și patriotică, fiind susținute de profesori de la I. T. U. Sibiu și ostenitori de la Centrul arhiepiscopesc din Sibiu.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIEI

30 mai — Pe linia preocupărilor gospodărești P. S. Emilian face vizite canonice în parohiile suburbii ale Alba Iuliei: Ciugud, Seușa și Drîmbar.

3 iunie — P. S. Sa vizitează biserica din filia Cicău, de lîngă Mirăslău, Protopopiatul Aiud, biserică monument istoric.

5 iunie — P. S. Episcop Emilian vizitează biserica din parohia Sibișeni — Protopopiatul Alba Iulia, unde s-a executat pictura bisericii.

7 iunie — A doua zi de Rusalii, hramul Catedralei Episcopale, P. S. Sa săvîrșește Sf. Liturghie. În după-masa aceleiași zile vizitează bisericile din parohiile Galda de Sus, Întregalde și filia Ghioncani.

12 iunie — La Vecernia de seară P. S. Sa săvîrșește slujba punerii pietrei de temelie pentru refacerea bisericii monument istoric din filia Hărțău, Protopopiatul Tg. Mureș.

13 iunie — P. S. Sa săvîrșește slujba sfințirii bisericii nou construite și pictate din parohia Cerghizel, Protopopiatul Tg. Mureș.

24 iunie — P. S. Sa a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească la Schitul Sf. Ioan Botezătorul din Alba Iulia. După Sf. Liturghie s-a săvîrșit slujba parastasului pentru foștii episcopi Ioan Stroia, Veniamin Nistor și Policarp Morușca — primul episcop al românilor din America.

27 iunie — P. S. Sa a făcut vizită canonică în parohiile de pe Valea Ampoiului: Meteș, Izvorul Ampoiului, Pătrînjeni, și filia Negroaia, îndrumînd pe P. C. preoți la muncă susținută pentru înfrumusețarea Sf. bisericii.

29 iunie — Pe linia preocupărilor pastorale, la praznicul Sf. Apostoli Petru și Pavel, Prea Sfinția Sa a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească la Mănăstirea Rîmeț.

După Sf. Liturghie Prea Sfinția Sa a săvîrșit slujba punerii pietrei de temelie pentru o nouă biserică în incinta mănăstirii, iar după aceasta a săvîrșit slujba parastasului pentru vrednicul de pomenire Dometie Manolache, fost stareț al Mănăstirii Rîmeț.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

Duminică, 13 iunie 1982, P. S. Episcop Vasile a săvîrșit slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia *Bogei*, prot. Marghita, în urma lucrărilor de înnoire și de pictare, în ultimii ani.

Slujba vecerniei a fost oficiată în biserica parohiei *Varviz*, prot. Marghita, cu care prilej a fost binecuvîntată noua casă parohială. La fiecare prilej, chiriarhul a ținut cîte un instructiv cuvînt de învățătură.

— În 22 iunie 1982, Centrul eparhial Oradea a fost vizitat de o delegație a Bisericii Evanghelice din R. F. G., condusă de Dr. Gerhard Strauss, vicar episcopesc al Landului Bavaria. S-a vizitat paraclisul și muzeul de la Centrul eparhial, precum și catedrala (biserica-cu-Lună), biserica Sf. Nicolae și căminul preoțesc.

— La 29 iunie 1982, de Sf. Ap. Petru și Pavel, P. S. Episcop Vasile al Oradiei, a săvîrșit slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia *Pria* (Șimleu) în urma lucrărilor de înnoire din ultimii doi ani, sub păstorirea preotului Nicolae Chiș. A fost hirotonit întru preot diaconul Ilea Ioan pentru parohia *Saca* (Beiuș). În drum spre reședință, P. S. Sa a vizitat biserica din parohia vecină, *Cizer*.

ANIVERSARE

De la Roman ne-a venit știrea că P. S. Episcop *Eftimie Luca* a împlinit 10 ani de cînd se află la conducerea istoricei Eparhii a Romanului și Hușilor.

Toți acești ani au însemnat pentru Prea Sfinția Sa osîrduitoare strădanii puse în slujba zidirii creștinești ortodoxe și patriotice a obștei credincioșilor și preoților pe care îi are în vlădicească grijă.

Dragostea de Legea noastră străbună și de glia părintească au fost în tot acest timp — și vor fi de bună seamă și de acum înainte — coordonate de seamă ale păstoririi P. S. Episcop Eftimie Luca.

Colectivul redacțional al gazetei noastre îi urează cu acest prilej mulți și rodnici ani.

ȘTIRI — INFORMAȚII ȘTIRI — INFORMAȚII

Al treilea dialog bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică Luterană din Germania

Între 28 V—3 VI 1982 s-au desfășurat lucrările celui de al treilea dialog dintre B.O.R și E.K.D. în „Casa Reineberg" din Vestfalia — R. F. G.

Tema dialogului a fost: *„Pocăință și Mărturisire în credința și viața celor două Biserici și însemnătatea lor pentru înnoirea și sfințirea creștinilor".*

Pentru susținerea acestei teme delegația Bisericii Ortodoxe Române a prezentat următoarele studii: „Înnoirea și sfințirea credincioșilor în Taina Pocăinței după învățătura Bisericii ortodoxe, pe temeiul Sfintei Scripturi și Sfintei Tradiții" (Pr. Prof. D. Stăniloae); „Preotul ca săvîrșitor al Tainei Pocăinței și puterea sa de a dezlega păcatele, după învățătura ortodoxă" (Pr. Prof. D. Radu); „Taina Pocăinței în practica sacramentală și însemnătatea ei în lucrarea pastorală a Bisericii ortodoxe" (Pr. Prof. Ioan Ică).

De asemenea s-au prezentat următoarele referate: Episcop Vasile Coman: Taina Mărturisirii în rînduiala cultului ortodox. Pr. Prof. H. Pitters: Rînduiala mărturisirii în Biserica Evanghelică

(Continuare în pag. a 4-a)

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII

Cea de-a XXXIX-a Conferinţă teologică interconfesională

În ziua de 15 iunie 1982, în aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu s-au desfăşurat lucrările celei de-a XXXIX-a Conferinţe teologice interconfesionale, cu tema generală: *Sfintele Taine în învăţătura şi viaţa Bisericii.*

Au participat un mare număr de delegaţi ai Bisericilor din ţara noastră. Din partea Bisericii Ortodoxe Române au luat parte mai mulţi ierarhi, în frunte cu Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, precum şi PP. CC. părinţi profesori de la cele două Institute Teologice din Bucureşti şi Sibiu, directorii Seminariilor Teologice, redactori ai revistelor bisericeşti, doctoranzi şi studenţi. Au participat apoi reprezentanţi ai Bisericii Reformate, ai Bisericii Evanghelice-luterane, ai Bisericii Romano-Catolice şi ai Bisericii Unitariene, profesori ai Institutului Teologic Protestant Unic de grad Universitar din Cluj-Napoca (împreună cu cei ai secţiei luterane din Sibiu), precum şi profesori ai Institutului Teologic Romano-catolic din Alba Iulia (şi cei ai secţiei din Iaşi).

Lucrările au fost deschise de P. C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care, după ce a anunţat tema şi programul conferinţei, a adresat un salut călduros tuturor participanţilor.

După alegerea prezidiului, a luat cuvîntul Î. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, care a subliniat faptul că această conferinţă se desfăşoară sub semnul unei sporite preocupări a întregii omeniri pentru pace şi dezarmare.

Referatul principal: *Sfintele Taine în învăţătura şi viaţa creştină*, a fost susţinut de Doamna Prof. Dr. Maria Eszenyei, de la Institutul Teologic Protestant Unic din Cluj-Napoca. Acest referat a avut patru părţi mari: 1) Actualitatea ecumenică a temei; 2) MYSTERION şi SACRAMENTUM în mărturiile Noului Testament; 3) Tainele în învăţătura creştină şi 4) Tainele în viaţa creştină.

Primul referat secundar: *Euharistia — taină a unităţii creştine*, a fost prezentat de P. C. Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean, de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. După ce a înfăţişat cele trei aspecte ale Euharistiei, de jertfă, de taină şi de anamneză, P. C. Sa a vorbit despre ministerul Euharistiei, evidenţiind apoi sensul unităţii prin Euharistie.

Al doilea referat secundar: *Preoţia, taină şi slujire în viaţa Bisericii*, a fost susţinut de P. C. Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu, de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti. După ce a arătat că preoţia este o Sfîntă Taină, instituită de Însuşi Mîntuitorul Hristos, referatul a evidenţiat legătura indisolubilă dintre Euharistie şi preoţie; ca şi Euharistia, preoţia este deopotrivă taină şi jertfă (slujire). Vorbind apoi despre preoţia sacramentală şi despre raportul ei cu preoţia împărătească a tuturor credincioşilor creştini, P. C. Sa a încheiat insistînd asupra funcţiei slujitoare a preoţiei.

În continuare au avut loc discuţii pe marginea referatelor prezentate. Au luat cuvîntul P. S. Dr. Vasile Coman, Episcopul Oradiei, Prof. Dr. Christoph Klein (prorector, ramura evanghelică-luterană, Sibiu), Prof. Dr. Juhasz Istvan (Cluj-Napoca), Pr. Prof. Dr. Ioan Ică (Sibiu), Lector Dr. Gereb Zsolt (Cluj-Napoca), P. C. Arhim. Bartolomeu Anania, directorul Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Prof. Dr. Hans Klein (evanghelic-luteran, Sibiu), Pr. Asist. Dr. Nicolae Dură (Bucureşti), Pr. Conf. Dr. Petre David (Bucureşti) şi Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu (prorector, Bucureşti).

În după amiaza aceleiaşi zile, la orele 17,00, au fost prezentate şi supuse spre aprobare *concluziile* conferinţei, formulate de comisia rectorilor şi prorectorilor.

P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, prorectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, a rostit apoi un cuvînt de încheiere, mulţumind tuturor celor care şi-au adus aportul la reuşita acestei conferinţe.

*

În aceeaşi zi, la orele 18,00, participanţii la cea de-a XXXIX-a Conferinţă teologică interconfesională au audiat conferinţa *Politica României Socialiste de promovare a dialogului şi de dezvoltare a relaţiilor de colaborare cu toate statele lumii*, susţinută de Domnul Ioan Barac, consilier la Ministerul de Externe al R.S.R. După încheierea conferinţei, Domnia Sa a răspuns la întrebările adresate de participanţi, aprofundînd unele aspecte ale temei.

Pr. asistent *Vasile Mihoc*

Al treilea dialog bilateral dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Evanghelică Luterană din Germania

(Continuare din pag. a 3-a)

din România şi Pr. Prof. Dr. Galfy Z.: Mărturisirea în învăţătura şi viaţa Bisericii reformate din România, în trecut şi prezent.

Dialogul teologic s-a împletit cu un „dialog al inimii" prin participarea zilnică la slujbe ortodoxe sau luterane, însoţite de meditaţii, prin săvîrşirea la Sf. Liturghie în bisericile ortodoxe, precum şi prin participarea la slujbele din bisericile evanghelice, fiind în acest timp sărbătoarea Rusaliilor, la dată diferită de o săptămînă. S-au vizitat comunităţi evanghelice, institute de cercetare teologică, facultăţi de teologie în care s-au ţinut conferinţe de profesori ai celor două Biserici.

Tezele cuprinse în comunicatul comun au reliefat însemnătatea Mărturisirii şi Pocăinţei în viaţa credincioşilor. Taina Pocăinţei este o lucrare instituită de Iisus Hristos prin care se comunică darul iertării, prin slujitorul Bisericii care are de la Hristos puterea de a ierta păcatele. Biserica are nu numai puterea de a chema la pocăinţă ci şi pe aceea de a ierta de păcate. Iertarea păcatelor se dă prin Taina Botezului şi după aceea prin Taina Pocăinţei. Elementele Tainei Pocăinţei sînt recunoaşterea păcatelor, mărturisirea lor, căinţa şi iertarea, care ocupă un loc central.

Iertarea o dă Dumnezeu, prin slujitorul său. Iertarea vine de la Hristos din jertfa şi învierea Lui.

În Biserica ortodoxă Taina Pocăinţei face parte dintre cele şapte Taine. Biserica luterană nu are un număr precis de taine. În Biserica reformată iertarea păcatelor este socotită ca o taină (sacrament).

Tezele au reliefat şi alte puncte comune, convergente, precum şi deosebite. În istoria Bisericii creştine s-a practicat mărturisirea personală şi cea generală, fără ca una să o anuleze pe cealaltă. S-a remarcat că mărturisirea personală, aşa cum se practică în Biserica ortodoxă este o practică veche din Biserica primară şi că ea angajează pe credincios şi îl ajută să renască şi să înceapă o viaţă nouă.

Delegaţia ortodoxă a scos în evidenţă însemnătatea şi rolul preotului în Taina Mărturisirii.

În lucrările lui, dialogul nu s-a limitat să arate numai punctele comune sau deosebitoare cu privire la Taina Mărturisirii, ci s-a străduit să aducă o contribuţie la adîncirea şi înnoirea vieţii religios-morale a credincioşilor prin Taina Mărturisirii. Biserica este chemată să le împlinească această năzuinţă. Aici revine rolul mare al preotului de a împăca pe oameni cu Dumnezeu şi pe Dumnezeu cu semenii.

Delegaţia Bisericii evanghelice a oferit cu acest prilej volumul: *„Die Heilige Schrift, die Tradition und das Bekenntnis"* o prezentare a lucrărilor primului dialog dintre B.O.R. şi E.K.D. de la Goslar anul 1979.

Dialogul teologic dintre B.O.R. şi E.K.D. a contribuit la cunoaşterea învăţăturii celor două Biserici, la apropierea dintre ele şi la înnoirea şi sfinţirea credincioşilor, la aşezarea unui climat de pace în lume.

NOUTĂŢI EDITORIALE

Valeriu Anania

Greul pămîntului *)

Citind *Moriţa*, capodopera dramatică a lui Valeriu Anania, am înţeles cît de adevărată este afirmaţia lui Nichita Stănescu: *„Ciobanul din „Moriţa" ne este primul intelectual român"*. O convingere asemănătoare profesa şi G. Călinescu spunînd că un ţăran care priveşte cerul înstelat poate, în limbajul său esenţializat, să facă observaţii mai pătrunzătoare decît un om cu diplomă. Moriţa este o filosofie, este atitudine conştient asumată dinaintea vieţii şi a morţii, a existenţei. Cînd, în Predoslovia din 1965, Tudor Arghezi aşeza cuvîntul *clasic* în dreptul acestei lucrări dramatice, nu exagera deloc afirmînd: „Moriţa" nu-i un poem de la o zi la alta şi de la o săptămînă la alta. Încă destul de tînăr, autorul ei se învecineşte cu clasicul adevărat. Cît priveşte repertoriul, teatrul românesc a cîştigat, cu „Moriţa", la întîlnirea ciobanilor cu universitarii, opera de valoare literară ce-i lipsea".

Cu inteligenţă şi simţ dramatic, în *Moriţa* Valeriu Anania nu a modificat cît a relansat datele mitului: din simbolic în concret, din alegoric în real; aspecte imperioase pentru desfăşurarea evantaiului de idei. Această piesă, din care comentatorii incluşi în ediţia de faţă reţin cu plăcere titulatura de *poem dramatic, este puternică* prin conflict, prin gradarea acţiunii inspirate pe care i-o imprimă autorul. Şansa teatrului „de idei", cum îl concep un Sartre sau un Camus, pierde imens prin abstractizare, prin tîrîrea de păr pe scenă a conceptelor, prin deturnarea textului în pretext. În *Moriţa* tocmai dramatismul evolutiv dă culoare ideilor, le pune în lumină şi le menţine să fie reţinute. Mama lui Moldan, Cătălina, şi împotrivirile sale pătimaşe, prezenţa lui Novac, tîrgul animat în care palpită, ca atmosferă, o puternică sugestie de ev mediu românesc, toate acestea insuflă viaţă dramei, ideii noastre româneşti şi răsăritene despre viaţă şi moarte, idee care nu-i atît resemnare sau apologie a extincţiei, cum vor să interpreteze detractorii mitului, cît un acord cu lumea. Anania spune neted prin Moldan: viaţa şi moartea se intercondiţionează şi ele trebuiesc luate ca atare. Viaţa trebuie înţeleasă şi înnobilată, viaţa este izvor al morţii şi invers (şi mă gîndesc la simbolul bobului de grîu), iar omul dăinuie prin urmaşi. Acelaşi aspect al tezei răsăritene, cu ecouri omiletice din Sfîntul Ioan Gură de Aur, în care se insinuează un nobil tragism cărturăresc, revin şi în monologul lui Neagoe. Este, în chivotul de strofă de mai jos, cheia *Învăţăturilor* neagoene: [1] *„Părutu-s-a nouă şi Duhului Sînt /Că spulber ni-i viaţa, suflare de vînt / Şi rouă pe ramuri şi floare-n livadă. / Ca mîine podoaba va fi să ne cadă / Şi, legea făpturii urmînd-o, şi noi / Pleca-ne-vom trupul spre viaţa de-apoi"*. Versurile au o frumuseţe votivă. Şi tot stăpînirii a ceea ce este clasic şi nepieritor în limba noastră îi sînt datorate şi aceste stihuri cu înălţător ecou de Primăvară dulce (pe drept reţinute în prefaţă de d-na Zoe Dumitrescu-Buşulenga): *„Bucură-te, cel ce mori / Cu vecia-n subţiori! / Bucură-te, rădăcină / Care birui în lumină! / Bucură-te, dulce rîu! / Bucură-te, cîntec viu! / Bucură-te că-n comînd / Ţi-aud inima bătînd, / Da, aici, ca-ntr-o cetate, / Ţi-o aud cum bate, bate ..."*.

Cel ce abordează integral şi din interior piesele părintelui Valeriu Anania, adică întîi ca literatură şi apoi ca pe nişte texte destinate scenei, va observa rolurile capitale ale limbii şi limbajului. Limba teatrului lui Anania este o românească clasică, constituită organic şi omogen din elemente folclorice şi cărturăreşti, reţinîndu-se astfel ceea ce este mai expresiv în vocabularul nostru medieval. În teatrul lui Anania rostirile personajelor sînt pe măsura mediului din care provin şi cu asta atingem încă un aspect. Patru din piesele pentalogiei sînt scrise în versuri, chestiune care îi stînjeneşte, declarat ori sugerat, pe unii dintre comentatori. Cred însă că *Moriţa* scrisă în proză ar fi pierdut imens. Credinţele, eresurile, descîntecele şi vorbele de duh ale poporului nostru sînt rimate în acel metru specific, zis şi popular, de şapte-opt silabe. În gura unor ţărani al căror epos este în cea mai mare parte versificat, vorbirea stihuită e cu totul la locul ei şi conservă şi notele de limpezime şi ingenuitate care-i sînt atît de specifice.

Limbajul pieselor lui Anania este unul simbolic şi prin natura lui sporeşte gradul tensiunii şi dramatismul atmosferei. Prin sugestia pe care o degajă spusele personajelor, unele cu caracter premonitoriu, precum Stîlpnicul din *Greul pămîntului*, cititorul, şi mai cu seamă spectatorul, înţeleg, presimt că se va întîmpla ceva. Acest limbaj simbolic dă unitate pieselor lui Valeriu Anania şi le constituie, ca şi prin tematică, parte din întreg. Expresivitatea limbajului simbolic, de o plasticitate aparte şi greu de abordat fără cunoaşterea canonului, întăreşte coeficientul de specific al textului, arată că e vorba de nişte convingeri, reacţii şi atitudini exclusiv româneşti, şi încă unele dintre cele cu grea pondere în spiritualitatea românească, în ethosul şi etnosul nostru. Momentele din teatrul lui Anania sînt nişte trepte pe care eroii şi spectatorii sînt pregătiţi să le urce.

Moriţa părintelui Valeriu Anania este, repetăm, o capodoperă, iar celelalte patru piese, îndeosebi *Meşterul Manole* şi *Greul pămîntului*, conferă pentalogiei unitate şi identitate. Teatrul lui Valeriu Anania, îndelung cizelat, plin de răsfăţuri lexicale, cu un sobru şi necăutat mesaj românesc şi patriotic, nu este „istoric" sau „poetic": este, în esenţă, o meditaţie, o mărturisire făcută cu patos şi evlavie asupra unor puncte — pietre de hotar în etnogeneza poporului şi a sufletului nostru românesc. Dacă ar fi să stabilesc o linie a teatrului părintelui Anania, aş căuta-o cu totul altundeva decît la Davila sau Eftimiu şi anume pe drumul *iluminării tragice* al unor *Iorga* (exclusiv cel din Doamna lui Ieremia), *Blaga, Dan Botta.*

Dan Ciachir

---

* Valeriu Anania, *Greul pămîntului*, O pentalogie a mitului românesc, vol. I—II, *Ed. Eminescu*, 1982, seria *Teatru comentat*. Textul acestui comentariu păstrează litera şi spiritul cronicii literare publicat în *Săptămîna*, în nr. 599—600/1982.

[1] O excepţională sinteză asupra operei şi epocii neagoene a dat *Dr. Antonie Plămădeală* prin studiul, devenit referenţial, *Neagoe Basarab, Domn al culturii româneşti* în vol. *Dascăli de cuget şi simţire românească.*

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea.*

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 15 iulie 1982 Nr. 27—28/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Dialog teologic între ortodocşi şi romano-catolici

Cu toate că anumite tendinţe de fărămiţare a lumii creştine se mai manifestă încă, mai ales sub forma unora dintre numeroasele şi mărunţele denominaţiuni neoprotestante care rămîn centrifuge, eforturile contemporane ale Bisericilor creştine se dirijează în scopul refacerii unităţii celei dintru început. Consiliul ecumenic al Bisericilor se dovedeşte, cu deosebire în ultima vreme, un teren propice pentru dialogul global dintre Bisericile membre, iar dialogurile bilaterale s-au angajat între aproape toate marile Biserici: Ortodocşii cu anglicanii, cu vechii catolici, cu ortodocşii orientali, cu evanghelicii; romano-catolicii cu anglicanii şi cu vechii orientali etc. În 1980 s-a iniţiat şi un dialog teologic între Biserica Ortodoxă şi Biserica romano-catolică, prima sesiune deschizîndu-se la 29 mai, în insula Patmos, în vechea mănăstire a Sfîntului Ioan, continuînd apoi în insula Rodos, a cărei Biserică a fost întemeiată de Sfîntul Pavel.

Comisia mixtă de dialog, compusă din 60 de membri, episcopi, preoţi şi teologi — cîte 30 de fiecare parte — a ales ca preşedinţi, din partea ortodoxă pe Î. P. S. Arhiepiscop Stelianos Harkianakis al Australiei (Patriarhia Ecumenică) şi din partea romano-catolică pe E. S. Cardinalul Jan Willebrands, Arhiepiscop de Utrecht, primat al Olandei şi Preşedinte al Secretariatului pentru unitate de la Vatican. La Rodos s-au fixat şi temele ce vor fi abordate în prima parte a dialogului şi au fost alcătuite trei sub-comisii de lucru şi un comitet de coordonare, dintre cei 60, la paritate. Tema dată celor trei sub-comisii a fost: *„Taina Bisericii şi a Euharistiei în lumina tainei Sfintei Treimi"*. În cursul anului 1981 cele trei subcomisii s-au întrunit la Mănăstirea Chevetogne în Belgia, la Belgrad şi la Roma şi au alcătuit referate separate. Ele au fost evaluate şi sintetizate într-un nou referat de către Comitetul de coordonare care s-a întrunit la Veneţia, în Italia, în mai 1981.

Acest referat a fost supus discuţiei în cea de a doua sesiune a Comisiei Mixte de dialog care s-a întrunit în plenul ei, la München, între 30 iunie—6 iulie 1982, la iniţiativa Arhiepiscopiei de München şi Freising, în Schloss Fürstenried, centru de conferinţe al Arhiepiscopiei. Au fost prezenţi, în afara celor doi co-preşedinţi, din partea ortodoxă: Prof. Jean Ziziulas (Patr. Ecumenică), Î. P. S. Partenie de Cartagina şi prof. S. Papadopoulos (Patr. Alexandriei), Î. P. S. Chiril de Vîborg şi prof. L. Voronof (U.R.S.S.), P. S. Sava de Sumadija şi prof. S. Goşevici (Serbia), Î. P. S. Antonie Plămădeală al Ardealului şi pr. prof. D. Stăniloae (România), P. S. Ioan de Dragovita şi pr. prof. N. Sivarov (Bulgaria) şi alţi delegaţi din Cipru, Grecia, Polonia, Gruzia, Cehoslovacia şi Finlanda. Au lipsit delegaţii Patriarhiei Antiohiei, din cauza războiului din acea parte a lumii.

Din partea romano-catolică, au fost prezenţi, printre alţii, E. S. Cardinalul Williams Baum, prefectul Congregaţiei pentru Educaţie, Vatican, E. S. Cardinalul Joseph Ratzinger, prefectul Congregaţiei pentru doctrina credinţei, Vatican; E. S. Cardinalul Roger Etchegaray, Arhiepiscopul Marsiliei, Franţa; Mgr. Mario Brini, Arhiepiscop de Algira, Secretarul Congregaţiei pentru Bisericile Orientale; Mgr. Mariano Magrassi, Arhiepiscop de Bari; Mgr. Alfred Pichler, Arhiepiscop de Banjaluka, Iugoslavia; Mgr. Ramon Torella, Vice-preşedinte al Secretariatului pentru unitate, Vatican; Mgr. Jakab Antal, episcop de Alba Iulia, România; Mgr. Wiroslaw Marusyn, episcop de Cadi, Italia; Mgr. Alfons Nossol, episcop de Opole, Polonia; Dom. Emanuel Lanne, Chevetogne, Belgia, prof. Hermann Vogt, Tübingen, R.F.G.; prof. Louis Bonyer, Franţa; prof. Jean Tillard, Canada; prof. Vittorio Peri, Bibliotecarul Vaticanului; Rev. Pierre Duprey de la Secretariatul pentru Unitate, Vatican şi alţii.

După întruniri separate ale ortodocşilor şi romano-catolicilor, s-a format o comisie restrînsă, alcătuită din trei plus trei ambele confesiuni, care a revizuit documentul alcătuit la Veneţia de către Comitetul de coordonare. În această comisie un rol important a avut pr. prof. D. Stăniloae, Comisia reuşind să formuleze teze acceptabile ambelor părţi. Acest nou document a fost prezentat Comisiei mixte în plenul ei

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Vizita Prea Fericitului Patriarh Diodor al Ierusalimului

Între 15—26 iunie 1982, la invitaţia Prea Fericitului Patriarh Iustin, Biserica Ortodoxă Română a primit vizita Prea Fericitului Patriarh *Diodor* al Ierusalimului şi al întregii Palestine.

Delegaţia care a însoţit pe Întîistătătorul Patriarhiei Ierusalimului a fost alcătuită din: Î. P. S. Mitropolit *Vasile* al Cezareei, Î. P. S. Arhiepiscop *Iacob* al Neocezareei, Î. P. S. Arhiepiscop *Arcadie* al Ascalonului, P. Cuv. arhim. *Timotei Margaritis*, secretarul Sfîntului Sinod, P. Cuv. arhim. *Aristarh Peristeris*, directorul Seminarului, P. C. arhid. *Filotei Vardakis* şi P. C. diac. *Damian Constantinou*.

La aeroportul Otopeni, înalţii oaspeţi au fost întîmpinaţi de Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoţit de un grup de ierarhi membri ai Sfîntului Sinod şi de consilieri ai Administraţiei Patriarhale şi ai Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Primirea oficială a delegaţiei a avut loc în ziua de 16 iunie, în catedrala patriarhală din Bucureşti.

Oaspeţii au fost primiţi apoi la Palatul patriarhal, unde au avut loc convorbiri şi schimburi de păreri cu privire la diferite probleme bisericeşti de interes comun.

După-amiază, Prea Fericitul Patriarh Diodor şi membrii delegaţiei au luat un prim contact cu monahismul românesc, vizitînd Mănăstirea Cernica, de lîngă Bucureşti. În ziua următoare, s-au vizitat Institutul Teologic şi Seminarul Teologic din Bucureşti, Tipografia Institutului Biblic, mănăstirile Căldăruşani şi Ţigăneşti.

Vineri, 18 iunie, însoţiţi de Prea Fericitul Patriarh Iustin şi de alţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh Diodor şi membrii delegaţiei Patriarhiei Ierusalimului au făcut o călătorie la Curtea de Argeş, unde au vizitat vestita ctitorie a lui Neagoe Basarab.

Un moment deosebit de important din programul vizitei l-a constituit slujba arhierească ce a avut loc Duminică, 20 iunie, în catedrala „Sfîntul Spiridon" din Bucureşti. Împreună cu Întîistătătorul şi membrii delegaţiei Patriarhiei Ierusalimului, au slujit Prea Fericitul Patriarh Iustin şi înalţii mitropoliţi ai Bisericii Ortodoxe Române, înconjuraţi de preoţi şi diaconi. Au asistat toţi ceilalţi membri ai Sfîntului Sinod, conducătorii şi reprezentanţii cultelor din Bucureşti, consilierii Administraţiei Patriarhale şi ai Arhiepiscopiei Bucureştilor.

Pr. *Dumitru Soare*

Consilier patriarhal

(Continuare în pag. a 2-a)

Continuitate geto-dacică, geto-daco-română şi românească pe Mureşul Inferior şi Crişul Alb (sec. II-IX e. n.)

Este binecunoscut faptul că părţile arădene, situate la nord de Mureş, n-au intrat în componenţa provinciei Dacia romană, ci au continuat să fie locuite de dacii liberi, romanii stabilindu-se în punctele fortificate de la sud de marele rîu.

Înaintarea frontierelor Romei pînă la Mureş, controlul şi supravegherea strictă a zonei de la nord de acesta, explică urmele unităţilor romane aparţinînd legiunilor a XIII-a Gemina, a V-a Macedonica sau a IV-a Flavia Felix, găsite la Aradul-Nou, Bulci şi, mai recent, la Mănăstirea Hodoş-Bodrog. Aceste urme constau din cărămizi romane şi ştampilate cu insemnele legiunilor (la Aradul Nou — Legiunea a IV-a Flavia Felix, la Bulci — Legiunea a V-a Macedonica şi a XIII-a Gemina), obiecte de cult romane, cărămizi romane neştampilate folosite la construcţia unor posturi militare (Bulci şi Hodoş-Bodrog), pietre funerare (Arad-Vladimirescu), ceramică fină „terra sigilatta" (Felnac), precum şi ceramica de factură romană descoperită în unele puncte de pe meleagurile arădene.

Dacii liberi din zona situată la nord de marele rîu, îşi continuă existenţa în formele tradiţionale cunoscute, fiind atestaţi în legătură cu desele lor acţiuni războinice împotriva teritoriului ocupat de romani. Existenţa dacilor liberi din Cîmpia Aradului poate fi urmărită, pe baza descoperirilor arheologice, în întreaga perioadă a sec. II—IV e. n.

Prezenţa lor poate fi urmărită prin descoperirile făcute la Sîntana, Cicir, Covăsînt, Moroda, Arad-Ceala, Şeitin, Pîncota, Horia ş. m. a. Semnificative sînt informaţiile literare şi epigrafe din sec. II—III e. n., care-i amintesc pe dacii liberi în acţiunile lor împotriva teritoriului ocupat, favorizaţi de răscoalele populaţiei dacice supuse stăpînirii romane.

Aceste urme, constînd din ceramică roşie romană, fragmente din „terra sigilata", mărgele de sticlă de tip roman, fibule, opaiţe etc. au fost descoperite la Sîntana, Arad-Ceala, Arad-Vladimirescu, Moroda, Pîncota, Şiria, Cherechiu, Vînători etc. Toate acestea dovedesc contactele existente între dacii liberi, de la nord de Mureş şi populaţia daco-romană din sudul rîului.

După anul 275 e. n., cînd armata şi administraţia imperială vor fi retrase din Dacia, moment în care se reface unitatea lumii dacice, se va realiza întrepătrunderea liberă între populaţia romanizată şi dacii din teritoriile nesupuse Romei imperiale. Acest proces se va desăvîrşi în secolele următoare (IV—VI e. n.), cînd pe baza romanităţii nord-dunărene se vor asigura premisele formării şi afirmării pe seama istoriei neamului românesc, care va asimila elemente ale populaţiei în migraţie, cu care va conviefui un timp mai îndelungat.

Rezultatele cercetărilor arheologice infirmă teoria cu privire la evacuarea totală a Daciei, deoarece argumentele arheologice atestă numai în Transilvania — mai ales cu caracter rural — datînd din sec. III—VI e. n., aşezări şi morminte în care cultura materială continuă tradiţia dacică şi, mai ales, pe cea romană.

Toponimele vechi, păstrate în secolele V—VI e. n., după cum rezultă din relatările lui Priscus din Panion şi Iordanes, atestă şi ele continuitatea populaţiei autohtone. Aceştia, referindu-se la hidronime, amintesc în vestul Daciei: Tigas (Tisa), Marisia (Mureş), Miliare, Gilpil şi Grisia (cele trei Crişuri), denumiri care nu s-au putut transmite decît pe baza tradiţiei dacice, daco-romane, româneşti.

Reinstaurarea autorităţii romane asupra unor teritorii întinse de la nordul Dunării (de pildă, pe vremea împăratului Constantin cel Mare se ştie că Banatul pînă la Mureş a fost reintegrat imperiului roman de răsărit), are nu numai un aspect militar, ci şi unul social-economic şi chiar spiritual (creştinismul), fapt ce contribuie la întărirea romanităţii nord-danubiene.

Numeroasele vestigii arheologice, scoase la lumină în zona arădeană, chiar pe vatra oraşului, aparţinînd sec. IV—VI e. n., reliefează cu claritate continuitatea daco-romană şi contribuţia acesteia la etnogeneza poporului român în aceste secole. Dintre descoperirile arheologice din perioada sec. IV—VI menţionăm pe cele de pe vatra municipiului Arad (Arad-Grădişte, Arad-Gai, Întreprinderea „Teba" etc.), cît şi cele din zona arădeană: Arad-Ceala, Horia, Cavăsînt, Şiria etc.

Alături de materialele ceramice, trebuie să reliefăm şi larga circulaţie în zona arădeană, ca de altfel în tot spaţiul carpato-danubiano-pontic a monedelor romano-bizantine (cele emise de Constantin cel Mare, Valentinian I şi al II-lea, Justin al II-lea sau Justinian) fapt ce relevă, o dată mai mult, prezenţa daco-romanilor în condiţiile valurilor migraţiunii, precum şi continui-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. *Ioan Mircea Bogdan*

Dialog teologic între ortodocși și romano-catolici

(Continuare din pag. 1)

și a fost discutat cuvînt cu cuvînt.

Au avut loc confruntări teologice de mare însemnătate și s-au făcut încercări de a reajusta textul în conformitate cu particularitățile fiecărei părți, ceea ce, dat fiind că cele două confesiuni erau la prima confruntare de acest fel, a fost și firesc și justificat. Intenția cu care s-a pornit a fost totuși aceea de a se ajunge la un text care să poată fi semnat, fără rezerve, de ambele părți în dialog. Romano-catolicii, ca să evite dezacordul, au încercat să elimine părțile evident ireconciliabile fapt care nu numai că ar fi sărăcit textul, dar l-ar fi făcut completamente irelevant pentru dialog. Unii ortodocși au vorbit de redactarea de texte paralele, ceea ce ar fi însemnat în fond același lucru ca și eliminările propuse de romano-catolici.

Mitropolitul reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române, Antonie al Ardealului, a insistat pentru un text care să fie pe de o parte substanțial, pe de alta acceptat de ambele părți, și pentru formule care să marcheze un cît de mic pas înainte, formule noi care să reconcilieze ambele teologii și care să dea speranță acestui dialog care se află la începutul lui, și aceasta să se facă nu numai în probleme mărunte, secundare, ci chiar în problemele mari care despart cele două Biserici. În fond întrunirea Comisiei Mixte a avut în vedere unele posibile formule noi, cînd s-a decis întîlnirea. Ori, nu se poate să dorești să schimbi ceva și totuși să vrei ca totul să rămînă ca mai înainte!

Intenția delegatului Bisericii Ortodoxe Române în Comisia Mixtă de dialog a reorientat modul de lucrare al Comisiei și s-a purces mai cu îndrăzneală la căutarea unor formule de reconciliere. Dialogul acesta s-a purtat mai ales între reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române și Prefectul Congregației pentru doctrina credinței, Cardinalul Joseph Ratzinger. Cu concursul și al altora, s-au formulat apoi teze care au căpătat acordul tuturor, ortodocșii și romano-catolici, în problema Filioque, în problema epiclesei și Sfînta Liturghie, în problema locului și rolului episcopului în Biserică și raportul lui cu obștea credincioșilor și cu ceilalți episcopi (sinodalitatea) și în problema Bisericii locale și relația ei cu Biserica universală.

Trebuie să remarcăm că toate aceste probleme sînt de importanță capitală în cele două teologii în dialog și, așa cum au fost formulate tezele comune, sînt speranțe că ele vor lumina și problemele mai grele, care constituie diferențele capitale dintre cele două Biserici atunci cînd și acestea vor ajunge pe ordinea de zi. De altfel pașii făcuți sînt, deocamdată, pași de perspectivă. Vom scrie mai pe larg despre formulele acceptate, în legătură cu cele de mai sus în revista noastră mitropolitană.

Sentimentul general al participanților a fost că s-au obținut rezultate frumoase, chiar dacă încă timide și pline de precauțiuni din ambele părți. Delegației Bisericii Ortodoxe Române i s-a recunoscut contribuția deosebită la acest succes de început.

Înaintea Comisiei Mixte de dialog, precum se știe, mai sînt încă foarte multe obstacole, dar *scris este* că în cele din urmă *„să fim toți una"*. E profeție, îndatorire, mandat de la Mîntuitorul Hristos și asigurare că se va putea ajunge la unitate. Cum și cînd, e greu de spus de pe acum!

Participanții au săvîrșit, fiecare în bisericile lor, Liturghii solemne. Au asistat reciproc la slujbe, bine înțeles fără intercomuniune, pentru care mai ales ortodocșii cer mai întîi o credință comună întru totul și în toate. La sfîrșit s-a vizitat mănăstirea benedictină Ettal și cunoscuta localitate Oberammergan unde tot satul, din zece în zece ani, timp de mai multe luni în anul respectiv, închipuie viața Mîntuitorului într-un teatru în aer liber, transformați toți în actori, acesta fiind un vot ce și l-au luat după o ciumă care i-a decimat acum două sute de ani.

Tema pentru a treia sesiune a Comisiei Mixte, în 1984, va fi: *„Credință, Taine și Unitate"*. În 1983 se vor întruni cele trei subcomisii de lucru, iar în 1984 mai întîi Comitetul de coordonare și apoi Comisia Mixtă în plenul ei. Nu s-au fixat încă locurile de întîlnire.

În cadrul uneia din ședințele de la München, șeful delegației Bisericii Ortodoxe Române a dat citire, din însărcinarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a unei *Declarații* care precizează odată în plus, poziția Bisericii noastre față de unele încercări de imixtiune ale Vaticanului în treburile noastre interne bisericești. O atemosferă propice dialogului teologic, s-a spus, presupune atitudini de respect reciproc, de colaborare, de dragoste și de pace și nu de amestec menit să creeze tensiuni și neîncredere. De altfel delegația Bisericii Ortodoxe Române a făcut o dovadă elocventă a dorinței Bisericii noastre de a coopera la reușita dialogului teologic dintre cele două Biserici surori, *direct*, fără intermediari care în decursul istoriei au contribuit nu la unitatea bisericească, ci la dezbinare, la ură și la lupte fratricide. Dialogul direct dintre Ortodoxie și Romano-catolicism odată ajuns la rezultatele dorite de ambele părți, angajate în el pe picior de egalitate, va descoperi odată în plus cît de nefolositoare și neavenite au fost formele bisericești hibride, apărute în istorie între Ortodoxie și Romano-catolicism, forme motivate nu atît de intenții și convingeri religioase, cît de interese de hegemonie politică ale unor imperii, cum a fost cel habsburgic care a creat uniatismul, și pe care istoria le-a sancționat la vreme cu dispariția.

La Coresi, acasă...

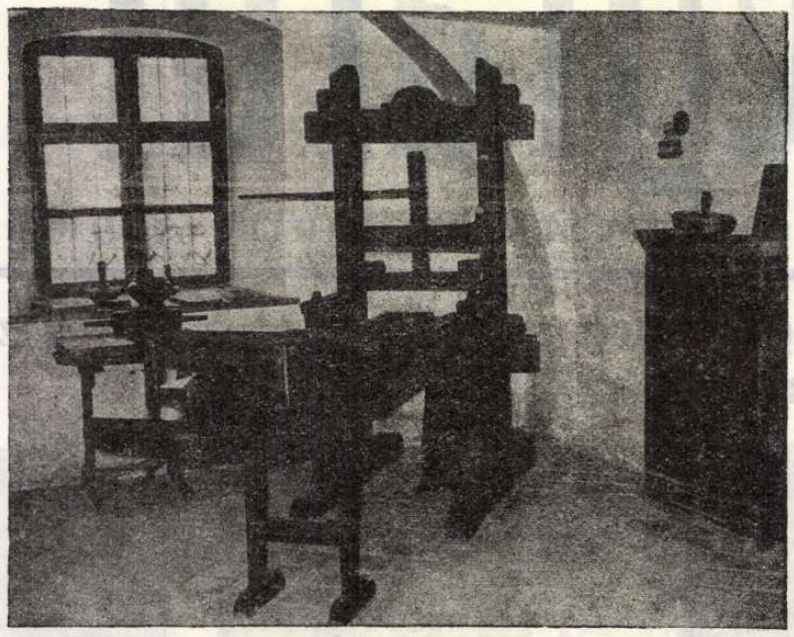

Am sărbătorit în acest an pe unul din părinții noștri, plecat în lumea veșniciei, dar rămas în inimile noastre și după patru secole. Îl sărbătorim pe diaconul Coresi care și-a durat vatră de muncă și viață spirituală la umbra bătrînei ctitorii voievodale din Șcheii Brașovului, la poale de munte cu mireasmă de brad.

Dintre tipăriturile sale apărute în răstimpul unui sfert de veac, fiecare reprezentînd o nouă treaptă de zidire și un pas înainte spre biruință, ultima tipăritură, oarecum prislea făpturilor sale, a împlinit 400 de ani. „Cartea de învățătură" sau Cazania a doua, pîinea sufletească pentru toată suflarea românească.

În acest vechi și frămîntat oraș, cu destule tradiții de cultură, a dus la îndeplinire, ca un catalizator de energii, munca predecesorilor săi, preoți și dascăli cărturari de la biserica Sf. Nicolae și a atîtor anonimi truditori și traducători, pentru că și aici dorul pentru turnarea slovei în limba vorbită de popor mocnea ca jarul sub spuză. Foamea obștească după întruparea scrisului românesc își află „plinirea vremii" tocmai în epicentrul gliei străbune. Obștea din Șcheii Brașovului, unde împrejurările se dovedesc prielnice, dar nu lipsite de încercări și ispite, îl poftește pe diaconul Coresi din orașul Turnului Chindiei, despre care aflase că-i meșter dăruit cu har în cele ale scrisului, ca și meșterul Manole de la Curtea de Argeș în cele ale construirii lăcașurilor...

Și venise pe „drumul domnesc", drum bătut de pașii istoriei, nu în caleașca sclipitoare a solilor sau în carele cu povară ale negustorilor, ci cu desaga pe șaua calului, plină de boabele literelor pentru teascul limbii românești.

Am putea afirma fără ezitare: dacă Negru Vodă, răsărit în Țara Făgărașului și trecut dincolo de Carpați, întruchipează simbolul năzuinței de libertate și neatîrnare a Țării Românești, diaconul Coresi reprezintă pe omul cărturar chemat să-și aducă contribuția capacității sale la eliberarea de cătușele unor opreliști și avîntul spre cuceriri culturale în ograda părintească.

Ne aflăm la un popas festiv și ființa noastră vibrează la tulburătoarele împliniri ale istoriei, pentru că „istoria este prezentă și trăiește în inima fiecăruia dintre noi, ca o moștenire cu care te naști, purtînd-o în sînge pentru totdeauna" (Nic. Docsănescu: *Valea voievozilor*, pag. 75).

În freamătul de explozie culturală ce are loc în țara noastră asistăm de un sfert de veac la un adevărat „pelerinaj" al întregului popor, care vine să privească la fața locului fructele minții și ale inimii diaconului Coresi și a colaboratorilor săi.

Pîlcuri-pîlcuri aleargă cu setea în suflet să se întîlnească cu pionierii culturii naționale de acum patru secole. Oamenii vin la vatra coresiană să se documenteze și mai profund. Ochii le sclipesc de bucurie văzînd operele marelui cărturar.

Nu odată am fost prezent la unele lecții în preajma tipăriturilor părintelui scrisului românesc. Profesori veniți cu școlarii lor sau directorul muzeului nostru vorbeau cu însuflețire simțindu-l pe Coresi în apropiere. Erau adevărate lecții, lecții trăite care fără doar și poate vor rodi îmbelșugat. În asemenea condiții sectorul coresian al muzeului nostru îndeplinește o misiune educativă și patriotică la o cotă înaltă. Vatra lui Coresi din Șcheii Brașovului a devenit o școală, școala din casa părintească, unde limba poporului din care ne tragem face parte din noi, din ființa noastră. O „clipă" de popas pe prispa ei este reconfortantă pentru că aici tineri sau cei cu tîmpla brumată ne simțim acasă. Știm cu toții, știe toată lumea, că aici, pe plaiurile strămoșului Burebista venind bădia Traian, s-a plămădit osmoza daco-romană, care sîntem noi.

Aici, după îndelungate nopți de pătimire, sub teascurile diaconului Coresi au răsărit boabele de lumină ale scrisului românesc, care asemenea unor ape subterane erupte parcă din stîncile Carpaților au fertilizat viața spirituală a poporului român pînă-n zilele noastre.

Lîngă tipăriturile coresiene, existente în muzeul bisericii Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului, ne simțim acasă, pentru că prin ele citim și auzim limba străbunilor, limba în care vorbim, în care cîntăm și ne rugăm, limba gîntei latine.

Pr. *Iuliu Al. Ișa*
biserica Sf. Nicolae — Brașov

Vizita Prea Fericitului Patriarh Diodor al Ierusalimului

(Continuare din pag. 1)

profesori de la Institutul Teologic și Seminarul Teologic, numeroși clerici și credincioși. De remarcat că acest moment sărbătoresc a coincis în mod fericit cu un alt eveniment important: aniversarea a 5 ani de la întronizarea Prea Fericitului Patriarh Iustin ca Întîistătător al Bisericii Ortodoxe Române.

În ziua de 21 iunie, Prea Fericitul Patriarh Diodor și însoțitorii au fost primiți la Departamentul Cultelor, de către D-l Președinte Ion Roșianu. Au fost de față Prea Fericitul Patriarh Iustin, împreună cu unii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. În discuțiile care au avut loc în această împrejurare, s-au evidențiat bunele relații dintre cultele religioase din România, precum și cele dintre culte și statul român, ca și contribuția cultelor, în ambianța libertății religioase, la promovarea vieții noi a poporului român și a păcii în lume. Prea Fericitul Patriarh Diodor a exprimat D-lui Președinte Ion Roșianu sentimentele sale de aleasă prețuire și a apreciat pozitiv situația vieții religioase din România.

În continuare, însoțiți de Prea Fericitul Patriarh Iustin și un grup de ierarhi și clerici ai Bisericii Ortodoxe Române, înalții oaspeți au făcut o excursie de cîteva zile în Moldova.

Plecînd din Suceava, în drum spre mănăstirile din zona Neamțului, oaspeții s-au oprit în localitatea Boroaia, lîngă Fălticeni, unde au vizitat frumoasa biserică parohială.

La Mănăstirea Agapia, apoi la Văratec, Întîistătătorul Patriarhiei Ierusalimului și însoțitorii au apreciat evlavia și viața de rugăciune și muncă a călugărițelor.

Un popas la Seminarul teologic de lîngă Mănăstirea Neamț a prilejuit vizitatorilor o plăcută și foarte instructivă întîlnire cu profesorii și elevii acestei școli teologice.

La Mănăstirea Neamț, obștea călugărilor și mulțimea de credincioși au întîmpinat după cuvenita rînduială pe înalții vizitatori.

În ziua următoare, îndreptîndu-se spre ținuturile bucovinene, oaspeții au vizitat în orașul Gura Humorului, biserica restaurată cu grija și sub îndrumarea Prea Fericitului Patriarh Iustin.

S-au vizitat, în continuare, Mănăstirea Humor și Mănăstirea Voroneț, capodopere artistice de înaltă valoare ale geniului creator românesc, apoi mănăstirile Moldovița și Sucevița, pe care Prea Fericitul Patriarh Diodor, entuziasmat de frumusețea lor, le-a caracterizat drept „comori de neestimat ale Ortodoxiei".

În egală măsură, oaspeții au putut admira valoarea artei populare românești laice, vizitînd, în trecere, atelierele de ceramică, de covoare și de produse de artizanat ale Cooperativei de artizanat și artă populară din satul Marginea, de lîngă orașul Rădăuți.

În trecere prin Rădăuți, vizitatorii au poposit la catedrala orașului, restaurată și sfințită cu două decenii în urmă de Prea Fericitul Patriarh Iustin, apoi la biserica Bogdana, cea mai veche biserică din Moldova. În continuare, s-a vizitat Mănăstirea Dragomirna.

Joi, 24 iunie, la praznicul Nașterii Sfîntului Ioan Botezătorul înalții oaspeți au participat la festivitatea hramului Mănăstirii „Sfîntul Ioan cel Nou" din Suceava, făcîndu-se părtași unor momente de neuitat. Sfînta Liturghie a fost săvîrșită de un impresionant sobor de 13 ierarhi, în frunte cu cei doi patriarhi, la care s-a adăugat un al 14-lea ierarh, în persoana noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, P. S. Pimen Suceveanul, hirotonit arhiereu în timpul slujbei.

La actul hirotoniri P. S. Pimen Suceveanul, ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, a fost de față și D-l Ion Popescu, director în Departamentul Cultelor, reprezentînd pe D-l Ion Roșianu, președintele Departamentului Cultelor. Domnia Sa a felicitat călduros pe noul ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, urîndu-i succese în activitate și exprimînd convingerea că numirea P. S. Sale în această funcție de înaltă răspundere va aduce contribuții de seamă la buna desfășurare a activității eparhiale, precum și la călăuzirea credincioșilor în spiritul dragostei de țară și promovare a păcii în lume.

În seara aceleiași zile, înalții vizitatori au ajuns la Iași. Aici au fost întîmpinați în catedrala mitropolitană de reprezentanții centrului eparhial, împreună cu un mare număr de preoți și credincioși. Î. P. S. Mitropolit Teoctist a salutat pe oaspeți, în calitate de gazdă, exprimînd bucuria de a primi vizita celor doi Întîistătători de Biserici. Răspunzînd, Prea Fericitul Patriarh Diodor și-a mărturisit emoția de a păși în acest oraș istoric prin care au trecut cu secole în urmă mulți patriarhi ai Ierusalimului. La rîndul său, Prea Fericitul Patriarh Iustin a împărtășit credincioșilor arhierească binecuvîntare, exprimîndu-și bucuria reîntîlnirii cu fiii sufletești pe care i-a arhipăstorit vreme de două decenii și povățuindu-i să rămînă statornici în dreapta învățătură creștină, în iubirea de țară și în hotărîrea de a apăra pacea pe pămînt.

Ziua de 25 iunie a fost dedicată vizitării unor monumente bisericești și culturale din Iași.

Seara, cei doi Întîistătători de Biserici și însoțitorii s-au întors la București.

Prea Fericitul Patriarh Diodor a adresat Întîistătătorului Bisericii Ortodoxe Române invitația de a vizita Patriarhia Ierusalimului. Invitația a fost acceptată cu bucurie frățească.

Înainte de plecare, Prea Fericitul Patriarh Diodor a trimis o telegramă omagială Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, în care și-a exprimat sentimentele sale de aleasă bucurie pentru realitățile vieții religioase din România, precum și pentru contribuția de înaltă valoare pe care conducătorul țării noastre o aduce, în mod consecvent, la marea cauză a apărării păcii în lume.

Sîmbătă, 26 iunie, Prea Fericitul Patriarh Diodor și ceilalți membri ai delegației Patriarhiei Ierusalimului și-au luat un călduros rămas bun de la Prea Fericitul Patriarh Iustin, ierarhii și clericii însoțitori și s-au îndreptat, pe calea aerului, spre Belgrad, spre a vizita Biserica Ortodoxă a Serbiei.

Vizita Prea Fericitului Patriarh Diodor în țara noastră a constituit o nouă verigă în lanțul de aur al legăturilor frățești tradiționale dintre Patriarhia Ierusalimului și Patriarhia Română.

Un mesaj apostolic de mare actualitate:

Fiilor, iubiţi-vă unul pe altul!

(Sf. APOSTOL ŞI EVANGHELIST IOAN)

După cum ni-l prezintă şi iconografia noastră bisericească, se poate că Sf. Ioan era cel mai tînăr dintre cei 12 Apostoli ai Mîntuitorului Iisus Hristos. Poate că acesta a fost unul dintre motivele pentru care Iisus-Domnul nostru avea, ca om, un plus de simţăminte faţă de acest Apostol. Aşa se face că în Evanghelia sa îşi zice adesea şi „ucenicul pe care îl iubea Iisus" (Ioan 21, 20).

Potrivit informaţiei pe care o găsim în Epistola către Galateni (2, 9), în jurul anului 51 d. Hr., cînd are loc Sinodul apostolic, Sf. Apostol Ioan se găsea la Ierusalim, socotit fiind unul dintre stîlpii Bisericii din acei zori ai Creştinismului.

Se ştie însă, recente săpături arheologice au confirmat acest lucru, că o bună parte din viaţa sa Sf. Ap. Ioan şi-a petrecut-o în Asia Mică, în marea şi înfloritoarea cetate a Efesului, unde se stabileşte probabil în timpul războiului iudaic din 67—70 d. Hr. sau după dărîmarea Ierusalimului (70 d. Hr.).

Fericitul Ieronim, care a scris o întreagă carte despre oamenii iluştri (De viris illustribus) ai primelor veacuri creştine, ne spune despre Sf. Ap. şi Evanghelist Ioan că ajuns la adînci bătrîneţe — cînd, alături de atîtea nevoinţe şi suferinţe, cei aproximativ 100 de ani pe care îi avea apăsau greu pe umerii săi — avea o singură predică pe care o adresa celor din jur cu fiece ocazie şi anume: *„Copiii mei, iubiţi-vă unul pe altul!"* întrebat pentru ce se rezumă numai la aceste cuvinte, Sf. Apostol Ioan răspundea: „Pentru că aceasta este porunca Domnului şi *păzindu-o pe ea vă este de ajuns*".

Prin predica bătrîneţilor sale, Sf. Ap. Ioan nu ne spune desigur ceva nou. Spre deosebire de ceilalţi evanghelişti, Sf. Ioan însă are marele merit că a consemnat în Evanghelia sa mai mult şi mai apăsat decît ceilalţi faptul că Dumnezeu nu este numai atotputernic, atotprezent, atotştiutor etc., ci şi că El este lumină şi mai ales că El este şi dragoste. Rezultă de asemenea din scrierile sale că a susţinut cu consecvenţă, a demonstrat şi a trăit desigur pînă la adînci bătrîneţe consecinţele practice, implicaţiile, de o uriaşă şi permanentă actualitate pentru viaţa omenească în general şi creştinească în special, a adevărului că Dumnezeu este şi dragoste. „Dumnezeu este dragoste — ne încredinţează Sf. Ioan, Apostolul şi Evanghelistul — şi cel ce petrece în dragoste în Dumnezeu petrece şi Dumnezeu într-însul" (I Ioan 4, 10), credinţa luminată şi lucrătoare prin dragoste fiind deci culoarul sigur de a ne ridica spre Dumnezeu, a intra în comuniune şi a petrece cu El, scopul suprem al oricărui creştin adevărat.

Prin Sf. Ioan mai ales ştim că la baza zidirii a tot ce se vede şi nu se vede stă dragostea, această bucurie de a face altora bucurie, că ea a adus din nefiinţă la fiinţă întreaga existenţă şi că tot din dragoste am fost recreaţi sau restauraţi prin Iisus Hristos-Domnul nostru, căci „aşa de mult a iubit Dumnezeu lumea încît pe Fiul său cel Unul născut l-a dat... ca să se mîntuiască lumea prin el" (Ioan 3, 14—17).

El, Sf. Ioan — Apostolul, a încrestat porunca de căpătîi a Mîntuitorului Iisus Hristos în cuvintele: „Porunca mea aceasta este ca să vă iubiţi unul pe altul, precum şi eu v-am iubit pe voi" (Ioan 15, 12) şi „mai mare dragoste decît aceasta nimeni nu o are ca cineva să-şi pună sufletul (viaţa) pentru prietenii săi" (Ioan 15, 13).

Sf. Ioan — Evanghelistul ne arată şi reversul acestei uriaşe forţe spirituale, care este dragostea, atunci cînd, asemenea copiilor faţă de părinţi, ne arată că sîntem îndatoraţi să răspundem dumnezeieştii iubiri, în cuvintele: „Noi îl iubim pe El (pe Dumnezeu), pentru că El ne-a iubit mai întîi pe noi" (I Ioan 4, 19). El, Sf. Ioan, ne arată şi modul în care putem întoarce lui Dumnezeu dragostea noastră şi anume prin semenii noştri, prin fraţii noştri, oamenii, indiferent cine ar fi ei, reproducînd aici chiar cuvintele Mîntuitorului: „Cel ce iubeşte pe Dumnezeu să iubească şi pe fratele său" (I Ioan 4, 21), ceea ce Apostolul dragostei concretizează astfel: „De va spune cineva: iubesc pe Dumnezeu iar pe fratele său îl urăşte este mincinos, pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său pe care-l vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?" (I Ioan 4, 20).

Tot Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan ne atenţionează că dragostea noastră către semeni nu trebuie să fie teoretică, formală, de pe buze, ci efectivă, reală, manifestată în fapte de ajutorare, în fapte de zidire, căci zice: „Fiii mei, să nu iubim numai cu cuvîntul sau cu limba, ci cu fapta şi cu adevărul" (I Ioan 3, 18), ceea ce de asemenea exemplifică: „Cel ce are bunurile acestei lumi şi vede pe fratele său avînd trebuinţă şi îşi închide inima faţă de el, cum rămîne în acela dragostea lui Dumnezeu?" (I Ioan 3, 17).

Dragostea, aşa cum o înţelege şi propovăduieşte Biserica noastră, este într-adevăr o forţă uriaşă de creştere a vieţii, a păcii între oameni şi popoare, o putere de neînlocuit pentru zidirea binelui, sub toate formele sale, în lume. Ea, după spusa unui Sf. Părinte, „face pe cele grele şi anevoioase uşoare; virtutea ne-o arată totdeauna uşoară, iar răutatea amară, hidoasă şi respingătoare. A împărţi — continuă acest Sf. Părinte — din avutul tău pare un lucru anevoios, pe cînd dragostea face plăcut acest lucru; a răpi bunurile altora pare un lucru plăcut, pe cînd dragostea nu ne permite să simţim aşa ceva, ci, dimpotrivă, ne face să fugim de acest păcat; a grăi de rău pe alţii se pare un lucru plăcut unora, pe cînd dragostea adevereşte acest lucru ca amar şi dezgustător".

Darurile acestei minunate forţe divino-umane ni le arată şi Sf. Ap. Pavel, cînd zice că „dragostea îndelung rabdă, se milosteveşte, nu pizmuieşte, nu se trufeşte, nu se poartă cu necuviinţă, nu caută ale sale, nu se întărîtă, nu se gîndeşte la rău, nu se bucură de nedreptate..." (I Cor. 13, 4—6).

Asemenea însuşiri ale dragostei creştine avîndu-le în vedere, cu deplină îndreptăţire Sf. Ioan Gură de Aur ne învaţă că dacă ea — dragostea — „ar fi cu îmbelşugare răspîndită între oameni, atunci n-ar mai fi nevoie nici de legi, nici de tribunale, nici de pedepse, nici de osîndă şi nici de altceva de acest fel, căci dacă toţi ar iubi şi ar fi iubiţi nimeni n-ar mai nedreptăţi pe altul cu ceva ci şi uciderile, şi luptele, şi războaiele, şi furturile, şi lăcomiile şi, în sfîrşit, toate relele ar fi scoase dintre oameni".

În lumina acestor cîtorva consideraţii înţelegem mai bine temeinicia predicii bătrîneţelor Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan, ca şi replica sa că împlinind porunca dragostei ne este de ajuns, ceea ce, mai tîrziu, va exprima şi Fericitul Augustin prin cuvintele: „Iubeşte, şi fă ce vrei!".

*

Predica ultimilor ani ai Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan are o negrăită actualitate şi astăzi, cînd primejdii catastrofale ameninţă însăşi existenţa vieţii pe planeta noastră. Cauzele nu sînt în afara voinţei oamenilor, din care motiv şi găsirea căilor de depăşire a primejdiilor şi neajunsurilor care planează asupra omenirii rezidă tot în voinţa şi capacitatea lor de gîndire şi acţiune.

Una din aceste căi este şi acest „foc" sacru adus de Iisus-Domnul nostru cu dorinţa de a arde cît mai puternic în lume (cf. Luca 12, 47), este şi această dragoste care are darul de a netezi căile spre pace, spre înţelegere, spre într-ajutorare, spre armonia dintre oameni şi popoare.

De aceea Sf. Apostol şi Evanghelist Ioan ne îndeamnă cu tărie şi pe noi: „Copiii mei, iubiţi-vă unul pe altul!".

Arhid. *Gh. Papuc*

Pîine pentru suflet

„Între voi să nu fie aşa"

(Matei 20, 26)

După a treia vestire a patimilor Sale, Iisus Hristos — Domnul nostru, a chemat pe Apostoli şi le-a spus: „Ştiţi că ocîrmuitorii neamurilor domnesc peste ele şi cei mari le stăpînesc. Între voi să nu fie aşa, ci cel care dintre voi va vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru. Şi care dintre voi vrea să fie întîiul să vă fie vouă slugă. După cum şi Fiul Omului n-a venit să i se slujească, ci ca să slujească el şi să-şi dea viaţa răscumpărare pentru mulţi" (Matei 20, 25—28).

În aceste cuvinte Mîntuitorul a arătat clar că afirmarea autorităţii şi lupta pentru întîietate — care de altfel sînt nişte porniri fireşti ale oamenilor — în Biserică se ajung după alte principii decît cele obişnuite. „Împărăţia lui Dumnezeu nu este din lumea aceasta" (Ioan 18, 36), dar ea trăieşte în lume nu pentru ca să stăpînească lumea, ci ca să-i slujească.

Slujitorii ei — în orice treaptă ierarhică s-ar afla — nu se pot purta ca nişte suverani, ca nişte stăpîni care poruncesc, pe care oamenii sînt datori să-i asculte necondiţionat şi să-i urmeze. A încerca o asemenea metodă în pastoraţie într-o parohie ar însemna să nesocotim avertismentul Mîntuitorului: „Cel ce vrea să fie mare să fie tuturor slugă".

De ce să nu o spunem. Preotul este ispitit uneori de pornirea de a fi socotit cel dintîi sau cel mai mare într-o parohie.

De multe ori e îndemnat de firea lui sau de împrejurări să conducă în mod autocrat, să poruncească şi să conducă după bunul său plac. El apare uneori în ipostaza de poruncitor, neţinînd seama de dorinţa credincioşilor de a fi şi ei părtaşi la conducerea treburilor bisericeşti. Felul acesta de a conduce o parohie este cu totul contrar învăţăturii lui Iisus. Evanghelia ne arată cu totul un alt fel de afirmare a autorităţii în Biserică.

Pe bună dreptate se spune că preotul nu poate conduce pe credincioşi dacă nu ştie mai întîi să-i asculte.

Autoritatea preotului este înainte de toate o autoritate teonomă, adică vine de la Dumnezeu. Ea se obţine prin împlinirea voii lui Dumnezeu, prin umblarea în „legea Domnului". Credincioşii cinstesc pe preot în măsura în care văd în el un „om al lui Dumnezeu". Puterea preotului este de la Dumnezeu. Mîntuitorul Hristos a dat-o Sfinţilor Apostoli, zicîndu-le: „Datu-mi-s-a toată puterea în cer şi pe pămînt, deci mergînd învăţaţi toate neamurile şi le botezaţi în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh" (Matei 28, 18—20).

În aceste cuvinte trebuie să vedem trei laturi şi aspecte ale întîietăţii şi puterii slujitorului altarului.

Întîi, este de remarcat faptul că puterea şi autoritatea în Biserică este dată de Dumnezeu. Nimeni nu-şi poate lua de la sine această putere. Ea nu este meritul celui ce o are, este un dar de la Dumnezeu. Deci nimeni să nu se laude că o are. Sfîntul Apostol Pavel spune despre sine: „Prin darul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt". Preotul este „administrator al tainelor lui Dumnezeu".El trebuie să le săvîrşească cu mare credinţă şi evlavie, cu spirit de răspundere în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor. „Cele sfinte trebuiesc săvîrşite cu sfinţenie".

În al doilea rînd, el trebuie să transmită puterea care a primit-o şi altora. Ea nu este numai pentru sine. Lumina nu se pune sub obroc. „Lumina lui Hristos luminează tuturor". Ea nu e numai un monopol pentru cineva. Preotul este luminător, după cuvîntul lui Iisus: „Voi sînteţi lumina lumii".

În al treilea rînd, purtătorul acestei misiuni trebuie să aibă mereu conştiinţa vie că Hristos-Domnul este prezent cu el. Tot ce lucrează el pentru mîntuirea şi luminarea credincioşilor este în numele şi cu puterea lui Iisus Hristos. Această conştiinţă a prezenţei lui Hristos în noi şi prin noi este de mare însemnătate pentru păstrarea demnităţii şi autorităţii preoţeşti. Hristos este cel ce ne dă această putere şi ne ajută să slujim lumii după chipul în care El a slujit-o, prin jertfa Sa.

Mîntuitorul Hristos este *izvorul* autorităţii şi *modelul* după care sîntem chemaţi să slujim oamenilor. El a spus la Cina cea de Taină: „Cine este mai mare: Cel ce stă la masă, sau cel care slujeşte?... Iar eu sînt în mijlocul vostru ca unul ce slujeşte" (Luca 22, 27).

După învăţătura creştină cinstea şi întîietatea sînt determinate de slujire, de capacitatea de dăruire pentru binele oamenilor, de slujirea binelui lor vremelnic şi veşnic.

Acest fel de slujire, în numele iubirii de oameni a lui Hristos, ne dă asemănarea cu El. Prin slujirea semenilor nu ne micşorăm demnitatea. Dimpotrivă, ea creşte cum creşte arborele care are rădăcinile adînc înfipte în pămînt. Prin slujire sîntem „împreună lucrători ai lui Dumnezeu" (I Cor. 3, 9) la zidirea cea nouă a lumii spre desăvîrşire.

Legătura dragostei dintre preot şi credincioşi este chezăşia propăşirii tuturor.

Acolo unde este colaborare şi bună înţelegere se înscriu înfăptuiri însemnate în viaţa parohiilor; acolo se văd roadele credinţei noastre străvechi. Acolo fiecare credincios se simte părtaş şi bucuros că şi el a putut contribui cu ceva la înnoirea bisericii.

Experienţa pastorală ne arată că roadele activităţii într-o parohie sînt pe măsura armoniei şi colaborării între toate mădularele, acolo unde slujirea se face nu spre lauda unuia sau a altuia, ci spre mărirea lui Dumnezeu.

Părintele VASILE

Ierurgiile şi semnificaţia lor pentru viaţa creştină

Alături de Sf. Taine, ca mijloace indispensabile pentru mîntuire, Sf. Biserică încă de la începuturile ei a instituit şi rînduit şi alte lucrări, acte sau slujbe sfinte, pe temeiul puterii date ei de către Mîntuitorul şi urmînd însuşi exemplul Lui, prin care ea binecuvîntează şi sfinţeşte persoane omeneşti, locuri sau lucrări necesare pentru cultul divin sau folositoare vieţii omeneşti. Acestea sînt *ierurgiile*, cuvîntul grecesc ierurgie însemnînd lucrare sfîntă.

Ierurgiile sînt deci slujbe bisericeşti pentru binecuvîntarea şi sfinţirea omului în diferite momente şi împrejurări din viaţa lui, precum şi pentru binecuvîntarea şi sfinţirea naturii înconjurătoare şi a diferitelor lucruri sau locuri de folos omului. Unul din motivele pentru care Biserica a instituit ierurgiile este că păcatul primilor oameni, răsfrîngîndu-se şi asupra naturii (Rom. 8, 20), a adus stricăciune şi nefericire nu numai asupra vieţii omeneşti, ci a tulburat şi armonia naturii precum şi a legăturii ei cu omul, cu toate că toate cele create — aşa cum au ieşit din mîinile Creatorului — „erau bune foarte" (Gen. 1, 31). După păcatul strămoşesc întreaga fire suferă fiindcă a fost supusă stricăciunii odată cu sentinţa dată de Dumnezeu lui Adam: „... blestemat va fi pămîntul pentru tine!... Spini şi pălămidă îţi va rodi el... Întru sudoarea feţii tale îţi vei mînca pîinea ta..." (Gen. 17—19). Acesta este motivul pentru care întreaga fire suspină şi doreşte să fie slobozită din robia stricăciunii şi să se bucure şi ea de „libertatea măririi fiilor lui Dumnezeu": „Căci făptura s-a supus deşertăciunii nu de voie, ci pentru cel ce a supus-o, spre nădejdea că şi făptura însăşi se va slobozi din robia stricăciunii spre libertatea măririi fiilor lui Dumnezeu" (Rom. 8, 20—21).

Luînd fire omenească în propria Sa persoană divină, sfinţind-o şi îndumnezeind-o, Mîntuitorul a lăsat Apostolilor Săi puterea de a sfinţi firea înconjurătoare, de a o sustrage de sub influenţa celui rău şi de a o aşeza din nou sub binefacerile harului divin, spre slava lui Dumnezeu şi spre folosul omului. Astfel putem înţelege de ce Biserica a instituit unele dintre ierurgii: spre a scoate natura înconjurătoare de sub puterea celui rău şi a-i da strălucirea şi armonia pe care a avut-o la început.

Instituind ierurgiile, Biserica a urmat exemplul Mîntuitorului Hristos, care a binecuvîntat copiii (Matei 19, 15), a binecuvîntat pîinile şi peştii (Matei 14, 9; 15, 36), a săvîrşit vindecări minunate şi a scos demoni din cei îndrăciţi (Marcu 3, 22; 9, 38; 16, 17; Matei 8, 28 şi urm.; Luca 8, 31 urm. etc.), a poruncit apostolilor să binecuvinteze casele în care vor fi primiţi (Matei 7, 22; 10, 12; Marcu 6, 7; 6, 13 etc.). Sfînta Scriptură ne dă numeroase temeiuri pentru săvîrşirea ierurgiilor, unul dintre cele mai semnificative fiind următorul: „Pentru că toată făptura lui Dumnezeu este bună şi nimic nu este de lepădat dacă se ia cu mulţumită, căci se sfinţeşte prin cuvîntul lui Dumnezeu şi prin rugăciune" (I Tim. 4, 4—5).

Unele ierurgii se fac împreunate cu Sf. Taine, de regulă premergînd acestora (rînduielile premergătoare Botezului din care fac parte exorcismele; logodna premergătoare Cununiei; sfinţirea untdelemnului de la începutul rînduielii Sf. Maslu), în timp ce altele se săvîrşesc ca slujbe independente (sfinţirea Mirului, sfinţirea apei, slujba înmormîntării, a parastasului, hirotesiile, tunderea în monahism, sfinţiri de obiecte şi locuri).

În mod obişnuit ierurgiile se împart în: *Exorcisme*, care sînt slujbe pentru slobozirea oamenilor şi a naturii de sub puterea celui rău; 2. *Binecuvîntări*, care se fac pentru dobîndirea de ajutor dumnezeiesc în necazuri şi nevoi, şi 3. *Sfinţiri* sau *consacrări*, prin care unele persoane, lucruri sau locuri se scot din întrebuinţarea comună, destinîndu-se pentru scopuri sfinte, legate de cultul divin.

Deşi după aspectul lor exterior ierurgiile se aseamănă cu Sf. Taine, totuşi se deosebesc de acestea prin următoarele caracteristici:

Ierurgiile sînt instituite de Biserică, pe cînd Sf. Taine de către Mîntuitorul Hristos. Din acest motiv, atît numărul cît şi rînduiala lor pot fi schimbate de Biserică, în raport cu nevoile credincioşilor.

2. Prin ierurgii se binecuvîntează şi sfinţeşte întreaga creatură, în centrul căreia se află, în timp ce Sf. Taine se împărtăşesc numai oamenilor vii;

3. Ierurgiile nu împărtăşesc primitorilor har sfinţitor, ci numai ajutor sau daruri de la Dumnezeu, care pot fi numite har numai în sensul cel mai general, dacă numim har tot ceea ce creştinul primeşte în dar de la Dumnezeu. În schimb, Sf. Taine împărtăşesc har sfinţitor sau mîntuitor, precum şi haruri specifice fiecărei taine;

4. Ajutorul dumnezeiesc sau

Arhid. prof. *Ioan Zăgrean*

(Continuare în pag. a 4-a)

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Marţi, 13 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Episcopul sufragan anglican Ambrose Weekes de Gibraltar — Anglia, însoţit de Excelenţa Sa D-l Paul Cecil Henry, Ambasadorul Marii Britanii la Bucureşti, de David Woods, secretar I al Ambasadei, şi de rev. anglican Robert Braun, preotul Bisericii anglicane din Bucureşti.

A fost de faţă P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul.

— P. F. Patriarh Iustin a primit pe preotul ortodox Ignace Peckstadt, de la biserica „Sf. Andrei" din Gent — Belgia, aparţinînd Patriarhiei de Constantinopol.

— *Marţi, 20 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit vizita de rămas bun a Excelenţei Sale D-lui Hans E. Sköld, ambasadorul Suediei la Bucureşti, împreună cu soţia, care a fost reţinut la masa de prînz.

Au fost de faţă: P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul şi P. C. pr. Alexandru Ciurea, profesor onorar.

— *Joi, 29 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Prof. Dr. Wilhelm Nyssen, profesor la Universitatea Catolică din Köln — R. F. G.

— *Vineri, 30 aprilie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Prof. Jan d'Ward, coordonatorul traducerilor biblice pentru Europa al Societăţilor biblice unite. A fost de faţă P. Cuv. arhim. Bartolomeu Anania, directorul Institutului Biblic.

— *Miercuri, 5 mai* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Samuel E. Fry, ministru consilier al Ambasadei S. U. A. la Bucureşti, însoţit de Judith Buncher, secretar II al Ambasadei.

A fost de faţă P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul.

— *Vineri, 21 mai* — P. F. Patriarh Iustin, însoţit de PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul, a luat parte la recepţia oferită de Eminenţa Sa D-l Moses Rosen, cu ocazia vizitei în ţara noastră a delegaţiei Congresului Mondial Evreesc, condusă de Preşedintele Edgar Bromfman.

— *Luni, 24 mai* — P. F. Patriarh Iustin, însoţit de P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovişteanul, a luat parte la recepţia oferită de Ambasada R. F. Germania, cu prilejul celei de a 33-a aniversări a proclamării Constituţiei R. F. G.

— *Joi, 27 mai* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Nico Wegter, membru al Biroului Executiv al Partidului „Democraţii-66", din Olanda, secretar al partidului, împreună cu Cornelia Moolhnigren-Fase, membru al Biroului Executiv al Partidului „Democraţii-66".

La primire au luat parte: PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

— Între 8—11 iunie 1982, Î.P.S. Mitropolit Antonie a participat la Budapesta la Consultaţia membrilor Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor cu Bisericile din ţările răsăritene care vor lua parte la Adunarea Generală de la Vancouver (1983). Din partea Bisericii Ortodoxe Române a mai fost prezent la Consultaţie P. S. Episcop Epifanie Norocel al Buzăului.

— La a doua sesiune a Comisiei mixte de dialog între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică, care a avut loc între 30 iunie—6 iulie 1982 la Schloss Fürstenried de la München, a participat Î. P. S. Mitropolit Antonie însoţit de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae.

— Ca şi în alte multe Duminici după instalarea în fruntea Arhiepiscopiei Sibiului şi Mitropoliei Ardealului, Duminică, 11 iulie 1982, Î. P. S. Mitropolit Antonie a predicat în cadrul Sf. Liturghii care s-a săvîrşit în catedrala mitropolitană din Sibiu.

Înalt Prea Sfinţia Sa a făcut, cu acest prilej, o informare asupra celei de a doua sesiuni a Comisiei mixte de dialog între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-catolică ce s-a ţinut la München (R. F. G.) la începutul lunii iulie a. c., în continuare insistînd asupra credinţei creştine luminate şi falselor credinţe religioase.

— La cursurile de vară organizate de unele Biserici din Europa participă în acest an şi unele cadre didactice de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu: P. C. pr. prof. Dumitru Abrudan, prorectorul Institutului, la Beçanson (Franţa); P. C. pr. prof. Ioan Ică şi P. C. diac. lector Dorin Oancea la Regensburg, iar P. C. pr. prof. Mircea Păcurariu la Tübingen (R. F. Germania).

— Duminică, 11 iulie 1982, a avut loc sfinţirea bisericii din parohia Ruja, prot. Agnita, biserică renovată şi îmbrăcată în haină picturală prin grija preotului paroh A. Rebegel şi a vrednicilor credincioşi din această parohie.

Din încredinţarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, biserica a fost sfinţită de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul, însoţit de la Sibiu de P. C. pr. prof. S. Şebu, diaconi şi un grup de studenţi teologi.

A participat şi preotul evanghelic luteran din localitate, Auner, care a luat şi cuvîntul.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ŞI CLUJULUI

— La invitaţia Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop Teofil, în 13 mai 1982, D-l prof. Dr. Iosif Constantin-Drăgan, Preşedintele Fundaţiei Europene Drăgan din Roma, aflîndu-se în Cluj-Napoca cu prilejul unor cursuri post-universitare, a făcut o scurtă vizită la Centrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

Întrevederea s-a desfăşurat într-o atmosferă deosebit de cordială.

— Duminică, 23 mai 1982, a avut loc resfinţirea bisericii înnoite din parohia Dezmir, prot. Cluj, eveniment de seamă în viaţa credincioşilor din această parohie, în frunte cu preotul lor Ovidiu Petrea.

Slujba rînduită unor astfel de prilejuri ca şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Î. P. S. Arhiepiscop Teofil, însoţit fiind de la Cluj-Napoca de P. C. vicar I. Baciu, P. C. inspector eparhial P. Varga şi alte persoane.

Au vorbit cu acest prilej P. C. prot. T. Man, C. pr. O. Petrea, cuvînt de învăţătură rostind la sfîrşitul Sf. Liturghii Î. P. S. Arhiepiscop Teofil.

— În 26 mai 1982, Centrul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului a fost vizitat de D-l B. B. Beach din S. U. A., însoţit de D-l Timis Alexandru, Preşedintele Conferinţei Adventiste Cluj şi D-l Dumitru Popa, Preşedintele Cultului Adventist din R. S. R.

— În 5 iulie 1982, Centrul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului a fost vizitat de Dam. Jean Gribomont, călugăr al Ordinului Sfîntului Benedict din Roma, Director al Comisiei pontificale pentru revizuirea Vulgatei, însoţit de D-l I. Dumitru-Snagov.

Întrevederea dintre oaspete şi Î. P. S. Arhiepiscop Teofil s-a încheiat printr-o scurtă însemnare în Cartea de aur a Arhiepiscopiei, în care distinsul oaspete a elogiat credinţa şi bunele tradiţii ale poporului român.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

—In 3 iulie 1982, pr. prof. univ. Dr. Jean Gribomont din Roma, preşedintele Comisiei pontificale pentru revizuirea textului Vulgatei — invitat al Academiei Române, a fost oaspetele P. S. Episcop Emilian.

— În 4 iulie 1982, P. S. Episcop Emilian al Alba Iuliei a săvîrşit sfinţirea noii biserici din parohia Henig, protopopiatul Alba Iulia, eveniment care a lăsat frumoase amintiri în sufletele credincioşilor din Henig şi jur.

— În 9 iulie 1982, P. S. Episcop Emilian a vizitat parohia Ciceu, prot. Miercurea Ciuc, unde capela este în lucru iar în parohia Bălan construcţia bisericii este în faza finală.

— În 10 iulie 1982, P. S. Episcop Emilian a vizitat şantierele din parohiile Sîndominic şi Izvorul Mureş, apoi şantierul de la Mănăstirea Sf. Ilie din Topliţa, precum şi alte parohii din părţile locului.

CONSULTAŢIE ORTODOXĂ LA KIEV

În seria întrunirilor pregătitoare pentru cea de a VI-a Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, care va avea loc la Vancouver (Canada) în vara anului viitor, s-a înscris şi Consultaţia Bisericilor Ortodoxe şi a Bisericilor Vechi Orientale cu tema: „O dezvoltare dreaptă pentru plenitudinea vieţii: o abordare ortodoxă", care a avut loc la Kiev între 22—30 iunie 1982.

Consultaţia organizată de către Comisia Consiliului Ecumenic al Bisericilor pentru Participarea Bisericilor la Dezvoltare a fost prezidată de Eminenţa Sa Mar Dinkha IV, Catolicos-Patriarh al Bisericii Asiriene a Răsăritului şi de Î. P. S. Vladimir, Arhiepiscop de Krasnodar şi Kuban.

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată la întrunirea de la Kiev de pr. asist. Dr. Viorel Ioniţă de la Institutul Teologic din Bucureşti şi de asist. Aurel Jivi de la Institutul Teologic din Sibiu.

Tema principală a Consultaţiei a fost dezbătută în sesiuni plenare în care au fost prezentate referate de către: Pr. George Tsetsis (Patriarhia Ecumenică — C. E. B.), Dr. Julio de Santa Ana (C. E. B.), pr. prof. Dr. Stanley Harakas (Arhiepiscopia Ortodoxă Greacă a Americii de Nord), Arhiepiscop Johann Ananiashvili (Biserica Ortodoxă a Georgiei) şi Mitropolit Geevarghese Mar Osthathios (Biserica Ortodoxă Siriană a Răsăritului — India). Dezbaterile s-au purtat şi în cadrul a trei grupe de discuţii care s-au concentrat asupra: „Teologiei dezvoltării", „Macrodiaconiei" şi „Microdiaconiei". Discuţiile din grupa a treia au fost conduse de către asist. Aurel Jivi.

În timpul Consultaţiei a avut loc şi o *masă rotundă* cu tema „Confruntările situaţiei mondiale şi responsabilitatea Bisericilor" la care au participat: Acad. Oleg Tarnovski (U.R.S.S.), pr. prof. Stanley Harakas (S.U.A.), prof. George Bebawe (R. A. Egipt) şi asist. Aurel Jivi (R. S. România). Discuţiile au fost conduse de Dr. Julio de Santa Ana, Directorul Comisiei pentru Participarea Bisericilor la Dezvoltare.

La sfîrşitul Consultaţiei a fost alcătuit un raport despre conţinutul discuţiilor întrunirii de la Kiev şi o serie de recomandări care vor fi comunicate Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi Bisericilor Ortodoxe.

Ierurgiile şi semnificaţia lor pentru viaţa creştină

(Continuare din pag. a 3-a)

darurile primite prin ierurgii nu sînt necesare sau indispensabile pentru mîntuire, dar ele îi uşurează creştinismului dobîndirea ei, putînd ajunge mai uşor la desăvîrşire;

5. Eficacitatea ierurgiilor depinde de starea morală a săvîrşitorului şi primitorului, pe cînd Sf. Taine lucrează în mod necesar asupra celor ce le primesc („ex opere operato", adică prin însăşi săvîrşirea lucrării).

Cu toate acestea, ierurgiile nu sînt nici simple simboale referitoare la anumite adevăruri de credinţă sau făgăduinţe, nici numai simple rugăciuni pentru nevoile credincioşilor, ci sînt mijloace reale de dobîndire a ajutorului dumnezeiesc pentru cei ce le primesc cu pregătire morală corespunzătoare: conştiinţa păcătoşeniei, dorinţa după ajutor divin, credinţa în eficacitatea lor şi dragoste faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele.

Ierurgiile exercită asupra primitorilor o puternică influenţă psihologică şi morală. Ele deşteaptă şi întreţin în credincioşi conştiinţa solidarităţii omului cu întreaga făptură. Binecuvîntarea omului în diferite momente ale vieţii, precum şi binecuvîntarea şi sfinţirea naturii şi a lucrurilor întăreşte în creştin convingerea că lucrarea Duhului Sfînt de binecuvîntare şi sfinţire prin Biserică cuprinde întreaga creatură, care împreună cu omul suspină şi aşteaptă izbăvirea (Rom. 8, 21—22). Prin varietatea conţinutului lor din ectenii şi rugăciuni, ierurgiile dispun sufletele credincioşilor spre o mai strînsă legătură cu Dumnezeu, trezind în sufletele acestora nădejde, evlavie, încredere, tărie şi răbdare în încercările vieţii, precum şi convingerea că prin ajutorul lui Dumnezeu vor putea birui toate greutăţile.

Prin varietatea şi bogăţia lor, ierurgiile fără a fi indispensabile pentru mîntuire aşa cum sînt Sf. Taine, revarsă asupra celor ce le primesc cu credinţă ajutor, binecuvîntare şi daruri de la Dumnezeu, iar primirea lor cu vrednicie nu numai că întăreşte forţele morale ale creştinului în drumul spre desăvîrşire, dar face ca roadele harului Sfintelor Taine să sporească în mod continuu în credincioşi.

Continuitate geto-dacică . . .

(Continuare din pag. 1)

tatea legăturilor acestora cu lumea romano-bizantină.

O menţiune deosebită trebuie acordată vestigiilor creştine. Viabilitatea creştinismului nord-dunubian s-a datorat romanităţii locale şi legăturilor sale permanente cu romanitatea sud-dunăreană, de unde se alimenta cu elemente cultural-religioase.

Pe meleagurile arădene, vestigii creştine s-au descoperit la Lipova (opait roman de bronz în formă de peşte), Pecica (cataramă de tip Sucidava), Chişineu-Criş, Vladimirescu (semne folosite ca marcă de olar în formă de cruce, imprimate pe fundul unor vase) etc.

Remarcabile sînt, sub aspectul mărturiei privind evoluţia zonei arădene în sec. VI—IX, descoperirile arheologice de la Felnac, Arad-Vladimirescu, Zăbrani, Chişineu-Criş, ş. a. Ele reliefează societatea românească la sfîrşitul primului mileniu d. Hr., în acest colţ de ţară, precum şi saltul ei spre feudalizare şi constituire de formaţiuni politice statale.

Evoluţia ascendentă a societăţii băştinaşe de pe meleagurile arădene, ca de altfel într-o mare parte a Transilvaniei, a fost favorizată şi de prăbuşirea hanatului avar, distrus de Carol cel Mare la anul 796. Cu toate că acest hanat îşi avea centrul în Cîmpia Pannoniei, el a exercitat o înrîurire negativă asupra unei părţi a Transilvaniei, prin intermediul „sistemului tributar".

Intervenţia hanului bulgar Krum (802—814) împotriva resturilor avarilor a contribuit la eliminarea lor definitivă pe seama istoriei. Ea însă nu atinge zona arădeană.

Dar în legătură cu această campanie, unii istorici (Engel, Fessler, L. Böhn etc.), din interese politice, susţin teza nefondată istoric, potrivit căreia Krum, la anul 812 d. Hr., ar fi adus de la Adrianopol vreo 12 000 de oameni împreună cu episcopul lor ortodox, pe care i-a colonizat în teritoriul Tisa-Mureşul Inferior. O asemenea localizare nu-şi găseşte confirmarea nici arheologic, dar nici în izvoarele scrise bulgare şi bizantine contemporane.

Căderea hanatului avar, ca şi relativa atmosferă de pace ce domneşte în Europa centrală în prima parte a sec. al IX-lea, constituie factorii externi care alături de dezvoltarea internă a societăţii româneşti din sec. VIII—IX, conduc la apariţia, în ultima treime a veacului IX, a unor formaţiuni statale de mărimea voievodatelor lui Glad (Vlad) şi Menumorut (Marot), care au inclus în cadrul lor şi zona arădeană.

Descoperirile arheologice şi numismatice, toponimia şi hidronimia, ca şi izvoarele scrise (Priscus din Panion, sau Iordanes), confirmă cu claritate că locuitorii băştinaşi ai meleagurilor arădene au viеţuit permanent pe aceste teritorii, organizîndu-şi o viaţă economico-socială şi politică proprie şi intrînd în contact cu seminţiile barbare, care au trecut valuri, valuri, peste spaţiul românesc.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 130 Sibiu, 1 august 1982 Nr. 29—30/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

De la cuvînt la faptă, în vremea noastră*

„FIȚI ÎNSĂ ÎMPLINITORI AI CUVÎNTULUI, NU NUMAI AUZITORII LUI"

Am ales acest text din Sfînta Scriptură (Iacob I, 17—27) spre a-l propune meditației Dvs. astăzi cînd deschidem lucrările sesiunii ordinare 1982 a Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, pentru că mi se pare că în lumea noastră creștină, ca și în lumea culturii și a civilizației noastre actuale, s-a instalat de mult un fel de dezechilibru căruia trebuie să i se găsească de urgență remediul, înainte de a nu fi prea tîrziu, și acest text ne poate oferi o perspectivă. Acest dezechilibru se manifestă pe de o parte, cu privire la lumea creștină, dacă nu peste tot prin continua fărîmițare a creștinismului în grupuri antagoniste, cel puțin prin incapacitatea creștinilor de a face niște pași hotărîți spre unitate; pe de altă parte, cu privire la lume în general, acest dezechilibru se manifestă prin continua înrăutățire a relațiilor dintre state, printr-o irresponsabilă cursă a înarmărilor, prin pregătirea parcă inevitabilă a unei catastrofe nucleare la scară planetară, egală cu o sinucidere.

Trăim într-un secol al marilor realizări ale inteligenței omenești — am ajuns pe lună, circulăm în spațiul extraterestru și, în domeniul tehnic, am ajuns la performanțe inimaginabile altă dată — sîntem, pe de altă parte, la aproape două mii de ani de la proclamarea de către Fiul lui Dumnezeu întrupat, Iisus Hristos, a iubirii ca lege supremă și unică a raporturilor dintre oameni și, totuși...!

Totuși, nu sîntem încă în stare, noi creștinii, între noi, să interpretăm învățătura lui Hristos în același fel și să trăim ca frații, și nu sîntem în stare în raporturile dintre noi ca state, națiuni și popoare, să rezolvăm conflictele dintre noi prin idei, prin forța argumentelor rațiunii, ci apelăm la arme din ce în ce mai distrugătoare care ucid vieți de oameni, ca și cum inteligența noastră nu s-a perfecționat de-a lungul istoriei în alt scop decît acela de a face rău! S-a întîmplat ceva, se întîmplă ceva: sau rațiunea a devenit neputincioasă, sau nu mai știm noi s-o folosim!

Pe de altă parte: sau Dumnezeu ne-a dat uitării, din motive numai de El știute, sau credința noastră și-a slăbit puterea și ne-a lăsat Dumnezeu doar în grija minții noastre! (Rom. I, 28).

Ne pretindem totuși — și așa și este — oameni luminați de sus, de Cuvîntul lui Dumnezeu. Spunem împreună cu Sfîntul Iacob, din epistola căruia am citit astăzi, că: *„Toată darea cea bună și tot darul desăvîrșit se pogoară de sus, de la Părintele luminilor, la care nu este schimbare sau umbră de prefacere. El după voia Sa ne-a născut prin Cuvîntul adevărului, ca să fim o pîrgă a făpturilor Lui* (I, 17—18). Cu toate acestea, rămînem făpturi mereu nedesăvîrșite, în viața și în istoria cărora domnește de cele mai multe ori, în locul iubirii și al înțelegerii, dezordinea și ura, neînțelegerea și păcatul sub toate formele lui.

O anumită teologie ne-a mîngîiat mereu că nu trebuie să ne îngrijorăm, că așa trebuie să fie, ba chiar că așa e bine să fie, ca să ne considerăm mereu în stare de vinovăție și să cerem mereu, cu smerenie, harul izbăvitor al lui Dumnezeu. O astfel de gîndire teologică poate aduce unele lumini și o speranță de mai bine pentru lumea de dincolo, dar condamnă lumea de aici, pe om și istoria lui, la întuneric și la neputința de a se lumina. Or, noi trăim și aici, în lume, într-o lume care este opera lui Dumnezeu și care a fost bună, cum se spune în Cartea Facerii (I, 12), și față de care avem răspunderea s-o păstrăm bună și s-o asistăm și ajutăm în „suspinul" ei, cum spune Sf. Pavel în Romani VIII, 22. Creația, lumea ne-a fost dată *nouă* în stăpînire. Nouă, oamenilor. Să-i purtăm de grijă, s-o menținem, s-o îndreptăm, s-o desăvîrșim. Ne-a fost dată nouă. Dumnezeu nu și-a rezervat numai Lui această grijă. *„Tu i-ai dat (omului) stăpînire peste lucrarea mîinilor Tale. Tu ai pus toate lucrurile sub picioarele Sale"* se spune în Psalmul VII, 6. Ar trebui, prin urmare, să ne exercităm și să ne putem exercita stăpînirea în așa fel încît să fie bine pe pămînt, iubire, pace și înțelegere, unitate și convergență în credință și în desfășurarea istoriei.

Unde se găsește deci? De ce nu avem totuși așa cum s-ar cuveni această putere? Sau dacă o avem în fapt, de ce nu o exercităm așa cum ar trebui? Unde greșim? Nu cumva repetăm și noi o greșală care își făcuse loc de pe timpul Sfîntului Iacob în comunitatea creștină și pe care acesta o combate și avertizează asupra interpretării corecte a învățăturii și a îndatoririlor creștine? Nu cumva erau unii care credeau că dacă *„toată darea cea bună și tot darul desăvîrșit se pogoară de sus"*, trebuie așteptat totul *numai* de acolo, de la Dumnezeu? Nu cumva se declaraseră ei „ascultători" credincioși, primitori supuși ai harului de sus, limitîndu-se însă exclusiv la *primirea* harului care trebuia să le vină de sus, prin *Cuvîntul adevărului*, fără să mai creadă că mai au și ei ceva de făcut?

Se pare că așa stăteau lucrurile și Sfîntul Iacob s-a simțit dator să intervină, să lărgească și să clarifice înțelesul învățăturii celei noi a Mîntuitorului Iisus Hristos, despre cît vine de sus și cît rămîne în răspunderea omului.

A primi *Cuvîntul* înseamnă a te instala în credință, a te converti, a te întoarce cu toată ființa

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

* Meditație rostită la deschiderea lucrărilor Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Geneva, 19 iulie 1982.

Pacea, poruncă de prim ordin a zilelor noastre

Evoluția crescîndă a conflictelor din lumea contemporană justifică în mod evident preocuparea neîncetată a poporului nostru, a lumii întregi de a împiedica cursa înarmărilor, de a curma conflagrațiile, fenomene negative în menținerea vieții, a viitorului pașnic al societății omenești.

În împrejurările actuale cînd viața umană se află în primejdie de nimicire se impune mai mult ca oricînd să se întreprindă totul de a se determina simțămintele și gîndirile superioare în fața înțelegerii vieții, înțelesuri noi asupra lumii tensionată ca niciodată.

Configurațiile conflictuale ale secolului XX apar ca o lipsă de preocupare în conștiința unora care neîncetat pregătesc noi conflicte militare. Prin violarea dreptului internațional, dreptul de a exista, cinstea oamenilor se păgubește, suveranitatea și onoarea umană nu poate supraviețui. De mai multă vreme oamenii cu răspundere, care doresc binele omului cinstit și muncitor, cu multiple răspunderi, scot în evidență gravele urmări, cele ce se întîmplă de pe urma înfruntărilor. În aceste circumstanțe, glasurile oamenilor îndreptățiți apără, fără răgaz, drepturile sacre ale omului de agresiunile vehemente ale neîncrederii, a neînțelegerilor dintre oameni și popoare. Războiul reapare la orizontul uman. Riscurile lui subsistă. Conducătorii de state, toți acei care au responsabilitatea problemelor de a determina menținerea vieții au îndatorirea de a asigura salvarea oamenilor de pericolul crescînd al timpului de față. Pacea este o problemă vitală a oamenilor, a oamenilor de bună credință. Recunoașterea demnității altora, drepturile demnității omului, a popoarelor, nu este numai o intenție pioasă ci o necesitate a dezvoltării lor. Punîndu-se obiectiv valoarea reală a omului, el tinde către aspirațiile de viitor a civilizației, tinde spre eliberarea sa de sub povara incertitudinii, a stării de război, către așezarea lui în realitatea istorică, într-o lume nobilă mai dreaptă, mai bună, în afirmarea sa ca factor activ, constructiv, conducînd societatea spre virtuți creatoare în spiritul călăuzitor cultural-educativ.

Conștienți de răspunderile ce le revin în menținerea și prosperarea societății umane, oamenii de la noi, oamenii de răspundere din țara noastră, oamenii din conducerea superioară de stat, reînnoiesc cu un vibrant ecou mobilizatoarea chemare la pace, la dezarmare. „Apelul poporului român adresat sesiunii speciale a Organizației Națiunilor Unite pentru dezarmare", este un nou răsunet, este o nouă chemare care impulsionează pe oamenii de răspundere să acționeze pentru o Europă fără arme, pentru o lume a păcii.

„Apelul pentru pace al poporului român cu cele 18 milioane de semnături", difuzat ca document oficial la O. N. U., reprezintă tot atîtea milioane de mîini și voințe românești din rîndul populației din toate ramurile de activitate socială, care sînt o însemnată expresie a hotărîrii poporului nostru de a acționa unit cu toate forțele progresiste, la înfăptuirea unui climat nou de destindere, de dezarmare.

Vocația de pace a României s-a dovedit a fi vocația unei contribuții esențiale în soluționarea marilor probleme ale omenirii. Ea și-a găsit un reflex constant în întreaga ei desfășurare a luptei pentru pace, pentru dezarmare. Importantele ei manifestări, de acest gen, reliefate în mod cu totul special în toamna anului 1981, au avut un ecou în toate continentele. Preocuparea de pace impulsionată de inimi curate din cătunele și din așezările țării noastre au străbătut prin neobosita dăruire a Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România, pînă la cei mai de seamă conducători de popoare,

† LUCIAN FĂGĂRĂȘANUL
Episcop-vicar

(Continuare în pag. a 4-a)

BIBLIEI — cuvenită cinstire prin dreaptă tîlcuire

Știut este că la vremea cînd Mîntuitorul ostenea „în trup", pe pămînt, pentru noi și pentru a noastră izbăvire, nu existau încă decît sfintele cărți ale Vechiului Testament.

După orînduirile mozaice de cult, ori de cîte ori aveau loc rugăciuni la slăvitul templu din Ierusalim și la sinagogile de pretutindenea, se citea de pe suluri de pergament cîte o porție (pericopă) din „Lege" (cele cinci cărți ale Bibliei) și alta din „Prooroci" (adică din celelalte cărți ale V. T.). După aceea, cei pregătiți și dornici să facă acest lucru, puteau cere învoire să vorbească auditoriului în legătură cu textele citite.

Folosindu-se de această orînduire îndătinată, Domnul a predicat de repetate ori în templu și în sinagogile din provincie, despre ceea ce așteaptă Părintele ceresc de la noi.

Mîntuitorul nostru Iisus Hristos a iubit și a cinstit V. T. deoarece în slova lui sfințită, Părintele ceresc vorbește credincioșilor tocmai despre Fiul Său, care tocmai atunci venise (pliroma). V. T. este *cartea făgăduinței* trimiterii lui Mesia-Hristos. Față în față cu el stă Noul Testament. Dacă V. T. spune (— și spune! —): „Mesia va veni", N. T. adeverește că Mesia a venit. Unul este *anticiparea*; celălalt este *realizarea* făgăduinței: Amîndouă se cade deci să fie cinstite deopotrivă de către dreptcredincioșii creștini, deoarece în miezul amîndurora stă Hristos (hristocentrism), deoarece pe amîndouă le-a insuflat Duhul Sfînt.

În Biblie nu există cărți sfinte de mai puțină cinstire decît celelalte. Omenește vorbind, poți s-o preferi pe una alteia, dar nu se cuvine s-o ridici mai presus de celelalte, deoarece *toate* stau — prin orînduire dumnezeiască — pe cel mai înalt scaun de cinstire religioasă creștinească. Așa ne învață Sfînta Biserică. Iar Biserica ne învață în orice împrejurare așa să facem precum au făcut Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți.

Citind cu luare-aminte sf. cărți ale N. T., ne încredințăm cu destule prilejuri că Mîntuitorul, Sf. Apostol Pavel, Sf. Apostol Petru, Sf. Arhidiacon Ștefan și mulți alții, citează cu evlavie texte din cărțile V. T. și le explică „în duh și adevăr", cu puterea de pătrundere a unor minți luminate de Duhul Sfînt și cu căldura unor inimi legate pentru totdeauna de voia lui Dumnezeu.

După săvîrșirea din viața aceasta a Sf. Apostoli, cinstirea Bibliei era socotită ca ceva de sine-înțeles în Biserica creștină. Îndată după anul o sută, ascultînd de povața sf. Părinte apostolic Ignatie, episcop al Antiohiei și ucenic direct al Sf. Apostol și Evanghelist Ioan (care a murit moarte de martir la Roma, în anul 107), toată Biserica creștină și-a făcut un obicei din deprinderea de a citi la rugăciunile de obște (în comun), o porție (pericopă) din Sf. Evanghelii și alta din celelalte cărți sfinte ale N. T. De atunci avem noi rînduiala de toți știută de-a citi la sfintele slujbe „Evanghelia" și „Apostolul".

Cît de mult cinstea Creștinătatea primelor veacuri Biblia, arată între alte faptul că în unele icoane străvechi „Cartea cărților" este înfățișată „prezidînd" soboare, așezată fiind pe tron aurit, în mijlocul sf. Părinți care alcătuiau acele sinoade.

Pomenit este în această privință, cu cuvenita laudă, Sf. Părinte Antonie cel Mare (251—356), întemeietorul vieții mănăstirești, care ajunsese atît de departe cu sîrguința lui în citirea Bibliei încît o știa întreagă de rost. Minunat este exemplul Sf. Ioan Didim, din Palestina, care deși orb de la vîrsta de 4 ani (— se născuse în anul 313 —) s-a nevoit cu atîta luare-aminte în „ascultarea" Sfintei Scripturi încît de asemenea o memorizase în întregime.

Mai aproape de vremile noastre, Vasile Neagoe († 1762), fiul protopopului Maniu Neagoe din Broșteni (lîngă Sibiu),

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

(Continuare în pag. a 4-a)

Hiroșima

Nu e în depărtare zidită Hiroșima,
cînd inima deschide lăcatele din zări.
Ca un incendiu arde, în conștiință, crima.
Nici timpul nu o uită, nici vaste depărtări.

*

Era o zi frumoasă, ca arcuri mari de zadă.
Nu presimțea văzduhul că moartea e aproape.
Parfumul crizantemei se răspîndea pe stradă.
Cînta solemn viața pe nevăzute clape.

Ăst început de august se bucura de soare,
de dimineața nouă, sărbătoresc pornită.
Pagoda sta naivă, în aur și splendoare.
... Dar viața, ca un ornic, s-opri într-o clipită.

O bombă, numai una, izbind ursuz se sparse.
Se-nvălmășise cerul cu apa și pămîntul.
Pustiul de cenușe cu oseminte arse
părea o sală goală, pe unde trece vîntul.

Martiră, Hiroșima era cetate moartă.
Ca și zăpezi, văzduhul cernea tăceri mereu.
Un zbor de albe doliuri la fiecare poartă
mai amintea minutul cel blestemat și greu.

*

Cum nu-i uitată ziua cînd mama a murit,
la fel voi ține minte și moartea Hiroșimei.
Și ca să nu mai fie nici un oraș lovit
aduc în lupta păcii — ostaș — puterea rimei! ...

Pr. Nicolae Modoiu

De la cuvînt la faptă, în vremea noastră

(Continuare din pag. 1)

ta către Dumnezeu. *„Credința izvorăște din auzire* — spune Sfîntul Pavel — *iar auzirea din cuvîntul lui Dumnezeu"* (Rom. X, 17). Dar „auzirea" Cuvîntului nu trebuie înțeleasă ca un act pasiv. Altfel nu poate fi vorba de convertire. „A auzi" și „a primi" presupun o stare de spirit, o atitudine, o situare, o luare de poziție, o mișcare sufletească, o activitate, un pas, un efort, nu așteptarea indiferentă, pasivă, cum sînt unii tentați să le înțeleagă, mai ales dintre protestanți. Aici e cheia disputei, veche cît creștinismul, și se pare că ea a fost destul de serioasă încă de pe atunci, în Biserica primară.

Problema era aceasta: Implică „auzirea" Cuvîntului (care este „harul pogorît de sus") și altceva, sau e suficientă ca atare? Și Sfîntul Pavel s-a confruntat cu această dilemă a unora dintre creștinii vremii, de aceea le preciza corintenilor că trebuie să fie *„împreună lucrători cu Dumnezeu"* (I Cor. III, 9). Să nu aștepte totul de la Dumnezeu. Primirea pasivă a Cuvîntului nu înseamnă mare lucru. Nu în aceasta constă adevărata convertire, în sensul ei autentic de întoarcere permanentă către Dumnezeu (Acesta e sensul în care folosim aici termenul). Mîinii lui Dumnezeu care ni se întinde gratuit, din iubire, trebuie să i se întindă o mînă omenească, mîna noastră, mîna noastră concretă, într-un act de primire și de angajare personală, într-o conlucrare dinamică, în situații concrete din viața noastră și din viața lumii. Convertirea este un act în permanentă desfășurare, o transformare interioară mereu reînnoită, ca un izvor care izvorăște mereu și curge, fiind același și altul în fiecare clipă. Convertirea este un dialog ajuns a fi un dialog în consens, cînd a con-versa, a fi în con-sens, devin egale. De ambele părți se spun lucruri asemănătoare, identice.

Dar acest stadiu al convertirii este, în mare măsură, încă un stadiu verbal. Nu este convertirea propriu-zisă. În ce constă atunci convertirea propriu-zisă? Sf. Iacob dă răspunsul cu claritate în sfatul său: „Fiți însă *împlinitori* ai Cuvîntului, și nu numai *auzitorii* lui" (I 22). Și e bine să precizăm că autorul se referă la legea nouă, dacă despre Romani II, 13 se poate spune că Sf. Pavel se referea acolo la cei de sub legea veche.

Așadar, convertirea devine fapt atunci cînd *auzitorul* devine *împlinitor*, adică atunci cînd conținutul cuvîntului, cînd conținutul învățăturii devine faptă, se exprimă în concret. Nu cuvîntul ca atare, nu rostirea și auzirea lui dă valoare convertirii, ci transpunerea lui în viață. Cuvîntul dă impulsul. El devine lucrător cînd se întrupează, cînd își întrupează conținutul.

„Nu cel ce zice Doamne Doamne" e convertit, ci cel ce zicînd se integrează prin viața lui în sensul cuvintelor. Nu cel ce acceptă teoretic o anumită rînduială, e în rînduială, ci cel ce intră în ea. Nu cel ce vorbește și crede în bine e bun, ci cel ce îl face. Dragostea ca faptă concretă e mai mare și decît credința și decît speranța (I Cor. XIII) și ultimele două se împlinesc numai prin cea dintîi. Numai atunci convertirea e reală. De aceea și Sf. Pavel spune că *„Împărăția lui Dumnezeu nu e în vorbe"* (I Cor. IV, 20).

Simpla recunoaștere a valorii cuvîntului nu justifică (termenul e folosit mai ales în teologia apuseană). De aceea Sf. Iacob avertizează: „Vă amăgiți pe voi înșivă, dacă credeți că vă mîntuiește, că vă „justifică" doar *auzirea"*. Împlinirea mîntuiește. Textul în continuare e extraordinar, ca un text de un autor filozof, logician și caracterolog: *„Pentru că cel ce ascultă cuvîntul și nu-l împlinește, acela e asemenea omului care privește în oglindă trăsăturile firești ale feței lui, și după ce s-a privit se duce și uită îndată cum era"* (I 23—24). Una e aparența, ca imaginea dintr-o oglindă, alta e identitatea interioară. Într-un fel apare în oglindă cel ce a auzit cuvîntul, dar nu s-a schimbat și interior, și în alt fel cel ce s-a schimbat. Acesta din urmă e același și în oglindă și după aceea. Auzitorul își uită identitatea de auzitor. Nu și-a asumat-o în concret. Nu e a lui. Astfel, cel ce doar *ascultă* dar nu *împlinește*, nu-și realizează în fapt noua identitate. Nu devine cu adevărat un om nou. *Se întoarce la ceea ce era înainte.*

Adevărata identitate creștină, certificatul de apartenență la Hristos este asumarea însușirilor lui Hristos, așa cum de nenumărate ori lămurește Sfîntul Pavel (ex. Filipeni II, 5).

Scumpi prieteni și frați, tradiția creștină din cele mai vechi timpuri, așa a înțeles răspunsul nostru la iubirea lui Dumnezeu care ne-a trimis pe Fiul Său să ne învețe și să ne răscumpere. Clement, episcop al Romei aproximativ între anii 90—100, în scrisoarea lui către corinteni, le scria la fel că trebuie să fie împlinitori ai sfintelor cuvinte ale Domnului (13), cu fapta, nu cu buzele (15), pentru că nu ne mîntuim prin cuvinte, prin auzirea și repetarea lor, ci prin fapte (30) (Vezi *Early Christian Writings*, trad. Maxwell Staniforth, Penguin Books, 1975, p. 38). Așadar, nu prin *declarații* de buni auzitori, ci prin aplicarea în viață a *conținutului cuvintelor.*

Eu cred că aici e cheia adevăratei învățături creștine despre mîntuire și despre datoria noastră de *a stăpîni* pămîntul și istoria, în sensul de a le face să-și realizeze menirea stabilită de Dumnezeu, adică aceea de a fi locașuri și căi ale iubirii și ale binelui.

Poate că aici am greșit și greșim încă toți: sîntem mai ales *auzitori* ai cuvîntului și nu *împlinitori*, atît cît ar trebui. Cred că avea dreptate Bonhoeffer cînd constata că mulți dintre creștini privesc *harul ca ieftin* deoarece se dă gratuit și trebuie doar primit, fără alte urmări. Avea dreptate că harul adevărat și lucrător e *scump.* Și cum e scump? E scump fiindcă trebuie plătit cu răspunsul nostru, cu fapta noastră, cu colaborarea noastră, după ce ne-a fost dat. Nu ni se dă fiindcă l-am plătit, sau fiindcă îl plătim acum. Ni se dă gratuit, dar după ce ni se dă, trebuie folosit. A-l folosi înseamnă a-l prețui, a-l recunoaște ca *scump*, a-l face lucrător. Aceasta e plata lui și e ușor de înțeles că nu e vorba aici de stabilirea unui raport juridic, de *do ut des*, ci de o realitate spirituală. Propria transformare, deci însuși folosul tău e plata lui! Ca în orice raporturi normale dintre părinte și copii. Părinții se simt răsplătiți cînd copiilor lor le merge bine, cînd au ce le trebuie. Cînd au *ei*, copiii, nu cînd primesc ei, părinții!

Hristos și-a dat viața pentru noi: noi ce dăm? Chiar nimic? Răsplătim doar cu *auzirea* despre jertfa Lui pentru noi? Pentru El e deajuns desigur. El nu cere jertfa noastră, căci din proprie inițiativă s-a jertfit El, dar ne cere totuși, dincolo de ceea ce ne-a dat și ne dă, a-I împlini poruncile, dar încă o dată trebuie să precizăm: împlinirea poruncilor ne face bine nouă, nu Lui. Ele ne sînt necesare nouă, nu Lui. Justificarea nu e deci chiar atît de simplă, cum se prezintă uneori în prea sofisticate tratate de teologie eterodoxe. Dar și protestanții încep să gîndească altfel astăzi. M-am bucurat zilele trecute să găsesc într-o revistă reformată un text ca acesta: *„Doctrina justificării trebuie să fie reinterpretată"* (*Reformed World*, vol. 36, nr. 6, 1982, p. 270).

Toți, de toate confesiunile, sîntem chemați să ne reconsiderăm modul cum trebuie să ne înțelegem chemarea noastră creștină, mai ales în vremea noastră. Să insistăm altfel decît pînă acum pe *împlinirea Cuvîntului.* Să nu ne mulțumim, comod, cu auzirea lui și tot așa, să nu ne limităm sau să centrăm totul, cum sîntem uneori înclinați să facem, *numai* pe „proclamarea" verbală a Cuvîntului, sau *numai* pe „doxologie", pe slujba religioasă. Valoarea lor se împlinește prin fapte. Altfel rămîn cuvinte fără conținut.

Este, cred eu, momentul să operăm această reechilibrare în teologie și în viață, pentru ca mărturia noastră în lume să fie eficientă. Omiletica și Liturgica, în orientarea misiunii Bisericii astăzi, cele două discipline care promovează *„proclamarea"* Cuvîntului în Occident, și *„doxologia"* în Răsărit, capătă în ultima vreme accente prea exclusive, tinzînd să descrie și să diferențieze două zone creștine care, în fapt, prin aceasta, își reduc cel puțin la jumătate posibilitățile de exprimare și de lucrare. Ambele sînt bine înțeles necesare și folositoare, dar sînt incomplete și parțiale ca expresie a vieții creștine în toate valențele ei.

Primele generații de creștini au fost întotdeauna gata pentru o mărturie integrală și au făcut dovada că n-au ezitat s-o dea. Au mers cu fapta pînă la moarte. N-au rămas la cuvînt. Au spus acel cuvînt care, cînd era mărturisire creștină în vreme de persecuție romană, ducea la moarte. Puteau alege și celălalt cuvînt, fără faptă, care îi salva, acela de a nu recunoaște că sînt creștini, dar adevărații creștini au mărturisit și cu cuvîntul și cu fapta.

A rămîne numai la nivelul „proclamării" Cuvîntului, de care Occidentul face atîta caz astăzi și cu care se autocaracterizează, sau la nivelul „doxologiei", cu care ne caracterizează pe noi, cei din orient, înseamnă a alege ceea ce e mai „ușor", cum zice Bonhoeffer, *harul ieftin*, care nu cere efort și nu obligă la nimic. E un fel de fundamentalism deghizat, rupt de realitate, de destinul real, sobru, grav, uneori dramatic, al creștinului care se ia în serios. Îmi aduc aminte de un cuvînt adînc al lui Albert Schweitzer: „Dieu cherche des réalisateurs", Dumnezeu e în căutare de realizatori! (cf. Erns Christen, *Schweitzer l'Africain*, Labor et Fides, Genève, 1954, p. 187).

Poate niciodată ca în vremea noastră n-a fost mai necesar și mai urgent să ne îndreptăm atenția spre un creștinism mai eficace, pentru noi înșine și pentru lumea noastră. Acum nu mai avem dreptul să nu știm foarte exact ce avem de făcut. Prezența noastră în lume, acum, ar trebui să fie mai vie, mai efectivă. Să fim fermenți de unitate, de dragoste și de pace între oameni și popoare. Să oferim soluții practice și pașnice conflictelor care bîntuie lumea și să ne unim toți întru apărarea și impunerea acestor soluții, ca unii ce le avem de la Dumnezeu. Nu numai să le spunem prin cuvînt, ci să le și împlinim și să îndemnăm pe toți la împlinirea lor. Trebuie să găsim mijloacele, căile, cuvintele și faptele care să ducă la un *salt calitativ*, cu totul nou și deosebit de tot ce am făcut în trecut, căci și lumea e astăzi într-un pericol mai mare ca oricînd — să găsim o soluție creștină a crizei în care se zbate lumea de aici, aflată în pragul catastrofei din urmă. Să facem acum, în lucrările noastre de la Geneva, ale Comitetului Central C.E.B. și la Vancouver în anul viitor, cînd toată creștinătatea se va aduna ca un singur om, în supunere către Dumnezeu, să facem ca vocea noastră, fapta noastră, soluțiile de pe pozițiile noastre să-L facă viu și lucrător în istorie pe *Iisus Hristos ca viață a lumii*, (tema de la Vancouver) a lumii acesteia și a celei ce va să vie, în aceeași măsură. Sfîntul Ignatie al Antiohiei, episcop din primul secol creștin, vorbea de o *slujire colectivă a Bisericii.* Poate că mai mult ca oricînd, astăzi, o astfel de slujire a noastră a tuturor ar mai putea încă întoarce spre bine forțele care se canalizează tot mai vizibil spre soluții care nu au în vedere viața, ci moartea. Hristos a făcut totul pentru noi. Dacă este adevărat că El este viața lumii, să ne facem mesagerii hotărîți ai acestui adevăr, ai acestei credințe, ai vieții. Să fim nu numai auzitori ai cuvîntului adevărului, ci și împlinitori, și Dumnezeu va fi cu noi, acum și întotdeauna. Amin.

„Schimbatu-Te-ai la Față, Hristoase Dumnezeule"

Praznicul Schimbării la Față, prin dimensiunea lui profundă de har și lumină, înmiresmează duhovnicește puterile firii și înrădăcinează pe fiii credinței în certitudinea trăită pe Tabor: *„Acesta este Fiul Meu cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta să-L ascultați"* (Mt. 17, 5). Adeverirea dumnezeirii Cuvîntului făcut trup spre a noastră mîntuire implică, întru lumina și slava Taborului, chemarea făpturii umane de a se ridica, prin Hristos Mîntuitorul și întru lumina Sa, la statura desăvîrșirii (Ef. 4, 13).

Cel ce se îmbracă cu lumina ca și cu o haină (Ps. 103, 2), Cel ce S-a deșertat pe Sine luînd chipul robului (Fil. 2, 7), schimbîndu-Se la Față înaintea apostolilor Petru, Iacob și Ioan, le-a arătat lor — pe cît li se putea — slava Sa ce o are din veșnicie, „mai înainte de a fi lumea" (Ioan 17, 5), ca *Fiu al Tatălui, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Lumină din Lumină.* Această slavă o comunică omenității pe care și-a asumat-o, și prin asta întregii făpturi, spre înviere și viață. Așa, structurile firii se fac străvezii, sînt penetrate de har (includem aici *și* colaborarea firii), sînt înviate și înălțate în Hristos.

Imnograful creștin a surprins într-una din cîntările sărbătorii profunzimea teologică a praznicului: *„Dumnezeu întrupat spre mîntuirea noastră văzutu-Te-au în Tabor Moise și Ilie pe Tine Doamne, slăvind multa Ta plecăciune, că Te-ai plecat în chipul robului ca să ridici ca un Dumnezeu păcatul lumii".*

Cei doi bărbați ai Vechiului Testament — Moise și Ilie — stau mărturie că Legea și Profeții se plinesc în Hristos (Lc. 24, 44; Rom. 10, 4). Mai mult, dialogul dintre Iisus și ucenici, în părțile Cezareii lui Filip (Mt. 16, 13—20), despre propria Sa persoană — cu răspunsul: *„Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu celui viu"* (Mt. 16, 16) — capătă pe Tabor întărirea totală: *„Acesta este ..."*. El, Iisus din Nazaret, nu-i Moise, nici Ilie, nici oricare altul dintre prooroci. El este Acela despre care a scris Legea și au mărturisit Profeții, Mesia Hristos, Dumnezeu-Omul, Dătătorul Legii și Plinitorul Proorocilor.

Odinioară ne grăise prin ei; acum ne grăiește *„cuvintele vieții"* (Ioan 6, 68) coborît la noi, îmbrăcat în chipul lui Adam pe care îl ridică din păcat și moarte în har și lumină, în Viață, făcîndu-l *„părtaș dumnezeiescții firi* (II P. 1, 4). S-a arătat pe pămînt Împăratul cerurilor, pentru iubirea de oameni, dar a rămas ceea ce era: Dumnezeu, de-o ființă cu Tatăl.

Minunea cea negrăită de pe Tabor a adeverit că în Hristos *„locuiește trupește toată plinătatea dumnezeirii* (Col. 2, 9). Aceasta a fost *și* încredințarea apostolilor. Miezul propovăduirii lor conține *și* această subliniere; *„... am văzut slava Lui"* (Ioan 1, 4; II P. 1, 16—17; I Ioan 1, 1).

Reținem aici, cu accent, partea finală din mărturisirea Tatălui: *„Pe Acesta să-L ascultați"*. Pe Iisus Hristos în care s-au plinit toate și care este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mîntuirea lumii. Pe Acesta să-L ascultăm și să-L urmăm, așa cum au făcut apostolii, așa cum Îl mărturisește de veacuri Biserica celor dreptcredincioși.

În viața creștinului Taborul e un „pisc" duhovnicesc ce trebuie atins în urcușul spre agonisirea asemănării cu Dumnezeu. Cum? Printr-o chibzuită valorificare de fond a menirii sale ca *om* și *creștin*, prin despătimire și dobîndirea virtuții, prin faceri de bine. Asta cere rîvnă, echilibrare, rugăciune, curăția minții și a inimii, dăruire, smerenie. Și nu uităm: *„cei curați cu inima vor vedea pe Dumnezeu"* (Mt. 5, 8). Așa se pregătește creștinul care va primi strălucirea lui Hristos Care locuiește întru el. Acel credincios lucrează pururea *„roada duhului"* (Gal. 5, 22—23), *roada luminii „care este în orice bunătate, dreptate și adevăr"* (Ef. 5, 9). El *„lucrează adevărul și vine la lumină"* (Ioan 3, 21), căci este *„fiu al luminii"* (Ef. 5, 8) și nu va rătăci întru întuneric, *„ci va avea lumina vieții* (Ioan 8, 12).

Drd. *Eugen Moraru*

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român

EUGEN GOGA (1888—1935)

Militantul pentru cauza națională Eugen Goga s-a născut în 1888, în comuna Rășinari, lîngă Sibiu, în familia preotului Iosif Goga. Începe să învețe carte la școala din localitatea natală. Primele patru clase secundare le urmează la Liceul maghiar de stat din Sibiu, în clasa a cincea se mută la Blaj. După absolvirea liceului, se înscrie la Universitatea din Budapesta, iar în anul 1910 urmează un curs de istorie la București.

Revenit în Transilvania, în 1911—1912 se ocupă de gazetărie, îndeplinind funcția de redactor la „Tribuna" din Arad, unde îl va întîlni pe Silviu Dragomir. Deși tînăr, el desfășoară o intensă activitate, aducîndu-și contribuția la organizarea șezătorilor literare la care participau scriitori din întreaga țară.

În 1912, pleacă în Elveția, la Zürich, pentru completarea studiilor, unde va audia cursuri de sociologie și economie politică. Din țara cantoanelor, trece în Franța, la Paris. În 1914 se reîntoarce în Transilvania, fiind chemat de conducerea Partidului Național Român, care-i încredințează postul de redactor la ziarul „Românul".

Încă din anii studiilor, Eugen Goga a desfășurat o bogată activitate gazetărească. Pe parcursul vremii, el s-a dovedit un jurnalist intransigent, polemist neîndduplecat, cu temeinice cunoștințe istorice și o perspectivă clară asupra dezvoltării societății. Luptător neobosit pentru cauza națională, și-a îndreptat tăișul criticii împotriva asupritorilor străini, a Imperiului habsburgic. Nemaiputînd suporta rînduielile absolutiste din Austro-Ungaria, Eugen Goga încerca să demonstreze șubrezenia hotarelor acestui stat multinațional, devenit „închisoarea popoarelor". Principalul crez ideologic al scriitorului din Rășinari a devenit lupta pentru libertate națională. „Idealul nostru politic ar fi să fie libertatea noastră, așa cum a fost concepută ea la patruzeci și opt într-un moment cînd puteam să vedem și să vorbim limpede: *autonomia națională"*, scria el în 1914, în ziarul „Românul".

Ideea de autonomie era un bun al epocii deja cîștigat. Eugen Goga, asemenea fratelui său, poetul Octavian Goga, a accentuat-o doar, cu fermitate și speranță, alături de alți gazetari transilvăneni ai timpului. În ziarul „Românul" din Arad, unde era redactor, el tipărește o scrisoare semnată de 32 de subofițeri români, care declară că nu recunosc pe Franz Josef ca împărat. Bun cunoscător al realităților ardelene, scriitorul Eugen Goga n-a crezut niciodată în veridicitatea tezei vehiculată de autorități privind loialitatea dinastică a românilor transilvăneni. „De undeva, dintr-un colț de suflet — scrie el — îmi răsare un chip de mustrare" la gîndul că noi am fi fost „loiali și dinastici în cursul întregii noastre istorii. Pentru mine, eu n-am crezut niciodată în aceste vorbe goale".

La scurt timp după declanșarea primului război mondial de către Austro-Ungaria, Eugen Goga este mobilizat cu gradul de sublocote-

Prof. *Petru I. Dan*

(Continuare în pag. a 3-a)

Un strălucit redactor al Telegrafului Român: NICOLAE CRISTEA (1834-1902)

Numele acestui harnic și entuziast redactor al foii noastre a fost prea puțin amintit în ultima vreme în paginile foii pe care a redactat-o cu deplină competență vreme de 18 ani. Drept aceea socotim că avem o datorie de conștiință să-i cinstim din nou memoria, mai ales acum, cînd sau împlinit 80 de ani de la trecerea sa la cele veșnice († 7 februarie 1902). Fiu de țăran din Ocna Sibiului (născut în ziua de Sf. Dumitru din anul 1834), după studii la Liceul din Sibiu, urmează cursurile de doi ani ale Institutului teologic-pedagogic din același oraș (1857—1859). Remarcat de marele arhiereu Andrei Șaguna, după o scurtă perioadă de activitate ca modest funcționar la Centrul eparhial, a fost trimis pentru studii superioare — istorie, filozofie — la Universitatea din Leipzig (1861—63). Reîntors de la studii a fost cîțiva ani profesor la Institutul Teologic-pedagogic (1863—65 și 1870—73), preot, apoi consilier arhiepiscopesc, din 1873 pînă la sfîrșitul vieții.

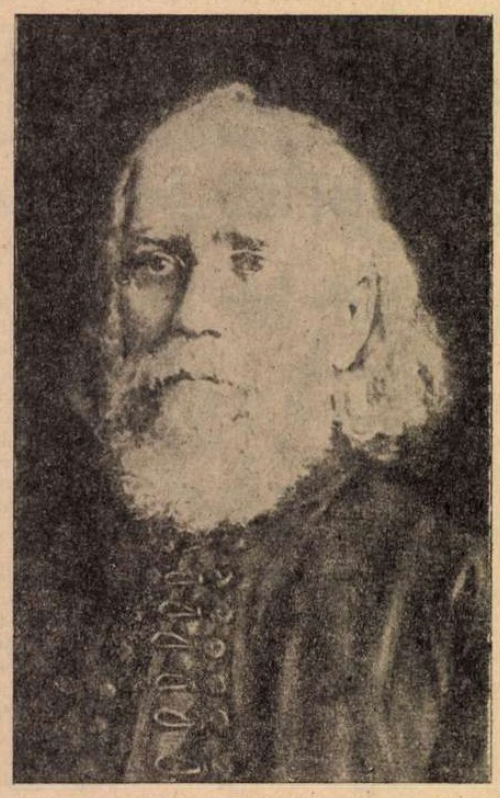

Dar numele lui Nicolae Cristea este strîns legat de foaia șaguniană „Telegraful Român". Andrei Șaguna i-a încredințat redactarea foii la 17/29 octombrie 1865. Apreciind în chip deosebit corectitudinea și interesul cu care și-a slujit neamul în această calitate, nemuritorul mitropolit a rînduit, prin testamentul său, ca Nicolae Cristea să rămînă redactor „cît îi va plăcea lui". Cei 18 ani cîți a stat în fruntea foii șaguniene (pînă la 6/18 octombrie 1883) reprezintă perioada cea mai fecundă din istoria ei, plină de fapte mari, care culminează cu proclamarea Independenței de Stat a României și Războiul de independență, probleme cărora N. Cristea le-a acordat o deosebită atenție. Numere întregi erau consacrate atunci evenimentelor „din țară", cu prezentarea faptelor de eroism ale ostașilor români. O atitudine demnă a manifestat și în anul 1867, după crearea statului dualist austro-ungar, Nicolae Cristea dovedindu-se un apărător dîrz al drepturilor românilor transilvăneni la o viață națională proprie. În 1879 s-a ridicat cu indignare împotriva Legii Trefort (după numele ministrului Cultelor și Instrucțiunii de atunci), prin care se cerea introducerea obligatorie a limbii maghiare în toate școlile elementare românești conduse de Biserică. În genere, în toate articolele sale de fond (Telegraful apărea atunci de 3 ori pe săptămînă, Cristea nu urmărea altceva decît ridicarea națiunii române, în ciuda atîtor piedici puse de regimul austro-ungar, pe care le înfiera întotdeauna cu mult curaj. În nenumărate articole milita pentru reluarea activismului" politic, în vederea continuării luptei românilor pentru drepturi naționale-politice, într-o perioadă de greutăți sporite pentru naționalități, larghețea, adîncimea gîndirii sale social-politice, cît și patriotismul cumpătat al articolelor sale de fond, îl îndreptățesc a sta alături de George Barițiu, Iacob și Aurel Mureșanu și Ioan Slavici în istoria scrisului românesc din Transilvania" (p. 123).

Activitatea neobosită a redactorului Nicolae Cristea s-a întrerupt în 1883 din pricina unui articol intitulat *Răsplata* (nr. 116 din 1883), îndreptat împotriva primului ministru de atunci Tisza Kálmán, care nu a fost pe planul autorităților austro-ungare. Nicolae Cristea a fost nevoit să se retragă, „după ce am parcurs 18 ani cărarea cea spinoasă de publicist, ca redactor al acestei foi", cum mărturisea el însuși (nr. 117 din 8/20 octombrie 1883). Cu retragerea lui, perioada de glorie a Telegrafului Român s-a încheiat, mai ales că-n anul următor apărea la Sibiu *Tribuna*, sub conducerea lui Ioan Slavici, la întemeierea căreia a contribuit și Cristea.

„Punctul culminant al carierei politice a lui Cristea a fost atins cu ocazia procesului Memorandului din 1894, scria același istoric american (p. 153). A fost unul din susținătorii întemeierii Partidului Național Român din Transilvania, în 1881, participînd la toate acțiunile acestuia. În 1892, în calitate de membru al Comitetului executiv al acestuia, a participat la redactarea cunoscutului „Memorandum al românilor din Transilvania și Ungaria", către împăratul Francisc Iosif I. Rezultatul acestei acțiuni se cunoaște. Delegația de 300 de persoane trimisă la Viena să prezinte Memorandul împăratului nici nu a fost primită, iar plicul sigilat care cuprindea Memorandul a fost trimis Guvernului din Budapesta, iar de aci la Turda, pe adresa președintelui de atunci al Partidului, dr. Ioan Rațiu. Totodată, Guvernul din Budapesta, fără să țină seama de doleanțele românilor, a intentat un proces de agitație împotriva celor care au participat la redactarea și difuzarea Memorandumului. După cercetări care au durat aproape 2 ani, a avut loc procesul memorandiștilor la Cluj, între 7 și 25 mai 1894. Între cei 15 memorandiști condamnați la închisoare, se număra și asesorul Nicolae Cristea. Ca și ceilalți frați ai săi de suferință, N. Cristea a avut o atitudine demnă, românească, refuzînd să semneze procesele-verbale redactate în limba maghiară, recunoscînd că a luat parte la toată acțiunea memorandistă. Și-a ispășit condamnarea de 8 luni în închisoarea de stat din Vaț, în Ungaria, fiind eliberat în aprilie 1895.

În ultimele săptămîni de închisoare, Cristea a început să redacteze un jurnal, pe care l-a continuat pînă în 19 noiembrie 1901, deci pînă în preajma morții sale. Rămas în manuscris, jurnalul său, care este un izvor istoric de mare importanță pentru cunoașterea trecutului mișcării naționale românești din Transilvania, este pregătit pentru tipar de profesorul K. Hitchins, pe care l-am amintit mai sus.

În încheiere, consemnăm și faptul că Nicolae Cristea, urmînd îndemnurilor mitropolitului „Andrei, a fondat „Reuniunea sodalilor (meseriașilor) români din Sibiu", în anul 1867, cu intenția de-a forma o clasă de mijloc românească. A condus-o vreme de 30 ani, pînă în 1897, cînd i-a urmat Victor Tordășianu, un alt bun român și sprijinitor al clasei meșteșugărești. În această calitate, Nicolae Cristea s-a ocupat de organizarea tinerilor meseriași români, de organizarea de expoziții cu produsele lor, de ridicarea nivelului lor cultural.

Acesta a fost preotul, profesorul, ziaristul, militantul pentru ridicarea politico-națională, socială, culturală și economică a românilor transilvăneni. Figura lui de preot integru și luptător neobosit pentru drepturile românilor merită să ne rețină atenția și să-i aducem omagiul postum de prețuire și recunoștință.

Pr. Prof. *M. Păcurariu*

De vorbă cu credincioșii

„Preacuratului Tău chip ne închinăm..."

— Temeiuri pentru cinstirea icoanelor —

S-ar cădea să fim mereu preocupați de întrebarea: oare ceea ce eu înțeleg din tainele Revelației, adică a Descoperirii dumnezeiești, este înțelesul cel adevărat?

De ce această întrebare ce așteaptă un răspuns? Pentru că de răspunsul acesta depinde și atitudinea mea față de Adevărul revelat.

Dacă eu mă postez pe înțelesul subiectivismului meu și dacă acest înțeles este mai puțin elucidat sau chiar deteriorat din cauza ochiului meu lăuntric, întunecat de diferite patimi, risc să mă înstrăinez de înțelesul autentic al Descoperirii dumnezeiești.

De aceea ar fi înțeleaptă atitudinea de a nu pune subiectivismul meu, ca treaptă a cumpenei valorilor.

Or, cum de acest înțeles depinde și aplicarea lui în practica vieții, pot ajunge ca și punerea în practică a unor învățături revelate să fie lipsită de folosul unei rodiri autentice.

Iată de ce dorul după adevăratul înțeles și neastîmpărul de a-l întrupa în ființa mea, trebuie să fie un catarsis neodihnit al inimii.

Cele susținute mai sus sînt recunoscute de însăși textele sfinte ale Revelației, care vor să ne aducă mereu aminte că, în Sfînta Scriptură „sînt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc, ca și pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare" (II Petru 3, 16). După acest text numai cei „întăriți" în virtutea dreptei credințe, ajung să redea sensul adevărat al textului, încît urmînd îndemnul Sfinților Părinți: „se cade a căuta cele aflătoare în Scripturi cu osteneală și smerenie, să le aflăm mai curînd cu fapta, decît cu cuvîntul" (Filocalia rom., vol. V, p. 168). Tocmai pentru acest fapt în Biserica Ortodoxă învățătura Sfinților Părinți, este normativă în ceea ce privește interpretarea autentică a Sfintei Scripturi, fiind socotiți „îndreptători credinței și chip blîndețelor".

După acestea zise, poate înțelegem mai bine de ce uneori se încearcă a se confunda icoana cu idolul, confuzie străină de o exegeză adevărată a textelor scripturistice.

Urmînd exegeza autentică a textelor constatăm o deosebire clară între idol și icoană. Idolul este interzis (Ieșire 2, 4), iar icoana este poruncită (Ieșire 25, 18). De ce? Pentru că idolul este denaturarea unei realități pe drept cuvînt „un chip cioplit" pe cînd icoana reprezintă sub formă materializată frumusețea spirituală a unei realități sfinte.

Texte pentru astfel de „chipuri cioplite" găsim multe în Vechiul Testament ca cele din Ieșire 20, 4; Deuteronom 32, 21; I Regi 15, 23; Psalmul 16, 4; Isaia 44, 15; Ezechia 30, 13 ș. a.

În Noul Testament noțiunea de idol este identică în înțelesul ei cu noțiunea de patimă, fărădelege. În Efeseni 5, 5 se spune „Nici un desfrînat sau necurat sau lacom, *care este închinare la idoli* nu are moștenire în împărăția lui Hristos", de unde și îndemnul „Omorîți mădularele voastre — ale omului pămîntesc — desfrînarea necurată, pofta cea rea și lăcomia, *care este o închinare la idoli*" (Coloseni 3, 5).

Din textele ce vorbesc despre icoană reiese limpede că icoana a fost poruncită: „fă-ți doi heruvimi de aur și să-i faci dintr-o bucată" (Ieșire 25, 18). Locuri despre icoane avem date în multe texte ale Vechiului Testament ca cel din Ieșire 30, 29; II Paralipomena 3, 7; Iosua 7, 6; Psalmul 137, 2, iar în Noul Testament Epistola către Evrei recunoaște în cuprinsul ei aceste icoane poruncite de Dumnezeu.

Mîntuitorul deseori venea la Templul din Ierusalim unde existau aceste icoane și din atitudinile Sale nu reiese că le-ar fi desconsiderat, nici nu a poruncit să fie scoase din acest loc sfînt, ci din contră le apără, scoțînd afară pe cei stăpîniți de idolii patimilor lăcomiei, socotind Templul „casa Tatălui Său".

Mai mult chiar însuși Domnul nostru Iisus Hristos este socotit o icoană asemenea primului om care-L preînchipuia, după textul din Romani 5, 14.

Acuza nedreaptă adusă uneori, cum că icoana fiind făcută de mîini omenești, nu trebuie cinstită, nu are temei, pentru că și hîrtia Sfintei Scripturi este făcută din materie și e lucrul de mîini omenești cu toate acestea este sfîntă și o cinstim nu pentru hîrtia ei, ci pentru cele scrise pe această hîrtie. Și în ceea ce privește icoana zice Sf. Ioan Damaschinul, eu nu mă închin materiei, ci Creatorului materiei, care s-a făcut materie pentru mine și care operează prin materie mîntuirea mea" (Ortodoxia 2/1975, p. 388). Iar Sfinții Părinți de la al șaptelea Sinod Ecumenic învață: „Cea ce cuvîntul spune, imaginea ni-l arată tăcut, ceea ce noi am auzit spunîndu-se prin cuvînt am văzut în icoană" (P. Evdochimov, L'art de l'Icône, p. 13).

Ce gînd rău pot avea privind icoana răstignirii Mîntuitorului? Nu-mi aduce această priveliște un gînd de umilință la amintirea nevredniciilor mele, pentru care Hristos a suferit răstignirea? O astfel de meditație nu mă va duce la un oftat din adînc și să zic și eu cu Biserica: „Slavă îndelung răbdării Tale Doamne, Slavă Ție".

Dar în ceasurile mele de descumpănire sufletească și descurajare oprindu-mi ochii pe icoana Învierii cîte valori spirituale nu se ridică din adînc peste descurajările mele, întărindu-mă și reabilitîndu-mă într-un sănătos echilibru prin căldura razelor harului ce ajung la mine prin icoană „ca printr-un canal", nu voi aduce închinarea recunoștinței prin cuvintele: „Slavă Învierii Tale Doamne. Slavă Ție".

Astăzi într-o lume așa de avansată idolii ca și „chipuri cioplite" par a fi înlăturați, dar rămîn idolii patimilor de care vorbește Sf. Apostol Pavel în epistolele sale „desfrînarea, pofta cea rea și lăcomia".

Puterea acestora cu siguranță mă va împiedica de la o închinare în „Duh și adevăr" și duc omenirea la atîtea nedreptăți sociale.

Să fim cuminți. Ce puteri străine ale acestor idoli mă pot cuprinde privind sfintele icoane?

Să ne folosim de textele Sfintelor Scripturi în înțelesul lor autentic purtat peste veacuri în dreapta învățătură a Bisericii Ortodoxe, precum și folosul ce-l avem din cinstitele icoane, pentru a putea să biruim puterile ce ne împiedică în închinarea cea adevărată, „pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții", spre dobîndirea unei drepte judecăți și a puterilor dătătoare de viață ale iubirii creștine, spre o mai bună înfrățire între popoare.

Pr. Lect. *Ioan Mihălțan*

Eugen Goga

(Continuare din pag. a 2-a)

nent și trimis pe frontul din Galiția, unde va fi rănit lîngă localitatea Monasterjinska. Ajunge prizonier la ruși și va fi transportat într-un lagăr din Siberia. În 1915 este eliberat din prizonierat și se îndreaptă spre România, unde se afla și fratele său, Octavian Goga.

Potrivit crezului său politic privitor la dorința de libertate și unitate națională a românilor ardeleni, după reîntoarcerea din prizonierat, Eugen Goga va scrie cartea *Două Siberii*, publicată la București, în 1916. Lucrarea, cuprinzînd însemnările de front ale unui ziarist militant, reprezintă un puternic act de acuzare împotriva regimului habsburgic. Evenimentele redate în *„Două Siberii"* devin documente palpabile, impresionante prin sinceritatea lor. „Socotesc — consemnează Eugen Goga — că nu poate fi lipsită de interes o astfel de tulburătoare călătorie, dintr-o Siberie (Imperiul habsburgic — n. n.) al cărei frig moral nu este termometru să-l măsoare și unde nu este cojoc să ferească de îngheț sufletul unui popor, din Ungaria pînă în cealaltă Siberie făcută de natură și nu de bizara alchimie a istoriei, Siberie care mie mi-a părut mult mai blîndă și mai primitoare, de cît cea de acasă (din Austro-Ungaria — n. n.)".

În lucrare, patriotul ardelean își exprimă convingerea că se pregătește acțiunea care va duce la eliberarea românilor de sub ocupație străină, și la desăvîrșirea unității naționale, la care și el dorește din tot sufletul să fie părtaș. „Dacă, peste tot, am visat vreodată să mai calc pămîntul României, atunci îmi închipui că la primul pas mi se va pune în mînă, nu un condei, ci o armă și voi fi trimis să mor undeva în Carpați, după ce mi-a reușit să smulg și eu un stîlp din nenorocita graniță milenară".

Dorința patriotului răsînărean de a lua parte la lupta de eliberare a Transilvaniei de sub ocupația habsburgică și unirea ei cu patria-mamă, exprimată în scrierile sale, a devenit fapt în 1916. În acel an, Eugen Goga se înrolează în armata română și participă la luptele de la Turtucaia. Pe timpul unui contraatac, cînd cărturarul devenit comandant de pluton își conducea subunitatea în luptă, sublocotenentul Eugen Goga a fost rănit grav. O schijă de obuz i-a retezat mîna dreaptă.

Devenit inapt pentru serviciul militar operativ, după perioada de spitalizare, el a luat parte activă la efortul general al țării direcționat împotriva cotropitorilor străini, pentru autonomia Transilvaniei și unirea ei cu România, Eugen Goga, dăruindu-se cu totul luptei pentru înfăptuirea idealului național, a desfășurat o bogată și rodnică activitate în Comitetul voluntarilor ardeleni și bucovineni, precum și în rîndurile celor mai largi categorii sociale, mobilizîndu-le la acțiune.

După declanșarea revoluției burghezo-democratice în Imperiul austro-ungar, Eugen Goga trece munții în Transilvania. Aici va lua parte la organizarea consiliilor și gărzilor naționale românești. La 1 decembrie 1918, împreună cu mama, învățătoarea Aurelia Goga, și fratele său, poetul Octavian Goga, el a fost prezent la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, unde s-a hotărît unirea Transilvaniei cu România.

În anii de după înfăptuirea idealului național, scriitorul Eugen Goga și-a continuat activitatea culturală, menită să contribuie la emanciparea poporului nostru pe multiple planuri. Dar în 1935, cînd de-abia împlinise 47 de ani și era în plină putere creatoare, inima generoasă a acestui patriot de seamă a încetat să mai bată. Însoțit de prieteni și cunoscuți, scriitorul Eugen Goga a fost condus pe ultimul drum în cimitirul din Rășinari, fiind înmormîntat în apropierea mausoleului mitropolitului Andrei Șaguna.

Prin întreaga-i viață și activitate, puse în slujba libertății și unității poporului român, cărturarul și patriotul Eugen Goga și-a dăltuit numele în istoria și conștiința neamului nostru.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Prea Sfințitul PIMEN SUCEVEANUL noul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor

După alegerea și instalarea P. S. Adrian Botoșăneanul ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală și Occidentală, funcția de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor a rămas vacantă. Spre a împlini această lipsă, Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei a recomandat Sf. Sinod înălțarea la treapta arhieriei a P. C. Arhim. *Pimen Zainea* exarhul mănăstirilor din cuprinsul Arhiepiscopiei Iașilor.

*

P. C. Arhim. Pimen Zainea s-a născut la 25 august 1929, în comuna Grebănu, județul Buzău.

După absolvirea școlii elementare și a cursurilor liceale s-a înscris la Seminarul monahal din Mănăstirea Neamț, devenind, în același timp, și novice în obștea acelei mănăstiri. La 10 martie 1951 a fost tuns în monahism la Mănăstirea Neamț, iar la 29 iunie același an a fost hirotonit ierodiacon.

În anul 1952 a fost numit ca pedagog la Seminarul teologic din Mănăstirea Neamț. Paralel a urmat cursurile de specializare în arta ceramică la Atelierul Patriarhiei de la Curtea de Argeș.

Între anii 1953—1957 a urmat cursurile Institutului Teologic din București, unde a obținut diploma de licențiat, cu teza: *„Personalitatea Fericitului Augustin oglindită în confesiunile sale"*.

În anul 1957 a fost hirotonit ieromonah. Timp de 4 ani a funcționat, mai întîi, ca egumen, apoi, ca stareț la Mănăstirea Putna.

În anii următori a funcționat ca preot slujitor la Mănăstirea Văratec.

În anul 1966 a fost hirotesit protosinghel.

Între anii 1974—1978 a funcționat ca stareț la mănăstirea „Sf. Ioan cel Nou" — Suceava.

În anul 1975 a fost hirotesit arhimandrit.

La 1 aprilie 1979 a fost numit în postul de exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Iașilor.

A îndeplinit, în mai multe rînduri, diferite însărcinări bisericești peste hotare, ca delegat al Bisericii Ortodoxe Române.

Din activitatea sa publicistică, se pot menționa articole publicate în revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei", reportaje, însemnări și recenzii.

Alegerea. În ședința din 10 ianuarie 1982, Sfîntul Sinod a propus, în unanimitate, în urma recomandării făcute de către Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, alegerea P. C. Arhimandrit Pimen Zainea în demnitatea de Episcop-vicar la Arhiepiscopia Iașilor.

A doua zi, potrivit rînduielii bisericești ortodoxe, s-a procedat la examinarea canonică a candidatului. Avînd în vedere raportul Comisiei canonice-juridice și pentru disciplină, care a făcut examinarea canonică a noului ales, Sfîntul Sinod a hotărît să confere P. C. Arhim. Pimen Zainea, rangul de arhiereu. La propunerea Î. P. S. Mitropolit Teoctist, Sf. Sinod a aprobat, de asemenea, ca noul ales să poarte titlul de *Suceveanul*.

Înmînarea Decretului prezidențial la Departamentul Cultelor. În ziua de 19 iunie a.c. a avut loc, într-un cadru festiv, la Departamentul Cultelor, înmînarea Decretului prezidențial prin care se recunoaște alegerea P.C. Arhim. Pimen Suceveanul în funcția de Episcop-vicar la Arhiepiscopia Iașilor.

D-l Ion Roșianu, președintele Departamentului Cultelor, a felicitat cu acest prilej pe noul ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, făcîndu-i urări de deplin succes în noua sa activitate.

Mulțumind, P. C. Arhim. Pimen Suceveanul a subliniat că în noua sa slujire se va strădui să cultive în rîndurile clerului și credincioșilor dragostea de muncă și de slujire a tuturor acțiunilor menite să contribuie la progresul vieții poporului român, la păstrarea credinței străbune și a comorilor de artă bisericească a patrimoniului nostru cultural, precum și la promovarea idealurilor de apropiere, conlucrare și pace între oameni și popoare.

Membrii Sf. Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Iustin, au adresat, de asemenea, felicitări noului ales.

Hirotonirea și instalarea. — În ziua de 24 iunie, cînd Biserica Moldovei prăznuiește nașterea Sf. Ioan Botezătorul, dar, potrivit unei străvechi tradiții, și pomenirea Sf. Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, a avut loc hirotonirea întru arhiereu a P. C. Arhimandrit Pimen Zainea.

La Sf. Liturghie, în fața soborului de arhierei, în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin și Prea Fericitul Patriarh Diodor al Ierusalimului și a toată Palestina, care se aflau, însoțiți și de alți arhierei, în vizită în Moldova, P. C. Arhim. Pimen Zainea a făcut mărturisire de credință iar în cadrul Sfintei Liturghii, înainte de citirea Apostolului, a fost hirotonit întru arhiereu.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, au rostit cuvîntări Prea Fericitul Patriarh Diodor, Prea Fericitul Patriarh Iustin și Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei.

Miercuri, 30 iunie, Î. P. S. Mitropolit Teoctist a prezentat personalului de la Centrul eparhial, în sala de festivități, pe Prea Sfințitul Episcop-vicar Pimen Suceveanul.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

— Î. P. S. Teofil Herineanu, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, în ziua de 18 iulie 1982, a tîrnosit biserica din parohia Firiza, protopopiatul Baia Mare, în urma lucrărilor de reparații și pictură ce s-au făcut locașului de cult din susnumita parohie.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, Î. P. S. Sa a rostit în fața credincioșilor un cuvînt de învățătură creștinească.

— Duminică, 4 iulie 1982, P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească în curtea capelei Sf. Visarion din municipiul Sighetul Marmației.

P. S. Sa, pornind de la pericopa evanghelică, a spus că pe fiecare creștin trebuie să-l caracterizeze virtutea modestiei, iubirea față de cei mici, mila față de cei bolnavi.

— Duminică, 11 iulie 1982, P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul a tîrnosit biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil din filia Scrind, parohia Ciuleni, protopopiatul Huedin, care a fost renovată și pictată în anul 1977.

Cuvîntul de învățătură pe care P. S. Sa l-a adresat credincioșilor la sfîrșitul Sf. Liturghii a accentuat importanța practicării virtuților creștine.

— Duminică, 18 iulie 1982, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Chira Maramureșanul a resfințit biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil" din parohia Măguri-Răcătău, protopopiatul Huedin.

Cu 7 ani în urmă, prin transformarea unui edificiu, a luat ființă prezenta bisericuță care, de curînd, a fost împodobită cu o frumoasă pictură.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, P. S. Episcop Iustinian a rostit un cuvînt de învățătură creștinească.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

— Duminică, 4 iulie 1982, P. S. Episcop Vasile a săvîrșit slujba de sfințire a bisericii din parohia *Luminiș*, prot. Zalău, în urma pictării acesteia în ultimii ani. Preotul-paroh Valentin Danciu a fost distins cu rangul de *„iconom"*. În preseară, în legătură cu vecernia, a binecuvîntat biserica din parohia *Lemniu*, prot. Zalău, în urma lucrărilor de renovare din ultimii doi ani.

— Duminică, 11 iulie 1982, chiriarhul a binecuvîntat lucrările de reparații generale și de pictare a bisericii din parohia *Pișcolt*, prot. Carei. Preotul-paroh Vasile Sabău, secretar al protopopiatului Carei, a fost distins cu rangul de *„iconom-stavrofor"*. Vecernia a fost oficiată în biserica din parohia *Sanislău*, prot. Carei, unde ierarhul i-a încurajat pe credincioși să ducă la bun sfîrșit lucrările de pictură. Și la celelalte prilejuri amintite, chiriarhul a ținut cîte un ziditor cuvînt de învățătură.

NOUTĂȚI EDITORIALE

În seria „Pe urmele lui...", inaugurată cu un volum dedicat lui Mihai Eminescu, a Editurii Sport-Turism, a apărut de curînd sub semnătura preotului Gheorghe Cunescu, volumul: *Pe urmele lui Gala Galaction*. Părintele G. Cunescu, care s-a bucurat de prietenia lui Gala Galaction, a urmărit în acest volum, cu dragostea și devotamentul ucenicului, pe marele nostru scriitor care a fost în aceeași măsură preot activ, strălucit profesor de teologie, militant socialist și cetățean devotat, pe numeroasele drumuri ale vieții sale, de la copilăria în satul Dideși (jud. Teleorman) și pînă la ultimul drum spre locul de odihnă din cimitirul Mănăstirii Cernica.

Scriitorul a poposit și în părțile noastre de țară, călătorind, în iulie 1919, pentru prima oară în Transilvania unită cu România la 1 decembrie 1918. Locurile pe care le-a vizitat atunci au fost Brașov, Sibiu și Cisnădie.

Socotim potrivit să pomenim aici și articolul pe care Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală l-a dedicat lui Gala Galaction în paginile foii noastre: „Să ne amintim de Gala Galaction", Telegraful Român, 1979, nr. 13—14, p. 1.

Pacea, poruncă de prim ordin...

(Continuare din pag. 1)

de parlamente, culminînd acum la tribuna Organizației Națiunilor Unite care a organizat o Sesiune specială consacrată dezarmării și păcii în lume.

Această contribuție specifică poporului român, de mult actuală în existența sa istorică, cu definițiile sale specifice de a fi întru întîmpinarea vieții, se identifică etic cu nevoile și problemele întregii omeniri. Conviețuirea pașnică dintre oameni și popoare apare ca alt deziderat plin de înalt simțămînt de răspundere care reprezintă o puternică însuflețire, o profundă îndatorire, o vie expresie și atașament față de libertate, demnitate, dreptul la viață.

Fără realizarea dezarmării pacea devine precară, focarele de tensiune și conflagrațiile sporesc, dezvoltarea umană încetinează, se subminează. Timpul nostru, vremea noastră, interesele vitale ale umanității reclamă eforturi susținute în apărarea vieții, de a trăi în liniște și fericire.

Apărarea ființei umane rămîne o îndatorire esențială care se înscrie ca monumente de cronică a poporului român și a conducătorilor săi.

BIBLIEI — cuvenită cinstire...

(Continuare din pag. 1)

cînd a fost de 2 ani orbise și orb învățase de știa de rost tot Ceaslovul, Psaltirea, Testamentul Nou... și știa și Testamentul Vechiu, măcar că (pe) acesta de rost nu-l știa; făcea predicații de se minunau toți de el". Faptul este relatat de Samuil Micu Clain și reluat de Timotei Cipariu, într-una din lucrările sale.

*

Dreapta cinstire a Sfintei Scripturi o putem arăta ascultînd cu luare-aminte citirea „Evangheliei" și „Apostolului" la sfintele slujbe deobște; ascultînd explicările care se dau în predici și cuvîntări bisericești și cerînd deslușiri preoților atunci cînd n-au înțeles ceva din ceea ce li s-a spus în biserică.

În casele credincioșilor, Biblia (Noul Testament sau măcar Psaltirea) pot avea un loc de cinste, alături de cărticica de rugăciuni, de Sf. Cruce și de sfintele icoane.

...Și pot citi ei înșiși din Biblie, căci nici o opreliște nu le stă în cale din partea Bisericii.

...Dar nu ajunge să ai Biblia pe masă (— „în fruntea mesii", cum se spune în popor —), la grindă sau după șerpar la cingătoare; nu ajunge să citești de sîrg din ea. Mai trebuie ceva: Să aibă cine ți-o explica fără greș și nu după cum îl taie capul pe fiecare. Acest lucru îl pot face fără greș numai preoții Bisericii. Citirea (lectură) din Sfînta Scriptură poate face orice credincios știutor de carte, dar explicarea corectă, dreaptă, fără greșeală, e cu totul altceva, e slujbă grea, de răspundere. Dacă n-o faci cum se cuvine îți primejduiești mîntuirea și sminteși și pe alții de la calea cea dreaptă pe care Hristos, Capul Bisericii, vrea să ne vadă păsind fără abatere. Este util la acest loc să ne rememorăm pățania eunucului reginei Candachia a Etiopiei, care conducea treburile economico-financiare ale acelei țări, ca vistiernic.

Om cucernic, trecut la religia monoteistă mozaică, făcea adesori pelerinaj la slăvitul templu din Ierusalim, ca să se închine Domnului Iahve și să aducă jertfele prescrise în Legea lui Moise.

Cînd se întorcea odată de la Ierusalim spre casă, în drum l-a întîlnit sf. diacon Filip. Eunucul ședea confortabil în căruța lui și citea din Proorocia lui Isaia.

— Oare înțelegi tu ceea ce citești? — l-a întrebat sf. Filip diaconul (F. Ap. 8, 30 urm.).

Om de omenie, cu dreaptă judecată împodobit fiind, străinul cinstitor al viului și adevăratului Dumnezeu a răspuns:

— *Cum voi putea pricepe (ce scrie aci) de nu mă va călăuzi cineva?* (F. Ap. 8, 31). Și a rugat pe Filip să se suie în trăsură și să-i tîlcuiască Scriptura.

De acest adevăr trebuie să-și aducă aminte — și să cugete cu dinadinsul asupra lui — mai ales acei credincioși ai Bisericii noastre care sînt înclinați să dea crezare șoaptelor celor ce pretind că oricine poate explica scripturile sfinte.

Nu! Acest lucru nu este apostolesc și, de aceea, nu poate fi adevărat. Între ceea ce susține unul sau altul certat cu Biserica noastră și pornit împotriva slujitorilor ei cu „duh" de defăimare, și între ceea ce ne învață Sfinții Apostoli, credincioșii Bisericii noastre nu mai pot sta la îndoială: Îi vor asculta pe Sfinții Apostoli (și pe urmașii lor „din neam în neam").

„Nici o proorocie a Scripturii nu se tîlcuiește după cum îi taie capul pe fiecare", — așa grăiește Sf. Apostol Petru (II Petru 1, 20). Același dumnezeiesc apostol vorbește astfel despre cărțile Sfintei Scripturi și mai ales despre Epistolele Sf. Apostol Pavel: „Iar îndelunga-răbdare a Domnului nostru drept mîntuire socotiți-o, precum v-a scris și iubitul nostru frate Pavel, după înțelepciunea dată lui (de Sus), cum vorbește despre aceasta în toate epistolele sale, în care sînt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori (adică: cei nepregătiți, fără studii teologice) și neîntăriți (adică: cei ce nu cunosc adîncimea învățăturii de credință și nu au deprinderea vieții de rugăciune) le răstălmăcesc (le explică greșit), ca și pe celelalte Scripturi (sfinte), spre a lor pierzare" (II Petru 3, 15—16).

Clar și fără echivoc! „Toată Scriptura este însuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepciunea întru dreptate, astfel încît omul lui Dumnezeu să fie desăvîrșit, bine pregătit pentru tot lucrul bun" (II Tim. 3, 16). Dar tot atît de adevărat este că în sfintele scripturi „sînt unele lucruri cu anevoie de înțeles" (II Petru 3, 16), pe care nu oricine le poate explica fără greș. Pe unii ca aceștia, Biserica noastră îi îndeamnă: „Cercetați Scripturile, căci... ele (sînt cele ce) mărturisesc pentru Mine" (pentru Domnul; Ioan 5, 39). Să le citim slova de viață dătătoare ca să putem spune cu Psalmistul: „Desfătate îmi sînt învățăturile Tale și poruncile Tale (Doamne) sînt povățuitorii mei... . Lipitu-m-am de învățăturile Tale" (Psalm 118, 24. 31).

...Dar să nu ne prefacem în tălmaci ai lor, să nu ne trufim socotind în sinea noastră că cititul și explicatul ar fi tot una. Să cerem deslușire de la preoții Bisericii ori de cîte ori ne poticnim în strădania de a pătrunde corect și complet cuvîntul de Dumnezeu dat, de Duhul Sfînt insuflat.

...Și, peste tot, cînd citim singuri din Biblie, fără asistență competentă, și din lectura noastră (particulară) rezultă un înțeles care nu se potrivește cu învățătura Bisericii, să fim încredințați că am greșit. Greșala zace în tîlcuirea noastră, nu în învățătura Bisericii. Greșelile acestea trebuie ocolite. Cînd dăm peste ele, să le îndreptăm fără cruțare, fără părere de rău.

Dreapta cinstire a Bibliei se vădește mai ales prin dreapta ei tîlcuire. Aceasta, nu atribuie cuvîntului lui Dumnezeu învățături și practici religioase-morale străine de voia Tatălui ceresc.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poștală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 15 august 1982 Nr. 31—32/1982

BIBLIOTEC[illegible]ASTRA"
SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ZIUA PATRIEI

An de an Patria își serbează, într-o concentrare solemnă și festivă, ziua ei — deși toate zilele sînt ale ei — ca și cum și-ar serba ziua de naștere, ziua numelui, ziua tuturor împlinirilor, ființa și tinderile ei, frumusețea și măreția. Ca la orice aniversare, ca la orice popas, privirile se întorc mai întîi înapoi întru bucuria realizărilor, a drumului parcurs, a drumului învins, lăsat în urmă și apoi se îndreaptă înainte cu entuziasmul, cu curajul înfruntării viitorului, spre ceea ce mai rămîne de făcut, spre ceea ce azi nu este încă, dar mîine va fi nou, inedit, ca peisajul ce se schimbă, de la un vîrf la altul pentru ochii drumețului.

Ziua Patriei e zi de bilanț al înfăptuirilor, iar înfăptuirile, cu cît sînt mai mari și mai multe, sînt iubire tot mai împlinită, care ne bucură inimile și ne leagă tot mai strîns și mai puternic de noi înșine, de glie, de istorie, de strămoși, de tot ceea ce am primit și am păstrat, și de tot ceea ce am făcut noi înșine și lăsăm spre păstrare, celor de după noi.

Ziua Patriei e și zi de proiectare în viitor a visurilor noastre celor mai îndrăznețe și mai frumoase, zi de speranță, de încredere și de hotărîre de a-i da tot ce avem mai scump în noi, forța brațelor și a minților, căldura inimilor și avîntul voinței.

Fiecare ieri e o filă de istorie împlinită; fiecare mîine e ziua tuturor posibilităților. *Mîine se va crea ceva nou, se va descoperi ceva nou, se va adăuga ceva nou, se va naște un om nou, poate un mare om nou, o poezie, cum n-a fost alta, o carte care să întrecă măsura celei de ieri, un baraj, un pod, un drum suspendat, un nou vehicol, o idee nouă. Fiecare ieri e un suport pentru azi și pentru mîine.*

Fiecare azi face istorie. *E drept, în trepte, uneori mai mult, alteori mai puțin. Ca-n poveste: uneori într-o zi cît într-un an, în răbufniri efervescente de supremă dăruire și concentrare, alteori mai încet și mai cu răgaz.*

Zilele cele mari parcă adună în ele efort de zile multe și-l folosesc pe tot într-o singură zi. Adună simțiri de zile multe și le dăruiesc Patriei ca într-un final măreț de simfonie eroică, precum în victoria într-un asalt final pe cîmpul de bătălie, corp la corp. Simțirea și fapta, în viața însului ca și în viața neamului, marchează în astfel de împrejurări momente cruciale, zile care nu se mai uită, pentru că aduc ceva nou, schimbă ceva, pecetluesc un sfîrșit și inaugurează un început.

Așa a intrat în istoria României ziua de 23 August, zi mare, devenită zi-simbol, zi de răscruce între două lumi, moment de culme eroică. Ea a fost atunci în 1944, zi de regăsire a forței gîndului, inimii și brațului națiunii, întru salvarea ei, tocmai în momentul în care se părea că destinul o duce spre pieire. Din ea însăși, din forța sa interioară a venit salvarea. Ziua aceasta a fost ziua supremei hotărîri a națiunii de a-și făuri propria soartă, de a-și întoarce toate forțele împotriva fascismului; ea a fost ziua marei opțiuni, a singurei opțiuni raționale între adevăr și minciună, între sclavie și libertate, între viață și moarte; și a fost ziua care a pregătit și a asigurat victoria finală. Și așa a început ceea ce numim astăzi: „după 23 August".

Noul înseamnă schimbare. Cu 23 August a început o nouă epocă în istoria țării noastre. A început schimbarea și procesul e într-o permanentă desfășurare. Schimbarea structurilor sociale a dorit să meargă braț la braț cu schimbarea structurilor de conștiință. Schimbările economice au mers în paralel cu cele culturale, și nici una din activitățile oamenilor nu s-au autonomizat, căzînd în ispita unilateralității.

Multilateralitatea *a fost declarată lege a dezvoltării țării, și ea a avut darul să prevină fie gigantismele unor sectoare, fie mutilarea altora, și una și alta fiind boli cu grave consecințe în viața oamenilor și a societății.*

Cultele în general și Biserica ortodoxă în special, ca prezențe vii în viața societății noastre românești, au beneficiat și ele de cadrul acestei multilateralități ca principiu și drept de viață publică a tuturor organismelor ce alcătuiesc ființa națiunii, și și-au organizat viața în acest context, dorind să se dovedească utile noului, oamenilor și societății noi, inaugurate la 23 August 1944.

Biserica Ortodoxă Română, adînc înrădăcinată în istoria Patriei și în viața poporului, a folosit și ea prilejul și și-a integrat vocația în noile condiții istorice, revalorificîndu-și atît tezaurul de învățătură, cît și tradițiile cele mai autentice, acelea care au ținut-o de-a lungul veacurilor aproape de interesele celor mulți, ale săracilor și dezmoșteniților, alături de cei persecutați și oprimați, alături de „cei ce flămînzesc și însetează de dreptate", alături de „făcătorii de pace". O nouă înțelegere a raporturilor dintre Biserică și lume, dintre Biserică și societate, a înlocuit vechea concepție, cînd triumfalistă, cînd de izolaționism, tot așa cum o nouă exegeză cu privire la Împărăția lui Dumnezeu a redus diferența ireductibilă dinainte, dintre ele, diferență care face ca totul să se rezolve numai dincolo, uitîndu-se de dimensiunea de aici a Împărăției, în care e nevoie, de pe acum, și de dreptate, și de echitate, și de fericire.

Biserica s-a apropiat și mai mult ca înainte de popor și și-a propus cooperarea cu toate forțele națiunii spre progres și fericire. A dat credincioșilor ei îndemnul de a se angaja în viața socială și a beneficiat de libertatea acordată de stat cetățenilor lui, de a crede în Dumnezeu și de a-și practica credința, potrivit cu învățătura și tradiția creștină. Biserica a rămas, bineînțeles, mereu fundamentată pe adevărurile ei de credință, pe Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție și pe practica veacurilor dinainte și, în toate implicările ei în viața socială, în raporturile cu lumea, a rămas credincioasă ei înșiși, identității ei specifice. Nimeni n-a împiedicat-o de la aceasta.

Într-un moment ca acesta, de sărbătoare și bilanț, se poate spune că Biserica și-a găsit locul ei specific în viața de după 23 August, că acest loc i-a fost garantat și că îl are în fapt, și folosește tot ce are ea mai bun în învățătura ei, din învățătura Mîntuitorului Iisus Hristos, în îndrumarea credincioșilor spre mîntuire, spre fericirea lor aici pe pămînt, în Patria aceasta, și dincolo în ceruri.

În lume fiind, Biserica nu poate și nu trebuie să se situeze în afara ei, în afara realităților, în afara simțămintelor și a îndatoririlor față de Patrie, ai cărei fii sînt toți credincioșii ei. Ziua Patriei e ziua tuturor fiilor ei, ziua bucuriei, ziua împlinirilor și ziua speranței.

Telegraful Român

23 August 1944 — momente trăite

Ziua de 23 August 1944, a fost o zi mare pentru poporul român. Încă în după-amiaza zilei, Radio București anunța din moment în moment că la orele 10 seara se va da un comunicat de importanță istorică. Populația aștepta cu nerăbdare și nu se dezlipea de lîngă aparatele de radio.

În sfîrșit se făcuseră orele 22 și deodată s-a auzit știrea prin care se anunța întregii țări ieșirea României din războiul contra Națiunilor Unite și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste.

Fără doar și poate cotitura istorică de la 23 August 1944, a fost opera întregului popor român care s-a săturat de război, de jafuri, de crime, de atîtea jertfe în oameni și materiale și de toate nenorocirile care s-au abătut asupra noastră din momentul forțării României să se alăture Axei Berlin—Roma.

Seara, pînă noaptea tîrziu, lumea a ieșit pe străzi, manifestînd, de la un capăt la celălalt al Cetății, în cîntece de veselie și din loc în loc s-au încins hore interminabile...

Parcă vedem coloanele nesfîrșite ale mulțimii, prin centru; bătrîni, tineri, scandînd lozinci patriotice și urale ce nu mai conteneau. Am însoțit aceste coloane pe tot parcursul de la un capăt la altul...

Studenții Universității Clujene, în refugiu la Sibiu — de la odiosul dictat semnat la Viena —, în frunte cu profesorii, cu rectorul și decanii s-au strîns în fața clădirii și-au pornit spre Piața din centru, cîntînd „Deșteaptă-te Române", „Tricolorul" și „Pe-al nostru steag e scris unire".

De la gară veneau muncitorii ceferiști, iar de peste Cibin, românii „măiereni" cu drapele. N-au lipsit nici studenții Institutului nostru teologic, în frunte cu profesorii și rectorul.

La un moment dat s-au ținut în Piață discursuri înflăcărate care au electrizat masele. Regretatul savant Iuliu Hațieganu ridicînd mîinile la cer a exclamat: „Doamne, Ție-ți mulțumim că ne-ai ajutat să ajungem ceasul acesta sfînt...

Un muncitor s-a desprins din coloana ceferiștilor — păcat că nu-i mai ținem minte numele — luînd cuvîntul a înfierat fascismul, hitlerismul și l-a pus la zidul infamiei.

Din Piață coloanele s-au îndreptat pe strada principală și s-au oprit în fața clădirii Universității, unde aclamațiile și uralele au continuat cu aceeași însuflețire. Apoi manifestanții au luat-o pe actualul Bulevard al Victoriei, în cîntece și veselie, pînă la Școala militară de ofițeri infanterie unde, de asemenea, s-au oprit și au aclamat îndelung.

N. G.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pîine pentru suflet

Liturghia ca sărbătoare a învierii

De multe ori credincioșii care participă la săvîrșirea Sfintei Liturghii, în Duminici și sărbători, mărturisesc că pentru ei această participare echivalează cu o mare sărbătoare. Fără participarea la liturghie nu se trăiește deplin toată bucuria, ușurarea și pacea după care se dorește sufletul omului în zi de Duminică.

Participarea la Liturghie înseamnă o trăire mai aproape de Dumnezeu, aduce sufletului o ușurare și este un izvor de întărire a puterilor sufletești și trupești.

Este drept însă că o bună parte dintre credincioși nu pătrund sau nu li se explică, adîncul de taină al acestei lucrări dumnezeiești și se opresc numai la partea ei văzută, la învelișul în care este ascuns ca un mărgăritar sensul mîntuitor al Liturghiei. Ei o apreciază numai după haina cu care este înfățișată.

Unora le place cîntarea corului și de aceea merg la o biserică sau alta. Altora le place să audă un cuvînt ziditor de suflete de la preot, alții merg pentru mărimea sau frumusețea exterioară a bisericii, iar alții dintr-o simplă obișnuință.

Și unii și alții sînt atrași mai mult de formele externe, de partea văzută a slujbei liturgice. Rămîn încîntați de cuvinte, de rituri, de simboale, de armonia cîntărilor sau de gesturi. Ei consideră Liturghia ca pe o simplă reprezentare a unor acțiuni omenești.

Departe de noi gîndul de a nesocoti această parte văzută a slujbelor religioase. Ele își au rostul și semnificația lor în cult. Ele sînt mijloace necesare și folositoare sufletului omenesc în ascensiunea lui spre divinitate. Sînt asemenea unor trepte ale urcușului duhovnicesc deschideri ale sufletului pentru primirea harului divin. Ele învelesc taina cea mare și dumnezeiască care se săvîrșește în Sfînta Liturghie: venirea lui Dumnezeu la oameni și înălțarea oamenilor la Dumnezeu. Dar aceste forme nu sînt totul, nu sînt ultimul temei al bucuriei pe care o simte sufletul în Liturghie.

Sînt sărbători și sărbători. Sînt sărbători în care se aniversează sau se cheamă în conștiință evenimente din trecut. Ele aduc o mulțumire relativă.

Liturghia este sărbătoarea în care vine la noi însuși Fiul lui Dumnezeu. El vine în chip tainic dar real și ni se dăruiește spre mîntuire.

Liturghia este sărbătoarea întîlnirii credincioșilor cu Sfînta Treime, cu Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh. Ea este taina unirii cu Dumnezeu. În ea trăim cu Hristos, de la întruparea Lui, pînă la jertfa de pe cruce și pînă la învierea Lui cea de a treia zi.

Liturghia este sărbătoarea învierii lui Hristos, prin care se arvunește însăși învierea noastră. Ea este sărbătoarea eliberării de păcat prin jertfa Mîntuitorului pe cruce, pentru că în Liturghie se continuă această jertfă și noi avem posibilitatea să ne împărtășim din roadele ei.

În timpul săvîrșirii Liturghiei credincioșii petrec duhovnicește cu Hristos, primesc credința cea adevărată și se împărtășesc de darurile Duhului Sfînt.

În timpul Liturghiei ne aflăm ca într-un „laborator" duhovnicesc în care se întîlnesc puterile noastre de atîtea ori slabe și aplecate spre păcat, cu harul lui Dumnezeu, care le întărește și le înnoiește spre a fi biruitoare asupra răului.

Dincolo de acțiunile văzute, de cuvintele auzite, dincolo de frumusețea și armonia cîntării bisericești, în liturghie se săvîrșește jertfa cea tainică a Mîntuitorului, „Cel ce jertfește și cel ce se jertfește pe Sine" pentru mîntuirea noastră. Dincolo de toate acestea și prin toate acestea sîntem chemați la comuniunea tainică cu Hristos.

Jertfa lui Iisus este o adorare adusă Tatălui, în locul nostru și pentru noi. Prin ea se arată iubirea lui Dumnezeu și moartea este învinsă, căci El moare în locul nostru. Jertfa liturgică este cea mai deplină adorare adusă lui Dumnezeu, fiindcă este adusă de însuși Fiul Său Cel iubit. Este semnul iubirii neîntrerupte a lui Dumnezeu față de lume, căci în ea se dăruiește însuși Fiul Său,

De la începutul Sfintei Liturghii și pînă la sfîrșitul ei se înfățișează credincioșilor întreagă viața lui Iisus de la nașterea în peștera Betleemului pînă la răstignirea pe cruce și pînă la învierea Sa.

Scopul Sfintei Liturghii este tocmai această trăire cu Hristos, trăire sărbătorească, fiindcă apoteoza ei este învierea lui Hristos, vestirea lui Hristos cel ce a înviat a treia zi din morți. De învierea lui Hristos este strîns legată învierea noastră. Fiecare Liturghie este un *„mister pascal"*. Ea aduce în suflete bucuria învierii pe care au

(Continuare în pag. a 3-a)

Părintele VASILE

VIRTUTEA RECUNOȘTINȚEI

În cadrul vieții sociale a oamenilor, datorită feluritelor relații care există între ei, se află un vast teren în care se manifestă și își dovedesc rolul lor binefăcător în relațiile dintre oameni, numeroase virtuți sociale, precum: iubirea, dreptatea, prietenia, veracitatea, fidelitatea, binefacerea, recunoștința și altele. Asupra uneia dintre acestea aș dori să mă opresc în cele ce urmează și anume asupra virtuții recunoștinței.

În fond, ce se înțelege prin recunoștință? Recunoștința este atitudinea constantă pe care orice om este dator să o arate prin vorbe, fapte și comportare, față de binefăcătorii săi. Ea este simțirea trezită în sufletul nostru de bunăvoința sau binefacerea primită din partea unor semeni de-ai noștri, sau din partea unei instituții. Recunoștința este o virtute, deoarece ea presupune o năzuință și un efort continuu din partea celui ce a primit o binefacere mai deosebită, în a recunoaște valoarea acestei binefaceri și a o arăta aceasta binefăcătorului. Desigur, o anumită recunoștință trebuie să arătăm și față de cel ce ne-a făcut un bine cît de mic, de neînsemnat, cum ar fi un pahar de apă atunci cînd sîntem însetați. Dar recunoștință propriu-zisă trebuie să o avem față de aceia care nu ne-au făcut numai un singur bine, într-un anumit

Arhid. prof. *I. Zăgrean*

(Continuare în pag. a 3-a)

23 August 1944 — momente trăite

(Continuare din pag. 1)

Întorcînd armele, armata noastră s-a alăturat trupelor sovietice și ajutată de populație a pornit la dezarmarea hoardelor hitleriste și hortyste, coalizate ,apoi au înaintat pe teritoriul nostru pentru alungarea inamicului. În 5 septembrie acopeream Podișul Transilvaniei iar în 13 septembrie, regiunea Banatului și Crișanei. Încă la 8 septembrie ofensiva inamică a fost oprită. Iar în 9 septembrie s-a trecut la contraofensivă pînă la Mureș și Arieș — răsunau comunicatele militare. Și cu tot timpul ploios și rece, trupele aliate au purces și au eliberat orașele Tg. Mureș, Cluj, Oradea, Salonta și toate localitățile și satele din drum...

La 25 octombrie au fost nimicite ultimele rezistențe inamice din zonele Satului Mare și Careilor, fiind eliberat întreg teritoriul din Nordul Transilvaniei.

Lupte grele s-au dat în zonele Sfîntului Gheorghe, Turda, Luduș, Tîrnăveni, Arad, Timișoara, Oravița, Reșița etc. În continuare, trupele noastre au acoperit înaintarea glorioasă a trupelor sovietice spre Cîmpia Ungariei și în Cehoslovacia pînă-n Munții Tatra, desigur cu jertfe incalculabile, în morți și răniți.

Fără îndoială că nu se poate trece cu vederea peste faptul că numeroși locuitori s-au înrolat voluntari în batalioane regionale, au transportat muniții la zeci de kilometri sub bombardamentele aviației inamice; au ajutat la refacerea căilor de transport, au dat adăpost, îngrijire și hrană răniților.

*

Au trecut 38 de ani de la eroica zi de 23 August 1944, marea sărbătoare a poporului nostru care a deschis drumul marilor înfăptuiri de astăzi.

Oamenii muncii de pe întreg cuprinsul țării, indiferent de naționalitate muncesc cu pasiune și abnegație pentru înfăptuirea noilor obiective menite să ducă România pe culmile cele mai înalte de progres și civilizație.

15 august

Aniversarea morții lui Constantin Brîncoveanu

În calendarul neamului, ziua de 15 august este zi de pomenire a luminatului domn al Țării Românești, Constantin Brîncoveanu, care în acea zi, în anul 1714 — ziua sa de naștere, cînd împlinea 60 de ani și ziua numelui soției sale, doamna Maria — a pierit sub securea călăului la Constantinopol, împreună cu patru fii ai săi, neacceptînd să-și răscumpere viața cu lepădarea de credința creștinească și în felul acesta a devenit un adevărat „mucenic al nației", așa cum îl numește marele nostru istoric Nicolae Iorga.

Spectacolul tragic de pe malul Bosforului punea capăt pentru o vreme îndelungată domniilor pămîntene în Țara Românească și în particular unei domnii care a înscris în istoria noastră o „epocă brîncovenească" prin originalitatea și durabilitatea realizărilor pe tărîm politic, cultural și artistic.

Conducînd destinele unei țări aflate la răspîntiile a trei imperii, într-o vreme tulbure, Constantin Brîncoveanu a dus o politică echilibrată care a cuprins în preocupările ei interesele românilor din toate provinciile românești, separate, la acea vreme, de hotare nefirești. În cadrul acestei dimensiuni naționale a politicii lui Constantin Brîncoveanu s-au înscris și preocupările sale pentru soarta românilor transilvăneni căzuți, spre sfîrșitul secolului al XVII-lea, sub stăpînirea imperiului austriac și supuși unei aprige campanii menite să-i determine să se unească cu Biserica Romei.

În același an în care Constantin Brîncoveanu a urcat pe scaunul Țării Românești (1688), călugărul grec atonit Isaia, care se afla în raporturi apropiate cu domnul muntean, nota: „Am trecut prin Ardealul care s-a lepădat de turci și s-a supus Cezarului. Sînt mulți oameni binecredincioși de lege grecească (ortodoxă n. n.) acolo, care au început să fie siluiți în credința de papistași... În Ardeal e mare supărare și suspinare din pricina acestei siluiri a creștinilor la unire căci sub jugul turcesc aveau greutăți numai cu dările iar în credință nu le venea silă."

Constantin Brîncoveanu a întreprins o serie de acțiuni cu scopul de a împiedica trecerea românilor transilvăneni la unire cu Roma. În anul 1697 a subvenționat construirea unei biserici ortodoxe în orașul Făgăraș, pentru meșteșugarii și negustorii români din acel oraș, înzestrîndu-o cu venituri din încasările vămilor domnești de la Rucăr și Dragoslavele „ca să fie preoților de hrană și îmbrăcăminte" cîtă vreme „vor ține legea aceasta pravoslavnică". După cîțiva ani a restaurat biserica lui Mihai Viteazul de la Ocna Sibiului.

Un an mai tîrziu, Atanasie Anghel, ales mitropolit al românilor ortodocși din Transilvania, s-a dus la București pentru a fi hirotonit. În fața mitropolitului Teodosie al Țării Românești, a altor ierarhi ortodocși, între care patriarhul Dositei al Ierusalimului, Atanasie a rostit legiuitul jurămînt de credință față de ortodoxie. La București el a petrecut șapte luni în reședința domnească.

Pentru a contracara influența promisiunilor materiale cu care iezuiții ispiteau pe ortodocșii din Transilvania, domnul Țării Românești, Constantin Brîncoveanu, a dăruit Mitropoliei ortodoxe de la Alba Iulia satul și moșia Merișani din județul Argeș și a făgăduit o danie anuală de 6000 de galbeni.

În același scop a fost trimis la Alba Iulia Mihai Ștefanovici, tipograful originar din Transilvania, ucenic al lui Antim Ivireanul, care a tipărit aici o *Bucoavnă* (1699), care cuprindea, între altele, Simbolul credinței și explicarea ortodoxă a celor șapte taine, precum și *Chiriacodromionul* (carte de predici), în prefața căruia tipograful numește pe Constantin Brîncoveanu „patronașu adevărat al Sfintei Mitropolii de aici din Ardeal".

Atanasie Anghel nu și-a ținut jurămîntul făcut la București și, într-un sinod întrunit, în septembrie 1700, a supus Romei Biserica ortodoxă din Transilvania, în schimbul unor avantaje materiale pe seama preoților, majoritatea poporului rămînînd însă în credința ortodoxă. Unirea a fost sancționată de către autoritatea de stat austriacă printr-o diplomă imperială la 17 martie 1701.

În aceste condiții mînăstirea ctitorită de domnul muntean înainte de 1701 pe moșia de la Sîmbăta de Sus, moștenită de la bunicul său Brîncoveanu, a devenit un important centru ortodox, călugării de aici făcînd agitație împotriva unirii și răspîndind cărți religioase trimise din Țara Românească.

Interesul lui Constantin Brîncoveanu pentru soarta românilor ortodocși din Transilvania nu a încetat odată cu încheierea actului unirii și cu făgăduința făcută de Atanasie Anghel mai marilor săi catolici de a rupe orice legătură cu voievodul muntean și cu mitropolitul de la București.

Centre de rezistență ortodoxă împotriva unirii cu Roma au apărut chiar din ziua proclamării acesteia. S-au remarcat în această privință românii din Șcheii Brașovului. Într-o scrisoare trimisă acestora la 5 iulie 1701, Constantin Brîncoveanu le spunea că a simțit mare bucurie auzind „cum că nimic nu v-ați lunecat, nici ați umblat după aceia (cei care s-au unit cu Roma) ce ați păzit curata lege cea pravoslavnică, care de la părinții și moșii voștri o aveți...: căci cunoaștem că ați făcut lucru cinstit și cuvios, plăcut lui Dumnezeu și oamenilor celor înțelepți, de la care Dumnezeu rugăm să vă întărească și să vă păzească tot în cea strămoșească pravoslavnică lege, să o puteți ține și păzi curată și nedezmințită."

Domnul muntean a intervenit și pe cale diplomatică pe lîngă împăratul Leopold pentru românii din Transilvania. În primăvara anului 1702 a folosit prilejul trecerii prin București, de la Constantinopol spre Viena, a ambasadorului englez, lordul William Paget, mijlocitorul păcii de la Carlovit (1699), pe care l-a rugat să înmîneze împăratului o scrisoare prin care cerea „ca românii care trăiesc în Transilvania să nu fie siliți la unire". Cererea voievodului muntean nu a putut schimba planurile Curții de la Viena care urmărea, prin uniație, sporirea ponderii catolicilor în Transilvania.

Constantin Brîncoveanu a continuat, însă, să se preocupe de soarta ortodocșilor din Transilvania. În anul 1708 a trimis pe arhiepiscopul Dionisie la Alba Iulia pentru a lua legătura cu românii de acolo și a organiza rezistența ortodoxă. Denunțat de Atanasie autorităților el a trebuit să se refugieze în Țara Românească.

Grija domnitorului Constantin Brîncoveanu pentru soarta românilor ortodocși din Transilvania a constituit o dimensiune a politicii sale naționale dar, în aceeași măsură, ea s-a încadrat în contextul preocupărilor sale pentru păstrarea credinței ortodoxe pe plan mondial. Această preocupare domnul muntean și-a manifestat-o prin zidirea a numeroase biserici și mînăstiri în Țara Românească, prin subvenționarea tipăririi a numeroase cărți ortodoxe pentru români, greci, gruzini și arabi, gruzinilor și arabilor trimițîndu-le tipografii în țările lor.

Toate aceste fapte luminează aniversarea acestui mare „mucenic al nației" românești și mare sprijinitor al Ortodoxiei ecumenice.

A. Jivi

Mănăstirea Brîncoveanu — Sîmbăta de Sus, jud. Brașov

Ce spun străinii despre Mitropolitul Andrei Șaguna

Mitropolitul Șaguna, nemuritorul păstor al Bisericii ortodoxe, s-a impus în istoria Transilvaniei, între anii 1846—1873, ca o personalitate excepțională nu numai în fața fraților de același sînge și a fiilor săi duhovnicești, ci și în fața străinilor.

1. „Șaguna are atîta minte cît o jumătate de țară" (Iosif Eötvös).

2. „Șaguna este mare, mai presus de toate în ipostasul de conducător, ...de ocîrmuitor al Bisericii sale și al neamului său."

3. „El e mare ca organizator al Bisericii sale, pe seama căreia a obținut drepturi și libertăți pe care nu le-a avut înainte."

4. „E *mare* ca întemeitor al școlii de toate gradele ca reformator al instrucțiunii, ...mai ales a clerului"...

5. „E mare ca scriitor, ...cu lucrări științifice în domeniul teologiei, jurisprudenței bisericești și canonice, multe traduse în limbi străine: rusă și germană care îi supraviețuiesc — ex. Dreptul canonic al Bisericii Ortodoxe" (Wladimir Guettée — articol în „Uniunea Creștină", revistă apărută la Paris în 1868).

6. „Persoana Mitropolitului Șaguna e atît de severă și înfățișarea lui atît de impunătoare, încît eu, plin de respect și admirație, de departe văzîndu-l, mă simt îndatorat să-mi descopăr capul și să-l salut cu reverință." (Afirmația unui profesor german contemporan, de la Academia de Drept din Sibiu, făcută studenților săi la curs).

7. „În anii 1867 și 1868 locuiam ca student sextan și septiman în Piața cea mare (azi Republicii) la un colonel neamț, Edler von Mosing, familie cu mare vază în cercurile înalte (din Sibiu). Într-o zi îmi arată un bilet de vizită, format mare, cu care era invitat la marele Arhiereu la masă. Printre cuvintele de laudă cu care-l glorifica, îmi zice: „Voi românii, după moartea lui, *trebuie să-l puneți pe Șaguna, între sfinți!*" (Ioachim Munteanu, protopop contemporan cu Șaguna).

8. Un profesor universitar maghiar de drept, savantul Gyula *Kovacs*, vorbind la universitate în 1868, despre organizarea Bisericii ortodoxe din Ardeal, a afirmat: „Cu toate că Șaguna ne-a fost cel mai mare dușman, noi *ne închinăm* înaintea lui căci, folosind legile statului nostru maghiar, a dat cea mai democratică constituție bisericească prin Statutul Organic, pe care nu-l întrece nici constituția Elveției, prin care a asigurat viața poporului român, drepturile și libertățile lui."

9. În zilele de 21—22 aug. 1871 a avut loc la Sibiu jubileul de 25 de ani de la venirea lui Șaguna în Ardeal (1846), organizat de colaboratorii și prietenii săi. Șaguna a mulțumit pentru atenție, dar n-a participat, ci s-a retras în singurătate, în post și rugăciune, ca astfel să mulțumească lui Dumnezeu pentru toate binefacerile pe care le-a revărsat peste Biserica și națiunea română în decurgerea acestor 25 de ani. Cu prilejul acestui jubileu, din partea orașului a vorbit baronul Mylius în fața a peste 200 de mari personalități românești și de stat. Evidențiind meritele culturale ale lui Șaguna, el a spus: „Școala și Biserica, artele și știința rivalizează în a aduce sărbătoritului onorurile lor; ...ne simțim mîngîiați prin cugetul că *acest bărbat este și al nostru*".

10. Tot cu această ocazie profesorul german Dr. Sentz îl aseamănă pe Șaguna cu Goethe, principele poeților germani, căci ei se întîlnesc într-un punct: lozinca lor a fost *Mai multă lumină!*"

11. La sfîrșitul banchetului a vorbit ziaristul maghiar Bekesi spunînd că oamenii mari ca Șaguna depășesc cercul poporului lor și devin binele întregii omeniri. După el, Șaguna este asemenea unui munte gigantic al cărui vîrf e acoperit cu zăpadă, dar în interior arde cu flăcări, nu cu flăcări pustiitoare, ci cu flacăra iubirii dătătoare de viață".

12. În lucrarea sa Istoria Românilor, Seton Watson (Scotus Viator), profesor la universitatea din Londra, după primul război mondial, spune: „Serviciile aduse de Andrei Șaguna cauzei românești nu sînt mai puțin însemnate decît acelea ale marelui său contemporan episcopul Strossmeyer pentru cultura și unitatea iugoslavă."

13. Tînărul istoric american, Keith Hitchins, profesor universitar în S. U. A., care în anii din urmă a zăbovit mult în Patria noastră și la Sibiu, în recentă sa lucrare: Cultură și naționalitate în Transilvania, Cluj, 1972, afirmă pe baza documentelor studiate:

„Șaguna a fost categoric figura dominantă a acestui deceniu (1850—1860) și recunoscut ca atare de ortodocși și de uniți atît în Transilvania cît și la Curtea din Viena. În multe privințe poziția sa ... poate fi comparată cu aceea a lui S. Bărnuțiu din anii 1840 ... El a estimat la justa sa valoare vitalitatea și atracția ideii naționale și a apreciat rolul important pe care l-a jucat Biserica în istoria poporului român, cu toate că a refuzat transformarea Bisericii sale într-un simplu instrument în mîinile laicilor pentru cauza naționalității. Șaguna avea oroare de ideea că Biserica să fie adînc implicată în afacerile laice și astfel existența să-i depindă de schimbările politice interne și externe determinate de Viena sau Pesta prin persoane cărora puțin le păsa de soarta românilor ortodocși" (p. 55, 59).

Am putea arăta multe alte opinii asemănătoare, dar ne oprim aici.

Biserica noastră și credincioșii ei, toată suflarea românească din Transilvania aduc neîncetat omagiul lor de venerație și închinare Marelui Andrei mitropolitul care-și doarme somnul de veci în mausoleul de la Rășinari, străjuit de doi lei cu ochi de jar, ațintiți spre înaltul cerului și culmile Carpaților nemuritori în care ne-am născut, ne-au ocrotit și ne-am mîngîiat.

Prot. *Simion Radu*

„Toate cîte s-au scris mai înainte"

Aceste cuvinte, cum se vede, sînt culese din Sfînta Scriptură şi prin ele Sfîntul Apostol Pavel îi încurajează pe credincioşii Bisericii din Roma, spunîndu-le că izvorul divin din care trebuie să-şi soarbă ei puterea, pentru o îndelungă răbdare în toate vitregiile vremii în care se găsesc, precum şi mîngîierea în aceste necazuri, le găsesc în Sfintele Scripturi. Apostolul precizează aici că Sfintele Scripturi, în întregime, adică atît Vechiul Testament, cît şi Noul Testament, sînt scrise *„spre învăţătura noastră"*, pentru viaţă. El nu spune că Sfintele Scripturi sînt scrise „spre învăţătura voastră". Aceasta înseamnă că învăţăturile cuprinse în Sfînta Scriptură au o mare valoare pentru credincioşii din toate timpurile şi din toate locurile, şi sînt necesare şi folositoare de suflet pentru toţi, iar nu numai pentru creştinii din Roma din acel timp. Ele sînt deci puteri divine, pentru întărirea răbdării şi pentru revărsarea mîngîierii divine peste sufletul credinciosului. Cuvintele Sfintei Scripturi deci sînt dreptare divine, după care trebuie să-şi conducă viaţa toţi credincioşii Bisericii creştine.

Pe de o parte, ca să-şi completeze raţionamentul său scris, iar pe de altă parte, ca nu cumva credincioşii să rămînă neconvinşi de utilitatea şi necesitatea virtuţii răbdării, în viaţă, Apostolul, ca un dascăl iscusit, arată şi rezultatul final al răbdării şi al mîngîierii: *nădejdea* mîntuirii şi fericirii veşnice. Nădejdea este o virtute specifică religiei creştine, necunoscută în religiile păgîne, şi ea este *„ca o ancoră a sufletului, neclintită şi tare"*, aşa cum o descrie tot Sfîntul Pavel (Evrei 6, 19). Nădejdea este roada încercării şi a răbdării, în viaţa credinciosului (cf. Romani 5, 4—5), şi ea îl face pe credincios să guste bucuria mîntuirii şi fericirii veşnice, chiar în viaţa aceasta pămîntească. Faptul acesta întăreşte şi încurajează pe credincios, în necazurile inerente vieţii.

Concluzia care se impune din aceste cuvinte ale Sfîntului Apostol Pavel este că Sfînta Scriptură trebuie să fie cartea de căpătîi a credincioşilor, din care să-şi scoată învăţăturile folositoare de suflet şi de trup.

În Sfînta Scriptură, credinciosul găseşte învăţături pentru toate împrejurările în care se găseşte şi pentru toate etapele vieţii sale, fizice şi spirituale, cum vom vedea mai jos. Ceva mai mult, cuvintele Sfintei Scripturi şi dreapta lor tîlcuire de către Biserică au fost mijloace puternice de păstrare a unităţii şi legăturii frăţeşti dintre membrii comunităţii creştine. Pentru citirea şi tîlcuirea Sfintelor Scripturi, creştinii se adunau laolaltă; prin cuvintele sfinte, ei îşi întăreau credinţa şi îşi înălţau nădejdea, atît pentru scăparea din vitregiile vremii în care se găseau, de multe ori, cît şi pentru moştenirea unei vieţi fericite, după moarte; tot prin cuvintele Scripturii, creştinii primeau încurajări şi chiar certări. *Tertulian* (160—240), cel mai mare scriitor al Bisericii creştine din Apus, din primele trei secole, ca şi alţi scriitori bisericeşti, ne dă o astfel de mărturie, într-o lucrare a sa, Apologeticum, o lucrare de apărare a creştinilor, învinuiţi, pe nedrept, de multe rele, de către conducătorii statului roman: *„Noi ne adunăm laolaltă, să ne reamintim (împrospătăm) Sfintele Scripturi, cînd ne sileşte vreo nevoie a timpurilor de faţă, fie să prevedem cele ce au să vină, fie să înţelegem cele prezente, după prezicerile anterioare. Oricum ar fi, noi ne hrănim credinţa cu aceste graiuri sfinte; prin ele ne înălţăm nădejdea; prin ele ne întărim încrederea, şi, întipărindu-ne în minte învăţăturile, ne întărim totodată credinţa. Tot prin ele ne vin chiar încurajări, mustrări şi certări, în numele lui Dumnezeu."*

Sfintele Scripturi *„s-au scris spre învăţătura noastră"*, spune Apostolul, şi de aceea, ele sînt o şcoală, la care credincioşii de toate vîrstele trebuie să înveţe căile dreptei vieţuiri creştine, pînă la adînci bătrîneţe. Orientarea şi îndrumarea noastră în cunoaşterea adevărurilor Scripturii este de competenţa Bisericii. Credinciosul singur riscă să cadă în rătăcire dacă îşi ia de la sine puterea de a interpreta Scriptura, deoarece în Scriptură „sînt multe lucruri cu greu de înţeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriţi le răstălmăcesc ... spre a lor pierzare" (II Petru 3, 16).

Biserica propovăduieşte şi explică cuvîntul lui Dumnezeu, iar credincioşii au îndatorirea să-l asculte cu respect şi să-l înfăptuiască în viaţă, cu conştiinţă şi sinceritate, făcîndu-l regulă de viaţă, aşa cum glăsuieşte Sfînta Scriptură: *„Dar faceţi-vă împliniţi ori ai cuvîntului, nu numai ascultători ai lui, amăgindu-vă unii pe alţii"* (Iacov 1, 22).

Pr. prof. *Nicolae Petrescu*

Sf. Bartolomeu — Apostol hristolog

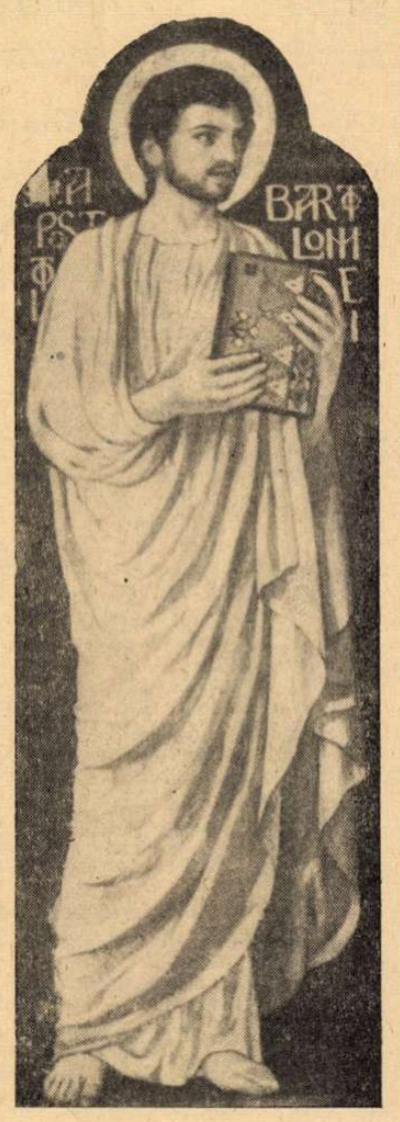

Numele său apare rar în textele inspirate: în Matei 10, 3 (cu locuri paralele în Marcu 3, 18; Luca 6, 14; F. Ap. 1, 13); apoi în Ioan 1, 47 şi 21, 2 (ca Natanail din Cana Galileei); aşadar, în 4 situaţii deosebite. În Evanghelia a patra nu apare niciodată cu acest nume. Investigaţiile făcute de Părinţii apostolici şi de Sf. Părinţi ai Bisericii au stabilit fără putinţă de îndoială că Apostolul Bartolomeu e una şi aceeaşi persoană cu Apostolul Natanail din Evanghelia de la Ioan (1, 47 şi 21, 2).

Galileian de obîrşie, era foarte ataşat de Sf. Apostol Filip. Acesta l-a informat pe Natanail (=Bartolomeu) că l-a aflat pe Mesia în persoana lui Iisus Nazarineanul. Sceptic, om care pretindea probe rezistente la orice tăgadă, Bartolomeu-Natanail îi dădu aspra replică înrădăcinată prin extensie în vorbirea de totdeauna: „Din Nazaret poate fi (ieşi) ceva bun?" (Ioan 1, 46).

Da, ca de niciunde altundeva: *Mesia* cel îndelung şi cu ardoare aşteptat, a ieşit „la lume" din Nazaret. Filip nu se angajează în demonstraţii teologice. De astă dată, proba experimentală — ca de cele mai multe ori — se dovedeşte imbatabilă: „Vino şi vezi" (Ioan 1, 46). Invitaţiei i s-a dat curs, fără şovăire: era o chemare, — iar chemările acceptate sînt angajamente de durată; de-o viaţă cîteodată. Ca al lui Filip, ca al lui Natanail, ca al altor apostoli ... (minus Iuda apostatul şi atîţia dezertori stricaţi la cap, cu resorturile lăuntrice deteriorate, cu lăuntricul vătămat.

Întîlnirea cu Domnul e zguduitoare: Numai Cel ce-i mai presus de om — sau: nu numai om — poate crea o situaţie ca cea înregistrată de martorul ocular Ioan Apostolul (cf. Ioan 1, 43—50).

În dialogul cu Filip, Natanail a spus tot ce avea pe inimă.

... Dar nici Domnul nu i-a rămas dator: sinceritatea pretinde sinceritate. E de sine-neţeles, mai ales cînd părtaşii la dialog sînt făpturi de talia acestora. Păcat că nu-i loc să insistăm ...

Toţi învăţăceii Domnului au avut parte de chemări individuale la apostolie. Toţi au răspuns prompt chemărilor de care s-au învrednicit a se împărtăşi. Toţi, într-un fel sau altul, au răspuns chemării mărturisindu-şi credinţa — mai mult: *convingerea* — în dumnezeirea lui Mesia cel cu atîta ardoare aşteptat. Evangheliile canonice nu le-au înregistrat pe toate. Nu era nevoie: prezenţa în sobor adevereşte că chemările prealabile erau de sine-neţeles. În schimb, unele din acestea n-au fost lipsite de-o „regisare" spectaculoasă. Aşa, spre exemplu, chemarea la apostolat a lui Bartolomeu-Natanail . . . Elementele de şoc ale acestui episod (vezi neapărat Ioan 1, 48—51) nu mai au nevoie de nici o explicaţie (mai ales atunci cînd intervine criza de spaţiu şi timp).

... Şi a văzut, cu adevărat, „mai mari decît acestea" (Ioan 1, 51). Ţara Sfîntă, Arabia, nordul Africii, Frigia (deci: Asia Minor), Licaonia şi Armenia — unde a şi fost martirizat, răstignit fiind cu capul în jos —, precum şi alte tărîmuri ştiute şi neştiute, au cunoscut rînd pe rînd înfierbîntata lui rîvnă pentru biruinţa Evangheliei lui Hristos în lume.

E posibil ca el să fi fost mirele nunţii de la Cana Galileei (cf. Ioan 2, 1 urm.). E posibil: Adunările de societate sînt binecuvîntate de Dumnezeu cînd se desfăşoară cu cinste şi omenie. Nunta din Cana — cu sau fără un astfel de mire apostolic — confirmă oricum acest adevăr. Dar nu acesta e esenţialul ...

Esenţialul este că Iisus Nazarineanul şi-a aflat mărturisitori dîrji ai dumnezeirii Sale pînă şi în gloatele străşnicilor „oameni de periferie" ai urgisitei Galileia. Aurul nu pluteşte în văzduh: el zace în măruntaiele Pămîntului. Trebuie doar detectat şi recoltat. Este aceasta menirea oricărui creştin adevărat, — şi „profesiunea" făuritorului de „oameni".

Îl pomenim, calendaristic, la 11 iunie ale fiecărui an.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

Virtutea recunoştinţei

(Continuare din pag. 1)

moment dat, ci binefacerea lor a avut un caracter mai îndelungat, avînd consecinţe asupra unei mari părţi din viaţa noastră, sau asupra întregii noastre vieţi. Aşa, de exemplu, este recunoştinţa pe care copiii sînt datori să o poarte părinţilor pentru tot ceea ce au făcut pentru ei: pentru creşterea şi educaţia lor, pentru formarea carierei lor, pentru îndrumarea şi orientarea lor în viaţă, etc. La fel, foştii elevi sau studenţi trebuie să poarte recunoştinţă întreaga viaţă profesorilor care i-au educat şi le-au îmbogăţit cunoştinţele, formîndu-i pentru viaţă şi dăltuindu-le în suflete dragostea pentru adevăr, bine şi frumos, de asemenea, iubirea faţă de Patrie şi popor, faţă de umanitate şi faţă de toate valorile care aparţin acestora.

Recunoştinţa este o virtute cunoscută şi preţuită şi de cei vechi, iar cazurile contrare au fost condamnate, mai ales cînd, la facerea de bine, s-a răspuns cu uneltiri ori cu crime odioase. În numeroase legende din mitologia greacă, lipsa de recunoştinţă este aspru condamnată, de aceea s-a spus că în lumea zeilor greci, cele două zeiţe: Binefacerea şi Recunoştinţa nu se cunoşteau ...

Doctrina creştină preţuieşte recunoştinţa şi o recomandă stăruitor. Cînd Mîntuitorul Hristos a vindecat pe cei zece leproşi, numai unul dintre aceştia, care era de neam samarinean, şi-a arătat recunoştinţa faţă de binefăcătorul său, întorcîndu-se să-i mulţumească, aruncîndu-se cu faţa la pămînt la picioarele lui Iisus, după ce mai înainte se arătase preoţilor, spre a constata că s-a vindecat. Văzîndu-l numai pe acesta că îşi arată recunoştinţa faţă de binefăcătorul său, i-a zis: „Au nu zece s-au vindecat? Dar cei nouă unde sînt? Numai unul s-a gîndit să dea mărire lui Dumnezeu, cel care este de alt neam?" (Lc. 17—18). Reproşul acesta, adresat de Mîntuitorul celor nouă leproşi care s-au vindecat, dar n-au înţeles să dea mărire lui Dumnezeu, arătîndu-şi recunoştinţa faţă de cel ce i-a vindecat, este semnificativ în privinţa datoriei recunoştinţei. Faţă de orice binefacere, noi avem datoria de a ne arăta recunoştinţa către binefăcător, deoarece ea este răspunsul care pe drept se cuvine binefacerii.

Dar recunoştinţa a fost cunoscută, practicată şi preţuită şi în Vechiul Testament. Astfel, un pilduitor exemplu de recunoştinţă este modul în care s-a purtat regele David faţă de fiul prietenului său, Ionatan, mort în luptă cu filistenii. În loc să-l omoare pe acesta ca pe un pretendent la tron, care i-ar fi putut uzurpa domnia (cum au procedat numeroşi alţi regi), regele David aduce pe Mefiboşet în casa sa şi îl întreţine pe propria sa cheltuială, arătînd astfel cît de mult a preţuit prietenia care l-a legat de Ionatan, fiul regelui Saul, pînă la moartea acestuia.

S-a spus însă de către unii că recunoştinţa nu poate fi o virtute, deoarece facerea de bine numai atunci are valoare morală, cînd e făcută fără a te aştepta la nici o recompensă şi deci nici la recunoştinţă. A face cuiva bine şi a te aştepta la recunoştinţă înseamnă a urmări un interes personal, în fond a manifesta un egoism camuflat. Dar această obiecţie nu e justificată, deoarece, după învăţătura creştină, valoarea morală a unei fapte se judecă după dezinteresul cu care a fost făcută, nu după cîştigul personal sau după răsplata la care te aştepţi din partea celui căruia i-ai făcut binefacerea. De aceea, Mîntuitorul spune: „Căci dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veţi avea? Au nu şi vameşii fac acelaşi lucru? Şi dacă îmbrăţişaţi numai pe fraţii voştri, ce faceţi mai mult? Au nu fac şi păgînii acelaşi lucru?" (Mt. 5, 45—46).

Există, desigur, numeroase moduri de a ne arăta recunoştinţa: prin vorbe, prin fapte şi prin întreaga noastră comportare faţă de binefăcători, dar esenţialul este ca acesta să ştie că i-am arătat recunoştinţă.

Recunoştinţa nu înnobilează atît pe cel ce o primeşte, cît pe acela care o arată, căci adevăratul binefăcător nu se aşteaptă la recunoştinţă, deoarece el face binele pentru însăşi valoarea lui. În schimb, cel ce a primit binefacerea e dator să-şi arate recunoştinţa faţă de binefăcătorul său, deoarece el îşi poate da mai bine seama de importanţa şi valoarea binefacerii primite şi deci nu poate rămîne insensibil şi nerecunoscător sau ingrat faţă de cel ce i-a făcut binefacerea. Binefăcătorul face binele din prisosul inimii sale, fără a se aştepta la recunoştinţă, pe cînd beneficiarul binefacerii este dator la recunoştinţă, fiindcă prin aceasta el răspunde la binele primit cu un alt bine, împlinind astfel şi o poruncă pozitivă dumnezeiască (Lc. 17, 17—18). Cu toate acestea, recunoştinţa nu trebuie considerată drept plata sau achitarea unei datorii de drept faţă de binefăcător, ci mai degrabă ca un act de „dreptate" (evlavie) faţă de el, de aceea ea are ceva din virtutea pietăţii sau evlaviei, deoarece trezeşte în sufletul celui ce o practică un sentiment de preţuire înaltă a binefăcătorului pentru superioritatea sau înălţimea lui morală.

Recunoştinţa nu se arată numai faţă de persoane singurite, ci şi faţă de persoane morale: instituţii, societăţi, asociaţii ca şi faţă de ostaşii-eroi, care şi-au jertfit viaţa pentru Patrie, spre a ne-o lăsa moştenire nouă, cărora le datorăm un adevărat cult, de ale căror faceri de bine ne-am bucurat. Astfel, noi trebuie să arătăm recunoştinţă şcoalelor care ne-au educat şi ne-au format. Aceasta explică de ce, la anumite intervale de timp, serii de absolvenţi ai unor şcoli se întrunesc sub cupola acestora nu numai pentru a trăi bucuria revederii colegiale şi a profesorilor care mai trăiesc, ci şi pentru a-şi arăta recunoştinţa faţă de instituţia care i-a crescut şi i-a educat, formîndu-i ca oameni de bine şi patrioţi, dăltuindu-le în suflete dragostea faţă de popor şi umanitate, ca şi alte valori netrecătoare. De altfel, numeroşi oameni mari, în memoriile lor, nu uită să-şi arate recunoştinţa nu numai faţă de profesorii lor, ci, deopotrivă, faţă de şcoala în care s-au format, aducînd cuvinte de laudă la adresa acesteia.

Fiind o virtute care arată într-un anumit sens şi nivelul moral al societăţii în care ea este practicată, nu putem încheia fără să o recomandăm tuturor credincioşilor noştri, deoarece în afară de faptul că ea înnobilează pe cel ce o practică, îi aduce acestuia linişte şi mulţumire sufletească, precum şi un nume bun în ochii semenilor săi. Fără a fi echivalentul sau plata obligaţiei morale faţă de binefăcător, ea rămîne totuşi o datorie morală, pe care trebuie să o împlinim, după îndemnul Sfîntului Apostol Pavel: „Daţi tuturor cele cu care sînteţi datori ..." (Rom. 13, 7).

Liturghia ca sărbătoare a învierii

(Continuare din pag. 1)

avut-o mironosiţele şi apostolii cînd L-au văzut pe Hristos înviat. În cîntarea bisericească spunem şi noi ca şi apostolii: „Învierea lui Hristos văzînd, veniţi să ne închinăm unui Domn Iisus ..." crucii Tale ne închinăm Hristoase şi Sfîntă învierea Ta o cinstim şi o mărim."

Cîntarea bisericească de la sfîrşitul Liturghiei ne arată darurile şi bucuria ce o avem prin Liturghie dintre care nu lipseşte bucuria mîntuirii prin Iisus Hristos, Cel înviat.

„Văzut-am lumina cea adevărată (adică pe Hristos care a spus despre Sine: Eu sînt lumina lumii), primit-am Duhul cel ceresc aflat-am credinţa cea adevărată, nedespărţitei Sfintei Treimi închinîndu-ne, că aceea ne-a mîntuit pe noi."

Buchetul de daruri cereşti, primite în decursul Sfintei Liturghii îl fac pe credincios mai bun, mai plin de omenie, mai generos, mai capabil de muncă, pentru binele său şi al oamenilor, mai iertător şi mai iubitor de pace.

În decursul săvîrşirii ei auzim îndemnul: „Sus să avem inimile" şi „Să ne iubim unii pe alţii, ca într-un gînd să mărturisim: pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfîntul Duh, Treime Sfîntă şi nedespărţită."

Liturghia este aşadar lucrarea prin care Hristos se jertfeşte pentru noi şi înviază ca şi noi să viem întru El şi să avem viaţa cea veşnică.

Cu cîtă atenţie şi sfinţenie se cuvine să săvîrşim sau să participăm la această dumnezeiască lucrare!

În decursul săvîrşirii ei ne rugăm, tăcem, ascultăm, cîntăm, lăudăm, privim şi admirăm. Pe toate le facem spre mîntuirea noastră, spre slava lui Dumnezeu care ne îmbrăţişează ca pe nişte fii, cu al Său dar şi cu a Sa iubire de oameni.

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Marţi, 1 iunie* — Prăznuirea Sf. Iustin Martirul şi Filozoful — ziua numelui P. F. Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române. După slujba Te-Deum-ului de mulţumire, care s-a săvîrşit la Catedrala Patriarhală, PP. SS. Episcopi-vicari, Vicarii administrativi, Consilierii patriarhali şi mitropolitani, profesori de teologie şi seminar, precum şi alţi angajaţi din cadrul Administraţiei Patriarhale şi Arhiepiscopiei Bucureştilor, au venit în cabinetul de lucru al P. F. Sale, adresînd Întîistătătorului Bisericii noastre calde urări de sănătate, fericire şi îndelungată arhipăstorire.

— *Joi, 3 iunie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Liubomir Popov, preşedintele Comitetului de Stat pentru problemele religioase din R. P. Bulgaria, însoţit de colaboratorul său Tvetco Tvetcov. Au fost de faţă D-l Ion Roşianu, preşedintele Departamentului Cultelor şi D-l Director Ion Popescu. Din partea Ambasadei R. P. Bulgaria la Bucureşti a fost prezent Consilierul Atanas Gheorghiev.

Din partea Patriarhiei Române au participat PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul.

— *Vineri, 4 iunie* — P. F. Patriarh Iustin, însoţit de PP. SS. Episcopi-vicari, a vizitat şantierele de la Schitul Maicilor şi de la Sf. Gheorghe-Nou din Bucureşti, dînd preţioase îndrumări pentru bunul mers al lucrărilor care se desfăşoară acolo.

— P. F. Patriarh Iustin a primit un grup de generali şi ofiţeri greci în rezervă, care au făcut o vizită turistică în ţara noastră. Au fost de faţă PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul.

— *Vineri, 11 iunie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Jean Claude Pauvert, directorul Centrului de învăţămînt superior din cadrul UNESCO, cu sediul la Bucureşti.

La primire a fost de faţă P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovişteanul.

— *Luni, 14 iunie* — P. F. Patriarh Iustin a prezidat lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Bucureştilor. Au luat parte PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul.

— *Marţi, 15 iunie* — P. F. Patriarh Iustin a prezidat lucrările Permanenţei Consiliului Naţional Bisericesc. A luat parte şi P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovişteanul.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

— Praznicul Adormirii Maicii Domnului de la Mănăstirea Sîmbăta de Sus a fost marcat prin prezenţa Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală — Mitropolitul Ardealului — care însoţit de P. C. Prof. Dr. Dumitru Popescu, P. C. Arhid. Dr. Constantin Voicu — Rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu şi de un sobor de preoţi şi diaconi a săvîrşit Sf. Liturghie în cadrul căreia a fost hirotonit întru preot C. Diacon Aurel Petrişor.

La sfîrşitul Sf. Liturghii Înalt Prea Sfinţia Sa a rostit un cuvînt cald de învăţătură în care a subliniat şi istoricul Sf. Mănăstiri.

S-a săvîrşit apoi sfinţirea apei şi o rugăciune de pomenire la mormîntul mitropolitului Nicolae Bălan.

— Între 1—7 iulie 1982 P. C. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, Rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu a participat la o consultaţie ecumenică pe marginea temei viitoarei adunări generale a Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Consultaţia a avut loc la Institutul Ecumenic de la Bossey, Elveţia, la ea luînd parte peste 50 de teologi din Europa, Asia, Africa şi America.

La această Consultaţie P. C. Rector Constantin Voicu a prezentat conferinţa: „Iisus Hristos — viaţa lumii".

— *Duminică, 18 iulie 1982*, a avut loc sfinţirea noii biserici din parohia Rîşnov III, prot. Braşov. Biserica a fost împodobită cu o frumoasă pictură tradiţională în frescă, prin purtarea de grijă a Preotului paroh Solovăstru Gheorghe şi cu sprijinul credincioşilor.

Din încredinţarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, biserica a fost sfinţită de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul, însoţit de la Sibiu de P. C. prof. Teodor Bodogae, diaconi şi un grup de studenţi teologi.

Cu acest prilej preotului paroh i s-a acordat rangul bisericesc de „Iconom stavrofor".

La serviciul religios a fost de faţă şi domnul Pastor evanghelic C. A. Otto Karl Reich, care a ţinut un cuvînt specific sărbătorii.

— *Duminică, 8 august 1982*, a avut loc resfinţirea bisericii, căreia i s-au efectuat lucrări de renovare şi restaurare a picturii, din parohia Codlea I—II, prot. Braşov.

Cu acest prilej de înaltă bucurie duhovnicească, care a lăsat frumoase amintiri în sufletele credincioşilor din „oraşul florilor", Preoţilor Strejac Gheorghe şi Marian Aurel li s-a acordat distincţia de „Iconom".

Din încredinţarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, biserica a fost resfinţită de P. S. Episcop Lucian Făgărăşanul.

Din partea Bisericii Evanghelice C. A. a fost prezent D-l Pastor Thalman Hermann, care a vorbit despre bunele raporturi existente între comunităţile creştine din localitate.

Cu acest prilej P. S. Episcop Lucian Făgărăşanul a făcut o vizită D-lui Pastor T. Hermann.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ŞI CLUJULUI

— În ziua de 25 *iulie 1982*, Prea Sfinţitul Episcop-vicar Iustinian Chira Maramureşanul a sfinţit biserica cu hramul „Sf. Dumitru" din parohia Buşag, filia Merişor, protopopiatul Baia Mare, biserică ce a fost restaurată şi împodobită cu pictură bisericească. Pentru vredniciile dovedite, Preotul paroh Luca Aurel a fost investit cu rangul de „iconom" cu dreptul de a purta brîu roşu. La sfîrşitul Sf. Liturghii, P. S. Episcop Iustinian a rostit cuvînt de învăţătură creştinească. La întoarcere, P. S. Sa a poposit pînă a doua zi în mijlocul vieţuitorilor de la mănăstirea Rohia

— În seara zilei de 24 *iulie 1982*, în prezenţa Î. P. S. Arhiepiscop Teofil, s-a oficiat slujba Vecerniei în biserica cu hramul „Cuvioasa Paraschiva" din filia Slătioara, după care Î. P. S. Sa a rostit un cuvînt de învăţătură creştinească, arătînd cît de binefăcătoare este pacea pentru omenire.

— A doua zi, *Duminică, 25 iulie a. c.*, Î. P. S. Sa Arhiepiscopul Teofil a sfinţit biserica cu acelaşi hram şi din aceeaşi filie.

Preotul paroh Grigore Luţai a fost investit cu rangul de „iconom" cu dreptul de a purta brîu roşu. La sfîrşitul Sf. Liturghii, Î. P. S. Arhiepiscop Teofil a rostit un cuvînt de învăţătură creştinească.

— În ziua de *Duminică, 1 august 1982*, Prea Sfinţitul Iustinian Chira Maramureşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului şi Clujului, a oficiat Sf. Liturghie în biserica parohială din parohia Săcel, protopopiatul Turda.

La sfîrşitul serviciului divin, P. S. Sa a împărtăşit credincioşilor prezenţi, alese învăţături duhovniceşti.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

— P. S. Episcop Emilian a primit în ziua de 16 iulie vizita prof. dr. Michael Titus din Londra.

— *Duminică, 18 iulie*, P. S. Sa a binecuvîntat lucrările de reparaţie la biserica din parohia Deda şi a oficiat Sf. Liturghie hirotonind întru diacon pe tînărul Petru Dumbravă. După cuvîntul de învăţătură P. S. Sa a oferit Pr. paroh I. Fărcaş rangul de singhel şi Gramata episcopală. Cu acelaşi prilej a oferit o Gramată episcopală prof. dr. Vasile Netea, originar din Deda, la împlinirea vîrstei de 70 ani şi celorlalţi membri ai consiliului şi comitetului parohial precum şi coralei bisericii.

— *Luni, 19 iulie*, în ajunul sărbătorii Sf. Prooroc Ilie, P. S. Episcop Emilian a săvîrşit slujba vecerniei la m-rea Sf. Ilie, Topliţa şi a pus piatra de temelie pentru noua clădire destinată obiectelor de P. C. N. şi alte cerinţe ale mănăstirii.

A doua zi, la praznicul Sf. Prooroc Ilie, hramul mănăstirii, P. S. Sa înconjurat de un sobor de preoţi, a săvîrşit Sf. Liturghie, prilej cu care a hirotonit întru preot pe Diaconul Petru Dumbravă pentru parohia Mădăraş, prot. Tg. Mureş şi întru diacon pe tînărul Ioan Oprean. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de corala din Botiza—Maramureş.

Au vorbit P. S. Episcop Emilian, pr. romano-catolic Bolog Andrei şi pastorul reformat Ballo Arpad, arătîndu-şi bucuria că au din nou prilejul să fie împreună cu P. S. Episcop Emilian, precum şi faptul că aici în Topliţa se trăieşte un adevărat ecumenism local.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

— De sărbătoarea Sf. Proor. Ilie, P. S. Episcop Vasile a săvîrşit Sf. Liturghie în minunata biserică din parohia *Lucăceni*, prot. Carei. În cuvîntul de învăţătură, i-a îndemnat pe credincioşi să ţină cu tărie la Legea strămoşească şi la glia străbună, pe care să o muncească cu rîvnă şi cu tragere de inimă. Preotul-paroh *Crăciun Filip*, pentru deosebite merite pastorale şi obşteşti, a fost distins cu rangul de iconom-stavrofor.

— *Binecuvîntare de biserică*. Duminică, 25 iulie 1982, chiriarhul a binecuvîntat biserica din *Ciutelec*, prot. Marghita, în urma lucrărilor de înnoire şi pictare din ultimii ani. În cuvîntul de învăţătură, pe lîngă cele duhovniceşti, ierarhul i-a îndemnat pe credincioşi să strîngă cu sîrg recolta de pe ogoare. La fel, a făcut şi în cadrul vecerniei din parohia vecină *Popeşti*, păstorită de preotul Ioan Maga.

Festivităţile înmînării Decretului prezidenţial de recunoaştere şi instalarea Prea Sfinţitului EPIFANIE NOROCEL ca Episcop al Buzăului

Aşa cum am relatat în unul din numerele anterioare ale acestei publicaţii, în ziua de 25 aprilie 1982 Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ales ca titular în scaunul vacant de episcop al Buzăului pe Prea Sfinţitul Epifanie Norocel, Vicarul Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos.

Solemnitatea înmînării Decretului prezidenţial de recunoaştere a P. S. Epifanie ca Episcop al Eparhiei Buzăului a avut loc la Departamentul Cultelor, în ziua de 19 iunie.

Au fost de faţă: Prea Fericitul Patriarh Iustin, unii membri ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reprezentanţi ai altor culte şi delegaţi ai Centrului eparhial Buzău.

D-l Ion Roşianu, Preşedintele Departamentului Cultelor, a înmînat P. S. Epifanie Decretul prezidenţial, felicitîndu-l pentru noua funcţie în care Prea Sfinţia Sa a fost ales şi recunoscut.

P. S. Episcop Epifanie a mulţumit D-lui Preşedinte Ion Roşianu pentru urările exprimate, precum şi celor de faţă, pentru prezenţa la solemnitate. „În noua mea misiune — a spus Prea Sfinţia Sa — voi activa cu aceeaşi rîvnă pentru apărarea păcii, înălţarea şi prosperitatea scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România, pentru binele şi prestigiul Bisericii Ortodoxe Române."

Instalarea noului Episcop al Buzăului a avut loc Duminică, 4 iulie a. c., în Catedrala episcopală din Buzău.

Festivitatea a fost cinstită de prezenţa *Prea Fericitului Patriarh Iustin*, însoţit de următorii membri ai Sfîntului Sinod: Î. P. S. Arhiepiscop *Antim* al Tomisului şi Dunării de Jos; P. S. Episcop *Eftimie* al Romanului şi Huşilor; P. S. Episcop *Roman Ialomiţeanul*, Vicarul Arhiepiscopiei Bucureştilor; P. S. Episcop *Pimen Suceveanul*, Vicarul Arhiepiscopiei Iaşilor; P. S. Episcop-vicar *Adrian Botoşăneanul*, conducătorul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române pentru Europa Centrală şi Occidentală; P. S. Arhiereu *Gherasim Piteşteanul*, Vicarul Episcopiei Rîmnicului şi Argeşului şi P. S. Arhiereu *Gherasim Hunedoreanul*, Vicarul Episcopiei Aradului.

Din partea Departamentului Cultelor au fost de faţă D-l Director Ion Popescu şi D-l Director Eugen Munteanu, alţi reprezentanţi ai Departamentului Cultelor.

La sfîrşitul Sfintei Liturghii, Prea Fericitul Patriarh Iustin a înmînat P. S. Epifanie gramata patriarhală şi cîrja episcopală.

Cu acest prilej, Prea Fericirea Sa a rostit o amplă cuvîntare, în care a trecut în revistă realizările bisericeşti şi cultural-naţionale ale episcopilor ce au păstorit Eparhia Buzăului, de-a lungul timpului, îndemnînd pe credincioşi la păstrarea dreptei credinţe şi la apărarea păcii — tezaur scump al omenirii.

După ce a făcut o largă trecere în revistă a acţiunilor desfăşurate de Biserica Ortodoxă Română şi de întregul nostru popor pentru promovarea idealurilor măreţe de pace şi colaborare între toate popoarele lumii, subliniind în mod deosebit adeziunea întregului nostru popor la apelul adresat sesiunii speciale a O. N. U. consacrată păcii şi dezarmării, adresîndu-se noului Episcop ales, Prea Fericirea Sa a spus: „De astăzi, păşiţi ca Episcop deplin, propovăduitor şi păzitor al dreptei credinţe, sfinţitor şi conducător al clerului şi credincioşilor din Eparhia Buzăului... Slujba P. S. Voastre să o faceţi deplin; să vă arătaţi propovăduitor vrednic al dreptei credinţe, să faceţi părtaş al harului Dumnezeiesc pe toţi credincioşii care vă sînt daţi spre sfinţire, întreaga turmă să o păstoriţi îndrumînd-o pe calea cea bună. Să fiţi paznic al dreptăţii; luptător pentru pace, pildă în toate, să fiţi credincioşilor cu cuvîntul şi cu fapta. Dar mai presus de toate să puneţi dragostea la temelia întregii activităţi a P. S. Voastre. Dreptate şi dragoste faţă de Biserică, dragoste faţă de Patrie, dragoste faţă de om."

Din partea Centrului Eparhial, a Seminarului teologic, a clerului şi credincioşilor, precum şi a cinului monahal din Eparhia Buzăului a luat cuvîntul P. C. Vicar *Teofil Dumitrescu*, care a exprimat bucurie şi recunoştinţa faţă de Prea Fericitul Patriarh Iustin, de membrii Sfîntului Sinod şi întreg Colegiul Electoral Bisericesc, pentru fericita alegere şi instalare în scaunul vlădicesc de la Buzău a P. S. Episcop Epifanie Norocel.

A luat apoi cuvîntul *P. S. Epifanie Norocel*, noul ales Episcop al Buzăului. După ce a elogiat pe înaintaşii săi din scaunul episcopal de la Buzău, P. S. Sa a spus, în continuare: „După modelul marilor noştri înaintaşi, şi noi cei de azi sîntem chemaţi să răspundem îndatoririlor sfinte de a păstra credinţa străbună, unitatea bisericească şi cea naţională... De aceea, iubiţi credincioşi, vă îndemn prin cuvintele Apostolului neamurilor „să staţi neclintiţi, să ţineţi predaniile pe care le-aţi primit" (II Tesaloniceni II, 15).

În încheiere, P. S. Episcop Epifanie a mulţumit Prea Fericitului Patriarh pentru îndrumările date şi osteneala ce şi-a luat de a-i înmîna personal Gramata şi Cîrja de Episcop al Eparhiei Buzăului.

Cuvinte de aleasă mulţumire a adresat de asemenea înalţilor ierarhi, membri ai Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, precum şi tuturor oaspeţilor care s-au ostenit de au luat parte la această aleasă sărbătoare.

După terminarea slujbei, Centrul Eparhial Buzău a oferit o agapă frăţească în cinstea noului ales. Cu acest prilej, s-au rostit toasturi, în care s-au exprimat noului chiriarh călduroase urări de sănătate, fericire şi izbîndă deplină în noua sa misiune.

Întru mulţi şi fericiţi ani, Prea Sfinţite Părinte Episcop Epifanie!

Pr. *D. S.*

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 1 septembrie 1982 Nr. 33—34/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

CALENDAR DE INIMĂ

Constantin Brâncoveanu în istoria, în cultura și în inimile românilor (I)

Cu gîndul și cu toată ființa întoarsă peste timp în acel an de tristă amintire 1714, am fost prezenți în ziua praznicului Sântămăriei, acolo, la Constantinopol, martori îngroziți la una din cele mai odioase crime din cîte a cunoscut istoria noastră: uciderea Brâncoveanului și a celor patru coconi ai săi. Mazilit la uneltirea unor rude și „prieteni", luase drumul Constantinopolului, la porunca porții, împreună cu toată familia, cu Doamna Maria, cu fiii, fiicele și ginerii, încrezător în dreptatea lui și chiar cu încredințarea că se va reîntoarce pe tron. Mai trecuse o dată prin încercarea aceasta, în 1702, și atunci învinsese dreptatea și adevărul. Așa credeau și boierii, sfetnicii lui, că tot adevărul și dreptatea vor birui și de data aceasta.

După ce i-a pus pe umeri mătasea neagră a mazilirii, și după ce i-a citit Hatișerifuł, în prezența Mitropolitului și a boierilor, Capugi-basa Mustafa-Aga, Hambar-Emini, — și el un vechi prieten biruit de viclenie! — i-a întrebat pe boieri pe cine vor să aleagă domn în loc: — *„E bun cel vechi"*, au răspuns boierii, anunțînd că îl vor însoți la Înalta Poartă ca să-l apere. Așa au și făcut, dar pîrîtorii din țară și Gin-Ali-Pașa, cumnatul sultanului și omul puterii, — „un nebun sangvinar" zice Nicolae Iorga — au fost mai tari. La 15 august 1714 au fost decapitați mai întîi cei patru coconi: Constantin, Ștefan, Radu și Matei, apoi Voievodul însuși.

Fără să vrea și fără să știe ce fac, precum se întîmplase odinioară și cu călăii lui Iisus, turcii botezau istoria și destinul poporului român, cu sînge de martiri menit să renască și să regenereze sufletul și puterea lui, tocmai atunci cînd ei credeau că le ucid. Căci legenda Brâncoveanului s-a născut pe loc. Îngenuncherea s-a prefăcut în îndîrjire, durerea în jurămînt, nedreptatea în testament. Ele s-au transmis din om în om, s-au povestit copiilor din față, în vers și în cîntec de jale și de revoltă spre veșnică neuitare. Balada Brâncoveanului — *„Brâncoveanu Constantin, boier vechi și domn creștin"* — a fost parolă de recunoaștere a celor crescuți în aceași suferință, a celor uniți în același dor de libertate, de eliberare. Balada Brâncoveanului a fost slujbă de dimineața și de seară pe altarul Patriei, a fost rugăciune și sfînt legămînt.

Să ne aducem aminte: cine n-a lăsat să-i cadă lacrima inimii pe obraz, cu gînd de dreaptă răzbunare, cînd a auzit pentru întîia oară Balada Brâncoveanului, soarta Brâncoveanului? Toți ne-am simțit una cu el. Iataganul călăului a lovit și în grumazul nostru. Toți am fost atunci Brâncoveanu. Toți sîntem de atunci încoace Brâncoveanu. Unul, el, doar unul a putut fi omorît la Constantinopol. Ceilalți, milioane, am rămas.

Potrivit tradiției otomane, atît Brâncoveanu cît și coconii, și-ar fi putut salva viețile, dacă ar fi trecut la legea turcească, lepădîndu-se de credința ortodoxă. Unul din coconi, se zice, Ștefan, cînd a văzut securea călăului, ar fi avut o firească ezitare, dar Voievodul l-a îmbărbătat și demnitatea a învins slăbiciunea tînărului care încă nu-și trăise viața, dar știa din ea atît cît să nu-și lase conștiința îngenunchiată.

Așa și-au încheiat toți cinci destinele pămîntești, trecînd dincolo, dar rămînînd pentru eternitate în istoria simțirii românești, pe peretele inimilor noastre pe care ne păstrăm eroii și sfinții. Calendarul ortodox, supus unor aspre rigori și multor formalități, în așteptarea și a „plinirii vremii", nu i-a trecut încă pe cei cinci în rîndul sfinților, dar ziua aceea va veni. În calendarul poporului nostru dreptcredincios ei au intrat demult, din chiar ziua morții lor martirice. Balada Brâncoveanului e ca un *Imn acatist* anticipat de popor întru așteptarea troparelor care vor preamări statornicia lor în credința strămoșească, în „legea" țării, în comuniunea cu cei ce au trăit și vor trăi în veci pe acest pămînt.

Constantin Brâncoveanu, deși altfel om mîndru și semeț, acceptase domnia cu smerenie și cu conștiința că împlinește voia Țării, răspunzînd chemării la care nimeni altul, atunci, n-ar fi putut răspunde mai bine. A fost ales. După măsura vremii, democratic. Nu venea prin dreptul de moștenire, deși se trăgea din Matei Basarab. După ce toți cei cu drept de alegători, în frunte cu învățatul vlădică Teodosie, — de față fiind și Patriarhul Țarigradului Dionisie Seraglanul zis și Muselimul, rudă a Cantacuzinilor, — au rostit numele său, el li s-a adresat zicînd: *„Dumneavoastră bine știți că eu am fost la casa mea ca un Domn, trăit-am cum am vrut, nimica lipsindu-mi, și Domnia aceasta eu nu o pohtesc, ca să-mi înmulțesc grijile și nevoile, ci dumneavoastră m-ați pohtit și fără voia mea m-ați pus Domn în vremi ca acestea turburate, înconjurate de oști și de vrăjmași."* Și i-a mai întrebat odată: *„Ci dar acum trebuiește cu voia tuturor."* Toți au răspuns: *„Toți voim, toți pohtim!"*

Parcă presimțind ce urma să i se întîmple, dar mai cu seamă cunoscînd el bine nestatornicia vremurilor și a oamenilor și mai ales cunoscînd obiceiurile turcilor, la care fără să-i numească se gîndea, le-a cerut boierilor un jurămînt de credință: *„Dacă pohtiți toți, mi-e voia și mie. Să-mi dați un jurămînt înaintea lui Hristos, precum că veți fi cu dreptate, și, de ar veni vreo primejdie Domniei mele de spre vreo parte, să stați cu mine toți."* Au jurat toți, citind un jurămînt dinainte pregătit. Cîți l-au ținut? Unii da, alții ba. Căci în 1714, după o slabă încercare de împotrivire la mazilire, l-au acceptat totuși pe Ștefan Cantacuzino ca Domn, fiul vestitului Stolnic Constantin Cantacuzino, amîndoi dovedindu-se acum a fi fost în partida uneltitorilor. Își primeau plata! Credeau ei! Căci adevărata plată o vor primi peste numai doi ani: vor avea și ei soarta Brâncoveanului.

Unul din motivele pentru care Brâncoveanu acceptase Domnia, și de fapt singurul pe care îl mărturisește el însuși, a fost acela de a împiedeca *„să nu vie niscai străini Domni asupra țării și a săracilor, să-i necăjească fără de milă și să pustiască țara"*. Cu același gînd va primi și numirea noului Domn, după mazilirea sa, aflîndu-se el încă în București, înainte de a urca în rădvanul morții, spre Constantinopol, cale de trei săptămîni. Cînd i s-a prezentat Ștefan Cantacuzino, cu capul descoperit, pe atît de umilit pentru moment pe cît fusese de hain în ascuns, și pe cît va fi și după aceea, Brâncoveanu i-a spus doar atît: *„E mai bine că Domnia ți-a fost dată dumnitale decît altuia, unui străin."*

O teamă secretă îl rodea din tinerețe pe acest mare iubitor de țară: teama că într-o zi turcii vor impune la Domnie străini. Ceea ce de fapt nu se mai putu evita după Ștefan Cantacuzino, cînd se instalară fanarioții pentru mai bine de o sută de ani, pînă la răscoala Vladimirescului.

Cînd a fost tăiat, la 15 august 1714, Brâncoveanu încheia aproape 26 de ani de domnie, și împlinea 60 de ani. În fiecare an, la această dată, i se face pomenire mare la mănăstirea lui de la Sîmbăta de Sus, zi de hram, Adormirea Maicii Domnului, Sfînta Maria Mare, cum îi zice poporul. Tot în acea zi se face pomenire acolo și altei Marii, Doamna Brâncoveanului, cea peste care destinul și-a revărsat toată cupa lui de nenorociri, făcînd-o să asiste, fără grai și fără putere, la decapitatea tuturor celor ce ar mai fi putut naște Brâncoveni, toți bărbații din vita Domnitorului. Aceasta fusese hotărîrea turcilor, născută din frica de răzbunare a celor ce ar mai rămîne. Doamna a mai trăit încă atîta, cît să poată îngropa rămășițele pămîntești ale marelui Voievod, furate mării în care fuseseră aruncate pe rînd, trupul mai întîi, capul după ce fusese țintuit de poarta Seraiului împreună cu ale beizadelelor, ca ale unor făcători de rele.

Doamna Maria a îngropat rămășițele domnitorului mai întîi în mănăstirea de pe insula Halki din Marea de Marmara apoi, după șase ani, le-a adus în secret în biserica Sfîntului Gheorghe din București, de el ctitorită, așezîndu-le sub o lespede fără inscripție. Doar candela de argint de deasupra dezvăluie taina mormîntului, însemnînd și data reînhumării: Anul 7228 (1720), iulie în 12 zile.

Nicolae Iorga încheie cartea sa despre viața și domnia Brâncoveanului cu cuvinte bine alese, ca un înscris de epitaf pe mormîntul celui ce n-a avut parte de un epitaf legiuit: *„Astfel peri acela care, prin legăturile sale culturale cu Ardealul și comitatele exterioare, ca și cu Banatul, prin înrîurirea statornică pe care bogăția și autoritatea lui o exercită în Moldova și chiar prin multele lui legături de afaceri cu fruntașii negustori macedoneni, reprezenta, din București, în pașnica și trainica formă a culturii, unitatea indisolubilă a organismului național românesc."*

Despre acestea însă se cade a mai adăuga încă multe alte lucruri, spre slava Brâncoveanului și spre mai marea limpezire a chipului său, a rolului și a înfăptuirilor lui în istoria și în cultura românească.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

„Crucii Tale ne închinăm Hristoase..."

Întrebări și răspunsuri privitoare la temeiul cinstirii sfintei cruci

I. Scrie oare Biblia despre sine că ea poate fi stricată prin răstălmăcire (rău tălmăcire) și prin rău-aplicare? Da sau ba? Evident că da! Să vedem dovezile:

a) „Căci noi *nu stricăm* cuvîntul lui Dumnezeu, *cum fac cei mai mulți*, ci vorbim cu inimă curată, din partea lui Dumnezeu, înaintea lui Dumnezeu, în Hristos" (II Cor. 2, 17. La fel și II Cor. 4, 2).

b) „În epistolele lui Pavel sînt unele lucruri grele de înțeles pe care cei neștiutori și nestatornici *le răstălmăcesc ca și pe celelalte Scripturi, spre pierzarea lor"* (II Petru 3, 16).

c) Ispitit fiind din partea Ispititorului, cu Biblia rău-aplicată — Iisus se apără cu Scriptura bine-aplicată spunînd: „De asemenea este scris: Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul tău" (Matei 4, 7; Luca 4, 12).

Dacă Iisus s-ar fi răzimat pe Scriptura rău-tălmăcită de Satana, ar fi fost biruit de el, ar fi păcătuit. Dar omul Hristos a respins ispita cu această judecată: în cazul meu, în problema mea de aici și de acum nu se potrivește citatul tău din Psaltire, ci al meu din Deuteronom 6, 16.

II. *A doua întrebare:*

Folosește oare și astăzi „Ispititorul" (Matei 4, 3) metoda de amăgire folosită față de Hristos-Mîntuitorul odinioară? Da sau ba? Evident că da! Să vedem dovezile: „Căci Satana însuși se prefăce într-un înger al luminii" (II Cor. 11, 14) Se preface pe dinafară, lucrează prefăcătorie. El nu se transformă, nu se schimbă prin căință, ci doar se maschează, se deghizează în chip de înger bun, care, oamenilor celor lesne crezători, le dă iluzia că s-au luminat prin cunoașterea Bibliei și sînt pe calea mîntuirii. O, cîtă zîzanie și vrajbă, cîte certuri și omoruri n-a pus la cale „Amăgitorul lumii întregi" (Apoc. 12, 9) în decursul veacurilor, în sînul creștinătății, pe temeiul Bibliei rău-tălmăcită.

III. *A treia întrebare:*

Biblia vădește în scrisul ei două lemne faimoase: unul din Eden cu care a biruit șarpele cel vechi (Apoc. 20, 2) și altul de pe Golgota, cu care a biruit Mîntuitorul. Este oare firesc și normal ca omul, alături de Izbăvitorul lumii, să iubească unealta, arma, de care s-a folosit ca să biruiască cu mare răsunet și — de altă parte — Satana să urască crucea cu care a fost înfrînt, i-a fost zdrobit capul (Fac. 3, 15)? Da sau ba? Evident că da! Să trecem la dovezi:

a) Scrie în Biblie la Matei 24, 30 că la judecata de pe urmă cînd va veni Fiul omului pe norii cerului, cu putere și cu o mare slavă, *se va arăta pe cer semnul Fiului omului.* Fiul omului nu poate fi altul decît Hristos-Iisus cel Înviat. Semnul Lui nu poate fi altul decît sfînta cruce, arma cu care a biruit și cu care Pavel nu se sfiește să se laude de atîtea ori (Gal. 6, 14). Atunci, la a doua venire, crucea va fi *alături de Iisus* Biruitorul. *Dacă atunci va fi în mare onoare, azi nu trebuie să o cinstim? Sigur că da!*

† TEOFIL
Arhiepiscopul Clujului

(Continuare în pag. a 2-a)

Pîine pentru suflet

Semănători, seceriș, secerători

S-a lățit vestea în țară că munca de pe ogoare a harnicului nostru popor a fost binecuvîntată de Dumnezeu cu rod bogat.

Secerișul s-a încheiat. Acolo unde s-a lucrat cu pricepere și rîvnă și mai ales cu dragoste de ogor — căci nu trebuie uitat că și pămîntul are nevoie de iubire, nu numai omul; recolta a fost mare, a fost bogată. Boabele de grîu, din care se face „pîinea cea de toate zilele" s-au strîns și s-au adunat în hambare. Nădejdea de astă toamnă cînd ele s-au semănat, s-a transformat acum în bucurie și recunoștință, în inima tuturor celor ce s-au aplecat cu dragoste spre lucrul cîmpului, în inima tuturor fiilor poporului.

Consemnînd cu bucurie acest eveniment de vîrf în rubrica noastră „Pîine pentru suflet", invităm pe cititor să trecem la ogorul sufletesc, așa cum ne-a învățat Hristos și să vedem care sînt implicațiile și învățămintele duhovnicești ce se cuvin să le tragem în vremea secerișului.

Este cunoscut faptul că Mîntuitorul nostru s-a folosit adeseori în pilde de lucrurile din natură ca să învețe pe ascultători tainele împărăției lui Dumnezeu. De multe ori Fiul lui Dumnezeu întrupat a privit spre munții și lanurile întise ale Țării Sfinte și le-a chemat într-ajutor cu minunata lor frumusețe, rînduială și ordine ca să învețe pe cei ce îl ascultau.

Privirea și contemplarea naturii ne aduce la cunoștință valori timpului și locului în care trăim, ne descoperă prezența lui Dumnezeu în lume și ne ajută să înțelegem că timpul și spațiul în care trăim au rostul de a ne ajuta pe drumul desăvîrșirii, am putea spune, că au un „caracter sacru". Fiecare dintre lucrurile sau faptele din jurul nostru sînt ca niște ferestre spre eternitate.

„Cu cît sîntem mai sensibili la lumea lui Dumnezeu din jurul nostru — spune un teolog din zilele noastre, cu atît sîntem mai conștienți de lumea lui Dumnezeu din lăuntrul nostru." Aflîndu-ne în mijlocul naturii avem prilejul să vedem locul nostru înaintea lui Dumnezeu și în fața marelui univers. Înțelegem că Dumnezeu ne-a creat ca să fim „stăpîni ai firii dar în același timp și „slujitori" ai ei.

Valoarea și misiunea aceasta o înțelegem dîndu-ne seama că deși sîntem mici și neînsemnați cu puterea fizică și materială, sîntem totuși, putem să fim, mari ca persoană creatoare de valori.

Aflîndu-ne în zi de vară în mijlocul naturii, încărcată de roade,

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 4-a)

Comemorări

IOSIF VULCAN — 75 de ani de la moarte

— Un mare îndrumător şi pasionat animator —

La 8 septembrie a.c. se împlinesc 75 de ani de la stingerea din viaţă a lui Iosif Vulcan, unul din cei mai de seamă scriitori şi publicişti ardeleni ai vremii, la vîrsta de 66 de ani. S-a născut în satul Holod, lîngă Beiuş — judeţul Bihor — la 1841 şi a decedat în 1907. După ce a terminat studiile liceale, a urmat facultatea de drept, la Budapesta. Acolo a editat mai întîi revista „Familia" (1865—1880) şi apoi a transferat-o la Oradea (1880—1906), unde şi-a făcut debutul, Mihai Eminescu.

De la apariţia revistei „Familia" s-a bucurat de colaborarea unei întregi pleiade de scriitori din toată Ţara Românească, ca: Vasile Alecsandri, G. Bariţiu, Al. Papiu Ilarian, Andrei Bârseanu, D. Bolintineanu, Timotei Cipariu, Aron şi Nicolae Densuşianu, B. P. Haşdeu, Al. Vlahuţă, B. Delavrancea, Duiliu Zamfirescu, G. Coşbuc, Miron Pompiliu — prietenul apropiat al lui Eminescu, V. A. Ureche, Tocilescu, apoi cei de la Astra culturală şi de la Fondul de teatru I. I. Lapedatu, V. Oniţiu etc.

Ca un adevărat îndrumător şi pasionat animator a pus bazele unui program pentru crearea unităţii noastre culturale.

Iosif Vulcan a scris nu numai proză ci şi versuri. Despre poezia lui s-a exprimat atît de plastic Oct. Goga: „Poezia lui Iosif Vulcan este ca o băutură reconfortantă în formele ei simpliste însă cu efecte salutare...". Poezia lui aprindea flăcările mîndriei românilor ardeleni, chiar şi în epoca de la 1881—1905, în timpul pasivităţii decretată de către Comitetul Naţional Român din Transilvania care i-a inspirat versurile:

„Încrede-te în tine române asuprit,
Încrede-te în tine
Căci ai putere în piept
Ai braţe mari şi pline
Şi poţi să stai tot drept,
Puterea ta de viaţă
Uimit-a pe duşmani...".

Poemele: „Geniul Naţiunii", „Zimbrul lui Dragoş", „Gorunul lui Horia" şi „Orfana Crişului", spun însă mai mult.

După moartea lui Simion Bărnuţiu se închină memoriei acestuia şi salută satul său de naştere:

„Eşti mică Bocşa, dar la tine
Românii vin să ţi se închine
Căci ai un farmec înalt şi sfînt
. . . . . .
Bărnuţiu în leagăn şi mormînt..."

Poezia „La Unirea Principatelor", „Dorul de sat", l-au copleşit ca şi pe Goga şi Coşbuc.

Iosif Vulcan a scris, de asemenea, nuvele, romane şi piese de teatru. În romanul „Ranele Naţiunii" repugnă pe toţi renegaţii. Iar la Teatrul Naţional din Bucureşti i s-a jucat, în prezenţa lui piesa „Ştefan Vodă cel tînăr".

De remarcat, de asemenea că chiar în primul număr al revistei „Familia", Vulcan l-a publicat pe Ioan Eliade Rădulescu şi portretul lui.

La 1 oct. 1877 a lansat apelul de ajutorare a soldaţilor răniţi în războiul pentru independenţă. Deşi colectele erau interzise, Iosif Vulcan, îndruma să se trimită ajutoarele din Ardeal pe numele lui Dimitrie Ghica la Bucureşti şi al doamnei Judita Măcelariu, la Sibiu.

În scopul înfiinţării Societăţii pentru Fondul de teatru românesc în Ardeal, s-au făcut apeluri peste apeluri aşa că la 22 august 1905, cu prilejul adunării generale a „Astrei", la Sibiu s-a inaugurat scena teatrului, cînd Vulcan recomanda ca în teatru să se prezinte o limbă românească corectă, mai ales că „spre norocire ne-am trezit din visul ameţelii latinizatoare..." şi s-a declarat mulţumit că „a făcut tuturor toate după Sfînta Scriptură". Comediile lui ca de pildă „Ruga de la Chisătău" au fost jucate ca şi ale lui Vasile Alecsandri.

Ceea ce a fost foarte important pentru viaţa lui Iosif Vulcan şi pentru literatura noastră, a fost lansarea şi „botezul" lui Eminescu în „Familia", publicîndu-i primele poezii: „De-aşi avea", „O călătorie în zori", „Din străinătate", „La Bucovina", „Ce-ţi doresc eu ţie România"...

...„Îmi aduc aminte — scria ulterior Iosif Vulcan —, cum într-o dimineaţă de februarie 1866, primii o scrisoare din Cernăuţi în care un tînăr, după cum scria de 16 ani, îmi trimitea nişte încercări literare. Era tînărul *Mihai Eminovici* care mă frapau şi deschisei cu plăcere coloanele foii mele noului talent şi viitorului mare poet. L-am românizat şi l-am introdus în literatură cu numele *Eminescu*. Astfel botezul literar al lui Eminescu s-a făcut în revista „Familia". Dînsul n-a protestat ci l-a adoptat. I-am trimis un onorariu modest şi poetul mi-a răspuns că acesta a fost primul onorar şi primit chiar din Oradea...".

Mai tîrziu Iosif Vulcan l-a cunoscut personal pe Eminescu la Bucureşti. În 1883 revăzîndu-l în salonul literar al lui Titu Maiorescu l-a încîntat cînd şi-a citit cîteva poezii ca „Pe lîngă plopii fără soţ", „Cînd amintirea", ş. a.

Moartea tristă şi timpuria dispariţie a poetului la 17 iunie 1889 l-a întristat şi a scris în „Familia": ...„Eminescu a murit! El a fost un luceafăr al poeziei româneşti. Un poet care a trăit şi a murit în mizerie. Un poet care spinteca norii cu gîndul şi găsea dincolo de stele forme noui pentru cugetarea românească"...

Nicolae D. Găvozdea

(Continuare în pag. a 3-a)

„Crucii Tale ne închinăm Hristoase..."

(Continuare din pag. 1)

b) Că cinstita cruce i-a servit Mîntuitorului Hristos drept unealtă sau armă de biruinţă, drept altar de jertfă bineplăcută şi binepremită de Dumnezeu, drept instrument de salvare a neamului omenesc, ne-o învaţă deslușit Pavel cel mult luminat de Sf. Duh. El scrie limpede: *„A dezbrăcat* (de putere) *domniile şi stăpînirile* (drăcimea) *şi le-a făcut de ocară înaintea lumii după ce a ieşit biruitor asupra lor prin cruce"* (Col. 2, 15).

Să ţinem seamă că Pavel scrie clar *„biruitor prin cruce"*. Cei biruiţi sînt Satana şi ortacii lui. Astfel, crucea trebuie s-o urască cei învinşi prin ea, dracii nu creştinii! Cine urgiseşte crucea face bucurie celui rău! Dacă nu mai rău.

c) La Efeseni 2, 16 stă scris aşa: „Şi a împăcat pe cei doi cu Dumnezeu, într-un singur trup, prin cruce, prin care a nimicit vrăjmăşia." Cei doi sînt păgînul şi evreul.

Un trup este Biserica creştină.

Din acest text se vede încă o dată că unealta cu care Hristos-Domnul a împăcat pe om cu Dumnezeu şi pe cei doi întreolaltă a fost crucea ce nicidecît nu trebuie lepădată din partea unui adevărat creştin.

Acest adevăr sub altă formă îl găsim exprimat şi în versetul Col. 2, 14 unde citim: „Zapisul (poliţa) care stătea împotriva noastră şi ne era potrivnic cu poruncile lui, l-a şters şi l-a nimicit pironindu-l pe cruce."

Iată din nou ni se arată că piedecile mîntuirii au fost înlăturate prin cruce.

Pentru orice creştin cu judecata sănătoasă, este de netăgăduit că: Lemnul pe care s-a suit Satana ne-a adus nefericire. Lemnul pe care s-a înălţat Hristos ne-a dobîndit fericirea veşnică.

Lemnul din paradis ne-a rănit. Lemnul de pe Golgota ne-a tămăduit.

Pe lemnul cel vechi a învins vrăjmaşul. Pe lemnul cel nou a biruit Mîntuitorul. Cel din început a rodit amărăciune, cel de pe urmă a rodit mîngîiere multă. Acela de demult a fost aducător de blestem, acesta de acum este aducător de binecuvîntare. Temei mare şi pricină tare avem ca să cîntăm: „Crucii Tale ne închinăm Hristoase..."

În cereasca Lui propovăduire Hristos, Domnul nostru, a pomenit adeseori atît despre crucea Sa, crucea Domnului, cît şi despre crucea mea, a omului. Pe a Sa El a purtat-o cu dragoste şi cu răbdare neştirbită. Crucea omului El ne-a poruncit cu apăs s-o purtăm fiecare dintre ucenicii Săi în fiecare zi. „Apoi le spunea tuturor: de vrea cineva să mă urmeze, să renunţe la sine însuşi, să-şi ia crucea zi de zi şi să mă însoţească" (Luca 9, 23). „Cine nu-şi duce crucea şi nu mă urmează nu poate fi ucenicul Meu" (Luca 14, 27).

Crucea de fiecare zi a omului este greutatea luptei contra ispitelor ce ne vin de la poftele noastre cele rele, ce ne vin de la diavolul şi de la prietenii cei păcătoşi. Crucea omului este povara înfrînării, a cumpătării, a renunţării la toate relele ce ne împresoară şi ne asaltează. Dar să nu descurajăm. Imitînd pe Pavel în stăruitoare rugăciune, vom reuşi şi noi să ne mîndrim întru Domnul: „Toate le pot prin Acela care-mi dă putere" (Filipeni 4, 13).

„Să stăm bine, să stăm cu frică...!"

Între altele, ni se pun adesea din partea unor credincioşi întrebări legate de participarea la sf. slujbe, de momentul în care un credincios trebuie să meargă la biserică, de felul cum trebuie să se îmbrace, să se pregătească sufleteşte, cum trebuie să stea în timpul slujbei şi altele asemenea acestora.

Desigur că astfel de întrebări izvorăsc din constatarea că, în unele părţi, unii credincioşi vin la biserică la voia întîmplării, că în unele biserici este prea multă mişcare, că în biserică se mai intră şi în veşminte nu totdeauna corespunzătoare, ceea ce derutează şi adesea tulbură pe credincioşii care ştiu că şi în biserică, ca oriunde, şi mai ales în biserică sînt anumite rînduieli îndătinate din moşi-strămoşi, care trebuie respectate.

În legătură cu cele de mai sus, de la început arătăm că prima din cele nouă porunci bisericeşti ne povăţuieşte „să ascultăm cu evlavie Sf. Liturghie în fiecare Duminică şi sărbătoare". Pentru orice fiu al Bisericii mersul la Sf. Liturghie, la biserică deci, este o îndatorire elementară.

Desigur că Biserica a poruncit acest lucru ştiind că în rugăciune colectivă, la sf. biserică, ne putem zidi sufleteşte mai vădit ca oriunde, ceea ce mulţi dintre noi simţim nu o dată. Şi pe drept cuvînt, pentru că la sf. biserică, în rugăciune comună, întocmai ca cărbunii — cum bine s-a spus — ne încingem unul de la altul, ne încălzim sufleteşte, ne înălţăm, ne simţim parcă mai uşuraţi, mai gata să iertăm celor ce ne greşesc, mai buni. Tocmai de aceea Sf. Sinod al Bisericii noastre a hotărît revenirea la vechile rînduieli ca în toate bisericile răspunsurile la Sf. Liturghie să fie date în comun de toţi credincioşii, Crezul să fie rostit cu voce tare de toţi credincioşii, cu alte cuvinte participarea credincioşilor la sf. slujbe să fie cît mai activă.

Pe de altă parte, la biserică, în cadrul Sf. Liturghii, retrăim aievea toată lucrarea mîntuitoare a Fiului lui Dumnezeu întrupat, propovăduirea, jertfa şi Învierea Sa, trăind o mai vădită întîlnire „a lui Dumnezeu şi a omului, în care Dumnezeu vine întru întîmpinarea omului la întîlnirea pe care Dumnezeu însuşi i-a hotărît-o" (cf. Pr. Petre Vintilescu: Liturghierul explicat, Bucureşti, 1972, p. 145).

Tocmai de aceea, nu numai preotul, care încă din ajun are canon special de pregătire pentru ca la Sf. Liturghie să aibă o cît mai înaltă trăire lăuntrică, ci şi credincioşii sînt îndatoraţi la o minimă pregătire lăuntrică înainte de a pleca la Sf. Liturghie, pregătire care însă trebuie să fie profundă, susţinută, atunci cînd dorim să ne spovedim şi să ne împărtăşim. Aceasta înseamnă că trebuie să ne examinăm conştiinţa noastră morală, să ne ţinem în frîu pornirile noastre spre rău, să ne împăcăm cu cei cu care sîntem eventual învrăjbiţi etc. Mîntuitorul însuşi ne îndeamnă la acest lucru cînd zice: „De-ţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo înaintea altarului şi mergi de te împăca cu fratele tău şi atunci venind adu darul tău" (Matei 5, 23—24), sau: „Cînd staţi de vă rugaţi iertaţi orice aveţi asupra cuiva, ca şi Tatăl vostru cel din ceruri să vă ierte greşelile voastre" (Marcu 11, 25). Pe lîngă acestea, este cît se poate de bine ca şi credincioşii să meargă fără să mănînce la Sf. Liturghie, cum de altfel se respectă în foarte multe parohii.

Mersul la biserică, participarea la Sf. Liturghie ne îndatorează desigur să ne îngrijim şi de trup, de curăţenia lui, de înveşmîntarea lui potrivit cu demnitatea locului la care ne ducem. Dacă înaintea unui demnitar lumesc nu ne prezentăm oricum, cu atît mai mult cînd stăm în faţa lui Dumnezeu, în sfîntul Lui lăcaş de închinare. Ne vom duce deci la

Arhid. *Gh. Papuc*

(Continuare în pag. a 3-a)

Bogdan Petriceicu Haşdeu

La 25 august 1982 s-au împlinit 75 de ani de la moartea ilustrului cărturar B. P. Haşdeu, personalitate singulară în cultura noastră naţională şi chiar în acea universală.

Născut la Cristineşti, ţinutul Hotinului, la 26 februarie 1838, într-o familie cu o veche tradiţie cărturărească, înzestrat cu o memorie fenomenală, după absolvirea studiilor la Chişmău şi Harchov (Facultatea de drept), Hasdeu, tînărul enciclopedist, înzestrat cu multiple însuşiri, se stabileşte mai întîi la Iaşi (1857), iar după cîţiva ani la Bucureşti, impunîndu-se în scurt timp printr-o rară erudiţie, fiind unul dintre fondatorii culturii noastre moderne.

În acele momente hotărîtoare ale naţiunii, Haşdeu se înscrie cu toată convingerea în lupta pentru unirea Moldovei cu Ţara Românească, în acest scop fondînd la sfîrşitul anului 1858 ziarul unionist „România", iar după aceea va milita cu aceeaşi ardoare, în vederea desăvîrşirii unităţii statale, deziderat susţinut fără reticenţe încă din 1867 odată cu instaurarea dualismului în Transilvania. De altminteri, problema naţională l-a preocupat în cel mai înalt grad, aşa încît pentru clarificarea sa, a întreprins mai multe călătorii de studii în Transilvania, care au avut ca obiectiv atît cunoaşterea realităţilor româneşti de aici, cît şi de a stabili legături cu conducătorii români de dincoace.

În calitate de publicist s-a impus ca un democrat consecvent, sprijinind la 1864 împropietărirea ţăranilor, combătînd cu vehemenţă cosmopolitismul, ciocoismul şi conservatorismul, situîndu-se în permanenţă de partea forţelor progresiste. După ce fondase numeroase periodice („România", „Aghiuţă", „Satyrul", „Traian", „Columna lui Traian"), Haşdeu renunţă la gazetărie în favoarea

preocupărilor ştiinţifice, puse, de asemenea, în slujba propăşirii neamului.

Datorită eforturilor sale îndreptate în domeniul istoriei pune în circulaţie numeroase date inedite, culese cu multă trudă în arhivele din ţară şi de peste hotare, imprimînd direcţii noi în istoriografia românească, aşa după cum reies din lucrările sale: *Ioan Vodă cel Cumplit, Istoria critică a românilor, Istoria toleranţei religioase în România*, precum şi-n volumele de documente *Arhiva istorică a României*, continuînd activitatea lui N. Bălcescu şi M. Kogălniceanu.

În numele probităţii ştiinţifice, savantul combate curentul latinist, exagerat, care ne făcea deservicii, subliniind însemnătatea civilizaţiei şi spiritualităţii dacice în istoria devenirii noastre. Demonstrarea continuităţii cu argumente ştiinţifice a fost principala latură a activităţii sale.

Cercetările sale filologice (a predat la Universitate cursul de filologie comparată) concretizate în operele *Fragmente pentru istoria limbii române, Cuvinte den bătrîni, Din istoria limbii române, Etymologicum Magnum Romaniae* au rămas lucrări de referinţă în specialitate, deşi unele dintre tezele sale sînt astăzi depăşite.

Concomitent cu activitatea ştiinţifică a continuat şi pe cea literară, istoria fiind folosită ca sursă de inspiraţie. Din tot ce a scris (versuri, nuvele, dramaturgie) a rămas pentru posteritate cu Răzvan şi Vidra, una dintre cele mai bune drame romantice româneşti.

Ca o consecinţă a meritelor sale, la 1876 e numit Director al Arhivelor Statului, post ce-l deţine pînă în anul 1900, iar în 1877 este ales membru al Academiei Române. În acelaşi timp a fost membru al mai multor academii şi societăţi de lingvistică de peste hotare.

Se stinge la 25 august 1907, lăsînd în urma sa o operă uriaşă, originală, care a îmbogăţit tezaurul culturii naţionale.

Mihai Sofronie

Smerenia — temelie a vieţii creştine

Smerenia este una din virtuţile creştine de primă însemnătate în arătarea în lume a chipului de vieţuire creştinească al urmaşilor Mîntuitorului Iisus Hristos. Desfăşurîndu-şi viaţa sub povaţa ei, „creştinul recunoaşte că toate darurile şi însuşirile sale bune le-a primit de la Dumnezeu şi de aceea nu se mîntuieşte cu ele".

Aşa stînd lucrul, credinciosul creştin, cucerit de virtutea smereniei, înţelege uşor cuvintele Sfintei Scripturi, care zic: „Ce ai care n-ai luat, iar dacă ai luat, ce te lauzi ca şi cînd n-ai fi luat?" (I Cor. 4, 7).

Dar bine ştim că firea noastră este legată şi de unele slăbiciuni pe care, tot prin puterea Duhului smerit, se cade să ni le recunoaştem cu toată sinceritatea ,ca în acest fel să putem întrerprinde paşi pe calea desăvîrşirii noastre în cele ale vieţii creştine.

Smerenia creştină ne vine în ajutor şi în a privi după dreptate, fără pic de invidie, viaţa bună şi faptele alese ale aproapelui nostru, adică să recunoaştem, fără părtinire, tot ce acesta are bun şi folositor vieţii sale şi aceleia a semenilor săi. Firesc, şi semenul nostru nu este scutit de unele slăbiciuni, ca oricare om; dar duhul smereniei ne ajută să nu le judecăm pe acestea mai în umbră decît sînt ele în realitate, să nu le condamnăm cu patimă, ci cu creştinească îngăduinţă, găsind rostul îndreptării lor.

Virtutea smereniei se înfiripează în noi şi apoi lucrează în noi, desăvîrşindu-ne treptat în fiinţa noastră prin harul lui Dumnezeu. Ea sîrguieşte apoi spre întărirea credinţei în Dumnezeu, sporind puterea rugăciunilor de pocăinţă şi făptuirea binelui. Mîntuitorul Iisus Hristos ne face îndemn spre deprinderea şi întărirea neîncetată a tuturor virtuţilor. Dar cînd se opreşte asupra smereniei, El ni se dă pe Sine însuşi drept cel mai desăvîrşit chip de smerenie, zicînd: „Învăţaţi de la Mine că sînt blînd şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre" (Matei 11, 29). Cu adevărat, Mîntuitorul Hristos s-a smerit pe Sine, luînd chipul nostru. Dar tocmai prin aceasta El s-a înălţat mai presus de oricine dintre oameni şi „şade de-a dreapta Tatălui" Său, în ceruri.

Să stăruim cu rugăciuni întru smerenie, să preţuim deci după dreptate faptele semenilor noştri, să ne ferim de laudă deşartă, să vădim dragoste nefăţarnică înfăptuirea binelui, dreptăţii şi păcii, că prin acestea, ca şi prin toate faptele asemenea acestora, să întărim în viaţa noastră smerenia adevărată, care stă la temelia altor virtuţi creştine.

Pr. prof. *D. Călugăr*

„Să stăm bine, să stăm cu frică...!"

(Continuare din pag. a 2-a)

biserică îmbrăcaţi nu sumar, nici luxoşi, nici murdari, ci cu haine curate, sobre, decente, potrivite buneicuviinţe. Aceasta pentru că aşa se cuvine „casei lui Dumnezeu", iar pe de altă parte pentru a nu tulbura cu nimic liniştea sufletească a semenilor noştri. „Prin îmbrăcăminte — spunea încă în sec. VI d. Hr. Sf. Doroteu de Gaza — putem să trezim sau invidia semenilor sau să ducem în ispită", observaţie cît se poate de îndreptăţită atunci cînd îmbrăcămintea noastră este luxoasă sau şumară.

Există bunul obicei, el fiind vădit în multe dintre parohiile săteşti, cum este de pildă Mărginimea Sibiului, ca credincioşii noştri să meargă la biserică îmbrăcaţi în minunatele noastre costume populare. Într-o Duminică din una din iernile trecute, cînd şi ciobanii mai stau pe acasă, am slujit în biserica mare din Poiana Sibiului, simţindu-ne ca într-o tindă a raiului în biserica plină de credincioşi îmbrăcaţi toţi, bărbaţii şi femeile, în neîntrecutele costume săliştenești. M-am nimerit de asemenea, la vremea prînzului, Duminica la parohia Şugag, pe valea Sebeşului, cînd din biserică mi se părea că se revarsă Feţi-Frumoşi şi Ilene Cosînzene, atît de bine îi stă românului în straiele sale străbune.

O altă întrebare se referă la timpul cînd trebuie mers la sf. biserică.

Este bine, desigur, ca la sf. biserică să mergem de la început, de la utrenie, care, prin rugăciunile şi cîntările sale, ne pregăteşte sufleteşte spre a intra în Sf. Liturghie. Dacă îndatoriri diverse ne reţin, firesc este ca să mergem atunci cînd clopotul trage de Sf. Liturghie şi să rămînem pînă la terminarea ei, cu atît mai mult cu cît îndrumările mai noi sînt ca pomenirile să se facă numai la Sf. Proscomidie, cum este şi firesc de altfel, nu şi la ectenia întreită şi, adesea, şi la ieşirea cu Sf. Daruri, astfel ca Sf. Liturghie să nu fie frîntă şi să se poată termina în cel mult două ore, cu predică cu tot.

Subliniem însă că mersul la biserică este cu adevărat folos numai atunci cînd sîntem în sf. lăcaş cel puţin înainte de citirea Apostolului şi Sf. Evanghelii şi rămînem pînă după prefacerea Sf. Daruri în Trupul şi Sîngele Domnului nostru Iisus Hristos, adică pînă la Axion. De aceea Sf. Ioan Gură de Aur aseamănă pe cei ce nu vin la timp şi pleacă înainte de vreme de la Sf. Liturghie cu luda vînzătorul care, pentru a-şi împlini gîndul trădării, a părăsit pe Mîntuitorul înainte de sfîrşitul Cinei celei de taină. Aşa se face că în vechime „cei ce părăseau sf. lăcaş înainte de terminarea Sf. Liturghii erau pedepsiţi cu afurisenia sau excomunicarea, adică îndepărtarea din rîndul credincioşilor" (cf. Învăţătura de credinţă creştină ortodoxă, Bucureşti 1952, p. 282).

O ultimă întrebare la care am dori să răspundem în aceste fugare rînduri se referă la modul în care trebuie să stăm în sf. biserică. În această privinţă o primă lecţie ne dă tot Mîntuitorul Iisus Hristos prin Parabola vameşului şi a fariseului. Adică, la biserică nu venim cu gînduri şi cu ţinută trufaşă, ca fariseul, ci cu inimă zdrobită, cu căinţă şi dorinţă de îndreptare, ca vameşul. Avînd deci o ţinută smerită dar demnă, după ce ne închinăm la icoana de la tetrapod ne aşezăm cu grijă şi în linişte la locul în care stăm de obicei în sf. biserică. Intrat în biserică, ne învaţă Învăţătura de credinţă creştină ortodoxă amintită, la p. 283, „nu umbla şi nu te mişca fără rost, ci rămîi în linişte la locul ce ţi l-ai ales dintru început... Păstrează tot timpul, în ţinuta şi înfăţişarea ta trupească, cuviinţa şi evlavia pe care trebuie să le avem în faţa Împăratului tuturor. Nu sta tolănit sau alene în strană, ci drept... Nu vorbi, nu rîde, nu-ţi roti ochii împrejur ca să vezi cine a mai intrat sau cine iese sau ce face vecinul de lîngă tine, ci urmăreşte cu băgare de seamă rînduiala slujbei, luînd parte la cîntările Sf. Liturghii".

Desigur că o asemenea rînduială trebuie respectată în primul rînd în sf. altar, pentru ca sfinţitul sau sfinţiţii slujitori să nu fie tulburaţi cu nimic de la cutremurătoarea lucrare ce au de săvîrşit, cîntăreţul bisericesc, crîsnicul, epitropii etc. fiind îndatoraţi şi ei să stea la locul lor, fără a umbla prea mult prin biserică tulburînd asistenţa, cum din păcate se mai întîmplă pe ici pe colo.

De altfel asupra acestor îndatoriri ne atenţionează chiar o seamă de expresii pe care le auzim rostindu-se în timpul Sf. Liturghii, începînd cu primele cuvinte ale Sf. Liturghii: „Cu pace Domnului să ne rugăm" şi continuînd cu: „„Înţelepciune, drepţi", „Cu înţelepciune să luăm aminte", „Sus să avem inimile" ş. a. La atenţie specială însă ne cheamă cuvintele rostite de preot sau diacon: *„Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte Sfînta Jertfă cu pace a o aduce!"*, care ne pregătesc pentru cel mai solemn sau important act din Sf. Liturghie: prefacerea Sf. Daruri, momentul culminant al Sf. Liturghii, ce trebuie întîmpinat cu minte trează şi emoţie sfîntă.

Luînd seama şi la aceste cîteva gînduri, slujitori şi credincioşi deopotrivă nu vom merge „la biserică spre judecată sau spre osîndă — cum ne încredinţează Sf. Ioan Gură de Aur — ci spre înţelepţire, spre dragoste, spre virtute, spre împăcarea cu Dumnezeu, spre pace trainică, spre primirea a nenumărate bunătăţi, ca să ne sfinţim pe noi înşine şi să zidim şi pe aproapele nostru".

Importanţa meditaţiei în viaţa religios-morală

Desigur, cunoaştem cu toţi cuvîntul *meditaţie* încă de pe cînd eram pe băncile şcoalei, ceea ce nu înseamnă că sîntem lămuriţi deplin şi asupra sensurilor lui, care sînt multiple. În primul rînd, meditaţie înseamnă activitatea intelectuală prin care omul se gîndeşte, cugetă, îşi concentrează atenţia asupra unei probleme, asupra unei datorii pe care o are de îndeplinit, asupra unui lucru pe care vrea să-l facă, asupra consecinţelor posibile pe care le poate avea acţiunea pe care a făcut-o sau are de gînd să o facă. În scurt, a medita înseamnă a te gîndi întens şi cu interes la ceva ce vrei să întreprinzi sau să cunoşti, sau a căuta prin gîndire soluţia unei probleme care te preocupă. Dicţionarul limbii române moderne (ediţia 1958) dă următoarele sensuri acestui cuvînt: 1. A cugeta adînc asupra unui lucru; 2. A examina ceva din toate punctele de vedere; 3. A studia, a plănui, iar pentru substantivul meditaţie dă următoarele sinonime: meditare, reflectare, cugetare adîncă.

Desigur, în limbajul teologic cei doi termeni au cu precădere un înţeles religios-moral. Astfel, meditaţie înseamnă timp de reculegere şi de examinare a conştiinţei, prin prisma împlinirii sau neîmplinirii voii lui Dumnezeu; la fel meditaţie înseamnă şi un anumit gen de cuvîntare bisericească, de extindere mai redusă, în care predicatorul se concentrează asupra unei idei pe care o adînceşte, pentru ca să desprindă anumite concluzii practice, care pot fi transpuse în viaţa credincioşilor.

În acelaşi înţeles religios-moral, a medita înseamnă a-ţi concentra atenţia şi a te gîndi, în primul rînd, la calitatea ta de creatură a lui Dumnezeu şi la relaţia dintre tine şi Dumnezeu. A medita în acest sens, înseamnă a recunoaşte că Dumnezeu este fiinţa supremă, izvorul întregii existenţe, iar noi oamenii sîntem cea mai aleasă creatură a Lui, fiii Săi, care sîntem chemaţi la o viaţă supranaturală, la care nu putem ajunge decît dacă stăm în permanentă legătură cu El. A medita în acest sens, înseamnă a te gîndi — cum spune psalmistul — să dai răspuns la întrebarea: „Cine e Dumnezeu mare ca Dumnezeul nostru?", a recunoaşte că Tatăl este creatorul tuturor celor văzute şi nevăzute, Fiul este Mîntuitorul lumii, iar Duhul Sfînt este sfinţitorul oamenilor şi al lumii prin harul Său, pe care-l revarsă peste întreaga creatură. A medita în acest sens, înseamnă a te gîndi mereu şi a fi preocupat mereu de destinul tău ca fiinţă creată şi dependentă de Dumnezeu, care trebuie să trăieşti după dreptarul descoperit de El, căci după obştească înviere şi judecată, vei fi sortit să mergi, după cum ţi-ai trăit viaţa pămîntească, în fericirea sau în osînda veşnică. A medita în acest sens, înseamnă a te gîndi la marea operă de răscumpărare prin Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, care din marea Sa dragoste pentru noi, a suferit patimile şi moartea.

În înţeles moral, meditaţia este cugetarea care are ca obiect propriile tale fapte — sau şi ale altora — fie înainte de a le face, fie după ce le-ai făcut, pentru a le judeca sau aprecia din punct de vedere moral dacă trebuie sau nu nă le facă, dacă acestea sînt bune sau sînt rele, de asemenea, dacă urmările acestora au fost bune sau rele. Astfel, a medita în înţeles moral înseamnă a face o analiză a propriilor tale gînduri şi fapte în primul rînd şi a le aprecia valoarea lor morală prin prisma celor trei criterii ale moralităţii: obiectul, scopul şi împrejurările faptei.

Plecînd de la unele texte din Sfînta Scriptură, precum: „Mă gîndesc adînc la poruncile Tale şi cărările Tale le am sub ochi" (Ps. 118, 5), sau: „Voi cugeta adînc la rînduielile Tale..." (Ps. 118, 66. 97), unii Sf. Părinţi consideră meditaţia ca un mijloc necesar în vederea îndreptării, însănătoşirii şi îmbunătăţirii morale a creştinismului, dacă acesta îşi supune gîndurile şi faptele unei serioase analize, spre a afla dacă acestea au fost în conformitate sau împotriva voii lui Dumnezeu, exprimată în legea morală.

Desigur, dacă subiecţii meditaţiei pot fi diferiţi după fire, structură sufletească, cultură, viaţă interioară, nefiind înclinaţi toţi în aceeaşi măsură spre meditaţie, obiectul meditaţiei creştinismului, deşi foarte variat ca temă, rămîne acelaşi pentru toţi, dar alegerea lui este personală şi preferenţială. Pentru toţi creştinii însă, în rîndul întîi, obiect de meditaţie trebuie să fie *iubirea lui Dumnezeu* pentru om şi pentru lume, căci: „Aşa a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Unul-Născut, Fiul Său, l-a dat, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică" (Ioan 3, 16).

Un alt subiect al meditaţiei trebuie să fie *bucuria lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăieşte*, deci pentru orice păcătos care se converteşte, asemenea fiului risipitor din parabolă, care recunoscîndu-şi greşala faţă de tatăl său, şi-a venit întru sine, hotărîndu-se să se întoarcă pe calea cea dreaptă, zicîndu-şi: „Scula-mă-voi şi mă voi duce la tatăl meu şi-i voi zice: Tată, am greşit la cer şi înaintea ta şi nu mai sînt vrednic a mă numi fiul tău; primeşte-mă ca pe una din slugile tale" (Luca 15, 18—19).

Dar nici un obiect al meditaţiei nu e mai sublim decît *viaţa şi faptele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos*, care — cum spune cîntarea: „Unule Născut, Fiule..." — a binevoit să primească, pentru mîntuirea noastră, întruparea din Sfînta Fecioară Maria, să pătimească şi să-şi dea viaţa pentru noi, dîndu-ne nouă celor cu care prin întrupare a devenit frate, cea mai măreaţă pildă de dragoste, căci: „Mai mare dragoste decît aceasta nimenea nu poate să aibă, decît să-şi pună viaţa sa pentru prietenii săi" (Ioan 15, 13). La fel, obiect al meditaţiei noastre ar trebui să fie *iubirea Mîntuitorului faţă de chinuitorii Săi*, căci în timp ce aceştia îl răstigneau, El se ruga pentru ei: „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac" (Luca 23, 34). Urmarea unei astfel de meditaţii poate fi străduinţa creştinului de a-i urma lui Hristos, prin dragostea arătată faţă de aproapele prin fapte, dusă pînă la jertfelnicie.

Dar, între altele, obiect de meditaţie trebuie să fie şi pilda vieţii unui număr nesfîrşit de sfinţi, mucenici şi martiri, care şi-au închinat viaţa Domnului — iar unii chiar şi-au jertfit-o — în opere de milostenie şi binefacere în favoarea aproapelui, în apărarea credinţei, în înfruntarea păcatelor celor puternici, în jertfirea vieţii pentru credinţa în Hristos. Numele unor sfinţi, ca: Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Paraschiva şi altele, sînt legate de minunate fapte, viaţa lor oferindu-ne nouă celor de azi pildă vrednică de urmat. Îndemn de a urma pe sfinţii ne dă Sf. Apostol Pavel, cel ce a suferit atît pentru Evanghelia lui Hristos, cînd ne face invitaţia: „Fraţilor, să-mi fiţi mie următori, precum şi eu sînt lui Hristos" (I Cor. 11, 1).

Însuşi faptul de a te hotărî să urmezi exemplul unui sau altuia dintre sfinţi, deci să-l iei model pentru viaţa ta, este rezultatul unei adînci meditaţii, iar după ce ne-am ales exemplul de urmat, aceasta poate produce o adevărată convertire morală în noi.

Concentrîndu-ne atenţia şi preocuparea asupra unor astfel de obiecte de meditaţie, care, în fond, toate sînt cuprinse în „legea Domnului" ,cugetînd adînc asupra lor, vom putea face paşi însemnaţi pe drumul urcuşului duhovnicesc al desăvîrşiri morale, asemănîndu-ne astfel omului despre care psalmistul spune că n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în adunarea hulitorilor de Dumnezeu, „ci legea Domnului e dorirea lui şi la legea Lui cugetă ziua şi noaptea" (Ps. 1, 2).

Arhid. prof. *I. Zăgrean*

Iosif Vulcan...

(Continuare din pag. a 2-a)

Nu trebuie uitat că Iosif Vulcan a fost un produs al Astrei culturale cu care s-a identificat. Cu prilejul a 40 de ani de apariţie a „Familiei", „Astra" a sărbătorit acest eveniment la Oradea iar la 6 aprilie 1904 a sărbătorit-o Academia.

La Oradea Societatea corală „Hilaria" a dat un concert la care şi-au adus contribuţia studenţii români de la Academia de drept şi s-a jucat piesa „Ruga de la Chisătău". Aci au participat la aniversarea „Familiei" şi un grup de tineri români veniţi în mod special de la Paris, Viena, Budapesta, Cernăuţi, Cluj, care l-au omagiat pe venerabilul Iosif Vulcan. Acelaşi lucru l-au făcut publicaţii ca „Tribuna" de la Arad, „Gazeta Transilvaniei", „Telegraful Român", „Universul" din Bucureşti.

Octavian Goga, reprezentantul Soc. de lectură „Petru Maior" şi al revistei „Luceafărul" din Budapesta, omagiindu-l, încheia: „Bătrîne maiestre, lumea te admiră, noi ucenicii te iubim...". Iar tinerimea din Paris, i-a oferit un album cu o colecţie de compoziţii muzicale de G. Enescu care se afla student la Conservatorul din Paris.

O, dar ce frumoasă şi entuziastă primire le-a făcut Iosif Vulcan memorandiştilor I. Coroianu, Vasile Lucaci, dr. Ioan Raţiu la trecerea lor prin gara Oradea la 1894, încît mulţimea a luat cu asalt peronul gării.

La o conferinţă ţinută în 1925 la teatrul din Oradea, Octavian Goga a avut toată atenţia faţă de văduva lui Iosif Vulcan, Aurelia, care mai trăise după el aproape 20 de ani şi a accentuat o dată în plus personalitatea întemeietorului revistei „Familia" care apare astăzi în condiţii ireproşabile sub conducerea poetului Al .Andriţoiu — şi a omului de cultură a vremii, totodată un mare animator şi pasionat îndrumător, activitate ce s-a răsfrînt asupra întregii Transilvanii.

În faţa acestei măreţe comemorări ne înclinăm şi noi frunţile, cum a făcut întotdeauna *„Telegraful Român"*. Iar cei care vor veni după noi, o vor face-o la 100 de ani de la moarte.

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— *Duminică, 4 iulie* — P. F. Patriarh Iustin a luat parte la festivitatea instalării Prea Sfinţitului Epifanie Norocel în calitate de episcop al Eparhiei Buzăului. Prea Fericirea Sa a fost însoţit de o parte din membrii Sf. Sinod.

— *Joi, 8 iulie* — P. F. Patriarh Iustin a prezidat consfătuirea cu preoţii români care aparţin Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Europa centrală şi occidentală. La consfătuire au luat parte ÎI. PP. SS. Mitropoliţi Antonie al Ardealului, Nestor al Olteniei, Nicolae al Banatului, precum şi P. S. Episcop-vicar Adrian Botoşăneanul.

— *Luni, 12 iulie* — P. F. Patriarh Iustin a luat parte la recepţia oferită de Federaţia Comunităţilor Evreeşti din România, la Hotelul Intercontinental din Bucureşti, cu prilejul celei de a 70-a aniversări a Eminenţei Sale Dr. Moses Rosen, Rabinul-şef al Cultului mozaic din ţara noastră.

Prea Fericirea Sa a fost însoţit de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului şi P. S. Episcop-vicar Roman Ialomiţeanul.

— *Miercuri, 14 iulie* — P. F. Patriarh Iustin, însoţit de P. S. Episcop-vicar Adrian Botoşăneanul, de la Paris, a participat la recepţia oferită de Ambasada Franţei la Bucureşti, cu prilejul zilei naţionale a acestei ţări.

— *Marţi, 27 iulie* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Prof. William Brasil, de la Universitatea „Wayne" din Detroit — S. U. A., aflat în vizită în ţara noastră, împreună cu soţia, la invitaţia Asociaţiei „România". A fost de faţă P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovişteanul.

— *Marţi, 3 august* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe Neville B. Cryer — director general al Societăţilor Biblice unite britanice de la Londra. A fost de faţă Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

— *Marţi, 17 august* — P. F. Patriarh Iustin a luat parte la dineul oferit de Excelenţa Sa Domnul I. Vercouteren, ambasadorul Belgiei la Bucureşti. P. F. Sa a fost însoţit de P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovişteanul.

— *Vineri, 20 august* — P. F. Patriarh Iustin a primit pe D-l Jean Claude Pauvert, director al Centrului de învăţămînt superior UNESCO — Bucureşti, într-o vizită de rămas bun, la încheierea misiunii sale. Domnia sa a prezentat P. F. Sale pe noul director, în persoana D-lui Frantz Eberhard.

— *Sîmbătă, 21 august* — P. F. Patriarh Iustin a participat la Adunarea festivă consacrată celei de a 38-a aniversări a zilei de 23 August, sărbătoarea naţională a poporului român.

— Seara, la orele 20, P. F. Sa, împreună cu PP. SS. Episcopii-vicari Vasile Tîrgovişteanul şi Roman Ialomiţeanul, a luat parte la recepţia oficială oferită cu acelaşi prilej, la Palatul din Piaţa Victoriei din Bucureşti.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

— Duminică, 22 august 1982, a avut loc sfinţirea bisericii noi din parohia Bogata Olteană, prot. Rupea, biserică zidită din piatră cioplită şi îmbrăcată în haina nouă a picturii prin purtarea de grijă a preotului paroh Neacşu Ioan şi a vrednicilor credincioşi din această parohie, cărora li s-a acordat în numele Consiliului şi Comitetului parohial un act de apreciere, iar preotul paroh a fost ridicat la rangul de „iconom stavrofor".

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie, care a săvîrşit prin aceasta prima sfinţire de biserică în cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, însoţit fiind de la Sibiu de P. C. consilier M. Sămărghiţan şi diaconi.

Au vorbit cu acest prilej P. C. preot paroh Neacşu Ioan, cuvînt de învăţătură rostind la sfîrşitul Sf. Liturghii Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală.

— Duminică, 29 august 1982, în cadrul Sfintei Liturghii la Catedrala mitropolitană din Sibiu, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a hirotonit pe tînărul doctorand în Teologie, Suciu Dănuţ-Cornel, întru diacon, în momentul de faţă fiind bursier în oraşul Princeton (S. U. A.).

— În ziua de 30 august 1982, Î. P. S. Mitropolit Antonie a participat la lucrările Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române care s-au ţinut în Palatul Patriarhal din Bucureşti.

— Duminică, 15 august 1982, a avut loc resfinţirea bisericii din parohia Paloş, prot. Rupea, biserică renovată şi restaurată prin purtarea de grijă a preotului paroh Munteanu Ioan şi a bunilor credincioşi din această parohie.

Din încredinţarea Î. P. S. Mitropolit Antonie, biserica a fost resfinţită de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărăşanul.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

— *Sărbătoriri de hram.* — La 15 august 1982, de praznicul Adormirii Maicii Domnului, la toate bisericile din eparhie, care poartă acest hram, sfintele slujbe s-au săvîrşit într-un cadru deosebit de solemn, în prezenţa unui mare număr de credincioşi. P. S. Episcop Vasile, a participat la slujba de la Zalău, unde a omagiat memoria lui Mihai Viteazul, care cu 381 de ani în urmă, în luna august, a repurtat o mare victorie asupra duşmanilor tocmai pe aceste meleaguri, la Guruslău. În cadrul Sf. Liturghii, licenţiatul în teologie Ştefan Ioan a fost hirotonit întru preot pentru parohia Drăgeşti, prot. Beiuş, iar licenţiatul în teologie Inţe Liviu că diacon pentru Catedrala episcopală.

— La Mănăstirea Izbuc, prin grija chiriarhului şi din jertfelnicia credincioşilor pelerini, în ultimul timp, s-a introdus iluminatul electric şi apă curentă, s-a construit un pod de beton şi fier şi este în curs de amenajare drumul de acces.

— *Hirotoniri de preoţi.* — La data de 12 august 1982, a fost hirotonit întru preot absolventul de seminar Ştiop Ioan, pentru parohia Chişirid, prot. Oradea, iar la 13 august, absolventul de seminar Şerban Viorel pentru parohia Valea Mare, prot. Oradea.

— *Sfinţiri de biserici.* — Duminică, 1 august 1982, P. S. Episcop Vasile a săvîrşit slujba de sfinţire a bisericii din filia *Căpleni*, a parohiei Carei, în urma înnoirii şi pictării ei, iar în 6 august, de sărbătoarea Schimbării la Faţă, a sfinţit biserica din filia *Teleac*, a parohiei Saca, prot. Beiuş, în urma lucrărilor de renovare generală din ultimii doi ani. Vecernia a fost săvîrşită în biserica din matra Saca. La fiecare sf. slujbă, chiriarhul a ţinut cîte un cuvînt de învăţătură.

— *Vizitaţie canonică.* — În zilele de 7 şi 8 august, ierarhul a făcut o vizitaţie canonică la Mănăstirea Izbuc, prot. Beiuş, studiind la faţa locului posibilităţile de îmbunătăţire a organizării vieţii religioase în acest aşezămînt. Duminică, 8 august, cu un sobor de clerici monahi şi de mir; a săvîrşit sf. liturghie şi sf. taină a maslului de obşte, ţinînd şi un cuvînt de învăţătură. P. C. Protosinghel Ioanichie Popescu, pentru rodnică şi îndelungată activitate în această mănăstire, a fost hirotesit, cu aprobarea Sf. Sinod, întru *arhimandrit*.

NOUTĂŢI EDITORIALE

Monumente istorice şi de artă religioasă din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului se intitulează lucrarea apărută recent la Cluj din iniţiativa şi purtarea de grijă a Î. P. S. Arhiepiscop Teofil care a scris prefaţa lucrării.

Volumul, bogat ilustrat, conţine o serie de studii semnate de acad. Şt. Pascu, acad. prof. V. Vătăşianu, Dr. Marius Porumb, P. S. Episcop-vicar Iustinian Chira Maramureşanul privind istoricul Arhiepiscopiei, evoluţia arhitecturii eclesiastice pe teritoriul Arhiepiscopiei, pictura vechilor biserici. Studii aparte sînt dedicate în acest volum bisericilor de lemn din Ţara Maramureşului, Ţara Lăpuşului, Ţara Chioarului, Ţara Năsăudului, ţinutul Bistriţei, podişul transilvano-someşan, împrejurimile Clujului şi a Huedinului. Alte capitole înfăţişează arhitectura de zid religioasă din secolele XVIII—XIX, monumentele de artă religioasă din secolul XX şi vetrele noi.

Lucrarea de faţă se înscrie ca o importantă contribuţie la cunoaşterea vieţii bisericeşti din Transilvania.

Semnalăm articolul Prof. Dr. Pompiliu Teodor de la Universitatea din Cluj-Napoca, apărut în revista *Magazin istoric* (1982, nr. 6, p. 14—17) intitulat: „Andrei Şaguna — om de cultură şi acţiune".

Marele mitropolit este înfăţişat aici în astfel de cuvinte: „Om politic şi îndrumător cultural, Andrei Şaguna, prin calitatea de înalt ierarh al românilor ortodocşi din Transilvania, pe care a ilustrat-o, a fost timp de mai multe decenii o personalitate polarizantă. Împreună cu Simion Bărnuţiu, Avram Iancu, G. Barţiu şi alţi oameni politici ai generaţiei paşoptiste, cu rol director în mişcarea de emancipare naţională, a contribuit la progresul societăţii româneşti. Opera lui de organizator al învăţămîntului şi de luminare a poporului, în spiritul tradiţiilor iluminismului, s-a înscris ca un aport preţios la pregătirea condiţiilor împlinirilor naţionale, impuse, în 1918, de necesitatea istorică".

Este menţionată şi atenţia de care personalitatea lui Şaguna s-a bucurat din partea istoriografiei universale. Istoricul american Keith Hitchins i-a dedicat în 1977 monografia: *Orthodoxy and Nationality: Andrei Şaguna and the Rumanians of Transylvania 1846—1873*, lucrare care a fost semnalată şi de foaia noastră la vremea respectivă. (A. J.).

Editura Mitropolia Banatului, a scos de sub teascurile tiparului două cărţi: *Arta veche a Banatului* (1981) şi *Arta feudală în Ţările Române* (1981), sub semnătura Profesorului savant de talie mondială I. D. Ştefănescu şi prefaţate de Î. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu.

A doua carte *Arta feudală în Ţările Române* (Pictura murală şi icoanele de la origini pînă în secolul al 19-lea) este ultima apariţie editorială a lui I. D. Ştefănescu — de la a cărui trecere la cele veşnice s-a împlinit un an († 12 iulie 1981), avînd 432 de pagini şi peste 150 reproduceri alb-negru.

Ambele cărţi sînt însoţite de o foarte bogată bibliografie.

*

La Editura Meridiane, în Colecţia „Comori de artă din România" 2 apariţii notabile: *Arta în epoca lui Vasile Lupu*, sub semnătura a doi valoroşi cercetători Ana Dabjanschi şi Victor Simion şi *Pictura murală în epoca lui Matei Basarab* semnată de Cornelia Pillat.

Prima lucrare nu este numai „o simplă trecere în revistă a creaţiei artistice" din această epocă, ci o încercare de tălmăcire a sensului şi semnificaţiilor particulare ale actului artistic, precum şi locul pe care aceasta îl ocupă în „contextul artei medievale româneşti".

A doua lucrare reprezintă o contribuţie importantă la valorificarea picturii murale din această epocă, care prin „unitatea stilistică a ansamblurilor de pictură" este considerată cea „mai românească din toate" cum afirma N. Ghika-Budeşti. Aceste două apariţii completează în mod fericit unele lacune încă existente în Istoria artei româneşti.

Semănători, seceriş, secerători

(Continuare din pag. 1)

pare că ne-am afla în mijlocul unei mari biserici, în care lucrurile şi fiinţele din jurul nostru oficiază o slujbă mărturisind puterea lui Dumnezeu. Ne aflăm în faţa unei teofanii şi ne vine să roştim cuvintele psalmistului David: „Cît s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut! Umplutu-s-a pămîntul de mărirea Ta" (P. 103, 25).

Pentru a afla pe Dumnezeu, pentru a fi în comuniune cu El nu este nevoie să părăsim lumea, să ne îndepărtăm de oameni, care sînt fraţii noştri, nici să ne retragem într-o viaţă izolată, ci trebuie să slujim, să aducem în munca şi viaţa noastră dragostea de Dumnezeu şi de oameni, să înţelegem chemarea noastră de sacerdoţi ai vieţii şi ai binelui comun.

Acum cînd privim bobul de grîu strîns de pe ogoare, dacă vrem să urmărim istoria lui de cînd a fost semnat sub brazdă şi pînă la recoltă, am avea multe de învăţat din povestea vieţii lui. Mîntuitorul a folosit mai multe pilde în legătură cu aceste lucrări legate de semînat, de secerat şi de secerători: Cît de minunată şi plină de înţelepciune dumnezeiască este pilda semănătorului, în care sămînţa este însuşi cuvîntul lui Dumnezeu iar pămîntul sîntem noi oamenii, precum spune şi Sf. Apostol Pavel: „voi sînteţi ogorul lui Dumnezeu" (I Cor. 3, 9).

Iată cum bobul de grîu este aşezat ca într-un mormînt sub glie. Acolo s-a înfrăţit cu pămîntul, cu matricea din care va răsări ca o minune. „Omul şi doarme şi se scoală, noaptea şi ziua şi sămînţa răsare şi creşte cum nu ştie el.

Două mari pagube se pot ivi la seceriş, sau poate chiar trei: Întîi să nu răsară ceea ce s-a semănat, sau să răsară şi să fie mai mari spinii şi buruienile decît grîul şi în al doilea rînd să lipsească secerătorii la vremea secerişului.

Prima alternativă este aceea de a nu răsări bobul de grîu în fapt de primăvară. Dar aceasta se poate întîmpla dacă el n-a putrezit, dacă el n-a murit. Fără jertfa lui nu se naşte viaţa cea nouă.

Pînă nu se desprinde din legătura cămăşilor cu care era înfăşat nu poate germina. Ce minunată învăţătură pentru noi. Pînă nu învăţăm să ne dăruim, pînă cînd nu ne deprindem din lanţurile iubirii exagerate de noi, ale egoismului, nu putem aduce roade în viaţă. Snopul nostru, la vremea secerişului, este egal, fără rod.

În viziunea creştină în fiecare bob de grîu, ca de altfel în fiecare rod al pămîntului, este o împletire tainică între sudoarea frunţii omeneşti şi binecuvîntarea lui Dumnezeu care trimite ploaie la bună vreme şi lumina binefăcătoare a soarelui. Pentru aceea credincioşii cînd se apucă de secerat îşi fac semnul crucii, iar pe clăile de grîu, după o datină veche, împletesc crucea din spice.

Să amintim şi de o altă pildă a Mîntuitorului, din cîmpul holdelor de grîu, care este tot atît de plină de învăţături pentru viaţa noastră. Este pilda neghinelor. Un om a semănat sămînţă bună în ţarina sa. Dar peste noapte, cînd dormea, a venit vrăjmaşul şi a semănat neghină.

După un timp venind slugile au văzut neghina printre grîu şi au cerut voie să se ducă să smulgă neghina. „El însă le-a zis: Nu ca nu cumva plivind neghina să smulgeţi cu ea şi grîul. Lăsaţi să crească împreună şi grîul şi neghina, pînă la seceriş. Şi la vremea secerişului voi zice secerătorilor: Pliviţi întîi neghina şi legaţi-o în snopi ca s-o ardem, iar grîul adunaţi-l în jitniţa mea" (Matei 13—24, 30).

Desigur lucrătorii din pildă s-au mirat de ce nu au fost lăsaţi să smulgă neghina din grîu. Poate grîul s-ar fi făcut mai mare şi mai rodnic. Întrebarea este pe buzele multor credincioşi. De ce Dumnezeu îngăduie să fie oameni răi lîngă cei buni? De ce răsare soarele şi peste cei buni şi peste cei răi? De ce nu pedepseşte îndată pe făcătorii de rele? Răspunsul la această întrebare chinuitoare ni-l dă Iisus în pilda neghinelor. Dumnezeu este îndelung răbdător. El nu lucrează ca noi. El aşteaptă ca toţi să se îndrepte, căci pentru toţi vine o zi a secerişului. Atunci se va vedea ce fel de rod a adus fiecare în viaţă. Fost-am ca o pîine care hrăneşte şi ajută vieţii, sau am fost ca o neghină care amărăşte viaţa semenilor noştri. Fiecare trebuie să ne înfăţişăm cu un snop la vremea secerişului. Depinde de noi ce fel de snop şi cu cu ce este încărcat snopul vieţii noastre: cu grîu sau cu neghină. „Ceea ce seamănă omul aceea şi seceră" (Gal. 6, 7) „Cine seamănă vînt, culege furtună".

„Ridicaţi ochii voştri şi priviţi holdele că sînt albe pentru seceriş. Iar cel ce seceră primeşte plata şi adună roade spre viaţa veşnică, ca să se bucure împreună şi cel ce seamănă şi cel ce seceră" (Ioan 4, 35—36).

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 15 septembrie 1982 Nr. 35—36/1982

„BIBLIOTECA ASTRA"
SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Calendar de inimă

Avram Iancu al Transilvaniei și al tuturor românilor

— La 110 ani de la moarte —

În vremuri de grea cumpănă românii au știut să-și ridice în frunte pe cei mai buni, lăsînd la o parte pe cei mai nobili, pe cei cu sînge mai albastru sau cu drepturi de succesiune. În 1821 muntenii l-au făcut domn pe Tudor, în 1848 transilvănenii l-au făcut crai pe Avram Iancu, în 1859 moldovenii l-au ales pe Alexandru Ioan Cuza pentru ca, în același an. muntenii să prindă din zbor o bine gîndită subtilitate politică și să-l aleagă tot pe Cuza și astfel să se înfăptuiască unirea Principatelor.

De la moartea lui Avram Iancu au trecut 110 ani, dar faima lui nu numai că nu scade, ci crește din generație în generație, cum e sortit să crească tot ce ne vine din adînc de suferință și vitejie românească pe drum de baladă. Iancu face parte din acea categorie de inspirați care au găsit drumul spre inima poporului, imaginea lor istorică fiind dublată de aura legendei, cum se întîmplă cu toți aceia care se jertfesc pentru alții, pentru cauza tuturor, pentru un ideal generos, pentru Țară. Poporul l-a apoteozat pe Iancu, l-a cîntat, i-a pus coroană mai adevărată decît coroanele cele de oțel sau de aur ale regilor.

Revoluția din 1848 în Transilvania a fost în cea mai mare măsură opera lui. Așa cum s-a statornicit să zicem *„Revoluția lui Tudor Vladimirescu"*, pentru 1821, am putea zice și *„Revoluția lui Avram Iancu"* pentru 1848 în Transilvania, pentru că în ceea ce are o revoluție mai specific și a avut și cea din 1848, anume ridicarea mulțimilor, adunarea și conducerea de oști, însuflețirea și aruncarea lor în luptă pentru o cauză în care nu se mai putea întîrzia, Iancului i se pot atribui fără nici o îndoială meritele exclusive. El n-a fost singurul, e drept, dar a fost cel mai mare. Idei au avut mulți, dar el le-a prefăcut în faptă. El a dat ideilor brațe. De timpuriu, de prin 1846, pe cînd era student la *Facultatea de Legi* din Cluj, își dăduse seama că *„nu cu argumente filosofice și umanitare se pot convinge tiranii, ci numai cu lancea lui Horia"*. Cînd la o consfătuire în Sibiu cei adunați se amețeau cu vorbe, și bătea pasul pe loc, el le-a aruncat cuvinte rămase de pomină care pun net în lumină pe omul de acțiune și de viziune limpede: *„Continuați-vă discuțiile domnilor, că eu mă duc în munți să fac revoluție"*. Un astfel de om nu glumea cu convingerile lui.

Motivele revoluției din 1848 n-au fost aceleași în toate ținuturile locuite de români. În Moldova arată I. Lupaș, se dorea „sfînta păzire a Regulamentului Organic", în Muntenia autonomia națională, bănățenii și bihorenii căutau un *„modus vivendi"* cu elementul maghiar, iar cei din Transilvania cereau independența națională, politică și bisericească, sub sceptrul habsburgic. Aceștia din urmă erau, deși acasă la ei, slugi la stăpîni străini, și răbdarea le ajunsese la margini. Nu li se recunoștea nici dreptul cel mai elementar și firesc, acela de a fi o națiune. Se instituise o *Unio trium nationum*, națiuni care se bucurau de toate privilegiile în imperiu ,dar românii nu erau cuprinși în această uniune, de aceea George Barițiu o socotea pe drept cuvînt *„o conspirație permanentă contra națiunii române"*.

Dreptul legal al românilor de a fi ceea ce erau de fapt, dreptul la reprezentare proporțională în forurile conducătoare și abolirea iobăgiei, au fost revendicările esențiale ale revoluției. Aceste revendicări îi vor aduna pe români pe Cîmpia Libertății, la Blaj, în ziua de 3/15 mai 1848. Au venit acolo zeci de mii, din întreaga Transilvanie: cărturarii cei mai vestiți, Șaguna, Bărnuțiu, Barițiu, Papiu, Laurian, Cipariu, Andrei Mureșanu, preoți și țărani, învățători și meseriași. Se aflau acolo și munteni și moldoveni: Alexandru Ioan Cuza, viitor om al anului 1859, Alecu Russo, Costache Negri, G. Sion.

Aici și acum și-a descoperit Avram Iancu vocația sa de om al momentului. Venise la adunare în fruntea unor nenumărate cete de moți, mobilizați de el din munții Apuseni, din părțile nașterii sale. Ca unul ce fusese printre cei ce pregătiseră organizarea adunării, a luat și el cuvîntul la Blaj. Toți biografii lui au remarcat că era scump la vorbă, măsurat, concis și în aceeași măsură hotărît și precis. Se reține din vorbirea lui mai ales o exclamație menită să insufle celor prezenți mîndrie, curaj și hotărîre: *„Uitați-vă pe cîmp românilor, sîntem mulți ca cucuruzul brazilor. Sîntem mulți, mulți și tari, și Dumnezeu e cu noi"*. El și-a început vorbirea pe Cîmpia Libertății, fiind după Paști, cu strigătul după obiceiul ortodox: *„Hristos a înviat* — adăugînd — *Libertatea a înviat!"*

Vorbitorii de la Blaj au exprimat doleanțele românilor cu destulă cumințenie, păstrîndu-se în limitele ordinii și ale unui bun simț care uneori ni se

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Sf. Apostol Iacov al lui Alfeu

Am expus succint — în nr. 35/36 din 15 sept. 1981 — chipul și faptele Sf. Apostol Iacov, fiul lui Zevedei și al Salomeei, fratele Sf. Apostol și Evanghelist Ioan.

I-a venit acum rîndul să fie biografiat celuilalt apostol al acestui nume, căci se știe (din Matei 10, 3; Marcu 3, 18; Luca 6, 15 și F. Ap. 1, 13) că nu numai ucenicul protomartir a cinstit cu vrednicile sale această piesă onomastică.

Textele citate — patru la număr, toate parcele de liste sau cataloage oficiale — îl numesc, simplu și deslușit, Iacov „al lui Alfeu".

Care „Alfeu"? Generația contemporană pliromei știa care. Altcum, ar fi curs gîrlă explicațiile (sau măcar parafrazele, care de-altcum „tot aia-s", dar mai reduse ca volum și insistență exegetică).

Ceea ce ne interesează aici, acum, este faptul că nu trebuia să fii neapărat purtător al numelui transmis generație de generație de renumitul patriarh biblic Iacov, pentru ca unul din fiii tăi să devină apostol (direct) al lui Mesia-Hristos. E pură întîmplare.

Ca să nu mai lungim vorba, traversăm la altă preocupare de amănunt, nu fără legătură cu detaliile expunerii: Fost-a Iacov (din textele citate mai sus) membru al Soborului Apostolic, „frate" al Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos?

Altcum formulat (ca să răzbim mai ușor și mai sigur la limpezimile de undă scurtă ale soluționării problemei): *Avut-a Mîntuitorul frați?*

Problema comportă nu puțin interes misionar, căreia răbufnirile de prozelitism contemporan îi conferă crescîndă acuitate. De aceea, ocolirea sau diluarea asperităților ei prin artificii pseudoexegetice nu folosește la nimic, nimănui. Dar să revenim la esențial...

La întrebarea: „Avut-a Mîntuitorul frați"? — de pe poziție tex-

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

(Continuare în pag. a 2-a)

350 de ani de la urcarea lui Matei Basarab pe tronul Țării Românești

În cadrul marilor aniversări și comemorări din viața poporului nostru și a Bisericii, împlinirea a 350 de ani de la începutul domniei lui Matei Basarab (septembrie 1632) ne oferă prilejul de a cunoaște rolul deosebit de însemnat al acestui voievod în istoria culturii, a artei românești și a literaturii religioase.

Matei aga din Brîncoveni a fost ridicat pe tron de boierimea autohtonă, nemulțumită de domnii înconjurați de clientelă grecească .Nu a descins direct dintr-o familie domnitoare, dar a adoptat numele de Basarab ca o expresie a dorinței sale și o cerință generală a țării de a restaura vechile rînduieli privind domnia, asemenea lui Neagoe Basarab.

Cu el începe o perioadă de lărgire și întărire a autorității domnești și de reconstrucție a țării. Radu Popescu scrie: „S-au nevoit Matei Vodă de au dres țara foarte bine". Domnia lui (1632—1654) a fost caracterizată sugestiv de pana cronicarului ca epoca în care „Țara iubea pre domn iar domnul pre țară".

În timpul domniei lui s-au dezvoltat meșteșugurile și comerțul; au apărut primele ateliere de tip manufacturier: în 1644 o fabrică de sticlă și în 1646 o fabrică de hîrtie, pe Valea Oltului.

A luptat pentru autonomia țării în sensul că a năzuit să o elibereze de dominația otomană. În acest scop se alătură unui proiect de ligă antiotomană și primește de la posibilii săi aliați — Polonia, imperialii, Veneția — titlul de „general al întregului răsărit".

Domnia lui a coincis cu o epocă de mare înflorire pe toate planurile, cu deosebire în domeniul cultural-artistic și religios. La curtea lui vor veni soli străini, emisari papali și patriarhi, artiști și cărturari, zugravi și tipografi, caligrafi și miniaturiști de renume. De o rară frumusețe sînt cîteva exemplare de manuscrise cu miniaturi, ultimele din istoria acestei arte pe pămîntul românesc. În această complexă activitatea culturală a fost susținut de mitropoliții Teofil și Ștefan, de soția lui Elina și de cumnatul său Udriște Năsturel.

Matei Basarab a reluat activitatea tipografică, încetată la sfîrșitul sec. al XVI-lea. Cu ajutorul marelui sprijinitor al culturii românești, Mitropolitul Petru Movilă din Kiev, înființează în 1635 o tipografie la Cîmpulung, în care apar trei cărți slavone.

În 1637 era în ființă la Govora o nouă tipografie ,în care s-au tipărit cărți slavonești, dar mai ales românești.

Din anul 1644—1652 tipografia funcționează la Tîrgoviște. În cei 22 de ani de domnie, Matei Basarab a tipărit 23 de cărți, dintre care 12 slavone, 9 românești și 2 slavo-române.

Pe lîngă cărțile teologice și de cult, Matei Basarab a tipărit în limba română și primele cărți juridice: Pravila de la Govora (1640), prima carte în limba română tipărită în Țara Românească și Pravila cea mare sau Îndreptarea Legii ,tipărită la Tîrgoviște în 1652 — adevărate monumente ale dreptului scris românesc.

În anul 1646 Matei Basarab a înființat la Tîrgoviște un colegiu umanist, prima școală de nivel superior în Țara Românească.

La curtea lui se alcătuiește, în 1650, Letopisețul Țării Românești de la întemeierea statului pînă în vremea sa.

Pe timpul domniei sale s-au ridicat numeroase ctitorii civile și bisericești. Pe bună dreptate Matei Basarab a fost numit „cel mai mare ctitor bisericesc al neamului nostru".

În epoca lui Matei Basarab se înregistrează strînse legături politice cu Transilvania. Înainte de 1631 Matei aga luptă alături de Gheorghe Rakoczi I (1630—1648) împotriva imperialilor habsburgi pentru apărarea autonomiei Transilvaniei. Țara Românească și Transilvania s-au legat printr-un pact de prietenie și ajutor reciproc (1633), reînnoit în repetate rînduri, care le-a servit în raporturile lor cu Poarta. În 1637, cînd Vasile Lupu a încercat să supună Țara Românească, Matei Basarab primește ajutoare transilvane. Legăturile Țării Românești cu Transilvania au continuat și sub Gheorghe Rakoczi II (1648—1658).

N-au lipsit nici legăturile culturale. Matei Basarab sprijină mișcarea culturală a românilor ardeleni tipărind cărți destinate acestora. În 1640, cînd tipărește Pravila de la Govora el are grijă să scoată o ediție specială pentru Ardeal, semnată de mitropolitul a toată Țara Ardealului, Ghenadie. Dascălul Popa Dobre a venit din Țara Românească și a pus bazele unei tipografii românești în Alba Iulia, în care a apărut Evanghelia cu învățătură în anul 1641. Matei Basarab l-a folosit pe Mitropolitul Teofil într-o misiune politică la principele Gheorghe Rakoczi I. Atunci, probabil, l-a vizitat și pe mitropolitul Ghenadie, căruia i-a dăruit o instalație tipografică. Pravila cea mare (1652) a avut ca tălmăcitor pe transilvăneanul Daniel Tanoneanul, ajuns mitropolit al Ardealului. Ieromonahul Silvestru, cel care începe „izvodirea" Noului Testament, este tipograful muntean pe care Matei Basarab îl trimite Mitropolitul Ghenadie din Alba Iulia cu litere de tipar și teascuri, ca să înceapă acolo tipăriturile românești. Cărțile slave, ca și cele românești, tipărite de Matei Basarab aveau menirea să întărească ortodoxia în Ardeal și de a-i apăra pe românii de aici împotriva tendințelor de calvinizare a ungurilor. Mișcarea culturală înviorată de Matei Basarab a contribuit la reînvierea literară din Ardeal, unde începe o nouă epocă de activitate cărturărească, reprezentată de mitropolitul Simion Ștefan.

Între Ardeal și Țara Românească au existat și legături bisericești. Preotul Vasile de la biserica Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului a fost de mai multe ori la Matei Basarab ca să ia daniile pe care acesta le făcea bisericii Sf. Nicolae. La sfîrșitul anului 1640 Mitropolitul Teofil al Țării Românești a hirotonit la Tîrgoviște pe Ilie Iorest, iar în 1643 pe Simion Ștefan. Matei Basarab a zidit în Ardeal, în 1653, o biserică în satul Porcești, jud. Sibiu.

Legăturile politice, culturale și bisericești între Țara Românească și Transilvania sînt caracteristice domniei lungi și înfloritoare a lui Matei Basarab.

Capacitatea organizatorică, grija pentru buna gospodărire a țării și strădania pentru autonomia ei au creat din chipul lui Matei Basarab imaginea conducătorului ideal care va dăinui peste veacuri ca mare ctitor bisericesc, protector al artelor și animator al vieții culturale românești din prima jumătate a veacului al XVII-lea.

Pr. *Ieremia B. Ghita*

Avram Iancu al Transilvaniei...

(Continuare din pag. 1)

pare chiar prea exagerat, cînd, refăcînd filmul evenimentelor, ne întîlnim cu replica pe care le-au dat-o Kossuth și oamenii lui și chiar „drăguțul de împărat de la Viena". Românii au anunțat, prin gura lui Bărnuțiu, că vor *„a se constitui și organiza pe temei național"*, că *„nu au cuget dușman în contra altor națiuni"*, că înțeleg ca *„toate națiunile să se organizeze pe același temei"*, că *„națiunea română nici nu voiește a domni peste alte națiuni, nici nu va suferi a fi supusă altora, ci voiește drept egal pentru toate"*.

Și care a fost replica? La 29 mai, Dieta întrunită la Cluj a decretat unirea Transilvaniei cu Ungaria, fără a se ține seama de memoriul înaintat de români după adunarea de la Blaj. Se aștepta acum și dizolvarea comitetului român de la Sibiu. Urmară ucideri de iobagi români la Mihalț. Iancu se afla la Sibiu. Înțelege acum că bunele intenții și bunele maniere românești n-au dus la nimic și că singura alternativă e lupta. Cu eternele memorii și petiții adresate bunului simț al legislatorilor, era limpede, nu se mai putea obține nimic. Toți se dovedeau neprieteni și înșelători. La 5 iulie 1848 Iancu pleacă din Sibiu și începe organizarea rezistenței armate. Într-o lună pune pe picioare o armată. Kossuth va trimite în Transilvania pe față pe generalul Bem, pe Hatvany și alți militari cu armate în regulă, ca să înfăptuiască prin sabie și să asigure unirea. Românii, înglobați cu sila în această unire care le consacra deznaționalizarea, erau acum amenințați și cu interzicerea limbii române și cu obligativitatea peste tot a celei maghiare. Li se promitea în schimbul acceptării unirii, și renunțării la limbă, desființarea iobăgiei. Răspunsul lor a fost prompt și ferm: *mai bine rămîn iobagi toată viața, decît să părăsească limba maicei lor.*

Iancu a rezistat în munții săi Apuseni pînă la urmă. Nici Bem, nici Hatvany nu l-au învins. Acesta din urmă și-a pierdut toată armata în lupta cu moții surprinzător de bine organizați. Bălcescu arată că *„generalii acestei oști țărănești erau niște preoți și niște tineri, abia ieșiți din școalele de teologie, filosofie și jurisprudență; ei nu puseseră pînă atunci mîna pe o armă, cînd nevoia îi sili a se face generali și a cîștiga bătălii. Lipsiți de cunoștințe și de principii de artă militară, ei le învățară în mijlocul luptelor. Am văzut cu mirare cum ei dibuiseră adevăratele principii ale războiului și cum simțiră importanța pozițiilor naturale și folosul ce știură trage din orice localitate"*.

Toți contemporanii ca și istoricii epocii, notează cu elogii rolul preoților în armata lui Iancu. Însuși generalul Bem, într-o scrisoare către Kossuth vede mai ales în preoții ortodocși (schismatischen) principala piedică a înduplecării românilor de a trece de partea ungurilor (I. Lupaș). De altfel ei au intrat și în legenda Iancului cîntată din generație, în generație:

Sus pe vîrful dealului — Cîntă o sută de preoți
În cetatea Iancului — Și se roagă și se închină
De trei zile, de trei nopți — Pentru tabăra română.

Ei n-au pregetat însă să se arunce și în bătălii, și mulți dintre ei au fost, cum arată Bălcescu, generali, tribuni și prefecți: Simion Balint, Simion Groza, Vasile Moldovan, Simion Prodan, Ioan Fodoreanu, Ioan Gomboș, Nicolae Repede, Dumitru Necșa, Ioachim Băcilă, Ioan Faur, Dumitru Miclăuș și mulți, mulți alții, înfrățiți între ei și cu poporul, uitînd în acel moment de răscruce de deosebirile confesionale, și de orice alte deosebiri. Au căzut în lupte peste 100 de preoți și protopopi, împușcați sau spînzurați. Se atribuie unui comandant maghiar, baronul Kemény Farkas, bătut de Iancu, o exclamație ușor de bănuit din ce sentimente și din ce crudă experiență ivorîse: *„Dracul să se mai bată cu popii!"*

Numele tuturor acestor „popi" eroi trebuie cinstite cu evlavie și respect, alături de celelalte nume mari care au strălucit alături de al Iancului, ca luptători: Axente Sever, Ion Buteanu, Alexandru Dobra etc., etc.

Iancu l-a apreciat pe Șaguna care a și prezidat de altfel adunarea de pe Cîmpia Libertății și a condus delegația la împărat, din care a făcut parte și Iancu. Iancu a făcut parte, ca deputat mirean ortodox și din primul sinod al eparhiei convocat de Șaguna la Sibiu, la 12 martie 1850, cînd s-a cerut restaurarea Mitropoliei Transilvaniei, desființată în 1701.

Revoluția Iancului a dat și dă și astăzi, și va da peste veacuri mărturie despre vitejia românească, despre setea românilor de dreptate și libertate și despre forța lor de a și-o cîștiga și apăra. Iancu întemeiase în Apuseni o adevărată Țară Românească, rămasă neînvinsă, necucerită.

I-a fost dat marelui revoluționar să fie amarnic înșelat și de cei de la Budapesta și de cei de la Viena. Kossuth a fost pedepsit de istorie și de propria lui incapacitate de a se alia cu cei în care ar fi putut afla aliați onești. I-au dovedit-o și Bălcescu și Iancu. Se păstrează schimbul de scrisori. Numai datorită unui simț al lui, anume, Iancu n-a căzut victima încrederii în Kossuth, așa cum au căzut uciși mișelește prietenii săi Tribunii Ion Buteanu și Alexandru Dobra. Împăratului Francisc Iosif I i-a refuzat decorațiile, amintindu-i demn și dîrz că așteaptă *„mai întîi să se decoreze națiunea cu împlinirea promisiunilor"*, și a refuzat să-l întîlnească atunci cînd acesta a vizitat Apusenii. I se atribuie lui Iancu în această împrejurare aprecierea că *„un nebun și un mincinos nu pot sta de vorbă"*. Se știe cît a fost de decepționant Iancu, om al legilor și al încrederii în împărat și în legalitate de ușurătatea acestuia. În gestul lui, cînd a doborît cu bastonul și a călcat în picioare pajura habsburgică de pe un edificiu public din Cîmpeni, trebuie văzut nu un act de *„nestăpînire a nervilor"*, ci tocmai dimpotrivă, unul de mare luciditate și de limpede protest.

Sfîrșitul vieții lui Avram Iancu, un sfîrșit care a durat aproape cît și viața lui de pînă la 24 ani, cîți avea în 1848 — o lungă agonie de 26 ani — a fost dramatic și destinul lui emoționat, cum scrie Vasile Netea, dar viața lui a fost mai ales „un exemplu de încredere nemărginită în puterile poporului român, de devotament nebiruit pentru dreptul său la libertate și independență, o înălțătoare lecție de eroism și sacrificiu".

Lui Iancu — deși el însuși semna „avocat și general și prefect al Legiunii Auraria Gemina" — poporul i-a păstrat supranumele de *„Craiul munților"* și de *„Regele codrilor"*, iar în baladele în care îl cîntă, i se adresează cu „Iancule Măria Ta", precum domnitorilor celor mari ai istoriei Românilor, căci Iancu a fost al Transilvaniei în 1848, dar de atunci este al tuturor Românilor.

Bucuria vieții

„Bucurați-vă pururea" (I Tes. 5, 16)

1. Bucuria este una din acele stări sufletești pe care o trăim uneori, atît de nuanțat și atît de intens încît ne este greu s-o exprimăm, prin cuvînt, în mod deplin. Ea este clocot lăuntric, vibrație întăritoare, care-l scoate pe om din încremenire posomorîtă. Este tensiune spirituală, stare de înălțare sufletească izvorîtă din liniște și neliniște, „dintr-o bună așezare a gîndurilor", după cum spun Sfinții Părinți. Această stare lăuntrică poate fi atît de gingașă încît n-o putem numi decît, așa simplu, cum a fost numită de-a lungul miilor de ani: bucurie. În setea spre împliniri izvorîtoare de bucurie, sufletul nostru tresaltă pentru tot ceea ce este curat, frumos și armonios.

2. Simțim și trăim avîntul spre bucurie în raport cu natura, care ne cere un efort pentru a-i sesiza frumusețea întru a fi mereu înțeleasă, ca dar al lui Dumnezeu, cucerită și înnoită.

Ne bucurăm de revărsatul zorilor, de bogăția holdelor de grîu. Ochii noștri strălucesc de bucurie, cînd ploaia liniștită și caldă udă pămîntul însetat, după o arșiță îndelungată.

Ne bucurăm fructificînd gîndurile bune în raportul nostru cu animalele, cu păsările pe care, dintr-un impuls interior, sîntem îndrumați să le ocrotim, în convingerea neclintită că și acestea, ca și natura întreagă, sînt iubite de Dumnezeu.

Cînd luminile minții pătrund negrăitele taine ale universului, ale tuturor făpturilor, înfiorarea bucuriei ne copleșește inima așa de luminos încît nu putem să nu rostim împreună cu Psalmistul: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu și facerea mîinilor Lui o vestește tăria" (Ps. 18, 1).

Iar dacă prezența lui Dumnezeu slava și puterea Lui sînt minunate în făpturi, cu atît mai minunat se arată El în comuniunea de bucurie iubitoare a omului cu semenii.

3. În raportul de comuniune, de trudă și colaborare cu semenii, bucuria poartă cu sine un întreg buchet de trăsături ale cugetului, ale iubirii și mersului înainte a vieții și istoriei. Din această perspectivă drumul spre bucurie este punctat, uneori, cu iluzii și deziluzii, cu obstacole descurajante, cu durere, în care totuși cel credincios nu-și pierde nădejdea.

Între „lumini și umbre" reținem uneori partea cea plăcută și comodă a vieții, dar care nu duce la adevărata și statornica bucurie. Trăirea noastră este superficială, grăbită, la periferia vieții și nu o adîncire și creștere în miezul ei, adică în iubirea care pe toate le plinește și dă sens înalt bucuriei. Căci numai atunci cînd trudim și pentru binele altora ajutîndu-i să treacă prin încercări, biruindu-le, începem noi înșine să gustăm cu adevărat bucuria. În astfel de străduanii libere și zidițoare ne îmbogățim și ne bucurăm chiar prin faptul că dăruim, după cuvîntul sfînt al Mîntuitorului nostru Iisus Hristos: „Mai fericit este a da decît a lua" (F. Ap. 20, 35).

Peste bucuria vieții strălucește, așadar, cheltuirea energiilor inimii, în unele împrejurări chiar suferința amară, crucea de bună voie pentru fericirea și mîntuirea altora. Prin imprimarea ei, a crucii, a suferinței izvorîte din inimă iubitoare, în străduaniile noastre ne sfințim pe noi înșine și ne bucurăm ajutînd pe alții să-și împlinească menirea în această viață.

Să ne gîndim, de pildă, cît de luminoasă este bucuria mamei, după ce, în durere, și-a frînt trupul și sufletul ca să fie izvor de viață: să nască prunc. Cît de senini sînt ochii tatălui atunci cînd fiul, pentru care a trudit cu mîinile și cu mintea, se arată, prin faptele sale, bineplăcut înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Cît de nobil este sentimentul tînărului care, după multe osteneli întru a-și însuși o profesie, primește, la vremea cuvenită, recunoașterea valorii sale. Ce plină de lumină este inima omului care știe că eventualul drum colțuros pe care se află, duce undeva spre împlinire spirituală, spre bucurie lăuntrică.

4. Dar plinătatea bucuriei izvorăște mai ales din convingerea că prin Domnul nostru Iisus Hristos am fost ridicați la negrăita cinste de fii ai lui Dumnezeu după har. „Din neamul lui Dumnezeu sîntem..." Această bucurie ne luminează viața pămîntească spre viața „cea fără de sfîrșit" acolo unde, după cuvîntul Sf. Ap. Pavel, ne așteaptă bucurii pe care „ochiul nu le-a văzut, urechile nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit" (I Cor. 2, 9).

Bucuria în Hristos-Dumnezeu învăluie, în sărbătorile anului bisericesc, Biserica întreagă. Prin harul dumnezeiesc revărsat în minunatele rînduieli ale cultului divin, credinciosul intră în atmosfera de bucurie, de reîmprospătare și primenire a energiilor fizice și morale. „Destul îmi este mie harul Tău" exclamăm și noi, în negrăită bucurie, odată cu Sf. Ap. Pavel. În circuitul de har al cultului divin, credinciosul cuprinde în cele mai nobile sentimente de promovare a vieții toate făpturile lui Dumnezeu și în primul rînd pe om.

Cît de minunată și de convingătoare este în această privință viața Sfinților! Sfîntul este o întrupare vie a bucuriei, pentru că își pune întreaga viață în slujba iubirii. Să ne gîndim, de pildă, la salutul pe care Sf. Serafim de Sarov îl adresa oricărui om pe care-l întîlnea: „Bucuria mea!" Tu călătorule, oricine ai fi, ești, pentru inima mea, bucurie în Hristos-Domnul.

Iar mai presus de orice bucurie este, fără îndoială, bucuria primirii cu vrednicie a arvunei fericirii veșnice în Sf. Cuminecătură. Prin împărtășirea cu această Sf. Taină bucuria vieții primește un orizont nemărginit, o perspectivă infinită. Cei ce se împărtășesc cu Trupul și Sîngele Domnului răspîndesc împrejurul lor lumina binefăcătoare a iubirii, a împăcării și a voinței de pace pentru întreg neamul omenesc. Voința omului se întărește în strădania de extindere a împărăției lui Dumnezeu care este „pace și bucurie în Duhul Sfînt". Este bucuria sublimă și unică prin care Hristos, „Domnul vieții" (Ioan 3, 16) viețuiește întru noi și noi întru El (Ioan 15, 4). Astfel se împlinesc cuvintele necontenitei bucurii ale Sf. Ap. Pavel: „Bucurați-vă pururea" (I Tes. 5, 16).

Pr. *Gheorghe Rățulea*

Mîinile mamei

I-am sărutat fruntea. Ea nu m-a privit, n-a mai oftat și n-a mai surîs. Făptura-i firavă și împuținată, de trecerea celor 80 de ani, odihnea. Am privit-o tăcut și adînc. I-am descoperit mîinile. Stăteau liniștite. Din tot ce se mai afla în fața mea, mîinile mamei m-au tulburat, m-au răscolit și m-au cutremurat. Am plîns... și nu m-am rușinat de lacrimile ce umezeau pielea pămîntie a mîinilor ei. Nu erau frumoase ca odinioară, în anii copilăriei mele, dar mă fascinau prin universul ce-l vedeam urzit între degetele lor. Ele au frămîntat cea mai bună pîine pe care am gustat-o vreodată; ele au spălat, au arat și au secerat, au alinat dureri și au deschis ușile la oaspeți; ele au dăruit mereu și n-au pretins niciodată nimic. Cînd mama mă cerceta la școală, mîinile ei scoteau din sîn batista cu nod, o desfăceau cu grijă și-mi întindeau cu sfială banul strîns acolo pentru copilul plecat la învățătură...

Aceste mîini muncite, purtînd amprenta celor peste trei sferturi de secol, erau fascinante prin aura de mucenicie și sfințenie. Cu batistuța între palme, păreau desprinse dintr-un desen rupestru, închipuind crîmpeie de rădăcini misterioase ce închideau în ele simboluri încărcate de gravitatea tainelor ce stau la temelia lumii.

În mîinile ei vedeam toate mîinile mamelor din satul meu, din satele țării, mîinile tuturor mamelor ce și-au legănat pruncii și i-au ținut la piept — vedeam pîrghiile pe care se sprijină lumea.

Am sărutat mîinile și fruntea mamei. Lacrimile-mi cădeau slobode pe mîinile ei... Și eu nu m-am rușinat.

Prof. dr. *Gheorghe Șora*

Sf. Apostol Iacov al lui Alfeu

(Continuare din pag. 1)

tuală evanghelică nu se poate răspunde decît afirmativ. Răspunsul acesta nu trebuie să „scandalizeze" nici o conștiință creștinească ultrasensibilă: Da, Mîntuitorul a avut frați! Numărul lor (patru) și numele lor (Iacov, Iosif, Simon și Iuda) sînt înregistrate și, deci, comunicate celor dornici de-a le afla prin sursă istorică onomastică de mîna întîia: Sf. Evanghelie de la Matei (13, 55 urm.).

Întrebarea a doua urmează de la sine: *Ce fel de frați?*

Răspunsul necesită o întreagă demonstrație, savantă, ca să putem etala și valorifica argumentele, ceea ce într-un portret biografic nu e strict necesar să se facă (și nu e spațiu).

...Dar esența răspunsului sună așa: Acești „frați ai Domnului" *nu erau fii ai Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.* Puteau fi orice alt grad de înrudire, dar aceasta nu!

De ce?

a) În situații ca cele menționate la Matei 12, 46 urm. și 13, 54 urm. — ca să nu ne întindem mai departe — ei sînt designați ca aflîndu-se în raport de înrudire *„Mamă-frați"* și nu „mamă-fii". Deducția: Maica Domnului a fost *mama lui Iisus — și a nimănui* altcuiva. De era altfel, în cazurile la care ne-am referit, am fi avut această stilizare: „...mama Ta și fiii ei"...

b) De pe cruce, Domnul a încredințat-o pe Maica Sa purtării de grijă a unui „străin" de familie: Sf. Apostol și (mai tîrziu) Evanghelist Ioan. Era oare de conceput — fără daune morale, multiple — o astfel de preferință dacă Maica Domnului ar mai fi avut 4 fii și cel puțin 3 fiice, cum ar rezulta din Matei 13, 55—56? (Vezi Ioan 19, 26—27).

c) Nimeni nu i-a imputat Fiului lui Dumnezeu întrupat că și-ar fi favorizat — mesianic — rudeniile. De-altcum, acestea îi erau întrucîtva ostile: le deranja vîlva pe care a stîrnit-o lucrarea Sa minunată între contemporani; sau — cine știe! — poate că îi dezamăgise profitul (nul) pe care l-au avut (sau — mai curînd: nu l-au avut) de pe urma acestei prestigioase înrudiri...

Nu mai insistăm: De vreme ce Iacov al lui Alfeu, *apostolul*, n-are la ce fi căutat între așazișii „frați" ai Domnului, biografia sa trebuie construită exclusiv cu elemente biografice care privesc *soborul* apostolic, fără revărsări extensive în grupul ucenicilor apostolilor (a căror expresie este „soborașul" celor 70, resp. 72, remarcați scriptic de Sf. Luca în Evanghelia sa — 10, 1—17).

Exceptînd cele 4 cataloage (din Mt. cap. 10, Mc. cap. 3, Lc. cap. 6 și F. Ap. cap. 1), din care, firește, e nelipsit, Sf. Iacov al lui Alfeu face parte dintre apostolii cu biografie (scriptic) scurtă. Aceasta nu însemnează că ar fi fost mai prejos de alți apostoli. Nu! — ci doar atîta că ceea ce face *soborul*, e *și opera lui.* Dacă era altcum, eventualele divergențe de vederi se semnalau înregistrîndu-se și comentîndu-se. Scurt vorbind: spiritul de comuniune care caracterizează *gîndirea* și *lucrarea* sfinților apostoli transpare și din ceea ce nu ni se spune referitor la activitatea lor, sau la parcele din aceasta. (Nu ni se spune deoarece aghiografii, scriitorii sfinți n-au socotit a fi necesar să ni se spună, fiind de sine-nțeles).

Prezent la toate cîte a făcut și a învățat Domnul — și părtaș la acestea Sf. Iacov al lui Alfeu are talie apostolică remarcabilă tocmai fiindcă-i ucenic *direct* al Domnului, chemat la apostolie *direct* de Domnul, fără intermediar, deopotrivă cu oricare din toți ceilalți membri ai Soborului Apostolesc.

Discuțiile savante referitoare la identitatea sa cu Iacov, „fratele" Domnului, vor mai dura. Le vom relua și noi, cînd o să le vină rîndul, — dar înafara serialului căruia îi rezervăm această suită de portrete apostolești.

Ca și în ocaziile analoage, nu uităm a recomanda lecturi paralele din sinaxar, din înaripata literatură aghiografică peste tot. Aceasta e lucrarea de foraj pnevmatic la adîncimi maximale. Practicînd-o, sufletul simte că trăiește — *creștinește.*

Ion Agârbiceanu

100 de ani de la naştere

În peisajul artistic al literaturii ardelene, scriitorul Ion Agârbiceanu ocupă un loc aparte. El se situează între două momente ale prozei româneşti, Ioan Slavici şi Liviu Rebreanu. Se deosebeşte de aceştia prin anumite trăsături particulare, îndeosebi prin tenta morală creştină a operei sale. Este şi explicabil, fiindcă scriitorul a fost slujitor al Bisericii, făcînd şi din vocaţia sa de povestitor, nuvelist sau romancier, apostolat. Problemele morale formează obiectivul principal al nuvelelor şi romanelor sale, de aceea evocarea personalităţii talentatului prozator ardelean, la împlinirea celor 100 de ani de la naşterea sa, este un pios omagiu adus creatorului de tipuri — din mediul ţărănesc şi orăşenesc ardelean —, precum şi unui apologet al virtuţii, blazonul prin excelenţă al omului de bine.

Ion Agârbiceanu a văzut lumina zilei în comuna Cenade, judeţul Alba, la 19 septembrie 1882, din părinţi ţărani, originari din comuna Agîrbiciu; acolo familia purta numele de Boariu, numai după venirea strămoşului său în Cenade, i s-a zis Agârbiceanu, după numele satului de origine. Tatăl său, Nicolae, ştia citi şi scrie bine, fiind abonat la următoarele publicaţii: foaia umoristică „Calicul" şi „Foaia Poporului" de la Sibiu, „Gazeta Transilvaniei" de la Braşov, „Tribuna Poporului" de la Arad. Mama sa, se numea Ana. Au fost în familie opt copii, 4 băieţi şi 4 fete. Scriitorul era al doilea născut.

În 1889, I. Agârbiceanu este dat la şcoală, întîi în sat, unde l-a avut învăţător pe un om mărunţel, căruia i se spunea „dăscăluţu", apoi la Liceul din Blaj. În liceu a avut un eminent profesor de limba română, pe Gavrilă Precup, care i-a descoperit talentul şi i-a dat primele încurajări. Primele lui încercări literare au fost versuri, publicate sub pseudonimul „Alfius" (după numele unei ode a lui Horaţiu). La 2 iunie 1900, a prestat examenul de bacalaureat cu „eminenţă". În toamna aceluiaşi an a fost trimis la Facultatea de Teologie a Universităţii din Budapesta, unde în 1904 a obţinut „absolutorium". De aici, continua să trimită încercări literare în ţară, versuri şi proză, în care accentuează necesitatea credinţei într-o lume bîntuită de mizeria morală.

După terminarea studiilor teologice, a funcţionat un an ca „Subprefect" (un fel de pedagog) la internatul de băieţi de pe lîngă liceul din Blaj. În toamna anului 1905, s-a înscris — ca bursier al Blajului — la Facultatea de Litere din Budapesta, secţia limbi clasice, istoria şi româna, cu gîndul de a deveni profesor. N-a rămas la facultate decît un semestru. Vocaţia preoţească îl zorea la munca pastorală, pentru care se pregătise anterior. El ştia că are de îndeplinit o misiune religioasă, morală, socială şi naţională şi întîrzierea sa între zidurile unei universităţi străine, care nu-i mai putea aduce nimic, i se părea un act de trădare.

Întors la Blaj, ocupă pentru scurt timp slujba de „cancelist" la Mitropolie. La 17 martie 1906 se căsătoreşte cu Maria-Aurelia Radu, fiica protopopului Dr. Sebastian Radu din Uioara. La 1 aprilie a aceluiaşi an este hirotonit şi numit preot în parohia Bucium-Saşa, sat aproape de Abrud, cu credincioşi nevoiaşi. În luna septembrie, acelaşi an, ia parte la adunarea generală a „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român", la Braşov. După congres se face o excursie spre a se vizita expoziţia jubiliară de la Bucureşti, la care ia şi el parte. Aici cunoaşte pe scriitorii ardeleni aşezaţi în capitala ţării libere, pe G. Coşbuc, Şt. O. Iosif, Il. Chendi, Z. Bârsan, I. Gorun, precum şi pe N. Iorga, E. Gîrleanu ş. a.

Întors la Bucium-Saşa, simte şi mai acut „prăpastia" socială între realităţile văzute şi cele la care se întorcea. Traiul enoriaşilor săi era greu; lucrau la minele de aur („Arhanghelii"), dar pentru străini, astfel că peste tot se întindea ca o pecingine neagră sărăcia cea mai cumplită. Scriitorul a zugrăvit în nuvela „Fefeleaga" mizeria în care se zbăteau oamenii acestor locuri. Aici, a scris şi: „În întunerec" şi multe colaborări la revistele: „Luceafărul", „Viaţa Românească", „Ramuri", „Unirea", „Revista politică şi literară", „Lupta" ş. a.

După patru ani, este transferat în parohia Orlat, lîngă Sibiu, o comună fruntaşă de graniţă. Rămîne aici pînă în 1916, cînd evenimentele războiului îl silesc să se refugieze în Ţara liberă, cu întreaga familie: patru copii şi soţia. În Orlat a scris mult. Perioada aceasta şi cea care a precedat-o sînt însemnate pentru scriitor şi din punct de vedere al lecturilor decisive care i-au îndrumat paşii în creaţie. Face lecturi şi se familiarizează cu marii scriitori ai literaturii universale: Balzac, Flaubert, Zola, Dostoievski, Tolstoi, Gogol, Gorki ş. a. „Prin ei — spune el — însăşi viaţa şi-a deschis porţi noi pentru mine. Începusem să pipăi imensitatea luptei vieţii, nesfîrşita ei bogăţie şi variaţie, culmile şi prăpăstiile ei" (Mărturisiri).

După încheierea războiului, s-a întors la Orlat. Din 1919, a condus ziarul „Patria", întîi la Sibiu, apoi la Cluj, pînă în 1927. Părăsind în 1927 Partidul Naţional şi ziarul său, el s-a alăturat altor fracţiuni, între care aceea a partidului iorghist, fiind fascinat de personalitatea marelui istoric. De aci înainte va schimba armele de fond, militînd pentru un fond mai amplu, acela al acţiunilor culturale, în sînul Astrei transilvane, îndeplinind funcţia de secretar al „Secţiunilor ştiinţifice şi literare" şi redactor al revistei „Transilvania". În 1927 i se va decerna Premiul Naţional pentru literatură. Pe parcurs îşi reia activitatea preoţească, în care vede un refugiu şi un reazim împotriva valului de violenţă ce zguduia societatea românească de atunci. În 1930 este numit paroh al parohiei centrale din Cluj şi protopop al Clujului.

În anul 1938, în pragul marilor zile de cumpănă, acceptă să conducă la Cluj ziarul *Tribuna*. În anii 1940—45 a trăit în refugiu la Sibiu, lucrînd în cadrele Astrei şi colaborînd intens la cîteva reviste, între care Luceafărul, seria nouă. În 1945 se întoarce la Cluj şi în 1955 i se acordă o pensie personală din partea Uniunii Scriitorilor Români. Este ales membru al Academiei Române, fiind apreciată opera lui ca avînd certe valori de umanism şi artă, pe lîngă o netăgăduită valoare de document al unei epoci. La 28 mai 1963, în urma unui infarct, prozatorul se stinge din viaţă în Clinica universitară din Cluj-Napoca.

Ion Agârbiceanu a publicat numeroase volume de nuvele, schiţe, povestiri şi romane. Amintim cîteva din cele mai caracteristice; romane: Legea minţii, Legea trupului, Arhanghelii, Licean... odinioară (roman autobiografic), Din pragul vieţii, Domnişoara Ana, Vîltoarea, Stana, Biruinţa, Dolor, Strigoiul, Faraonii, Sectarii ş. a.; nuvele, schiţe şi povestiri: De la ţară, În întuneric, În clasa cultă, Două iubiri, Fefeleaga, Luminiţa, Vîrvoara, Păscălierul, Duhul băilor, Popa Man, Chipuri de ceară ş. a... Are şi lucrări de meditaţie religioasă şi haghiografică: Cutezări cu gîndul ale ieromonahului Visarion, Pe cărările înseninării, Legendele Maicii Domnului, un volum de materiale pentru cuvîntări (Scrierile cu caracter religios se păstrează în arhiva familiei Agârbiceanu).

După cum însuşi mărturiseşte, scrisul lui I. Agârbiceanu purcede dintr-o emoţie estetică. Prioritară — însă — este emoţia etică. Pentru el, cea mai înaltă frumuseţe omenească este frumuseţea spirituală, armonia şi desăvîrşirea vieţii spirituale. Frumuseţile naturii au exercitat o adevărată vrajă asupra marelui prozator ardelean, dar nimic nu l-a emoţionat aşa de mult ca însuşirile frumoase ale sufletului omenesc, lupta dată de omul conştient ca să biruie poruncile superioare ale vieţii asupra instinctelor oarbe. Literatura lui I. Agârbiceanu aduce scene din viaţa satului şi oraşului ardelean. Subiectele abordate sînt luate din imediata actualitate, deci personajele sînt tipuri reale. Întîlnim în scrisul lui şi figuri de preoţi, adevăraţi misionari în slujba de salvatori ai sufletelor. Astfel, în nuvela „O zi însemnată" ne înfăţişează un portret duios al preotului îngenuncheat de lipsă momentană, dar care se reculege şi se regăseşte în cele din urmă cu bogat cîştig spiritual pentru el, ba chiar şi material. În nuvela „Popa Man" apare un preot enigmatic, purtător al unui destin tragic.

I. Agârbiceanu cultivă o proză umanistă, de observaţie directă, cu concluzii morale şi sociale, impregnate de spiritul filozofiei creştine, cu o notă candidă, optimistă în faţa existenţei.

Urmînd Sf. Apostol Pavel, care spunea că întru toate s-a străduit să aibă înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor cuget neîntinat (Fapte 24, 26), Ion Agârbiceanu s-a silit şi a luptat ca în viaţa sa să se armonizeze omul cu scriitorul şi — mai presus de toate — să fie o concordanţă deplină între scriitor şi preot. Este nota definitorie a integrităţii caracterului său.

Pr. Prof. *Ion Bunea*

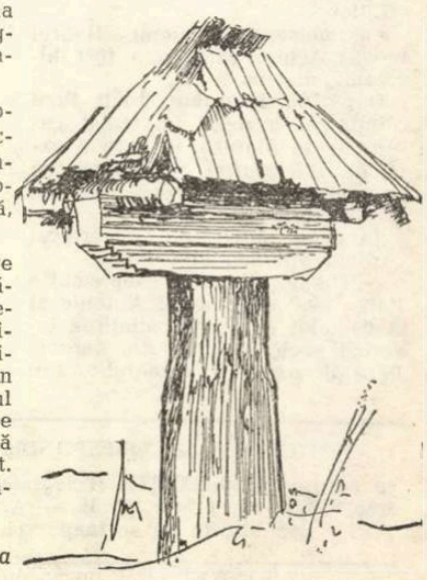

Matei Basarab şi ctitoria sa - Mănăstirea Căldăruşani

Anul acesta se împlinesc 350 de ani de la începutul domniei lui Matei Basarab (1632).

Trebuie reţinut că alături de Ştefan cel Mare, Matei Basarab este cel mai mare ctitor de biserici din trecutul nostru.

Se cunosc pînă acum 38 de mănăstiri şi biserici ridicate de el.

De aceea scria Radu Popescu în cronica sa: „Matei viind în scaun... făcea mănăstiri şi biserici întru lauda lui Dumnezeu, care se văd pînă acum. Că pînă la acest domn puţine zidiri au făcut domnii cei mai dinainte, iar Matei Vodă au înfrumuseţat ţara, cu tot felul de zidiri, mănăstiri, biserici, case domneşti, care se pomenesc şi pînă astăzi".

Astfel a ridicat mănăstirile: *Arnota* (1633—1636) în care a fost îngropat împreună cu doamna Elina, Sadova, Căldăruşani, Mătineni, Platareşti, Strehaia, Brebu ş. a.

A rezidit apoi mănăstirile Negru Vodă din Cîmpulung, Plumbuita, Brîncoveni, Slobozia.

A zidit catedrala episcopală din Buzău (1649) şi a refăcut catedrala episcopală din Rîmnic. La acestea se adaugă şi cîteva biserici de mir: Sărindar, Sf. Dumitru Craiova ş. a.

În afara hotarelor ţării a ridicat mănăstirea Soveja (1644—1645) în urma împăcării cu Vasile Lupu, Turnu Roşu (fost Porceşti, jud. Sibiu, în 1653), bisericile din Sviştov şi Vidin, în Bulgaria şi biserica Sf. Mihail Sinadou de la Muntele Athos.

Între cele mai frumoase ctitorii ale lui Matei Basarab, care dăinuie şi astăzi este mănăstirea Căldăruşani, aşezată în nord-estul Capitalei, la aproximativ 30 km depărtare.

Înconjurată din trei părţi de apele lacului cu acelaşi nume, mănăstirea ocupă centrul unei mici peninsule cu lăţimea numai de 300 m. Deasupra malurilor povîrnite, zidul masiv de cetate, clopotniţa, biserica cu cele trei turle zvelte, întregul ansamblu reflectat în undele străvezii ale lacului pare o broderie de piatră. Odinioară de prin aceste locuri începea renumitul Codru al Vlăsiei, pădure neumblată, refugiu al haiducilor şi al bejeniilor. Un astfel de cadru pitoresc va fi încîntat de bună seamă ochiul domnitorului Matei Basarab, mare animator de cultură, şi-l va fi determinat să-l aleagă drept loc de zidire a ctitoriei sale.

Mănăstirea Căldăruşani a fost ctitorită de Matei Basarab pe un loc cumpărat de la Badea, vătaf de Spăteni şi de la Stan, fiul lui Aldimir vornic, după cum reiese din actele de cumpărare din 2 şi 6 mai 1637, întărite de un altul din 10 mai, acelaşi an. Iniţial, ansamblul Căldăruşanilor se compunea din biserica mare şi cetatea împrejmuitoare, cu un singur rînd de chilii la parter. Cetatea era prevăzută cu un turn de strajă cu mult mai înalt.

În 1638, într-o sută de zile, este zidită Biserica din piatră de rîu şi cărămidă şi a fost sfinţită la 26 oct. 1638. Inscripţia ce se vede săpată în piatră deasupra uşii bisericii celei mari glăsuieşte astfel:

„...Drept aceea şi eu întru Hristos Domnul, bun creştin, singur ţiitor Io Matei Basarab voievod şi domn a toată Ţara Românească şi *de cea parte de munţi* şi alte domnind... şi aici în locul care se cheamă Căldăruşani a zidi casă Domnului — care loc singur Domnia mea, cu gîndul l-am găsit întru mărirea şi întru lauda Sf. marelui Mc. Dimitrie, celuia ce-i cură mir, ca să ne fie Domniei mele şi părinţilor mei întru vecie pomană, iar Împăratului celui de vecie, celui neputred, celui înţelept, celui nevăzut unul Dumnezeu, aceluia să fie cinstea şi mărirea întru vecia de veac Amin. Şi a început a se zidi din luna iulie 10 şi s-a săvîrşit în luna oct. 20, iar de la zidirea lumii leat 7147, iar de la Hristos 1638".

Realizată după un plan treflat, biserica are trei turle: una deasupra naosului, două deasupra pronaosului. Din punct de vedere arhitectonic ea este o combinaţie între biserica episcopală din Curtea de Argeş şi mănăstirea Dealu.

Sf. mănăstire Căldăruşani s-a remarcat ca un important centru de cultură şi viaţă duhovnicească. Ea a reprezentat pentru Ţara Românească ceea ce a reprezentat Mănăstirea Neamţu pentru Moldova.

Aici a existat o şcoală de zugravi şi pictori bisericeşti, înfiinţată la 1787 la care a făcut ucenicie cunoscutul pictor bisericesc *Nicolae Teodorescu*, care începînd din 1831 a condus şcoala de zugravi de la Buzău. De asemenea a făcut ucenicie aici şi Nicolae Grigorescu între anii 1854—1856.

Tipografia de la Căldăruşani a fost înfiinţată în 1825, unde se

ostenesc viitorul mitropolit Grigore Dascalu şi ieromonahul Macarie, compozitor de muzică bisericească.

Mănăstirea Căldăruşani avea peste 40 de ateliere meşteşugăreşti şi numeroase acareturi.

La începutul sec. XIX, aici duceau viaţa duhovnicească peste 500 de părinţi şi fraţi. Rugăciunea şi munca erau împletite permanent după vechile canoane ale Sf. Părinţi.

În perioada 1841—1850, cînd stareţ era Meletie Arhimandritul, în partea de răsărit a cetăţii s-a zidit trapeza mare şi un paraclis, unde în prezent se află Colecţia de obiecte bisericeşti.

În afara cetăţii mănăstirii se mai află Paraclisul cu hramul Sf. Ioan Botezătorul, zidit în anul 1804 de fraţii Toma şi Constantin Kreţulescu. Biserica „Cocioc" din apropiere a fost zidită în 1825 de fraţii Ioan şi Nicolae Bâtcoveanu, pe locul unde era o bisericuţă de lemn făcută de stareţul Gheorghe.

În prezent mănăstirea Căldăruşani are una din cele mai bogate, numeric şi valoric, colecţii muzeale din ţară, alcătuite în anul 1972 prin donaţii ale părinţilor şi fraţilor din mănăstire.

1. *Colecţie Tezaur* din obiecte de metale preţioase (Evanghelii, Potire, Cruci, paftale) aşezate în sala „Matei Basarab".

2. *Colecţie de icoane*, veşminte şi tipărituri bisericeşti între care se remarcă *opt* icoane pictate de Nic. Grigorescu.

3. *Pinacoteca* cu tablouri semnate de Sava Henţia, Tattarescu, Bărbulescu, cel mai important fiind Intrarea triumfală a lui Traian în Sarmizegetusa (S. H.).

Aci se află şi o galerie cu foştii stareţi, 25 portrete.

O colecţie de Sf. Antimise şi obiecte personale ce au aparţinut fostului mitropolit Ghenadie Petrescu, de fapt iniţiatorul colecţiei muzeistice din cadrul mănăstirii Căldăruşani.

Turişti şi credincioşi de pretutindeni vizitează cu adîncă evlavie şi recunoştinţă ctitoria lui Matei Basarab, fostul oştean al celui ce se intitulase pentru prima dată în istoria ţării noastre *„Domn al Ţării Româneşti, al Ardealului şi a toată ţara Moldovei"*.

Preot *Gheorghe N. Lungu*

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII

Al VI-lea Seminar teologic sud-est european

Între 30 august—4 septembrie 1982, Institutul Teologic Universitar din Bucureşti a găzduit cel de al VI-lea Seminar teologic sud-est european, cu tema: „Necesitatea şi plinătatea mîntuirii", organizat de Facultatea de teologie protestantă a Universităţii din Heidelberg — R. F. G.

Au luat parte peste 55 teologi din R. F. G., R. D. G., Elveţia, Danemarca, Iugoslavia, Bulgaria, Ungaria şi România, precum şi un grup de studenţi teologi din Heidelberg (R. F. G.).

Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de P. S. Episcop Vasile al Oradiei, Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Diac. Prof. Nicolae Balca, Pr. Prof. Teodor Bodogae, Pr. Prof. Alexandru Ciurea, Pr. Prof. Ioan Coman, Pr. Prof. Mircea Păcurariu, Prof. Emilian Popescu, Pr. Dumitru Soare, consilier patriarhal, Lect. Cezar Vasiliu, Pr. Asist. Ioan Caraza, Pr. Asist. Viorel Ioniţă, Pr. Asist. Sebastian Şebu, d-l Ioan Leb, profesor la Seminarul din Caransebeş şi d-l Ioan Stoica, de la Sectorul Relaţii Externe al Patriarhiei Române.

Din partea celorlalte culte au participat: Prof. H. Pitters (luteran) şi Past. Zoltan Albu (reformat).

Deschiderea lucrărilor a avut loc la 30 august 1982, fiind precedată de un Te-Deum săvîrşit de profesorii Institutului în biserica „Sf. Ecaterina" din Bucureşti.

Participanţii au fost salutaţi de P. S. Episcop Vasile al Oradiei, în numele Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin şi al Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

După ce a elogiat ideea Facultăţii de teologie a Universităţii din Heidelberg şi a Prof. Fr. Heyer, de a organiza acest Seminar pentru a face cunoscută cultura şi spiritualitatea popoarelor din sud-estul Europei, contribuţia lor la progresul şi pacea lumii şi la crearea unui climat de înţelegere faţă de Bisericile din estul şi vestul acestui continent, P. S. Episcop Vasile a arătat bucuria Bisericii Ortodoxe Române de a găzdui acest Seminar, prilej de cunoaştere a ecumenismului local şi a colaborării dintre cultele din România, a evlaviei credincioşilor noştri.

În cadrul Seminarului au fost prezentate următoarele referate: Prof. *Fairy von Lilienfeld* (R. F. G.): „Ecleziologia „euharistică" ortodoxă ca interpelare faţă de concepţia luterană despre Biserică"; *Pr. Prof. Ioan Gh. Coman* (România): „Corespondenţa Sfîntului Grigore cel Mare cu Biserica Iliricului la sfîrşitul sec. al VI-lea şi începutul sec. al VII-lea"; Pr. Prof. *Antě Kusici* (Iugoslavia): „Aspecte din influenţa culturii creştinismului catolic în Croaţia"; Past. *Alf Johansen* (Danemarca): „Omilii ortodoxe române şi bulgare văzute de un luteran"; Diac. Prof. *Nicolae Balca* (România): „Liturghia ortodoxă ca mijlocitoare a mîntuirii"; Prof. Dr. *Karl Christian Felmy* (R.F.G.): „Rudolph Sohm — Protestantizare sau înnoire teologică"; Mgr. Episcop *Vekoslav Grmici* (Iugoslavia): „Necesitatea Bisericii pentru mîntuire, din punct de vedere catolic"; Prof. *Hermann Pitters* (România): „Receptarea aspiraţiilor ecleziologice ale teologiei monastice timpurii în Reforma din Transilvania"; Prof. *Ivan Pantschowski* (Bulgaria): „Virtutea, cale spre mîntuire"; Prof. *Hans-Dieter Döpmann* (R. D. G.): „Concepţia ortodoxă despre sfinţenie"; Prof. *Emilian Popescu* (România): „Monahismul românesc timpuriu şi influenţa sa culturală"; Pr. Prof. *Mircea Păcurariu* (România): „Rolul mănăstirilor româneşti în istoria poporului român"; Pr. Prof. *Dumitru Stăniloae* (România): „Necesarul şi plinătatea mîntuirii după concepţia ortodoxă"; Prof. *A. M. Ritter* (R. F. G.): „Necesarul pentru mîntuire ca postulat reformatoric"; Prof. Dr. *Hristov* (Bulgaria): „Relaţii bulgare cu Rusia în perioada de emancipare datorită legăturilor bisericeşti"; Prof. *Friedrich Heyer* (R. F. G.): „Seminarul sud-est european în pelerinaj în Ţara Sfîntă"; Prof. *D. Dimitrievici (Iugoslavia):* „Teologia trinitară şi liturghia ca cuprindere a nemărginitului"; Prof. *Paul Philippi* (R. F. G.): „Contacte de la Biserică la Biserică în istoria sud-est europeană" (introducere); Prof. *János Csohány* (Ungaria): „Străduanii pentru deschiderea unei universităţi reformate ortodoxe în Ungaria la sfîrşitul sec. al XVIII-lea"; Prof. *Jóse Rahmann* (Iugoslavia): „Viaţa spirituală în Slovenia catolică sub impulsuri protestante"; Past. *Dietmar Plajer* (România): „Contacte luterano-ortodoxe în secolul al XVI-lea pe teritoriul românesc"; Pr. Prof. *Alexandru Ciurea* (România): „Prea evlaviosul domnitor Ştefan cel Mare, creator de cultură şi artă".

Discuţiile pe marginea referatelor au fost numeroase şi interesante, contribuind la aprofundarea temelor.

Oaspeţii au avut ocazia să viziteze mănăstirile: Pasărea, Cernica, Ţigăneşti şi Căldăruşani, precum şi o serie de biserici ortodoxe, catolice şi protestante din Bucureşti.

Un grup de delegaţi condus de Prof. A. M. Ritter din Heidelberg a fost primit de Prea Fericitul Patriarh Iustin.

Duminică, 5 septembrie, participanţii la cel de al VI-lea Seminar teologic sud-est european au asistat la Sfînta Liturghie din catedrala patriarhală din Bucureşti, prilej cu care Prea Fericitul Patriarh Iustin a rostit o cuvîntare.

După amiază, oaspeţii au vizitat Muzeul Satului din Bucureşti.

Între 6—8 septembrie a. c. o parte dintre participanţi au vizitat mănăstirile din Nordul Moldovei.

Lector Dr. *Cezar Vasiliu*

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Duminică, 12 septembrie 1982, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a cercetat noua biserică din Jina, unde, după citirea Sfintei Evanghelii, a rostit un cuvînt de învăţătură, precum şi biserica veche din această parohie, unde de asemenea a rostit un cuvînt de învăţătură.

În continuare ,în aceeaşi zi a vizitat biserica mare şi biserica de lemn din Poiana Sibiului, precum şi bisericile parohiale din Rod, Tilişca, Galeş şi Cristian.

Cu acest prilej Î. P. S. Sa s-a întreţinut cu preoţii parohi şi cu credincioşi din parohiile respective, dînd îndrumări care se impuneau la faţa locului.

— Marţi, 14 septembrie 1982, Înălţarea Sf. Cruci, Î. P. S. Mitropolit Antonie a săvîrşit Sf. Liturghie arhierească în catedrala din Mediaş. Cuvînt de bun venit a rostit P. C. prot. P. Boeriu, iar răspunsurile au fost date de corul catedralei şi obştea credincioşilor.

La momentul cuvenit, tînărul teolog Achim Sărăşan a fost hirotonit diacon.

După Sf. Liturghie, Înalt Prea Sfinţia Sa a rostit un bogat cuvînt de învăţătură, în care a explicat înţelesurile Sf. Cruci, cu exemplificări din istoria Bisericii şi poporului nostru.

În drum spre Sibiu a cercetat parohia Slimnic, prot. Sibiu.

— Duminică, 19 septembrie 1982, Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului a săvîrşit sfinţirea bisericii vechi de lemn din parohia Păpăuţi, prot. Sf. Gheorghe. Cuvînt de bun venit a rostit P. C. pr. Gh. Oltean (Covasna), răspunsurile fiind date de un grup de studenţi teologi şi credincioşii prezenţi.

În cadrul Sf. Liturghii au fost hirotoniţi C. diacon A. Sărăşan întru preot pentru parohia Bazna, prot. Mediaş, şi teologul Gh. Bogăţan întru diacon.

După Sf. Liturghie au vorbit: P. C. prot. P. Dumbravă, C. pr. Şt. Niţu, parohul local, şi Î. P. S. Mitropolit Antonie, care a tîlcuit Evanghelia zilei.

C. pr. Şt. Niţu a fost distins şi hirotesit „sachelar", acte de apreciere înmînîndu-se totodată epitropilor, consiliului şi comitetului parohial.

În drum spre Păpăuţi, Î. P. S. Sa a cercetat biserica mare din Voila, în curs de pictare, iar la întoarcere biserica din parohia Covasna şi şantierul de la monumentala catedrală din municipiul Sf. Gheorghe.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ŞI CLUJULUI

— Duminică, 22 august 1982, a avut loc sfinţirea bisericii din Valea Drăganului, prot. Huedin, judeţul Cluj. Această frumoasă biserică a fost construită şi împodobită cu pictură prin jertfelnicia bunilor credincioşi, cu ajutoarele primite de la Sf. Patriarhie, Sf. Arhiepiscopie a Clujului, de la alte eparhii din ţară, sub îndrumarea şi purtarea de grijă a P. C. Petru Nicolae, fost paroh şi C pr. Ciuhandu Aurel, actualul paroh.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie au fost săvîrşite de Înalt Prea Sfinţia Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

— Duminică, 22 august 1982, a avut loc resfinţirea bisericii din parohia Tureni, protopopiatul Turda, jud. Cluj. Această biserică a fost renovată şi consolidată prin străduaniile bunilor credincioşi şi sub îndrumarea preoţilor S. Felninţi — fost paroh şi Viorel Păcurar — actualul paroh.

Slujba de resfinţire precum şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Prea Sfinţia Sa Iustinian Maramureşanul, Episcop-vicar. A fost de faţă şi preotul unitarian din localitate.

— Duminică, 5 septembrie 1982, a avut loc sfinţirea bisericii noi din filia Cutca, parohia Simboieni, prot. Dej, jud. Cluj. Biserica a fost construită în anul 1981 şi împodobită cu pictură în frescă prin eforturile şi jertfelnicia bunilor credincioşi din Cutca şi prin purtarea de grijă şi îndrumarea vrednicului paroh Gheorghe Mureşan, care a fost distins cu rangul de „sachelar" cu dreptul de a purta brîu albastru.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop Teofil Herineanu.

La sfîrşit a rostit cuvînt de învăţătură Î. P. S. Arhiepiscop Teofil.

— Duminică, 5 septembrie 1982, a avut loc sfinţirea bisericii noi din parohia Fărcaşa, prot. Baia Mare, jud. Maramureş.

Biserica a fost construită şi împodobită cu pictură prin jertfelnicia credincioşilor din Fărcaşa sub îndrumarea şi purtarea de grijă a preotului paroh Pop Alexandru, care a fost distins cu rangul de „iconom" cu dreptul de a purta brîu roşu.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie au fost săvîrşite de Prea Sfinţitul Iustinian Maramureşanul — Episcop-vicar.

La sfîrşit a rostit un bogat cuvînt de învăţătură P. S. Iustinian Maramureşanul.

— Miercuri, 8 septembrie 1982, sărbătoarea Naşterii Maicii Domnului, Prea Sfinţitul Iustinian Maramureşanul — Episcop-vicar, a săvîrşit Sf. Liturghie în parohia Rozavlea, prot. Sighetu Marmaţiei, jud. Maramureş, păstorită de preotul Grigore Andreica, care a fost distins cu rangul de „iconom", cu dreptul de a purta brîu roşu

— Duminică, 12 septembrie 1982, a avut loc resfinţirea bisericii din parohia Silivaşu de Cîmpie, prot. Bistriţa, jud. Bistriţa-Năsăud. Biserica a fost renovată şi îmbrăcată cu frumoasă pictură prin jertfelnicia credincioşilor şi străduaniile vrednicului paroh Luca Bătinaş, care a fost distins cu rangul de „iconom" cu dreptul de a purta brîu roşu.

Slujba de resfinţire, precum şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Înalt Prea Sfinţia Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

— Duminică, 12 septembrie 1982, a avut loc resfinţirea bisericii din parohia Turda Poiana, prot. Turda, jud. Cluj. Biserica a fost renovată şi îmbrăcată cu frumoasă pictură prin jertfelnicia credincioşilor şi străduaniile preotului paroh Tiberiu Marţain.

Slujba de resfinţire şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Prea Sfinţia Sa Iustinian Maramureşanul — Episcop-vicar.

— Marţi, 14 septembrie 1982, sărbătoarea Înălţării Sf. Cruci, Înalt Prea Sfinţia sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu a săvîrşit Sf. Liturghie arhierească în filia Valea Căşeielului, parohia Strîmbu, prot. Dej, jud. Cluj

— În aceeaşi zi, Prea Sfinţia Sa Iustinian Maramureşanul, Episcop-vicar, a săvîrşit Sf. Liturghie arhierească în filia Cătina, parohia Sărata, prot. Dej, jud. Cluj.

— Vineri, 10 septembrie 1982, Înalt Prea Sfinţia Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu a primit vizita familiei Kratz Reinhard din Offenbach/Main, R. F. Germania, care au participat la un simpozion de studii sud-est europene, ţinut la Insttutul Teologic din Bucureşti.

Hramuri

— Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, din 15 august, este hramul aşezămintelor monahale din Arhiepiscopia Clujului. Şi în acest an, aceste praznice au fost onorate de prezenţa ierarhilor sau a delegaţilor eparhiali.

— Înalt Prea Sfinţia Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu a participat la hramul mănăstirii Nicula, jud. Cluj, săvîrşind Sf. Liturghie arhierească şi rostind un bogat cuvînt de învăţătură.

— Prea Sfinţia Sa Iustinian Maramureşanul, episcop-vicar, a participat la hramul mănăstirii Moisei (actualmente parohie) unde a săvîrşit Sf. Liturghie arhierească şi a rostit un temeinic cuvînt de învăţătură.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

— 15 august — Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului: P. S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierească şi a ţinut un cuvînt de învăţătură la mănăstirea Rîmeţ.

— 19 august, P. S. Sa a primit în audienţă un grup de studenţi teologi protestanţi din R. F. G. şi R. D. G.

— Duminică, 22 august, P. S. Episcop Emilian a săvîrşit sfinţirea noii biserici, pictată în frescă, din parohia Ulieş, protopopiatul Tg. Mureş.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

— Duminică, 22 august 1982, P. S. Episcop Vasile a sfinţit biserica din *Chichişa*, prot. Zalău, care a fost pictată în ultimii ani. Preotul-paroh Alexandru Petran a fost distins cu rangul de *„iconom"*.

În preseară, chiriarhul a oficiat vecernia în biserica din parohia *Păuşa* (pr. Petru Blidaru), ţinînd, ca şi la Chichişa, un ziditor cuvînt de învăţătură.

Sfinţiri de biserici. — Duminică, 5 septembrie 1982, P. S. Episcop Vasile a sfinţit biserica cea nouă din parohia *Săcuieni*, prot. Marghita, ridicată în roşu între 1937—1940. Lucrările au fost reluate în 1976 şi duse la bun-sfîrşit în 1982, prin contribuţia credincioşilor şi ajutoarele de la Sf. Patriarhie, Episcopia Oradiei, de la celelalte centre eparhiale şi mai ales de la credincioşii din Moldova şi din celelalte părţi ale ţării, ea fiind astfel un simbol al unităţii bisericeşti şi româneşti. Pentru străduanie, preotul-paroh Nicolae Iuhoş a fost distins cu rangul de *„iconom-stavrofor"*. La vecernia din Ciocaia s-a sfinţit noul iconostas, donaţia moldovenilor.

— Duminică, 12 septembrie, chiriarhul a sfinţit biserica nouă din filia *Bic* a parohiei Siciu, prot. Şimleu, ridicată între 1954—1982, prin jertfelnicia credincioşilor, din ajutoarele parohiilor din protopopiatul Şimleu şi mai ales prin vrednicia epitropului Ioan Gozman şi a părinţilor săi.

Sărbătorire de hram. — La 8 septembrie 1982, de praznicul Naşterii Maicii Domnului, chiriarhul a săvîrşit Sf. Liturghie în biserica din filia Păduriş (parohia Stupini), prot. Zalău, cu prilejul hramului acestei biserici cu vechi tradiţii mănăstireşti. Biserica fiind recent renovată, s-a făcut şi slujba de binecuvîntare.

CONFERINŢĂ

D-l *Augustin Hila*, preşedintele Societăţii culturale „Brazilia-România" (Presidente Sociedade „Brasil-România"), originar din satul Calvaser, jud. Sibiu, fiind în vizită împreună cu soţia, acasă, a fost invitat să ţină o conferinţă la Casa studenţilor din localitate în ziua de 16 sept. a. c. Casa studenţilor din str. 1 Mai nr. 30 a fost neîncăpătoare pentru numeroasa şi selecta asistenţă.

Distinsul conferenţiar a vorbit despre istoricul şi viaţa dintru începuturi a celui mai mare stat latin din America de Sud şi legăturile trainice pe toate planurile dintre Brazilia şi România, fiind aplaudat de asistenţă.

Domnia sa a făcut o vizită protocolară Înalt Prea Sfinţiei Sale Antonie, Mitropolitul Ardealului şi a avut întîlniri cu colegii săi de liceu din promoţia 1928/29 de la „Gh. Lazăr".

G.

În atenţia cititorilor Telegrafului Român

Abonamentele la gazeta noastră pe anul 1983 se reînnoiesc pînă în 30 noiembrie 1982, costul unui abonament anual fiind de 100 lei.

Banii se trimit pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, str. 1 Mai nr. 35, Sibiu, cont virament cu nr. 45.10.4.09.2. B. N. R. Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

ANUL 130 Sibiu, 1 octombrie 1982 Nr. 37—38/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Vocația sau chemarea la preoție

Fiecare om are o chemare, o anumită plăcere pentru săvîrșirea unei lucrări, pentru o anumită slujbă sau pentru o anumită stare de viață.

Preoția creștină fiind o participare concretă și efectivă la preoția lui Hristos, e o slujbă plină de răspundere, de aceea pentru primirea ei e necesară o pregătire corespunzătoare, dar mai ales o specială chemare (vocație) din partea lui Dumnezeu.

Chemarea la preoție este o lucrare a lui Dumnezeu, neînțeleasă de firea omenească, prin care unii oameni sînt aleși de Dumnezeu, dintre cei mulți, pentru slujirea preoțească, primind totodată și darurile cerești care sînt necesare pentru împlinirea cu toată vrednicia a unei asemenea slujiri.

Sf. Apostol Pavel ne dă o definiție sau o descriere a vocației în Epistola către Evrei, cînd zice: „Căci orice arhiereu, fiind luat dintre oameni, este pus pentru oameni, spre cele către Dumnezeu, ca să aducă și jertfe pentru păcate" (5, 1). În aceste cuvinte ale Sf. Pavel expresia „fiind luat dintre oameni" nu însemnează altceva decît vocația sau chemarea pe care Dumnezeu o face atunci cînd alege dintre oameni pe cei pe care îi vrea să-i fie preoți. Restul cuvintelor din textul Sf. Pavel se referă la așezarea celui ales în treapta preoției împreună cu obligațiile care îi revin prin așezarea în această treaptă.

Cunoscînd demnitatea, măreția și sublimitatea preoției, înțelegem că chemarea pentru o atît de înaltă slujire nu poate fi decît de la Dumnezeu. Numai Dumnezeu poate face această alegere sau vocație, numai El are dreptul să-și aleagă lucrătorii, numai El are dreptul să cheme pe cei pe care îi vrea, cînd vrea și de unde vrea. De altfel, Sf. Pavel afirmă cu tărie acest adevăr cînd zice: „Și nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu, după cum și Aaron" (Evrei 5, 4).

Cu privire la vocație sau la chemarea unor persoane în slujba preoției, făcută de Dumnezeu, avem nenumărate exemple din V. și N. Testament. Astfel avem alegerea lui Levi (Num. 1, 49—50) și a lui Aaron (Ieșire, 28, 1 și urm.).

Mîntuitorul însuși a avut o chemare, după cuvîntul Sf. Pavel care zice: „Așa și Hristos nu s-a preaslăvit pe Sine însuși, ca să se facă arhiereu, ci Cel ce a grăit către El: Fiul meu ești Tu, Eu astăzi te-am născut. În alt loc se zice: Tu ești Preot în veac după rînduiala lui Melchisedec" (Evrei 5, 5—6).

Mîntuitorul își alege Apostolii după cum voiește, spunîndu-le limpede: „Nu voi m-ați ales pe mine, ci Eu v-am ales pe voi și v-am rînduit să mergeți și roadă să aduceți, și roada voastră să rămînă, ca Tatăl să vă dea orice-i veți cere în numele meu" (Ioan 15, 16).

Sf. Evanghelist Luca, în Evangheila sa, cap. 10, 1, ne relatează alegerea făcută de Mîntuitorul a celor șaptezeci și doi de învățăcei. Ni se arată motivul alegerii, misiunea pe care o au de îndeplinit și se dau directive de comportare cu diferitele categorii de oameni pe care vor trebui să-i evanghelizeze.

Cu privire la chemare sau vocație, să ne mai reamintim și faptul alegerii de către Sfinții Apostoli a unui nou apostol în locul lui Iuda. Sf. Apostoli s-au rugat atunci printr-o frumoasă și simțită rugăciune, zicînd: „Tu, Doamne, care cunoști inimile tuturor, arată pe care din acești doi l-ai ales, ca să ia locul acestei slujiri și al apostoliei din care Iuda a căzut, ca să meargă în locul lui" (F. Ap. 1, 24—25). Cei puși înainte erau Barsaba și Matia. Trăgînd sorți, sorțul a căzut pe Matia, și s-a socotit cu cei unsprezece Apostoli.

Sf. Pavel în mai toate epistolele lui se numește pe sine „Apostol chemat".

Rezultă deci clar că pentru slujba preoției e necesară o chemare specială făcută din partea lui Dumnezeu ,o vocație.

În V. Testament preoții aveau misiunea de a pregăti sufletele pentru venirea lui Mesia, în N. T., preoții au îndatorirea de a continua și perpetua preoția lui Iisus Hristos, singurul și veșnicul preot, fiindcă ei propovăduiesc în numele lui Hristos (II Cor. 5, 20).

Cunoscînd Mîntuitorul instabilitatea și frăgezimea naturii omenești, a înălțat preoția la rangul de taină, taina preoției. După cum nu poate exista credință religioasă fără preoție, tot așa nu poate exista preoție fără alegere sau chemare de sus. Splendoarea și măreția preoției V. T. ne este prezentată într-o formă deosebit de aleasă în „Înțelepciunea lui Isus Sirah", cap. 45, preoție care a fost numai o palidă icoană a preoției N. Testament.

Pentru faptul că preoția este o chemare cerească sădită de Dumnezeu în inima celui chemat, ea trebuie să se cunoască după anumite semne, care sînt semne ale vocației sau ale chemării la preoție.

Vocația constă deci și în îndeplinirea unor anumite condiții, anumite aptitudini și calități din partea celui chemat dintre care unele înăscute, care nu pot lipsi, prin care se recunoaște chemarea: cucernicia, altruismul, iubirea față de aproapele, stăpînirea de sine, smerenia, decența în vorbe și fapte, generozitatea, noblețea, frica de Dumnezeu, iubirea de părinți. Candidatul la preoție trebuie să fie distins și prin calitățile lui morale, prin rîvna lui în cercetarea cuvîntului dumnezeiesc al Scripturilor, ideal ce trebuie să ardă în sufletul lui pentru preoție și identificarea lui cu ucenicii lui Hristos (Apostolat social, vol. VI, p. 9).

Se poate spune, credem, despre cineva că are vocație la preoție sau chemare de sus atunci cînd e stăpînit de gîndul și de dragostea curată de a deveni preot, cînd simte o plăcere în a se ruga, a participa la slujbele religioase, îi place meditația, se spovedește și se împărtășește regulat, e plin de iubire și jertfelnicie pentru alții, dă dovadă de puterea de muncă necesară pentru a-și însuși știința teologică etc.

Un tînăr care are vocație se va sili să se supună și să asculte de cei mai mari și va încerca zi de zi să-și modeleze chipul după „chipul" preoției marilor păstori de suflete.

În afară de latura spirituală a formării preotului, tînărul cu vocație va fi însuflețit și de înaltele idealuri ale omenirii de azi, să fie apostol al iubirii și al păcii, în rîvna de a sluji Biserica și Patria.

Celui chemat la preoție îi sînt adresate cuvintele Domnului: „Eu te voi învăța calea înțelepciunii și te voi purta pe căile dreptății. Cînd vei merge, pașii tăi nu vor șovăi, și chiar de vei alerga, nu te vei poticni" (Pilde 4, 11—12). Aceeași idee este exprimată prin cuvintele profetului: „Nu te teme, căci eu sînt ajutorul tău!" (Is. 41, 13).

Pr. *Al. Moisiu*

Arhiereul ILARION PUȘCARIU
(1842-1922)

S-au scurs 60 de ani de la moartea unuia din vrednicii fii duhovnicești ai marelui mitropolit Andrei Șaguna: arhiereul-vicar Ilarion Pușcariu.

Făcea parte din străvechea familie preoțească Pușcariu din Sohodolul Branului, care a dat neamului mai mulți cărturari și luptători pentru drepturile românilor transilvăneni. Născut la 5 septembrie 1842, și-a început învățătura la școala confesională din sat, apoi la școala „normală" românească din Brașov, continuînd la noul gimnaziu din Brașov, întemeiat atunci prin strădaniile protopopului Ioan Popasu — viitorul episcop de Caransebeș — și ale lui Andrei Șaguna. S-a înscris apoi la Gimnaziul de stat din Sibiu. Paralel a urmat și „cursul clerical" de 3 ani de la Sibiu, terminînd ambele școli în 1864 (clasele VI—VIII de gimnaziu le-a făcut ca „elev particular").

Remarcat de marele ierarh Andrei, în toamna aceluiași an Consistoriul din Sibiu i-a oferit o bursă de studii la Universitatea din Viena. A făcut acolo studii de filozofie încununate cu titlul de „doctor", obținut în mai 1869.

Reîntors la ai săi, în toamna anului 1869, mitropolitul Andrei l-a numit secretal al Consistoriului din Sibiu, hirotonindu-l diacon necăsătorit. La 1 septembrie 1870 a fost trecut într-un post de profesor la Institutul teologic-pedagogic și hirotonit preot. În cei 8 ani de activitate la catedră, a predat Istoria bisericească, Introducerea (Isagogia) și Exegeza biblică, Patrologia și Morala, iar în „secțiunea pedagogică": Științele naturale (a pus și bazele unei colecții de specialitate) și Limba română. În mai mulți ani școlari a fost președintele de onoare al Societății de lectură a studenților teologi, îndrumîndu-i spre o cît mai bună cunoaștere a limbii și literaturii române. A fost un profesor apreciat, lucru ce reiese și din aceea că în anul 1881 a fost invitat să ocupe catedra

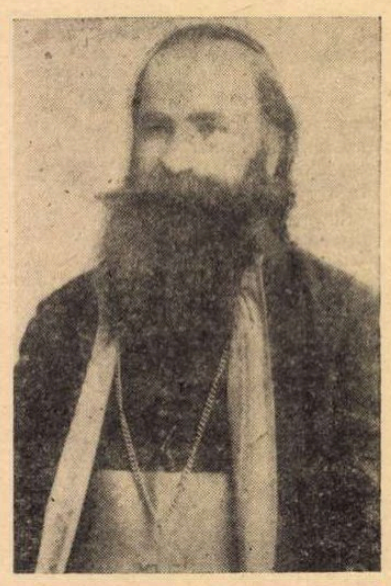

de Dogmatică și Morală de la Facultatea de Teologie a Universității din Cernăuți. A rămas însă și pe mai departe, între ai săi, la Sibiu.

În 1874 a fost tuns în monahism la mănăstirea Hodoș-Bodrog (j. Arad), primind numele Ilarion, în locul celui avut din botez, Bucur, iar mitropolitul Procopie Ivașcovici (1873—74), primul urmaș al lui Șaguna, l-a hirotesit protosincel. Sub noul mitropolit Miron Romanul (1874—98), a fost ales asesor consistorial (consilier) onorific, iar în 1878 asesor referent al secției bisericești a Consiliului arhiepiscopesc Sibiu, despărțindu-se astfel de catedră; în 1886 a fost hirotesit arhimandrit.

Anul 1889 marchează o nouă etapă în viața sa, căci după alegerea vicarului Nicolae Popea ca episcop al Caransebeșului, i-a urmat în funcția de mare răspundere de vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, pe care a deținut-o pînă la moarte.

Chiar din primii ani de activitate ca profesor și pînă la moarte, a fost ales, fără întrerupere, deputat în Sinodul Arhiepiscopiei Sibiului (Adunarea Eparhială) și în Congresul Național Bisericesc al Mitropoliei Ardealului. A slujit cu devotament biserica sub șase mitropoliți; în 1898, 1916 și 1918—20, în perioadele sedisvacanței scaunului mitropolitan, a condus cu demnitate treburile Arhiepiscopiei Sibiului.

Deși Sinodul Arhiepiscopiei — întrunit la 21 aprilie 1900 — a hotărît în unanimitate să fie ridicat la vrednicia de arhiereu-vicar, propunere reînnoită și în anii următori, totuși mitropolitul Ioan Mețianu n-a **îndeplinit** această dorință unanimă a clerului și credincioșilor din Arhiepiscopie. A-

Pr. Prof. *Mircea Păcurariu*

(Continuare în pag. a 2-a)

Bisericile din Deda

La poalele munților Călimani, la ieșirea Mureșului din defileu, se întinde una din cele mai renumite comune ardelene. Ca și „cucul", ea își destăinuiește îndelungata existență istorică prin însăși rostirea numelui său: *Deda*. Căci Deda, în limba slavonă, înseamnă cel vechi, satul cel vechi, satul cel bătrîn, bunicul, aceasta fiind impresia pe care a făcut-o slavilor la coborîrea lor pe valea Mureșului.

Și într-adevăr, la năvălirea acestora, în secolul VII—VIII, Deda era un sat vechi, avînd evidente origini și trepte dacice și romane. Pînă aici ajungea șoseaua romană pornită de la Alba Iulia pe temelia satului dac, romanii construind o cetate de apărare, locul acesteia numindu-se pînă astăzi *cetățea*. La capătul cetățelei s-a ridicat chiar și un mic castru, ruinele căruia mai putîndu-se vedea și astăzi. Slavii neavînd la îndemînă un alt nume, i-au zis, pentru relațiile dintre ei, satul cel vechi, *Deda*, și așa a rămas pînă în zilele noastre. Slavii înșiși, din care o bună parte s-au asimilat aici, i-au trecut numele din generație în generație, el fiind acceptat apoi și de către români. Urme de toponimie slavă se află de altfel și în numele văilor Bistra, Stărinoasa, a fînațelor Braniștea, Ratca, a dealului Pleșa.

La Deda, pe Valea Caselor, s-au descoperit și unele ateliere și cuptoare de olărie, datînd din epoca dacică, meșteșugul fiind păstrat neschimbat pînă la începutul secolului nostru, el fiind una din dovezile concludente ale continuității noastre pe aceste locuri.

Ca proprietate feudală, luînd locul vechii obști țărănești Deda a fost înregistrată sub acest nume în secolul al XIV-lea, vechimea ei ca sat fiind legată însă de perioada daco-romană.

Deda nu este numai cel mai vechi sat de pe Valea Mureșului, ci totodată și un important centru ortodox și cultural. În secolul al XV-lea se constata pe Valea Bistrei — rîul care străbate satul — existența unei mănăstiri întemeiată de anumiți călugări veniți de la Mănăstirea Neamțului, care au adus cu ei și un clopot aflat și astăzi la biserica din Deda. Mănăstirea servea nu numai ca lăcaș de închinare, ci, în același timp, și ca școală pentru candidații de preoți și cantori din regiune. Unul din starețiii mănăstirii, Lavrentie, dispunea în secolul al XVII-lea și de un exemplar din *Cazania* lui Varlaam, care a circulat intens printre preoții din partea locului. Mănăstirea, avînd de luptat cu grele persecuții din partea principilor ardeleni calvini și apoi a împăraților habsburgi, s-a menținut pînă la sfîrșitul secolului al XVIII-lea cînd a fost dărîmată. În locul ei s-a ridicat în perioada interbelică o clopotniță, în care, în fiecare an, în ziua de Sf. Maria, se oficiază o liturghie.

Pe lîngă mănăstire, satul a avut de-a lungul timpului, în incinta sa, diferite alte biserici al căror loc se menționează cu evlavie în tradiția satului. Cea dintîi biserică a cărei amintire se cunoaște a fost clădită din lemn la începutul secolului al XVIII-lea, ea fiind în recensămîntul din 1733, temelia ei aflîndu-se în grădina enoriașului de astăzi, Ionu lui Alexa lui Ichimu Florii Popii. Din marginea acestei grădini începe Dealul Popii, care a fost și el proprietate a acestei familii. Numele patronimic al acestei familii, care a dat comunei mai mulți preoți și dascăli, a fost Matei. Antimisul bisericii a fost făcut la Viena în anul 1751. La această biserică au fost aduse o parte din vechile icoane aflate la mănăstirea de pe Bistra. Unele din aceste icoane se mai află și astăzi la biserica din Deda.

Peste aproape un secol, satul mărindu-se, s-a clădit, tot din lemn, o altă biserică, mai încăpătoare, la poarta cimitirului de astăzi care a fost sfințită în anul 1843 de către episcopul Vasile Moga. Actul sfințirii ei, ca dovadă de importanță ce i s-a acordat în timp, a fost consemnat în coloanelē „Gazetei Transilvaniei" de la Brașov.

La sfîrșitul secolului al XVIII-lea, producîndu-se o inundație a Văii Caselor, biserica a fost mutată în grădina ce se află în dreapta pieței de astăzi. În acest loc va rămîne pînă la 1906, cînd va fi părăsită, la Deda construindu-se, sub păstoria preotului Leon Popescu, o biserică de piatră existentă și astăzi. Noua biserică, edificată de arhitectul I. Pamfilie de la Sibiu în stilul bisericilor din Moldova, a fost realizată în proporții de adevărată catedrală, ea fiind cea mai impunătoare biserică de pe Valea Mureșului. Sfințirea ei provizorie

Vasile Netea

(Continuare în pag. a 2-a)

Documentar:

Deschidem cu acest număr al publicației noastre o nouă rubrică sub genericul căreia dorim să grupăm materiale privind aspecte ale vieții noastre liturgice și ale activității pastoral-misionare. Vom fi bucuroși de sugestiile și sprijinul efectiv din partea cititorilor și colaboratorilor noștri.

Scaunul arhieresc în tradiția creștină

Episcopul are plinătatea preoției, transmite darul preoției prin punerea mîinilor și invocarea Duhului Sfînt. El este arhiereu și păstor, e reprezentantul lui Iisus Hristos pe pămînt. El nu vorbește, nu învață, nu îndrumă în numele său propriu ci în numele lui Iisus Hristos. Învățătura pe care el o vestește nu este a lui ci este a lui Hristos.

Locul cel mai sfînt în care episcopul își desfășoară lucrarea lui învățătoare și sfințitoare este biserica. Biserica, considerată ca locaș de închinare, e casa lui Dumnezeu, e locul unde se săvîrșesc cele mai sfinte slujbe și unde Dumnezeu își revarsă cu prisosință bogățiile milei Sale asupra credincioșilor. Slava lui Dumnezeu umple fiecare biserică așa cum a umplut odinioară templul construit de Solomon (II Paralip. 7, 1). Episcopul se roagă în biserică, așa cum s-a rugat Solomon, „Dumnezeul meu, să-ți fie ochii tăi deschiși și urechile tale cu luare aminte la rugăciunea care se va face din locul acesta".

Fiecare biserică — locaș de închinare — cu tot ce are mai frumos și mai încîntător, începînd de la arhitectură, pictură, obiectele de cult și obiectele din biserică ,confirmă într-o formă permanentă prezența episcopului, legătura cu el chiar și atunci cînd nu este prezent.

De fapt, canoanele bisericești pretind ca fiecare biserică să fie sfințită de episcop, antimisul de pe Sf. Masă la fel trebuie sfințit de arhiereu, preotul slujitor al bisericii e sfințit tot prin mîinile arhiereului. Tot atîtea motive care ne arată că biserica fără lucrarea episcopului și fără prezența lui permonentă nu poate fi locaș de închinare.

Între obiectele care ne amintesc într-o formă mai deosebită legătura și prezența permanentă a episcopului cu biserica și cu credincioșii e scaunul sau jețul episcopului din naosul bisericii, așezat pe un loc mai înalt.

Istoricul Eusebiu în Istoria sa bisericească zice că Iacov, fratele Domnului, primul episcop al Ierusalimului, avea un loc deosebit în biserică unde sta. La fel ne spune despre Sf. Marcu, primul episcop al Alexandriei. Și Constituțiile Apostolice vorbesc despre un tron al arhiereului.

Din timpuri foarte vechi scaunul episcopului din naos se afla în partea dreaptă a bisericii. Fiindcă cuvîntul episcop înseamnă „supraveghetor", conform comentarului la can. 58 al Sf. Apostoli, în care canon se pretinde episcopului și preotului să învețe poporul, scaunul din naos, ca și „scaunul cel de sus" din altar, îi oferă episcopului posibilitatea să supravegheze turma, să observe purtarea credincioșilor care participă la sfintele slujbe și să le împărtășească tuturor binecuvîntările sale.

Un autor, vorbind despre scaunul episcopului din naos zice: „În naie de partea dreaptă, lîngă sanctuariu e așezat scaunul episcopesc ,în semn că episcopul guvernează în naia lui Hristos atît pe clerici ,cît și poporul credincios".

După tradiția și după rînduielile Bisericii Ortodoxe în naosul fiecărei biserici trebuie să fie acest scaun al episcopului ca semn al legăturii permanente dintre ierarh și credincioși. În acest fel biserica este casa lui Dumnezeu în mijlocul poporului său, unde primește jertfă și împărtășește darurile Sale cele bogate. Numai așa se potrivesc și cuvintele adresate de Sf. Pavel episcopilor: „Drept aceea, luați aminte de voi înșivă și de toată turma, întru care Duhul Sfînt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriți biserica lui Dumnezeu, pe care a cîștigat-o cu însuși sîngele Său" (F. Ap. 20, 28).

Al. M.

Restituiri:

Ieronim G. Barițiu

Iată un nume mai puțin cunoscut deși purtătorul lui a fost unul din cei mai de seamă publiciști ardeleni. Fiu al marelui istoric și patriot George Barițiu," Ieronim s-a născut la 7/19 august 1848, la Brașov. A colaborat cu tatăl său la lupta națională îndeosebi pe terenul ziaristicei sibiene. A studiat dreptul, economia și filozofia la Viena (1869—1874) cînd a fost prieten și coleg cu M. Eminescu în timp ce colabora la ziarul „Românul" de la București, condus de C. A. Rosetti. Dar mai ales la publicațiile conduse de părintele său G. Barițiu: „Transilvania" și „Observatorul" apărute la Sibiu. La ultima din aceste publicații apărută bisăptămînal între 1878—1885, a fost prim-redactor și secretar de redacție.

Colaborarea lui cea mai intensă a fost la *„Telegraful Român"* cu diferite materiale, mai ales cu traduceri din autori europeni, moraliști celebri.

Activitatea de luptă națională, de traducător și popularizator al științei depuse de I. G. Barițiu, a fost pusă în lumina completă abia acum într-o carte recent apărută la editura „Dacia" din Cluj-Napoca, intitulată *„Din zbuciumul veacului"* — autor scriitorul și istoricul literar sibian *Bucur Țincu*. În această carte Bucur Țincu a reprodus tot ce a rămas mai de seamă din opera lui Ieronim G. Barițiu. A scris un amplu studiu introductiv despre personalitatea acestuia, a redactat numeroase note legate de text și în final a alcătuit o Bibliografie selectivă a scrierilor lui I. G. Barițiu", Munca de culegere și identificare a scrierilor este un merit deosebit al lui Bucur Țincu și îl înfățișează pe I. G. Barițiu ca pe un cărturar cu alese calități.

În acest context se poate spune, pe bună dreptate, că numele lui I. G. Barițiu se impune pînă astăzi prin trei traduceri ale unor opere de seamă: „Contractul social" (Le Contrat social) de Jean Jacques Rousseau (1879—1890), tradus direct din franceză, „Lupta pentru drept" (Der Kampf ums Recht) — 1874—1881, de Rudolf von Ihering și „Ideea de stat a Austriei" (1880) de Frantisek Palacky. Toate aceste traduceri aveau ca scop să promoveze ideile de libertate națională și apărarea drepturilor cetățenești în societatea opresoare de atunci. I. G. Barițiu a fost partizanul federalizării națiunilor din Austria, ca etapă pentru eliberarea lor națională completă. În acest scop a tradus opera marelui istoric ceh Fr. Palacky, ambii anticipînd ideile lui Aurel C. Popovici din lucrarea „Statele Unite ale Austriei Mari" în 1906, în limba germană.

I. G. Barițiu a mai tradus fragmente din marii scriitori ai timpului ca Victor Hugo, Pascal, Lessing, Schiller, Lombroso, Silvio Pellico ș. a.

O parte cuprinzătoare a operei lui I. G. Barițiu o formează culegerile de aforisme, maxime și cugetări, adunate din mari gînditori ca Marc Aureliu, Balzac, lord Chesterfield, Montesquieu, Pascal, etc. Alegerea maximelor și cugetărilor traduse de I. G. Barițiu n-a fost întîmplătoare ci a avut drept criteriu concepția sa națională și umanistă, lupta lui pentru libertate și adevăr, pentru știință, dreptate și omenie, împotriva injustiției, a tiraniei, a superstițiilor.

O altă traducere importantă a lui I. G. Barițiu a fost cea pentru apărarea demnității și drepturilor femeii, el fiind la noi unul din precursorii în materie. Astfel a tradus și publicat — singura lui lucrare apărută în viață — „Femeile" de I. Pederzani.

Numeroase sînt articolele lui I. G. Barițiu despre situația economică a poporului român din Transilvania acelei epoci; despre etnografia și folclorul românesc, biografii de oameni vestiți, prelucrări și istorioare în genul celor cultivate în revistele vremii ca „Familia", „Amicul Familiei", ș. a.

În materie literară, I. G. Barițiu s-a impus prin portretul moral făcut marelui Eminescu în revista sibiană „Rîndunica" la 1894. Acest portret — subliniază Bucur Țincu — este primul portret pozitiv făcut în Ardeal, la cinci ani după moartea poetului, scris cu căldura amintirii menită să șteargă impresia dezolantă produsă de un alt portret sumbru, apărut la Blaj în 1891, nesemnat dar cunoscut ca fiind al canonicului Grama.

I. G. Barițiu a trăit cea mai mare parte a vieții lui intelectuale active la Sibiu. Aici a murit fiind înmormîntat lîngă ilustrul său tată, în cimitirul din orașul de jos, de peste Cibin „Între brazi". În *„Telegraful Român"* din 11/23 martie 1899 a fost anunțată vestea trecerii lui la cele veșnice.

Nicolae D. Găvozdea

Arhiereul ILARION PUȘCARIU

(Continuare din pag. 1)

bia la 3/16 octombrie 1921, la propunerea tînărului mitropolit Nicolae Bălan (1920—55), a fost hirotonit arhiereu-vicar în catedrala mitropolitană din Sibiu (au slujit și episcopii Ioan Papp de la Arad, Iosif Bădescu de la Caransebeș și Roman Ciorogariu de la Oradea). Peste două zile a fost hirotonit arhiereu, tot în catedrala din Sibiu, octogenarul vicar de la Caransebeș Filaret Musta, ca o ultimă și binemeritată recunoaștere a strădaniilor lor de peste o jumătate de veac, întru slujirea Bisericii și a neamului lor.

Ilarion Pușcariu a fost mereu prezent și în viața culturală a Transilvaniei de altă dată. De pildă, se număra printre membrii marcanți ai „Asociației transilvane pentru cultura și literatura poporului român" (Astra). Adunarea generală a Astrei, întrunită la Făgăraș în 1889, l-a ales vicepreședinte (președinte fiind George Barițiu) deținînd această misiune deosebit de cinstitoare pînă în anul 1901. A slujit Astra și în anii următori, mai ales ca președinte al „Despărțămîntului" Sibiu. Merită să fie reținut și faptul că a dăruit Bibliotecii Astra din Sibiu o serie de tipărituri vechi românești, precum și întreagă colecția ziarului „Telegraful Român".

A fost un colaborator permanent al foii șaguniene „Telegraful Român". În anii 1876—77, împreună cu tinerii profesori Daniil Popovici Barcianu și Dimitrie Comșa — memorandiștii de mai tîrziu, — cu Eugen Brote și Ioan Bechnitz — a redactat „Foișoara" Telegrafului Român, cu scopul de a pleda pentru generalizarea ortografiei românești fonetice. A colaborat cu numeroase articole la *Enciclopedia Română*, în 3 volume, editată la Sibiu sub conducerea lui Cornel Diaconovici (1898—1904), precum și la o serie de reviste și ziare românești din Transilvania.

Ca profesor la Institutul teologic-pedagogic, a tipărit cîteva manuale pentru elevii săi: *Limba maternă* (română n. n.) *în institutele pedagogice* (Sibiu, 1875, ed. II, 1908); ulterior a apărut sub titlul: *Limba română, curs metodic pentru Institutele pedagogice și școalele poporale române* (ed. IV, Sibiu, 1908, 155 p.); *Isagogia adică introducerea în cunoștința cărților Sfintei Scripturi* (Sibiu 1878, ed. II, 1904, 238 p.); *Principii de pedagogie generală (Sibiu* 1880, 144 p. și cu capitole de Psihologie); *Manual de istorie bisericească* (ed. I, 1893, ed. II 1901, ed. III 1907, ed. IV 1919, ed. V 1920 — notăm că partea a doua a manualului cuprindea Istoria Bisericii românești). A tipărit, de asemenea, o *Istorie biblică*, manual de religie pentru școlile medii, cu ilustrații (ed. III, Sibiu, 1907, 196 p.).

Dar Ilarion Pușcariu a fost și un cercetător neobosit al trecutului Bisericii Ortodoxe din Ardeal. Se impun atenției noastre cele două volume de *Documente pentru limbă și istorie* (vol. I Sibiu 1889, XVI+399 p.; vol. II Sibiu 1897, VI+384 p.).

O altă lucrare de seamă a lui Ilarion Pușcariu a fost *Mitropolia românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania* (Sibiu, 1900, VII+178+434 p.), scrisă încă din 1895, cu ocazia împlinirii a 30 de ani de la restaurarea Mitropoliei.

Nu pot fi trecute cu vederea cîteva contribuții asupra vieții și activității lui Andrei Șaguna *(Din anii ultimi ai vieții mitropolitului Andrei* — despre boala și moartea lui; *Spicuiri și fragmente din corespondența lui Șaguna*, cu aproximativ 100 de pagini, în volumul comemorativ închinat mitropolitului Andrei în 1909; *Chestiunea instalării lui Andrei Șaguna în scaunul mitropolitan*, în *Revista Teologică* din 1908 ș. a.).

Împreună cu ieromonahul Miron Cristea (viitorul patriarh) și consilierul Matei Voileanu, a publicat lucrarea *Biserica catedrală de la Mitropolia ortodoxă română din Sibiu. Istoricul zidirii* (Sibiu, 1908, III+193 p.).

În sfîrșit, menționăm și lucrarea *Contribuții istorice privitoare la trecutul românilor de pe pămîntul crăiesc* (Sibiu, 1913, CIV+348 p.), scrisă în colaborare cu tinerii istorici și juriști Ioan Preda, Lucian Borcia, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir și Ioan Matei — ca răspuns la o lucrare a cercetătorului G. Müller, care nega drepturile românilor de pe fostul „pămînt regesc" (fundus regius).

A editat lucrarea fratelui său Ioan cavaler de Pușcariu — prețios colaborator al lui Șaguna, membru activ al Academiei Române — *Notițe despre întîmplările contemporane* (Sibiu, 1913, 220 p.), un izvor prețios de informații pentru istoria politică și bisericească a Transilvaniei din a doua jumătate a veacului trecut.

Pentru toată activitatea sa didactică și științifică, Academia Română, cel mai înalt for cultural al țării, a ales pe venerabilul arhimandrit Ilarion Pușcariu, printre membrii săi onorari, în 1916. Nu este lipsit de importanță să subliniem aci că activitatea sa cărturărească a fost consemnată în *Enciclopedia istoriografiei românești* (București, 1978, p. 276), ca și în recentul *Dicționar de lingviști și filologi români* de Jana Balacciu și Rodica Chiriacescu (București, 1978, p. 211), în cel din urmă cu precizarea că „lucrările sale cu caracter filologic și istoric reprezintă adevărate pledoarii pentru susținerea drepturilor politice, sociale și economice ale românilor din Transilvania".

Ilarion Pușcariu s-a săvîrșit din viață la 26 august/8 septembrie 1922, cînd împlinea patriarhala vîrstă de 80 de ani. A fost îngropat în cavoul familiei din Bran-centru, potrivit ultimei sale dorințe ca mărturie grăitoare a legăturii de nezdruncinat cu locurile natale, în care se odihneau atîția dintre vrednicii săi înaintași.

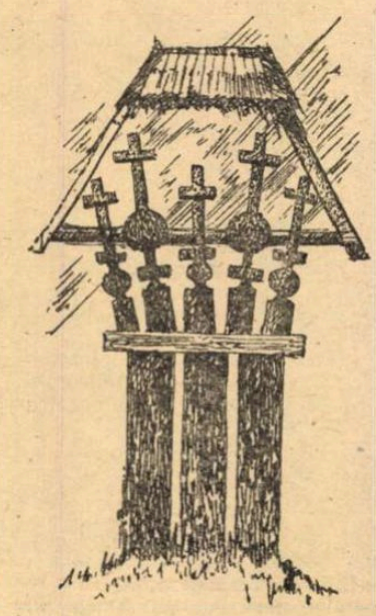

Bisericile din Deda

(Continuare din pag. 1)

s-a făcut în anul 1906, cea definitivă, după terminarea picturii în timpul preotului Ioan Vodă, avînd să se săvîrșească în 1912, prin binecuvîntarea bătrînului mitropolit al Sibiului, Ioan Mețianu, Mițianu cum îi ziceau țăranii. Serbările sfințirii au fost descrise de către O. C. Tăslăuanu în revista „Luceafărul" de la Sibiu (nr. 23, p. 421—422).

Vechea biserică din piață a fost dăruită în 1922 credincioșilor din cătunul Bistra, care între timp întemeiaseră și ei o parohie.

Prin edificarea acestei masive și somptuoase biserici, prestigiul comunei Deda s-a ridicat și mai mult în anii următori, astăzi el atingînd un nivel din ce în ce mai impunător, aici construindu-se și un liceu industrial, un cămin cultural, un spital și alte clădiri comunale.

Continuînd tradiția vrednicilor săi înaintași, printre care menționăm și pe călugărul arhimandrit Dosoftei Morariu, actualul preot, Dumitru Farcaș, a luat inițiativa, sprijinit de toți enoriașii satului, a renovării unor părți ale bisericii deteriorate de cei 70 de ani ce au trecut de la inaugurarea ei, precum și a zugrăvirii exterioare, fapt ce a făcut dorită o nouă binecuvîntare a ei.

Actul acesteia s-a săvîrșit în ziua de 18 iulie cu o deosebită însuflețire și solemnitate de către P. S. Episcop Emilian Birdaș al Alba Iuliei, înconjurat de către numeroși preoți din protopopiatul Reghinului, în frunte cu protopopul Ilie Damian. La actul sfințirii au asistat credincioși din Deda și satele învecinate. În fața acestora P. S. Sa a rostit o predică de un emoționant conținut.

Cu această ocazie preotul Farcaș a fost ridicat printr-o gramată la rangul de preot sachelar, gramate de recunoștință acordîndu-se și epitropilor Ion Păscan și Toader Păscan, conducătoarei femeilor, corului local, dirijat de Toader Bândilă, precum și istoricului prof. dr. Vasile Netea, fiu al comunei. O distincție a fost acordată și preotului Man de la Idicel Pădure pentru bogata sa activitate.

Sfințirea de la Deda a fost una din cele mai impunătoare festivități religioase și patriotice cunoscute în istoria parohiei.

Cheltuielile renovării au fost suportate în întregime de către credincioșii parohiei.

Despre harisme şi harismatici

Pentru cei mai mulţi creştini, îndeosebi pentru cei ce ţin de Bisericile Tradiţiei vechi creştine, Sfintele Taine reprezintă mijloacele văzute prin care Dumnezeu împărtăşeşte credincioşilor harul Său cel nevăzut. Desigur, harul lui Dumnezeu poate fi comunicat şi pe căi extraordinare, cum s-a întîmplat de atîtea ori în cursul istoriei mîntuirii neamului omenesc, căci Duhul, ca şi „vîntul suflă unde voieşte" (Ioan III, 8); dar calea sigură recomandată de Sfînta Scriptură ca şi de întreaga Tradiţie sfîntă — confirmată de practica bimilenară a Bisericii, rămîne calea Sfintelor Taine. Prin ele, ca prin şapte raze de lumină, se revarsă asupra credincioşului harul Duhului Sfînt, feluritele harisme, purtătorii lor primind numele de harismatici sau, după numirea mai mult uzitată la noi, oameni duhovniceşti.

Prezenţa Duhului Sfînt în sufletele credincioşilor se vădeşte prin aceste harisme, prin roadele acestor daruri, folositoare atît mîntuirii celor ce le primesc cît mai ales celor din jurul lor, Bisericii întregi — Trupul lui Hristos cel tainic, a cărei „zidire" este de fapt scopul ultim al harismelor. Cînd Sf. Apostol Pavel îndeamnă pe Corinteni: „rîvniţi după daruri duhovniceşti..." el nu uită să adauge „spre *zidirea* Bisericii" (I Cor. XIV, 12). După acelaşi Apostol oricare harismă care nu contribuie la „zidirea" Bisericii nu este de dorit. Dumnezeu ar vrea să ne împărtăşească „rîuri de apă vie" (Ioan VII, 37) din harul Său, dar credincioşii îl primesc numai pe măsura puterii lor de a-l primi, mai concret — pe măsura efortului de curăţire lăuntrică, de asceză, fără de care orice „primire de har" rămîne o amăgire de sine, o înşelăciune păgubitoare de suflete. „Cum poţi îndrăzni, omule, să spui că ai primit har de la Duhul Sfînt, că te-ai botezat(?) în Duh, că te rogi în Duh etc., pînă cînd patimile de tot felul curg din tine ca dintr-un izvor întinat" — am putea — credem, să întrebăm pe pretinşii harismatici din zilele noastre care nu se ostenesc totuşi, cît de puţin, să plivească cîte o buruiană a păcatelor din sufletele lor făcînd adevărată pocăinţă.

Asistăm astăzi la o sete nestăvilită după harisme, şi la noi, dar cu deosebire în lumea creştină din Apus unde, în general, senzaţiile sînt mult căutate şi gustate. Există o adevărată modă a celor ce se numesc *harismatici*, pretinşi purtători ai uneia sau mai multor daruri ale Duhului Sfînt. Se spune că se atribuie chiar diplome de „profet" sau, mai ales „profetese", de „terapeuţi" şi „taumaturgi" etc. Se tinde chiar ca aceşti „harismatici" să înlocuiască ierarhia sacramentală a Bisericii, creindu-se o ierarhie „harismatică", deasupra şi împotriva celei dintîi. Faptul nu e atît de nou pe cît s-ar părea. Se ştie doar că darurile sau harismele autentice ale Duhului Sfînt au fost mereu însoţite de abuzuri şi de daruri false. Cu toate acestea Biserica n-a încetat să se dezvolte. În tînăra Biserică din Corint, de exemplu, exista, în vremea Sfîntului Apostol Pavel, o înflorire de harisme; cu toate acestea el nu se ocupă de ele decît pentru a pune capăt abuzurilor care se făceau în deosebi cu harisma glossolaliei, recomandînd mai mult harisma profeţiei, adică a tîlcuirii învăţăturilor de credinţă creştină, iar pe deasupra iubirea care nu cade niciodată. Fenomenul s-a repetat mai tîrziu sub forme aberante şi mai evidente. Să ne amintim de montanismul asiatic, de schisma donatistă de pe vremea Fericitului Augustin pentru a ajunge la concluzia că şi în materie de erezie numai actorii se schimbă, unii mor şi alţii le iau locul, uneori după veacuri, piesa — chiar cu variante, rămîne aceeaşi. Aceleaşi sînt şi urmările nefaste pentru viaţa, morala şi, desigur, şi mîntuirea sufletească a celor ce se lasă seduşi de aparenţele lor ispititoare.

În Biserica Ortodoxă, din vremile Sfinţilor Apostoli şi ale Sfinţilor Părinţi pînă în zilele noastre, au strălucit nenumărate chipuri de oameni duhovniceşti, între monahi ca şi între mireni, purtători ai unor harisme autentice. Purtători de harisme au fost apostolii, mucenicii şi mărturisitorii, cuvioşii şi fecioarele, cu ale căror vieţi închinate lui Dumnezeu şi slujirii aproapelui Bisericii se împodobeşte ca şi cu o haină de mare preţ. Au existat şi există şi azi chiar în sînul Ortodoxiei româneşti, astfel de harismatici încît un harnic ieromonah (Ioanichie Bălan), după îndelungate şi minuţioase cercetări, a putut alcătui un *Pateric românesc*, întru nimic mai prejos decît cele similare ale altor popoare ortodoxe. Ceea ce-i deosebeşte pe aceştia, fie vechi, fie mai noi, de pretinşii harismatici este mai întîi discreţia smerită de care se înconjoară. Ei fug de orice publicitate prefecînd a se numi în chip sincer, neprefăcut, — după pilda Sfîntului Apostol Pavel, „cei dintîi dintre păcătoşi". Ei n-au cerut niciodată aceste harisme, cum le cer cu insolenţă alţii, ba s-au declarat nevrednici de ele avînd mereu teamă de o eventuală ispită a diavolului care — se ştie, şi el poate face minuni şi semne spre a amăgi pe cei lesne crezători. Şi dacă le posedă, ei nu se trufesc şi le întrebuinţează spre binele credincioşilor, spre „zidirea" Bisericii cum recomandă Sfîntul Apostol Pavel. Harismaticii autentici, monahi sau mireni, fac experienţa lucrării Duhului Sfînt prin rugăciunea neîntreruptă mîntuală, *Rugăciunea lui Iisus*, care nu e posibilă decît pe urma unei asceze curăţitoare, lucru, în general, neluat în seamă de falşii harismatici. Sfîntul Simion Noul Teolog, podoaba Bisericii Ortodoxe din veacul al XI-lea, face această frumoasă asemănare: Precum apa nu poate fi oglindă care să răsfrîngă chipul soarelui decît dacă e ferită de valurile pe care o furtună le-ar putea provoca, aşa şi sufletul trebuie ferit de tulburarea patimilor dîndu-i-se liniştea necesară spre a răsfrînge chipul lui Dumnezeu. De altă parte, o oglindă nu va răsfrînge lumina dacă nu va fi curată şi transparentă ca un cristal. Tot aşa şi inima, concepută ca sediu al gîndurilor şi simţirilor, va străluci prin har pe măsura strădaniilor ascetice însoţită de rugăciunea curată. Celor „curaţi cu inima" le-a făgăduit Mîntuitorul fericirea de „a vedea pe Dumnezeu".

„Rugăciunea mai intensă a unor anumiţi membri ai Bisericii, monahi sau mireni, le aduce o mai mare experienţă a prezenţei şi puterii lui Dumnezeu în Duhul Sfînt şi face din ei *harismatici*, numiţi adesea *oameni duhovniceşti*. Ei se hrănesc nu numai din rugăciunea liturgică a Bisericii şi din cea personală, ci şi din citirea scrierilor ascetice şi patristice, pe care le cunosc uneori prin lectură, dar mai ales prin vieţile părinţilor duhovniceşti care întruchipează concret aceste scrieri. Ei învaţă astfel doctrina curăţirii de patimi şi a rugăciunii neîntrerupte. Prin acestea ei îşi înduhovnicesc firea în aşa fel ca ea să devină permeabilă Duhului Sfînt şi luminii divine ca şi Hristos pe muntele Tabor... Trebuie însemnat că aceşti oameni nu se asociază în grupuri cu îndepărtarea celorlalţi membri ai Bisericii (cum se întîmplă în alte părţi, n. n.) pentru că una din patimile de care se străduiesc să se purifice este mîndria. Deveniţi foarte umili, ei au conştiinţa de a fi cei mai păcătoşi şi au un imens respect faţă de Biserică şi faţă de harul Preoţiei... Fără a se închide faţă de semenii lor, ei îşi manifestă iubirea faţă de oameni prin munca ce o desfăşoară şi în egală măsură...

Văzînd strălucitele lor pilde, credincioşii noştri vor înţelege că şi ei, prin mijlocirea Sfintelor Taine ale Bisericii, prin rugăciune curată şi stăruitoare ca şi prin deprinderi practice şi muncă în folosul obştei, au posibilitatea de a se împărtăşi de toate darurile Duhului Sfînt realizînd o viaţă duhovnicească mîntuitoare de suflet şi plăcută lui Dumnezeu.

Prot. Dr. *Gheorghe Liţiu*

Genealogia familiei Bârsan-Barcianu

Datorită, desigur, faptului că în această ilustră familie de preoţi răşinăreni 4 au purtat acelaşi prenume — Sava — se mai fac şi astăzi o serie de confuzii între ei, în special între primul şi ultimul, ambii cărturari şi patrioţi vestiţi ai timpului lor. Astfel se scrie: „renumitul copist de cărţi manuscrise, participant la revoluţia din 1848 şi membru al Academiei Române". Sau: „consilier al episcopilor ortodocşi de origine sîrbă Nichitici şi Adamovici, iar apoi al providenţialului mitropolit Andrei Şaguna". Sau: „... ale cărui manuale le publică Şaguna (...) constată cu luciditate într-o predică în 1792..." Şi s-ar mai putea da cîteva citate de acest fel.

Încă din 1912 regretatul protopop răşinărean Emilian Cioran — harnic şi avizat cercetător al arhivelor satului — a publicat în „Revista teologică" o serie de date privind succesiunea preoţilor din această familie. A revenit apoi cu date noi, reuşind în cele din urmă să întocmească un arbore genealogic. El însuşi ne-a spus acum vreo trei decenii că l-a lăsat familiei. L-am găsit şi ni s-a permis transcrierea lui. Coroborînd cercetările sale cu ale noastre şi completîndu-le cu inscripţiile de pe monumentele funerare din cimitirul satului (în spatele mausoleului mitropolitului Andrei Şaguna) — inscripţii care astăzi sînt aproape complet deteriorate — n-am putut aduce decît foarte uşoare retuşuri, cu care întocmitorul iniţial al arborelui genealogic a fost de acord.

Întemeietorul familiei a fost *Coman Bârsan*, originar din Ţara Bârsei (Terra Barcia) şi refugiat la Sibiu-Răşinari în 1719—1720, probabil din cauza unei epidemii de ciumă care bîntuia atunci Braşovul. Relaţiile între cele două comunităţi româneşti din Şcheii Braşovului şi Răşinari erau vechi. Încă la 1484 (6992) — scrie Radu Tempea în „Istoria besearecei Şcheilor Braşovului", publicată de Sterie Stinghe la 1899 — o delegaţie de răşinăreni aduce ca preot în sat pe popa Bratu, fiul popii Pătru din Şchei. Om învăţat, popa Bratu devine şi traducător plătit al Sibiului în corespondenţa cu Ţara Românească, cunoscînd, deci, limbile cancelariilor timpului, latina dincoace şi slavona dincolo de Carpaţi pe lîngă germană şi maghiară. Prot. Emilian Cioran ne spunea că există unele indicii în sensul că el ţinea şcoală cu copiii satului în tinda bisericii.

Născut în 1699 şi decedat la 105 ani, în 1804, Coman Bârsan ajunge în 1720 învăţător la Răşinari, iar în 1740 preot, hirotonit la R. Vîlcea. Căsătorit la Răşinari, el are un fiu şi două fiice: Sava, Stana şi — probabil — Dobra. Fetele se vor căsători cu localnici. Sava s-a născut în 1741 şi după şcoala locală a fost înscris la seminarul din Blaj, unde îl găsim chiar din primul an de funcţionare: 1754. În 1764 devine diacon, iar 4 ani mai tîrziu este sfinţit preot, tot de către episcopul de Vîlcea. După modelul sîrbilor, el îşi adaugă numele de Popovici, adică al popii, fiu de popă, numindu-se *Sava Popovici Bârsan* (uneori „ot Răşinari"). Este preotul iluminist care rosteşte la 1792 vestita predică despre originea românilor, prodigiosul copist — cu un remarcabil talent de ilustrator — al celor peste 30 de cărţi manuscrise, multe în cîte 3—4 exemplare, totalizînd cca. 7000 p. format dublu (in cvarto). Curînd va fi protopop şi consilier al episcopilor Nichitici şi Adamovici, cu sediul la Răşinari. Alături de Piuariu-Molnar şi de alţi cărturari români ai timpului, a fost printre iniţiatorii proiectatelor „Foaia pentru ţăranul român" şi „Societatea filozoficească", dar şi ai cunoscutului „Supplex..." din 1791. Moare în 1808. Pentru a elimina confuziile îl vom înscrie ca Sava I.

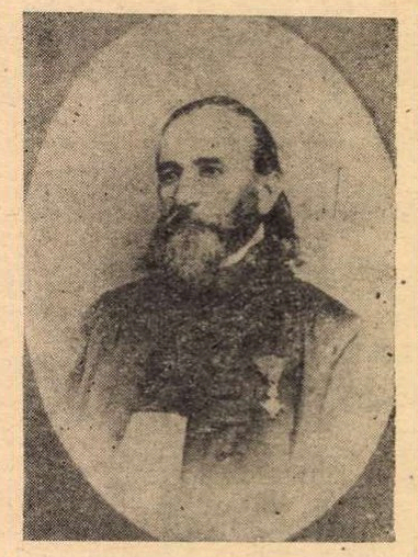

Sava Popovici-Barcianu

El a avut doi fii şi două fiice. Fiii au fost *Sava II* (1765—1816) şi Dan (1768—1808). Nici unul nu a moştenit vreun talent al tatălui lor. Ambii au fost preoţi în sat, oameni bolnăvicioşi, murind, de altfel relativ tineri. Cel mai mic, Dan, a avut două fete: Opreană şi Stana. Le menţionăm pentru că ultima s-a căsătorit cu Dan Bratu şi l-a avut ca fiu pe viitorul preot Ioan Bratu, bunicul dinspre mamă al lui Octavian Goga. Cel mai mare, Sava II, a avut la rîndu-i doi fii şi două fiice. Aceşti doi fii au purtat aceleaşi prenume: Dan şi *Sava III*. Dan (1788—1867) a continuat tradiţia preoţească, în timp ce Sava III a reînviat talentul pictural al bunicului său, îmbrăţişînd această carieră după studii la Viena.

Dan a avut, de asemenea, doi fii şi două fiice. Fiii s-au numit *Sava IV* (1814—1879) şi Servian (1820—1888), acesta devenind jurist la Tg. Mureş, avînd 5 copii, toţi risipiţi spre alte profesii. Sava IV va deveni preot în sat, director şcolar, profesor la seminarul din Sibiu, protopop, consilier al lui Şaguna, participant activ la revoluţia din 1848, membru al delegaţiei trimise la Viena, autor de cursuri şi manuale didactice şi membru corespondent al Academiei Române.

Este momentul să facem o precizare: Pînă la fraţii Sava IV şi Servian, toţi înaintaşii s-au numit Bârsan, uneori Bârsanovici sau Savavici, aşa cum se putea citi pe monumentele funerare. În plină epocă latinizantă, Sava IV şi Servian hotărăsc latinizarea numelui Bârsan în Barcian (Bârsa-Barcia). Aşadar Sava IV şi Servian se vor numi *Popovici-Barcian* (u final adăugîndu-se mai tîrziu de urmaşi). Cu Sava IV se încheie şirul preoţilor.

El a avut iarăşi doi fii şi două fiice: Ana, Constanţa, Danil (1847—1903) şi Sabin (1861—1894), acesta devenind agronom. Danil a fost unul dintre nenumăraţii tineri dotaţi, trimişi de Şaguna cu burse la studii în străinătate. A studiat filozofia şi ştiinţele naturii, în care şi-a luat doctoratul. A fost profesor la seminar, primul director al Şcolii civile de fete a ASTREI, unde era şi secretar II, fondator al cîtorva periodice sibiene, colaborator la multe altele, autor de manuale didactice şi de cărţi de ştiinţă popularizată, membru în conducerea P.N.R. din Transilvania şi memorandist, cu o condamnare de doi ani şi jumătate. A avut 7 copii, dintre care doar Andrei a rămas parţial legat de Răşinari. El a donat parterul casei părinteşti pentru adăpostirea Muzeului etnografic local. A avut doi copii: Sonia şi Şerban, acesta trăind încă în casa natală. Cum nu are urmaşi, familia Bârsan-Barcianu se va stinge odată cu el.

Este evident, deci, că între Sava I, copistul, şi Sava IV, academicianul, fiind un interval de aproape un secol, orice suprapunere a lor rămîne regretabilă. Mai menţionăm că datorită prestigiului lui Sava IV şi fiului său Danil, numele de Popovici-Barcianu s-a consacrat în asemenea măsură, încît a trecut şi asupra înaintaşilor, cu excepţia întemeietorului Coman Bârsan. Această trecere este doar sentimentală, nu şi documentară.

Corneliu Dragoman

Bruto Amante despre Transilvania

La Biblioteca „Timotei Cipariu" din Blaj există un exemplar din cartea lui Bruto Amante, *La Romania illustrata. Ricordi di viaggio*, apărută la Roma în anul 1888. Un exemplar se găseşte şi la Biblioteca Academiei R. S. R., cota II, 6826. Numele lui Bruto Amante nu-l pomenesc istoricii care s-au ocupat de călătorii străini în ţara noastră, nici istoricii de autoritate ai Bucureştilor (G. I. Ionescu-Gion, C. C. Giurescu, George Potra) sau N. Iorga, în recent reeditata *Istoria Românilor prin călători* (Ed. Eminescu, Bucureşti, 1981). Cartea de care vorbim a fost semnalată numai de italianişti, mai pe larg de Claudiu Isopescu. Mobilele care l-au determinat pe Bruto Amante să scrie lucrarea de care ne ocupăm sînt, după propriile-i mărturisiri: o politică mai *latină* a italienilor în Orient şi exemplul filoromânului Vegezzi-Ruscala. După ce aminteşte că: „La noi s-au ocupat cu real interes de România, Massarami, Correntini, Rosa, Galucci, Grazia Mancini" (p. 6), Amante continuă: „În Italia centrală, unde la începutul acestui secol existenţa geografică a României era ca şi necunoscută, regretatul meu părinte *Errico Amante*, admirator al magnificienţei romane şi cercetător al continuităţii acelei civilizaţii şi măreţii, a întrezărit acele adînci legături de afinitate şi a fost un sincer admirator al României. El a scris sute de articole pentru a face cunoscută această ţară şi pentru a demonstra necesitatea unor raporturi mai intime între Italia şi România, iar în lucrarea sa „Noua hartă a Europei în funcţie de semnţiile latine" (Torino, Tip. Vinciguerra, 1867) a arătat pe larg însemnătatea politică a României în funcţie de interesele latinităţii, a cărei sentinelă de avangardă este (România) în Orient"

Cartea lui Bruto Amante, despre care nu ştim prea mult, decît înţelegem că a fost în ţara noastră între 1882—1887, în mai multe rînduri, reţine atenţia întrucît e scrisă cu simpatie pentru poporul nostru, relevă latinitatea limbii române şi a originilor noastre etnice, drepturile asupra Transilvaniei unde populaţia românească împilată, batjocorită şi persecutată era ţinta maghiarizării; relevă larga toleranţă religioasă de la noi, inclusiv în subcapitolul consacrat *alla questione israelita;* dă, pe parcursul celor 302 pagini, informaţii — corecte — despre compartimentele vieţii sociale, culturale şi economcie din România epocii de avînt din anii următori Războiului de Independenţă.

Lucrarea lui Bruto Amante, de un real interes, am examinat-o sub aspect general în altă parte (*O carte despre România din 1888*, în *Săptămîna*, nr. 575—576/1981). Voim acum să insistăm asupra capitolului XIV, intitulat *La Rivoluzione di Horia, (episod istoric)*, întrucît autorul dă acolo relaţii asupra situaţiei tragice a românilor transilvăneni. Să reproducem, în acest sens, în traducere, cîteva fragmente. „Pe cei dintîi (pe români) îi caracterizează spiritul de independenţă, competitivitatea de a-şi menţine limba, instituţiile româneşti şi de a evita orice asimilare cu cei veniţi în urma lor, care însă nu au cruţat nici un mijloc spre a-şi atinge vechea ţintă a completei *maghiarizări* (în fragmentele traduse sublinierile aparţin autorului) a ţărilor învecinate. Românii erau trataţi drept răzvrătiţi şi robi, adevăraţi şerbi: preoţii lor erau persecutaţi întrucît mare parte se opuneau menţinîndu-şi limba pe care maghiarii voiau s-o

Dan Ciachir

(Continuare în pag. a 4-a)

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI

Al V-lea colocviu internaţional „Grigorie de Nyssa"

Între 6—10 septembrie 1982 s-au desfăşurat la Universitatea din Mainz (R.F.G.) lucrările celui de al V-lea colocviu internaţional „Grigorie de Nyssa". După cum se ştie, textul operelor acestui mare teolog capadochian a fost adeseori înţeles greşit şi copiat cu multe greşeli, probabil pentru că, spre deosebire de alţi scriitori bisericeşti, el a folosit cel mai mult limbajul curentelor filozofice ale timpului său, fapt care nu putea fi uşor de înţeles de oricine. De aceea încă din 1920 doi celebri admiratori ai acestui „prim umanist creştin", U. Wilamowitz - Moellendorf şi Werner Jaeger au anunţat că vor scoate o ediţie critică a operelor Sfîntului Grigorie de Nyssa, lucrare proiectată pe baza celei mai temeinice mărturii de sursă manuscrisă şi din care au şi apărut pînă în prezent la editura Brill din Leiden (Olanda) 8 volume, unele duble. Şi fiindcă evenimentul a pasionat în egală măsură atît pe teologi, cît şi pe filologii clasicismului antic s-au organizat pînă în prezent 5 simpozioane internaţionale în diferite ţări, în care de fiecare dată s-au analizat un aspect sau altul din problematica nysseniană. Primul colocviu s-a ţinut la mănăstirea Chevetogne din Belgia între 22—26 septembrie 1969 şi a prezentat, pe lîngă date privind stadiul cercetărilor precum şi cronologia vieţii şi a operelor Sf. Grigorie, mai ales exegeza şi teologia scriitorului. Al doilea colocviu a avut loc lîngă Münster (R.F.G.) între 18—23 septembrie 1972 şi s-a ocupat mai ales de raporturile Sf. Grigorie de Nyssa cu filosofia. Cel de al treilea s-a ţinut în 1975 tocmai în Leiden, unde se editează opera Sf. Grigorie, dar — din păcate — referatele de atunci nu s-au publicat. Cel de al patrulea colocviu s-a ţinut în Anglia, la Oxford, localitate în care s-au ţinut cele 8 conferinţe internaţionale de studii patristice şi a avut ca obiect mai ales probleme speciale legate mai ales de împrumuturile literare din cultura clasică.

Cel de al V-lea colocviu, la care au participat aproape 100 de cadre universitare din 15 ţări, a fost dedicat „problemelor biografice privind opera Sf. Grigorie şi în mod special istoricitatea, teologia şi modul literar în care a expus el viaţa unui sfînt".

Deschiderea colocviului s-a făcut în aula Universităţii „J. Gutenberg" în prezenţa vice-preşedintelui Universităţii şi a episcopului cardinal Hermann Volk, care au rostit cuvîntări. Cele 16 referate au înfăţişat fie aspecte generale ca istoricitatea aghiografiei antice sau specificul celei nysseniene (M. Berve — Heidelberg, J. Procopé — Cambridge şi H. Hörner — Frankfurt), fie comparaţia între aghiografia creştină şi biografia profană (G. Luck — Baltimore, M. Esper — Koblenz, Ant. Meredith — Oxford) sau idealul sfinţeniei la Grigorie de Nyssa (J. Cummings — Norfolk, I. Mutsulas — Atena, M. Alexandre — Poitiers, M. Harl — Paris, Ad. v. Loveren — Nijmegen). Două referate au tratat probleme speciale: „Sf. Vasile ca model viu al scrierii „De virginitate", susţinut de R. Staats — Heidelberg şi „Meletie, primul preşedinte al sinodului II ecumenic aşa cum e descris în panegiricul Sf. Grigorie de Nyssa", prezentat de B. Studer — Roma. În fine, alte două susţinute cu proiecţiuni şi schiţe de către J. Röder şi Chr. Clock, ambii din Mainz, au prezentat studii privitoare la arhitectura bisericilor capadochiene, despre care Grig. de Nyssa ne dă şi el însuşi o detaliată mărturie în epistola sa cu nr. 25.

Subsemnatul am prezentat o comunicare privind răspîndirea scrierilor Sf. Grigorie în Ţările Române, din care a reieşit că încă în sec. XIV—XV, în urma copierii sub formă slavonă şi mai tîrziu în limba română operele acestui mare scriitor au fost cunoscute pe scară largă de către credincioşii de la Dunărea de Jos, iar în cadrul traducerilor scrierilor patristice iniţiate de P. F. Patriarh Iustin participanţii au putut aprecia cu ochii lor proprii tipărirea recentă a primului volum din operele Sf. Grigorie (lucrare executată de un colectiv condus de P. C. păr. prof. D. Stăniloae), ceea ce a produs o puternică impresie asupra participanţilor, cu atît mai mult cu cît şi pregătirea celorlalte 2 volume din opera aceluiaşi scriitor care cad în sarcina subsemnatului, se află într-un stadiu destul de avansat.

Prof. *T. Bodogae*

Un erudit octogenar:

Părintele prof. Nicolae Neaga

Opt decenii au trecut de cînd — în Răhău-Alba — a văzut lumina zilei, la 26 iulie 1902, al 5-lea din cei 11 copii ai unei preţuite familii de plugari români ortodocşi.

A învăţat carte românească şi nemţească la Sebeş-Alba, la liceul ortodox „Şaguna" din Braşov, cu bacalaureatul: 1922, la liceul „Aurel Vlaicu" din Orăştie.

Studiile teologice şi le-a făcut la Cernăuţi (1922—26, licenţă 1926, doctorat 1933; simultan: cursuri de greacă şi latină).

Pentru specializare a studiat teologie biblică şi limbi orientale (ebraică, arabă, siriană, asirobabiloniană) la Atena şi Strasbourg. A făcut călătorii de studii (Paris, Lyon, Atena, Ierusalim, Sf. Munte Athos etc.).

Cariera profesorală la actualul Institut teologic universitar ortodox din Sibiu şi-a desfăşurat-o fără întrerupere între 1 sept. 1928 —1 iulie 1974 (fiind şi rector între 1946—52). Vremelnic, a funcţionat simultan ca deputat eparhial (1947—50), consilier arhiep. onorific (1947—52), membru al Societăţii de Istorie (secţia orientală) din R. S. România, membru în Comitetul jud. Sibiu pentru pace.

În specialitate, a publicat numeroase şi valoroase lucrări, ca: Profeţii mesianice în V. T. (1929), Plîngerile lui Ieremia (1930), Textele mesianice din Geneză (1930), Cîntarea cîntărilor (1931), Valoarea socială a V. T. (1933), V. T. în gîndirea românească (1938), Profetul Daniel despre Hristos (1933), N-am venit să stric Legea (1940), Eclesiastul (1941), Hristos în V. T. (1944), Comentar la Geneză (1945), Manual (colaborare) pentru studenţii teologi, la V.T. (1955), Die Bedeutung der exegetischen Orthodoxen Tradition für die moderne theol. Forschung (Atena 1973), lucrări exegetice ale lui Origen (în colecţia Părinţi şi scriitori bisericeşti, 1981—82, vol. 6 şi 7 în colaborare) ş. a. Ca rector, a îngrijit de editarea anuarelor respective. A colaborat de asemenea la reviste străine (Atena, Berlin), la îndrumătoare bisericeşti eparhiale (Sibiu, Alba Iulia etc.). Numeroase reviste îl au colaborator preţuit. Productivitatea sa teologică e impresionantă. Acum, la hotarul escaladat al vîrstei de octogenar, în plină putere, are gata de programat pentru publicare Apocrifele V. T. şi opere ale Sf. Ambrozie al Mediolanului.

Ca profesor de teologie, aproape o jumătate de secol a împărtăşit studenţilor teologi prelegeri în structura cărora erudiţia se împleteşte cu claritatea care ajută auditoriul să asimileze fără eforturi excesive materia de studii predată.

Modest, dar hotărît şi tenace în atitudini, ucenicii săi au învăţat carte şi tărie de caracter de la luminatul dascăl.

Zeci de ani a slujit altarul şi a făcut să răsune amvonul nu numai la Catedrala mitropolitană din Sibiu, iar lucrarea permanentă de educare a studenţilor teologi în cadrele Institutului nostru teologic l-a avut ostenitor de seamă.

Dumnezeu să-i facă parte de îndelungată înzilire, cu pace, sănătate şi întru toate bună sporire.

Mulţi şi fericiţi ani!

T. R.

Centenarul Reuniunii meseriaşilor de la Săliştea Sibiului

Cu o sută de ani în urmă, cojocari, pălărieri, tăbăcari, vopsitori, ţesători, croitori şi confecţioneri ai vestitelor costume naţionale sălişteneşti, rotari, fierari ş. a., au pus bazele celei mai puternice Reuniuni de meseriaşi din Ardeal — alături de cea din Sibiu — şi a Reuniunii pompierilor. Centenarul a fost sărbătorit în cadrul unor festivităţi deosebite la care au luat parte toată comuna, precum şi „fiii satului" plecaţi pe alte meleaguri, invitaţi în acest scop solemn.

Desigur satul acesta a început să progreseze după marea Unire de la 1918.

Încă în 1921 a luat fiinţă aci Şcoala comercială superioară, transformată ulterior în liceu comercial, Şcoala medie (gimnaziul), o şcoală profesională, Şcoala de menaj pentru fete, etc. care erau frecventate de copiii satelor învecinate, pînă la Miercurea Sibiului şi Apoldul de Jos.

O, dar cîţi intelectuali de înaltă ţinută a dat această Sălişte, încă înainte de Unire, denumită pe drept cuvînt „Perla Ardealului", de către însuşi marele nostru istoric, savantul Nicolae Iorga care a vizitat-o în atîtea rînduri cu prilejul conferinţelor Ligii Antirevizioniste şi ale Astrei culturale ardelene! Iaca să dăm numai cîteva exemple din galeria marilor personalităţi de la Academia Română şi de la alte înalte societăţi, ca de pildă: prof. univ. dr. Onisifor Ghibu, — acela care s-a ridicat cu vehemenţă la 1919, în Consiliul Dirigent de la Sibiu (guvernul provizoriu al Ardealului pînă la perfectarea Unirii) împotriva celor doi care susţineau autonomia Transilvaniei, în loc de Unirea cu Patria mumă, cum au cerut masele largi populare în măreaţa adunare de la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918.

Apoi prof. univ. dr. Ioan Lupaş, prof. univ. D. D. Roşca, prof. univ. dr. Andrei Oţetea, prof. dr. Moga, Dumitru Dădârlat, prof. dr. Ioan Pavel, şi mai tîrziu Roman Moldovan, Mihai Haşegan — fost reprezentant permanent la O.N.U. şi alte figuri proeminente.

Nu putem trece cu vederea peste ceea ce s-a făcut în Săliştea, în vremurile noastre, din punct de vedere industrial, ca de pildă fabrica de marochinărie cu aproape o mie locuri de muncă, apoi ateliere peste ateliere ca secţia I.U.P.S. (care ţine de Sibiu), altul al Întreprinderii de cuţite Ocna Sibiului, unităţile „Textila" cu patru ateliere, care produc covoarele „Miorita" şi preşurile „Poiana"; cooperativele „Îmbrăcămintea", „Gheata", „Arta", „Tehnica Nouă", o lăptărie-cooperativă, etc., care aduc atîtea servicii şi venituri populaţiei.

Ce să mai spunem că numai în 1906 au existat în Săliste, 106 familii de meseriaşi de toate categoriile! Iar turmele de oi, mînate de ciobani de rasă", pînă-n Dobrogea au adus atîtea venituri săliştenilor şi prosperitate economică, aşa cum meritau aceşti oameni liberi de totdeauna!!!

De asemenea nu se poate uita fondarea la 1884, a „Casei de păstrare", „Reuniunii de cîntări", „Societăţii de lectură", „Societăţii de înfrumuseţare" ş. a. care au constituit mîndria mărgineniilor.

Viaţa culturală de astăzi nu poate fi comcepută fără „Teatrul folcloric" de sub conducerea pensionatei învăţătoare Maria Costăchescu şi fără „Tabăra de sculptură în aer liber", ca să nu mai vorbim de altele...

Centenarul „Reuniunii Meseriaşilor" şi al „Reuniunii Pompierilor", s-a desfăşurat în această vară cînd bătrînii meseriaşi au transmis un entuziast mesaj celor tineri şi drapelul aniversar; s-au înmînat diplome, au avut loc spectacole artistice ca cel al Reuniunii de cîntări care, la anul, împlineşte de asemenea 100 de ani de la înfiinţare. Apoi expoziţii meşteşugăreşti, o sesiune de comunicări, tîrgul meşteşugarilor, Maialul de la Neted. A fost de asemenea o adevărată revărsare de tinereţe, gingăşie, entuziasm în cadrul festivalului judeţean „De la o generaţie la alta", la care au participat peste 30 de formaţii artistice şcolare din judeţ, cu muzică, dansuri populare, coruri, brigăzi artistice, teatru, ş. a., încheiat cu o splendidă paradă a portului popular.

Asist.

Bruto Amante...

(Continuare din pag. a 3-a)

desfiinţeze. (...). În constituţia politică, menţinută pînă la 1848, românii erau incluşi între «popoarfele *tolerate* ce nu se bucurau de nici un drept de sufragiu în alegeri». Şi în alt loc se spunea: «le este interzis românilor să se folosească de puşti, săbii, spade, vergi de fier şi de orice altă armă. Ei nu pot să poarte veşminte, pantaloni, pantofi, pălării a căror valoare se ridică la un florin, nici cămăşi de pînză fină".

„Şi azi (1888, n. trad.) limba română e interzisă în primării, în tribunale, în şcoli: guvernul refuză orice subsidiu pentru stimularea culturii române. Românii din districtul Caraş-Severin (în Bapermisiunea de a deschide pe nat) de mai mulţi ani au cerut cheltuială proprie un gimnaziu; dar nu li s-a aprobat. Cărţile, ziarele provenind din Bucureşti nu sînt admise în Ungaria; iar orice carte de educaţie şi instruire, editată în Transilvania face obiectul unei severe cenzuri."

În pasajul următor, apare o luminoasă referinţă la marii cărturari ardeleni ai epocii în contextul în care Bruto Amante deplîngea starea în care ei îşi împlineau o sacră misiune: „...Să sperăm că vor înceta vexaţiunile care au ajuns să genereze o bogată literatură elegiacă, care emoţionează orice cuget curat. Bibicescu, redactorul ziarului *Românul*, a strîns o culegere din aceste cîntece transilvănene, pe care o va publica cît se poate de grabnic. Să sperăm că această întristătoare stare de lucruri va înceta, întrucît mulţi dintre cei mai eminenţi oameni de litere, oameni de ştiinţă şi oameni politici din România aparţin chiar Transilvaniei. Şi acolo se numără şi în prezent (1888, n. trad.) scriitori şi cetăţeni distinşi, cum ar fi Bariţiu, veteran al luptei româneşti pentru libertate şi director al ziarului *Observatorul* din Sibiu, cum la 1848 a fost al *Gazetei Transilvaniei*; Macellariu, Bologa, Raţiu, Rabes, Axente Sever, Mureşanu, Ursu, Trâmbiţaş etc."

Cine ar face o paralelă între articolele lui Eminescu din *Timpul* (perioada 1880—1883) şi cele scrise de acest cărturar italian, ar descoperi o evidentă similitudine: adevăruri, unele nespus de dureroase, pe care le confirmă şi scrisul unui străin. Cartea lui Bruto Amante este un document şi în traducerea textelor am căutat să păstrăm îndeosebi litera textului.

În atenţia cititorilor Telegrafului Român

Abonamentele la gazeta noastră pe anul 1983 se reînnoiesc pînă în 30 noiembrie 1982, costul unui abonament anual fiind de 100 lei.

Banii se trimit pe adresa: Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu, str. 1 Mai nr. 35, Sibiu, cont virament cu nr. 45.10.4.09.2. B. N. R. Sibiu

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 15 octombrie 1982 Nr. 39—40/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Pîine pentru suflet

Îndoită slujire

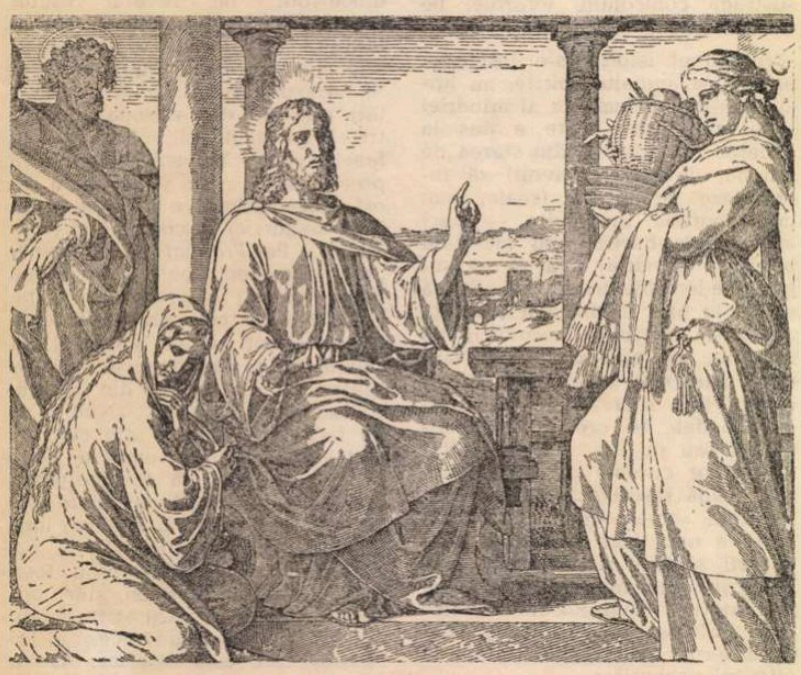

Cu prilejul slujbei de sfințire a bisericilor se citește Evanghelia în care ni se prezintă momentul primirii Domnului nostru Iisus Hristos în casa lui Lazăr și a surorilor lui, Marta și Maria. Cele două surori au primit pe dumnezeiescul oaspete în chip deosebit, fiecare după firea și inima ei. Una se ostenea muncind, cealaltă asculta cuvintele Mîntuitorului și se ruga.

Marta, fire mai practică, a încercat să facă „ospăț mare", să pregătească toate cele ce sînt de lipsă pentru cele ale trupului. Ea se silea și se îngrijea să nu ducă lipsă de nimic Domnul. Poate chiar aștepta ca Iisus să o laude pentru priceperea ei gospodărească.

Desigur, Iisus a apreciat munca și osteneala ei. A fost mulțumit de felul cum L-a primit și nu i-a reproșat nimic.

Cînd, însă, aceasta s-a plîns, zicînd: „Doamne, nu socotești că sora mea m-a lăsat singură să slujesc? Spune-i dar ca să mă ajute. Iisus, răspunzînd i-a zis: „Marto, Marto, te sileşti şi te îngrijeşti de multe, dar un singur lucru trebuieşte. Maria însă şi-a ales partea cea bună, care nu se va lua de la dînsa."

Ce făcuse Maria în acest timp? „Sta jos la picioarele lui Iisus şi asculta cuvintele Lui" (Luca 10, 38—42).

M-am întrebat adeseori de ce a rînduit Biserica să se citească la sfințirea locașului de cult, tocmai această pericopă din Evanghelie? De ce pune tocmai înaintea credincioșilor chipul celor două surori, Marta și Maria, modul lor deosebit de primire a lui Iisus Hristos în casa și inima lor? Ce vrea să ne învețe prin această pericopă? Nu cumva acest mod deosebit de a sluji lui Dumnezeu e în contradicție unul cu altul? Nu cumva slujirea oamenilor cu cele ce sînt de trebuință pentru viață nu are valoare înaintea lui Dumnezeu? În mod obișnuit slujirea Martei este mai puțin apreciată, decît atitudinea Mariei. Să fie oare așa? Cum stau față în față „ascultarea" Mariei, cu fapta de dragoste a Martei?

Una ascultă cuvîntul lui Dumnezeu cealaltă împlinește voia lui Dumnezeu. Ca să nu rămînem în nedumerire evanghelistul Luca ne lămurește, dînd răspuns acestei întrebări, prin cuvintele ce urmează: „Iar cînd zicea Domnul acestea, o femeie din popor, ridicîndu-și glasul, a zis către Dînsul: fericit este pîntecele care Te-a purtat și sînii la care ai supt. Dar Iisus a răspuns: așa este, dar fericiți cei ce ascultă cuvîntul lui Dumnezeu și îl împlinesc" (Luca 11, 27—28).

În aceste cuvinte se cuprinde, pe de o parte, cinstirea deosebită

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

Sf. Apostol Tadeu

E apostol cu nume multe: Levi ce se (mai) zice Tadeu (Matei 10, 3), Tadeu (Marcu 3, 18), Iuda al lui Iacov (Luca 6, 16 și F. Ap. 1, 13). Era obiceiu al vremii, nu obligație.

Galileian de obîrșie ca și ceilalți — exceptînd Vînzătorul căzut din apostolie — apare foarte rar cu materiale biografice în înregistrările inspirate evanghelice și în cartea F. Ap. Ca și ceilalți apostoli, aparent (și numai astfel) de mai puțină însemnătate, trebuie asociat în chip firesc la toate lucrările (acțiunile) sfinte care sînt operă comunitară a Soborului cu constituție de unicat.

Nu a făcut parte dintre cei patru așa-ziși „frați" ai Domnului, din motivele arătate în biografiile precedente (acolo unde era cazul).

Că a fost, sau nu, mirele nunții din Cana Galileei, socotim că nu prezintă însemnătate: e un detaliu biografic care poate hrăni curiozitatea. Atît!

Ca și ceilalți ucenici — și, se pare, chiar ceva mai intens decît mulți dintre ei — Apostolul Tadeu insistă ca Iisus Nazarineanul să-și dezvăluie (neîntîrziat și neprecupețit) *identitatea mesianică* și deoființimea lui cu Tatăl. Episodul de la Cina cea de Taină este concludent în această privință. Sf. Apostoli — dacă nu toți, majoritatea — sînt întrucîtva decepționați. Atașamentul lor față de învățătorul galileian, se pare că e lipsit de avantajele așteptate: nu le aduce nici renume și nici profit. Și totuși, le aduce tocmai ceea ce trebuia: o clarificare pe cît de necesară, pe atît de simplă. Clarificarea a fost reținută scriptic de autorul Evangheliei a patra (vezi Ioan 14, 22—24): la Dumnezeu se ajunge prin iubire. Cu ea începe Decalogul (— ei sînt evrei de neam și știu ce-i asta! —) și cu ea se clădește creștinește comuniunea dintre Dumnezeu și om. Sf. Apostol și Evanghelist Ioan a înțeles ceea ce trebuie cînd a construit ecuația tare ca peretele stîncii: „Dumnezeul este iubire" (I Ioan 4, 8. 16). Pe ea se sprijinește și certitudinea hristologică din I Ioan 4, 19—21): dacă iubești pe Dumnezeu, atunci dovedește-o iubind pe semenul tău .

În lumina acestei certitudini plasată fiind, se explică de la sine și revelatoarea dezvăluire de la Masa Cinei celei de Taină: „Dacă mă iubește cineva, va păzi cuvîntul meu și Tatăl meu îl va iubi... Cel ce nu mă iubește, nu păzește cuvintele mele", căci „cuvîntul pe care îl auziți... este al Tatălui care m-a trimis". „Voi sînteți prietenii mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc" (Ioan 15, 14).

Sf. Apostol Tadeu a prilejuit alcătuirea acestei lecții categorice și a înlesnit dirijarea ei la adresă. Adresații sînt apostolii și, prin ei, Biserica lui Hristos. Apostolii — toți și Iuda, dar nu Iscarioteanul (Ioan 14, 22): „Aceasta vă poruncesc: să vă iubiți unul pe altul" (Ioan 15, 17).

O vreme, a împărtășit și el eroarea pseudomesianică a contemporanilor săi. Învierea Domnului i-a limpezit defitiv cugetul: Mesia a venit pentru toți oamenii. Beneficiile morții și învierii lui Iisus sînt universale. Ele sînt accesibile oricui.

*

Din faptul că nu este amintit în urzeala evenimentelor istorisite (mai ales) în partea întîia a cărții F. Ap. (cap. I—XII), nu se poate deduce că ar fi fost absent la desfășurarea lor. Dimpotrivă: însăși această lipsă confirmă părtășia lui și a altora la toate cîte sînt opera tuturor apostolilor.

A părăsit Țara Sfîntă în cursul cumplitei persecuții anticreștine a lui Irod Agrippa I (anul 44). Rîvna pentru propovăduirea Evangheliei i-a purtat pașii prin Arabia, Siria, Mesopotamia, Persia. Se pare că n-a fost străin nici de corespondența lui Avgar, toparhul Edesei, cu Mîntuitorul (despre care vorbește la noi eruditul teolog Vasile Gheorghiu (în: Introd. N. T., Cernăuți 1929).

S-ar fi săvîrșit din viață — mucenicește — în Berytus-Fenicia, sau undeva în Persia. Îi facem pomenirea — cu laudă — în fiecare an, la 21 august.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

Popa Bratu, prima personalitate răşinăreană atestată documentar

Cu prilejul întrunirii fiilor satului Răşinari (5—6 iunie 1982), revista sibiană „Transilvania" a dedicat evenimentului un număr special, respectiv nr. 5 pe luna mai 1982, așa cum a dedicat acum cîțiva ani numere similare altor două prestigioase așezări din județ, Avrigului și Săliștei. Este demn de subliniat această potrivită inițiativă a redacției revistei. Fără să facă concesiuni exigențelor condeiului, cu toate că majoritatea celor care semnează materialele sînt nume noi, probabil localnici, periodicul sibian ține să-și confirme profilul zonal ,să rămînă ancorat în realitățile locale, să fie reprezentativ, în măsura în care valorile generate de aceste comunități rurale au depășit limitele leagănului natal ,s-au impus, s-au consacrat, intrînd în patrimoniul național. Conștiința destinului istoric reflectată în luptele pentru libertate și pentru împlinirea idealului național, contribuția la sporul de cultură, de artă și de civilizație al poporului nostru și talentul sau iscusința, bunul gust sau inventivitatea utilitară cu care aceste comunități și-au constituit de-a lungul veacurilor remarcabilul lor profil etno-folcloric, cu atîtea unicate de cultură materială și spirituală, — sînt printre principalele valori. Fără îndoială că ele sînt expresii ale unei disposibilități, stări de spirit și dotații obștești, chiar dacă nu neglijăm rolul stimulativ al personalităților locale.

Numerele revistei „Transilvania" dedicate celor trei așezări sibiene impun nu numai prin datele noi — adesea surprinzătoare — pe care le aduc asupra trecutului și perspectivelor de viitor, cît mai ales prin numărul incredibil de personalități, de toate nivelurile și din toate domeniile — al căror leagăn au fost. Referindu-ne numai la ultimul număr, cel dedicat Răşinariului, am reținut vreo 60 de nume, de la scriitori ca Octavian și Eugen Goga, sau cărturari ca cei din vestita familie Barcianu, la luptători naționali ca cei din familiile Brote și Ciucianu, sau oameni de știință și călători ca Ilarie Mitrea și Maniu Lac. Alăturăm acestora un alt nume — cel mai vechi înscris în documente — care, în plan românesc, pentru vremea aceea a fost cu adevărat o personalitate. Este vorba de popa Bratu, traducătorul oficial al administrației săsești din Sibiu.

Citim în cronica preotului Radu Tempea, publicată la Brașov în 1899 de Sterie Stinghe sub titlul „Istoria besearecei Șcheailor Brașovului", chiar la p. 1—2: „Fost-au cursul anilor de la Chr. 1484, iar de la Adam 6992, iar den venirea Bolgarilor 1 92. Într-această vreme fost-au preot aici în Șcheai la sfînta besearecă cea de lemn, pînă n-au fost ridicat Șcheaii besearecă de piatră, anume popa Pătru, care au preoțit pînă la moarte și l-au îngropat în besearecа Șcheailor. Iară încă fiind viu popa Pătru, *venit-au oameni din sat din Răşinari, de lîngă cetatea lui Herman cei zic Sibiul*, aici în sfatul Coroanei cei zic Brașovul, pe numele apei cei zic Brașovia, și au adus cărți de la domnii din Sibiu la domnii sfatului din Brașov *și au poftit să le dea un preot de aici*. Deci au socotit sfatul și au îngăduit aceea pentru voia sibianilor și *leau dat pe popa Bratu, feciorul popei lui Pătru, și lau dus în sat în Răşinari, de leau fost preot pînă la moarte acolo*. Iară deacă s-au dus popa Bratul, după cîțiva ani, cînd era încă acolo popă, la bătrînețe, și-au preoțit pe fiu-său Pătru, care i-au fost numele pe (după) popa Pătru cel bătrîn, și au fost preoți amîndoi acolo". Cronicarul continuă arătînd că în vremea cînd „au fost război la Feldioară 1528" — în realitate 1529 sau 7037 — s-a terminat edificarea bisericii de piatră în locul celei de lemn, „cu ajutorul lui Neagoe voievod". Și adaugă: „Atuncea creștinii distr-acest oraș s-au sculat de au mers iară la sfat cu cuvinte bune, de au poftit să le scrie cărți la Sibii să-și întoarcă pe preotul Bratul înapoi, *ce n-au putut, că n-au vrut să-l dea și sfatului Sibiului*, ce au adus de acolo pe fiu-său popa Pătru (cel tînăr)..."

În condica de cheltuieli a Sibiului pe data de 30 noiembrie 1495 înscris „Pop von Städterdorf" (așa îi spuneau sașii Răşinariului atunci) cu plata unui galben pentru traducerea și redactarea corespondenței cu Țara Românească. Or, limbile scrise ale cancelariilor erau atunci latina dincoace și slavona dincolo de munți. Deci popa Bratu le cunoștea pe amîndouă, plus — desigur — germana și maghiara. Cum Sibiul n-a vrut să-i permită întoarcerea în Șchei nici în 1529,

C. Dragoman

(Continuare în pag. a 2-a)

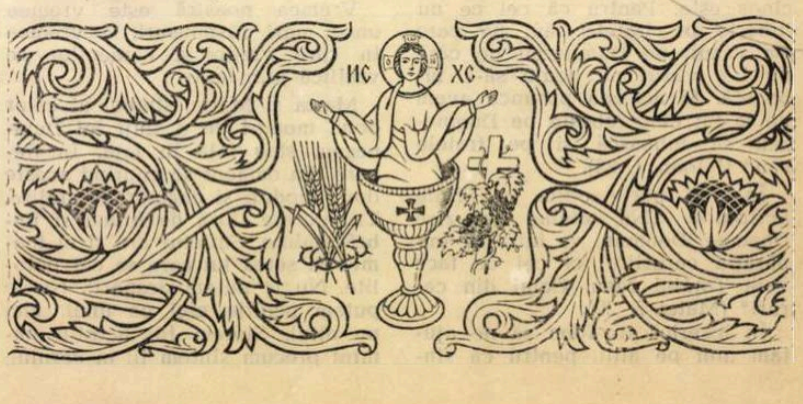

Popa Bratu . . .

(Continuare din pag. 1)

însemnează că nu s-a putut lipsi de cunoştinţele învăţătului preot Bratu în toţi aceşti ani, fiind considerat de neînlocuit. Iar parohienii din Răşinari n-au vrut să-l dea nu numai — opina regretatul protopop Emilian Cioran, bazat, spunea el, pe o însemnare găsită în arhiva familiei Barcianu — pentru că erau mîndri de el, ci mai ales pentru că în tinda bisericii *le deda copiii cu scrisul şi cititul*. Noi n-am mai găsit această însemnare, dar nu ne îndoim de ea, pentru că informatorul, în toată publicistica sa, a fost de o perfectă probitate documentară. Era, de altfel, firesc ca un om de talia preotului Bratu, atît de iubit de răşinăreni, să iniţieze şi să ostenească întru luminarea tineretului local, odată cu a propriilor fii, unul putîndu-se întoarce mai apoi în Şchei ca preot, cum am văzut. Numai aşa se poate explica faptul că în deceniile următoare documentele dau numele a vreo 10 răşinăreni trimişi de Sibiu peste munţi în calitate de curieri, emisari sau investigatori ai mişcărilor şi intenţiilor turceşti. În asemenea delicate misiuni nu puteau fi utilizaţi analfabeţi. Deducem, deci, că preotul Bratu avea prima atestare probabilă a unei şcoli pentru români, nu numai din Răşinari, ci din întreaga zonă.

Dacă popa Bratu a venit la Răşinari în 1484, iar în 1529, deci după 45 de ani, era încă preot aici, este evident că plecase din Şchei în jur de 22—23 de ani. Deci era născut prin 1462, înainte cu peste 80 de ani ca Honterus să-i treacă pe saşii braşoveni de la catolicism la luteranism. Ca atare, latina şi limbile vorbite le putuse învăţa în oraş, iar noţiuni de slavonă putuse primi de la tatăl său, consolidîndu-şi-le fie la Tîrgovişte, fie la R. Vîlcea, înainte de a fi sfinţit. Este evident că la Sibiu — Răşinari l-a cunoscut şi a avut relaţii cu Filip Moldoveanul, venit aici „pe la 1521 din părţile Siretului", care i-a luat locul ca traducător începînd din 1531.[2] Aceeaşi sursă arată că „meşterul are însă meritul de a fi creat la Sibiu şi Răşinari un centru al culturii româneşti „... Aceasta a putut-o face numai prin preotul Bratu, care este de presupus că l-a orientat, l-a stimulat şi l-a influenţat.

A fost popa Bratu o personalitate? Fără îndoială că da. Şi încă una de prima mărime pentru stadiul culturii româneşti din acea vreme. Am avt învăţaţi care au susţinut că Filip Moldoveanul numai a tipărit „Catehismul luteran" din 1544 — prima carte în limba română — traducător fiind popa Bratu. Cercetări ulterioare au infirmat în bună măsură această opinie. De altfel popa Bratu ar fi avut peste 80 de ani în vremea acestei tipărituri. Faptul este însă semnificativ pentru prestigiul personalităţii lui. Nu s-a născut la Răşinari, este adevărat, dar ca preot — în jur de o jumătate de secol — şi aici şi-a desfăşurat personalitatea.

Preotul Bratu trebuie deci înscris printre personalităţile răşinărene, ca cea mai veche pe care documentele o atestă.

---

1 Este vorba de zidarii români macedoneni aduşi la Braşov pentru construirea Bisericii Negre. După anii înscrişi de Radu Tempea ridicarea edificiului n-ar fi început în 2385, cum se admite, ci 7 ani mai tîrziu, terminîndu-se în jurul anului 1476.

2 Dan Simonescu şi Gheorghe Buluţă. Pagini din istoria cărţii româneşti. Buc., Ed. Ion Creangă, 1981, p. 30.

HARISME ŞI IERARHIE

Harismele Duhului Sfînt sînt ploaia duhovnicească ce face să rodească pămîntul sufletelor credincioase. De la începutul Bisericii şi pînă cînd ea va dura, harismele Duhului Sfînt „adapă toată făptura spre rodire de viaţă". Nici o zi din viaţa Bisericii nu poate dăinui fără această necontenită revărsare de daruri sau harisme, uneori în chip sensibil pentru simţurile omeneşti — atunci cînd Dumnezeu binevoieşte să le facă văzute, dar mai ales în chip nevăzut, lucrînd tainic în sufletele credincioşilor, pregătind şi desăvîrşind împărăţia lui Dumnezeu aflată „în lăuntrul lor" (Luca XVII, 21).

Se ştie că aceste harisme nu sînt domeniul rezervat anume cuiva în exclusivitate; ele pot fi date tuturor credincioşilor din orice stare, de oricare sex, în toate timpurile şi în toate locurile, pe măsura curăţirii de patimi şi a înaintării pe calea unirii cu Hristos. Dar una este *a putea avea* harisme şi *a le avea* într-adevăr.

În anumite locuri se ridică pretenţia de a opune pe purtătorii de harisme păstorilor de suflete — ierarhiei bisericeşti, uitîndu-se că, în iconomia dumnezeiască a mîntuirii, şi puterile date păstorilor sînt tot harisme, tot lucrări ale unuia şi aceluiaşi Duh Sfînt. „Darurile sînt felurite — zice Sf. Apostol Pavel — dar (este) acelaşi Duh Sfînt; şi felurite slujiri sînt, dar acelaşi Domn; şi lucrările sînt felurite, dar acelaşi Dumnezeu lucrează toate în toţi ... şi toate acestea le lucrează unul şi acelaşi Duh, împărţind fiecăruia deosebi după cum voieşte" (I Cor. XII, 4—9) — adică după cum cere trebuinţa „zidirii" Bisericii.

Deasupra tuturor, harisme şi ierarhie, se află deci Duhul Sfînt. De la El vin şi harismele şi puterile date ierarhiei bisericeşti şi, după expresia unui teolog, trebuie „să credem că revine Duhului Sfînt grija de a realiza acordul armonios între ele, de a promova unitatea Bisericii".

Harismele şi ierarhia sînt necesare Bisericii, dar în chipuri deosebite; harismele lucrează ca acceleratoare favorizînd progresul şi înnoirea permanentă a Bisericii, iar ierarhia mai degrabă ca frînă, în vederea stabilităţii şi a prudenţei. Ei i s-au încredinţat, în deosebi, darul „deosebirii duhurilor", al discernămîntului (I Cor. XII, 10). Ierarhiei i s-a dat darul „cîrmuirii" duhovniceşti de mersul înainte sănătos al vieţii bisericeşti. Ea trebuie să conducă toate etapele acestei vieţi iar purtătorii de haruri nu trebuie să se sustragă controlului ierarhiei pe motiv că ei posedă harisme.

În cursul istoriei s-a întîmplat uneori ca anumite spirite, nu lipsite de duhul demonic al mîndriei şi al răzvrătirii (care a dus la căderea unor îngeri din starea de lumină, devenind diavoli) să încrucişeze harismele (reale, sau mai degrabă închipuite — căci adevăratele harisme nu fac casă bună cu mîndria) sau să se suprapună ierarhiei bisericeşti. Există şi azi la unii credincioşi tendinţa de a se sustrage ascultării de ierarhie, sub pretextul că ei singuri, ştiu mai bine să-şi rînduiască viaţa duhovnicească. Desigur, astfel de credincioşi, conştienţi sau nu, se află sub influenţa unor curente care, în general, neagă instituirea şi realitatea ierarhiei sacramentale, ca purtătoare a unui Har special al conducerii, sfinţirii şi învăţăturii credincioşilor în numele şi din încredinţarea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos prin Sfinţii Apostoli şi urmaşii lor legitimi pînă la sfîrşitul veacurilor.

Adevăraţii credincioşi, următori Sfintei Tradiţii multiseculare a Bisericii, cunosc valoarea şi folosul *ascultării* de un părinte duhovnicesc, atît la monahi cît şi la credincioşii mireni. Aceşti părinţi duhovniceşti ţin locul Tatălui ceresc simbolizat în pilda fiului risipitor prin tatăl care aşteaptă cu mîinile întinse întoarcerea fiului său şi-l primeşte, îl sfătuieşte şi — după caz, mustră, dar îi împărtăşeşte harul iertării, după puterea ce i s-a dat de a lega şi a dezlega (Matei XVIII, 18) păcatele oamenilor. Ei ştiu că pentru suflet nimic nu este mai primejdios decît tendinţa de a fi sieşi singurul şi supremul judecător şi sfătuitor. Într-un astfel de suflet, satana află terenul cel mai potrivit pentru a arunca săgeata slavei deşarte pierzătoare de suflete.

Cît de importantă este ascultarea faţă de ierarhie a tuturor credincioşilor, ne învaţă Sfîntul *Ignatie Teoforul* ucenic direct al Sfinţilor Apostoli în toate epistolele sale, adresate, după modelul Sf. Apostol Pavel, unor comunităţi creştine din vremea sa. Către *Magnezieni* el scrie: „să nu faceţi nimic fără episcopi şi fără preoţi; nici ... să vi se pară că este binecuvîntat a face ceva de unul singur, ci în comun ..." (cap. VII, 1). Pe *Tralieni* îi îndeamnă: „toţi să respecte pe diaconi ca pe Iisus Hristos; să respecte şi pe episcop care este chipul Tatălui, iar pe preoţi ca pe sobor al lui Dumnezeu şi ca adunare a Apostolilor ...". Şi pe cei din *Smirna* îi îndeamnă, zicînd: „Nimic să nu facă fără episcop din cele ce sînt ale Bisericii ... unde se vede episcopul acolo să fie mulţimea credincioşilor, după cum unde este Hristos, acolo este şi Biserica universală ..." (Cap. VIII, 1).

Harisme şi ierarhie n-au fost, în tot trecutul Bisericii, stări potrivnice, ci două părţi strîns unite în acelaşi Trup duhovnicesc al lui Hristos care este Biserica. Aşa a fost şi aşa trebuie să fie de-a pururi.

Prot. dr. *Gheorghe Liţiu*

Îndoită slujire

(Continuare din pag. 1)

care se aduce Prea Curatei Fecioarei Maria, care a fost model de ascultare şi împlinire a voiei lui Dumnezeu, dar, pe de altă parte, se dă preţuirea cuvenită şi fericirii de care au parte toţi cei ce împlinesc voia lui Dumnezeu.

Între slujirea lui Dumnezeu prin credinţă şi rugăciune şi slujirea lui prin fapte bune nu este un hiatus. Ele nu se contrazic ci, dimpotrivă, se completează. Ele sînt două slujiri complimentare. Sînt momente în viaţa credincioşilor în care una din aceste slujiri are prioritate, sînt altele cînd cealaltă este mai necesară şi mai folositoare. Cînd venim la biserică sîntem povăţuiţi să lăsăm la o parte „toată grija cea lumească", iar cînd plecăm spre casă ducem îndemnul de a împlini voia lui Dumnezeu în viaţa noastră. Aşadar, cele două slujiri se întrepătrund şi se sprijinesc una pe alta.

Dacă ar avea grai zidurile bisericilor noastre, ne-ar arăta că în tot trecutul ei Biserica noastră a susţinut aspiraţiile spirituale şi cele materiale ale poporului nostru. Credincioşii au alergat în toată vremea la biserică, pentru că ea era ca o mamă bună care i-a mîngîiat în vremuri de restrişte, i-a povăţuit spre tot lucrul bun şi i-a învăţat să rostească rugăciunile în dulcele grai românesc, ajutîndu-i să-şi împlinească idealul de unitate şi libertate naţională.

În biserică învăţăm să iubim pe Dumnezeu şi pe oameni. „Dacă zice cineva, iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăşte, mincinos este. Pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu pe care nu L-a văzut nu poate să-L iubească. Şi această poruncă avem de la El: cine iubeşte pe Dumnezeu să iubească şi pe fratele său" (I Ioan 4, 25).

În altă parte citim în Sfînta Scriptură: „Nu oricine îmi zice Doamne, Doamne, va intra în împărăţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu, Celui din ceruri" (Matei 7, 20).

În biserică învăţăm să ne ajutăm unii pe alţii, pentru că sîntem fii ai aceluiaşi Părinte şi mădulare ale aceluiaşi trup tainic, Iisus Hristos. În biserică învăţăm cum să slujim lui Dumnezeu şi cum să slujim oamenilor, cum să ne rugăm şi cum să trăim ca să fim plăcuţi lui Dumnezeu şi folositori oamenilor.

În biserică învăţăm că trupul este „templu al Duhului Sfînt" şi trebuie să purtăm grijă de el. Nu avem voie să facem din viaţa noastră o „comedie", dar nici o „tragedie".

În biserică învăţăm că avem de la Dumnezeu un suflet nemuritor, care are foamea şi setea lui, pe care sîntem datori să le împlinim după voia lui Dumnezeu.

Credinţa noastră ne învaţă că venim de la Dumnezeu, prin sufletul nostru nemuritor, că sîntem asemenea unor călători, avînd lipsă de ajutorul lui Dumnezeu şi ţinta din urmă a vieţii este întoarcerea acasă la Tatăl ceresc.

În biserică învăţăm că omul are lipsă de hrană pentru trup şi de hrană pentru suflet.

Credinţa noastră creştină ne învaţă că în fiecare bob de grîu şi în orice rod al pămîntului se cuprind ca într-o minunată sinteză munca omului cu binecuvîntarea lui Dumnezeu.

După învăţătura Bisericii preţuim rugăciunea ca pe o muncă a sufletului, şi munca fizică este o rugăciune a mîinilor. De aceea Apostolul Pavel ne îndeamnă: „Preamăriţi pe Dumnezeu în trupul vostru şi în duhul vostru, care sînt ale lui Dumnezeu" (I Cor. 6, 20).

Vremea noastră este vremea unor mari răspunsuri, e vremea în care vrednicia oamenilor se verifică prin fapte.

Marta şi Maria, simbol al celor două moduri de a sluji lui Dumnezeu, stau faţă în faţă. În fiecare din oameni se cuprind aceste două moduri şi chemări de slujire. Trupul are lipsă de hrană şi îmbrăcăminte. Sufletul are şi el foamea şi setea lui care se cer potolite. Nu le putem despărţi. Nu le putem neglija nici pe unul, nici pe altul. Sîntem fiii acestui pămînt precum sîntem fii ai cerului.

Militanţi pentru libertatea şi unitatea poporului român

Dr. NICODIM CRISTEA (1889-1970)

Viitorul militant pentru cauza naţională, a văzut lumina zilei la 16 iulie 1889, în comuna Negrea, judeţul Arad, într-o familie de intelectuali, pe nume Ioan şi Zorica Cristea, născută Candrea. Copilăria şi-a petrecut-o în satu-i natal, unde tatăl său îndeplinea funcţia de notar, în mediul natural, sănătos, de la poalele munţilor Codru.

Primele cunoştinţe de carte le-a dobîndit la şcoala din sat, sub îndrumarea mamei. La terminarea şcolii primare, s-a înscris elev la gimnaziul din Brad. Studiile secundare le-a urmat la liceul din Beiuş, într-o atmosferă culturală românească, care a contribuit în bună măsură la formarea sa ca luptător pentru cauza naţională. La insistenţa părinţilor, tînărul bacalaureat s-a îndreptat spre Sibiu, pentru a frecventa cursurile Seminarului „Andreian". Anii petrecuţi în Sibiu, Nicodim Cristea i-a dedicat studiului. De la Sibiu, tînărul absolvent pleacă la Pojoni (Bratislava) pentru a urma cursurile facultăţii de drept. După un an se transferă la Viena şi apoi la Cluj. Viaţa ştiinţifică şi culturală din cele trei centre universitare a avut o mare influenţă asupra pregătirii sale ca specialist şi om de cultură. Tot la Cluj, Nicodim Cristea a obţinut titlul de doctor în drept. Pe lîngă sarcinile şcolare, el a desfăşurat şi o bogată activitate în rîndurile tinerilor studioşi, fiind ales preşedinte al asociaţiei studenţeşti.

După închiderea studiilor juridice, Nicodim Cristea a intrat în învăţămînt, îndeplinind funcţia de profesor la liceul comercial din Cluj. Concomitent activează în cadrul „Astrei": ţine conferinţe, organizează biblioteci poporale şi şezători cultural-artistice. Remarcîndu-se prin munca-i rodnică, tînărul doctor în drept a fost ales, în 1913, secretar al Despărţămîntului Cluj al „Astrei".

Mobilizat în armata austro-ungară, cu gradul de căpitan, a luat parte la primul război mondial, atît pe frontul din Galiţia, cît şi pe cel din Italia.

Pe la mijlocul lunii octombrie 1918, împreună cu alţi ofiţeri şi soldaţi români, părăseşte frontul şi se înapoiază acasă. Ajuns în Cluj, ia legătura cu avocaţii Ioan Giurgiu şi Amos Frîncu, în vederea organizării românilor. A luat parte la evenimentele revoluţionare din oraşul de pe Someş, la constituirea senatului naţional român şi a gărzii naţionale.

În ultima decadă a lunii noiembrie, cu prilejul alegerilor ce au avut loc în cercul electoral Cluj II, dr. Nicodim Cristea a fost ales delegat pentru Adunarea Naţională, ce urma să se întrunească la Alba Iulia, împreună cu Amos Frîncu, Ioan Giurgiu, Iuliu Muis şi Pavel Alb.

Pe baza mandatului încredinţat, el a luat parte la forumul întrunit la 1 decembrie 1918, în cetatea Alba Iuliei, unde, exprimînd voinţa de neclintit a alegătorilor de înfăptuire a idealului naţional, a votat pentru unirea Transilvaniei cu România.

După întăptuirea unităţii naţionale, Nicodim Cristea a luat parte activă la introducerea administraţiei româneşti în Transilvania. Ţinînd seama de nevoile de personal specializat, dînsul a consimţit să părăsească munca din învăţămînt şi să intre în administraţie. Ca urmare, în perioada 1919—1923, a îndeplinit funcţia de prim-pretor al plasei Hida, judeţul Cluj; între 1923—1925, primar al oraşului Zalău; iar între anii 1926—1927, prefect al judeţului Sălaj.

Odată cu introducerea administraţiei româneşti, el a venit în sprijinul populaţiei sărace şi a orfanilor de război. Cu ocazia unor serbări date în folosul copiilor rămaşi orfani de pe urma războiului, organizate din iniţiativa sa, a fost încasată suma de 32.228 lei, destinată ajutorării lor. De asemenea, la intervenţia sa, 50 din aceşti copii, au fost trimişi spre îngrijire şi educare în instituţiile organizate de Societatea pentru ocrotirea orfanilor de război.

Activitatea sa pe tărîm cultural a fost deosebit de bogată şi rodnică. Ales preşedinte al Despărţămîntului Almaş al „Astrei", în 1921, şi apoi al Despărţămîntului Sălaj al „Asociaţiunii" în 1923, „a ajuns să fie un adevărat promotor al culturii poporului, atît în plasa Almaşului şi în judeţul Sălaj, prin conferinţe, prelegeri poporale, înfiinţarea de biblioteci aproape în fiecare comună, înscrierea a mai multor sute de noi membri în *Astra*, prin iniţierea ridicării monumentului lui Mihai Viteazul la Guruslău, înfiinţarea unei librării şi tipografii în Zalău, înfiinţarea *Casinei române* şi a unui cămin de ucenici", după cum se consemnează în documentele de epocă. Acestora li se adaugă şi unele realizări în domeniul aprovizionării populaţiei cu produsele necesare, între care amintim „înfiinţarea cooperativei de consum Albina din oraşul reşedinţă de judeţ".

Mutîndu-se la Cluj în 1927, unde-şi va deschide un birou vocaţial, el a continuat să desfăşoare o bogată şi vie activitate culturală în cadrul „Astrei", de care se simţea legat atît de adînc sufleteşte. Calitatea de activist de prestigiu al „Asociaţiunii" şi-a păstrat-o şi după 1940, cînd, cu durerea în suflet, părăseşte Transilvania de nord cedată Ungariei horthyste, refugiindu-se la Bucureşti, unde a îndeplinit funcţia de jurisconsult al Patriarhiei.

Stabilit în capitală, dr. Nicodim Cristea s-a dovedit un neobosit animator cultural şi un militant de prestigiu pentru apărarea intereselor naţionale ale poporului român şi emanciparea ţării noastre pe calea progresului şi civilizaţiei.

Cărturarul patriot Nicodim Cristea s-a stins din viaţă la 19 octombrie 1970, în vîrstă de 81 ani, la Bucureşti. Deşi dorea din toată fiinţa sa, el n-a mai apucat să vadă înălţat, în 1976, pe dealul de la Guruslău, noul monument, menit să eternizeze victoria lui Mihai Viteazul de la 3 august 1601, în locul aceluia ridicat din iniţiativa şi truda sa, în 1926, şi care fusese distrus prin dinamitare la 29 noiembrie 1940, de către ocupanţii horthyşti.

Prin întreaga sa activitate, pusă în slujba cauzei naţionale, omul de cultură Nicodim Cristea a intrat adînc în istoria şi conştiinţa poporului nostru.

Prof. *Petru I. Dan*

Toma din Scheii Braşovului

— un colaborator coresian controversat —

Puţinele, dar valoroasele investigaţii documentare făcute în Şcheii Braşovului în ultimii ani ai vieţii de regretatul cercetător P. P. Panaitescu au scos la lumină contribuţia deosebită a slujitorilor bisericii „Sf. Nicolae" în marea operă de editare a primelor cărţi de circulaţie în limba română prin diaconul Coresi (P. P. Panaitescu, „Începuturile şi biruinţa scrisului în limba română", Bucureşti, 1965). Survenind „o ştire nouă" (Francisc Pall, „Cu privire la activitatea de tipograf a lui Coresi" în „Studii şi cercetări de bibliologie", III, 1960, p. 267—272), conform căreia la 1570 iunie 19, tocmai cînd Coresi edita Psaltirea românească şi Liturghierul românesc, „Laurenţius Fronius a ridicat pîră împotriva lui Coresi, tipograful român, pentru o presă (tipografică) şi pentru nişte datorii. Deci aşa au judecat domnii mei asupra acestui lucru: Coresi să-şi păstreze presa şi să plătească lui Laurenţiu datoriile cu alte bunuri, iar *Toma* să-i plătească (lui Laurenţiu) 12 florini", Panaitescu identifica inculpatul Toma din proces cu „preotul principal al bisericii Sf. Nicolae din Şcheii Braşovului ... făcut solidar cu diaconul Coresi" şi prin aceasta aduce un argument categoric pentru stabilirea tiparului coresian sub egida bisericii „Sf. Nicolae" din Şcheii Braşovului, fără a-l subordona influenţei reformate.

Afirmaţia a atras replica cercetătorilor Pavel Binder şi Arnold Huttmann („Mediul cultural românesc al Braşovului în epoca coresiană", în „Limba Română", nr. 1, XX, 1971, p. 3—20), care au considerat pe bună dreptate că nu poate fi vorba de o identitate între popa Toma şi inculpatul Toma din proces, nu numai pentru că lui Toma nu i se specifică în actul procesual atributul de „popă", dar încă din anul 1566 preotul Toma se retrăsese la mănăstirea Ringăcior din Muntenia, călugărindu-se sub numele de Timotei. Ca urmare, numiţii cercetători şi în baza lor alţii (v. Ion Gheţie, Începuturile scrisului în limba română", Bucureşti, 1974, cap. „Coresi şi Reforma") au contestat colaborarea diaconului Coresi cu obştea şi biserica românească din Şchei şi au încercat să identifice pe Toma din proces cu un presupus cetăţean al cetăţii Braşov şi prin aceasta să despartă voit iniţiativa editării cărţilor româneşti de români, punînd tiparul coresian sub patronaj reformat. Î. P. S. Sa, dr. Antonie Plămădeală, prin recenta carte („Dascăli de cuget şi simţire românească", Bucureşti, 1980), prin argumente ortodoxe neagă teza reformată a numiţilor cercetători din considerente logice.

Întîmplarea face ca pe ultima filă a unei Psaltiri slave (manuscrisul 7 din arhiva muzeului) păstrat în casa preotului Toma, dovedit de noi drept izvor coresian (Vasile Oltean, „Diaconul Coresi — cu prilejul a 400 de ani de la tipărirea Cazaniei", în M. A., nr. 4—6/1981), să aflăm următoarea însemnare chirilică scrisă pe inversul paginii: „Scris-am eu *jupan Toma* ot Braşov, snă (fiu) al Tomei diac în Braşov, unchi popei Mihai." În baza însemnării, Toma jupan din procesul de la 1570 nu este acelaşi cu popa Toma, ci este fiul Tomei diac şi unchi preotului Mihai din Şchei. Încercarea de a identifica pe Toma diac cu popa Toma nu poate avea sorţi de izbîndă, nu numai pentru că la acea dată preotul Toma semna „popa Toma", dar cronica protopopului Vasile mărturiseşte că „popa Toma, *neavînd feciori* au luat pe lîngă sine pe un nepot de soră (Dobre n. n.), căci au fost om învăţat de au preoţit amîndoi, iar popa Toma după ce i-au murit preoteasa la bătrîneţe s-au dus în Ţara Muntenească de s-au călugărit în monastirea din Rîncăciog şi acolo 1572 (7070) s-au pristăvit, noemvre 21". Deci nu avea fiu. Pe de altă parte, Aurel A. Mureşianu identifică în Arhivele braşovene un document succesoral al unui preot Toma, care la 1578 (şi nu 1572) lasă moştenire pentru soţie şi trei copii o valoare de 167.90 fl., constînd din 140 de oi, 3 cai, obiecte casnice din argint şi îmbrăcăminte. (v. Aurel A. Mureşianu, „Moştenirea lăsată de un preot român braşovean la 1579 şi alte pagini din trecutul Ardealului", în „Ţara Bîrsei", nr. 2, 1932, p. 142—144). Necunoscînd însemnarea manuscrisului 7 din arhiva muzeului, Mureşianu lasă nerezolvată problema filiaţiei lăsînd să se înţeleagă o identitate între preotul Toma (Timotei), mort la 1572 şi preotul Toma care lasă moştenirea amintită. Faptul că actul succesoral dovedeşte că soţia sa trăieşte şi că mai are şi trei copii, exclude posibilitatea identităţii dintre cei doi preoţi, dar include adevărul că şi unul şi altul slujeau biserica Sf. Nicolae din Şchei. Afirmaţia noastră se suprapune şi cu o altă menţiune a cronicii germane de la 1540 (cînd cunoscutul preot Toma încă nu se hirotonisise) care consemnează pe „Toma popa et filius eius Petrus", care primesc pentru misiuni diplomatice 61 fl. 40 asp. („Qellen zur Geschichte der Stadt Brasso", vol. II, Braşov, 1895, p. 697), fiind vorba de al doilea fiu al preotului Toma necunoscut.

Nici partea a doua a însemnării jupanului Toma din Psalmii slavi nu poate fi luată ad literam. Declarîndu-se „unchi popei Mihai" din Braşov, nu-l putem identifica pe acest preot cu protopopul Mihai, cunoscutul colaborator coresian, întrucît acesta era mult prea bătrîn pentru a fi nepot jupanului Toma. Cronica protopopului Vasile consemnează un alt preot Mihai în Şchei, care la 1606 (la un al după moartea protopopului Mihai) slujea alături de preotul Costantin (fiul protopopului Mihai), dar care la puţin timp se stabileşte la Zărneşti pentru a reveni în 1628 alături de protopopul Vasile croniçarul, în Şchei unde rămîne doar patru ani şi 5 luni, pentru că la 9 iunie 1633 se stinge din viaţă fiind înmormîntat în biserică, după ce fusese „cu totul preot 24 ani". Desigur că jupanul Toma a fost unchi acestui preot Mihai din Şchei.

În baza celor de mai sus, nu i se poate constata identitatea şcheiană a lui Toma, identificîndu-se ca fiu al Tomei diac şi unchi preotului Mihai, ambii din Şchei.

Cercetînd documentele oficiale ale Braşovului, îl aflăm pe Toma jupan în misiuni diplomatice peste peste munţi în epocă coresiană.

Aceste fapte includ afirmaţia că Toma jupan era o personalitate politică şi un negustor bogat în acea vreme, care prin poziţia sa socială putea sprijini fapta tipografică a diaconului Coresi.

Faptul că el plăteşte 12 florini în procesul lui Coresi din 1570 şi nu autoritatea braşoveană, stabileşte pe de o parte adevărul că diaconul Coresi îşi avea tipografie proprie şi pe de altă parte că Toma îi era asociat. Pedeapsa de 12 florini poate fi pusă în relaţie cu dispoziţia magistratului din 6 martie 1577, conform căreia „cetăţeanul care ţine în gazdă greci care comit asemenea fapte şi le tăinuieşte va fi pedepsit cu 12 florini". Ca urmare, putem considera că Toma este implicat în proces pentru că-l găzduia pe diaconul Coresi (de religie greco-ortodoxă) şi în acest context este greu de despărţit tiparul coresian de fapta ortodoxă din Şchei.

Este deci potrivit, în baza celor de mai sus, ca alături de cunoscuţii colaboratori ai diaconului Coresi de la Braşov, protopopul Mihai, protopopul Iane, Mănăilă, Călin şi Tudor diac să alăturăm şi pe Toma jupan.

Prof. *Vasile Oltean*

Mesaje ale geto-dacilor păstrate pînă în zilele noastre

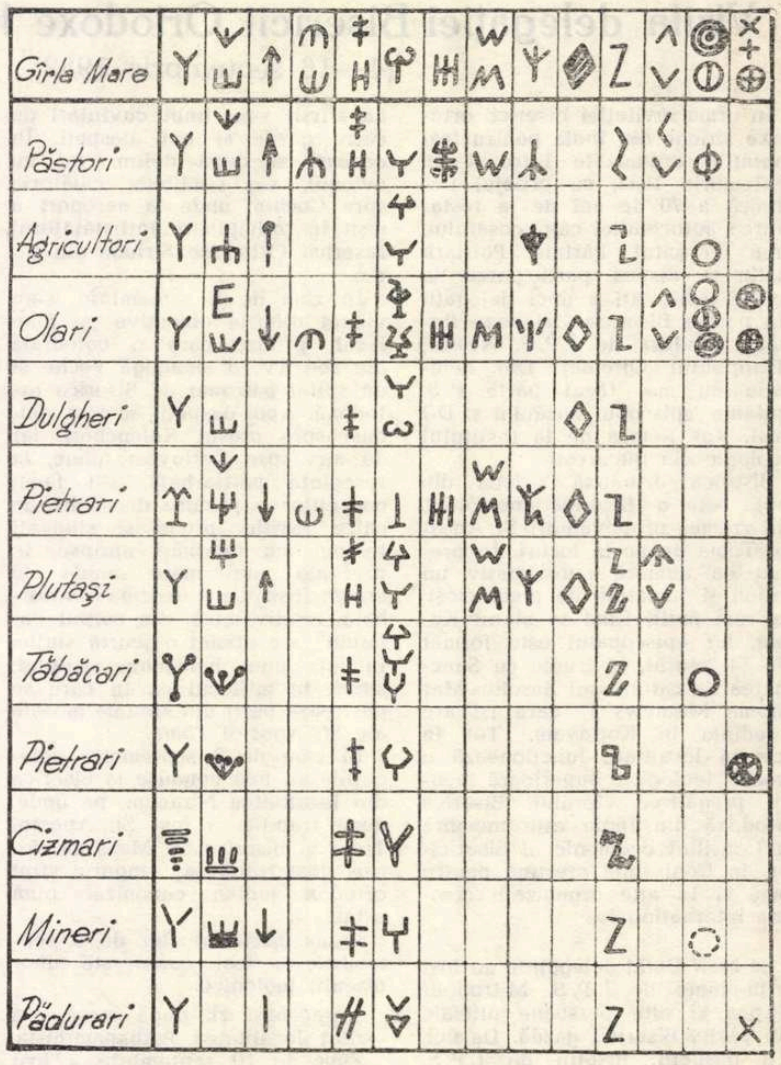

FIG IV Semne comune întîlnite în diverse activităţi meşteşugăreşti în mediul rural

Studiul întreprins asupra scrierii geto-dacilor, ca şi elucidarea originii aşa-ziselor semne „enigmatice" păstrate de-a lungul istoriei poporului român, a constituit întotdeauna o latură pasionantă a investigaţiei ştiinţifice. Cercetarea acestor semne, denumite în literatura de specialitate şi „semne juridice populare", s-a pus mai pregnant în a doua jumătate a veacului trecut, cînd s-au emis trei ipoteze. În timp ce unii se apropiau de adevăr, considerîndu-le drept vestigii grafice ale unui alfabet trac, alţii vedeau în ele semne derivate dintr-un presupus alfabet străvechi de tip runic, nedefinit în structura lui lexicală şi în fonetică, sau simboluri figurative cu semnificaţii rituale sau tehnice de tip meşteşugăresc.

Activitatea prodigioasă desfăşurată de o pleiadă de cercetători români de talia lui Bogdan Petriceicu Haşdeu, Nicolae Densuşianu, Theodor Burada sau P. P. Panaitescu au pus în evidenţă prin argumente de ordin filologic, etnografic, arheologic, lingvistic şi istoric, faptul că aceste semne sînt vestigiile străvechi ale unui alfabet geto-dac. Cercetări mai recente, urmate de descifrări prin soluţii originale plauzibile, aparţinînd cercetătorilor Iordache şi Bălaş Moldoveanu sau Vioricăi Enăchiuc, vin să susţină punctul de vedere al înaintaşilor, noştri geto-daci, asupra originii limbii şi scrierii lor.

Coroborarea datelor obţinute prin descifrarea scrierii din cultura Gîrla Mare (1600—1150 î.e.n.) cu semnele juridice populare păstrate în cadrul unor activităţi meşteşugăreşti rurale pînă în zilele noastre, au relevat date deosebit de interesante. Similitudinea frapantă întîlnită între aceste semne, numărul lor relativ mare ce exclude posibilitatea unei coincidenţe, ca şi varietatea domeniilor de activitate în care le întîlnim, a condus la ideea transmiterii lor în timp, de-a lungul istoriei poporului nostru, încă multe veacuri după introducerea alfabetului chirilic sau a celui latin.

Semne de acest fel apar în secolele II î. e. n.—I e. n. pe unele blocuri de piatră dizlocate din fortificaţiile cetăţii dacice de la Sarmizegetusa, pe ceramica executată în veacurile VI—XI, ca semne de pietrari la construirea aşezămintelor ecleziastice din secolele XIV—XVII, la care s-ar mai putea adăuga însemnele de înfierare a animalelor, cele folosite de plutaşi şi pădurari, sau de fixare a hotarelor, ce acoperă întreaga perioadă amintită pînă la mijlocul secolului al XX-lea.

Dacii aveau cunoştinţă despre valoarea fonetică a fiecărui semn şi-l aplicau pe obiectul a cărei proprietate doreau să o însemne. Cu timpul valoarea lor fonetică s-a pierdut, rămînînd doar cea convenţională, care, foarte curînd, pentru a corespunde mai bine scopului lor, a suferit unele transformări la nivelul liniilor din care se compuneau.

Faptul că un meşter practica poliprofesional mai multe meserii tîmplăria, rotăria, cojocăria etc.) în funcţie de anotimp (fierăria, determină menţinerea aceluiaşi semn juridic profesional, derivat din cel familial. În aceste condiţii, în momentul transmiterii lui pe cale ereditară, semnul juridic polimeşteşugăresc se confundă cu semnul juridic familial, fiind îndoielnică ipoteza privind complicarea semnelor prin moştenirea meşteşugului din tată-n fiu, care ar fi dus inevitabil la denaturarea vechilor semne ce ni s-au păstrat din alfabetul geto-dacilor. Se ştie că distrugerea, modificarea sau alterarea semnelor juridice înfierate, gravate, tăiate sau ştampilate pe bunuri materiale mobile sau imobile, ca şi a celor imprimate pe vieţuitoare era sancţionată aspru de către colectivitatea sătească cu pedepse a căror conţinut ne-a rămas necunoscut. Aşa se explică marea unitate grafică şi simbolică a semnelor meşteşugăreşti în cadrul sistemului de semne profesionale ale unei comunităţi sociale sau etnice de mici sau mari dimensiuni (familie sau sat, specializate într-un anumit meşteşug).

Astfel, după mai bine de 3500 de ani, se poate constata o unitate şi o continuitate perfecte în evoluţia acestor semne juridice populare, ce îmbracă atît forme şi utilizări materiale, cît şi de ordin spiritual (semne mitice, magice şi funerare). Dăinuirea lor în timp, certă dovadă de continuitate în spaţiul carpato-danubiano-pontic, relevă o dată în plus vechimea şi originile poporului român, precum şi faptul că geto-dacii erau cunoscători ai scrierii, posedînd un sistem fonetic propriu, cu mult înainte de contactul cu civilizaţia greacă şi cu cea latină, o limbă română de tip arhaic proto-latin.

Prof. *Eugen Lazăr*

Din Ţara Moţilor în Ţara Românească acum 337 de ani

Românii din cele trei provincii: *Ţara Românească*, *Moldova* şi *Transilvania*, au avut întotdeauna conştiinţa unităţii de neam, de Patrie, evidentă prin origine, limbă, nume, datini şi obiceiuri. De aceea este explicabil că unii români dintr-o provincie, cînd se simţeau prea apăsaţi în mediul lor găseau refugiu sigur în altă provincie românească, ba chiar domnitorii persecutaţi în Ţara Românească de către turci sau fanarioţi găseau loc de adăpost în Transilvania.

Dar tot aşa găseau refugiu uneori români din Ţara Moţilor în Ţara Românească, unde se stabileau definitiv, atunci cînd ei locuiau în ţinuturi mai sărace. Astfel, pe la 1645 *Drăguştin Paharnic ot Deleni* (jud. Olt), cumnatul lui Matei Basarab, cu care organizase mişcarea pentru prioritatea elementului românesc, faţă de greci, a voit şi a zidit o mănăstire la Schitu Deleni şi a adus să lucreze şi să trăiască pe moşia destinată mănăstirii, oameni mai săraci din Ţara Moţilor cari s-au stabilit la Schitul Deleni. Ei veniseră din Bocşa şi şi-au primit numele de Bocşan, pe care-l poartă şi azi urmaşii celor de acum 337 de ani. Alţii din Cionca s-au numit Cioncoiu; cei din Gruiu s-au numit Gruiu (Gavrilă Gruiu); cei din Negura s-au numit Negurici, iar altă familie s-a numit Oprea. Şi azi povestesc bătrînii că strămoşii lor mai mergeau o dată pe an, de sărbători, pe la rudele din satele de unde plecaseră, iar nume de felul acesta sînt unice, neîntîlnite în satele dimprejur. Sosiţi la Schitul Deleni, unde Paharnicul Drăguşin rînduise preoţi români ca să slujească la mănăstire şi să-l pomenească şi-au făcut case şi au primit cîte o mică grădină. După moartea lui Drăguşin însă stăpînirea fanariotă a trimis călugări greci lacomi dintre cari unul, Grigorie, a ars hrisoavele mănăstirii ca să întindă stăpînirea şi peste restul de teren ce rămăsese familiei lui Drăguşin şi au început să pună sarcini grele peste locuitorii ce trăiau pe moşia mănăstirii, pentru care „ca pedeapsă pentru lăcomia lor, apele Oltului au inundat mănăstirea fiindcă şi trecătorii pe drumul de pe malul Oltului erau obligaţi a lucra o zi pentru mănăstire, iar femeia însărcinată era obligată a lucra două zile", după mărturisirile localnicilor.

Nemulţumiţi de obligaţiile grele la care erau supuşi, după 1700, locuitorii din Schitul Deleni au distrus hotarele moşiei în partea dinspre sat şi şi-au ocupat şi ei cîte 4—5 ha pentru nevoile lor întrucît după 60—70 de ani numărul familiilor se mărise şi nu mai puteau trăi cu o mică grădină. Pe la 1710 s-a produs o mişcare asemănătoare şi pe moşiile Voiceşti şi Vulpeşti şi Schitul Deleni.

Dar drepturile locuitorilor de la Schitu Deleni pentru munca depusă au fost şi au rămas mai sacre decît pretenţiile neîntemeiate ale unor venetici de prin Fanar, iar schitenii s-au simţit ca şi în propria lor ţară, deşi veniseră mai din nord. Din Ţara Moţilor. Ei sînt mici de statură aşa cum sînt în genere oamenii de la munte şi au păstrat unele caracteristici specifice locurilor de unde au venit după 1645. Aşezarea satului lor: Schitu Deleni are aspectul unui picior de plai deschis spre apele Oltului, aşezare pitorească, vrednică de admirat. Pietrele de mormînt ale lui Drăguşin Paharnic şi ale mănăstirii de la „Bolovanu-Bratuteşti" a schitului au fost aduse apoi pe la 1767, de fiul său Grigore Deleanu, la Biserica din satul Schitu Deleni, zidită de el în amintirea tatălui său Drăguşin Paharnic, unde zidise şi chilii, în prezent fiind numai biserică de sat. Hora Schitenilor era mai iute, ca în regiuni de munte şi satul lor domină valea Oltului spre Slatina-Piatra-Olt şi Drăgăşani. Satul păstrează mereu o splendidă poziţie de pitoresc şi poezie, care insistă a fi vizitat.

Preot *Ioan Popescu-Deleni* (Sibiu)

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române în India

(4—16 septembrie 1982)

În urma invitației Bisericii ortodoxe siriene din India pentru festivitățile organizate între 4—16 septembrie 1982, cu prilejul împlinirii a 70 de ani de la restabilirea autocefaliei catolicosatului, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a dispus participarea la aceste festivități a unei delegații din partea Bisericii Ortodoxe Române condusă de Î. P. S. Nestor, Mitropolitul Olteniei. Din delegație au mai făcut parte P. S. Epifanie, episcopul Buzăului și D-l asist. Rus Remus de la Institutul Teologic din București.

Biserica ortodoxă siriană din India este o Biserică apostolică, din vremea propovăduirii Sf. Apostol Toma pe acele locuri. În prezent ea numără aproximativ un milion și jumătate de credincioși, cei mai mulți fiind în statul Kerala, iar episcopatul este format din 14 ierarhi, în frunte cu Sanctitatea Sa catolicosul Baselius Mar Thoma Mathews I, care își are reședința în Kottayam. Tot în această localitate funcționează o școală teologică superioară pentru pregătirea clerului. Biserica ortodoxă din India este membră în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, în Conferința creștină pentru pace și în alte organizații creștine internaționale.

*

La New Delhi delegațiile au fost întîmpinate de Î. P. S. Mitropolit Filipos și alte persoane oficiale din partea Bisericii gazdă. De aici, toți oaspeții, însoțiți de Î. P. S. Mitropolit Filipos, au plecat, în aceeași zi, spre Bombay, unde au fost întîmpinați de Î. P. S. Mitropolit Macarios și de alte persoane oficiale.

*

În ziua de 5 septembrie s-a oficiat Sf. Liturghie în catedrala din Bombay de către Î. P. S. Mitropolit Filipos, în prezența oaspeților, a unor ierarhi și preoți localnici și unui mare număr de credincioși.

La sfîrșit s-au ținut cuvîntări de către gazde și unii oaspeți. În aceeași zi după dejun, tot cu avionul, s-a continuat călătoria spre Cochin, unde la aeroport a ieșit în întîmpinare întîistătătorul Bisericii Ortodoxe Siriene din India.

În ziua de 6 septembrie, s-au vizitat diferite obiective pe plan local, printre care o catedrală din sec. IV, o sinagogă veche și un spital patronat de Biserica ortodoxă. Apoi oaspeții au fost conduși spre orașul Kolencheri, iar de aici spre Kottayam, unde, la reședința patriarhală, s-a făcut oaspeților o primire deosebită de către ierarhi, preoți și studenți teologi, cu lumînări aprinse, în prezența unui mare număr de credincioși. La catedrala patriarhală, relativ mică, din corpul palatului, s-a oficiat o scurtă slujbă în fața unui baldachin sculptat, situat în mijlocul ei, în care se păstrează părți din sfintele moaște ale Sf. Apostol Toma.

În ziua de 8 septembrie delegațiile au fost conduse la biserica din localitatea Niranam, pe unde, după tradiție, a fost Sf. Apostol Toma și biserica Sf. Mare Grigorios (fost catolicos), singurul sfînt ortodox indian canonizat pînă astăzi.

Prima parte a zilei de 9 septembrie a fost consacrată unor discuții teologice.

În aceeași zi, după masă, s-a vizitat localitatea Pathanamthitta.

Ziua de 10 septembrie a fost rezervată unor excursii în aer liber cu vaporul. Cina oficială în această zi a fost oferită de catolicosul Bisericii gazdă în localul școlii teologice.

Ziua de 12 septembrie a reprezentat apogeul festivităților organizate în cinstea aniversăriii a 70 de ani de la redobîndirea autocefaliei. În cursul dimineții, delegații Bisericilor ortodoxe participante la aceste festivități au oficiat un Te-Deum pe o platformă special amenajată în aer liber, de față fiind o mare mulțime de credincioși. După masă a urmat o impresionantă procesiune pe străzile principale ale orașului Kottayam pînă la stadionul Nehru, unde, în prezența multor oficialități bisericești și de stat, a avut loc cel mai mare miting, cu participare a cîteva zeci de mii de credincioși, avînd un program special, format din două părți. La prima parte a acestui program a participat însuși președintele Indiei *Gyan Zail Singh* cu soția, care luînd cuvîntul, a felicitat pe Sanctitatea Sa catolicosul Baselius Mar Thoma Mathews I, cu prilejul acestei aniversări, și a salutat pe oaspeți. A vorbit apoi întîistătătorul Bisericii gazdă, care a adresat mulțumiri președintelui Indiei pentru că a cinstit această festivitate prin prezența și cuvîntul său, oaspeților de peste hotare și tuturor celorlalți participanți. În partea a doua a avut loc transmiterea mesajelor și felicitărilor adresate din partea oaspeților reprezentanți ai diferitelor Biserici. În acest cadru, Î. P. S. Mitropolit Nestor a dat citire mesajului adresat de Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române, Sanctității Sale catolicosului Baselius Mar Thoma Mathews I și Bisericii Sale.

Îr ziua de 13 septembrie, delegațiile însoțite de gazde au plecat cu mașinile de la Kottayam spre orașul Trivandrum, unde a fost vizitat cel mai vechi templu hindus din India (560 î. Hr.)

În aceeași zi a avut loc plecarea la Madras, unde a fost vizitat mormîntul Sf. Apostol Toma.

Reîntoarcerea la New Delhi a fost în ziua de 15 septembrie, iar întoarcerea în patrie în data de 17 septembrie 1982.

EPIFANIE
Episcopul Buzăului

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Duminică, 26 septembrie 1982, Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, a săvîrșit sfințirea bisericii cu hramul „Buna Vestire" din parohia Ucea de Sus, prot. Făgăraș, cînd a hirotonit pe C. diacon Gheorghe Bogățean întru preot pe seama parohiei Hosman, prot. Agnita, și pe teologul Bija Vasile întru diacon.

La sfîrșitul Sf. Liturghii au vorbit: P. C. prot. R. Zaharie (Făgăraș) și C. pr. Il. Morariu, parohul local, care a fost distins și hirotesit sachelar.

Cuvînt de învățătură a rostit apoi Î. P. S. Mitropolit Antonie, care a zăbovit asupra adîncirii și trăirii credinței noastre străbune ortodoxe.

La data de 21 septembrie a. c., P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul a participat la conferința de orientare a preoților din prot. Făgăraș, cu tema: „Momente aniversare din istoria poporului român (525 de ani de la înscăunarea lui Ștefan cel Mare ca Domn al Moldovei și 350 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a lui Matei Basarab)" vizitînd apoi parohiile: Făgăraș II—III, Beclean, Dridif, Sîmbăta de jos, Voila și Olteț, dînd cu acest prilej îndrumările necesare.

În ziua de 23 septembrie a. c., P. S. Sa a participat la conferința de orientare a preoților din prot. Agnita și a vizitat parohiile: Agnita II, unde de curînd s-au terminat frumoasele lucrări de pictură în frescă.

La data de 26 septembrie a. c., P. S. Sa a vizitat parohiile: Turnu Roșu, Racovița și Sărata din prot. Sibiu, ținînd în fiecare parohie un cuvînt de învățătură.

În ziua de 30 septembrie a.c., P. S. Sa a participat la conferința de orientare a preoților din prot. Sf. Gheorghe, după care a vizitat parohiile: Sf. Gheorghe I, Băcel și Chichiș, prot. Sf. Gheorghe și parohia Blumăna, prot. Brașov, interesîndu-se de bunul mers al acestor parohii și dînd indicațiile necesare.

În ziua de 3 octombrie a. c., P. S. Sa, din încredințarea Î. P. S. Mitropolit Dr. Antonie, a oficiat slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia Fundata, prot. Brașov.

Preotul paroh Giurgiu Dorin Ilarie a fost distins cu rangul de *„sachelar"*.

În cadrul Sf. Liturghii P. S. Sa a hirotonit pe C. diacon Bija Vasile, preot pe seama parohiei Poiana Sibiului II, prot. Sibiu, și pe teologul Neamțu Victor în treapta de diacon.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ALBA IULIA

Duminică, 5 septembrie, P. S. Emilian a săvîrșit slujba de sfințire a noii biserici din parohia Sîngerul de Pădure, prot. Tîrgu Mureș, după care a oficiat Sf. Liturghie arhierească.

P. S. Episcop Emilian, în ziua de 12 septembrie, a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească în parohia Răhău, prot. Alba Iulia, hirotonind întru diacon pe candidatul la preoție Ionuț Cadar. Cu acest prilej s-a adus un omagiu P. C. Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, iar ca semn al prețuirii i-a fost acordată o Gramată chiriarhală de către P. S. Sa.

În 13 septembrie, P. S. Sa a vizitat șantierul de lucru de la biserica din parohia Lupșa, biserică construită în 1421, numărîndu-se printre cele mai vechi biserici parohiale din cuprinsul Eparhiei.

*

De praznicul Înălțării Sf. Cruci, P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie arhierească la biserica fostei Mănăstiri din Lupșa (1428), Prot. Cîmpeni, prilej cu care a rostit un cuvînt de întărire în dreapta credință și cinstire a Sf. Cruci. Cu acest prilej a fost hirotonit întru preot, diac. Ionuț Cadar pe seama parohiei Ripa de Jos, prot. Reghin.

În după-masa aceleași zile, P.S. Sa a vizitat Schitul Poșaga din prot. Cîmpeni.

*

În 16 septembrie, Chiriarhul Alba Iuliei, prezidează Conferința de orientare de la prot. Cîmpeni, avînd ca tematică, aniversarea în acest an, a 525 ani de la înscăunarea lui Ștefan cel Mare ca domn al Moldovei și a 350 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a lui Matei Basarab.

După conferință, P. S. Sa a participat la inaugurarea noului oficiu protopopesc din Cîmpeni.

DIN VIAȚA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

Duminică, 19 septembrie 1982, chiriarhul a săvîrșit slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia Roșia, prot. Beiuș, jud. Bihor, în urma lucrărilor de pictură din ultimii ani. Cu acest prilej, preotul-paroh Petru Ciuhandu, pentru rodnică activitate pastorală de aproape 40 de ani, a fost distins cu rangul de „Iconom-Stavrofor".

„Pe urmele lui Gala Galaction"

Pornind cu multă dragoste „Pe urmele lui Gala Galaction", Gh. Cunescu a reușit în 250 de pagini să ne prezinte o imagine vie și completă a celui care a fost scriitorul și preotul, teologul poliglot și traducătorul, profesorul și gazetarul militant pentru democrație și umanitarism: Grigorie Pișculescu sau Gala Galaction după pseudonimul lui literar.

Faptul că autorul acestei monografii, l-a avut pe Gala Galaction profesor și în cele din urmă s-a bucurat de confidența maiestrului, l-a făcut să fie și cel mai indicat pentru o astfel de lucrare. La acest lucru s-a așteptat și Gala Galaction, căci în „Jurnalul" său notează: „Poate că preotul Gheorghe Cunescu mă va explica, într-o zi, neamului meu românesc, mai bine și mai norocos decît pot să mă explic eu însumi". Și în adevăr, în comparație cu lucrarea lui T. Vîrcolici din 1967, noua prezentare aduce unele noutăți.

N-am avut fericirea să-l cunosc mai de aproape pe acest remarcabil scriitor și preot, unic în istoria Bisericii noastre, decît din vedere și lectură. În schimb l-am ascultat de multe ori și am fost încîntat de cuvîntul lui cuceritor. În două împrejurări însă care mi-au rămas nesterse din suflet, l-am văzut ceva mai bine. Eram student la Facultatea Teologică din București și am aflat într-o zi că păr. Gala Galaction va ține o conferință la clubul socialist din str. Brezoianu. M-am dus și eu cu mai mulți colegi.

A doua împrejurare cînd l-am ascultat mai pe îndelete, a fost cînd a dat concursul la catedra de N. Testament la Facultatea de Teologie din București. Tot atunci a dat concursul la aceeași facultate pentru Teologia Practică arhim. Juliu Scriban. Amîndoi fiind teologi cu reputație au făcut o puternică impresie atît asupra comisiei, cît și asupra asistenței. Nici unul însă n-a ajuns atunci la catedră, fiindcă nu erau agreați de „palat". Îmi amintesc bine că între alte răspunsuri, Gala Galaction a făcut o frumoasă exegeză la „Iisus este ispitit" (Mt. 4, 1—11).

Toți cei care l-au văzut cu barba lui de patriarh, l-au asociat de Lev Tolstoi. Dar nu numai fizic scriitorul român semăna mult cu marele scriitor rus, ci și spiritual. În adevăr, amîndoi au trecut prin momente de așa zisă „apostazie literară". Se știe că apostolul de la Iasnaia Poliana, la bătrînețe și-a repudiat unele din opere. Gala Galaction n-a mers atît de departe. Totuși a trecut prin momente cînd a scris negru pe alb: „Nu mai cred în folosul și seriozitatea acestor biiguieli literare", iar altădată a mărturisit că: „Îmi pare rău de tot ce am scris pînă acum. „Observăm însă că nici unul nu și-a repudiat convingerile lui religioase.

E bine însă să se observe și deosebirile mari dintre cei doi scriitori. Gala Galaction a fost înainte de toate un preot din vocație cu un remarcabil talent literar și un teolog temeinic pregătit, care nu s-a abătut cu o „iotă" de la pravoslavnica credință ortodoxă, pe care chiar a apărat-o împotriva devierilor doctrinale ale lui T. Popescu, pe cînd L. Tolstoi a fost diletant în ale Teologiei și în interpretarea Scripturii, și a dat naștere unei secte.

Gala Galaction și-a făcut singur cea mai bună caracterizare cînd a scris: „Viața mea este un lung țesut de ciudățenii". În adevăr, păr. Grigorie a fost un om ciudat, plin de contradicții. Mă opresc la un singur exemplu. În „Jurnalul" său, Gala Galaction a mers cu sinceritatea pînă la ultima limită, făcînd o spovedanie publică și încă în scris ce ne amintește de mărturisirile primilor creștini. Pînă acum o față bisericească încă nu s-a „spovedit" mai mult decît a făcut-o acest preot-scriitor. Faptul oricît de șocant ar fi, e totuși de înțeles dacă ne gîndim că păr. Grigorie a fost cu adevărat un preot ortodox.

Dacă G. Galaction nu și-ar fi scris „Jurnalul" cu sinceritatea-i obișnuită, n-ar mai fi fost el. „Ce este desăvîrșirea?" întreabă Isaac Sirul, și răspunde: „O prăpastie de smerenie!" În această prăpastie s-a aruncat și părintele Grigorie.

Sigur că și în această ultimă monografie asupra lui G. Galaction se găsesc neînsemnate lipsuri. Păr. Grigorie a scris și pentru credincios, o tîlcuire la „Tatăl nostru", apărută la Arad, apoi „Două Întîmplări Minunate" etc. E de mirare că păr. Cunescu n-a arătat mai pe larg rolul însemnat pe care păr. Grigorie l-a avut în combaterea abaterilor pr. T. Popescu și mai ales că n-a insistat mai mult asupra marelui ideal al scriitorului: Traducerea Sf. Scripturi.

Încă în viață fiind, scriitorului i s-au adus multe și frumoase omagii .Pictorii Iser, Ressu, N. N. Tonița, Luchian Galaction, M. Iancu etc. i-au redat portretul; sculptori: Torosian i-a făcut un bust în bronz și un cap în marmură, I. Jalea, un bust în bronz, etc. și în fine caricaturiști. În total aproape 50 de lucrări.

Și iată că în anul acesta, un ucenic al profesorului încă i-a adus un remarcabil omagiu. Preotul Gh. Cunescu cinstește pe scriitorul-preot, Gala Galaction, cu o bogată monografie scrisă cu dragoste și talent.

Dacă literatura română îl revendică pe păr. G. Galaction ca un ales al ei, apoi preoțimea română e mîndră că din rîndurile ei s-a ridicat un scriitor care a adus și aduce prin scrisul său un prețios ajutor chiar și în munca lor pastorală. Mă gîndesc la Papucii lui Mahmud, numit „romanul înfrățirii spirituale".

Prot. *A. Radu*

„IZVOARELE RĂSCOALEI LUI HORIA"

Vol. I, Seria A — Diplomatica — Premisele răscoalei — 546 pag.

Semnalăm cu bucurie apariția primului volum din „Izvoarele răscoalei lui Horia", în editura Academiei Republicii Socialiste România.

Volumul cuprinde un număr de 329 documente, scrise în limba latină, germană și maghiară. Unele dintre ele sînt traduse și în românește. Rezumatul documentelor este tradus în românește și franțuzește.

Lucrarea face parte dintr-un adevărat „monument național" conceput în mai multe volume, în care se va oglindi frămîntata epocă a lui Horia din Istoria Transilvaniei. Este o lucrare de mare valoare datorată unui colectiv de istorici și cercetători ai Institutului de istorie din Cluj-Napoca, sub îndrumarea academicianului Ștefan Pascu.

Între documente se află și dovezi ale participării preoților români la această luptă pentru libertate și dreptate națională și socială.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — președinte; *Lucian Făgărășanul*, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poștală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 1 noiembrie 1982 Nr. 41—42/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Pîine pentru suflet

Bucuria de a munci

Dacă ne-am urca într-o dimineață într-un avion și am putea înconjura o mare parte a globului pămîntesc, ceea ce ne-ar impresiona mai mult și ceea ce am întîlnit pretutindeni ar fi miile și milioanele de oameni, pornind la munca de toate zilele, ca să se împlinească cuvîntul Scripturii, care zice: „Omul e născut să lucreze, precum pasărea să zboare" (Iov 5, 7).

Într-adevăr, astăzi, întreg pămîntul răsună de imnul muncii. Munca este o însușire a vieții însăși. Nici nu ne-am putea închipui cum ar fi viața fără muncă. În fabrici, în uzine, pe cîmpii și pe dealuri, în adîncul pămîntului, pe întinsul apelor și în înaltul văzduhului, omul își împlinește această lege a firii și prin munca lui el continuă lucrarea neîntreruptă de creare. Prin muncă se realizează frumosul, binele și toate cele ce sînt de trebuință vieții de toate zilele.

Cu mîinile, cu uneltele sau cu mintea, muncim ca să facem viața mai îmbelșugată, mai ferită de primejdii, să creiem cele ce sînt de lipsă vieții, necesare desăvîrșirii morale și materiale, după care se dorește sufletul nostru.

Un mare scriitor a spus că *„adevăratul preț al universului este drumul lui spre perfecțiune"*.

Dar, acest drum spre perfecțiune se străbate și se cucerește prin muncă. Ea este motorul care împinge înainte societatea. Fără muncă, ca și fără soare, universul ar fi un pustiu, iar sufletul nostru ar fi o mare tristețe.

Pe cît de adîncă este năzuința firii omenești după mai bine, după perfecțiune, tot pe atît de puternică și plină de bucurie ne apare munca.

Da, munca în sine este o mare bucurie a vieții. La acest adevăr se cuvine să ne gîndim adesea. E drept că au fost veacuri nenumărate în care munca era o povară, o rușine sau o osîndă care apăsa pe umărul unei mari majorități a oamenilor.

Dar această epocă de tristețe și rușine a muncii a trecut, fiindcă au trecut și condițiile și împrejurările în care se făcea munca atunci. Atunci oamenii muncii erau sortiți să lucreze ca niște animale, fără să guste decît mici fărîmituri din rodul muncii lor. Atunci munca era o cumplită formă de înrobire a multora și de huzur pentru alții. Atunci munca era o înjosire a firii omenești.

Nouă ne este dat să trăim o epocă în care munca și-a dobîndit adevărata valoare și adevăratul rost. Oamenii muncii din țara noastră au dobîndit bucuria de a munci și dreptul de a se bucura în întregime de rodul muncii lor.

Munca aduce o mare bucurie sufletului pentru că prin ea sporesc puterile fizice și spirituale și se îmbogățește masa vieții pentru toți. Munca aduce o bucurie vieții deoarece prin ea viața devine mai frumoasă și mai fericită.

Nu este o tristețe mai mare și un chin mai cumplit decît să nu poți munci. Boala însăși, care ne împiedică de a lucra și ne așează în starea de a nu putea fi folositori semenilor noștri, sau a fi o povară pentru ei, prin aceea că nu putem munci, este mai grea și mai apăsătoare. Iadul pe pămînt este acolo unde oamenii nu lucrează sau nu pot lucra. Iar munca cea mai grea, mai apăsătoare este aceea în care nu răzbate nici o bucurie în inima celui ce o săvîrșește, fie din pricina lui, fie din vina unor împrejurări din afară de el.

În zilele noastre în țara noastră munca a dobîndit însușiri și rosturi pe care altădată nu le-a avut, sau erau numai întrezărite. Datorită încetării exploatării omului de către om, munca nu mai are caracterul de înrobire. Ea înalță pe cel ce o săvîrșește deasupra făpturilor. Prin muncă omul își apropie lucrurile din jurul său, le transformă și le face folositoare împlinind cuvîntul lui Dumnezeu: „Creșteți și vă înmulțiți și stăpîniți pămîntul".

Ceea ce dă bucurie mai mult muncii în zilele noastre este faptul că societatea a reușit să treacă cu bine peste ceea ce s-ar putea numi cele două „crize" ale muncii. A reușit să lege munca manuală de cea intelectuală. Astăzi, în fabrici și uzine, inginerul merge alături de muncitor, colaborează împreună. Cele mai multe proiecte de îmbunătățire a muncii, cele mai multe inovații sînt rodul acestei colaborări.

Astfel munca manuală a fost străbătută de curentul gîndirii și munca intelectuală a fost apropiată de realitate, spre a o modela și face rodnică.

Dar ceea ce dă și mai mult bucurie muncii este faptul că a fost înlăturat obstacolul dintre munca pentru individ și munca pentru colectivitate.

„A munci ca să cîștigi pîinea pentru tine este o preocupare materială, a munci ca să cîștigi pîinea pentru alții este o preocupare spirituală" a spus un gînditor creștin. Desigur în aceste cuvinte e un mare adevăr. Pot fi două feluri de munci după scopul lor: una pentru tine și alta pentru alții. Într-una iese în relief iubirea de tine însuți, în cealaltă iubirea de semeni. Dar aici ni se pare exprimat numai o jumătate de adevăr. Precum nu este, nu trebuie să fie contradicție între iubirea de sine și iubirea de semeni, tot așa nu poate, nu trebuie să fie contradicție între munca pentru sine și munca pentru colectivitate. Muncind pentru mine, pentru binele meu, muncesc în același timp și pentru binele colectivității din care fac parte și iarăși muncind pentru colectivitate, pentru propășirea ei, muncesc și pentru binele meu. Desigur lucrul pe care îl fac eu este mărginit, dar dragostea cu care îl fac este fără de margini și de aceea munca mea se poate revărsa prin rodul ei asupra tuturor cu cei ce trăiesc împreună. Acest scop nou împrumută muncii însușirea de eliberare a omului din chingile egoismului.

*

Am însemnat aici aceste gînduri despre bucuria de a munci, despre frumusețea și roadele muncii. La sfîrșitul unui an bogat în roade, ne dăm seama că anii de belșug se datoresc conștiinței noi despre muncă, caracterului ei eliberator, patriotismului luminat care călăuzesc pe fiii Patriei noastre dragi și desigur și binecuvîntării lui Dumnezeu care fac să răsară soarele și să se reverse ploaia peste ogoare.

Părintele VASILE

Simbol al eroismului

Stephanus ille magnus carus est. *Lui Ștefan, principele Moldovei și lui Mihai, domnul Ungrovlahiei le-au lipsit crede Budai Deleanu, numai un Omer, ca să fie înălțați peste toți eroii. Ștefan cel Mare e fîntîna tuturor dreptăților. Tot ce a fost pe acest pămînt se topește în lumina lui, spune Nicolae Iorga. Românul îi atribuie tot ce-i pare curios, mare, vitejesc și chiar neînțeles. Orice cetate, orice zid, orice val, orice șanț întreabă-l cine l-a făcut, el va răspunde: Ștefan cel Mare. Orice pod, orice biserică, orice fîntînă, orice palat vechi, el le va raporta eroului său, mărturisește Alecu Russo.*

Ștefan cel Mare, prinț al creștinătății. Cel mai nobil mădular al Europei din vremea aceea. Moștenitorul de drept al duhului împărăției bizantine. El s-a impus în lupta necurmată pentru libertate și independență. A intrat în spritualitatea românească din toate țările locuite de români. Cu ajutorul lui Vlad Țepeș a ocupat tronul Moldovei cu gîndul la o alianță împotriva pericolului comun otoman. În Transilvania a stăpînit multă vreme Cetatea de Baltă și Ciceul. Faptele sale au fost apreciate de cronicari pămînteni și străini, a inspirat o literatură întreagă care i-a fixat loc de cinstire în galeria marilor personalități ale lumii. Războinic neîntrecut și ctitor de cultură românească.

Nu se poate să nu credem că Mihai Viteazul, — primul restitutor al Daciei strămoșești, să nu-și fi înaripat gîndul de unire al tuturor românilor din glorioasa noastră tradiție moștenită de la Mircea, de la Țepeș și de la Ștefan cel Mare.

Pentru noi, Ștefan a rămas un simbol al eroismului, înțeles în toate ipostazele, simbolul independenței, al dreptății, al înțelepciunii politice, al creației spiritual-monumentale.

Înscris în Evanghelia iubirii eroice, el s-a făcut tindă de biserică, sunet de clopote dar mai ales Istorie și Țară.

Fiecare aniversare din istoria patriei ne dă mai acut sentimentul perenității, ne face să prețuim și să înțelegem mai adînc prezentul. Sîntem un popor care a avut dintotdeauna demnitatea propriei sale istorii, o demnitate robustă, articulată pe noblețea și dragostea de țară neîntinate.

Protopop stavrofor *Ștefan Tascianu*
Catedrala Sf. Nicolae din Șcheii Brașovului

Comemorarea unui mare patriot:

VASILE GOLDIȘ
la 120 de ani de la nașterea lui

Vasile Goldiș a venit pe lume acum 120 de ani în satul Mocirla (azi Lunca Teuzului) din județul Arad, la 12 noiembrie 1862. Urmează strălucite studii la Budapesta și Viena, după care se dedică școlii românești, ocupînd funcția de profesor la Caransebeș și Brașov. În 1901 vine la Arad și se dedică luptei neobosite și intransigente pentru eliberarea poporului român de sub dominația străină. Trece în neființă la 10 februarie 1934, la Arad, în vîrstă de 72 de ani.

Ca director al ziarului *„Românul"* și apoi ca deputat în parlamentul de la Budapesta, Goldiș desfășoară între anii 1906—1910 o activitate deosebit de prestigioasă și semnificativă. Văzînd în metoda parlamentară o posibilitate de moment pentru ducerea luptei naționale, Vasile Goldiș înțelege să se folosească la maximum de acest drept, pe care constituționalismul habsburgic îl mai menținea pentru națiunile oprimate din imperiu. Alături de alți deputați români, sîrbi, croați sau slovaci, el pledează pentru acordarea de drepturi politice larg democratice tuturor națiunilor din alcătuirea eterogenă a Pajurei. În acest context merită subliniat uimitoarea lui vitalitate, curajul său ieșit din comun, prin acele acte și declarații ce i-au șocat pur și simplu pe guvernanții maghiari de la Budapesta. Cu argumente juridice și istorice, Vasile Goldiș scoate în evidență lupta pentru libertate și dreptate a popoarelor asuprite, capacitatea acestora de a progresa pe tărîm economic, social-politic și cultural, urmărind să cîștige pentru ele deplina îndreptățire și egalitate. Datorită combativității și intransigenței sale, dar mai ales datorită clarviziunii istorice și politice, Vasile Goldiș are foarte mult de suferit. Ziarul *„Românul"* din Arad, pe care-l conducea, este suspendat în 1916 și va reapare doar la 8 noiembrie 1918.

La Arad, el desfășoară o vie activitate pentru înfăptuirea unirii Transilvaniei cu România. În acest sens, va redacta cele mai importante acte și documente cu privire la autodeterminarea și suveranitatea Transilvaniei, făcînd astfel cunoscută lumii întregi dorința supremă a poporului nostru de a se constitui într-un stat național-unitar suveran și independent. În marile bătălii care au culminat cu aceea pentru unire, se vădesc marile calități de tactician și strateg al luptei naționale, de organizator și finalizator al acțiunilor concret-practice. Orator de mare incandescență, stilist desăvîrșit și polemist acerb, capabil de a discerne în situații din cele mai confuze și dificile, se repliază mereu, ghicind loviturile adversarului. Toate aceste calități îi permit să aprecieze corect raportul de forțe și să tragă concluzii juste în problemele vitale pentru națiunea sa. Gîndirea lui exprimată în Cuvîntarea solemnă ținută la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, se ridică la dimensiuni europene. În cadrul pregătirii și desfășurării Marii Adunări Naționale, Goldiș capătă dimensiuni eroice, de personaj epopeic, investit cu valențe simbolice. Este în definitiv, cea mai măreață și semnificativă apariție a lui pe scena vieții politice românești. Alături de generația acestui neuitat an 1918, an ce s-a imprimat cu litere de aur în istoria noastră contemporană, Goldiș a avut rarul prilej nu numai de a convorbi cu idealul cel mai măreț al poporului român, ci și de a fi părtaș la realizarea acestuia. Iar satisfacția lui a fost cu atît

Prof. dr. *Gheorghe Șora*

(Continuare în pag. a 2-a)

Sfintele slujbe în îndoita prezență a lui Hristos

În biserică, încă de la începutul Sfintei Liturghii (și a oricărei alte slujbe) Hristos este prezent în chip nevăzut, cu dumnezeirea Sa omniprezentă, dar și sensibil, în chipul Sfintelor Taine pentru bolnavi.

Într-o cutie așezată în chivotul de pe masa altarului, ca părticele uscate ale unui agneț de prescură îmbibat cu vin și apă (toate păstrîndu-și însușirile fizice și chimice) se află, totuși, însuși Trupul și Sîngele Mîntuitorului. (Agnețul și vinul amestecat cu apă au fost sfințite, adică prefăcute Trup și Sînge, în timpul Liturghiei din Joia cea Mare).

Esențial, Sfintele Taine din chivot sînt identice (Aceleași) cu Cele ce se obțin, sub înfățișarea unui agneț de prescură proaspătă și a amestecului de vin și apă din potir, în timpul unei Liturghii actuale. Ca și într-o asemenea Liturghie, Trupul și Sîngele lui Hristos, (adică omenitatea Sa) chiar și în atît de umila stare a unor fărîmături de pîine uscată îmbibată cu vin și apă, nu sînt despărțite de Persoana Sa și nici de dumnezeirea comună tuturor Persoanelor treimice. Iar despre Sfînta Treime știm că este nedespărțită.

De aceea, și pentru cei ce se vor împărtăși chiar și numai cu una dintre părticelele din chivot este adevărată rugăciunea-mărturisire a Sfîntului Vasilie cel Mare, care, înainte de împărtășirea cu Sfintele Taine aflate în condiție de prospețime, zice: „primind părticica Sfintelor Tale Taine, să mă unesc cu Sfîntul Tău Trup și Sînge, și să Te am pe Tine locuind și petrecînd întru mine, împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfînt" Reținem: „să Te am pe Tine", adică în Persoană, și *„împreună* cu Tatăl și cu Duhul Sfînt", adică să am „Treimea cea de o ființă și nedespărțită".

Prin urmare încă de la început, Sfînta Liturghie (și oricare altă sfîntă slujbă oficiată în biserici) se desfășoară în prezența nevăzută a lui Hristos, cu dumnezeirea Sa comună Sfintei Treimi, dar și în prezența sensibilă a Trupului și Sîngelui Său, în chip de pîine și vin amestecat cu apă. Preotul și credincioșii mireni, avînd conștiința acestei cutremurătoare îndoite prezențe a lui Hristos, „Unul din Treime", se simt greu apăsați de păcatele lor, nevrednici de a sta în biserică. La cuvintele „cei chemați ieșiți", ei recunosc că, moral, sînt departe chiar și de starea sufletească a unor păgîni din primele veacuri creștine, care cu rugăciuni fierbinți, cu multă învățătură reli-

Gheorghe Șoima

(Continuare în pag. a 3-a)

Vasile Goldiș la 120 de ani de la nașterea lui

(Continuare din pag. 1)

mai mare, cu cît acest ideal s-a înfăptuit de o manieră care a impresionat Europa și întreaga lume, căci ele au văzut aici o izbîndă a demnității poporului nostru, o biruință smulsă prin luptă și sacrificii, o victorie cîștigată, nu una oferită din clemență.

Atenția excepțională pe care a acordat-o în activitatea sa Unirii Transilvaniei cu România, se întregește la Vasile Goldiș cu înțelegerea adîncă și justă a rolului covîrșitor pe care urma să-l joace desăvîrșirea unității de stat în dezvoltarea social-economică și politică a țării: *„Numai într-un stat național se poate remarca inițiativa, spontaneitatea și geniul popular"* (...) *„Nu numai națiunea care se consolidează în stat național profită prin aceasta, ci și umanitatea"*.

În spiritul ideilor sale general democratice, Vasile Goldiș punea problema recunoașterii drepturilor naționalităților conlocuitoare din Transilvania, o dată cu noua formă statală, rezultată în urma unirii. El atrage atenția că noul stat național român unitar va trebui să asigure tuturor cetățenilor săi *„aceleași drepturi și aceleași dorințe"*. Într-o declarație din 1919. Goldiș făcînd o profesiune de credință, îndemna sincer naționalitățile conlocuitoare la muncă comună, cinstită și pașnică, de a pune umărul alături de poporul român, cu care conviețuiește de secole, astfel ca prin efort colectiv și frățesc să i se smulgă naturii bogățiile în vederea ridicării nivelului de trai și civilizație al tuturor, a înfloririi României. În același spirit el afirmă în 1927 și următoarele memorabile cuvinte: *„Vrem ca să fie scris în istorie că a fost o națiune care nu a vrut să asuprească un alt popor, și această națiune este națiunea română"*. Sînt exprimate aici temeiurile istorice, sociale și morale, prin care poporul român și-a întemeiat rostul său în lume, bazat întotdeauna pe demnitate și pe virtute, temeiuri care stau astăzi la edificiul măreț al României socialiste.

Privind concepția lui Vasile Goldiș în problema rolului maselor populare, în făurirea unirii, însemăm o mărturisire prețioasă a acestuia, menită să aducă unele precizări în definirea personalității sale. Goldiș atribuie rolul cel mai de seamă în acest eveniment maselor. *„Nu revendic nici un merit personal pentru mine* — spunea el. *Fiindcă propunerea* (unirii — n. n.) *ar fi făcut-o și alții, mii. Ea a fost în sufletul națiunii noastre, sufletele erau pregătite ..."*.

Personalitate de seamă a vieții noastre politice, Vasile Goldiș a fost o prezență permanentă, spirit receptiv la evenimentele epocii sale. El a militat și după 1918 pentru apărarea intereselor poporului, a suveranității, independenței și integrității țării. Contemporanii i-au scos în evidență cinstea, corectitudinea și continua consecvență pe căile pe care a pășit. E o atitudine pe care adesea o exprimă într-un fel sau altul, însuși Vasile Goldiș, arătînd totodată și cauzele care au determinat-o, izvorîte din dorința de a-și vedea țara și poporul cît mai fericit. Afirmînd, astfel, că nu se va abate niciodată de la principiile democratice pe care le-a urmat toată viața el sublinia: *„În fața mea nu a apărut imaginea fotoliului ministerial, ci numai fericirea națiunii mele. Steaua mea călăuzitoare a fost să văd fericită națiunea mea"*. Atitudinea lui Goldiș mereu optimistă izvorăște din convingerea nestrămutată că *„neamul românesc va străluci printre neamuri, că el e plin de vitalitate"*. Și-a trăit ultimii ani la Arad, retras din viața politică a țării. A dus o existență modestă, lipsită de pretențiile și fastul cu care s-a împodobit întotdeauna burghezia. Luptător înflăcărat, pentru cauza națională și socială, el a preluat ștafeta revoluționarilor de la 1848, aducîndu-și contribuția sa importantă la înfăptuirea unor aspirații seculare ale poporului nostru. Așa l-au văzut contemporanii, așa trebuie să-l vadă generația de azi și cele care vor urma.

La împlinirea a 120 de ani de la nașterea sa și a 64 de ani de la ziua cînd Vasile Goldiș a cuvîntat cu însuflețitoare dragoste și căldură celor peste 100 000 de conaționali ai săi adunați pe *„Cîmpul lui Horia"* de la Alba Iulia, și prin ei întregii Transilvanii, strigîndu-i cu patimă, în fața lumii întregi, voința și năzuința milenară, evocarea acestui luptător pentru cauza națională ni se pare omagial cel mai drept și mai cinstit cu putință.

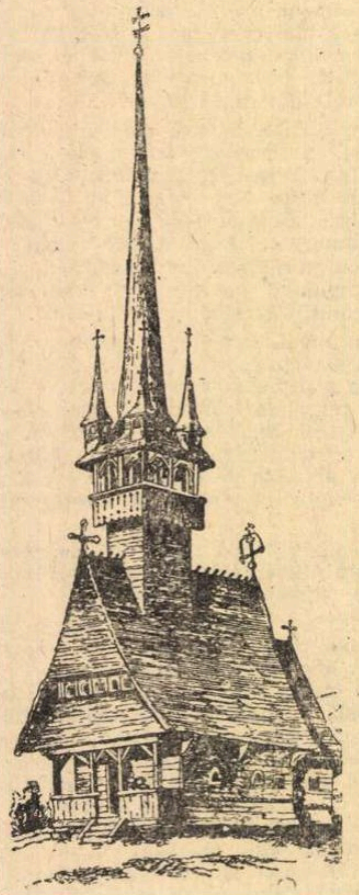

Eroi români căzuți pe teritoriul Franței în primul război mondial 1914—1918

Sînt bine cunoscute jertfele de sînge ale bravilor ostași români, căzuți vitejește, pe toate fronturile de luptă, pentru dreptul popoarelor de a trăi libere și stăpîne pe soarta lor. Mărturie evidentă a acestui lucru este faptul că în unele cimitire din Franța se găsesc morminte cu nume de eroi români, care au luptat alături de ostașii francezi, pentru apărarea și eliberarea Franței de sub ocupație străină.

Simțămîntul de jertfelnicie l-am moștenit din moși-strămoșii noștri, care au trăit în pace și bună înțelegere cu toate popoarele lumii.

Cu această conștiință trează sădită în ființa lor au mers acolo unde i-a chemat glasul datoriei, spre a se sacrifica pentru binele întregii omeniri. Din acest imbold lăuntric și-au aprins flacăra eroismului pus în slujba idealului de dreptate și frățietate între oameni și popoare.

Ori de cîte ori ne găsim în preajma mormintelor în care eroii noștri dorm somnul de veșnică odihnă, sîntem datori să „dezvelim tot adevărul și să spunem tuturor cum s-au jertfit frații noștri, pentru țară și pentru popor. Studiind cu atenție inscripțiile funerare desprindem adevărul că „frații noștri" au murit începînd din ianuarie pînă la sfîrșitul anului 1917. Căzuți prizonieri în lupte grele, au fost închiși într-un lagăr de concentrare, nu departe de actualul cimitir militar român, din marginea satului alsacian-Soultzmat — Vale de Pâtte.

Aici, în loc liniștit și îndepărtat de zbuciumul lumii, dorm 687 de eroi români. Dintre aceștia 562 sînt identificați, iar 125, au rămas necunoscuți, făcînd parte din ceata binefăcătorilor lui Dumnezeu.

Cele nouă parcele sînt orînduite în formă de cruce greacă, în centru străjuind monumentul funerar, ridicat de către Statul francez, drept recunoștință pentru eroismul lor fără seamăn. Pe acest monument stă scris în limba franceză: „Departe de patria voastră, pentru care v-ați sacrificat, dormiți în pace, dragi eroi, aureolați de glorie, în acest pămînt care nu vă este străin. 687 de eroi români care au sfîrșit viața în foamete, lipsuri și torturi de nedescris". Bătrînii satului povestesc în cuvinte pline de emoție, chinurile și caznele la care erau supuși prizonierii români, forțați în cele din urmă, să-și sape singuri mormintele.

Aceiași martori oculari mai istorisesc că localnicii încercau să-i ajute pe osîndiții la pieire, însă în mare frică și groază de a nu fi descoperiți și osîndiți și ei la aceeași cruntă soartă de chinuri și torturi.

La căpătîiul fiecărui martir român străjuiește cîte o cruce de piatră pe care este înscris numele decedatului și medalia oferită „post mortem" de către statul francez.

Monumentul central este încadrat de drapelele Franței și României ca mărturie veșnică a vitejiei ostașilor români și francezi, garanția fraternității și stimei reciproce dintre poporul român și poporul frate francez.

La 30 de km nord de Strasbourg, în localitatea Hagneau, lîngă cimitirul satului, se găsesc alte 200 de morminte de eroi români căzuți și ei jertfă în luptele pentru eliberarea Franței.

Meditînd asupra acestor sacrificii ale ostașilor noștri ești cuprins de ferma convingere că amintirea eroismului lor mucenicesc rămîne pururea întipărită în sufletele și conștiințele oamenilor dornici de pace și libertate.

Astfel, la anumite zile comemorative grupuri, grupuri de români și francezi, în frunte cu păstorii lor sufletești, se îndreaptă spre aceste cimitire pentru a se închina, a depune lumînări aprinse, florile și lacrimile recunoștinței, pentru jertfa lor sfîntă pusă în slujba binelui obștesc.

Se fac aceste vizite din datoria sfîntă de a cinsti memoria eroilor noștri căzuți pentru dreptate, libertate și prietenia dintre țări și popoare. Cinstindu-i pe ei cinstim în același timp pe toți aceia care s-au jertfit pentru mărețul ideal de „Libertate", „Egalitate" și „Fraternitate", principii înscrise cu litere de aur în istoria mult zbuciumată a Europei și a omenirii.

De aceea nu pot fi uitați toți cei căzuți pentru aceste înalte idealuri, căci a-i uita pe ei înseamnă a ne uita pe noi înșine. Pomenindu-i, urmăm calea Apostolului neamurilor care ne îndeamnă zicînd: „Aduceți-vă aminte de înaintașii voștri... pentru ca privind la săvîrșirea vieții lor să le urmați credința" (Evrei 13, 7). Și cum am putea să-i uităm cînd din liniștea tainică a locurilor unde au căzut la datorie ni se adresează prin cuvintele Sfîntului Apostol Petru: „Îmi dau osteneala ca și după moartea mea, să vă puteți aduce totdeauna aminte de aceste lucruri" (II Petru 15, 7).

Și cel mai potrivit mijloc de a ne aduce pururea aminte de tăria virtuții lor nu poate fi altul decît a propovădui și noi pacea și prietenia dintre țări și popoare. Aceasta cu atît mai mult cu cît pe temeiul sacrificiilor strămoșilor noștri popoarele lumii au dăinuit peste secole, libere și independente.

† ADRIAN HRIȚCU
Episcop

Scriitorul preot Ion Agârbiceanu

— La centenarul nașterii sale (12 septembrie 1882) —

În întreaga țară se sărbătorește împlinirea unui veac de la nașterea scriitorului preot Ion Agârbiceanu. De la această aniversare națională, cinstită și de tutela prestigioasă UNESCO, nu se poate să lipsească Biserica ortodoxă română din Transilvania, scriitorul sărbătorit aparținînd, prin naștere, părinți și înaintași, precum și prin viața, simțirea și opera lui literară, acestor locuri și acestor oameni.

A văzut lumina zilei în comuna Cenade (din fostul județ Tîrnava, astăzi în județul Alba), dar tatăl său și bunicii dinspre el au provenit din comuna Agîrbici, județul Sibiu, de unde și porecla dată lor, prefăcută în nume de familie. La naștere a fost ortodox, mai tîrziu, tatăl său, ca să ocupe serviciul de „vegil" la domeniile Mitropoliei Blajului, a trecut la greco-catolici, impunîndu-i-se această condiție.

A petrecut anii copilăriei în mijlocul naturii, căreia i-a cunoscut și i-a îndrăgit frumusețile, tainele și semnificațiile, fiind puternic atașat lor toată viața. „Eu, a mărturisit scriitorul, înainte de a învăța să citesc din carte, în școala primară din sat, am învățat să citesc ca băiat mic în cartea naturii". În acest fel, s-a născut în el dragostea de sat și viața satului, dragostea de patrie, cu toți și toate ale ei, ajungînd să declare că „nu există sat mai plăcut și mai drag decît satul tău și nu există patrie mai frumoasă ca patria ta" („Tribuna"/ mai 1968). A prezentat, cu multă simțire patriotică și cu pricepere literară personală, frumusețile locurilor natale și ale țării, în cărți întregi, precum, *Din copilărie*, *Din munți și din cîmpie*, *File din cartea naturii* ...

A fost preot în Munții Apuseni (la Bucium-Șasa, de unde a adunat material pentru romanul social-mineresc *Arhanghelii*), apoi la Orlat (lîngă Sibiu), apoi, protopop, la Cluj.

Înzestrat cu darul, binecuvîntat, de scriitor, a început să scrie din anii tinereții, mai întîi poezii (una din ele, *Legendă slavă*, i-a plăcut mult lui Nicolae Iorga), a trecut, apoi, la reportaj, povestiri, nuvele, schițe, romane. A înfățișat în ele, cu precădere, viața socială și cea sufletească a poporului; a prezentat-o veridic și real, sub titluri de cărți, ca *De la țară* (întîia sa carte, 1906), *În întuneric*, *De la sate*, *Chipuri de ceară* ... Au rămas modele de literatură realistă răscolitoarele nuvele *Fefeleaga*, *Luminița*, *Melentia*.

Scriitor preot, Ion Agârbiceanu a prezentat, larg și stăruitor, în scrierile sale, viața religioasă a poporului și, la fel, a abordat și dezbătut probleme și preocupări etice, umane și clericale, în cărți ca: *Din viața preotească*, *Legea minții*, *Legea trupului*, *Diavolul*, *Luncușoara în Părăsimi*, *Pustnicul și ucenicul său*, *Meditații* ... A criticat și a satirizat moravuri negative, superstiții magice, aferismul și politicianismul veros, din viața publică, viața politică, religie — nu i-a cruțat nici pe preoți (vezi *Popa Man*, *Păscălierul*, *Răbojul Sf. Petru*, *Sectarii*, *Sfîntul* ...

A prețuit poporul, judecata lui înțeleaptă, comoara limbii românești, creațiile artistice-culturale ale poporului. A preferat bisericuțele românești sătești catedralelor urbane occidentale. „În bisericuțele noastre de lemn, în stil bizantin oricît de vechi, a explicat el, îmi pare că respir mai ușor, decît în grelele arhitecturi de piatră ale catedralelor din Apus... Interiorul bisericuțelor noastre îl simt mai senin, și nu e plin de pacea grea, toropitoare, a marilor domuri, ci de una odihnitoare. Ești în casa Domnului și totuși parcă ești în casa ta, la vatra ta. Negurile trecutului parcă nu s-au adunat în ele, deși neamul nostru și-a descărcat în fața iconostaselor potop de sufe-rințe... Sînt mai luminoase și mai odihnitoare bisericuțele românești poate pentru că strămoșii au îndulcit suferința și durerea în gîndul zădărniciei a tot ce este trecător, ancorînd în nădejdea veșniciei" („Cultura creștină", nr. 4—6/1941).

De la popor, din viața lui trudnică și creatoare, din cărțile ce le-a citit și le-a învățat, a înțeles și a deprins datoria și plăcerea de a munci și și-a făcut din muncă lege de viață, munca de fiecare zi și de toate zilele, munca cu condeiul de scriitor, munca preoțească din amvon și de la altar; a preamărit munca, a îndemnat la muncă. „Cine fuge de lucru, fuge de cea mai mare binefacere a vieții, de bucuria ei supremă, scria el. Cînd nu va mai răsuna în lume cîntecul muncii, al creației omului, toată existența noastră se va întuneca și întregul progres se va poticni definitiv". (Vremea", nr. 743/1944). Recomanda ocupația și munca drept remedii împotriva plictiselii. „Plictiseala și urîtul nu sînt cunoscute în lumea oamenilor muncitori, fie lucrători cu mîna sau intelectuali. Cine suferă de plictiseală — una din poverile cele mai grele ale existenții — să nu fugă de lucru", îndemna el („Vremea", nr. 744/1944). În anii bătrîneții dalbe, ca o concluzie a vieții sale de „muncitor cu condeiul", cum a numit Gala Galaction pe scriitori, Ion Agîrbiceanu a scris un adevărat imn de laudă muncii, *Laus laboris*, în care a arătat că „fața pămîntului, fața lumii, numai omul a schimbat-o, prin munca lui. Numai el a îmbogățit creațiile naturale prin creațiile sale, cu ajutorul însușirii sale fundamentale de a munci. Sub raport biologic munca este păstrătoarea sănătății omului și sporește puterile noastre fizice și spirituale. Se poate spune chiar că de cîte ori omul, de orice vîrstă, se simte prost, greoi, plictisit, pesimist, e semn că n-a lucrat nimic în cursul zilei. Și dacă vrea să se simtă sănătos, bine și optimist, nu are alt mijloc decît să lucreze cu tragere de inimă acolo unde își are el rostul. Munca e izvor nesecat de mulțumire și fericire" („Luceafărul", nr. 1/1960). Sînt rînduri cu semnificație de testament.

În consecință, Ion Agârbiceanu s-a dovedit unul dintre cei mai harnici și mai productivi scriitori ai țării; a scris peste 80 de cărți, sute, poate mii, de articole (alte 20—30 de volume), parcă întrecîndu-se cu omologii săi contemporani, M. Sadoveanu și Tudor Arghezi.

I s-au recunoscut și i s-au elogiat scriitorului Ion Agârbiceanu meritele superioare și contribuțiile prețioase ce le-a adus literaturii și culturii naționale și celei mondiale, cărțile sale traducîndu-se în alte limbi. A fost distins cu Premiul național literar, ales membru al Academiei Române, sărbătorit, i se tipăresc cărțile în tiraje de masă, este învățat în școli, figurează în manualele școlare. Dr. Petru Groza l-a apreciat în felul următor: „Ion Agârbiceanu și-a săpat numele în sufletul poporului român prin opera sa literară, (care) constituie una din marile valori ale patrimoniului nostru cultural" („Tribuna", nr. 32/1962).

Festivitățile de la centenarul nașterii scriitorului preot Ion Agârbiceanu, acest „Sfînt Părinte al Literaturii Române", cum l-a numit Lucian Blaga, confirmă.

Pr. *Gh. Cunescu*

Epopeea Unirii lui Mihai Viteazul

Cînd Mihai Vodă cu oastea sa trecea Carpaţii spre Ardeal, el păstra în sinea lui visul de veacuri al românilor de a se uni într-o singură Ţară liberă şi independentă.

Cu o strategie fără seamăn, Mihai a repurtat o victorie strălucită la Şelimbăr, lîngă Sibiu, pentru ca apoi Alba Iulia — prin triumfala sa intrare de la 1 noiembrie 1599 — să devină noua capitală a ţărilor române unite. În luna mai 1600 desăvîrşeşte Unirea, alipindu-se şi Moldova. Pentru început, un an a durat Unirea cea senină şi prosperă. Mihai a stăpînit netulburat teritoriul statului unit şi independent al celor trei ţări româneşti.

Dar, încă în toamna aceluiaşi an 1600, Mihai a trebuit să ţină piept puhoaielor de nestăvilit ale duşmanilor poporului român, care au atacat — din toate părţile — cu forţe armate supranumerice şi cu o nemai pomenită vrăjmăşie. În mai puţin de trei luni Mihai cu vitejia-i cunoscută, a trebuit să-şi apere ţara în şapte bătălii crîncene una după alta, făcînd eforturi supraomeneşti, dar fără izbîndă, avînd oaste puţină, mereu măcînată în lupte. Astfel duşmanilor le-a reuşit să-şi ajungă scopul: a fost dărîmată la pămînt — cu puterea răului şi a urii — minunata Unire politică a românilor, iar Mihai trebui să plece în pribegie la Viena şi Praga.

Să reţinem însă adevărul istoric: Mihai a pierdut bătălii, dar — nu a fost înfrînt! Aşa a scris istoricul ardelean Aurel Decei (1905—1976) invocînd strălucita „victorie militară" a lui Mihai Viteazul de la Guruslău (Sălaj), din 3 august 1601, repurtată tocmai împotriva acelor forţe armate duşmane — şi aceasta constituie o mare „victorie morală" — care îi dărîmaseră, în anul precedent, statul unit al celor trei ţări româneşti în cele şapte bătălii, iar acum se aflau înfrînte catastrofal, rămînînd 11.000 duşmani ucişi pe cîmpul de luptă. Se deschideau deci cele mai luminoase perspective şi „victorii politice", adică refacerea în cel mai scurt timp a Unirii celor trei ţări româneşti.

Mihai a fost încurajat în acest scop de reprezentanţii din Praga ai Ligii Creştine a unor state europene antiotomane (în frunte cu Spania), care erau interesate de a avea un aliat combativ şi tot mai puternic împotriva turcilor în sud-estul european, la Dunărea de

jos. Aşa se şi explică scrisoarea, de bun augur, trimisă noului rege al Spaniei, Filip al III-lea, de către Mihai Vodă încă din tabăra de la Zalău, la 5 august 1601.

La Cluj Mihai Viteazul sosi cu oastea sa la 11 august. Era ca totdeauna omul hotărîrilor repezi. Pentru a doua zi a hotărît oficierea unui „parastas" la Bastionul Croitorilor, în amintirea lui Baba Novac, ucis aici. Însoţit de Banul Mihalcea, înconjurat de căpitanii săi şi de un număr însemnat de ostaşi, Mihai, ajuns la Bastiosul Croitorilor, avusese o plăcută surpriză — a văzut grupurile boierilor credincioşi din Ţara Românească şi din Moldova, veniţi cale lungă, să-şi întîmpine Domnul lor, care se înapoia ... biruitor! Uralele lor nu vor fi avut sfîrşit. După ceremonia rituală a „veşnicei pomeniri", cei de faţă vor fi aşteptat cuvîntul lui Vodă. Mihai cumpăni în sinea sa lucrurile: pe Sigismund Bathory bătălia pierdută de el la Guruslău l-a alungat din Ardeal, iar Simion Movilă a fost alungat de oştile fraţilor Buzeşti din Ţara Românească. Acum, — El este Voievodul, de drept şi de fapt, al ambelor ţări. Atunci, iluminat, cu glas de tunet va fi vestit tuturor: Unirea pe vecie a Transilvaniei cu Ţara Românească, unire ca fapt împlinit, aici, la Cluj, în ziua de duminică, 12 august 1601! După aceasta a poruncit să se „ridice" — scrie cronicarul — să se arboreze steagul mare al domniei, al Ţărilor Unite, sus pe Bastionul Croitorilor, să ştie tot Clujul şi tot Ardealul de această sfîntă hotărîre!

Din nefericire, însă, pentru soarta viitoare a poporului român a intrat pe scena istoriei „conspiraţia celor trei". Aceasta era compusă din cei doi habsburgi: împăratul Rudolf II (despre care istoricul Vasile Netea scrie că era „lipsit de simţul lucidităţii politice"); apoi fratele său şi viitorul împărat, arhiducele Matthias („smulse puterea şi numeroase regate" — scrie acelaşi istoric); iar al treilea mercenarul Giorgio Basta („om de nimica" — aşa îl judecă Şincai în Cronica sa). Ei vroiau să încorporeze Transilvania în imperiul habsburgic, zădărnicind, cu răutatea oarbă a invidiei, refacerea de către Mihai a Unirii celor trei ţări româneşti, ce trebuia să fie o urmare politică, firească, a biruinţei lui Mihai de la Guruslău. Cuvîntarea de proclamare a Unirii, reînfăptuită din nou de Mihai la Cluj, va fi avut un mare ecou. Ea se opunea faţiş politicii hrăpăreţe habsburgice de a ... smulge Ardealul. Atunci a intrat în acţiune „conspiraţia celor trei". Basta, căruia i se va fi spus de cu vreme de cei doi habsburgi ce are de făcut în caz că Mihai reface Unirea românilor, — la 19 august 1601, cu mercenarii săi valoni din Belgia, la ucis pe cîmpia de la Turda. Drept recompensă pentru crimă, împăratul l-a numit pe Basta guvernatorul Ardealului.

La Şelimbăr a început, iar la Turda s-a sfîrşit epopeea inimaginabilelor eforturi — militare, politice, organizatorice, diplomatice — **depuse de Mihai** cel Viteaz şi Unificator pentru statul unit al celor trei ţări româneşti. După acest criteriu al epopeii — unirea înfăptuită de Mihai a durat 22 de luni, adică aproape 2 ani. În sufletele românilor epopeea Unirii lui Mihai va dăinui peste toate timpurile.

Graţian C. Mărcuş

Sfintele slujbe în îndoita prezenţă a lui Hristos

(Continuare din pag. a 2-a)

gioasă şi postire aspră, ca „chemaţi" se pregăteau pentru Botez şi Sfînta Cuminecare. Lăuntric, preotul aproape că se simte îndemnat să se dezveşmînteze de odăjdii şi, întrerupînd Sfînta Liturghie, să iasă din biserică. Credincioşii mireni, de asemeni, se simt mustraţi pentru aproape totala lor nepregătire în vederea participării la Sfînta Slujbă. Parcă Însuşi Hristos le-ar porunci: „ieşiţi!". El e prezent, încă de la începutul Liturghiei ca Judecător sever, drept.

Dar tot Hristos e prezent şi ca Păstor blînd şi Arhiereu jertfelnic; El îi şi încurajează. Doar tocmai pentru aceasta Trupul Său s-a frînt şi s-a vărsat scumpul Său Sînge: „spre iertarea păcatelor". Pe preot chiar îl obligă să continue pînă la capăt actualizarea — în sens de prelungire — a Sfintei Jertfe de pe Golgota. Procesul tainic al aducerii Jertfei de pe Cruce, din timpul ei istoric şi din veşnicia hotărîrii ei, în timpul nostru, se cere realizat integral. Toţi cei ce participă activ la Sfînta Liturghie simt trebuinţa de a fi — sufleteşte — din nou martori pînă la capăt ai vieţii pămîntene a lui Hristos, viaţă care se desfăşoară simbolic, dar şi real, în suflete, culminînd în sfinţitorul act al Cuminecării.

Avînd conştiinţa îndoitei prezenţe a lui Hristos la sfintele slujbe (Personal prezenţă unică, cu implicaţii Treimice), dacă cerem ajutorul Duhului Sfînt această conştiinţă generează în noi o emoţie religioasă profundă, în cele din urmă, elevantă. Ne este de cel mai real folos moral să lăsăm ca această emoţie să covîrşească oricare alta, determinată de orice altceva. Ne aflăm în faţa lui Hristos Dumnezeu. E mai presus de orice.

Mai cu seamă în timpul Sfintei Liturghii să ne dăm seama că slujim în prezenţa Judecătorului şi Arhiereului Suprem. Această prezenţă ne obligă să slujim cît mai adecvat, ca trăire sufletească, intonaţie liturgică, cîntare, gestică. Iar apoi, mai cu seamă pentru viitoarele Liturghii, să ne pregătim cît mai bine. Potrivit cu rolul fiecăruia aceste obligaţii ne revin tuturor: preoţilor, cîntăreţilor din strană, dirijorilor şi coriştilor bisericeşti, ca şi celorlalţi binecredincioşi mireni.

Cîntec pentru Avram Iancu

— LA 110 ANI DE LA MOARTEA IANCULUI —

Iancule, Măi Iancule,
Bunule şi dragule,
Ţi-au zis grofii „Răzvrătit"
Căci un pic i-ai cătrănit.
Te-au închis şi duşmănit
Fiindcă prea erai iubit
Pe întreg ţinutul tău —
Ş-asta vezi era un rău...
Ţi-au spus moţii cu mult dor
„Împăratul munţilor"
Şi aşa ai şi rămas
Pînă-n ultimul tău ceas.
Şi tot „împărat" ţi-or spune
Cît va fi un moţ pe lume! ...
Dormi de-acuma liniştit
Căci cu grofii s-a sfîrşit
Iar în munţii cei bătrîni
Astăzi moţii sînt stăpîni.
Nu mai umblă, ca odată
Amăriţi „din poartă-n poartă"...
Somnul să îţi fie dulce
În mormîntul tău cu cruce
La umbriţa de gorun
Că ai fost viteaz tribun
Iancule — Măria ta,
Veşnic nu te vom uita!
Moţi am fost şi moţi sîntem,
Numai ce-i al nostru vrem!

Cînt. bis. *Nicolae Isac*
Zlaşti — Hunedoara

Documentar:

Dacă îşi mai au rostul rugăciunile cu privire la concedierea catehumenilor din cadrul primei părţi a Liturghiei

Ştim că prima parte a Liturghiei, dacă nu considerăm şi partea pregătitoare sau Proscomidia, se numeşte Liturghia catehumenilor sau a celor care nu erau încă botezaţi.

În părţile ei principale Liturghia aceasta e foarte veche, începuturile ei urcă pînă în epoca apostolică. Menţiuni despre această Liturghie se fac în Liturghia clementină (Const. apost. VIII, c. 6).

Liturghia aceasta avea un scop didactic, adică de a învăţa adevărurile de credinţă pe cei neiniţiaţi în tainele creştine. Scopul didactic al acestei Liturghii apare mai evident în lecturile biblice şi în predica sau omilia care se rostea după citirile biblice. Scopul ei era instruirea tuturor celor care participau la ea. Liturghia catehumenilor începe cu binecuvîntarea şi se sfîrşeşte cu cuvintele: „Cîţi sînteţi chemaţi, ieşiţi, Cei chemaţi ieşiţi. Cîţi sînteţi chemaţi, ieşiţi. Ca nimenea din cei chemaţi să nu rămînă".

În momentul rostirii acestor cuvinte catehumenii ieşeau din biserică. Ei nu aveau voie să participe la săvîrşirea jertfei care are loc în cadrul Liturghiei credincioşilor.

Cu privire la Liturghia aceasta a catehumenilor, dar mai ales cu privire la ultima parte a ei care cuprinde ectenii şi formule privind pe catehumeni, precum şi invitarea de concediere a lor, liturghiştii discută dacă mai au rost aceste formule în cadrul Liturghiei. Ele trebuiesc scoase din textul Liturghiei — sînt de părere unii — fiindcă azi nu mai există catehumeni.

Problema mi se pare că nu e atît de simplă. Modificarea textului slujbelor, mai ales a Liturghiei, este un lucru foarte delicat.

Şi totuşi, problema se pune şi unii preoţi o şi practică. Problema unei reînnoiri liturgice preocupă şi alte Biserici între care amintim Biserica Greciei.

Papas Damiano Como, Directorul responsabil al revistei „Oriente Cristiano", într-un articol: „Pentru o renaştere liturgică", anul IX, nr. 2, 1969, p. 62 şi urm., face unele reflexii pe marginea unui memoriu întocmit de arhimandritul Elia Mastroghiannopoulos, directorul Seminarului ortodox din Tinos, înaintat Sfîntului Sinod al Bisericii Greciei cu titlul: „Stăruinţe de reînnoire liturgică". Papas Damiano Como, în reflexiile pe care le face pe marginea acestui memoriu afirmă printre altele: „Liturghia, în acceptarea ei de formă şi formule care trebuie să manifeste cultul către Dumnezeu, poate şi trebuie să evolueze după nevoile epocilor şi după uzanţele popoarelor" (p. 66). Autorul e de părere ca să fie curăţate cărţile liturgice de elementele arhaice care greu pot fi înţelese (p. 68).

La noi, prof. Petre Vintilescu, bărbat erudit în probleme liturgice, în lucrarea sa „Liturghierul explicat", Bucureşti, 1972, p. 195, scrie referitor la această problemă: „Împotriva oricărei logici însă rugăciunile şi formulele privitoare la concedierea catehumenilor au continuat să fie recitate în Liturghie, deşi ele nu mai aveau aplicare încă din veacul al VII-lea. Aceste rituri nu mai reprezintă de mult decît un interes istoric, adică o simplă valoare de document. Totuşi — zice mai departe prof. P. Vintilescu — menţinerea lor în uzul liturgic a găsit susţinători printre liturgişti, pentru consideraţii cu caracter mai mult sau mai puţin romantic. Astfel, unii interpretează existenţa lor în Liturghia de astăzi prin analogie cu situaţii din domeniul filologic, unde, potrivit sistemului ortografiei etimologice, unele litere se scriu în corpul cuvintelor fără a se auzi în pronunţie." Cu toate că, în general, ele sînt privite ca „greutăţi inutile" şi „aparent anomalii"; totuşi li se găseşte o raţiune prin sumplul fapt că pot forma bucuria eruditilor. Alteori se încearcă a se compensa caracterul anacronic al ritualului de la sfîrşitul Liturghiei catehumenilor, atribuindu-i o semnificaţie simbolică. Ea ar fi, adică, de natură să provoace în sufletele asistenţilor reflecţii asupra nevredniciei lor morale şi sentimente de pocăinţă; la constatarea că nu se găsesc peste nivelul catehumenilor şi penitenţilor de odinioară şi deci, astfel „catehumeni sînt pururea în biserică". Aceste ultime cuvinte le citează după Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului, din Tratatul acestuia „Explicare despre sf. biserică", tratat apărut şi în românește în lucrarea: „Tratat asupra dogmelor credinţei noastre ortodoxe", Buc., 1865, p. 261, col. 1.

Referitor la această problemă, prof. Petre Vintilescu continuă zicînd: „Fapt este că acest ritual ne mai corespunzînd nici unei realităţi din viaţa bisericească actuală, rămîne fără înţeles pentru credincioşi, dar chiar fără obiect pentru înşişi liturghisitorii, care sînt obligaţi să se roage ca Dumnezeu să le facă vrednici de baia botezului o categorie inexistentă de asistenţi, pe care mai înainte i-a îndemnat la rugăciune, iar după aceea le plecarea capetelor şi la ieşirea din biserică. Deci, deşi în favoarea menţinerii ritualului de la finele Liturghiei catehumenilor s-au făcut diverse consideraţii sentimentale, totuşi nu se poate contesta caracterul său anacronic, şi că, găsindu-se golit de sens, prezenţa lui în Liturghia de astăzi nu este decît efectul unei legi sau proces mecanic de aşa zisă „succesiune ereditară liturgică" (op. cit., p. 195).

Dr. Vasile Mitrofanovici, în Liturgica Bisericei Ortodoxe, Cernăuţi, 1929, p. 552, face aceste afirmaţii: „Biserica citeşte ectenia pentru cei chemaţi din cauză că şi între creştinii de azi se află mulţi, care s-ar cuveni să se numere la cei chemaţi sau la cei, care deşi sînt botezaţi dar din punct de vedere al vieţii nu sînt demni ca să ia parte la sf. mistérii şi care s-ar cuveni să iasă din biserică la provocarea diaconului.

Din expunerea liturgiştilor noştri vedem că părerile diferă cu privire la menţinerea sau eliminarea ritualului privind pe catehumeni de la sfîrşitul Liturghiei catehumenilor.

Adevărul poate fi şi într-o parte şi în alta. Totuşi noi susţinem că, aşa cum afirmă Papas Damiano Como în articolul citat, „... patrimoniul liturgic care îşi are originea în Scriptură şi Tradiţia apostolică, îmbogăţit de teologi sfinţi din epoca patristică de aur, care s-a dezvoltat într-un mediu după mentalitatea tipic orientală... a constituit în mod neîntrerupt nu numai cea mai bună învăţătură a şcolilor teologice care s-au afirmat în Orientul creştin ci şi cea mai importantă călăuză care a condus pe credincioşi la apărarea Ortodoxiei. Liturghia bizantină — zice acelaşi Papas Damiano Como — este Lex orandi a Bisericii universale şi document de unire a Bisericii orientale şi occidentale. Liturghia este şi Lex credendi a Bisericii... Liturghia cu ceremoniile ei, cu riturile ei, e teren destul de fertil pentru întîlnirea între Orient şi Occident (Oriente Cristiano, anul IX, nr. 2, 1969, p. 79).

Liturghia, ca şi alte rînduieli cultice, nu trebuiesc mutilate, lăsînd afară din textul lor părţi mai lungi sau mai scurte.

Liturghia în chip deosebit trebuie să constituie pentru toţi credincioşii ortodocşi terenul în care sufletul să-şi afle „seva dătătoare de viaţă, istoria şi viaţa (p. 79).

Credem că problema scurtării Liturghii sau a altor slujbe e de competenţa unui Sfînt şi Mare Sinod şi nu poate fi lăsată drept cîmp de experienţă pentru fiecare preot.

Pr. *Al. Moisiu*

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI

A doua Conferinţă Presinodală

Între 3—12 septembrie 1982, delegaţi din 14 Biserici Ortodoxe s-au întrunit la Centrul Patriarhiei Ecumenice de la Chambésy în cea de a doua Conferinţă presinodală pregătitoare a Sfîntului şi Marelui Sinod Panortodox.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române a luat parte o delegaţie formată din: Î.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei şi Sucevei; Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului; P.S. Episcop Vasile Tîrgovişteanul, vicar patriarhal; P.C. Prof. Ion Bria şi D-l Prof. Dan-Ilie Ciobotea.

Scopul Conferinţei a fost discutarea a trei din cele 10 teme fixate de prima Conferinţă presinodală şi anume: 1. Impedimente la căsătorie; 2. Calendarul comun, considerat nu în sine, ci îndeosebi, conform primei Conferinţe panortodoxe presinodale, ca o problemă a sărbătoririi în comun a Paştilor; 3. Readaptarea dispoziţiilor bisericeşti cu privire la post în funcţie de exigenţele epocii moderne. La aceasta s-a adăugat, la cererea Bisericii Ortodoxe Bulgare, o problemă care este legată de nevoile ei bisericeşti şi anume: Posibilitatea alegerii episcopilor şi dintre rasofori nu numai dintre monahi care au depus voturile monahale. Tema aceasta a fost pusă în discuţie la cea de a II-a Conferinţă presinodală pentru a se obţine un consens panortodox, fără să fie înscrisă pe lista temelor destinate să fie discutate şi hotărîte în cadrul Sfîntului şi Marelui Sinod Panortodox.

În discuţiile generale, în plenară cît şi în discuţiile pe grupe, delegaţii Bisericilor Ortodoxe au examinat într-o atmosferă de dragoste frăţească şi răspundere faţă de credinţa ortodoxă şi tradiţia ei, toate cele trei teme.

În tot timpul lucrărilor s-a putut constata că unitatea panortodoxă în învăţătura de credinţă, în canoane şi cult rămîne o realitate scumpă fiecăreia dintre Bisericile Ortodoxe. Această unitate reprezintă forţa de acţiune a întregii Ortodoxii.

Deşi fiecare Biserică Ortodoxă îşi are specificul naţional şi îşi desfăşoară activitatea în condiţii specifice, Conferinţa prin documentele finale adoptate, reflectă grija faţă de păstrarea unităţii panortodoxe.

În ceea ce priveşte impedimentele la căsătorie s-a hotărît respectarea rînduielilor canonice ale Bisericii, avîndu-se în vedere, la aplicarea lor, legislaţia civilă specifică Statului în care se află Biserica.

Calendarul şi Pascalia în felul în care s-a discutat în plenară, în grupă şi în hotărîrea finală, sînt un indiciu clar al dorinţei vii din partea tuturor Bisericilor Ortodoxe de a păstra unitatea panortodoxă.

În acest sens, delegaţii tuturor celor 14 Biserici Ortodoxe subliniază în hotărîrea finală: „problema Calendarului şi opiniile în legătură cu acest subiect, ca şi situaţiile nerezolvate, create de el, nu trebuie să ducă la diviziuni, divergenţe sau schisme, că chiar şi acei care nu sînt de acord cu Biserica lor canonică, trebuie să adopte principiul, preţuit şi consacrat de Tradiţie, al ascultării faţă de Biserica canonică şi al reintegrării lor în sînul comunităţii euharistice şi aceasta din convingerea că „Sîmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru Sîmbătă" (Mc. 2, 27) (Hotărîrile celei de a II-a Conferinţe panortodoxe preconciliare, cap. III, punctul nr. 5).

Tema privitoare la „Readaptarea dispoziţiilor bisericeşti cu privire la post în funcţie de exigenţele epocii moderne", n-a fost înaintată spre hotărîre Sfîntului şi Marelui Sinod Panortodox, aşa cum s-a procedat cu celelalte două, ci urmează să fie discutată şi la viitoarea Conferinţă presinodală pregătitoare. În discuţiile purtate privitor la această temă s-a arătat importanţa postului pentru viaţa religioasă a credincioşilor, strînsa lui legătură cu viaţa liturgică în pregătirea sărbătoririi cu vrednicie a Sfintelor Sărbători, prilej de binefacere etc. Postul reprezintă o dimensiune spirituală a Ortodoxiei care nu trebuie stîrbită.

Pentru cazurile de abatere de la rînduială există canoanele, care prevăd condiţiile în care respectarea rînduielilor bisericeşti privitoare la post nu sînt obligatorii. Pentru cazurile speciale s-a propus să se lase Bisericilor locale aplicarea principiului iconomiei şi episcopului locului care, prin împuternicitul său, duhovnicul, să examineze la fiecare caz separat posibilitatea respectării postului.

În ce priveşte ordinea de zi a viitoarei Conferinţe ortodoxe pregătitoare, în afară de tema postului, menţionată, ea cuprinde următoarele teme:

1. Relaţiile Bisericilor Ortodoxe cu întreaga lume creştină;
2. Ortodoxia şi Mişcarea Ecumenică;
3. Contribuţia Bisericilor Ortodoxe locale la realizarea idealurilor creştine de pace, libertate, frăţietate şi dragoste între popoare şi la suprimarea discriminărilor rasiale.

Caracterizînd lucrările acestei Conferinţe, Î.P.S. Mitropolit Meliton de Calcedon, în calitate de preşedinte, după săvîrşirea Sfintei Liturghii la încheierea lucrărilor, arăta că grija principală la această Conferinţă panortodoxă a fost să exprime împreună cu credincioşii, realităţile şi problemele acestora, ceea ce arată unitatea şi conştiinţa Bisericii Ortodoxe care cuprinde pe toţi crediocinşii ei de pretutindeni.

† VASILE TÎRGOVIŞTEANUL,
Episcop-vicar patriarhal

Vizita în România a Arhiepiscopului de Uppsala şi primatul Bisericii Luterane din Suedia

La invitaţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, între 27 septembrie—3 octombrie 1982, Eminenţa sa Olof Sundby, Arhiepiscop de Uppsala şi Primat al Bisericii Luterane a Suediei, a făcut o vizită oficială Bisericii Ortodoxe Române. Conducătorul Bisericii Suediei a fost însoţit de o delegaţie formată din: Rev. Dr. Bengt Hallgren, decanul Catedralei arhiepiscopale, Rev. George Perry, Secretarul pentru relaţii externe al Bisericii Suediei, Dr. Torsten Kâlvemark, Director în Departamentul Universităţilor şi Colegiilor din Suedia.

Vizita făcută Bisericii Ortodoxe Române de către Em. Sa Arhiepiscopul Primat al Suediei, constituie încă o manifestare a bunelor relaţii de colaborare care au existat între Biserica Luterană din Suedia şi Biserica Ortodoxă Română încă din perioada de formare şi conturare a Mişcării ecumenice. Amintim faptul că Biserica noastră a sprijinit de la început eforturile ecumeniste creştine şi a participat, prin delegaţii săi, la Conferinţa „Viaţă şi Acţiune", organizată în anul 1925 la Stockholm de fostul Arhiepiscop de Uppsala, Nathan Söderblom, unul din pionierii ecumenismului actual.

Relaţiile ecumenice dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Luterană a Suediei au cunoscut noi concretizări prin sprijinul pe care Biserica Luterană suedeză l-a dat înfiinţării unor parohii ortodoxe române în Suedia pentru credincioşii noştri care trăiesc pe meleagurile ţărilor nordice.

Arhiepiscopul primat al Suediei şi delegaţia care l-a însoţit au vizitat obiective bisericeşti din cadrul Arhiepiscopiei Bucureştilor, Arhiepiscopiei Craiovei şi Episcopiei Rîmnicului şi Argeşului.

În Bucureşti, delegaţia suedeză a vizitat instituţiile centrale ale Bisericii Ortodoxe Române şi anume: Catedrala patriarhală, Tipografia Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Atelierele Patriarhiei de la Schitul Maicilor şi Institutul teologic universitar din Bucureşti.

În zilele de 29 şi 30 septembrie, delegaţii suedezi au fost oaspeţii Î.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei. Vizitînd pe lîngă Centrul eparhial şi Mănăstirea Jitianu, cu colecţia de carte veche şi alte obiecte patrimoniale, precum şi Seminarul teologic din Craiova.

În drumul de întoarcere spre Bucureşti, Em. Sa Arhiepiscopul Olof Sundby, însoţit de Î.P.S. Mitropolit Nestor şi ceilalţi membri ai delegaţiei suedeze şi române, au vizitat oraşul Tg. Jiu, cu monumentele renumite ale lui Brâncuşi: Masa tăcerii, Poarta sărutului, Coloana infinită. În continuare s-a vizitat Mănăstirea Horezu.

Joi, 30 septembrie, s-a vizitat Mănăstirea Curtea de Argeş, iar în ziua următoare, oaspeţii suedezi au vizitat barajul şi hidrocentrala de la Vidraru — Curtea de Argeş.

În ziua de 2 octombrie, Em. Sa Arhiepiscopul de Uppsala şi Primat al Suediei a fost primit la Departamentul Cultelor de către D-l Preşedinte Ion Roşianu. Au fost de faţă Prea Fericitul Patriarh Iustin, împreună cu alţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. În discuţiile care au avut loc au fost subliniate relaţiile dintre cultele religioase din ţara noastră, bunele relaţii dintre cultele şi statul român, precum şi rolul pozitiv al cultelor în promovarea vieţii noi a poporului român şi a păcii în lume.

În aceeaşi zi, la Palatul patriarhal, Prea Fericitul Patriarh Iustin a oferit un dineu oficial în cinstea Eminenţei Sale, Arhiepiscopul Olof Sundby. A luat parte D-l Ion Roşianu, preşedintele Departamentului Cultelor, împreună cu alţi colaboratori din Departament. Au fost de asemenea prezenţi membri ai Sfîntului Sinod, conducătorii şi reprezentanţi ai cultelor din Bucureşti, consilierii Administraţiei Patriarhale, membrii corpului didactic de la Institutul teologic universitar şi Seminarul teologic din Bucureşti.

Cu această ocazie au rostit toasturi Prea Fericitul Patriarh Iustin şi Em. Sa Arhiepiscopul Olof Sundby, în care s-au evidenţiat bunele relaţii existente între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Luterană a Suediei şi dorinţa de a continua şi întări aceste relaţii şi pe mai departe. S-a subliniat dorinţa de pace a Bisericilor şi popoarelor noastre şi voinţa de a sprijini aceste înalte idealuri.

Duminică, 1 octombrie 1982, înaltul oaspete suedez a asistat împreună cu Prea Fericitul Patriarh Iustin la Liturghia arhierească în Catedrala patriarhală, oficiată de un sobor de arhierei în frunte cu Î.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei şi Sucevei.

La sfîrşitul Sf. Liturghii, Prea Fericitul Patriarh Iustin a rostit un cuvînt în care a subliniat convingerea că reîntîlnirea dintre cei doi întîistătători de Biserici şi popasul pe care oaspetele suedez l-a făcut timp de o săptămînă pe pămîntul românesc precum şi discuţiile teologice şi ecumenice ce au avut loc, vor constitui un nou popas înainte pe calea apropierii dintre Bisericile noastre, a promovării unităţii creştine, a întăririi prieteniei dintre popoarele român şi suedez şi a slujirii păcii în lume. În aceeaşi zi delegaţia Bisericii Luterane din Suedia s-a întors pe calea aerului în Suedia.

Arhim. *Nifon Mihăiţă*

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

● *Duminică, 17 octombrie 1982*, Centrul arhiepiscopesc şi mitropolitan din Sibiu a fost vizitat de un grup de 40 persoane din Anglia, S.U.A. şi Franţa, avînd în frunte pe Eminenţa Sa, Episcopul anglican Michael de Basingstoke, preşedintele Asociaţiei anglicano-ortodoxe din Anglia, preotul comunităţii ortodoxe române din Londra Silviu Pufulete, prof. Mc. Kormik, preşedintele comunităţii româneşti din Londra, Salter, secretarul Asociaţiei Bisericii Anglicane pentru Răsărit şi alte personalităţi.

Însoţit de Î.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului, oaspeţii au participat la Sf. Liturghie săvîrşită în catedrala mitropolitană din Sibiu. La sfîrşitul Sf. Liturghii, Înalt Prea Sfinţia Sa a rostit o amplă predică axată pe Evanghelia zilei, după care a prezentat credincioşilor pe oaspeţii de peste hotare, iar acestora le-a făcut, în limbile engleză şi franceză, o scurtă prezentare a catedralei şi a vieţii noastre bisericeşti.

Emoţionat de frumuseţea Sf. Liturghii, cuvînt de mulţumire a exprimat, în numele oaspeţilor, Em. Sa Michael de Basingstoke.

Oaspeţii au fost primiţi apoi de Î.P.S. Mitropolit Antonie la reşedinţa mitropolitană, după care au vizitat biblioteca mitropolitană şi Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

În seara aceleiaşi zile, oaspeţii au săvîrşit o slujbă anglicană în capela Institutului nostru teologic.

Oaspeţii au vizitat de asemenea colecţia de icoane pe sticlă din Sibiel, prot. Sibiu, exprimîndu-şi admiraţia pentru bogăţia şi frumseţea cultului ortodox şi a artei noastre bisericeşti.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA VADULUI, FELEACULUI ŞI CLUJULUI

● *Duminică, 19 septembrie 1982*, a avut loc sfinţirea bisericii din filia Boteni, parohia Mociu II, protopopiatul Turda, jud. Cluj.

Biserica a fost renovată şi împodobită cu pictură prin jertfelnicia bunilor credincioşi din Boteni şi strădaniile preotului Tuluc Damian.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie au fost săvîrşite de Înalt Prea Sfinţia Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

În cadrul Sf. Liturghii, diaconul Bungărdean Teodor a fost hirotonit preot pentru parohia Năoiu, prot. Turda, jud. Cluj.

● *Duminică, 19 septembrie 1982*, a avut loc resfinţirea bisericii din filia Dumbrava, parohia Păniceni, prot. Huedin, jud. Cluj.

Biserica a fost renovată şi împodobită cu frumoasă pictură prin strădaniile credincioşilor sub îndrumarea preotului paroh Ştefco Gavrilă.

Slujba de resfinţire şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Prea Sfinţia Sa Iustinian Maramureşanul — Episcop-vicar.

● *Duminică, 3 octombrie 1982*, a avut loc sfinţirea bisericii din filia Silivaş, parohia Iclozel, prot. Dej, jud. Cluj. Biserica a fost construită între anii 1978—1980 şi împărcată cu o frumoasă pictură executată de pictorul Aurel Mureşan, prin jertfelnicia bunilor credincioşi din Silivaş şi purtarea de grijă a vrednicului paroh Teodor Boroş, care a fost distins cu rangul de „iconom", cu dreptul de a purta brîu roşu.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Înalt Prea Sfinţia Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

În cadrul Sf. Liturghii, diaconul Dolha Ioan a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Bîrla, prot. Bistriţa, jud. Bistriţa-Năsăud.

● *Duminică, 3 octombrie 1982*, a avut loc resfinţirea bisericii din parohia Poienile Zagrei, prot. Năsăud, jud. Bistriţa-Năsăud. Biserica a fost renovată şi împodobită prin jertfelnicia vrednicilor credincioşi şi purtarea de grijă a preotului paroh Florea Hîruţă, care a fost distins cu rangul de „iconom" cu dreptul de a purta brîu roşu.

Slujba de resfinţire şi Sf. Liturghie au fost oficiate de Prea Sfinţia Sa Iustinian Chira Maramureşanul, Episcop-vicar. În cadrul Sf. Liturghii, diac. Ioan Gîrdălean a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Corni, prot. Baia Mare, jud. Maramureş.

● *Duminică, 10 octombrie 1982*, a avut loc sfinţirea bisericii din parohia Cîmpia Turzii III, protopopiatul Turda, jud. Cluj. Biserica a fost reparată, extinsă şi îmbrăcată cu o frumoasă pictură executată de pictorul Iacob Varga, din Cluj-Napoca, prin jertfelnicia bunilor credincioşi din această parohie şi sub îndrumarea şi purtarea de grijă a preotului paroh Vasile Florea, care a fost distins cu rangul de „iconom-stavrofor" cu dreptul de a purta cruce.

Slujba de sfinţire şi Sf. Liturghie au fost săvîrşite de Înalt Prea Sfinţia Sa Arhiepiscopul Teofil Herineanu.

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN EPARHIA ORADIEI

● *Duminică, 26 sept. 1982*, P.S. Episcop Vasile a săvîrşit slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia Căuaşd, prot. Oradea, în urma pictării ei în ultimii ani. Vecernia s-a oficiat în parohia Sîntandrei.

● *Duminică, 3 oct. 1982*, a fost binecuvîntată biserica din Rus, prot. Zalău, tot în urma lucrărilor de pictură din ultimii ani.

● Au fost hirotoniţi următorii candidaţi la preoţie: Dărăban Mircea, la 26 sept. 1982, pentru parohia Oraşul Nou — Vii, prot. Satu Mare; Feher Vasile, la 27 sept. 1982 pentru parohia Tur, prot. Satu Mare şi Sabău Iosif la 3 oct. pentru parohia Albeşti, prot. Beiuş.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

Anul 130 Sibiu, 15 noiembrie 1982 Nr. 43—44/1982

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Bisericile şi creşterea încrederii dintre state şi popoare

Întîlnirea dintre reprezentanţi ai Bisericilor din Est şi Vest, octombrie 1982, Princeton, S.U.A.

Încă de acum douăzeci de ani, la iniţiativa prof. I. Hromadka din Cehoslovacia, s-au iniţiat la Karlovy-Vary întîlniri între reprezentanţi ai Bisericilor din Est şi din Vest, în vederea promovării unei mai bune înţelegeri între ele, a păcii şi a unităţii în lume. De atunci au avut loc patru astfel de întîlniri, a cincea organizîndu-se în anul acesta între 5—8 octombrie la *Princeton Theological Seminary* din S.U.A. Din România a participat *Mitropolitul Ardealului Dr. Antonie Plămădeală* şi rectorul Institutului teologic protestant unic din Cluj-Napoca, *Dr. Arpad Pentek*.

Întrunirea de la Princeton a avut un caracter de lucru, dar şi unul aniversar, marcîndu-se realizările din cei douăzeci de ani de activitate de pînă acum. Au participat din partea Bisericilor din Estul Europei 29 de reprezentanţi, printre care Mitropolitul Kievului Filaret, prof. W. Benedictoricz din Polonia, Mitropolitul Dorotei, primatul ortodox al Cehoslovaciei, patriarhul husit al Cehoslovaciei Miroslav Novak, Rev. Martin Kramer din R. D. G., episcopul Dometian din Bulgaria, episcopii Karoly Toth şi Tibor Bartha din Ungaria ş. a. Din partea Bisericilor din S. U. A. au participat printre alţii Dr. E. Blake, fost secretar general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Rev. James Mc Card, preşedintele Facultăţii de teologie din Princeton, Rev. Arie Brouwer, preşedintele Bisericilor reformate din S. U. A., Rev. Dr. Avery Post, preşedintele Bisericii „United Church of Christ", Episcopul Dr. David Preuss, preşedintele Bisericii Lutherane Americane ş. a. Şi-au asumat rolul de Preşedinţi ai Conferinţei Dr. Avery Post şi episcopul Dr. Karoly Toth.

Au fost prezentate două referate principale susţinute, din partea Bisericilor din Est, de către Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului, iar din partea Bisericilor din S.U.A., de către D-na Dr. Claire Randall, Secretar general al Consiliului naţional al Bisericilor din S.U.A. New York. Tema referatelor a fost: *„Bisericile şi naţiunile din Est şi Vest şi procesul de întărire a încrederii dintre ele"*.

Pornind de la constatarea că azi mai mult ca oricînd în omenire este nevoie de încredere reciprocă între popoare şi de pace, atît referenţii cît şi participanţii la consfătuire au stăruit asupra mijloacelor ce ar trebui folosite şi asupra principiilor care ar trebui să stea la baza instaurării în lumea de azi a unei noi atmosfere, de încredere şi cooperare. Mitropolitul Antonie a dezvoltat următoarele principii, care au şi constituit apoi baza de plecare a discuţiilor şi temeiurile concluziilor finale:

1. Dreptul la viaţă şi dreptul la pace sînt drepturi fundamentale, originare, pentru toţi oamenii şi pentru toate popoarele;

2. Toţi avem îndatorirea să apărăm aceste drepturi. Bisericile şi creştinii în virtutea învăţăturii Mîntuitorului care a fericit pe „făcătorii de pace", au misiunea sfîntă şi obligatorie să se numere cei dintîi în cele dintîi rînduri ale apărătorilor păcii;

3. E în afară de orice îndoială — o arată experienţa — că pacea nu se poate menţine şi apăra decît în anumite condiţii, fără de care ea rămîne mereu precară, sub ameninţare, nesigură. Astfel, în primul rînd, nu poate fi pace adevărată, fără dreptate socială. Nedreptatea va genera mereu conflicte.

4. Dreptatea socială nu se va putea realiza şi statornici altfel, decît prin instaurarea în lume a *unei noi ordine economice* care să dea tuturor popoarelor drepturi egale, acces liber şi egal la resurse şi la dezvoltare.

5. În perspectiva aceasta, toate conflictele existente în lume să se rezolve prin tratative, prin dialog, pe calea raţiunii, ceea ce va duce şi la creşterea încrederii între state. Pacea se poate zidi numai pe cooperare şi încredere. Suspiciunea şi neîncrederea duc la izolaţionism şi la creşterea tensiunii şi a pericolului de război.

6. Concret, popoarele trebuie să se decidă pentru stoparea cursei înarmărilor şi, ca etape premergătoare, pentru reducerea armamentului de tot felul şi a armatelor şi pentru renunţarea la forţă şi la ameninţarea cu forţa.

7. În vederea creşterii încrederii, să se asigure şi să se respecte dreptul tuturor popoarelor la egalitate, suveranitate, independenţă, autodeterminare.

8. Respectarea legilor internaţionale, a tratatelor şi convenţiilor, va asigura de asemenea creşterea încrederii. *Da*, să însemneze *da*, şi cuvîntul dat, sau semnătura să garanteze respectarea celor asumate. În felul acesta se va instaura — şi e nevoie să se instaureze în lume, în această privinţă — o *nouă ordine morală*.

9. Plasarea tuturor statelor dincolo de politica de bloc, ba chiar desfiinţarea concomitentă a blocurilor, renunţarea la politica zonelor de influenţă, vor duce fără îndoială şi ele la creşterea încrederii şi instaurarea unui climat de pace şi cooperare. Cooperarea va lua locul competiţiei. Competiţia generează teamă şi antrenează cursa fără limită a înarmărilor. Dacă e vorba de o „nevoie de securitate prin echilibru de forţe" aceasta să se realizeze la nivel de jos, prin dezarmare controlată şi echivalentă, şi nu la nivel de sus, prin întrecerea în producerea de arme, calitativ şi cantitativ.

10. Bisericile pot şi trebuie să antreneze credincioşii lor să facă tot ce pot, prin mijloacele lor specifice, prin influenţarea opiniei publice, care în vremea noastră poate juca cel mai mare rol, pentru a promova aceste principii, ideile păcii şi apărarea vieţii. Să înalţe rugăciuni către Dumnezeu şi, în ideea unei noi ordini morale, să dea cel dintîi exemplu de cultivare a virtuţilor în rîndul oamenilor, a încrederii, a respectului pentru om şi pentru cuvînt.

La sfîrşit s-a redactat un *Comunicat* final. Toţi participanţii au semnat o *Scrisoare* către preşedinţii celor două mari puteri: Uniunea Sovietică şi Statele Unite ale Americii, arătînd că Bisericile din Est ca şi cele din Statele Unite, doresc pacea şi doresc să contribuie la întărirea încrederii dintre state şi popoare, şi-şi exprimă speranţa că dialogul şi cooperarea vor continua să fie mijloacele ce vor fi folosite de conducătorii popoarelor pentru viitorul oamenilor şi al planetei.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Vizite oficiale ale P. F. Patriarh Justin

ÎN BULGARIA
LA BISERICA ORTODOXĂ

Între 29 octombrie—2 noiembrie 1982, o delegaţie a Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu P. F. Patriarh Iustin a făcut o vizită oficială Bisericii Ortodoxe Bulgare, la invitaţia S. S. Patriarhul Maxim. Din delegaţie au mai făcut parte Î. P. S. Mitropoliţi Teoctist al Moldovei şi Sucevei şi Antonie al Ardealului, P. S. Episcop Epifanie al Buzăului, arhidiaconul Laurenţiu Movileanu de la Catedrala Patriarhală şi diaconul Manole Marcel de la Cancelaria Sf. Sinod. Întîmpinată la aeroport de S. S. Patriarhul Maxim şi de membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare, delegaţia a fost condusă direct la Palatul Sinodal unde, după o scurtă slujbă în paraclisul patriarhal „Sfîntul Ţar Boris", a luat parte la o recepţie la care s-a evocat şi împlinirea de către S. S. Patriarhul Maxim, chiar în acea zi, a vîrstei de 68 de ani.

În cursul dimineţii de sîmbătă 30 octombrie, S. S. Patriarhul Maxim împreună cu membrii Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare a făcut o vizită protocolară P. F. Sale Patriarhului Iustin, la hotelul „Sofia", iar în după amiaza aceleiaşi zile delegaţia Bisericii noastre a fost invitată la reşedinţa din munţii din vecinătatea Sofiei a S. S. Patriarhului Maxim, vizitînd mai întîi mănăstirea de maici Dragalevţi. La această reşedinţă, într-un cadru natural de mare frumuseţe, au început convorbirile dintre reprezentanţii celor două Biserici, abordîndu-se teme ca: Adunarea Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor din anul viitor de la Vancouver şi poziţia ortodocşilor; problemele păcii şi îndatoririle Bisericilor; aprecieri cu privire la A doua Conferinţă Preconciliară care a avut loc în septembrie la Chambesy-Elveţia; Conferinţa religiilor pentru apărarea păcii, care s-a ţinut la Moscova în mai 1982 şi sarcinile ce revin Bisericilor; relaţiile cu Bisericile Ortodoxe din Orient şi modul cum ar putea fi ajutate, mai ales în împrejurările actuale cînd au de sufert din pricina conflictelor din zonă, ş. a.

În toate problemele discutate s-a putut constata unitatea desăvîrşită de vederi dintre cele două Biserici surori şi vecine. S-au propus întîlniri mai dese pentru consultări în problemele de interes comun, mai ales în cele care confruntă Ortodoxia cu creştinismul occidental şi cu mişcarea ecumenică.

Duminică 31 octombrie toţi membrii delegaţiei Bisericii noastre şi întregul Sfînt Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare au slujit în Catedrala „Sf. Alexandru Nevsky". A salutat delegaţia noastră S. S. Patriarhul Maxim şi a răspuns P. F. Patriarh Iustin. A avut loc un schimb tradiţional de daruri: icoane şi insemne arhiereşti. Catedrala a fost plină de credincioşi, printre care şi foarte mulţi români, membri ai parohiei ortodoxe române din Sofia. După amiază s-a făcut o vizită la Academia Teologică „Sf. Clement de Ohrida" unde, după un scurt Te-Deum, au vorbit Rectorul Pr. Şivarov, S. S. Patriarhul Maxim, P. F. Patriarh Iustin, Î. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei şi Sucevei cu tema *„Învăţămîntul teologic în România"* şi Mitropolitul Antonie al Ardealului cu tema *„Pacea în preocuparea Bisericii Ortodoxe Române şi a poporului român"*.

În ziua de luni 1 noiembrie a fost vizitată Mănăstirea Rila unde, la masă, a vorbit starețul Episcop Ghelasie, iar din partea delegaţiei române Mitropolitul Ardealului Antonie. Seara, la Sofia, S. S. Patriarhul Maxim a oferit un dineu oficial în cinstea P. F. Patriarh Iustin şi a însoţitorilor săi. În afară de membrii Sf. Sinod Bulgar au mai luat parte D-l Liubomir Popov, Preşedintele Comitetului de Stat pentru probleme religioase, D-l Boris Velcev, Preşedintele Comitetului pentru înţelegere şi colaborare în Balcani, D-l Ghero Grozev, Preşedintele Comitetului Naţional pentru securitate Europeană, D-l Davidov, Preşedintele Consiliului Naţional Pentru Apărarea Păcii, D-l Petre Duminică, Ambasadorul R. S. România la Sofia. S-au rostit toasturi de către P. F. Patriarh Iustin, S. S. Patriarhul Maxim şi D-l Liubomir Popov.

În ziua următoare, marţi 2 noiembrie, în cursul dimineţii, delegaţia Bisericii noastre a făcut o vizită protocolară la Ambasada României din Sofia unde a fost primită de D-l Ambasador Petre Duminică, după care a vizitat biserica ortodoxă română din Sofia unde a fost primită de P. C. Pr. Alexandru Armand Munteanu şi de un mare număr de credincioşi. P. F. Patriarh Iustin a vorbit credincioşilor, dîndu-le îndrumări şi transmiţîndu-le salutări din partea Bisericii mame. Parohul Pr. Alexandru Armand Munteanu a oferit o recepţie la casa parohială.

După amiază delegaţia a fost primtă la Palatul Consiliului de Stat de către D-l Mitco Grigorov, Vicepreşedinte al Consiliului de Stat, cu care P. F. Patriarh şi însoţitorii săi s-au întreţinut cordial. Din partea Bulgară au luat parte S. S. Patriarhul Maxim, Mitropolitul Pangratie de Stara Zagora şi D-l Liubomir Popov.

Seara, delegaţia Bisericii Ortodoxe Române a părăsit Sofia cu destinaţia Bucureşti, cu trenul. Au fost prezenţi la plecare S. S. Patriarhul Maxim însoţit de şase mitropoliţi, D-l Liubomir Popov, Preşedintele Comitetului de Stat pentru probleme religioase, D-l Ambasador al R. S. România Petre Duminică.

Delegaţia a fost însoţită pînă la graniţă de Î. P. S. Mitropolit Sofronie de Ruse şi de P. S. Episcop Arseme, secretarul Sf. Sinod. La Ruse oraşul de graniţă vis-a-vis de Giurgiu, delegaţia a fost salutată de vicarul mitropoliei P. S. Episcop Antonie şi de toţi preoţii oraşului, în număr de 15, deşi era ora 5 dimineaţa. Aceasta a făcut ca şi ultima impresie, de dinainte de părăsirea teritoriului bulgar, să fie dintre cele mai plăcute, aşa cum de altfel au fost permanent sentimentele pe care le-a trăit delegaţia noastră în vizita ei frăţească în Bulgaria. Gazdele au făcut totul pentru ca oaspeţii să se simtă între prieteni, gata să promoveze cele mai bune relaţii dintre poporul român şi poporul vecin bulgar.

ÎN UNGARIA
LA BISERICA REFORMATĂ

În anul 1981 Biserica Ortodoxă Română a primit vizita unei delegaţii a Bisericii Reformate din Ungaria, în frunte cu Episcopul Dr. Tibor Bartha. Anul acesta, la invitaţia Dr. Tibor Bartha, Preşedintele Sinodului Bisericii Reformate din ţara vecină, o delegaţie a Bisericii noastre a întors vizita, între 18—21 octombrie, bucurîndu-se de o primire excepţională. Delegaţia Bisericii noastre a avut în frunte pe P. F. Patriarh Iustin, alături de care au mai fost: Î. P. S. Mitropoliţi Teoctist al Moldovei şi Sucevei şi Antonie al Ardealului, P. C. Pr. Traian Pilca, secretar al Protoierfiei Satu Mare, ca interpret şi arhid. Laurenţiu Movileanu de la Catedrala patriarhală. Călătoria de la Bucureşti la Budapesta s-a făcut cu avionul în după-amiaza zilei de 18 octombrie, iar găzduirea în Budapesta a fost aranjată pe frumoasa insulă Margareta. Marţi, 19 octombrie, delegaţia a fost primită de Prezidiul Sinodului General al Bisericii Reformate şi de şefii Departamentelor. Episcopul Preşedinte Dr. Tibor Bartha a salutat delegaţia făcînd o prezentare a Bisericii Reformate din Ungaria care numără peste 1200 de congregaţi, 2 milioane de membri botezaţi, 4 episcopi şi un număr mai mare de protopopiate. A răspuns P. F. Patriarh Iustin care a adus salutul Sfîntului Sinod şi al credincioşilor Bisericii Ortodoxe Române şi a vorbit despre atfosfera ecumenică ce domneşte între cultele din România şi a mulţumit pentru invitaţia de a vizita Biserica Reformată din Ungaria, vizită care va duce fără îndoială la întărirea legăturilor ecumenice dintre Bisericile noastre şi la întărirea şi dezvoltarea legăturilor prieteneşti dintre ţările noastre. P. F. Sa a amintit despre dialogul teologic dintre cele două Biserici şi a salutat succesele obţinute şi cele de perspectivă ale Conferinţelor Debreţin I, II şi III la reuşita cărora şi teologii români au adus o contribuţie esenţială.

În continuare Mitropolitul Ardealului, Dr. Antonie Plămădeală a fost invitat să facă o expunere asupra întîlnirii de la Princeton, S. U. A., unde reprezentanţi ai Bisericilor din Est s-au întîlnit cu reprezentanţi ai Bisericilor din S. U. A. spre a studia rolul Bisericilor în creşterea şi întărirea procesului de încredere dintre state. La acea întrunire a fost prezent şi Dr. Tibor Bartha, aşa încît vorbitorul român a remarcat contribuţia acestuia la discuţii, arătînd că el a pus un mare accent pe rolul *opiniei publice* în determinarea unui climat şi a unei voinţe de pace în lume. Dr. Tibor Bartha a menţionat, la rîndul său, contribuţia Mitropolitului român la Princeton, prin referatul său sistematic şi cuprinzător.

(Continuare în pag. a 2-a)

Vizite oficiale...

(Continuare din pag. 1)

Au luat apoi cuvîntul Episcopul Dr. Kürti László care a vorbit despre Conferința Alianței Reformate Mondiale care a avut loc în vara trecută la Ottawa, și Prof. Dr. Makay László, președintele secției de istorie a Bisericii din cadrul Bisericii Reformate din Ungaria care a vorbit despre grija față de monumentele istorice. În aceeași zi delegația a făcut o vizită protocolară D-lui Miklos Imre, Președintele Oficiului de Stat pentru problemele bisericești din Republica Populară Ungară. După amiază s-a plecat la Debrețin, sediul oficial al conducerii Bisericii Reformate din Ungaria și orașul de reședință al Președintelui ei, Dr. Tibor Bartha. Aici, în ziua de 20 octombrie, s-au făcut vizite la reședința episcopală, la catedrala — monument istoric, în care Kosuth Layos a proclamat Republica în revoluția din 1848 și la ruinele celei dintîi biserici în care s-a proclamat Reforma de tip helvețio, de atunci Debreținul fiind considerat drept „Roma Reformei" din Ungaria.

Vizita la Colegiul Reformat din oraș — vechi din 1538 — monument istoric a prilejuit delegației o întîlnire cu profesorii și studenții. Au vorbit: Dr. Tibor Bartha, Dr. Pásztor Iános și conducătorul Vicariatului Ortodox Român din Ungaria, cu sediul în orașul Gyula, Pr. Teodor Mesaroș. De față erau, fiind invitați de Dr. Tibor Bartha, și toți preoții parohiilor românești ortodoxe din Vicariat. Tuturor le-a răspuns P.F. Patriarh Iustin care, în vorbirea Sa, s-a adresat cu părintești îndemnuri și sfaturi și preoților comunităților noastre românești. Corul studenților a oferit apoi un scurt concert în cinstea delegației Bisericii Ortodoxe Române.

În aceeași zi delegația a făcut o vizită protocolară Președintelui Consiliului Județean, Dr. Szabo Imre și Primarului orașului Debrețin, Dr. Ács Stefan. Au avut loc discuții de informare asupra muncii ce desfășoară fiecare în sectorul respectiv de activitate. La amiază, Episcopul Tibor Bartha a oferit un prînz oficial în saloanele restaurantului „Aranybika" la care au participat reprezentanți ai cultelor și ai autorităților civile, și toți preoții comunităților ortodoxe române din Ungaria, nou prilej de a sta de vorbă, a schimba impresii, a comunica cu frații noștri din țara vecină. S-au rostit toasturi.

În aceeași după amiază, delegația s-a întors la Budapesta după un lung drum cu mașinile prin pusta Hortobágy, pe care gazdele au dorit să ne-o arate ca pe o parte specifică Ungariei și reliefului ei.

La 21 octombrie, joi, delegația a vizitat pe Episcopul Dr. Károly Toth la reședința sa, acesta fiind Episcop al Budapestei și Președinte al Conferinței Creștine pentru Pace cu sediul la Praga, în Cehoslovacia. Apoi, împreună cu Dr. Toth, a fost vizitat Colegiul Ráday, Academie de teologie reformată din Budapesta. Au vorbit: Episcopul Dr. Károly Toth, și Profesorul Dr. Bucsai Mihály care a dat largi informații despre învățămîntul teologic din Ungaria. Apoi P.F. Patriarh Iustin a evocat colaborarea P.F. Sale cu Dr. Toth în cadrul Conferinței Creștine pentru Pace, pe cînd era Mitropolit al Moldovei și Sucevei și a încheiat spunînd: „Îmi este deosebit de plăcut să fiu astăzi în mijlocul studenților teologi. Aceasta îmi amintește de frumoșii mei ani de profesorat la Facultatea de Teologie din Vașovia, Suceava și București. Cu mine sînt prezenți și doi Mitropoliți care s-au afirmat și sînt cunoscuți pentru dragostea și interesul lor pentru învățămîntul teologic, ambii fiind foști rectori ai Institutului Teologic din București. Vă vor spune și ei cîte ceva din viața Bisericii noastre". Astfel introduși, au vorbit apoi I.P.S. Teoctist al Moldovei și Sucevei despre *„Învățămîntul teologic în România"*, iar Mitropolitul Ardealului Antonie a dezvoltat tema *„Ecumenismul în România"*.

După o recepție oferită la reședința Episcopului Dr. Károly Toth, delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost condusă la aeroport, înapoindu-se în Patrie.

Relațiile dintre creștinii ortodocși și cei reformați pentru refacerea unității au început curînd după Reformă. La o conferință ținută la Vilna în Polonia în anii 1599—1600, Exarhul Patriarhiei de Constantinopol Ciril Lukaris, citea o scrisoare a Patriarhului Meletie Pigas care spunea printre altele: „De ar da Dumnezeu să poată veni cîndva și posibilitatea unei adevărate uniri. Pînă atunci însă, să trăim ca prieteni". Noi, în România, dăm exemplul cel mai elocvent al prieteniei dintre culte, materializată mai ales în Conferințele teologice interconfesionale care au ajuns de curînd la cea de a 40-a întîlnire. Se știe însă că încă din 1972 a început un dialog teologic între Biserica Ortodoxă și cea Reformată, la Debrețin în Ungaria, în care au fost foarte activi fostul mitropolit al Leningradului și Dr. J. I. Mc.Cord, Președintele Facultății de Teologie de la Princeton, U.S.A. S-a tratat atunci tema *„Tradiție și actualitate"*. Din partea Bisericii Ortodoxe Române a luat parte la prima conferință P.S. Episcop Vasile Coman al Oradiei. A doua întrunire, numită *Debrețin II*, a avut ca temă: *„Euharistia și responsabilitatea socială în învățătura Bisericii Ortodoxe și în cea a Bisericii Reformate"* (1976, la Leningrad), iar *Debrețin III* a avut ca temă: *„Complementaritatea valorilor spirituale și responsabilităților sociale, potrivit dogmei de la Calcedon"* (1979, la Budapesta). La aceasta au participat din partea Bisericii noastre P.C. Pr. Prof. Constantin Galeriu și Prof. N. Chițescu. Pentru viitor, pe agenda Comisiei de dialog figurează teme ca: *„Sanctificatio și Theosis"*, *„Întrupare și Răscumpărare"* ș.a. Interesul nostru pentru bunele relații cu Biserica Reformată și pentru dialogul ecumenic se vede și din aceea că în anul 1980 o importantă delegație a Bisericii Ortodoxe Române a participat la *Adunarea Europeană a Alianței Reformate Mondiale*, care a avut loc la Poiana Brașov. Din delegație au făcut parte: Î.P.S. Arhiepiscop Teofil al Clujului, P.S. Epifanie al Buzăului (pe atunci Episcop-vicar la Constanța) și Profesorii N. Chițescu, C. Galeriu de la București și D. Abrudan de la Sibiu. Mitropolitul Ardealului Antonie Plămădeală (pe atunci Episcop al Buzăului) a fost prezent și a vorbit în calitate și de reprezentant al Conferinței Bisericilor Europene.

Vizita din anul acesta a unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române făcută Bisericii Reformate din Ungaria va contribui o dată în plus la netezirea căilor spre un dialog teologic mai fructuos și spre întărirea prieteniei dintre cele două Biserici și popoare.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Sf. Apostol SIMON ZELOTUL

...Sau „Canaanitul". E același lucru. Ceea ce exprimă Sf. Evangheliști Matei (10, 4) și Marcu (3, 18) în dialectul sirohaldaic (sau: limba aramaică, vorbită la începutul erei noastre în Palestina și în coloniile ebraice din Diaspora), redă Sf. Luca (6, 15 și F. Ap. 1, 13) în limba greacă a Epocii elenistice (sec. IV î.H.—sec. V d.H.), care este și limba textului originar al N.T.

Numele acesta poate să provină de la orășelul galileian Cana, unde a făcut Iisus „început al minunilor Sale" (Ioan 2, 11). E posibil însă ca el să indice apartenența la gruparea extremistă a zeloților, ai cărei aderenți mai des întîlniți în Galileia, activau în toate părțile Țării Sfinte. Se știe că evreii contemporani „plinirii vremii" erau destul de divizați întreolaltă. Tagma fariseilor îi detesta pe cotropitorii romani ai Palestinei și pe colaboraționiști (irodiani). Saducheii — destul de puțini la număr, ca și irodianii — constituiau aristocrația iudaică a vremii: pentru beneficii materiale și pentru dobîndirea de funcțiuni publice copios retribuite de administrația romană, colaborau fățiș cu exponenții acesteia. În sfîrșit, zeloții (=zelosii) reprezentau brațul înarmat de care se serveau fariseii spre a lovi fără cruțare pe romani, pe irodiani și pe saduchei. Pumnalele lor scurte, cu lama tăioasă, încovoiată, numite sice (— de unde: „sicari", cum li se mai spunea —) izbeau unde nu te așteptai, și apoi dispăreau fulgerător în mulțime, protejați de întuneric sau, ziua, de mantiile lor filfâinde.

Elementul comun care unifica toate aceste grupări antagoniste era Legea lui Moise, pe care o apărau și o respectau fără rabat, citeodată cu crîncenă strictețe.

Nimic nu-l împiedica pe Simon Canaanitul să fi aparținut — înainte de chemarea la apostolat — teribilei grupări ultranaționaliste a zeloților. „Patriotismul" lor feroce, deviat de porniri violente care mergeau pînă la vărsarea de sînge (străin sau înstrăinat), făcea „casă bună" cu perfidia farisaică, pe care o servea fără precupețire.

În tovărășia lui Iisus Nazarineanul, Simon Zelotul a găsit dorita alinare frămîntărilor sale (mesianice) de conștiință. Porecla de „zelot" — (ca și la Matei „vameșul"; vezi Matei 10, 3) — era menită desigur să-i aducă aminte mereu la ce stare cinstitoare l-a ridicat primirea în Soborul Sf. Apostoli.

Nu e singurul apostol cu echipament biografic evanghelic redus. Aceasta, însă — cum am arătat unde e cazul — nu însemnează că biografia lui ar fi săracă. Dimpotrivă! A fost părtaș — pe picior de egalitate — la lucrarea misionară a Soborului Apostolic, munca în comun fiind definitorie pentru strădaniile lor specifice (sobornicitate). De aceea Biserica este și rămîne — paulin exprimat — zidită „pe *temelia* apostolilor... Piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos" (Efeseni 2, 20).

Ca și ceilalți apostoli, a beneficiat de darurile pe care le împărtășea „școala" Mîntuitorului. După Înviere și Înălțare, a avut parte de „învestitura" îmbelșugată a Cincizecimii (cf. F. Ap. 2, 1 urm.), propovăduind mai cu dinadinsul între hotarele Țării Sfinte. După moartea martirică — la anul 62 — a Sf. Iacov, „fratele" Domnului, a preluat funcțiunea acestuia de întîi episcop al Ierusalimului, deținînd-o pînă la începutul războiului iudaic. Împreună cu numeroși creștini din Palestina, s-a strămutat atunci în Pella — capitala Macedoniei, locul de obîrșie al lui Filip II și al incomparabilului său fiu, Alexandru cel Mare. Se pare că a fost crucificat acolo în vremea domniei împăratului Marcus Ulpius Trajanus (98—117). Surse documentare îndoielnice indică și alte zone teritoriale ca spații misionare ale acestui zelos apostol.

Poate că nu e hazardată presupunerea unui apostolat al lui Simon Zelotul în Macedonia. Problema — căci este cu adevărat o problemă — se cuvine a fi luată în studiu, cu toată penuria de date pe care le avem (sau: nu le avem) la dispoziție.

Pomenirea cu laudă a Apostolului Simon Canaanitul se face la 28 octombrie ale fiecărui an.

Pr. prof. Dr. *Grigorie Marcu*

Datoriile creștinești față de cei repauzați

„Pe toți cei adormiți dintre neamurile noastre..."

Toți cei care trăim pe pămînt, împreună cu cei adormiți în Hristos, facem parte din Biserica întemeiată de El, care cuprinde atît pe cei vii cît și pe cei morți. Sf. Pavel ne confirmă acest adevăr prin cuvintele: „Căci nimeni dintre noi nu trăiește pentru sine și nimeni nu moare pentru sine. Căci dacă trăim pentru Domnul trăim și dacă murim, ai Domnului sîntem. Căci pentru aceasta a murit și a înviat Hristos, ca să stăpînească și peste vii și peste morți" (Rom. 14, 7—9).

Între noi care trăim pe pămînt și între cei adormiți există o strînsă legătură care ne obligă să ne rugăm pentru ei, să le aducem mîngîiere prin fapte de milostenie, prin rugăciuni, prin slujbe speciale rînduite de Biserică, prin daruri, dar mai aels prin jertfa Sf. Liturghii. Prin toate acestea mijlocim la Părintele luminilor ca să li se ierte toată greșala cea de voie și cea fără de voie și ca Domnul Dumnezeu să așeze sufletele lor unde drepții se odihnesc.

Viața noastră ne strînge pe toți cu legături de dragoste curată și sfîntă în așa fel încît și aceia care au format cîndva partea cea mai aleasă a inimii noastre, și azi se află în viața de dincolo, să rămînă pururea în legăturile nepieritoarei iubiri care ne leagă de ei.

Toate despărțirile, mai ales cele cauzate de moarte, lasă în sufletele celor rămași un profund regret, dar amintirea celor trecuți la cele veșnice nu trebuie să se stingă decît odată cu moartea. Golul cauzat prin dispariția celor dragi va fi umplut prin împlinirea îndatoririlor noastre față de cei adormiți prin diferite rînduieli și ierurgii, care formează cultul morților și prin care Biserica, ca o mamă bună nu dă nici ea uitării pe cei plecați dintre noi.

Pomenirile pentru cei morți care se fac în cadrul slujbelor bisericești, ca și practicile și rugăciunile noastre particulare pentru ei, constituie una din trăsăturile fundamentale ale cultului și a vieții religioase ortodoxe.

De la începuturile vieții creștine a existat îndatorirea celor vii de a face rugăciuni și slujbe pntru cei morți în scopul mîntuirii acestora. Creștinătatea a cultivat cu multă evlavie și dragoste cultul morților și pomenirea lor.

Cărțile noastre de cult cuprind rugăciuni și slujbe, mai ales Sf. Liturghii, în care se face pomenirea morților. Și Sf. Părinți ai Bisericii vorbesc în scrierile lor despre practica celor dintîi creștini cu privire la săvîrșirea rugăciunilor pentru cei adormiți în Domnul.

Împlinirea îndatoririlor creștinilor față de cei adormiți își are temei nu numai în credința Bisericii de a ajuta pe cei trecuți la cele veșnice să-și dobîndească mîntuirea ci și în relatările evanghelice cu privire la grija pe care au manifestat-o față de trupul Mîntuitorului, Iosif din Arimateea și cu Nicodim, cei dintîi ucenici ai Domnului.

Iosif, care aștepta și el împărăția lui Dumnezeu, cu îndrăzneală a intrat la Pilat și a cerut trupul lui Iisus, a cumpărat giulgiu, și coborîndu-L de pe cruce, L-a înfășurat în giulgiu și L-a pus într-un mormînt care era săpot în stîncă (Mc. 15, 43—46; Mt. 27, 57—60). Nicodim a adus ca la o sută de litre de amestec de smirnă și aloe și împreună cu Iosif arimateanul au înfășurat trupul lui Iisus în giulgiu cu miresme precum era obiceiul de înmormîntare la iudei (Ioan 19, 39—40).

Dar nu numai Iosif și Nicodim ci și femeile mironosițe: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov și Salomea au cumpărat miresme și dis-de-dimineață, pe cînd răsărea soarele, au mers la mormînt ca să ungă trupul Domnului (Mc. 16, 1—2).

Aceste relatări ale Sf. Evangelii sînt dovezi ale dragostei manifestată de cei dintîi iubitori ai Mîntuitorului și pilde de urmat pentru creștinii din toate veacurile de a-și cinsti morții.

În cadrul rugăciunilor și slujbelor rînduite de Biserică pentru cei trecuți la cele veșnice amintim: Rugăciunea pentru ieșirea sufletului, Rugăciunea pentru cel ce greu se luptă cu moartea, panihida, care e prescurtare a slujbei înmormîntării și înlocuiește privegherea din timpul nopții; stîlpii, care sînt pericope evanghelice care se citesc înainte de înmormîntare la căpătîiul mortului. Pătrunzătoare și mîngîietoare de suflet e slujba înmormîntării prin conținutul și melodia cîntărilor. Ea aduce alinare celor îndurerați rămași în viață.

Biserica nu uită pe cei adormiți nici după înmormîntare, ci a rînduit un mănunchi de slujbe și rugăciuni pentru iertarea păcatelor lor. Între acestea e parastasul, cuvînt care însemnează mijlocire, mijlocire la Dumnezeu pentru cel răposat. Pentru pomenirea mortului se aduce pîine și vin (paos), simbol al Trupului și Sîngelui Mîntuitorului. Coliva, făcută din grîu fiert cu miere și zahăr, preînchipuie trupul celui adormit. Coliva este și o manifestare a credinței noastre în nemurire și în înviere.

Biserica a rînduit termene la care se fac pomenirile morților: în ziua a treia după moarte se face pomenirea celui adormit în amintirea învierii celei de a treia zi a Mîntuitorului. În ziua a noua se face pomenirea mortului în amintirea orei a noua (3 p.m.) cînd a murit Mîntuitorul. La 40 de zile se face pomenirea mortului în amintirea înălțării Mîntuitorului la cer la 40 de zile după Înviere. Se mai face pomenirea morților la 3 luni, la 6 luni, la 9 luni, la un an și în fiecare an pînă la 7 ani. Aceste termene de pomenire a morților își au semnificația lor.

Biserica a rînduit și zile în cursul anului bisericesc în care se face pomenirea morților. Între aceste zile amintim: Sîmbăta lăsatului de carne, Sîmbăta înaintea pogorîrii Sf. Duh, precum și sîmbăta a 2-a, a 3-a și a 4-a a postului Sf. Paști. Se mai fac pomeniri a celor decedați și la cererea credincioșilor. Între acestea sînt sărindarele, pomenirea nominală a celui decedat la un șir de 40 de Liturghii. De obicei sărindarele se fac în primele 40 de zile după moarte. O practică echivalentă cu sărindarul, pentru po-

Pr. *Al. Moisiu*

(Continuare în pag. a 3-a)

Moment comemorativ: *Palia de la Orăştie*

Cele mai vechi texte cunoscute, scrise în limba română, datează din secolul al XVI-lea. Fără să avem dovezi plauzibile, trebuie să presupunem că s-a scris românește și înainte de anul 1500, din moment ce verbul respectiv ni s-a transmis din limba latină; este, adică, un cuvînt moștenit.

Primele traduceri ni s-au păstrat în manuscris; sînt așa-numitele texte rotacizante. Ele provin din zona de nord a țării, foarte probabil din Maramureș și nordul Transilvaniei. Traducerea lor s-a efectuat în prima jumătate a secolului al XVI-lea. După 1540, își fac apariția și cărțile tipărite; cea dintîi probabil la Sibiu, în anul 1544, din care, însă, nu ni s-a păstrat nici un exemplar.

O activitate ieșită din comun a desfășurat, la Brașov, diaconul Coresi, între anii 1558—1581, cînd a tipărit un număr impresionant de cărți, dintre care cele mai multe în limba română, impunînd graiul din sudul Transilvaniei ca bază a viitoarei noastre limbi literare.

Între activitatea desfășurată de traducătorii maramureșeni, din prima jumătate a secolului, și cea a lui Coresi, din a doua jumătate, nu trebuie să ne închipuim că ar fi existat un spațiu gol. S-au mai tradus și alte cărți, care, însă, rămîn în urmă față de cele ale tipografului brașovean.

La numai un an, după apariția ultimei cărți a lui Coresi, avea să se imprime, tot în sudul Transilvaniei, dar în partea extrem vestică a ei, la distanță relativ mare de Brașov, *Palia de la Orăștie*, de la a cărei tipărire se împlinesc, acum, 400 de ani. Cartea aceasta reprezintă o importanță deosebită, în istoria culturii noastre, nu numai prin faptul că e cea mai veche traducere a unei părți din Vechiul Testament, ci, mai ales, prin unele particularități de limbă care aveau să contribuie, în mod hotărîtor, la impunerea ca bază a limbii române literare, a graiurilor din sudul Transilvaniei.

Deosebită, prin conținut, de cărțile lui Coresi, ca și de manuscrisele anterioare, *Palia* se deosebește, într-o oarecare măsură, și sub aspectul limbii, atît printr-o serie de elemente regionale ori prin unele împrumuturi din limba maghiară, necunoscute altor texte, cît și prin cîteva cuvinte rare, de alte origini, cum ar fi *poroboc* (cu derivatele *porobocel*, *porobocie*), pentru *copil*, pe care îl mai găsim doar în prima *Cazanie* a lui Coresi (1564) și în *Noul Testament de la Bălgrad* (1648) ori *păcurar*, pentru *cioban*, nemaiîntîlnit în celelalte texte din secolul al XVI-lea. Este interesant de amintit, aici, că Ovid Densușianu făcea constatarea, în monografia sa din 1915, *Graiul din Țara Hațegului*, p. 327, că *păcurar* este cuvîntul obișnuit, în partea locului, iar *cioban* apare mult mai rar. Concluzia lui Densușianu este întărită de textele populare culese de Clemente Constantin (*Pe cîmpul cu florile*, Deva 1981). Se vede, prin urmare, că prezența cuvîntului în traducerea de la 1582 nu este decît reflectarea unei realități din graiul hunedorean.

Întîlnim, de cîteva zeci de ori, în textul *Paliei*, verbul de origine latină, *custa*, cu înțelesul de *a trăi*, pe care îl cunosc, pînă în momentul de față, graiurile din Bihor, din Crișana și din Banat, de unde e de presupus că a fost preluat de traducătorii cărților religioase din secolul al XVI-lea. De aici s-a răspîndit, apoi, și în textele din celelalte provincii românești, în primul rînd în Moldova secolului al XVII-lea, unde îl întîlnim în scrisul lui Varlaam și Dosoftei.

În zona în care mai apare, astăzi, *custa*, este cunoscut și substantivul *im*, cu înțelesul de *tină, noroi, murdărie, lut, argilă*, pe care de asemenea îl întîlnim în *Palie* (40/23, 48/21).

Valoarea *Paliei* crește, apoi, prin frecvența relativ mare a cuvintelor *român, românesc*, în paginile ei. Nu vom afirma, cum s-a susținut la un moment dat, că cele două cuvinte ar apărea aici pentru prima dată, din moment ce le întîlnim și în alte texte, în primul rînd în unele traduceri ale lui Coresi (*Întreb. creștinească*, p. 16, *Psaltirea* și *Tetraevanghel*, în epilog!), dar putem afirma că *Palia* a contribuit la familiarizarea vorbitorilor cu vocabulele respective.

Limba noastră veche a impus, în scris, sinonimul *muiere*, deși exista *femeie*. Tot așa a fost preferat *prunc*, în locul lui *copil, băiat, cocon*. Această „alegere" ne obligă să conchidem că limba literară s-a format în nordul Carpaților, adică acolo unde erau și mai sînt obișnuite, în vorbire, cele două cuvinte *(muiere* și *prunc)*.

În cazul lui *muiere* trebuie să ne mai gîndim la un amănunt, care scoate, și el, în evidență, rolul *Paliei* la impunerea graiurilor ardelenești ca bază a limbii noastre literare. Textul acesta este singurul, după informațiile pe care le deținem, în care substantivul *femeie* își mai păstrează încă sensul etimologic, din limba latină, acela de *familie*. În toate trei cazurile, în care îl întîlnim în *Palia* (40/12, 86/21, 197/18), sensul este cel etimologic, nu cel de azi.

Starea aceasta de lucruri ne ajută să înțelegem de ce limba veche și, după ea, limba literară de mai tîrziu, a preferat, în numeroase cazuri, pe *muiere*. Sinonimul *femeie* a fost evitat tocmai din cauza caracterului său ambiguu; traducătorii *Paliei* au socotit că nu pot recurge la același cuvînt pentru ambele noțiuni *(femeie* și *familie)*, deosebite, sensibil, între ele. Așa se explică faptul că, în cele douăsprezece texte (nouă din secolul al XVI-lea și trei din al XVII-lea), pe baza cărora C. Dimitriu a alcătuit un *Dicționar de frecvență al limbii române vechi*, substantivul *femeie* a fost înregistrat numai de douăzeci de ori în vreme ce sinonimul său *muiere* ne întîmpină de cinci sute șaptezeci și două de ori. În cele douăzeci de apariții ale lui *femeie* sînt socotite și cele trei din *Palia de la Orăștie*, unde am văzut că sensul cuvîntului este altul decît cel de azi. Și dacă, mai departe, observăm că alte cincisprezece apariții sînt consemnate în Cazania lui Varlaam (din secolul al XVII-lea, în Moldova!), nu mai rămîn decît două și anume, una în *Tetraevanghel* și cealaltă în *Cazania* a doua, a lui Coresi. Se poate afirma, deci, că *femeie*, cu înțelesul lui de astăzi, nu exista în limba scrisă a secolului al XVI-lea, că, peste tot, îi luase locul sinonimul lui din graiurile ardelenești.

Caracterul regional al limbii din textul nostru poate fi pus în lumină și altfel. *Palia* este una dintre puținele traduceri, din perioada veche, în care apar cuvintele *vreavă* (=strigăt, murmur, protest) și *vrevi* (=murmura, protesta, cîrti, striga), considerate, de unii specialiști, ca avînd origine veche slavă, bulgărească ori sîrbocroată. Din aceeași familie mai fac parte *vreăvătă*, cu înțelesul de *gălăgie* (înregistrat de anchetatorii ALR II/248) și *vrevitor* din *Anonymus Caransebesiensis*.

Ca și în cazul lui *custa* și al lui *im*, al lui *muiere* și al lui *păcurar*, cuvintele *vreavă* și *vrevi* continuă să fie vii în vorbirea din Hunedoara și Banat. Toate acestea fac dovada că așa numitele *arhaisme*, întîlnite, adică, numai în scrierile vechi, se confundă, adesea, cu *provincialismele* și cu *regionalismele*, cu acele cuvinte care nu sînt cunoscute în limba literară și circulă numai în vorbirea unor oameni, relativ puțin numeroși, pe arii geografice restrînse.

Din cele spuse pînă aici, ca și din alte probe care ar mai putea fi aduse, atît din domeniul vocabularului, unde întîlnim ardelenisme ca: *astară, batăr, bărat, băsău, berc, beseadă, besedui, brîncă, celui, ceteră, ciurdă, făgădaș, hasnă*, (și derivatul *hăsnui*!), *întăroșa, nea, nișlotă* (cu înțelesul de lipsă), *oacăr, ospăț, pită, tar, tăroasă, tîrnaț, vă* (=du-te), *varmigie, vipt, zagău* etc., cît și cel al foneticii, unde avem: *arepă; are* și *fune*, în loc de *arie, funie; i* și *e* nevelarizați: *ațîța, beutură, dinsul, înțerca, riu, singe, strimb, strimbătate, strimt, stringe, strinsură, tinăr, țiță*; menținerea lui *n* în cuvinte ca: *dintîniu, întîniu, mîngînietură, pustine*. Avem apoi *giolgi*, în loc de *giulgi, rumpe, tîlni*, ori din morfologie unde am reținut *un slugă* (în loc de *o slugă*, masculin în locul femininului din limba literară de azi!) și pluralul lui *gol*, cu *l* păstrat, adică goli etc. Tot ca o reflectare a graiurilor din sud-vestul Transilvaniei trebuie explicate formele verbale de imperativ negativ, formate de la infinitivul lung (nu *cîștigareți*, nu *cugetareți*, nu *facereți*, nu *judecareți*, nu vă *prigonireți*, nu vă *teamereți*, nu mă *țineareți*, nu-i *vărsareți* sîngele etc.) ori numeroasele construcții inverse, de tipul *acoperi-ră-se, aduce-te-voi, ajunge-mă-va, blagoslovi-te-voi, cinsti-te-vom, despărți-se-vor, duce-l-voi, hicleniră-se, omorî-mă-vor, rugămu-te* etc., etc., care vor căpăta valori deosebite, în limba literară din secolul al XIX-lea, prin Eminescu și Coșbuc, în primul rînd, și vor constitui o trăsătură fundamentală în scrisul lui Octavian Goga.

Așa stînd lucrurile, nu mai încape nici o îndoială că limba *Paliei de la Orăștie*, întocmai ca cea a traducerilor coresiene, s-a închegat pe graiurile din sudul Transilvaniei. Acolo este Toscana noastră și textul *Paliei*, fiind preluat, fără modificări importante, de unii traducători de mai tîrziu, în frunte cu cei ai *Bibliei de la București* (1688), a avut un rol neîndoielnic la fundamentarea limbii române literare.

Gavril Istrate

Tangențele lui Aurel Vlaicu cu Sibiul

100 de ani de la naștere (1882—1982)

Se împlinesc o sută de ani de cînd a văzut lumina zilei genialul aviator Aurel Vlaicu. Evenimentul se cade să fie prăznuit, pentru că mari și numeroase sînt vredniciile sale.

La minunata salbă a jubileului fie-ne îngăduit să dăm și noi expresie sentimentelor noastre de gratitudine vorbind despre tangențele lui Aurel Vlaicu cu Sibiul.

Pentru a se scutura de atmosfera neprielnică avîntului său creator Aurel Vlaicu a părăsit colegiul reformat Kuhn din Orăștie și într-o dimineață tîrzie din toamna lui 1900 și-a mutat la liceul unguresc din Sibiu nu numai cărțile și caietele ci și atelierul pe care-l înfiripase la Orăștie.

Și astfel un băiat înalt, cu o ținută distinsă, cu ochii negri și melancolici în haină neagră, cu guler înalt alb și scrobit, prin care se încadra atît de sever în sfera preocupărilor sale serioase, își făcu apariția în lumea școlarilor din Sibiu. În mînă ținea, cu o legitimă mîndrie miniatura unui aeroplan, pe care îl lăsa văzut cu cea mai mare bunăvoință.

Ghemuit între șuruburi și rotițe, în Sibiu lucra zi și noapte la perfecționarea mașinei sale. Chiar și în orele de clasă ale liceului umbla cu gîndul numai la mașină. Deși Vlaicu era sociabil din fire nu era iubit de colegii săi tocmai pentru afirmarea sa tot mai des repetată: „eu am să sbor!"

Singur clarvăzătorul Octavian Goga l-a înțeles. Într-o scrisoare trimisă lui Vlaicu, Goga spunea: „Ți-am spus de atîtea ori că ai talent, care iese la iveală, ori mai curînd ori mai de vreme. Sînt sigur de succesul tău și de aceea am încredere în tine, cu toată lipsa mea de pricepere mecanică".

După terminarea liceului Sibiul deveni pentru Vlaicu un oraș adoptiv. Venea la Sibiu mai ales pentru a-l întîlni pe O. Goga, la redacția revistei „Luceafărul".

La Sibiu Vlaicu a realizat un zbor de mare succes, în 24 septembrie 1911, pe o furtună puternică, ceea ce n-a izbutit pînă atunci nici un alt aviator.

Sibiul este încărcat de amintirile lui Aurel Vlaicu. Nu numai urmele pecetluite în clasele liceului, nu numai odăița din Spinarea Cîinelui, unde chibzuia în singurătate, ci și documentele epocii aprofundează viața fostului sibian, Aurel Vlaicu.

În istoricul liceului din Sibiu autorul Ion Stanciu apoteozează vrajba care stăpînea inima „celui mai serios inventator român de avioane". Profesorul Petru Munteanu, autorul unei reușite monografii a liceului „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, pricepînd minunile istoriei pe cei doi ași ai gîndirii și simțirii românești: — Lazăr și Vlaicu — îi așează cap de coloană în galeria oamenilor reprezentativi.

În cartea: „Oameni de ispravă", literatul A. P. Bănuț închină trei capitole cuceritorului văzduhului: Aurel Vlaicu.

Presa contemporană a scris elogios despre Aurel Vlaicu. Primatul îl deține revista Luceafărul a lui O. Goga, urmează apoi revista Transilvania și ziarele Tribuna, Foaia poporului, Telegraful Român și oficiosul german Tageblat, care au vestit că Aurel Vlaicu a urcat mai repede, mai ușor și mai sus decît alte tipuri de avioane.

E greu de zugrăvit durerea sibienilor la prăbușirea aviatorului. În memorabila zi de 13 sept. 1913 Telegraful Român publicase un articol de fond despre Vlaicu. Octavian Tăslăuanu, Lazăr Triteanu și Dr. Ion Fruma au prezentat sentimentele de compasiune și admirație, la înmormîntarea marelui inventator. La propunerea lui Ion Agîrbiceanu și a lui Andrei Bârseanu comitetul central al Astrei a decis ridicarea unui monument lui Aurel Vlaicu.

Reprezentanții culturii din Sibiu au folosit multe prilejuri pentru a dovedi o nestrămutată prețuire și dragoste față de omul original și de mare inteligență, care cu avionul inventat de el a fixat linia longitudinală a românilor, de la București la Arad.

Prof. *Nicolae Neaga*

Datoriile creștinești...

(Continuare din pag. a 2-a)

menirea morților, e sărăcusta (tesaracostă), ziua a patruzecea, însemnînd liturghia la 40 de zile după moarte.

Atît sărindarul cît și sărăcusta „se întemeiază pe credința populară (de origine monahală) că în a 40-a zi de la moarte, după ce sufletul a străbătut cele 25 de vămi ale văzduhului și a vizitat raiul și iadul, se înfățișează la judecata particulară, pentru a i se hotărî soarta provizorie pînă la judecata din urmă, soartă care se poate ușura, prin mijlocirile și milosteniile făcute de cei vii în folosul morților. La sfîrșitul celor 40 de Liturghii se face Liturghie cu parastas și se pomenesc toate pomelnicele expirate, ceea ce în popor se numește dezlegarea sau slobozirea sărindarelor".

Pr. Prof. Ene Branișteste vorbește și de unele practici „care s-au încetățenit în unele părți ale Bisericii noastre de a dezgropa osemintele morților la șapte ani, cînd corpul a putrezit și cînd încetează pomenirea anuală a mortului și cu această ocazie se face panihida și parastasul (unii fac din nou slujba înmormîntării), pentru a fi înhumate din nou, în aceleași morminte sau în altă parte".

E obiceiul general, tot ca un semn al dragostei pentru cei morți, ca cei vii să poarte haine de doliu un timp mai îndelungat. Această practică își are temei în V. T. unde cei trecuți la cele veșnice se jeleau timp de 30 de zile. Așa „au plîns fiii lui Israel pe Moise, în șesurile Moabului, la Iordan, aproape de Ierihon, treizeci de zile, pînă s-au împlinit zilele de jelit și de plîns după Moise" (Deuter. 34, 8). Acest obicei de a purta haine de doliu pentru cei morți corespunde și cu firea omenească, care nu se poate ușor împăca cu despărțirea de cei dragi, deși unii Sfinți Părinți sînt împotriva acestui obicei fiind incompatibil cu învățătura creștinească care spune că moartea e numai o schimbare la o viață mai fericită.

Tot din dragostea pe care cei vii o poartă celor adormiți în Domnul e și practica veche de a nutri pe cei săraci și de a le împărți din bunurile acestora.

Împlinirea tuturor acestor datorii creștine față de cei trecuți la cele veșnice sînt un reflex al iubirii pe care o purtăm tuturor celor adormiți dintre neamurile noastre, iubire concretizată în cuvintele Sf. Pavel: „Fraților, despre cei ce au adormit, nu voim să fiți în neștiință, ca să nu vă întristați ca ceilalți, care nu au nădejde. Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem) că Dumnezeu, pe cei adormiți întru Iisus, îi va aduce împreună cu El" (I Tes. 4, 13—14).

Tot Sf. Pavel îndeamnă pe creștini să facă rugăciuni pentru cei morți ,cînd zice: „Faceți în toată vremea, întru Duhul, tot felul de rugăciuni și de cereri, și întru aceasta privegheați cu toată stăruința, rugîndu-vă pentru toți sfinții" (Efes. 6, 18).

Să ne rugăm mereu cu Sf. Biserică pentru „toți cei adormiți din neamurile noastre, strămoși, moși, părinți, frați, surori, și pentru toți cei dintr-o rudenie cu noi, pe fiecare după numele său, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa".

Și frumoasele cimitire cu cruci sculptate și morminte presărate cu flori sînt un semn al îndatoririlor noastre creștinești pentru cei trecuți la cele veșnice. Toate sînt spre veșnica lor pomenire.

Vrednici slujitori la altarul culturii noastre teologice:

Pr. prof. dr. Grigorie Marcu în cel de al 8-lea deceniu de viaţă

Începutul noului an universitar 1982/1983 a prilejuit omagierea personalităţii unuia dintre vrednicii dascăli ai Institutului nostru: pr. prof. dr. Grigorie Marcu, retras la pensie după o prodigioasă activitate de 46 de ani.

Sărbătoritul s-a născut într-o famile preoţească, în loc. Broşteni, jud. Sibiu, la data de 7 decembrie 1911.

Studiile liceale le face la Blaj (primele două clase) şi la Liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, unde îşi ia bacalaureatul în 1929. În toamna aceluiaşi an îl găsim student la Facultatea de Teologie din Bucureşti. Aici frecventează primii trei ani de studii. Ultimul an îl face la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, devenind licenţiat în noiembrie 1933.

Prin purtarea de grijă a mitropolitului Nicolae Bălan urmează, între 1933—1934, studii de specializare la Facultatea de Teologie din Atena şi între 1934—1936 la Facultăţile de Teologie catolică şi protestantă din Breslau (astăzi Wroclaw).

Doctoratul îl obţine la Cernăuţi, în iunie 1939, cu teza: „Antropologia paulină", lucrată sub îndrumarea pr. prof. dr. Vasile Gheorghiu.

Activitatea didactică o începe în toamna anului 1936 cînd e numit profesor suplinitor la catedra de Studiul Noului Testament de la Academia Teologică „Andreiană". Se titularizează la aceeaşi catedră în ianuarie 1941. În 1943, ca urmare a ridicării Academiei teologice la rang universitar, e încadrat ca profesor agregat universitar, iar în 1946 ca profesor titular universitar.

S-a impus, de la început, prin temeinica pregătire de specialitate, ca şi prin farmecul şi puterea unei exprimări totdeauna clare şi cursive. Orele de curs şi seminarii au dobîndit, prin vigurosul său talent pedagogic, caracter festiv. Generaţiile de studenţi pe care i-a pregătit au păşit în viaţă înarmaţi cu cele mai profunde convingeri şi cu bogate cunoştinţe teologice. Dascălul lor le-a imprimat în suflet imaginea vie a Mîntuitorului Hristos, aşa cum se desprinde ea din paginile inspirate ale Noului Testament.

În persoana pr. prof. dr. Grigorie Marcu s-a îmbinat armonios misiunea de dascăl cu aceea de preot. A fost hirotonit diacon în 1936 iar preot în 1947. În această calitate a ilustrat, prin numeroase predici, amvonul catedralei mitropolitane, punînd şi aici în valoare darul oratoric cu care a fost înzestrat.

A vorbit frumos şi cu temei de la catedră şi de la amvon, dar ne-a lăsat şi pagini scrise de o mare valoare. Lista sa bibliografică este impresionantă, ea însumînd peste 1000 de titluri. Temele abordate au caracter biblic-teologic şi patriotic-cetăţenesc (pace, înfrăţire, colaborare, ecumenism). Dintre lucrările publicate în volum amintim: „Saul din Tars", Sibiu, 1939, 126 pag.; „Studii biblice", Sibiu, 1940, 100 pag.; „Antropologia paulină", Sibiu 1941, 315 pag.; „Procesul Mîntuitorului: Studiu juridic şi teologic" (în colaborare cu dr. I. Fruma), Sibiu, 1945, 348 pag.; „Epistola Sf. Ap. Pavel către Tit", Sibiu, 1947, 50 pag. Este coautor al manualului de „Studiul Biblic al Noului Testament pentru uzul studenţilor Institutelor teologice" (Ed. a II-a), Bucureşti, 1977.

Fiind un condeier experimentat, pr. prof. dr. Grigorie Marcu a îndeplinit unele însărcinări pe linie redacţională. Astfel, a fost director al „Revistei Teologice" din iulie 1936 pînă în decembrie 1947. În ianuarie 1954 i s-a încredinţat redacţia gazetei: „Foaia Bunului Creştin". A avut în grijă, apoi, apariţia colecţiilor: „Biblioteca Bunului Păstor" şi „Problemele vremii". Din 1956 şi pînă în 1976 a îndeplinit funcţia de redactor al revistei Mitropolia Ardealului".

Ca o confirmare a înaltului său prestigiu la catedră i s-a încredinţat conducerea Institutului nostru teologic, în calitate de rector, în perioada 1 sept. 1976—1 octombrie 1979.

A fost, de asemenea, deputat în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului.

A făcut parte din mai multe delegaţii ale Bisericii noastre la diferite congrese, conferinţe şi întruniri peste hotare (R. D. Germană, R. F. Germania, Grecia şi Suedia).

I-au fost conferite medalii şi alte distincţii din partea Bisericii şi a Statului.

În pragul celui de al 8-lea deceniu de viaţă îl întîmpinăm cu respectuoasa urare de sănătate şi noi înfăptuiri pe tărîmul scrisului teologic.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

Pr. prof. *D. Abrudan*

Pr. prof. Alexandru I. Ciurea la împlinirea a 70 de ani de la naştere

Unul dintre momentele festive la începutul noului an academic 1982—1983, de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, l-a constituit aniversarea a 70 de ani de la naşterea P. C. Pr. Prof. Dr. Alexandru I. Ciurea.

Sărbătoritul s-a născut la 17 noiembrie 1912, în comuna Tătărăni, jud. Vaslui (pe atunci Fălciu), fiind primul din cei cinci copii ai subofiţerului Ioan Ciurea şi ai soţiei sale, Natalia Ciurea. Tînărul Alexandru Ciurea a urmat Şcoala generală în comuna Răducăneni, apoi Seminarul teologic la Huşi (1924—1931), ultima clasă de seminar încheind-o la renumitul Seminar „Veniamin Costachi" din Iaşi (1932). Între 1932—1936 frecventează cursurile Facultăţii de teologie din Chişinău, unde în iunie 1936 obţine titlul de licenţiat în teologie, pe baza tezei: *„Un păcat împotriva unităţii Bisericii lui Hristos: Dezbinarea religioasă a românilor ardeleni (1698—1701"*. Trimis de Facultatea de teologie din Chişinău, studiază între 1936—1939 la Universitatea din Strasbourg, după care, întors în ţară, susţine în 1943 examenul de doctorat prin lucrarea intitulată: *„Figuri de ierarhi moldoveni: Iacob Stamati (1749—1803)"*, tipărită la Iaşi în 1946.

În anul 1941 a fost hirotonit diacon, iar în 1951 preot. A îndeplinit diferite funcţii ca: prefect de studii la Chişinău (1939—1940); asistent la catedra de Istoria Bisericii Române de la Facultatea de teologie din Iaşi, Cernăuţi şi apoi la Suceava (1940—1947); suplinitor al acestei catedre (1947—1948); iar după contopirea Facultăţilor de teologie din Bucureşti şi Suceava prin organizarea Institutului teologic de grad universitar din Bucureşti, se stabileşte în capitală îndeplinind la Institutul teologic de aici următoarele funcţii: asistent la Secţia istorică (1948—1950); conferenţiar spiritual cu sarcini didactice (1950—1963), apoi paralel conferenţiar pentru Istoria artelor (1956—1966); suplineşte din 1963 pînă în 1972 catedra de Istoria Bisericii Române, al cărei titular Pr. Prof. Gheorghe Moisescu se afla în misiune peste hotare, iar începînd cu 1 nov. 1972, pe cînd şi P. C. Sa se afla în misiune peste hotare, a fost titularizat la această catedră, post din care se pensionează la cerere în noiembrie 1977. În prezent P. C. Pr. Prof. Alexandru Ciurea este profesor consultant la Institutul teologic universitar din Bucureşti.

Pe lîngă activitatea sa didactică, pe care şi-a îndeplinit-o cu multă competenţă şi conştiinciozitate, P. C. Sa a mai îndeplinit şi alte funcţii, dintre care amintim: secretar al internatului teologic; grefier la Consistoriul central bisericesc; membru al Comisiei de pictură bisericească; prorector al Institutului teologic din Bucureşti ş. a. În noiembrie 1971 a fost detaşat de Patriarhia Română la Stockholm (Suedia), unde a activat pînă în aprilie 1978, înfiinţînd trei parohii ortodoxe române, cu 16 filiale, în patru ţări: Suedia, Finlanda, Norvegia şi Danemarca.

Începînd cu anul 1972 a înfiinţat şi publicat la Stockholm revista „Candela", cîte patru numere pe an, scoţînd în total 21 de numere, care au constituit o tribună de afirmare a culturii româneşti, de evidenţiere a trecutului nostru zbuciumat, dar mai ales de lansare a dorinţei poporului nostru de a cultiva raporturi de bună colaborare şi prietenie cu oamenii de bine din lumea întreagă. Tot la Stockholm, P. C. Sa a mai înfiinţat un Institut de studii româneşti şi o Bibliotecă românească.

Preotul Profesor Alexandru I. Ciurea a reprezentat Biserica noastră la diferite întruniri ecumenice şi a făcut cunoscută teologia românească, prin conferinţe şi comunicări, în diferite ţări ale Europei. P. C. Sa a adus şi o valoroasă contribuţie la promovarea şi afirmarea teologiei româneşti prin activitatea sa de cercetător şi publicist, care s-a concretizat în cele peste 300 de studii, articole, note, cronici, predici, recenzii, dări de seamă etc., publicate aparte şi în periodice din ţară şi de peste hotare.

Aniversarea a 70 de ani de la naştere îl surprinde pe Preotul Profesor Alexandru Ciurea în plină forţă creatoare, avînd pe masa de lucru încă multe proiecte ce-şi aşteaptă înfăptuirea, pentru care fapt rugăm pe bunul Dumnezeu să-l dăruiască cu sănătate şi sporite puteri de muncă pentru a sluji încă mulţi ani Biserica şi cultura românească.

Pr. Dr. *Viorel Ioniţă*

DIN VIAŢA BISERICEASCĂ ÎN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Îmbrăcată într-o frumoasă haină picturală, biserica nouă din Ungra, prot. Rupea, a fost resfinţită Duminică, 7 noiembrie 1982, de către Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

În cadrul Sf. Liturghii tînărul teolog O. Fulea a fost hirotonit întru diacon.

La sfîrşitul Sf. Liturghii au vorbit: P. C. prot. Gh. Opriş (Rupea), C. pr. Gh. Boorel, parohul local, distins şi hirotesit „iconom", şi d-l pastor evangh. luth. Wagner Friederich.

Cuvînt de învăţătură a rostit apoi Î. P. S. Mitropolit Antonie, care a explicat pe înţeles pericopa evanghelică din Duminica respectivă.

Vizita în ţara noastră a Graţiei Sale Dr. Robert Runcie, Arhiepiscop de Canterbury, Primat al întregii Anglii şi Mitropolit

Între 11—15 octombrie 1982, la invitaţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin, Graţia Sa Dr. Robert Runcie, Arhiepiscop de Canterbury, Primat al întregii Anglii şi Mitropolit a făcut o vizită oficială Bisericii Ortodoxe Române. Leaderul spiritual al Bisericii Anglicane a fost însoţit de următorii delegaţi: Reverendul Canonic Michael Moore, capelanul palatului, Reverendul Richard Chartres, capelanul reşedinţei arhiepiscopale şi Reverendul Robert Brown, capelanul Bisericii Anglicane din Bucureşti.

Aceasta este cea de a doua vizită făcută Bisericii Ortodoxe Române de către un Arhiepiscop de Canterbury, prima avînd loc în anul 1965, de către primatul Bisericii Anglicane din acel timp, Dr. Michael Ramsey. Continuarea schimbului de vizite între întîistătătorii celor două Biserici constituie o întărire a bunelor relaţii de colaborare care au existat şi există între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Angliei încă din perioada interbelică, cînd a avut loc vizita patriarhului Miron Cristea la Londra în anul 1935 şi care a urmat conferinţei anglicano-ortodoxe de la Bucureşti din anul 1935, cînd partea ortodoxă a recunoscut validitatea hirotonirilor anglicane.

Colaborarea între cele două Biserici s-a manifestat mai concret după cel de al 2-lea război mondial cînd s-au intensificat strădaniile, de ambele părţi, în vederea idealului creştin al unităţii, ceea ce a dus şi la realizarea unui dialog teologic anglicano-ortodox. Acest dialog, care are deja două decenii de existenţă, a dezbătut pînă acum teme de o importanţă majoră pentru viaţa Bisericii. De remarcat că Graţia Sa, Dr. Robert Runcie a avut un rol de mare importanţă în cadrul discuţiilor de dialog, în calitate de preşedinte al Comisiei teologice anglicane, manifestînd un interes deosebit pentru apropierea de ortodoxie, aşa cum a declarat adesea în cuvîntări că „anglicanismul se întîlneşte cu ortodoxia pe acelaşi drum al Sfinţilor Scripturi, al Sfinţilor Părinţi, al Sinoadelor ecumenice, al Sfintelor Taine, între care şi preoţia cu cele trei trepte ale ei".

Relaţiile ecumenice dintre Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Angliei au cunoscut noi realizări prin sprijinul pe care Biserica Anglicană l-a acordat pentru înfiinţarea parohiei ortodoxe române din Londra pentru credincioşii ortodocşi români care trăiesc în Marea Britanie.

Arhiepiscopul primat al Bisericii anglicane şi delegaţia care l-a însoţit au vizitat obiective bisericeşti din cadrul Arhiepiscopiei Bucureştilor şi Episcopiei Rîmnicului şi Argeşului.

În Bucureşti, Arhiepiscopul de Canterbury a vizitat instituţii centrale ale Patriarhiei Române şi Institutul teologic universitar.

În zilele de 13 şi 14 octombrie, oaspeţii anglicani au fost oaspeţii P. S. Episcop Iosif Gafton al Rîmnicului şi Argeşului. La Rîmnicul Vîlcea au fost întîmpinaţi şi de P. S. Arhiereu-vicar Gherasm Piteşteanul împreună cu funcţionarii eparhiali şi preoţi din oraş. După ce Arhiepiscopul de Canterbury, la dorinţa sa, a vizitat şi a fost găzduit la M-rea Dintr-un Lemn, a participat şi la un prînz oferit de Episcopia Rîmnicului şi Argeşului.

În ziua de 13 octombrie, Graţia Sa, Arhiepiscopul de Canterbury a fost primit de D-l Ion Roşianu, preşedintele Departamentului Cultelor. Au fost de faţă Prea Fericitul Patriarh Iustin împreună cu unii ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. S-au subliniat cu acest prilej relaţiile dintre cultele religioase din România, bunele relaţii dintre culte şi statul român, precum şi strădaniile cultelor religioase în sprijinirea vieţii noi a poporului român şi a păcii în lume.

În ziua de 14 octombrie, la Palatul patriarhal, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a oferit un dineu oficial în onoarea Graţiei Sale, Arhiepiscopul de Canterbury. Au luat parte: D-l Ion Roşianu, preşedintele Departamentului Cultelor împreună cu alţi colaboratori din Departament, membri ai Sfîntului Sinod; D-l H. Holmer, ambasadorul Marii Britanii la Bucureşti; conducători şi reprezentanţi ai cultelor din România; consilierii Ad-ţiei patriarhale şi Arhiep. Bucureştilor, membrii corpurilor didactice de la Institutul şi Seminarul teologic Bucureşti.

Cu această ocazie, Prea Fericitul Patriarh Iustin şi Graţia Sa, Arhiepiscopul Robert Runcie au rostit toasturi în care s-au exprimat şi subliniat bunele relaţii existente între Biserica Ortodoxă Română şi Biserica Anglicană şi dorinţa de a se continua aceste relaţii de apropiere şi colaborare. În toastul său, Arhiepiscopul de Canterbury a invitat pe Prea Fericitul Părinte Iustin să facă o vizită în Anglia în anul 1983. De asemenea, s-a evidenţiat dorinţa de pace a Bisericilor şi popoarelor noastre şi voinţa de a lupta pentru realizarea idealului de pace şi înţelegere între oameni şi popoare.

În ziua de 15 octombrie, Graţia Sa, Arhiepiscopul Angliei, însoţit de Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin şi alţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române au vizitat Întreprinderea de maşini grele Bucureşti unde au fost întîmpinaţi de Directorul general al acestui vestit complex bucureştean care a dat explicaţiile de rigoare.

În aceeaşi zi Graţia Sa, Arhiepiscopul de Canterbury însoţit de Prea Fericitul Patriarh Iustin a fost primit la Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România de către D-l Gheorghe Rădulescu, vicepreşedinte al Consiliului de Stat.

La orele 13, Ambasadorul Marii Britanii la Bucureşti, D-l H. Holmer a oferit un dineu la care au participat, pe lîngă delegaţia anglicană, şi Prea Fericitul Patriarh Iustin însoţit de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. Şi cu acest prilej s-au rostit toasturi de către cei doi întîistătători de Biserici în care s-a exprimat convingerea că schimbul de vizite între conducătorii Bisericilor şi în cazul de faţă vizita de cîteva zile a Primatului Bisericii Anglicane în România, precum şi discuţiile teologice şi ecumenice ce au avut loc, au constituit un alt pas înainte pe calea apropierii dintre Bisericile Ortodoxă şi Anglicană, a promovării unităţii creştine, a întăririi prieteniei dintre popoarele britanic şi român şi a slujirii păcii pe pămînt.

Arhim. *Nifon Mihăiţă*

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136 - 137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Anul 130 Sibiu, 1—15 decembrie 1982 Nr. 45—48/1982

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Păstorii din Betleem

Păstorii din Betleem sînt, pe de-o parte, figuri secundare în momentul istoric al întrupării Fiului lui Dumnezeu, descris de Evanghelistul Luca. Pe de altă parte, ei sînt primii dintre oameni care au vestit în lume Nașterea Domnului. Ei au fost cei dintîi învredniciți să vadă pe dumnezeiescul Prunc și să se închine Lui.

Sfînta Scriptură și Tradiția Bisericii nu ne comunică numele lor, cu toate că vestea cea bună transmisă de ei lumii a îmbrăcat multe forme: colinde, cîntări bisericești și reprezentări religioase, toate încercînd să imortalizeze întîlnirea lor cu Fiul lui Dumnezeu, în staulul de lîngă Betleem.

Dar păstorii nu pot fi înlăturați din icoana care înfățișează Nașterea Domnului. Ei reprezintă mulțimile, popoarele de pretutindeni care și-au deschis inima și au primit cu bucurie venirea Fiului lui Dumnezeu în lume.

Ei reprezintă, peste veacuri, inimile credincioase și mințile deschise care au alergat și aleargă în aceste sărbători la biserică, să-L primească pe Hristos în inima lor și să i se închine ca unui Mîntuitor.

Ei sînt înaintașii tuturor acelor oameni care îl mărturisesc pe Hristos în lume și duc vestea mîntuirii.

Ei au intrat în conștiința credincioșilor în colinde, în cîntări și reprezentări religioase, fiind așezați alături de magii de la răsărit și față în față cu Irod, cel ce căuta să ia viața Pruncului Iisus.

† VASILE
Episcopul Oradiei

(Continuare în pag. a 2-a)

Republica la a 35-a aniversare

Între înfăptuirile naționale de importanță istorică, proclamarea Republicii se înscrie în șirul momentelor de hotar marcate de anii 1859, 1877, 1918 și 1944, actul de la 30 decembrie 1947 reprezentînd consecința lor firească. Pentru o țară care și-a dobîndit independența deplină păstrarea unei forme de guvernămînt anacronice în frunte cu un conducător de neam străin ar fi însemnat o contrazicere în sine. Noua formă democratică republicană de guvernămînt era cerută de însăși logica transformărilor social-politice care au urmat eliberării României de sub dominația fascistă la 23 august 1944.

La 30 decembrie 1947 poporul român a instituit Republica pe care o visaseră înaintașii, care să-i dea posibilitatea de a-și realiza plenar potențele creatoare în toate domeniile de activitate, de a se impune cu adevărat în rîndul națiunilor lumii.

Actul istoric de acum 35 de ani nu a fost numai unul care a înlocuit termenul de regat cu cel de republică pe frontispiciul țării, ci a fost o schimbare profundă a chipului însuși al țării. Acesta a devenit mai bogat și mai armonios pentru că în anii Republicii peisajul țării s-a îmbogățit cu numeroase obiective industriale într-o armonie care a cuprins toate zonele țării, realizările din acești 35 de ani depășind de nouă ori tot ceea ce s-a acu-

Telegraful Român

(Continuare în pag. a 2-a)

ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS

— DREAPTA CREDINȚĂ ȘI FAPTA CEA BUNĂ —

1. Din an în an în această zi de 25 decembrie, ne întîlnim în biserici ca să ne aducem aminte și să sărbătorim împreună în rugăciuni de mulțumire și în cîntece de bucurie cel mai mare eveniment ce s-a putut petrece cîndva pe pămînt: Nașterea Domnului.

Potrivit promisiunii făcute strămoșilor noștri, la „plinirea vremii" *(Fac. 4, 4) Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat* „de la Duhul Sfînt și din Maria Fecioară" *în orașul Betleem din Țara Sfîntă.*

Poporul nostru dreptcredincios cîntă în colinde: „Astăzi s-a născut cel făr de-nceput", *adică cel veșnic,* „Cel de o ființă cu Tatăl", „Fiul cel din vecie".

Și tot în colinde de la copil pînă la cel nins de ani, fiecare mărturisește în zilele acestea, că pe acest Fiu din vecie, „Tatăl mi l-a trimis mie". *A fost trimis deci pentru fiecare din noi* „pentru noi și pentru a noastră mîntuire", *ca să ne răscumpere din păcatul strămoșesc și să ne învețe despre Tatăl, despre Sine ca Fiu și despre Duhul Sfînt, să ne învețe ce trebuie să credem, cum trebuie să trăim ca să fim fericiți aici pe pămînt și cum să dobîndim în viața viitoare Împărăția Cerurilor. Venind El de Sus, fiind trimis de Tatăl, știm că învățătura Lui este adevărată.* „Tu ai cuvintele vieții veșnice", *au recunoscut Apostolii (Ioan 6, 68) și El însuși și-a descoperit adevărata identitate, atunci cînd a spus limpede:* „Eu și Tatăl una sîntem" *(Ioan 10, 30).*

Drept aceea, cea dintîi încredințare pe care trebuie să ne-o reînnoim cu prilejul acestei mari sărbători este că Cel născut în Betleem a fost cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Numai reînnoindu-ne și întărindu-ne această credință ne vom putea bucura de darurile Nașterii Domnului, și ne vom hotărî să ne rînduim viața potrivit cu învățăturile Lui.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Taina cea din veac ascunsă

Poporul nostru dreptcredincios a numit praznicul Nașterii Domnului Crăciun. Cuvîntul Crăciun provine, potrivit unor cercetători, din limba străbunilor noștri, din limba latină: creatio. „Creatio" a dat în românește: Crăciun. Cît de adînc și frumos, în sensul ei ziditor, au înțeles străbunii Întruparea Domnului, Nașterea Mîntuitorului Iisus Hristos: ca o înnoire, ca o nouă creație.

Cugeta cu tristețe înțeleptul biblic: „Nimic nou sub soare!" (Eccles. 1, 9—10). Pentru ca Biserica să mărturisească prin glasul unui Părinte al ei, Sfîntul Ioan Damaschin: „Dumnezeu desăvîrșit se face Om desăvîrșit și săvîrșește cea mai mare noutate din toate noutățile, singurul nou sub soare, prin care se arată puterea infinită a lui Dumnezeu. Căci ce poate fi mai mare decît ca Dumnezeu să se facă Om" (Dogmatica III, 1). Iar aceasta este „Taina din veac ascunsă și de îngeri neștiută" care s-a descoperit la „plinirea vremii" și pe care Sfînta Evanghelie o spune simplu: „Cuvîntul Trup S-a făcut". S-a făcut ceea ce El Însuși a făcut. „Și noi am văzut slava Lui: slavă ca a singurului născut din Tatăl plin de har și de adevăr" (Ioan 1, 13).

Se rugaseră proorocii Vechiului Testament și ai lumii vechi să vadă slava și fața lui Dumnezeu: „Arată-Ți slava Ta" (Ieșire 33, 18) invoca Moisi. Sau cum se roagă Psalmistul: „Arată fața Ta robului Tău" (Ps. 30, 16); „Arată fața Ta și ne vom mîntui" (Ps. 79, 4). „O, Cel ce Însuți Te arăți, arată-Te și mie", rostește și un vechi imn din răsăritul îndepărtat, de pe unde au

Pr. prof. C. *Galeriu*

(Cont. în pag. a 5-a)

„Nașterea Ta, Hristoase Dumnezeul nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței, că întru dînsa cei ce slujeau stelelor de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarele dreptății și să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus, Doamne mărire Ție!"

Sf. Arhid. Ștefan

Cartea Faptelor Apostolilor ne prezintă structura familială a Bisericii primare, unde toate erau de obște, încît „niciunul dintre credincioși nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le aveau în comun" (F. Ap. 4, 32). Aceasta reprezintă kinonia socială în forma ei cea mai înaltă (vezi și F. Ap. 2, 42—47).

Cuvîntul Evangheliei se răspîndea cu mult spor prin predica Apostolilor și numărul creștinilor sporea necontenit.

Sfinții Apostoli, preocupați de propovăduirea Evangheliei, au socotit că este mai de folos să încredințeze slujirea la mese (agape), ca și celelalte mărunte îndeletniciri administrative unor oameni vrednici, înzestrați „cu duh și înțelepciune". Cuvîntul lor a plăcut „înaintea întregii mulțimi" și astfel au fost aleși șapte bărbați, vorbiți de bine, plini de credință și de Duh Sfînt care au fost puși înaintea Apostolilor, iar aceștia, în rugăciune, și-au pus mîinile peste ei.

După nume, toți par a fi eleniști. Oameni cu multă rîvnă, ei s-au remarcat prin dăruire față de misiunea la care au fost chemați și petru care au primit punerea mîinilor peste dînșii. Prin hirotonie ei au devenit persoane ecclesiastice și astfel s-au aflat permanent în preajma și în ajutorul Apostolilor.

Importanța slujirii lor rezultă din cuvintele Sf. Apostol Petru care vorbind de întrajutorarea semenilor îndemna ca: „fiecare să slujească altora, după darul pe care l-a primit..., ca în acest fel să fie slăvit Dumne-

† LUCIAN
FĂGĂRĂȘANUL
Episcop-vicar

(Cont. în pag. a 6-a)

Alăturîndu-ne colindătorilor care poposesc în aceste zile de luminat praznic pe la casele creștinilor, întîmpinăm și noi pe toți cititorii și colaboratorii, din țară și străinătate, ai Telegrafului Român, **cu sincera urare de pace și sănătate. Sărbători fericite!**

Românii din America și actul Unirii din 1918

Conștienți de unitatea etnică ce exista între românii de pe ambele versante ale Carpaților, imigranții noștri din Statele Unite au îndemnat și au luptat asiduu pentru desăvîrșirea procesului de unificare a tuturor ținuturilor locuite de români, întocmind în presa lor un întreg colaj de aprecieri favorabile la justețea acestui act.

Anticipînd evenimentele ce aveau să vină, ziarul *Românul* din Cleveland, O. scria în 1913: „Poate cît de curînd, mai curînd decît ne așteptăm, mai curînd decît ne închipuim, România va fi chemată să aducă la îndeplinire năzuințele noastre, dezrobirea neamului românesc". Și alte ziare împărtășeau această opinie: *Libertatea* și *Foaia Poporului* (Cleveland, O.), *Renașterea română* (Cincinnati, O.), *Românul American* (Detroit, Mich.), *Deșteaptă-te Române* (Hamilton Ont.), sau *Transilvania* (Youngstown, O.). La Chicago, Ill. profesorii universitari Paul și Gogu Negulescu editau bilingv *Roumania*, propunîndu-și a fa-

Prof. *Eugen Lazăr*

(Continuare în pag. a 5-a)

Prea Curata

Colind, închinat părinților mei țărani adormiți: Gherghina *și* Simion Isar.

Fecioara cu taina pe umeri cuprinsă
Țesută-n altiță cu aur în fir
Coboară prin stele din sfere desprinsă
Cu cerul măririi în Sfîntul Potir.

Pămîntu-i cuprins în potop de lumină
Păstorii plecară cu oile-n rai
În staul a rămas așternutul de fîn și sulfină
Și Duhul adie în țara din plai.

A-nflorit prin case și prin bătături
Colinda purtată de copii cu îngerii în față.
Stăm cu toții la masă și cinăm din vin și prescuri
Și te-așteptăm, Prea Curată, cu Luceafărul de dimineață.

Pr. *Ioan Ionescu*

Mesajul Bobotezei

„Glasul Domnului strigă peste ape..." Așa începe textul uneia dintre cîntările sărbătorii Arătării Domnului, adică a Bobotezei. „Glasul Domnului strigă peste *ape*". Peste care ape? Peste cele ale sufletelor. „Peste", adică stăpînind, dominînd mișcările sufletelor receptive acestui glas. Dumnezeu voiește să domine cugetarea, simțirea psihică și voința credincioșilor, pentru a-i călăuzi pe aceștia spre trepte superioare de viață, adică în mai multă dragoste față de El și aproapele.

Ideea asemănării apelor rîurilor și mărilor cu mișcările sufletești răzbate și în unele expresii românești, ca: „în toate apele"; „parcă nu-i în toate apele lui". Ceea ce înseamnă că cel vizat nu se află în echilibru sufletesc; nu are pace în cugetarea, simțirea sufletească și voința sa; în mișcările sau „apele" sufletului său.

„Glasul Domnului *strigă*", adică adresează un mesaj puternic atît în conținutul lui cît și în intensitatea și densitatea formei. El devine glas în conștiințe, glas al conștiinței.

Gheorghe Șoima

(Continuare în pag. a 6-a)

ASTĂZI S-A NĂSCUT HRISTOS

(Continuare din pag. 1)

Ştim că venirea Sa pe pămînt a fost proorocită încă din vechime de către proorocii Vechiului Testament: S-a ştiut dinainte că se va naşte din fecioară (Isaia 7, 14), că se va naşte în Betleem (Miheia 5, 1), că va fi numit Nazarinean (Matei 2, 25), că va pătimi şi va fi răstignit (Isaia 50, 6; 53, 5—9) şi El însuşi a proorocit despre Sine, că va muri şi după trei zile va învia (Matei 16, 21). Toate acestea s-au împlinit. Mai ştim că în viaţa Lui pămîntească a făcut multe minuni, a vindecat orbi, slăbănogi, leproşi, a înviat morţi, „dovedind cu putere" — cum spune Sfîntul Apostol Pavel — „că este Fiu al lui Dumnezeu" (Rom. 1, 4). De toate acestea trebuie să ne amintim astăzi, pentru ca recunoştinţa noastră să fie deplină faţă de Cel ce a coborît la noi, din Cer, şi să-L primim ca pe Cel mai de cinste oaspete al inimilor noastre, gata fiind să ne deschidem sufletele şi să-i primim învăţătura şi îndrumările.

2. Cel a cărui naştere o serbăm astăzi ni L-a descoperit pe Tatăl, pe Dumnezeu Cel pe care „nimenea din oameni nu L-a văzut" *(II Tim. 6, 16). Fără întruparea pe pămînt a Fiului, n-am fi ştiut niciodată nimic sigur despre Dumnezeu, pentru că numai Fiul* „care este în sînul Tatălui" *(Ioan 1, 18), numai Acesta L-a văzut (Ioan 6, 46) şi numai Acesta putea să ne dea despre El o mărturie neîndoielnică. Şi ne-a dat-o. Ne-a învăţat mai întîi că există Dumnezeu, că El este Acela care a zis despre Sine:* „Eu sînt Cel ce sînt" *(Exod 3, 14). Ne-a mai învăţat că Dumnezeu este Tatăl nostru (Matei 6, 9) şi că de la El* „vin toate lucrurile" *(I Cor. 8, 6), că* „toată darea cea bună şi tot darul desăvîrşit se pogoară de Sus, de la Părintele luminilor" *(Iacob 1, 17).*

3. Din purtarea de grijă faţă de noi, Tatăl ne-a trimis pe Fiul (Ioan 7, 33; 6, 44), ca să ne descopere voia Sa, să ni se descopere pe Sine ca Fiu al lui Dumnezeu şi să ne dea un îndrumar de viaţă. Acest îndrumar se cuprinde în Sf. Scriptură a Noului Testament. Tot ce ne-a învăţat Mîntuitorul vine de la Dumnezeu-Tatăl, precum Însuşi mărturiseşte (Ioan 10, 32), pentru că El şi Tatăl una sînt (Ioan 10, 30).

De aceea Fiului i se cuvine aceeaşi închinare ca şi Tatălui, căci scris este: „Toţi să cinstească pe Fiul, cum cinstesc pe Tatăl. Cel ce nu cinsteşte pe Fiul, acela nu cinsteşte nici pe Tatăl, cel ce L-a trimis" *(Ioan 5, 23).*

Să luăm dar aminte, prea iubiţi credincioşi, că nu sînt deloc pe calea cea bună, cei care zic: „Eu cred în Dumnezeu, cred într-o forţă superioară, dar nu cred că Hristos a fost Dumnezeu"! Acestora Iisus le dă avertismentul sever şi categoric: „Cel ce crede în Fiul are viaţă veşnică; iar cel ce nu crede în Fiul nu va vedea viaţa, ci mînia lui Dumnezeu va fi peste dînsul" *(Ioan 5, 36). Sfîntul Petru ne previne şi el în cartea „Faptele Apostolilor":* „Nu este mîntuire în nimenea altul, căci nu este alt nume sub cer, dat oamenilor, prin care trebuie să ne mîntuim" *(F. Ap. 4, 12).*

Nu ne mîntuim decît urmînd învăţătura şi poruncile Mîntuitorului Hristos. Fără El nu putem găsi drumul adevărului spre cele ce nu se pot afla prin puterea minţii omeneşti, spre tainele vieţii şi ale morţii, spre rostul nostru pe pămînt şi soarta noastră de după ce vom părăsi pămîntul. Despre toate acestea ne poate dezvălui adevărul numai Dumnezeu, cum şi spune însuşi Mîntuitorul cînd se numeşte pe Sine: „Omul care v-a spus adevărul" *(Ioan 8, 40).*

Sfîntul Pavel, mare învăţat şi filozof, şi-a format propria concepţie despre viaţă numai după întîlnirea cu Mîntuitorul şi pe aceasta a şi propovăduit-o în epistolele şi în călătoriile sale, precizînd peste tot că şi-a însuşit-o de la El, de la Hristos, căci numai Hristos a dat „adevărata învăţătură despre viaţă" *(Efes. 4, 21). De aceea acest uriaş apostol şi extraordinar gînditor face din Iisus Hristos premiza oricărei orientări în problemele sufletului şi ale destinului spiritual al oamenilor, cînd spune:* „Nimenea nu poate pune altă temelie, afară de cea pusă care este Iisus Hristos" *(I Cor. 3, 11).*

4. Fiul a venit ca să ni-L descopere învederat şi pe Duhul Sfînt, cea de a treia Persoană a Sfintei Treimi, pe care El îl numeşte „Mîngîietorul" *şi* „Duhul Adevărului" *(Ioan 15, 26). Acela care ne luminează mintea spre toată înţelegerea, spre gîndirea cea dreaptă, inspiratorul proorocilor* „Cel închinat împreună cu Tatăl şi cu Fiul". *În Simbolul Credinţei îl numim pe Duhul Sfînt şi* „Domnul de viaţă făcătorul". *Şi Mîntuitorul spune că:* „Duhul dă viaţă" *(Ioan 6, 63). Dumnezeu este* „Izvorul vieţii" *(Ps. 36, 9). Mîntuitorul spune şi El că a venit în lume* „pentru ca lumea viaţă să aibă şi s-o aibă din belşug" *(Ioan 10, 10).*

Viaţa, aşadar, vine de la Dumnezeu. Numai de la Dumnezeu. Drept aceea, să nu uităm nici o clipă acest adevăr şi să cinstim şi să apărăm viaţa ca pe darul cel mai de preţ al lui Dumnezeu. Trăim numai o dată. Să apărăm deci viaţa, unica noastră viaţă de pe acest pămînt, de toate ameninţările care o pîndesc, mai ales în vremea noastră. Nimeni nu are vreun drept asupra vieţii, nici măcar asupra vieţii sale, căci nu el şi-a dat-o. Cu atît mai mult nimeni nu are vreun drept asupra vieţii altcuiva, afară de Dumnezeu care a dat-o.

5. Proorocul Isaia, inspirat de Duhu Sfînt, a văzut cu sute de ani înainte evenimentul pe care-l sărbătorim noi astăzi, Naşterea lui Mesia. „Poporul care umbla întru întuneric — a scris el — a văzut lumină mare" *(Isaia 9, 2 cf. şi Matei 4, 16). Contemporanii lui Iisus au avut marele privilegiu de a fi martori ai întrupării, de a-l vedea pe Iisus, de a-L asculta. Noi cei de azi avem privilegiul de a fi ajuns pînă la noi mărturia celor ce L-au văzut şi L-au ascultat. Atît de mare, atît de puternică a fost impresia lăsată asupra lor de întîlnirea cu Iisus, atît de adînc i-a pătruns învăţătura Lui şi în aşa măsură i-au uimit faptele Lui, încît ei se declară incapabili să tacă, zicînd că* „nu pot să nu grăiască ceea ce au văzut şi au auzit" *(F. Ap. 4, 20). Mîntuitorul i-a luminat pe ei şi, prin ei, ne luminează acum pe noi. Să dăm slavă lui Dumnezeu pentru aceasta şi să ne arătăm vrednici de această descoperire ajunsă pînă la noi.*

Ne putem arăta vrednicia, în chip deosebit, prin două lucruri: prin păstrarea neştirbită a dreptei învăţături a Mîntuitorului, a dreptei credinţe, şi prin lucrarea faptelor celor bune. Numai aşa vom putea moşteni viaţa de veci, vom asigura sufletelor noastre bucuria şi pacea, iertarea de păcate şi „răspunsul cel bun la înfricoşătoarea judecată". *Căci* „Cel prin care toate s-au făcut" *(Ioan 1, 3), Cel care ne-a dat viaţa de pe pămînt, ne-a dat şi porunci cum s-o trăim, cum s-o administrăm ca să avem parte de ea şi dincolo.* „De vrei să intri în viaţa veşnică, păzeşte poruncile" *(Matei 19, 17).*

6. Spuneam mai înainte că e absolut obligatoriu, pentru a dobîndi viaţa de veci, să păzim mai întîi porunca păstrării neştirbite a dreptei credinţe, adică a credinţei ortodoxe. Cuvîntul „ortodox" *înseamnă* „drept credincios", *iar* „ortodoxie" *înseamnă* „dreaptă credinţă". *Luaţi deci aminte întîi şi întîi la aceasta! Păstraţi Ortodoxia.*

Că într-adevăr e important pentru mîntuire să credem drept, ne-o spune însuşi Mîntuitorul: „Cel ce crede în Fiul are viaţă veşnică" *(Ioan 3, 36). Sfîntul Pavel îndeamnă şi el:* „Ispitiţi-vă pe voi înşivă de vă aflaţi în credinţă" *(II Cor. 13, 5).*

Credinţa deci, cînd există, trebuie să fie dreaptă, căci zice tot Sf. Pavel că nu se merge „la întîmplare" *(I Cor. 9, 26), ci după o anumită rînduială (II Tim. 2, 5) şi anume după cum ne învaţă Biserica, pe baza Sf. Scripturi (II Tim. 3, 16) şi a Sfintei Tradiţii (Ioan 21, 25; I Ioan 1, 12; I Cor. 11, 2; II Tes. 2, 15). El însuşi le scrie Galatenilor că s-a verificat prin alţi apostoli dacă predica lui conţine învăţătura cea dreaptă,* „ca nu cumva să se ostenească în zadar" *(Gal. 2, 2).*

Se cuvine aşadar să ne păstrăm credinţa ortodoxă, aşa cum au păstrat-o moşii şi strămoşii noştri de-a lungul vreacurilor, pe acest scump pămînt românesc, sub glia căruia ei dorm în nădejdea învierii. Aceasta, cu atît mai mult cu cît noi avem credinţa noastră ortodoxă de la Apostoli — pe la noi a propovăduit Sf. Andrei — şi sîntem singurul popor din lume născut, după formarea din daci şi din romani, în acelaşi timp români şi ortodocşi. În această credinţă s-au mîntuit toţi cei din neamul nostru din vreac în veac. Nici nu se poate altfel, pentru că scris este: „Iisus Hristos şi ieri şi astăzi şi în veci e acelaşi" *(Evr. 13, 8).*

Poporul nostru s-a ferit întotdeauna de cei care au vrut să-l rupă de la credinţa ortodoxă. Mîntuitorul însuşi îi numeşte rătăciţi pe unii ca aceştia, zicînd: „Vă rătăciţi neştiind scripturile" *(Matei 22, 29), pe cei pentru care El, Hristos,* nu mai este astăzi ceea ce a fost ieri.

Sf. Pavel are cuvinte grele împotriva celor ce strică dreapta credinţă: „Dacă cineva învaţă altmintrelea şi nu urmează cuvintele cele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos şi învăţătura cea cuvioasă, acela e un trufaş care nu ştie nimic, dar e molipsit de patima de a grăi mult şi a da război de vorbe, din care se naşte răutatea, pricinile, hulele, bănuielile, viclenia, certurile deşarte între oameni cu mintea stricată şi străini de adevăr care socot că cuvioşia ar servi la cîştig". *După ce-i descrie astfel porunceşte:* „De unii ca aceştia depărtează-te" *(I Tim. 6, 3—5). În Epistola către Galateni îi dă anatema pe cei care voiesc* „să prefacă — *adică să răstălmăcească* — Evanghelia lui Hristos" *(Gal. 1, 8), iar pe Timotei îl îndeamnă să-i sfătuiască pe unii rătăciţi din Efes* „să nu mai înveţe altmintrelea", *ci să întărească* „dumnezeiasca credinţă" *cea primită de la El.*

Sf. Pavel ştie că toţi aceşti „iubitori de dispute nebuneşti şi zadarnice" *(II Tim. 2, 23) chiar dacă zic că îl propovăduiesc pe Hristos* „nu-l propovăduiesc cu gînd curat" *(Fil. 1, 16) şi strică Biserica lui Dumnezeu, pervertesc sufletele oamenilor care sînt Biserica lui Dumnezeu. Apostolul nu e în nici o împrejurare îngăduitor cu unii ca aceştia. Iată ce mustrare le face şi cu ce ameninţare cumplită îi avertizează:* „De va strica cineva Biserica lui Dumnezeu, şi Dumnezeu îl va strica pe acela" *(I Cor. 3, 17).*

Despre aceasta socotesc a fi destule mărturiile pe care le-am adus din Sf. Scriptură, ca să vă bucuraţi toţi cei care ţineţi dreapta credinţă, şi să vă feriţi de cei rătăciţi. Pe cît puteţi, încercaţi să le arătaţi calea cea dreaptă căci scris este: „De se va rătăci cineva din voi de la adevăr, şi-l va întoarce cineva să ştie acela, că cel ce a întors pe păcătos de la calea lui greşită a mîntuit suflet de la moarte şi şi-a acoperit mulţime de păcate" *(Iacob 5, 19—20).*

7. Cel de al doilea lucru despre care Mîntuitorul ne-a învăţat că e absolut necesar pentru dobîndirea mîntuirii, pe lîngă dreapta credinţă, e fapta cea bună. *Să nu fim dintre aceia care-l lăudăm pe Dumnezeu numai cu cuvîntul. Mîntuitorul vrea de la noi mai întîi schimbarea inimii. Zicea despre unii care îi ascultau predica:* „Poporul acesta se apropie de Mine cu buzele sale şi mă cinsteşte cu limba, iar inima lor este departe de mine" *(Matei 15, 8). Cum trebuie să fie o inimă apropiată de Dumnezeu? Să fie bună. Să fie plină de dragoste pentru aproapele, plină de compasiune pentru suferinţa altora, plină de generozitate faţă de nevoile altora.* „Din aceasta vor cunoaşte oamenii că sînteţi ucenicii mei, de veţi avea dragoste între voi" *(Ioan 13, 35). Iar dragostea aceea e adevărată, care se arată prin fapte.* „Nu tot cel ce-mi zice Doamne, Doamne, va intra în Împărăţia Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu care este în Ceruri" *(Matei 7, 21).*

Aşa au înţeles şi ucenicii Săi această învăţătură. Sfîntul Iacob spune chiar că: „Credinţa fără fapte este moartă" *(Iacob 2, 20) şi ne îndeamnă să fim nu numai* „auzitori" *ai învăţăturii, ci şi* „împlinitori" *(Iacob 1, 22).*

Să fim încredinţaţi că dacă vom păstra dreapta credinţă şi dacă ne vom strădui spre toată fapta cea bună, Dumnezeu va lua aminte la nevoile noastre şi va asculta rugăciunile noastre, precum este scris: „De este cineva cinstitor de Dumnezeu, şi face voia Lui, pe acela îl ascultă" *(Ioan 9, 31). Să ne străduim în toate după putere, şi să ţinem măsura care nu dă greş niciodată:* „Ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi asemenea" *(Luca 6, 31).*

Republica la a 35-a aniversare

(Continuare din pag. 1)

mulat de-a lungul secolelor în economia românească de pînă atunci. Agricultura, care a fost cooperativizată, şi-a sporit în acest răstimp producţia de trei ori şi jumătate. Ştiinţa şi cultura românească au înregistrat realizări nemaicunoscute. Festivalul naţional „Cîntarea României" a cuprins în circuitul culturii pături largi de oameni, a dus la descoperirea a numeroase talente din rîndul oamenilor muncii.

Pe plan extern Republica Socialistă România desfăşoară o politică dinamică şi prestigioasă. Prestigiul internaţional al acestei politici a aşezat ţara noastră pe harta conştiinţei lumii contemporane. Iniţiativele României şi ale Preşedintelui ei Domnul Nicolae Ceauşescu în cadrul O. N. U. pentru măsuri concrete în vederea dezarmării, pentru educarea tineretului în spiritul păcii şi prieteniei se bucură de recunoaştere unanimă. Ca stat european ţara noastră desfăşoară eforturi susţinute în direcţia realizării securităţii şi păcii în Europa, pentru instaurarea pe continent a unui climat nou de înţelegere şi cooperare între toate statele. Recenta călătorie a Domnului Preşedinte Nicolae Ceauşescu în ţări ale Asiei de Sud-Est confirmă şi ea dorinţa ţării noastre de a întreţine relaţii cu toate statele lumii într-un climat de pace şi respect reciproc.

Anii Republicii sînt şi ani ai Bisericii ai cărei credincioşi sînt fii ai Patriei şi contribuie şi ei la dezvoltarea acesteia. Pentru Biserica noastră noua formă de guvernămînt a făcut posibilă dobîndirea unei depline libertăţi religioase şi realizarea unor paşi importanţi pe calea colaborării cu celelalte culte printr-un ecumenism apreciat atît la noi cît şi peste hotare.

Biserica Ortodoxă Română îşi aduce contribuţia la viaţa ţării şi prin participarea ei, în cadrul Frontului Democraţiei şi Unităţii Socialiste, la discutarea tuturor aspectelor vieţii societăţii româneşti socialiste.

În anii Republicii Biserica noastră a cunoscut o înnoire a tuturor aspectelor vieţii ei.

Noul climat din anii Republicii a făcut posibilă o participare rodnică a Bisericii Ortodoxe Române la activităţile diferitelor organisme bisericeşti şi ecumenice internaţionale, participare care contribuie la apropierea şi înţelegerea oamenilor de pe diferite meridiane ale globului.

Acestea toate sînt realizări care fac ca Biserica noastră să întîmpine cu sentimente de mîndrie şi de dragoste sărbătoarea Republicii.

Păstorii din Betleem

(Continuare din pag. 1)

Colinda spune atît de frumos:
„Trei păstori se întîlniră / Şi aşa se sfătuiră / Haideţi fraţilor să mergem / Floricele să culegem / Şi să facem o cunună / S-o împletim cu voie bună / Şi s-o ducem lui Hristos / Să ne fie de folos / Raza soarelui, floarea soarelui / Să ne fie de folos."

Se scapă însă din vedere că păstorii din Betleem, ca de altfel toţi cei ce au misiunea de a fi păstori aveau o răspundere mare. Aceea de a păzi turmele de lupii cei răpitori. Sf. Scriptură spune că în noaptea sfîntă *„erau nişte păstori care stăteau de strajă împrejurul turmelor lor".* Nu dormeau, deşi era noapte. Dar în noaptea sfîntă le-a fost dat să vadă şi să audă ceva neobişnuit. Nu fuseseră pregătiţi pentru o asemenea privelişte. Dar ce au văzut şi ce au auzit ei? Să lăsăm să ne spună Sfîntul Evanghelist Luca: *„Un înger li s-a arătat şi le-a zis: Nu vă temeţi. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul. Că vi s-a născut azi Mîntuitorul, care este Hristos-Domnul, în cetatea lui David"* (Luca II, 10—11). *„Pe cînd le spunea acestea, mulţime de oaste cerească lăuda pe Dumnezeu, cîntînd: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, întru oameni bunăvoire"* (Luca II, 14).

Ei au văzut, la început şi au auzit cetele îngereşti, care le-au spus cea mai însemnată şi mai plină de bucurie veste că li s-a născut un Mîntuitor. Ei au auzit cea mai frumoasă şi mai cuprinzătoare cîntare care a răsunat în lume, preamărirea lui Dumnezeu, cu pacea şi bunăvoirea între oameni.

La început păstorii au fost cuprinşi de teamă, dar îndată au primit vestea cu bucurie, cu bucurie care nu era numai a lor ci bucuria întregului popor, bucuria întregii omeniri pentru marele dar al mîntuirii adusă de Hristos.

După ce îngerii au cîntat imnul măririi lui Dumnezeu şi al păcii în lume, păstorii vorbeau unii către alţii: *„Să mergem dar pînă la Betleem, să vedem cuvîntul acesta ce s-a făcut şi pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut"* (Luca II, 15).

„Ducîndu-se au văzut pe Maica Domnului şi pe Iosif şi pe prunc culcat în iesle" (v. 16).

Întîlnirea păstorilor cu Dumnezeescul prunc a prefăcut teama din inima lor în bucurie. Ei s-au convins că cele spuse de înger sînt o realitate, un adevăr pe care se întemeiază credinţa şi nădejdea lor în Mesia. Ei au văzut aici pe Fiul lui Dumnezeu în chip de prunc, pe Maria şi pe dreptul Iosif. Cu toată înfăţişarea simplă şi săracăcioasă în care s-a împlinit vestea îngerilor, ei nu s-au îndoit, nu s-au retras, ci au intrat în sălaşul dumnezeiesc şi s-au închinat lui Iisus ca Mîntuitorului lumii.

Evanghelia aminteşte încă ceva despre păstori: *„Ei s-au întors, slăvind pe Dumnezeu, pentru toate cîte auziseră şi văzuseră, precum li se spusese."*

Dar în acelaşi timp au devenit solii acestei minuni, vestitorii ei: *„Şi toţi cîţi auzeau se mirau de cele spuse lor de către păstori. Numai Maica Domnului păstra toate aceste cuvinte, punîndu-le în inima sa"* (Luca II, 17 ş. u.).

Iată-i aşadar pe păstorii din Betleem într-o întreită înfăţişare în momentul în care au aflat de la îngeri vestea Naşterii Domnului.

Au fost cei dintîi primitori ai descoperirii tainei „din veac ascunsă şi de îngeri neştiută" pînă la Naşterea Domnului.

Apoi au venit îndată şi au văzut pe Domnul Iisus culcat în iezle şi pe Maria, şi s-au bucurat închinîndu-se ca unui Mîntuitor. De acum viaţa lor s-a schimbat radical.

În al treilea rînd ei au început a vesti această taină. Au devenit vestitori şi mărturisitori ai lui Hristos în lume. Se cuvine să vedem în aceste atitudini spirituale ale păstorilor din Betleem cele trei ipostaze în care sîntem chemaţi să primim şi să trăim în viaţă Naşterea Domnului. Să avem inimile larg deschise pentru primirea lui Hristos, să vedem că El este Domnul şi Mîntuitorul lumii şi să-L vestim cu cuvîntul şi cu fapta. Hristos se naşte măriţi-L!

LĂUDAŢI ŞI CÎNTAŢI

Maica Sfîntă şi-a pornitu

V. POPOVICI

Maica Sfîntă şi-o pornitu,
Refren: *Hai lerului Doamne* *
Maica Sfîntă şi-o pornitu,
Să meargă-n cîmpu-nfloritu,
La fereastra lui Crăciunu.
Măi Crăciune, măi bătrîne,
Fă-mi un pic de loc în casă.
Loc în casă nu-ţi pot face,
Du-te-n grajdu cailor,
Caii dacă o vedeau,
Din măsele ronţăiau,
Şi de-acolo s-o luat,
Jos la grajdu boilor,
Boii dacă o văzură,
Din rumegat se opriră,
Cu coarnele aşternură,
Cu abur o aburiră,

Toiag din rădăcina lui Iesei şi floare dintrînsul, Hristoase, din Fecioară ai odrăslit, Cel lăudat, din muntele cel cu umbră deasă; venit-ai întrupîndu-te din ea neispitită de bărbat, Cel fără de trup şi Dumnezeu. Mărire puterii Tale, Doamne!

(Peasna 4, Catavasiile Naşterii Domnului)

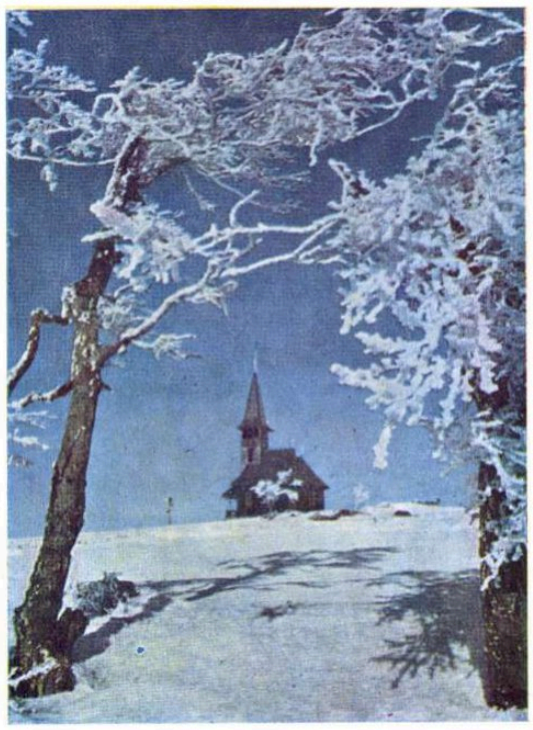

Taină străină văd şi preamărită, cer fiind peştera, scaun de Heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluire, întru care s-a culcat Cel neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe care lăudîndu-l, îl mărim.

(Irmosul Naşterii Domnului)

Mult dorite Moş Crăciun

I. BRIE

Mult dorite Moş Crăciune,
Frunză verde lemn de măr,
Mult dorite Moş Crăciun.
În toţi anii te cobori
Frunză verde lemn de măr,
În toţi anii te cobori.
Şi pe ploi şi pe ninsori
Frunză verde lemn de măr,
Şi pe ploi şi pe ninsori.
Colindînd din sat în sat
Frunză verde lemn de măr,
Colindînd din sat în sat.
Şi cu sacul încărcat
Frunză verde lemn de măr,
Şi cu sacul încărcat.
Moş Crăciun, Moş Crăciun.

Duhul creştin al colindelor româneşti

Colindele religioase româneşti sînt tradiţii străvechi care răsfrîng ca o oglindă fidelă tot trecutul nostru. Ele arată mentalitatea şi talentul poporului ce le-a născut, viaţa lui religioasă, intelectuală şi morală, raportul lui familial şi social. Ascultînd sau citind colindele, îţi dai seama că ele au păstrat peste veacuri ceva din frăgezimea creştinismului primar, ceva din bucuria simplă şi sinceră a primelor creştini. În versurile lor duioase şi pline de căldură, se descoperă sensuri adînci ale unei trăiri religioase autentice bazată pe mărturia neschimbată a dreptei credinţe. În trecere pe la ferestrele celor care-i primesc, cetele de colindători rostesc adevărate predici de înaltă simţire creştină, învăluind adevărurile ortodoxe în straiul idilic şi naiv al colindei, împlinind astfel o adevărată operă de catehizare.

Înrudite ca specie literară cu doina şi balada şi păstrînd nealterat duhul creştinesc autentic pe care-l exprimă în neasemuite frumuseţi de stil şi limbă românească, colindele s-au născut în pridvoarele vechilor biserici româneşti prin topirea dogmei creştine în simţirea curată şi experienţa religioasă a poporului român. Colindele vădesc arta unui mare şlefuitor de cuvinte, care s-a identificat trup şi suflet cu arta sa, lăsînd să se vadă amprenta adevărurilor revelate şi atmosfera sfîntă a sărbătorilor. Ascultînd colindele simţi fiorul de sfinţenie ce vine de undeva de departe prin veacuri şi trece din casă în casă şi din suflet în suflet. Colindele nu sînt altceva decît prelungiri fireşti ale cîntărilor de la strană, îmbrăcate în forma populară de melozii anonimi. Astfel în Catavasierul de la Rîmnic din 1747 citim: „Aicea la sfîrşitul cărţii puserăm şi stihurile ce cîntă copiii cînd umblă cu steaua în seara Naşterii lui Hristos. Şi cetitorule ce vei citi să ştii că noi precum le-am găsit aşa le-am tipărit după cum s-a obicinuit a se cînta şi n-am umblat a le schimba." Astfel stau îngemînate cîntul sfînt de la strană cu colinda, pentru că împreună se şi adapă din aceeaşi tradiţie sfîntă, din acelaşi izvor al Revelaţiei: Naşterea Dumnezeu-omului, Hristos Iisus, pe pămînt.

În colinde găsim cele două coordonate ale istoriei: planul orizontal cu referinţe la mediul istoric şi geografic românesc, şi linia verticală sau dimensiunea ontologică a istoriei mîntuirii. Cu toate că nucleul colindelor religioase îl constituie Naşterea Mîntuitorului, totuşi tezaurul colindelor cuprinde referinţe la: crearea lumii, starea protopărinţilor în rai, păcatul strămoşesc, aşteptarea unui Mîntuitor şi în sfîrşit venirea Lui. Cît priveşte adevărurile religioase exprimate în colinde, creatorul anonim respectă cele două izvoare ale revelaţiei: Sfînta Scriptură şi Sfînta Tradiţie. Totuşi e interesant de remarcat cum la un moment dat creatorul popular uită că acţiunea se desfăşoară în Ţara Sfîntă şi aduce evenimentul Naşterii Mîntuitorului pe plaiurile Ţărilor române. Astfel Maica Domnului caută loc să nască:

„P-ngă Murăş."

Ca să scape de Irod, nu fuge în Egipt, ci

„Pruncu-n braţe că-ş lua
Cărăruia-ş d-apuca
Cărăruia drept la munţi
Drept la munţi, la munţi cărunţi."

Ca traseu al călătoriei Fecioarei Maria, se indică Transilvania. Această mutare a evenimentului Naşterii Mîntuitorului pe pămîntul ţării noastre dovedeşte cu cîtă intensitate poporul român a trăit şi trăieşte clipele evenimentului comemorativ al venirii Mîntuitorului în lume dîndu-i astfel durata unui prezent continuu.

Prin frumuseţea lor stilistică, prin caracterul arhaic, prin simplitatea exprimării, prin adevărurile creştine exprimate, colindele vor rămîne icoane de mare preţ în altarul spiritual al fiilor Bisericii Ortodoxe Române, la care îngenunchem şi noi cu evlavie legîndu-ne cu duhul creştin ortodox al strămoşilor, cu credinţa primelor veacuri creştine.

Doctorand *Ioan Jata*

Trei păstori

T. POPOVICI

Trei păstori se întîlniră
Şi aşa se sfătuiră
Raza soarelui, Floarea soarelui
Şi aşa se sfătuiră
Haideţi fraţilor să mergem
Floricele să culegem
Raza soarelui, Floarea soarelui
Floricele să culegem
Şi să facem o cunună
S-o-mpletim cu voie bună
Raza soarelui, Floarea soarelui
S-o-mpletim cu voie bună
Şi s-o ducem lui Hristos
Să ne fie de folos
Raza soarelui, Floarea soarelui
Să ne fie de folos.

Ectenie românească

Noi, toţi ce ne-am strîns lîngă munţii Carpaţi
şi smeriţi, bucură-mu-ne că grîul se coace
pentru pîini aburinde şi dalbe prescuri
Iarăşi şi iarăşi ne rugăm pentru pace!

Noi, toţi ce sporim nemurirea părinţilor
şi simţim că ciorchinele-n vie se coace
să curgă-n potir pentru Sfintele Daruri
Iarăşi şi iarăşi ne rugăm pentru pace!

Noi, toţi care-am fost şi rămînem în veac
şi nici o furtună nu ne poate desface
Pohtim să cunoască o lume întreagă
Că iarăşi şi iarăşi ne rugăm pentru pace!

Noi, toţi vom rămîne-n albastra doinire
a gurii de rai ce nu varsă venin
şi iarăşi şi iarăşi ne rugăm pentru pace,
să fie în lume, de-a pururi! Amin!

Pr. IOAN PETRAŞ

Colindiţa

T. BREDICEANU

Colindiţa nu-i mai multă,
Să trăiască cine-ascultă
Sus la cer o înălţăm,
Jos la gazde o-nchinăm.

O-nchinăm cu veselie
Şi cu mare bucurie
C-am ajuns seara de-Ajun
Şi-a bătrînului Crăciun.

Sus mai sus v-am înălţat,
Ce-am ştiut noi v-am urat
Rămîi om bun sănătos
C-ai fost gazdă lui Cristos.

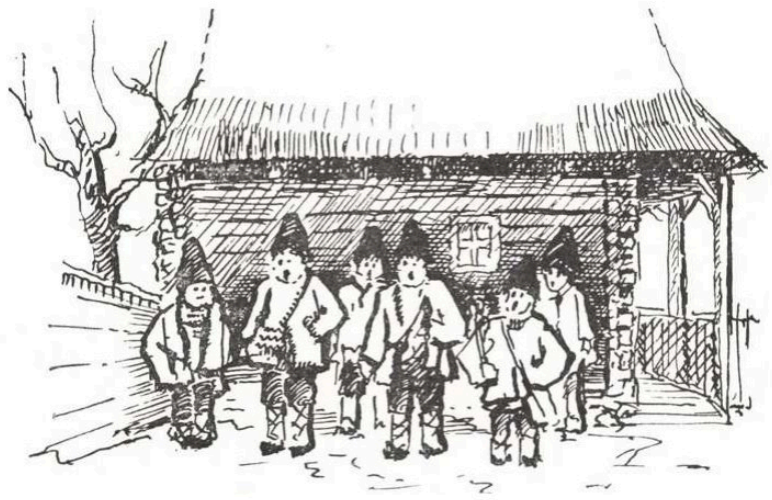

Florile dalbe de măr

ACHIM STOIA

Florile dalbe de măru,
Asta-i seara, seara mare,
Seara mare-a lui Ajun.
Florile dalbe de măru,
Mîine-i ziua lui Crăciunu,
Lui Crăciun celui bătrîn.
Florile dalbe de măru,
Cînd Iisus Domnul cel sfînt
S-a născut pe-acest pămînt.
Florile dalbe de măru,
El e Fiul cerului
Şi Domnul pămîntului.
Florile dalbe de măru.

Trestia frîntă şi feştila fumegîndă

Duioasele clipe ale sărbătorii Crăciunului bat din nou la porţile inimilor creştine. Glasurile pline de farmec ale colindătorilor prilejuiesc retrăirea bucuriei dătătoare de speranţă a Naşterii Domnului. Urmînd firul bimilenarei tradiţii, călătorim din nou cu gîndul, departe în timp şi spaţiu, la Peştera Betleemului. Reîntîlnim acolo mirifica lume a icoanei de sub grindă: păstorii cuprinşi de sfială în faţa tainei care s-a descoperit, magii împăcaţi după lunga lor căutare, Maica Preacurată şi Dreptul Iosif dăruiţi total sacrei lor misiuni de ocrotitori ai Pruncului culcat în iesle.

Repetată an de an, relatarea evanghelică despre Naşterea Mîntuitorului ne-a obişnuit cu simplitatea cadrului în care este transpus acest eveniment unic în istorie. Colindele ne-au ajutat şi ele să ne adaptăm atmosferei de netulburată pace şi modestie care învăluie peştera din vecinătatea cetăţii davidice.

Şi totuşi, parcă în sufletele noastre se înfiripă o tainică undă de nedumerire: de ce a fost să fie astfel? Există o raţiune a alegerii de către dumnezeiasca Pronie a acestei modalităţi de realizare a mîntuirii?

Nedumerirea noastră sporeşte atunci cînd legăm de acest discret început al Naşterii evenimentele care i-au succedat: o copilărie acoperită, în mare parte, de valul tăcerii şi o tinereţe dăruită total, pînă la 30 de ani, muncii şi ascultării. Lipseşte tocmai ceea ce, în imaginaţia noastră ar trebui să constituie caracteristica acestui fapt extraordinar: strălucirea care să reflecte inefabila prezenţă a Dumnezeirii în imediata vecinătate a creaţiei.

Dumnezeu, care cunoaşte în chip desăvîrşit străfundurile inimii omeneşti, vine în întîmpinarea nedumeririi noastre. Recomandîndu-L, prin rostul profetului Isaia, pe Unicul Său Fiu, El ne pune în temă cu calea pe care Acesta o va urma în îndeplinirea misiunii încredinţate: „Iată Alesul Meu — grăieşte Domnul — întru care binevoieşte sufletul Meu. Pus-am peste El duhul Meu şi El va propovădui popoarelor legea Mea. *Nu va striga, nici nu va grăi tare şi în stînci nu se va auzi ecoul glasului Său. Trestia frîntă nu o va zdrobi şi feştila fumegîndă nu o va stinge.* El va propovădui Legea Mea cu credincioşie. Nu va fi nici obosit, nici sleit de puteri pînă ce va fi aşezat legea pe pămînt; căci învăţătura Lui toate ţinuturile o aşteaptă" (Is. 42, 1—4).

Este ştiut că păcatul săvîrşit de primul om a determinat o înstrăinare a acestuia de Creatorul său. Fenomenul acesta s-a produs în mod progresiv încît omul a ajuns în situaţia de a nu-L mai recunoaşte pe Dumnezeu. El „a schimbat — precum scrie Sf. Ap. Pavel — mărirea lui Dumnezeu celui nestricăcios întru asemănarea chipului omului celui stricăcios şi al păsărilor şi al celor cu patru picioare şi al tîrîtoarelor" (Rom. 1, 23), slujind făpturii în locul Făcătorului.

Consecinţa finală a acestei periculoase alunecări a omului ar fi fost ruperea totală a legăturii lui cu Dumnezeu, ceea ce pentru om ar fi însemnat moartea veşnică, deoarece noi numai în Dumnezeu trăim, ne mişcăm şi sîntem (F. Ap. 17, 28). Spre a evita o astfel de consecinţă, care ar fi fost în egală măsură şi o zădărnicire a planului Dumnezeiesc în legătură cu destinul creaţiei de a o menţine de-a pururi în fiinţă, Dumnezeu se „reîntoarce" El la om. Tatăl iubitor porneşte în căutarea fiului risipitor. Se apropie de el, i se arată dar „nu cu năluciri înfricoşîndu-l" ci „golindu-se pe Sine a luat chip de rob, făcîndu-se asemenea oamenilor şi la înfăţişare dovedindu-se ca om" (Filip. 2, 7).

Aceasta este marea taină pe care ne-o vesteşte Crăciunul: arătarea lui Dumnezeu-Cuvîntul în trup, umilirea, smerirea, dezbrăcarea Lui de mărirea Sa dumnezeiască spre a fi întru toate asemenea nouă, în afară de păcat. „Bogat fiind, pentru noi a sărăcit, ca să ne îmbogăţim prin sărăcia Lui" (II Cor. 8, 9).

Dacă căderea omului a fost căderea unei fiinţe libere, tot astfel trebuia să fie şi ridicarea sau mîntuirea lui. Dumnezeu imprimă intervenţiei Sale de salvare a omului un evident caracter pedagogic. Ţine cont de făptura faţă de care îşi arată îndurarea Sa. Îi respectă demnitatea. De aceea nu i se arată întru strălucirea slavei Sale celei negrăite şi întru tăria puterii Sale nemărginite, pentru a nu o supune unei încercări la care n-ar fi rezistat, ci se dezbracă de toate acestea, sau mai bine zis nu le manifestă, nu le face sesizabile şi intră în lume, ca om, prin naştere (care este desigur mai presus de fire) ca toţi ceilalţi oameni (ca Dumnezeu este prezent în lume de la crearea acesteia). Astfel găseşte El, întru atotînţelepciunea Sa, modalitatea cea mai potrivită de a se apropia de noi: făcîndu-se asemenea nouă. În plus, în răstimpul petrecerii Sale printre oameni a propovăduit Evanghelia şi a lăsat-o moştenire, prin Biserică, tuturor generaţiilor, pînă la sfîrşitul veacurilor. Evanghelia are această menire: să indice calea către mîntuire. Mîntuirea ne-a venit în dar: prin jertfa Mîntuitorului sau prin harul Său dumnezeiesc. Subiectiv, ne mîntuim însă urmînd calea indicată de Evanghelie. Ori decizia noastră de a urma această cale este absolut liberă. Dumnezeu ne povăţuieşte, prin Evanghelie, nu ne constrînge. El lucrează îndemnînd nu forţînd voinţa omului. Intervenţia Sa este delicată şi blîndă: trestia frîntă nu o zdrobeşte şi feştila fumegîndă n-o stinge. „Veniţi la Mine... căci sînt blînd şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre" (Mt. 11, 28—29) — astfel ne agrăieşte El cînd se arată în condiţiile modeste, ca Prunc nou născut, în Peştera Betleemului. Vestea despre această Naştere este minunată tocmai pentru că ea ne dezvăluie adîncul înţelepciunii şi al iubirii desăvîrşite a lui Dumnezeu faţă de noi oamenii: spre a ne reîntoarce la Sine, coboară la noi şi, paradoxal, Cel ce ne aşteaptă întru înălţimea slavei Sale, călătoreşte în acelaşi timp smerit şi umil împreună cu noi către această slavă.

Pr. prof. *D. Abrudan*

„Ce am privit şi mîinile noastre au pipăit"

(I IOAN 1, 1)

Adresîndu-se în chip special unui demnitar roman, „puternicul Teofil", pe lîngă iluminarea de Sus, Sf. Luca îşi pune din plin în Evanghelia sa şi pecetea cunoştinţelor, pecetea multiplei sale personalităţi.

Grec de neam, singurul dintre autorii Noului Testament, Sf. Luca era medic de profesie, aşa cum ne arată Sf. Ap. Pavel (Col. 4, 14) şi un document din sec. II (Fragmentul Muratori), fapt confirmat şi de folosirea termenilor ştiinţifici medicali în scrierile sale.

Că era un intelectual de seamă al vremii sale îl arată şi faptul că Sf. Luca cunoştea bine geografia imperiului roman, precum şi moravurile, datinile, legile, instituţiile, ceremoniile religioase nu numai din Palestina, ci din toate zonele evanghelizate de Sf. Apostoli, ca Siria, Asia Mică, Macedonia, Grecia, Italia ş. a. El a dat apoi fiecărei regiuni sau oraş pe care îl aminteşte poziţia şi denumirea cuvenită în cadrul administraţiei romane din acel timp, folosind totodată termeni juridici, ca de exemplu „custodia militaris" cînd este vorba de captivitatea Sf. Ap. Pavel.

Adresîndu-i-se lui Teofil, Sf. Luca îl încredinţează că, atunci cînd s-a apucat să-l scrie despre Iisus Hristos, „a cercetat toate cu de-amănuntul, de la început, pe rînd" (Luca 1, 3). Într-adevăr, pe lîngă calităţi ca cele arătate mai sus, Sf. Evanghelist Luca s-a dovedit şi un foarte bun istoric. Spre deosebire de ceilalţi trei evanghelişti: Matei, Marcu şi Ioan, Sf. Luca încopciază, încadrează evenimentele descrise de el în contextul istoric, religios şi filozofic al vremurilor acelora, prin acest lucru încredinţîndu-l nu numai pe puternicul Teofil de adeveritatea sau istoricitatea spuselor sale, ci a făcut totodată şi un mare serviciu Bisericii creştine şi, deci, nouă tuturor. El împleteşte istoria primelor zile ale Creştinismului cu evenimente istorice ale Istoriei universale, cu arhierei, curente filozofice, regi, ofiţeri, conducători de provincii şi împăraţi romani, care au trăit în perioada evenimentelor descrise de el şi pe care istoria îi confirmă.

Ca un adevărat istoric, Sf. Evanghelist Luca încadrează de pildă marele eveniment al întrupării Fiului lui Dumnezeu în istoria contemporană a vremii, cînd zice: „În zilele acelea a ieşit poruncă de la Cezarul *August* să se *înscrie* toată lumea. Această înscriere s-a făcut pe cînd *Quirinius* ocîrmuia Siria" (Luca 2, 1—2), în versetele următoare Sf. Luca vorbind apoi despre Naşterea Domnului.

Or, după relatarea istoricului roman Suetoniu, Caesar Octavianus Augustus s-a născut în septembrie 691 a. u. c sau anul 63 a. Hr., fiind nepotul lui Iulius Cezar care l-a adoptat şi l-a crescut. Numele de Augustus l-a primit de la senatul şi poporul roman, însemnînd măritul, glorificatul.

În anul 43 a. Hr. face parte din triumvirat alături de M. Antonius şi M. Lepidus, guvernînd apoi numai cu Antonius, ca în anul 27 a. Hr. să fie proclamat împărat. Moare în 14 august, anul 14 al erei noastre creştine.

Ca fondator al imperiului roman, August a avut desigur interesul să facă un recensămînt a tot ce era sub stăpînirea sa. Istoricul roman Tacitus vorbeşte de acest recensămînt, care cuprindea numărătoarea cetăţenilor imperiului, a aliaţilor, a corăbiilor, a trupelor, sumelor tributului, impozitele etc., ceea ce, desigur, nu se putea cunoaşte decît printr-un recensămînt. Iosif Flaviu, în Antichităţile iudaice, vorbeşte şi el de un recensămînt care, în Palestina, a avut loc în timpul lui Irod cel Mare, ucigaşul pruncilor.

Lucrările împreunate cu această uriaşă operaţie pentru acel timp la Roma se apropiau de sfîrşit către anul 747 a. u. c., în provincie continuîndu-se un oarecare timp, ceea ce corespunde întru totul cu anii în care Fiul lui Dumnezeu a luat trup omenesc.

Despre P. Sulpicius Quirinius, despre care Sf. Luca ne spune că guverna Siria în timpul Naşterii Domnului, ne vorbesc, între alţii, şi cei doi istorici romani amintiţi: Tacitus şi Iosif Flaviu, acesta din urmă avînd chiar cuvinte de laudă la adresa lui, precum şi două inscripţii, una găsită la Beirut, ce pomeneşte de un oarecare Q. Aenulius Secundus care a făcut, din ordinul lui Quirinus, recensămîntul oraşului Apame, iar alta găsită în împrejurimile localităţii Tivoli, care aminteşte de Quirinius guvernator de două ori în Siria.

Tot Sf. Luca asociază sau leagă începutul propovăduirii Sf. Ioan Botezătorul şi, deci, al Mîntuitorului Iisus Hristos de conducerea politică existentă în Palestina şi la Roma, început care a avut loc „în anul al 15-lea al domniei lui *Tiberiu Cezarul*, pe cînd *Ponţiu Pilat* era procuratorul Iudeii şi *Irod* tetrah al Galileei, iar *Filip*, fratele său, tetrarh al Itureiei şi al ţinutului Trahonitidei, şi *Lisanie* tetrarh al Abilenei" (Luca 3, 1).

Or, despre Tiberius Claudius Nero, după numele său complet, se ştie că s-a născut în anul 42 a. Hr. şi moare în anul 37 d. Hr.

Istoricii romani Suetoniu şi Tacitus arată că împăratul August, înainte de moartea sa cu aproximativ doi ani, şi-a asociat la domnie şi pe Tiberius. Cei 15 ani de domnie ai lui Tiberius, amintiţi în textul de mai sus, Sf. Luca îi socoteşte de cînd Tiberius a devenit asociat al lui August şi anume din anul 765 a. u. c. sau 12 d. Hr., rezultînd astfel anul 26—27 d. Hr. cînd Mîntuitorul şi-a început activitatea Sa mesianică, cum arată şi profesorul V. Gheorghiu în lucrarea sa: Anul şi ziua morţii Domnului nostru Iisus Hristos.

După înlăturarea lui Arhelau din domnie şi trimiterea lui în exil în Galia (anul 6 d.Hr.), Iudeea, Samaria şi Idumeea sînt alipite la provincia romană Siria, fiind administrate de procuratori romani numiţi de proconsulul din Siria, Ponţiu Pilat fiind al 5-lea procurator şi funcţionînd între anii 26—36 d.Hr.

Irod amintit de Sf. Luca este fiul lui Irod cel Mare cu samarineanca Maltaca. Pe acesta Mîntuitorul îl numeşte „vulpe" (Luca 13, 22), iar Sf. Ioan Botezătorul îl combate fără cruţare pentru păcatele sale. Domneşte pînă în anul 39 sau 40 d. Hr. cînd i se ia tetrarhia şi este exilat.

Filip este tot fiul lui Irod cel Mare cu Cleopatra şi domneşte aproximativ 37 de ani, murind către anul 34 d. Hr. Atît domnia lui Irod cît şi a lui Filip este confirmată şi de monedele care au fost bătute în timpul lor.

Despre Lisanie, amintit de Sf. Luca, sînt date mai puţine, Abilena fiind undeva în părţile Libanului, cu capitala la Abila, în apropierea căreia s-a descoperit o inscripţie cu numele lui Lisanie.

*

Subliniind materialitatea venirii în lume a Mîntuitorului nostru Iisus Hristos, Sf. Apostol Ioan spune că: „Cuvîntul trup (carne în limba greacă) s-a făcut" (Ioan 1, 14), eveniment unic pe care-l sărbătorim acum şi despre care Sf. Luca ne vorbeşte, precum am văzut, cu date istorice concrete.

În lumina acestor date şi desigur a altora, Sf. Apostol Petru era întru totul îndreptăţit să spună către an 67 d. Hr. „că nu urmînd unor basme meşteşugite am vestit vouă puterea şi venirea Domnului nostru Iisus Hristos, ci noi înşine am văzut slava lui" (II Petru 1, 16) Cu alte cuvinte, ceea ce noi Apostolii vă propovăduim nu sînt lucruri inventate, scornite, plăsmuite de noi, ceea ce Sf. Ap. Ioan va spune mai apăsat către anii 95—100 d Hr., cînd scrie: *„Ce am văzut cu ochii noştri, ce am privit şi mîinile noastre au pipăit*, despre cuvîntul vieţii... *Ce am văzut şi am auzit* aceea vă vestim ca şi voi să aveţi împărtăşire cu noi..." (I Ioan 1, 1—3).

Aşadar, acum cînd colindătorii ne bat la portiţe, gîndurile ne poartă înapoi cu aproape 2000 de ani, la peştera care poate fi văzută şi astăzi în Betleem sub o imensă biserică din timpul împăraţilor Constantin şi Elena, unde, cum zice cîntarea, aievea, în mod real, concret, istoric „a răsărit lumii, lumina cunoştinţei", ca lumea să se lumineze şi pace şi tot mai multă viaţă să aibă.

Arhid. *Gh. Papuc*

Despre Preacinstirea Maicii Domnului

Bucuria praznicului Naşterii Domnului luminează sufletele credincioşilor cu razele „Soarelui dreptăţii" care S-a arătat în peştera Vifleemului. Nu există suflet credincios care, în această zi, să nu fie stăpînit de emoţie în faţa icoanei care ne înfăţişează „Pruncul Sfînt şi pe Maica Lui" — expresie pe care Sfînta Evanghelie o repetă de multe ori (Matei 2, 11; 2, 13, 2, 21 etc.) tocmai spre a sublinia — ni se pare — unitatea indisolubilă dintre Prunc şi Mamă, unitate care, în consecinţele ei, reprezintă unitatea de iubire dintre Dumnezeu şi oameni, dintre Creator şi făptură. Nu se poate înţelege pe deplin „taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută" a mîntuirii neamului omenesc despărţind Pruncul de Maica Sa cea sfîntă. Cu greu am putea admite că cinsteşte cineva cu adevărat pe Fiul fără a da cinstirea cuvenită Maicii Sale sau, altfel spus, fără a cinsti prin Maică, pe Cel ce L-a născut. Sînt adevăruri pe care mintea sănătoasă le admite, cuvîntul lui Dumnezeu, corect înţeles, şi tradiţia sfîntă le atestă.

Adeseori, credincioşilor noştri li se propune de către unii care vor să-i abată de la dreapta credină, să scoată din cultul lor Preacinstirea Maicii Domnului ca o învăţătură care ar fi potrivnică adorării cuvenite lui Dumnezeu. Rătăcirea nu e nouă. Se ştie că ereticul Nestorie (în veacul al V-lea), despărţind cele două firi ale lui Iisus Hristos, ajungea la concluzia că Sfînta Fecioară Maria a născut numai pe Omul Hristos, putînd fi numită doar Născătoare de om şi nu Născătoare de Dumnezeu, cum o numea şi o numeşte dintotdeauna Biserica. Atunci erezia lovea în Fiul, dar ţintea şi pe Maica Sa; astăzi erezia porneşte de la Maică, dar loveşte, fără îndoială, şi în Fiul ei. Nici un fiu din lumea aceasta n-ar putea privi cu nepăsare la necinstirea

Prot. Dr. *Gheorghe Liţiu*

(Continuare în pag. a 7-a)

Românii din America şi actul Unirii

(Continuare din pag. 1)

ce cunoscute aspiraţiile neamului românesc şi a obţine acordul guvernului american în favoarea Unirii.

La începutul primului război mondial, românii din America au luat o atitudine pasivă în faţa chemării sub arme, adresate de consulatele maghiare. Ei au refuzat a subscrie împrumuturile de război ale Ungariei, ca şi colaborarea cu Crucea Roşie Maghiară.

Încă din septembrie 1914 Uniunea Societăţilor Româno Americane pune bazele *Crucii Roşii Române*, făcînd un apel călduros adresat opiniei publice de a subscrie pentru ajutorarea suferinzilor de pe front. Apelurile continuă şi în anul următor, cerîndu-li-se românilor din America a fi pregătiţi în vederea sacrificiului personal sau bănesc spre binele României ce se afla în primejdie. La iniţiativa românilor din Canton, O. ia fiinţă în 1915 *Fondul Naţional* destinat a sprijini propaganda în favoarea Unirii: „Vremurile sînt grele şi ispitele multe. În faţa atîtor nedreptăţi şi porniri duşmănoase, ai noştri de acasă fac tot ce pot pentru a mîntui pe seama urmaşilor, ceea ce au moştenit de la strămoşii noştri. Multe arme de apărare şi multe mijloace de muncă nu au. Arme puternice şi sigure sînt numai două: dragostea faţă de ceea ce este românesc şi banul. Dragoste este în toţi, luptători harnici sînt, dar cînd e vorba de ajutor bănesc, aici trebuie să ne oprim ...“ Cu toată criza economică ce izbucnise şi care lăsase mulţi români pe drumuri, din puţinul lor, ei au sprijinit în continuare creşterea fondului.

După intrarea României în război în 15 august 1916, românii din America au răspuns cei dintîi apelului formulat de preşedintele Woodrow Wilson, în vederea organizării unei armate de voluntari. În primele luni s-au prezentat peste 17.000 de imigranţi români, dintre care peste 2.000 veniseră tocmai din Canada. O anumită conjunctură politică şi militară a împiedicat însă, vremelnic, constituirea acestor trupe şi trimiterea lor pe fronturile din Europa. Sosirea unei delegaţii româneşti de la Iaşi, avîndu-i în componenţă pe cpt. Vasile Stoica şi memorandistul Vasile Lucaciu, avea drept scop organizarea unei unităţi militare de voluntari, precum şi informarea guvernului S. U. A. asupra situaţiei reale din Transilvania, în vederea recunoaşterii Unirii.

Iau fiinţă şi alte fonduri de ajutorare, expresie a gradului înalt la care ajunsese conştiinţa imigranţilor noştri de peste ocean: *Flota Naţională*, *Orfelinatul din Sibiu*, *Orfelinatul din Blaj*; apare filiala Legiunii America, *Portul Pomuţiu* şi *Legiunea Voluntarilor Români*; se înfiinţează *Comitetul Naţional*, *Asociaţia pentru Ajutor de Război*, *Liga Naţională* şi *Comitetul de Ajutor pentru România*.

În urma intervenţiei delegaţiei române de la Iaşi, ca şi a reprezentanţilor celorlalte popoare oprimate din Imperiul austro-ungar, Congresul a votat la 9 mai 1918 „Legea de naturalizare“, măsură ce a deschis larg porţile organizării armatei de voluntari. În timp ce voluntarii români se distingeau pe frontul francez prin curajul şi moralul deosebit de ridicate, în Statele Unite continua confruntarea de opinii în vederea recunoaşterii Unirii de către guvernul S. U. A. Sprijinul substanţial primit de Vasile Stoica din partea imigraţiei române din America i-a facilitat posibilitatea de-a putea informa opinia publică americană prin presă, sau pe diplomaţi în discuţii particulare despre situaţia dramatică a românilor din Transilvania. În cadrul unor mari adunări populare în oraşele cu o numeroasă populaţie românească, cum au fost cele de la Detroit, Mich., Cleveland, O. Trenton, N. J., Youngstown, O. şi Indiana Harbor, Ind., a fost exprimat entuziasmul legat de victoriile armatei române de la Oituz, Mărăşti şi Mărăşeşti ca şi îngrijorarea provocată de situaţia disperată a României din primăvara lui 1918. În acele momente, singurii care mai puteau ridica glasul în apărarea unui neam umilit de 16 milioane de suflete, erau românii din America. La adunarea de la Youngstown, O. din 9—10 martie 1918, românii din S. U. A. au rupt orice legătură cu Ungaria cu condiţia ca „numai atunci să fie statornicite iarăşi cînd Transilvania şi Ţinuturile Româneşti din Ungaria vor fi dezrobite, făcînd parte din Regatul Liber al României“. Totodată a fost trimisă şi o telegramă preşedintelui Wilson în care românii americani îşi exprimau speranţa ca guvernul american să analizeze temeinic dezideratul unirii.

La 15 iulie 1918 societatea „Unirea“ din Youngstown, O. a dat Comitetului Naţional aprobarea de a recruta 20.000 de voluntari româno-americani pentru a lupta împotriva Germaniei.

În imposibilitatea de a mai putea fi ajutat de guvernul român, Vasile Stoica a primit în suficientă măsură mijloacele materiale necesare misiunii ce-i fusese încredinţată. A fost colectată o sumă de peste 30.000 de dolari numai în perioada iulie 1918 —septembrie 1919. Alte zeci de mii de dolari au fost strînşi pentru propaganda prounionistă din timpul Conferinţei de pace de la Paris. Prin aportul ziarului *America*, suma s-a ridicat la aproape 200.000 de dolari. Însuşi V. Stoica avea să afirme ulterior: „Astfel propaganda românească în Statele Unite în anii cei mai grei şi cei mai importanţi ai istoriei neamului nostru s-a făcut, nu cu ajutorul Statului Român, ci cu al muncitorimei noastre transilvănene emigrate ...“. Un alt contemporan al acelor evenimente, Andrei Popovici, viitorul Consul al Legaţiei Române de la Washington, remarca: „Nu se cunosc toate sumele cu care au contribuit românii din America la diferitele scopuri naţionale şi de caritate, dar ele se ridică sigur la mai multe milioane de dolari, adunate prin colecte publice, ori trimise anonim, cu discreţia omului de adevărată noblеţe sufletească. Şi nu trebuie uitat că aceşti bani au fost cîştigaţi cu o muncă extrem de grea, în iadul fabricilor, care au supt vlaga lor trupească, dar în acelaşi timp le-a înmuiat şi inimile ... Cu toată cearta care a existat uneori între diferitele publicaţiuni şi organizaţii, trebuie subliniat faptul că românii din America şi presa lor au trecut întotdeauna cu uşurinţă peste zîzaniile şi considerentele de ordin personal cînd a fost vorba de o acţiune comună, în slujba intereselor naţionale. Toţi se întreceau ca să îmbrăţişeze cei dintîi o idee menită să promoveze realizarea visului naţional, iar după înfăptuirea Unirii niciunul nu a ezitat să îmbrăţişeze toate acţiunile de apărare, provocate de o nefastă şi extrem de activă propagandă revizionistă, întreţinută în America cu un belşug de fonduri şi o lipsă uimitoare de scrupule ...“.

Rîvna cu care au luptat pentru a-şi vedea visul împlinit, jertfele materiale şi umane pe care le-au dat, n-au fost zadarnice. Alături de cei de acasă au realizat cea mai fierbinte dorinţă a poporului nostru: *unitatea naţională şi independenţa* — fundamentul vital necesar dezvoltării libere şi armonioase a statului român modern.

Protopopul Ioan Piuariu - Molnar („Popa Tunsu“) 1732—1782

S-au împlinit în acest an 250 de ani de la naşterea şi 200 de ani de la moartea protopopului Ioan Piuariu, neînfricatul apărător al Ortodoxiei în veacul al XVIII-lea.

Protopopul Ioan Piuariu a văzut lumina zilei în 1732, din părinţi ţărani: Ioan şi Dobra Piuariu, în pitoreasca aşezare românească Sadu, la 15 km Sud de Sibiu.

Pomenind numele Sadu, ne vin în minte de bună seamă cel puţin alţi trei oameni de seamă din viaţa religioasă, culturală şi socială a poporului nostru: episcopul Inochentie Micu (1692—1768), cărturarul Samuil Micu (1745—1806) şi medicul oculist Ioan Piuariu-Molnar (1749—1806), fiul protopopului Ioan, toţi sădeni.

După ce viitorul protopop primeşte primele cunoştinţe de carte de la „diecii“ din Sadu, învaţă şi lucrează în Sibiu meseria de tîmplar, căsătorindu-se între timp cu Pătrăsuia, fata unor ţărani din Sadu.

Se întîmplă însă că în vîltoarea luptelor pentru catolicizare satul natal rămîne fără preot. Ştiindu-l om isteţ, consătenii îi propun să înveţe cele de lipsă şi să se facă preot în sat, după legea strămoşească. El primeşte propunerea, se duce pe Valea Oltului în jos, la mănăstirea Cozia, unde, după o pregătire de şase luni, este hirotonit ca preot, de mitropolitul de atunci al Ţării româneşti, Filaret. Aceasta se întîmpla în 1756, cînd a şi fost ales şi aşezat preot în Sadu.

De la început s-a dovedit a fi un înfocat apărător al Ortodoxiei. „Cum vuieşte Oltul în valuri, aşa răsuna cuvîntul părintelui Ioan din Sadu şi cum se adună oile la fluierul păstorului, aşa se adunau mulţimile la glasul acestui preot.“ (Pr. N. M. Popescu: „Preoţi de mir adormiţi în Domnul“, Buc., 1942, pag. 81).

Conducătorii Bisericii Unite, ca şi autoritatea de stat, nu priveau cu ochi buni activitatea preotului Ioan şi în toamna anului 1758 este prins de soldaţi şi dus în piaţa Sibiului, unde însuşi episcopul Petru Pavel Aron, de la Blaj, îl tunde şi îi taie barba, fiind purtat în jurul pieţii, spre a fi de batjocură mulţimii. De atunci a rămas el cu porecla de „Popa Tunsu“, iar numele de familie îi va fi magharizat, spunîndu-i-se Molnar, cum se vor numi şi urmaşii lui.

Dar pedeapsa la care a fost supus, în loc să-l descurajeze l-a îndîrjit şi mai mult în lupta sa împotriva uniaţiei. Încă în primăvara anului 1759, semnînd cu numele de „Protopopul Ioan Piuariu“, el convoacă un „sinod“ de preoţi şi mireni în Sadu, la care cheamă satele din jur. Acest sinod e pus în legătură cu luarea forţată a bisericilor ortodoxe strămoşeşti de către uniţi şi împiedicarea preoţilor ortodocşi de a mai sluji în ele. S-a cerut atunci cu glas tare libertate religioasă deplină şi redarea bisericilor la acei care le-au moştenit de la strămoşi.

La 13 iulie acelaşi an, a fost publicat Decretul împărătesei Maria Terezia, prin care se garanta libertatea religioasă şi retrocedarea bisericilor luate cu forţa. Decretul a fost citit în Sadu în faţa credincioşilor de către un cancelist trimis din Sibiu, în ziua de 15 august 1759. Fiind atunci zi de sărbătoare, „Adormirea Maicii Domnului“, protopopul Ioan Piuariu, care era de faţă, a avut bucurie de a sluji o Liturghie solemnă în străvechea biserică ortodoxă a satului, biserică ce poartă hramul „Adormirea Maicii Domnului“.

Faptele vor arăta însă că, din păcate, Decretul împărătesei nu a fost respectat. Lupta forţată de catolicizare nu e încetat şi bisericile nu au fost curînd retrocedate ortodocşilor. În faţa acestei situaţii, protopopul Ioan, ca şi atîţia alţii, se avîntă şi mai hotărît în lupta pentru credinţa strămoşească. Străbate Cîmpia Ardealului, vorbind în faţa poporului care-l primeşte cu drag, îi ascultă cu încredere însufleţitele cuvîntări, socotindu-l ca pe un sfînt.

Dar, alarmaţi de popularitatea de care se bucura, nu numai uniţii, ci şi soldaţii stăpînirii îl urmăresc şi-l prind într-o noapte pe cînd poposea în casa unui nobil român Teodor Nemeş, în satul Pogăceaua de pe Valea Mureşului. Condiţiile jalnice în care e transportat spre Viena, în stare de arest, nu le mai descriem aici, pentru că sînt mărturisite de istorie.

Ajunge la Viena în 2 septembrie 1760. Aici este supus unui interogatoriu în care, între altele, e întrebat cum crede el că s-ar putea restabili liniştea în Biserica românească din Transilvania. El răspunde clar că numai atunci va fi pace cînd românii vor fi lăsaţi liberi să-şi mărturisească propria lor credinţă ortodoxă.

În vara anului 1761 protopopul Ioan Piuariu este eliberat din în-

Pr. *D. Hămbăşan*

(Continuare în pag. a 6-a)

Taina cea din veac ascunsă

(Continuare din pag. 1)

venit şi Magii să se închine Domnului. Şi iată împlinit acest dor fundamental, odrăslit din făgăduinţă, în Taina Crăciunului: Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Trup; a luat faţă omenească pentru a ne da nouă faţă, chip divin, pentru a ne face „părtaşi dumnezeieştii firi“ (II Petru I, 4).

Dumnezeu ni S-a descoperit la măsura înţelegerii noastre, ca să-L putem cunoaşte atît cît ne este mîntuitor. Ne-a răspuns la marea întrebare: Cine, Ce, cum este Dumnezeu? Şi acest răspuns ni l-a da descoperindu-Se prin Însuşi Fiul Lui, cum Fiul Însuşi a mărturisit: „Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată; Fiul Cel Unul născut care este în sînul Tatălui, Acela L-a făcut cunoscut“ (Ioan I. 18). — Iar noi privind duhovniceşte Pruncul aflat în peştera şi ieslea din Betleem, Îl auzim glăsuind: „Cine M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl“ (Ioan XIV, 9).

Recunoaştem în El pe Dumnezeu în chip de prunc neprihănit. Îl recunoaştem în această simplitate divină, cum glăsuieşte cîntarea Bisericii: „Taină străină văd şi preaslăvită, cer fiind peştera; scaun de heruvimi, Fecioara, ieslea — sălăşluire întru care S-a culcat Cel neîncăput, Hristos — Dumnezeu pe care lăudîndu-L Îl mărim“ (Irmosul, cînt. 9). În simplitatea ieslii, a peşterii, a unei naturi mai puţin întinate. În mijlocul vieţuitoarelor, cum vestiseră proorocii: „Doamne în mijlocul a doi vieţuitori Te vei arăta cînd se vor apropia anii ...“ (Avacum III, 2, după Septuaginta). Căci aici în Betleem, „boul şi-a cunoscut Stăpînul şi asinul ieslea Domnului Său“ (Isaia I, 3).

În simplitate, în smerenie, întru acestea şi-a arătat Dumnezeu slava Sa. Ce mare dar şi descoperire! Simplitatea şi smerenia nu numai că nu umbresc slava dumnezeiască, ci o fac mai puternică, mîntuitoare, cum învaţă Părintele nostru Grigorie Palama: „Fire mai presus de fire, Dumnezeu nu are a sui mai sus, la înălţime, la slavă mai mare. Dar El se înalţă din cele de jos ... din a se pogorî şi smeri în făpturile Sale. Slava Celui Prea Înalt e pogorîrea la cele smerite“ (Cuvînt la Naşterea lui Hristos). Simplitatea şi smerenia sînt dumnezeieşti. În ele Îl cunoaştem şi-L recunoaştem pe Dumnezeu. „Smerenia e haina lui Dumnezeu“ zice şi Sfîntul Isaac Sirul. În ea ni s-a descoperit Fiul Împăratului cerurilor. În ea ne apropiem şi ne cunoaştem şi noi, mai adevărat, unii pe alţii, şi ne unim.

Şi privind această icoană sfîntă: peştera, ieslea, vieţuitoarele nevinovate, în mijlocul lor pe Domnul şi Mîntuitorul, în chip de Prunc, de Nou Născut, ochii noştri se îndreaptă şi către Preacurata Sa Maică — „scaun de heruvimi“, cum o proclamă Biserica.

Naşterea din Fecioară, din Fecioara-Maică. Şi acest fapt dumnezeiesc ne descoperă adînci înţelesuri. Împreună cu simplitatea şi smerenia, Dumnezeu se naşte în sfinţenia Aceleia care este deodată: Fecioară şi Mamă.

Dumnezeu se naşte din fecioară şi mamă. Cinsteşte prin aceasta deopotrivă şi împreună: fecioria şi maternitatea; le dă uimitoare semnificaţie, tocmai în unitatea lor paradoxală.

Domnul se arată lumii din Maică Pururea Fecioară, pentru a ne învăţa şi pe noi să cinstim aceste două mari, unice însuşiri şi virtuţi. Biserica, în Hristos, nu preamăreşte simplu fecioria, ci fecioria şi naşterea, pe Fecioara care naşte; pe Fecioară şi pe mamă, pentru că aceste două calităţi împreunate au întîmpinat pe Dumnezeu în a Sa pogorîre şi întrupare. Fecioria înseamnă curăţie desăvîrşită şi Dumnezeu nu se poate naşte decît dintr-o asemenea curăţie desăvîrşită, absolută. „Dumnezeu este lumină“ (I Ioan II, 5). „Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu“. — Dar, „Fecioara naşte“, devine mamă, iar mama înseamnă iubire desăvîrşită pentru fiu. „Dumnezeu este iubire“ (Ioan IV, 16), şi nu se poate naşte decît în iubirea cea mai pură. Iar pe pămînt nimeni nu iubeşte mai profund şi mai curat decît o mamă pe fiul ei. Şi atunci curăţia, castitatea desăvîrşită şi iubirea desăvîrşită, iată darurile, ofranda pe care o face făptura, prin Fecioara Maria, lui Dumnezeu. Coboară la noi: sfinţenia şi iubirea lui Dumnezeu; întîmpină Fecioara neîntinată care primeşte să devină mamă. — „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvîntul tău!“ (Luca I, 38).

Dar, cît de revelatoare este această realitate şi pentru viaţa noastră în vocaţia ei! Privind în icoană pe Fecioara cu Pruncul Divin, inima noastră, inspirată şi primenită de har, înţelege că fecioria, castitatea constituie împreună cu maternitatea, condiţia oricărei rodiri spirituale, oricărui act creator. Aşa precum Hristos ia chip şi se naşte în sufletul cast şi matern, orice dar al lui Dumnezeu, orice talant rodeşte deplin în spiritul cast şi în spiritul matern. Nu poţi crea pe măsura darului tău cînd te laşi robit şi epuizat de patimi şi vicii, deci fără castitate; şi nu-ţi poţi desăvîrşi opera fără a i te dedica jertfelnic, asemenea mamei — copilului ei. Sfinţenia fără iubire e sterilă, asemenea fecioarelor „nebune“ (Matei XXV, 3); iubirea fără sfinţenie devine impură.

Un moment din vechiul „Rit Galiean“ arată cum de ziua Naşterii Domnului, preotul în mijlocul credincioşilor se ruga şi rostea: „Doamne Iisuse Hristoase, Tu care Te-ai născut din Fecioară, Prea Curată Maica Ta, pentru a noastră mîntuire, fă ca poporul Tău cel sfînt care se află de faţă să primească şi el darul de a fi fecioară şi mamă. Şi credincioşii răspundeau: Amin. — Să fie feciorelnic, curat prin credinţa deplină întru Tine, recunoscînd în Tine pe Acela Care eşti: Dumnezeu adevărat şi Om adevărat. Şi ei răspundeau: Amin. — Să fie mamă prin iubire poporul Tău cel drept credincios, încît să cuprindă în inima lui lumea toată şi să nască numai roduri de bine, de adevăr, de frumuseţe. Să fie bun faţă de oameni, bun şi faţă de animalele care au văzut astăzi pe Făcătorul culcat în iesle. Să iubească cerurile împodobite astăzi de îngeri şi de steaua călăuzitoare. Să binecuvinteze pămîntul ospitalier care Ţi-a dăruit o peşteră Ţie Mîntuitorul nostru Iisus Hristos deofiinţă cu Tatăl şi cu Duhul Sfînt, în vecii vecilor. Şi credincioşii răspundeau toţi: Amin.“ — Aşa să fie!

Mesajul Bobotezei

(Continuare din pag. 1)

Psalmistul David întruchipează metaforic ideea intensității acestui „strigăt"-mesaj; o plasticizează, afirmînd: „Glasul Domnului a tunat... peste ape multe" (Ps. 28, 3). Adică, Dumnezeu ne trimite un mesaj puternic. Atît de solemn și de esențial străbate el în conștiințe, că se poate asemăna tunetului din natură.

Desigur, ținînd seamă că apa propriu-zisă constituie condiția fizică fără de care nu poate exista viață pămînteană, sau asemenea acesteia, prin cuvîntul „ape" pot fi înțelese și apele rîurilor și ale mărilor, ca și formele de viață organică, adică toate aspectele biosferei. Dumnezeu „strigă peste" toate acestea, adică le stăpînește prin legi sădite în ele, dar și providențial, actual. Însă, după cum afirmam la început, El voiește să domine și viața sufletească a credincioșilor, să fie și „peste apele" vieții lor psihice, care de asemeni curg, au fluență specifică.

Tocmai de aceea, vizînd sufletele, textul cîntării continuă: „Veniți de luați duhul înțelepciunii". Adică, veniți de primiți activ puterea de-a *alege* și urma voia lui Dumnezeu, de-a opta pentru ea. De-a o alege, dar și de-a o înțelege. Adică de a putea *motiva* alegerea; de a ști de ce e *necesar* să optăm pentru voia lui Dumnezeu; spre binele semenilor și — indirect — spre binele nostru.

Înțelepciunea și înțelegerea sînt complementare; se implică reciproc. Logic se încadrează mai bine în schema triadei: aleg; motivez de ce aleg (găsesc temeiuri); de aceea aleg cu atît mai convins. Într-adevăr, stihira (textul cîntării) și continuă deocamdată astfel: (luați) „duhul înțelegerii".

Iar, fiindcă „începutul înțelepciunii (și al înțelegerii) este frica de Domnul" (Ps. 110, 10), „glasul Domnului strigă" în continuare: (luați) „duhul temerii de Dumnezeu". Ca și celelalte „duhuri", duhul temerii de Dumnezeu este un dar; un suflu dăruit: suflul — putere de a ne îndurera la gîndul că nu cumva nu am ajuns măsura morală necesară alegerii și înțelegerii voii lui Dumnezeu cu privire la noi. Suflul-putere ca, în credință și dragoste, să avem respectul-teamă față de Dumnezeu. Acest respect, care totodată este și teamă sau frică, însă în dragoste, constituie începutul înțelepciunii. Teama de a nu greși este începutul facerii binelui. Vedem, deci, că și „glasul Domnului strigă" triadic: (luați) „duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul temerii de Dumnezeu", acesta din urmă fiind tocmai începutul unei trepte superioare a înțelepciunii.

Dar sfîrșitul înțelepciunii? „Sfîrșitul" înțelepciunii se află în *dragostea* de Dumnezeu și de semeni. Iar dragostea nu are sfîrșit.

„Veniți de luați toți duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul temerii de Dumnezeu", care vin de la Hristos, prin Duhul Sfînt, Persoane nedespărțite de Persoana Tatălui. Acesta este conținutul glasului Domnului peste „apele" (mișcările) sufletului nostru. Veniți... Acesta este mesajul Bobotezei.

Sfîntul Arhidiacon Ștefan

(Continuare din pag. 1)

zeu" (I Petru 4, 7—11). Sf. Ioan, la fel, pune accentul pe slujire cînd îndeamnă să fie ajutat „fratele în nevoie" (I Ioan 3, 14—23). Toate acestea dau slujirii diaconești o deosebită semnificație.

Sf. Arhidiacon Ștefan, despre care se vorbește în expunerea de față, plin de credință în Dumnezeu, este întîiul dintre cei șapte diaconi pe care Sfinții Apostoli i-au așezat spre slujirea obștii. Numărîndu-se cel dintîi dintre cei șapte, fiind adică arhidiacon, el a devenit și cel dintîi martir al Bisericii creștine. În relatarea din Faptele Apostolilor (cap. 6 și 7) despre martirajul său, Sf. Ștefan este prezentat ca predicator și orator de seamă, cunoscător profund al Vechiului Testament pe care îl comenta și îl înțelegea în sens mesianic. În cuvîntarea sa de apărare din fața sinedriului vorbește de istoria patriarhilor Avram, Isaac, Iacob, de cei doisprezece patriarhi care au urmat și de alte evenimente biblice petrecute în vremurile de odinioară (F. Ap. 7, 2—23). Explică rolul lui Moise, conducătorul poporului evreu, care a profețit venirea în lume a lui Iisus Hristos, spunînd: „Prooroc ca mine vă va ridica Dumnezeu din frații voștri; de El să ascultați." Exemplul Sf. Ștefan, ca și al diaconului Filip, care l-a învățat și l-a botezat pe famenul etiopian, pe drumul spre Gaza, dovedește că misiunea diaconilor nu se limita numai la slujirea la mese, ci îmbrățișa o arie mult mai largă. Ei participau direct și la răspîndirea cuvîntului Evangheliei. Desfășurau, cu alte cuvinte o lucrare misionară. Sfîntul Ștefan, „plin de har și de putere" avea și darul minunilor. El „făcea semne și minuni mari în popor... și nimeni nu putea sta împotriva înțelepciunii și a duhului cu care el vorbea".

Ascultînd învățătura spusă de el referitoare la Iisus Hristos, unii din sinagoga Libertinilor, a Cirenenilor, a Alexandrinilor și din Cilicia și Asia s-au tulburat de cele auzite și ducîndu-l în sinedriu l-au acuzat că aduce blasfemie la adresa templului și a Legii. În remarcabila sa cuvîntare istorică și teologică, în care se explică față de învinuirile ce i se aduceau, el prezintă o aspră dojenire pentru cei care au persecutat pe profeți și au ucis pe unii drepți ai Vechiului Testament, iar mai pe urmă chiar pe Iisus Hristos, profețit de prooroci, în care ei nu cred. Întrerupt repetat în expunerea sa, Sf. Ștefan s-a arătat totuși plin de curaj. Autorul Faptelor Apostolilor relatează evenimentul cunoscut în tradiția locală că atunci cînd vorbea, cei ce ședeau în sinedriu „au văzut fața lui ca o față de înger". Fără judecată este scos afară din sinedriu și dus la porțile cetății a fost lapidat. În timp ce murea, repetă rugăciunea Mîntuitorului: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta" (F. Ap. 7, 60).

Cinstind martiriul său, Biserica creștină a înălțat, de timpuriu, pe acest loc de îngenunchere și de adormire a Sf. Mucenic și Arhidiacon Ștefan, însemnat și prin prezența acolo a lui Saul din Tars, viitorul Sfînt Apostol Pavel, în a cărui custodie se afla îmbrăcămintea mucenicului, o biserică. Această biserică, renovată de curînd, se află ca o mărturie peste veacuri, pe sprînceana unei coline ce se înalță la capătul Văii Iosafat, în fața Grădinii Ghetsimani. De numele Sfîntului Ștefan se leagă și denumirea unei porți a cetății Ierusalimului: „Poarta Sfîntului Ștefan", ea indicînd locul pe unde a fost scos mucenicul din cetate spre a fi lapidat.

Biserica Ortodoxă Română a cinstit și ea dintotdeauna memoria Sf. arhidiacon Ștefan. Ea are prilejul de a avea de la acest protomartir o relicvă de mare preț: palma mîinii sale drepte, care se păstrează cu deosebită cinstire în mănăstirea Neamț. La acestea adăugăm și faptul că mai multe biserici parohiale din țara noastră și un număr mare de credincioși și credincioase de la noi au ca patron pe Sfîntul Ștefan, prăznuit an de an în cea de-a treia zi de Crăciun.

Pr. prof. dr. Ioan G. Coman la aniversarea a 80 de ani de la naștere

În frumoasa toamnă a anului 1982, Institutul Teologic Universitar din București a întîmpinat, în strai de sărbătoare, aniversarea a 80 de ani de la nașterea unuia dintre cei mai de seamă reprezentanți ai săi, a P. C. pr. prof. dr. Ioan G. Coman

Părintele profesor Ioan G. Coman s-a născut la 27 nov. 1902, în satul Dîmbroca, com. Scurtești (azi com. Săgeata), jud. Buzău, din familia de patru băieți și două fete a bunilor creștini ortodocși Gheorghe Coman Ionescu și Anca Gheorghe Coman Ionescu.

După terminarea școlii primare în satul natal (1915), a urmat Seminarul teologic „Kesarie Episcopul" din Buzău (1915—1922), apoi cursurile Facultății de teologie din București, obținînd în decembrie 1926 titlul de licențiat în teologie, cu calificativul „magna cum laude", pe baza tezei de licență: *„Neofit, mitropolit al Artei."* Paralel cu studiile de teologie frecventează și cursurile Facultății de litere și filozofie, secția filologia clasică, obținînd în 1927 titlul de licențiat în litere și filozofie, avînd ca teză lucrarea *„Fericitul Augustin ca polemist în DE CIVITATE DEI"*. Între 1927—1932 își continuă studiile în Franța, obținînd în 1931 titlul de doctor în teologie, la Facultatea de teologie din Strasbourg, pe baza tezei intitulată *„L'Idée de la Nèmésis chez Eschyle"*. Reîntors în țară, susține, în februarie 1934, teza de doctorat la Facultatea de litere și filozofie din București, specialitatea limba și literatura elenă, avînd ca temă *„Titanul Prometheu. Cultul și elementele prehesiodice și hesiodice ale istoriei sale. Încercare asupra concepției elenilor despre originile civilizației în lumina istoriei lui Prometheu"*. În iunie 1938 susține și examenul de doctorat la Facultatea de teologie din București prin lucrarea *„Sf. Grigorie de Nazianz despre Împăratul Iulian"*.

S-a căsătorit la 17 iunie 1939 cu Irina Vintilescu, fiica renumitului profesor de liturgică Pr. Petru Vintilescu de la Facultatea de teologie din București, iar în primăvara anului următor a fost hirotonit mai întîi diacon, iar apoi la 31 martie 1940 preot.

În lunga și complexa sa activitate, octogenarul de astăzi a îndeplinit diferite funcții, dintre care amintim: funcționar la Administrația financiară a capitalei (1924); apoi la Curtea de Casație și justiție (1924—1926); pedagog la Seminarul teologic „Central" din București (1926—1927); prefect de studii la Internatul teologic „Radu Vodă" din București (1934—1947); Secretar științific al Institutului Român de bizantinologie (1934—1940); Asistent universitar la Facultatea de litere și filozofie din București, catedra de limba și literatura elină (1936—1942) ș. a. Din anul 1942 părintele profesor Ioan G. Coman își începe activitatea la Facultatea de teologie din București, mai întîi în calitate de conferențiar pentru disciplina Patrologie, care de la 1 aprilie 1944 a fost ridicată la rangul de catedră, pe care sărbătoritul de astăzi a onorat-o pînă la 1 ian. 1970, cînd s-a pensionat.

Între 7 oct. 1954—1 ian. 1962, Părintele Profesor I. G. Coman a îndeplinit și funcția de rector al Institutului Teologic universitar din București.

Îndeplinindu-și cu simț de înaltă răspundere toate sarcinile pe care i le-a încredințat Biserica, P. C. Sa a contribuit, în mod hotărîtor, mai întîi la definirea Patrologiei ca disciplină teologică, fiind astăzi socotit drept „creatorul Patristicii Ortodoxe Române"; mai apoi a sprijinit prin toate mijloacele ridicarea învățămîntului teologic la un înalt nivel de ținută academică. Activitatea didactică a eminentului preot profesor a fost dublată de o prodigioasă muncă de cercetare, bazată pe vasta sa cultură clasică și patristică și concretizată în peste 150 de lucrări cu caracter teologic, patristic, ecumenist, de istoria religiilor, filologie și cultură clasică, recenzii, predici și cuvîntări la diferite ocazii, traduceri, reportaje, însumînd peste 5000 de pagini tipărite în acest domeniu și circa 1000 de pagini în manuscris. Să amintim astfel manualul de Patrologie (București, 1956), care în prezent se află sub tipar într-o a doua ediție, în trei volume. Iar ca o sinteză a studiilor privitoare la diferitele aspecte legate de perioada de început și de formare a culturii și civilizației românești, s-a impus volumul intitulat *„Scriitori bisericești din epoca străromână"* (București, 1979).

Pe lîngă activitatea sa didactică și științifică, părintele profesor Ioan G. Coman a fost vreme îndelungată unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai Bisericii noastre la diferite întruniri ecumeniste, fiind socotit, pe drept cuvînt, unul dintre „ctitorii ecumenismului din România". Sărbătoritul de astăzi a făcut cunoscută teologia românească pe diferite meridiane ale lumii, prin referate la multe întruniri interortodoxe și interconfesionale, prin prelegeri la diferite instituții de învățămînt teologic de peste hotare, prin conferințe etc.

Generațiile de teologi, dintre care s-au remarcat străluciți ierarhi și teologi de nădejde ai Bisericii noastre și la a căror formare eminentul preot profesor și-a adus contribuția sa hotărîtoare, își întîmpină marele dascăl la popasul său aniversar, cu rugăciunea ca Bunul Dumnezeu să-l dăruiască cu sănătate, sporite puteri de muncă și cu tradiționala urare de „LA MULȚI ȘI FERICIȚI ANI!"

Pr. Dr. *Viorel Ioniță*

Arhid. prof. dr. Ioan Zăgrean — septuagenar

În lungul șir de dascăli care au onorat catedrele de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, în răstimpul celor mai bine de 170 de ani de cînd el există, și-au înscris numele oameni dăruiți trup și suflet misiunii lor. Între aceștia se numără și cel care pînă de curînd a fost titularul catedrei de Teologie Morală: P. C. arhid. prof. dr. Ioan Zăgrean. La activul său are nu mai puțin de 46 de ani de activitate didactică, ceea ce înseamnă tot atîtea serii de elevi și studenți pe care le-a pregătit.

Părintele profesor Ioan Zăgrean s-a născut în 24 decembrie 1912, la Blăjenii de Jos, jud. Bistrița-Năsăud, pe plaiurile de unde a venit la Sibiu un alt mare bărbat al Bisericii: mitropolitul Nicolae Bălan.

A urmat studiile liceale la liceul „Alexandru Odobescu" din Bistrița iar Teologia a studiat-o la Academia Teologică din Cluj, între 1929—1933. Rezultatele excepționale obținute în anii de studii i-au permis proaspătului absolvent să-și îndrepte pașii și gîndul spre noi împliniri în pregătirea sa teologică. Se înscrie la doctorat, la Facultatea de Teologie din Cernăuți și după promovarea examenelor regulamentare este promovat doctor în 1945.

A acumulat o bogată experiență didactică funcționînd mai bine de zece ani (între 1935—1946) în calitate de profesor la liceele din Turda, Năsăud, Arad, Brașov (Lic. „Andrei Șaguna") și Cluj, unde a predat mai multe discipline cu caracter laic și teologic.

În baza acestei experiențe și a temeinicei sale pregătiri este numit, în 1946, profesor de Morală la Academia Teologică din Cluj, unde va funcționa pînă în 1952. Din 1952 și pînă în 1968 îl găsim profesor și director la Seminarul Teologic din Cluj. În 1968 își reia activitatea didactică universitară fiind numit profesor titular la catedra de Teologie Morală de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. Aici a funcționat pînă la 1 octombrie 1982 cînd s-a pensionat.

Lunga sa carieră didactică a constituit un veritabil succes. Generațiile de tineri care l-au avut profesor au păstrat în suflet imaginea unui dascăl de vocație, înzestrat cu alese calități sufletești.

Fire dinamică, părintele prof. Ioan Zăgrean a fost mereu prezent și în diverse alte activități pe plan bisericesc. Dumnezeu l-a înzestrat cu o voce aleasă, ceea ce i-a permis să-și aducă aportul la înfrumusețarea cultului nostru ortodox. S-a remarcat, de asemenea, ca predicator, al cărui cuvînt rostit din amvon a impresionat adînc sufletele credincioșilor.

Ca rod al minții sale, au văzut lumina tiparului o serie de articole și studii de strictă actualitate în domeniul în care s-a specializat. Astfel amintim titluri ca: „Biserica și umanismul vremurilor noastre", „Conceptul de dreptate socială în Teologia ortodoxă", „Creștinismul și drepturile fundamentale ale omului", „Hirotonirea femeilor în contextul actual al dialogului ecumenic", „Opinii protestante cu privire la epicleza euharistică și la dezvoltarea acesteia în Liturghiile răsăritene", „Ortodoxie și ecumenism", etc.

Părintele profesor dr. Ioan Zăgrean este, de asemenea, autor al manualului de „Teologie Morală" pentru seminariile teologice și coautor al primelor două volume din „Teologia Morală" pentru uzul studenților institutelor teologice.

Pe plan ecumenic, s-a dovedit activ în cadrul conferințelor teologice interconfesionale și a întreținut permanent strînse legături de prietenie cu reprezentanții celorlalte confesiuni pe care i-a avut aproape atît la Cluj cît și la Sibiu.

În pragul celui de al 8-lea deceniu de viață, rugăm pe bunul Dumnezeu să-i hărăzească ani mulți cu pace și sănătate, spre a ne putea bucura noi și toată Biserica noastră de lumina gîndului său și de căldura și bunătatea inimii sale iubitoare.

D. A.

Protopopul Ioan Piuariu

(Continuare din pag. a 5-a)

chisoare, cu condiția să nu mai slujească în parohie, ca să nu mai aibă prilejul de a vorbi împotriva unirii cu Roma. Cu această condiție i se acordă o subvenție de 30 creițari pe zi pentru toată viața. Dar odată ajuns acasă, el continuă a fi același luptător pentru ortodoxie, ceea ce l-a făcut pe episcopul Petru Pavel Aron să scrie generalului din Sibiu, în ianuarie 1764, că protopopul Ioan Piuariu umblă în lung și în lat și îndeamnă poporul să nu îmbrățișeze unirea cu Roma. În urma acestei pîri, i se retrage subvenția de 30 creițari. El se duce să se plîngă la Viena, însoțit de fiul său Ioan, viitorul medic oculist, care avea atunci doar 15 ani. Aci, era gata să fie arestat din nou pentru neastîmpărul său. Scapă însă de închisoare, cu ordinul categoric de a nu se mai întoarce în Sadu și nici chiar în Ardeal. El se oprește în Banat, la Sînicolaul Mare, unde slujește ca preot pînă în 1782, cînd moare acolo, departe de satul natal.

Pe casa lui din Sadu, Academia Republicii Socialiste România a așezat o placă comemorativă, în memoria fiului său, cu inscripția: „În această casă s-a născut Dr. Ioan Piuariu-Molnar 1749—1815, fiul lui Ioan Piuariu (Popa Tunsu), remarcabilă personalitate a medicinei românești, pedagog și om de cultură, întemeietorul presei românești din Transilvania."

NAŞTEREA DOMNULUI

— CATEHEZĂ —

Introducerea. Ce frumuseţi naturale ne întîmpină acum în decembrie? (Frumuseţea zăpezii, pomii şi arborii încărcaţi cu zăpadă etc.). Dar tot în această lună ne bucură nespus de mult şi unele prilejuri bogate în înţeles de viaţă creştinească. Care sînt unele ca acestea? (Sărbătoarea Sf. Nicolae, Crăciunul). Ce prăznuim la Crăcium? (Naşterea Domnului). Ce cunoaşteţi în legătură cu Crăciunul? (?...).

Anunţarea. Ei, bine, în catheza de astăzi vom zăbovi mai cu temei asupra naşterii după trup, în timp a Fiului lui Dumnezeu, a Domnului nostru Iisus Hristos.

Tratarea. Să ne amintim mai întîi faptul că, în urma neascultării poruncii dumnezeieşti, strămoşii noştri, strămoşii neamului omenesc, Adam şi Eva, au căzut în păcat. De aici, asupra lor s-au abătut multe necazuri şi supărări, între care şi moartea.

Păcatul săvîrşit de strămoşii Adam şi Eva, *păcatul strămoşesc* avea să se transmită tuturor urmaşilor acestor strămoşi. Dar Dumnezeu, în atotbunătatea Sa, nu i-a lăsat pe primii oameni şi pe urmaşii lor fără nădejde în izbăvirea de sub povara păcatului. Sf. Scriptură arată că Părintele Ceresc le-a încredinţat, dintru început, *vestea bună* că le va trimite, oarecînd, *un Mîntuitor*, zicînd: *„Duşmănie voi pune între tine şi între femeie, între sămînţa ta şi sămînţa ei; aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcîiul"* (Facerea 3, 15). Adică, printr-o luptă între bine şi rău; *Cel bun*, născut din femeie, va *„zdrobi capul"* înşelătorului şi-l va izbăvi pe om de sub povara păcatului strămoşesc.

Dar, prin vremi, Dumnezeu a trimis oameni aleşi, proroci, care, sub povaţa Duhului Sfînt, să ţină mereu aprinsă nădejdea în venirea Mîntuitorului făgăduit de Părintele Ceresc în *protoevanghelul* (cea dintîi veste bună despre mîntuirea neamului omenesc) pe care l-am amintit mai înainte. Proorocii au arătat multe amănunte, privind venirea Lui. Unul din marii proroci ai Legii Vechi le-a descoperit oamenilor că Mîntuitorul se va naşte dintr-o *fecioară*, scriind: *„Iată Fecioara va lua în pîntece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel"*. (Ceea ce înseamnă: „Cu noi este Dumnezeu" Isaia 7, 14).

Un alt mare prooroc a arătat *timpul* cînd va veni Mîntuitorul. El va veni — zice proorocul — peste *şaptezeci de săptămîni* (care) *sînt hotărîtoare pentru poporul tău* (poporul ales) *şi pentru cetatea cea sfîntă pînă ce fărădelegea va trece peste margini şi se va pecetlui păcatul şi se va ispăşi nelegiuirea, pînă ce dreptatea cea veşnică va veni, vedenia şi proorocia se vor pecetlui şi se va unge Sfîntul Sfinţilor"* (Daniel 9, 24).

Tîlcuitorii cuvintelor Sf. Scripturi arată că proorocia s-a împlinit întrutotul, la sorocul proorocit.

Încă şi *locul* unde se va naşte Mîntuitorul a fost proorocit astfel: *„Şi tu Betleeme, Efrata, deşi eşti mai mic între miile lui Iuda, din tine va ieşi Stăpînitor peste Israel, iar obîrşia Lui este dintru început, din zilele veşniciei"* (Miheea 5, 1)...

Este vestită şi *steaua magilor* (Numeri 24, 17); şi că *magii „îi vor aduce daruri... şi prinoase"* (Ps. 71, 10); apoi *chemarea* Lui din Egipt (*„Din Egipt am chemat pe fiul Meu"* — Osea 11, 1) etc.

Dar proorociile din Testamentul Vechi despre naşterea după trup a Mîntuitorului Iisus Hristos ni se arată în lumină deplină în Testamentul Nou. Citim astfel că îngerul Gavriil a fost trimis de Dumnezeu la Fecioara Maria în Nazaret, căreia i-a vestit că va naşte fiu şi Îl va chema Iisus. *„Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema"* (Luca 1, 31—32). În nedumerirea sa, Fecioara Maria a grăit către înger: *„Cum va fi aceasta, de vreme ce eu de bărbat nu ştiu? Şi răspunzînd, îngerul i-a zis: Duhul Sfînt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri, pentru aceea şi Sfîntul Care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema"* (Luca 1, 34—35).

Şi acum, iată cum ne înfăţişează Sfînta Scriptură naşterea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos.

„În zilele acelea a ieşit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea. Această înscriere s-a făcut mai întîi pe cînd Quirinius ocîrmuia Siria.

Şi se duceau toţi să se înscrie fiecare în cetatea sa. Şi s-a suit şi Iosif din Galilea din cetatea Nazaret, în Iudeea, în cetatea lui David, care se numeşte Betleem, pentru că el era din casa şi din neamul lui David, ca să se înscrie împreună cu Maria, cea logodită cu el, care era însărcinată.

Dar pe cînd erau ei acolo, s-au împlinit zilele ca ea să nască, şi a născut pe Fiul Său Cel Unul Născut şi L-a înfăşat şi L-a culcat în iesle, căci nu era loc pentru ei, în casa de oaspeţi.

Şi în ţinutul acela erau păstori; stînd pe cîmp şi făcînd de strajă noaptea împrejurul turmei lor. Şi iată îngerul Domnului a stătut lîngă ei şi slava Domnului a strălucit împrejurul lor şi ei s-au înfricoşat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: „Nu vă temeţi. Căci, iată, vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; că vi s-a născut azi Mîntuitor, care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. Şi aceasta va fi semnul: veţi găsi un prunc înfăşat, culcat în iesle.

Şi deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulţime de oaste cerească lăudînd pe Dumnezeu şi zicînd: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăvoire!

Iar după ce îngerii au plecat de la ei, la cer, păstorii vorbeau unii către alţii: Să mergem dar pînă la Betleem, să vedem cuvîntul acesta ce s-a făcut şi pe care Domnul ni l-a făcut cunoscut. Şi, grăbindu-se, au venit şi au aflat pe Maria şi pe Iosif şi pe Prunc, culcat în iesle. Şi văzîndu-L au vestit cuvîntul grăit lor despre Copil. Şi toţi cîţi auzeau se minunau de cele spuse lor de către păstori. Iar Maria păstra toate aceste cuvinte, punîndu-le în inima sa.

Şi s-au întors păstorii slăvind şi lăudînd pe Dumnezeu pentru toate cîte auziseră şi văzuseră, precum li se spusese" (Luca 2, 1—20).

Şi mai citim în Sf. Scriptură: *„Iar dacă S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod regele, iată magii de la Răsărit"*... luîndu-se după *„steaua pe care o văzură"*, (care acum) mergea înaintea lor, au ajuns la locul unde s-a născut Iisus. *„Şi intrînd în casă, au văzut Pruncul împreună cu Maria, mama Lui, şi căzînd la pămînt, s-au închinat Lui; şi deschizînd vistieriile lor, I-au adus Lui daruri: aur, tămîie şi smirnă"* (Matei 2, 1—11).

(Intuiţia şi reproducerea).

Rezumat şi apreciere. Despre ce am vorbit în cateheza de azi? (Despre naşterea după trup a Fiului lui Dumnezeu, a Domnului nostru Iisus Hristos). Cînd a fost vestită, mai întîi, venirea Lui în lumea noastră pămînteasc㠀 (Îndată după căderea protopărinţilor Adam şi Eva în păcat). De către cine? (De către însuşi Dumnezeu). Din ce îndemn a făcut El aceasta? (Din iubirea Sa nemărginită către om). Mai apoi, în curgerea vremii, prin cine a grijit Dumnezeu, să fie păstrată şi întărită nădejdea oamenilor în venirea Mîntuitorului? (Prin proorocii Testamentului Vechi). Ce au vestit unii din proroci? (Că Mîntuitorul se va naşte dintr-o fecioară; au arătat timpul şi locul cînd şi unde se va naşte El, ca şi unele semne legate de naşterea Lui).

Unde s-a născut Mîntuitorul nostru Iisus Hristos? (În Betleemul Iudeii). În ce împrejurări s-a născut El? (S-a născut într-un staul al necuvîntătoarelor şi a fost culcat în ieslea acestora). Ce învăţăm din aceasta? (Că Fiul lui Dumnezeu s-a născut întru smerenie, în simplitate; că a venit în lume pentru toţi pămîntenii). Din ce mai înţelegem acest lucru? (Şi din aceea că primii închinători au fost păstorii din împrejurimi). De cine a mai fost întîmpinat Iisus îndată după naşterea Sa? (De îngeri, cu cîntarea: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pămînt pace, între oameni bunăvoire"). Deci, cu ce menire a venit Mîntuitorul Iisus Hristos în lumea noastră? (Să aducă pace şi bunăvoire între oameni).

Asocierea. Cînd s-a făcut în mod de tot lămurit vestirea naşterii Mîntuitorului Iisus Hristos? (Cînd Dumnezeu l-a trimis pe îngerul Gavriil la Fecioara Maria). Ce i-a grăit el Mariei? („Că va naşte fiu"... etc). Al cui fiu se va naşte din ea? (Al lui Dumnezeu). În ce fel a primit Fecioara vestea adusă de îngerul Gavriil? (Cu teamă). Şi cum i-a risipit îngerul teama? („Duhul Sfînt"... etc.). Prin a cui putere avea deci să se întrupeze Fiul lui Dumnezeu? (Prin puterea Duhului Sfînt). Ce fel de naştere s-a dovedit a fi aceasta? (...?). Naştere mai presus de fire, supranaturală. Deci, întemeindu-se pe cele arătate mai sus, Sf. Biserică ne învaţă să mărturisim acest adevăr, zicînd:

Generalizarea. *Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos... „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mîntuire s-a pogorît din cer şi s-a întrupat de la Duhul Sfînt şi din Fecioara Maria şi s-a făcut om"*. (Simbolul Credinţei).

Încheierea. Cînd prăznuim sărbătoarea Naşterii Domnului? (La Crăciun, la 25 decembrie din fiecare an). În ce fel se cade să ne pregătim, din bună vreme, în vederea acestui mare praznic creştinesc? (Prin postire, prin Spovedanie şi Împărtăşanie etc.). Şi încă prin vreo altă cale... (Învăţînd şi cîntînd colinde creştineşti şi strămoşeşti). Ce colinde cunoaşteţi? (...?) Să încheiem cateheza de azi cîntînd o colindă cunoscută de noi toţi.

Pr. prof. *D. Călugăr*

Despre Preacinstirea Maicii Domnului

(Continuare din pag. a 4-a)

mamei sale. Oare numai Iisus Hristos ar putea face aceasta?

1. *Ce spune Sfînta Scriptură despre Preacinstirea Maicii Domnului?*

Mai întîi că în Vechiul Testament ea a fost prevestită de mulţi prooroci ca „fecioara care va avea în pîntece şi va naşte fiu..." (Isaia VII, 14) — proorocie reluată şi de Sf. Evanghelist Matei care şi atestă împlinirea ei (Matei I, 23); că însuşi îngerul buneivestiri închinîndu-i-se, a numit-o „plină de har" şi „binecuvîntată între femei" (Luca I, 28—29); că Sfînta Elisabeta, mama Sfîntului Ioan Botezătorul, a numit-o şi ea „binecuvîntată între femei" şi „maica Domnului meu" (Luca I, 40—43); că o femeie din popor a fericit-o pentru că a fost „pîntecele care a purtat şi pieptul la care a supt" Iisus — fericire la care şi El a consimţit zicînd „aşa este" (Luca XI, 27—28); că, în sfîrşit, ea însăşi, sub inspiraţia Duhului Sfînt, a mărturisit, în faţa Elisabetei, „de acum mă vor ferici (=cinsti) toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire Cel puternic..." (Luca I, 48—49).

Cei ce pretind că primesc şi cred numai ceea ce spune Scriptura, de ce lapădă tocmai acest cuvînt al Scripturii? În schimb, aceştia găsesc destule texte pe care, greşit înţelegîndu-le, le socotesc ca temei spre a nu da o cinstire deosebită Maicii Domnului. Un astfel de text este cel de la Matei XII, 46—50 — despre fraţii lui Iisus, şi cel de la Matei XIII, 55—56, în care Sfîntul Evanghelist redă gîndurile şi cuvintele maimarilor de la templu, în faţa minunilor lui Iisus. Dar, oare noi, creştinii, tot aşa trebuie să gîndim ca aceştia?

2. *Cine sînt, de fapt, aceşti aşa zişi „fraţi" şi „surori" ai Domnului?*

Nici decum fraţi şi surori în înţelesul trupesc al cuvintelor. Aducerea lor în discuţie urmăreşte de fapt, ceea ce urmărea şi ereticul Nestorie, adică să facă din Sfînta Fecioară Maria o femeie ca toate celelalte, avînd şi alţi copii şi care, deci, nu merită să fie cinstită în mod deosebit.

Cuvintele de la Matei XII nu spun nimic altceva decît că, pe lîngă înrudirea trupească cu Maica Sa, pe care nicidecum nu o defăimează, mai există şi înrudirea sufletească cu Iisus, la îndemîna tuturor celor ce împlinesc cu dragoste poruncile Lui. Aşa zişii fraţi şi surori sînt, de fapt, rudenii apropiate şi, îndeosebi, veri — pare-se de gradul al doilea. Aceştia, deşi li se spune *fraţi* în acelaşi înţeles (caracteristic în orient) în care Avram şi Lot sînt numiţi *fraţi*, deşi, se ştie, erau unchiu şi nepot (Facere XI, 27; XIII, 8), nu sînt niciodată numiţi fiii Sfintei Fecioare Maria, ceea ce exclude din capul locului descendenţa lor din ea şi deci, frăţia după trup cu Iisus. Nici apelativul *femeie* (Ioan II, 4 — la nunta din Cana Galileei, şi Ioan 19, 26 — cuvintele lui Iisus pe cruce) nu înseamnă dispreţ sau nesocotire a maicii Sale din partea lui Iisus, cum li se pare unora, ci numai designarea genului, a sexului, aşa cum Apostolii sînt numiţi „bărbaţi galileeni". Mai mult decît alte întîmplări, cuvintele lui Iisus pe cruce, prin care încredinţează pe maica Sa ucenicului Său iubit Ioan, atestă şi grija, respectul şi dragostea Sa faţă de aceea care L-a născut, dar şi faptul că, dacă ar fi avut şi alţi copii, Iisus n-ar fi recurs la serviciile ucenicului, oricît ar fi fost el de iubit. Ne amintim că Iisus a osîndit cu asprime practica iudeilor de a ocoli porunca a cincea dumnezeiască cu privire la cinstirea părinţilor, cu motivarea dăruirii în aşa numitul „corban" (Matei XV, 39; Marcu VII, 7—13). E o insultă la adresa lui Iisus să se spună că El n-a adus cinstirea cuvenită maicii Sale!

3. *Care este rolul Maicii Domnului în opera de mîntuire a neamului omenesc?*

Dacă unii creştini resping Preacinstirea Maicii Domnului, pe motivul că aceasta ar împuţina cinstirea, mai bine zis adorarea, cuvenită Mîntuitorului Iisus Hristos, ca singurul mijlocitor şi mîntuitor, alţii, dimpotrivă, par să o înalţe într-o poziţie care ar face-o „împreună mîntuitoare" cu Iisus. Dar chiar după părerea unui teolog apusean, promotor al ecumenismului „a restitui Maicii Domnului locul ei la punctul de întîlnire dintre Vechiul şi Noul Testament, dintre divin şi uman, înseamnă a îndepărta afirmaţia că ea n-ar fi avut nevoie de a fi mîntuită de Hristos... înseamnă a-i atribui un Har cu totul deosebit care este în întregime produs de apropierea Cuvîntului, a-i atribui un Har care nu are alt sens decît de a pregăti această venire pregătind-o pe dînsa să-l primească. *Fecioara, deci, participă la Întrupare şi nu la mîntuirea propriu-zisă"* (subl. n. s.).

4. Creştinii dreptcredincioşi cinstesc pe Maica Domnului aşa cum i-a învăţat Biserica de veacuri, nu aşezînd-o în locul lui Iisus sau pe acelaşi plan cu El, ci ca pe aceea prin care ne-a venit mîntuirea. O cinstesc mai mult decît pe toţi sfinţii, care şi ei mijlocesc prin rugăciunile lor către Dumnezeu pentru noi, ca unii ce sînt *prietenii* lui Iisus (Ioan XV, 4), prietenii Mirelui ceresc (Ioan III, 29), mai mult decît pe Heruvimi şi Serafimi, ca pe aceea pe care proorocul şi psalmistul a văzut-o ca o împărătească stînd la locul de ciste „de-a dreapta îmbrăcată în haină aurită şi prea înfrumuseţată" (Psalm 44, 11).

Frumoasă şi adînc umană este Preacinstirea Maicii Domnului! Plină de semnificaţie este rînduiala veche a Bisericii de a serba, a doua zi după Naşterea Domnului, *Soborul Maicii Domnului* — adunarea credincioşilor spre a cinsti pe mijlocitoarea mîntuirii neamului omenesc!

SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM...

La Geneva a apărut, în limba engleză, volmul JESUS CHRIST THE LIFE OF THE WORLD (Iisus Hristos — Viaţa lumii), editat de Prof. Pr. Ion Bria, în editura Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Printre autori se remarcă, în afară de două studii ale Prof. I. Bria şi alte contribuţii româneşti: Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului cu articolul „Domnul — de viaţă făcătorul", Prof. Pr. D. Stăniloae, cu art.: „Sensul creştin al responsabilităţii", Arhim. B. V. Anania, cu art.: „Viaţa ca scop", Dr. Dan Ilie Ciobotea cu art.: „Mai multă viaţă". Alţi autori mai sînt: Prof. John S. Romanides, Prof. B. Bobrinskoy, Mitropolitul Paulos Mar Gregorios, Mitropolitul Emilianos de Silibria ş. a. Prefaţa e semnată de Philip A. Potter, secretarul general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Volumul, de 120 p., este o contribuţie ortodoxă la tema Adunării Generale a C. E. B. ce va avea loc la Vancouver în iulie 1983.

*

„Revista de Filosofie", Bucureşti, tomul XXIX, 5, 1982, publică la rubrica INEDITE (p. 498—502) un fragment din manuscrisul *„Istoria Filosofică"*, a Arhimandritului Eufrosin Poteca, fost, între 1825—1828, profesor la şcoala de la Sfîntul Sava întemeiată de Gheorghe Lazăr (ms. 1173 se află la Biblioteca Academiei R. S. R.).

*

Semnalăm în revista *„Anale de Istorie"*, Bucureşti, anul XXVIII, 5, 1982, sub, genericul „Critică şi bibliografie" recenzia lucrării „unui prelat transilvănean din secolul al XVIII-lea": GESTA SANCTI NICETA VETERIS DACIAE EPISCOPI (Faptele Sfîntului Niceta episcop al vechii Dacii), Claudiopoli (Cluj) 1750, VI+76 p. Autoarea foarte cuprinzătoarei recenzii, Ana-Maria Coman, o însoţeşte de informaţii şi consideraţii personale extrem de interesante cu privire la Niceta şi la „continuitatea de necontestat a populaţiei autohtone Daco-Getice pe meleagurile strămoşeşti şi după retragerea autorităţilor romane" (p. 139). Din bogatele referinţe româneşti la Sf. Niceta, lipseşte însă teza de doctorat a Pr. Dr. Ştefan Alexe: *Sfîntul Niceta de Remesiana şi ecumenicitatea Patristică din secolele IV şi V*, teză de doctorat, Bucureşti, 1969, în extras şi în rev. „Studii Teologice" XXI (1969) nr. 7—8. La pag. 137, nota 4, citează Vasile Anania, în loc de Valeriu Anania.

*

În *„Revista de istorie şi teorie literară"*, tomul 31, nr. 3, 1982, (p. 290—319), la rubrica „Texte şi Documente", Andrei Nestorescu publică şi prezintă o importantă scriere de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea, intitulată „STIHURILE ASUPRA PREASFINŢITULUI PAPA AL SLĂVITULUI RÎM", scriere din aceeaşi categorie cu *„Plîngerea Sfintei Mănăstiri a Silvaşului"*. Stihurile numără 2060 de versuri. E o scriere teologică de apărare a ortodoxiei, după 1700, de respingere a primatului şi a altor dogme catolice şi, mai mult decît atît, „o mărturie în plus, pînă acum neinvocată, a luptei românilor pentru păstrarea fiinţei proprii, împotriva desnaţionalizării prin catolicizare urmărită de stăpînirea habsburgică" (p. 291). Alcătuită din versuri în care interesul cade mai mult pe conţinut şi pe exactitatea doctrinară, decît pe efectul literar, cronica nu e totuşi lipsită de imagini şi comparaţii care o fac şi azi interesantă şi frumoasă. Şi utilă.

*

AMERICAN ROMANIAN REVIEW care apare la Cleveland, Ohio, editată de Theodore Andrica, dedică vol. VI, nr. 3, 1982 lui Dimitrie Gusti. Alte articole, în limba engleză, despre: *„Palia" de la Orăştie, Relaţiile diplomatice dintre România şi S.U. A., Aron Cotruş, Dacii în formarea poporului român* (de Dinu C. Giurescu) ş. a.

A. L. P.

ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI — INFORMAŢII — ŞTIRI

Întrunirea forurilor de conducere ale Bisericii Ortodoxe Române

Consiliul Naţional Bisericesc şi Adunarea Naţională Bisericească

● În zilele de *4 şi 5 decembrie 1982* au avut loc la Palatul patriarhal din Bucureşti sesiunile anuale ordinare ale Consiliului Naţional Bisericesc şi Adunării Naţionale Bisericeşti. Au fost prezentate, cu acest prilej, rapoartele sectoarelor de activitate din Administraţia patriarhală, de către P. C. Consilieri patriarhali.

Lucrările au fost prezidate de către P. F. Patriarh Iustin.

Sfîntul Sinod

● *Luni, după-amiază, 6 decembrie 1982*, a avut loc ultima sesiune a lucrărilor Sfîntului Sinod pe anul 1982. În afara lucrărilor curente, Sfîntul Sinod a aprobat textul Pastoralei ce va fi trimisă credincioşilor la Duminica Ortodoxiei, a stabilit data Paştilor pentru anul 1984, a fixat temele conferinţelor preoţeşti pentru anul 1983.

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

● *Luni, 4 octombrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit pe Hans Ernst Chmocker, secretar al CICARWS pentru Europa, din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi secretar pentru finanţe în cadrul Conferinţei Bisericilor Europene.

● *Marţi, 5 octombrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit un grup de participanţi la Colocviul „Programul Bisericilor despre drepturile omului pentru aplicarea Actului final de la Helsinki", din cadrul Conferinţei Bisericilor Europene, care s-a ţinut la Institutul Teologic din Bucureşti, între 3—8 octombrie 1982, grup format din următoarele persoane: Dr. David Russel (Marea Britanie), moderatorul Colocviului; Okr Christa Leweh (R. D. Germană), moderator al Comitetului de lucru; Dr. Belle Miller Mc.Master (S. U. A.), vicemoderator al Comitetului de lucru al Colocviului; Episcop Laszlo Kurti (Ungaria), vicemoderator al Colocviului; Dr. Glen G. Williams, secretar general al Conferinţei Bisericilor Europene de la Geneva; Dr. Theo Tscuy (Marea Britanie), Secretarul programului despre drepturile omului.

● *Miercuri, 6 octombrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit pe Gunar Stalsett, reprezentantul Societăţii biblice din Norvegia.

— P. F. Patriarh Iustin a avut o întrevedere cu Elliot Abrams — asistentul secretarului de stat al S. U. A. La primire a fost de faţă David Funderburk, ambasadorul S. U. A. la Bucureşti, împreună cu unul din consilierii ambasadei. La convorbiri au luat parte: Eminenţa Sa Dr. Moses Rosen, şef rabinul Cultului mozaic din ţara noastră; dr. Lászlo Popp, episcop al Bisericii reformate, Oradea; Corneliu Mara, Preşedintele Uniunii Cultului Baptist din ţara noastră; d-l Regep Salih, imamul geamiei musulmane din Bucureşti. Au mai luat parte: ÎI. PP. SS. Mitropoliţi Teoctist al Moldovei şi Sucevei şi Nestor al Olteniei, P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovişteanul şi P. Cuv. arhim. Nifon Mihăiţă.

După discuţiile care au avut loc, P. F. Patriarh a oferit în cinstea oaspeţilor cina la Palatul patriarhal din Bucureşti.

● *Vineri, 8 octombrie*, P. F. Patriarh Iustin a primit pe Peter Henn şi pe Wolfgang Henn, reprezentanţi ai firmei de maşini tipografice „Brüder Henn" din Viena — Austria.

— P. F. Patriarh Iustin a primit pe Dr. Duncan Shaw, profesor la Facultatea de teologie presbiteriană din cadrul Universităţii din Edinburg — Scoţia.

SEMNALĂM... SEMNALĂM... SEMNALĂM...

„GÎNDIRE ŞI ARTA" este revista editată de Arhim. Felix Dubneac din cadrul Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din Detroit, U. S. A. foarte bogată în conţinut, în cea mai mare parte în limba română, sosit la noi nr. 5, anul IV, 1982. Ea se înscrie pe linia lucrării de informare, de spiritualitate şi de cultură românească în America, desfăşurată de *Credinţa*, organul Arhiepiscopiei, şi de *„Comuniunea Românească"*, editată de D-l George Alexe.

*

Am primit numerele 2-3-4 ale revistei *„Semănătorul"*, buletinul vicariatului ortodox român din Banatul iugoslav, Vîrşeţ. Conţin pagini frumoase, instructive pentru credincioşi şi pentru preoţi. În nr. 2/1982 semnalează alegerea şi instalarea noului Mitropolit al Ardealului Dr. Antonie Plămădeală. Prezentare grafică plăcută, culori diferite de la un număr la altul.

*

Ieromonah Ioanichie Bălan: *Vetre de Sihăstrie românească*. Secolele IV—XX, Bucureşti, 1982, 575 p. După *Patericul românesc*, părintele Ioanichie Bălan de la Mănăstirea Bistriţa din judeţul Neamţ ne dă această nouă carte, rod al unor cercetări migăloase, care împlineşte un real gol în catagrafia aşezămintelor noastre monahale. P. C. Sa le-a identificat, le-a descris, le-a dotat cu minimum-ul absolut necesar de informaţie istorică şi acum predă tezaurul memoriei scrise a vieţii spirituale şi culturale românest sigur că, de acum încolo, amintirea lor nu se va mai pierde.

A. L. P.

ŞTIRI DIN MITROPOLIA ARDEALULUI

SIBIU

● Expirînd mandatul vechii Adunări eparhiale, în 7 octombrie 1982 au avut loc alegerile pentru noile Adunări eparhiale de pe tot cuprinsul Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române.

La Centrul arhiepiscopesc Sibiu, noua Adunare eparhială a fost convocată de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului pentru Duminică, 14 noiembrie 1982.

Programul a început în dimineaţa acelei zile în capela mitropolitană, unde s-a săvîrşit Sf. Liturghie, iar la sfîrşit îndătinatul Te-Deum.

La priceastnă, Î. P. S. Mitropolit Antonie a explicat participanţilor —deputaţi eparhiali, invitaţi, studenţi teologi etc. — pericopa evanghelică cu parabola Samarineanului milostiv.

În Aula Institutului Teologic Universitar din Sibiu, după constituirea Adunării eparhale a Arhiepiscopiei Sibiului, au avut loc lucrările propriu-zise ale acestui organism bisericesc, care au fost deschise printr-o amplă cuvîntare rostită de Î. P. S. Mitropolit Antonie. Înalt Prea Sfinţia Sa a felicitat pe membrii Adunării eparhiale şi pe cei aleşi în organismele sale, amintind apoi alegerile de deputaţi în organele locale ale puterii şi administraţiei de stat din 21 noiembrie 1982, precum şi contextul în care se desfăşoară lucrările, de avînt creator al poporului nostru şi de puternică lucrare pentru apărarea păcii, profund ameninţată de nesăbuita cursă a înarmărilor din aceşti ultimi ani.

Subliniind că toţi fiii Bisericii Ortodoxe Române, cler şi credincioşi deopotrivă, fac parte activă din rîndurile celor ce apără pacea, Înalt Prea Sfinţia Sa s-a referit apoi la activitatea din Arhiepiscopia Sibiului, la toate nivelurile, în cursul anului 1982, activitate care s-a desfăşurat în mod creator şi constructiv, în spiritul legislaţiei noastre bisericeşti şi cu respectarea legilor ţării, accent punîndu-se mereu pe întărirea unităţii noastre de credinţă.

În continuare au fost aduse în atenţie o seamă de aniversări şi comemorări sărbătorite în acest an în Arhiepiscopie: Mitropolitul Nicolae Bălan, Avram Iancu, V. Pârvan ş. a., specificîndu-se totodată unele iniţiative şi o seamă de paşi înainte făcuţi în mai multe compartimente din cadrul Arhiepiscopiei.

S-a trecut apoi la prezentarea rapoartelor şi anume:

Raportul *Secţiei bisericeşti*, în care s-au evidenţiat cercetările de teren ale Ierarhilor noştri, activitatea peste hotare a Î. P. S. Mitropolit Antonie, lucrarea parohială în Arhiepiscopie, mişcările de personal în 1982, F. C. M. ş. a.

Raportul *Secţiei culturale*, în care s-a scos în lumină învăţămîntul teologic, cu sublinierea activităţii Institutului Teologic Universitar din Sibiu, conferinţele preoţeşti, activitatea editorială din anul 1982, lucrarea predicatorială şi social-obştească a preoţilor etc.

Raportul *Secţiei economice*, în care s-a adus în atenţie execuţia bugetară pe anul 1981, activitatea economică financiară pe perioada 1 ianuarie—30 septembrie 1982, cu reliefarea activităţii de la tipografia eparhială, atelierul de lumînări, reparaţiile de biserici şi case parohiale în acest an, lucrările de pictare a unor biserici, controlul financiar intern, activitatea serviciului tehnic etc.

Subliniind unele aspecte din rapoarte şi evidenţiind altele noi de pe teren, în continuare au luat cuvîntul mai mulţi deputaţi eparhiali.

În încheierea lucrărilor, a luat cuvîntul Î. P. S. Mitropolit Antonie, care a mulţumit deputaţilor eparhiali pentru participarea activă la dezbaterile Adunării eparhiale, celor ce au lucrat cu conştiinciozitate la Centrul eparhial, protopopiate şi parohii, precum şi factorilor superiori bisericeşti şi de stat care au stat în ajutor în activitatea Arhiepiscopiei şi în anul 1982.

Înalt Prea Sfinţia Sa a enunţat totodată cîteva principii directoare pentru lucrarea viitoare a Arhiepiscopiei Sibiului.

ALBA IULIA

● În 10 octombrie, P. S. Episcop Emilian a săvîrşit slujba binecuvîntării bisericii monument istoric din parohia Sărmaş, protopopiatul Luduş. În timpul Sfintei Liturghii arhiereşti, P. S. Sa a hirotonit întru diacon pe candidatul la preoţie Iosif Augustin Marcu şi întru preot pe C. diacon Virgil Balea. Ca răsplată a eforturilor făcute Prea Sfinţia Sa a aprobat acordarea gramatelor Episcopale P. C. preot paroh, Consiliului parohial şi Comitetului parohial.

● Dîndu-se urmare îndrumărilor Sf. Sinod, pentru o activitate pastorală mai rodnică, s-au reluat cursurile de îndrumare misionară cu protopopii şi preoţii misionari din Eparhia Alba Iulia. Pe perioada 1—5 noiembrie 1982 s-au ţinut astfel de cursuri sub îndrumarea P. S. Episcop Emilian şi cu concursul unor profesori de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu.

● În 7 noiembrie P. S. Episcop Emilian a săvîrşit slujba binecuvîntării bisericii din parohia Reghin I şi Sf. Liturghie arhierească, hirotonind întru preot pe C. Diacon Liviu Vîlcea pentru parohia Rădeşti, prot. Aiud şi întru diacon pe candidatul Valer Doroftei. Au fost prezenţi reprezentanţii confesiunilor romano-catolică, evanghelică şi unitariană din localitate.

La încheierea Sf. Liturghii, în semn de preţuire pentru munca depusă, P. S. Sa a hirotesit întru Iconom-Stavrofor pe P. C. Pr. Nicolae Dincă, oferindu-i şi o Gramată episcopală, apoi Gramate episcopale au fost oferite cîntăreţului, membrilor Consiliului parohial şi Comitetului parohial, precum şi Coralei care a dat răspunsurile la Sf. Liturghie.

ORADEA

● Duminică, 17 octombrie 1982, în cadrul vecerniei din biserica parohială Salonta II (preot Petru Benţe), prot. Oradea, P. S. Episcop Vasile a oficiat slujba de binecuvîntare a unui clopot nou, ce se adaugă la cele existente.

● Duminică, 24 octombrie 1982, P. S. Episcop Vasile a săvîrşit slujba de sfinţire a bisericii din filia Cean, aparţinătoare de parohia Blaja, prot. Carei.

● Duminică, 31 octombrie 1982, ierarhul a făcut vizitaţii canonice, pentru întărirea dreptei credinţe, în parohiile Batăr şi Tăut, prot. Oradea, săvîrşind în prima Sf. Liturghie, iar în cea de a doua vecernia.

SFINŢIRE DE BISERICĂ

● Actuala biserică din Micfalău, prot. Sf. Gheorghe, urmaşa altora mai vechi dispărute, datorită vitregiei vremurilor, a împlinit în această toamnă 100 de ani.

Reparată capital şi îmbrăcată în haina picturală cu ajutorul Centrului arhiepiscopesc Sibiu şi grija C. pr. N. Goja şi contribuţia credincioşilor din această parohie, biserica a fost sfinţită de Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 28 noiembrie 1982.

DESCHIDEREA FESTIVĂ A NOULUI AN UNIVERSITAR 1982/1983

În data de *15 septembrie 1982* au reînceput cursurile la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. Potrivit datinei creştine, profesorii şi studenţii au marcat acest început printr-un serviciu religios, în capela Institutului, după care a urmat sfinţirea sălilor de curs.

Deschiderea festivă a cursurilor, prilej de reîntîlnire a studenţilor cu ierarhii de care aparţin, a avut loc în data de 26 noiembrie 1982. Au participat: Î. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P. S. Episcop Emilian al Alba Iuliei, P. S. Episcop Vasile al Oradiei, P. S. Lucian Făgărăşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, P. S. Timotei Lugojanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timişoarei şi Caransebeşului, P. S. Iustinian Maramureşanul, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului şi Clujului şi P. S. Gherasim Hunedoreanul, Arhiereu-vicar al Episcopiei Aradului, Ienopolei şi Hălmagiului.

Din partea Institutului Teologic Protestant din localitate a participat D-l vicar şi prorector Cristoph Klein.

Alături de profesorii în funcţie au fost de faţă şi profesorii pensionari, ca şi alţi oaspeţi şi invitaţi.

Festivitatea a debutat prin cuvîntul rectorului Institutului Arhid. prof. C. Voicu, care a făcut un bilanţ al înfăptuirilor din anul universitar trecut sub raport instructiv-educativ, patriotic-cetăţenesc şi administrativ şi a arătat jaloanele activităţii din noul an. P. C. Sa a omagiat apoi călduros personalitatea P. C. pr. prof. dr. Grigorie Marcu şi P. C. Arhid. Ioan Zăgrean — doi dintre dascălii venerabili ai Institutului nostru care împlinind vîrsta de 70 de ani s-au retras la pensie. În acelaşi cadru au fost sărbătoriţi şi P. C. pr. prof. dr. Sofron Vlad şi P. C. pr. prof. dr. Nicolae Neaga, la împlinirea vîrstei de 80 de ani. Cuvinte de omagiere au fost adresate şi celorlalţi P.P. C.C. pr. prof. pensionari: dr. Nicolae Terchilă, dr. Teodor Bodogae, dr. Dumitru Călugăr şi Gh. Şoima.

Au urmat apoi cuvîntările ierarhilor prezenţi, încadrate de bucăţi corale executate de corul studenţilor. Astfel au vorbit: P. S. Episcop Emilian, P. S. Episcop Vasile, P. S. Episcop Timotei, P. S. Episcop Iustinian. În final Î. P. S. Mitropolit Antonie a prezentat prelegerea festivă: „Preotul în faţa lui Hristos, în faţa propriei conştiinţe şi în faţa lumii." Participanţii au avut prilejul de a asculta o magistrală expunere despre locul şi rostul preotului în viaţa Bisericii şi a societăţii. Î.P.S. Sa a încheiat exprimînd acest deziderat: „Am de gînd ca împreună cu corpul profesoral să dau învăţămîntului teologic de la noi un nou impuls spre calitate."

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACŢIE: Dr. *Antonie Plămădeală*, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; *Lucian Făgărăşanul*, Episcop-vicar — vicepreşedinte; Pr. prof. Dr. *Dumitru Abrudan* — redactor responsabil; Lector *Aurel Jivi* — redactor adjunct; Arhid. *Gheorghe Papuc*, Pr. prof. Dr. *Mircea Păcurariu* — membri; tehnoredactor: Diac. *Ezechil Oancea*.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, Bucureşti, str. 13 Decembrie nr. 3.

ABONAMENTUL pe un an: 100 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2 Taxa poştală plătită în numerar Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu | 44.206 |